

پەندەکانی پیرەمێرد

کۆکردنەوە:

رەفیق سالحی

بسم الله الرحمن الرحيم

پەندەكانی پیرەمێرد

كۆكردنەوەو ساغكردنەوەی:

رە فیق سالە حی

فایەق هوشیار

مستەفا ساڵەح كەریم

مەحموود ئەحمەد محەممەد

محەممەد نوری توفیق

ئەحمەد زرەنگ

سرشناسه	پیره میرد ۱۲۴۶-۱۳۲۹ توفیق محمود ئاغا
عنوان قراردادی	په نده کانی پیره میرد
عنوان نام پدیدآور	توفیق مخمودئاغا
مشخصات نشر	: سنندج : هه ژار ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	۶۵۶ ص
شابک	۹۷۸-۹٦٤-۷٥۷۳-۲۰-۰
فهرستنویسی	: فیپا
موضوع	په ند
شناسه افزوده	ره فیق ساله حی ۰
ردهبندی کنگره	۳۲۷pir/س۷۴۴ت ۹۱۳۹۰
ردهبندی دیویی	۲۲/۸فا
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۱۶۸۴۵

ناسنامەی کتێب

نێوی کتێب : پەندەکانی پیرەمێرد

هۆنراوەی پیرەمێرد

پیت‌چینی ئه کره م موعته قدی سنه

نۆرەی چاپ دووه م ۱۳۹۳

نرخ : ۲۰۰۰۰تمه ن

ژمارەی چاپکراوه :۳۰۰۰ دانه

شابک :۹۷۸-۹٦٤-۷٥۷۳-۲۰-۰

ناوەندی بلاوکەرەوە:سنه بلاوگه ی هه ژار ته له فون ۰۸۷۱۲۲۵۳٦۲٥

وتەیەک

خوێنەری ئازیز!

ئێمە کە دەستمان‌دایە کۆکردنەوەو ساغ کردنەوەو لێک دانەوەی سەرجەم شیعرەکانی (پیرەمێرد)، لە پێشەکییەکەی‌دا بەڵێنی ئەوەمان‌دا کە (پەند)ەکانیشی ساغ بکەینەوە.

هەر چەند خوالێخۆشبوو مامۆستا کاکەی فەللاح لە سەرەتای حەفتاکان‌دا چوار بەرگی قەوارە بچووک‌دا ئەو پەندانەی لە چاپ دابوو بەڵام ئێمە بە پشت بەستن بە دەستنووسەکانی پیرەمێرد توانیمان بە شێوەیێکی ڕێک‌وپێک گشت پەندەکانی کۆبکەینەوە. (پیرەمێرد) ئەم پەندانەی لە ڕۆژنامەی (ژیان)دا بەروداوا بلاو کردوونەوە، هەمیشە ئەوەی ڕەچاو کردوە کە پەندە کە لە تەک بارودۆخ‌دا بگونجێ، بۆیە هەر پەندی وێنەیێکی کاریکاتۆریی سەربەخۆیە. شاعیری گەورەی کورد (پیرەمێرد) لە دستنووسەکەی‌دا بەشی زۆری ئەو بۆنانەی دەست‌نیشان کردووەکە پەندەکەی تێدا گوتراوە، هەروەها ناوی ئەو کەسانەشی بردوون کە پەندەکان دەیانگرێتەوە، بەڵام ئێمە نەمانویست ئەوانە بخەینە بەرچاو. یەکەم پەندی پیرەمێرد لە ژمارە (٣٢٣)ی ڕۆژنامەی (ژیان)دا بلاوکراوەتەوە، بۆیە ئێمەش ژمارە (٣٢٣)مان بەو پەندە داوە، ئیدی بەرودوا گشت پەندەکانمان ساغ کردونەتەوە، تەنانەت ئەو جیاوازی‌یانەشمان باس‌کردووەکە لە نێوان کارەکەی ئێمە چاپەکەی کاکەی فەللاح‌دا هەیە بۆ ئەوەی خوێنەر ئەو حەقیقەتە بزانێ کە ئێمە پاش ساغ کردنەوە ئەو جا پەندەکەمان نوسیوەتەوە.

گرنگیی ئەم پەندانە لەوەدا دەردەکەوێ کە (پیرەمێرد) بە شیعرێکی سادەو

ڕەوان قسەی نەستەق‌و پەندی پێشینان‌و توانج‌و پلار لە هەموو کردارێکی نالەبار دەخاتە پێش چاو.

خوێنەری بەڕێز:

ئەم پەندانە وەک لە سەرەوە ئاماژەمان کرد لە ژمارە (۳۲۳)ی ڕۆژنامەی (ژیان)دا دەست پێدەکات، ژمارە (٤۲۷)ی پەندەکان دواپەندن کە لە ژمارە (٤۲۷)ی ژیاندا بلاوکراوەتەوە، لە ژمارە (٤۲۸)ەوە ئیدی لە ڕۆژنامەی (ژین)دا بلاوکراونەتەوە تا دوا پەند.

ئومێدەوارین بەم کارەمان توانیبێتمان خواست‌و ئاواتی خوێنەران بهێنینەدی کە ساڵەهایە چاوەڕێی ئەم پەندانەن بە شێوەیەکی ڕێک‌وپێک بخرێتە بەر دەستیان، وە بەم کارەشمان کەلێنێکی گرنگمان لە کتێبخانەی کوردیدا پڕ کردبێتەوەو گیانی پیرەمێردمان ئاسوودە کردبێ.

لیژنە

کۆتایی ساڵی ۱۹۸۸

لەدووی سیاسەت خۆت مەخەرە بەند
ڕێوی قەواڵەی پێ بوو، پێستیان کەند

تخوون بە پیاوی سەرچەوت مەکەوە
بە دەست قەرز بدەو بە پێ دووری کەوە

دوو گوێ‌و زبانێ دراوە بە تۆ
دوو ببیەو یەکێ بڵێ لە سەرخۆ

دوشمنی ناوخۆت ڕەگ دەردەکێشێ
دار پوازی لە خۆی نەبێ ناقلیشێ

لە هەموو هەورێ باران نابارێ
ڕاز کەوتە زارێ، ڕاست کەوتە شارێ

ئەوکانییەی ئاوی لێ دەخوێتەوە
بەردی تێ مەخەتینەوەبێتەوە

بە سوێندی درۆ خۆت مەخەرە داو
تاریکەشەوە گەلالی لە ناو

ئەوی ئەیەوێ سەری نەیێشێ
بەقەد بەری خۆی پێ ڕادەکێشێ

گەورە کە یەک بن میللەت سەر دەخەن
دەڵێن دوو ڕێوی شێرێ کەول ئەکەن

ئیشت بە دەست بێ هیوات لێ دەکەن
دار کە بەری گرت پەلی پیا دەدەن

پـــارە خـــەرجـــی کـــەیْ، دەبڕێتـــەوە
بـــە خـــەرج نـــەکـــردن کـــۆدەبێتـــەوە
مـــەعاشـــی بـــەلاش، بـــێ پێتـــەو بـــێ خێـــر
دەســـتی مانـــدوو لـــە ســـەر زگـــی تێـــر
ئاغـــای تـــەماعکـــار هـــەر دەڵـــێ بیـــدە
کـــەر بـــە جـــۆ بمـــرێ ئـــەوسا شـــەهیـــدە!
دێـــی فـــرەکوێخـــا ناحـــەســـێتەوە
بـــزن هـــەر جـــارێ دەرووێتـــەوە
کـــەس و کـــار لـــە پیـــاو جـــوێ نابێتـــەوە
تفـــی بـــەرەو بـــا، ڕیـــش ئـــەگرێتـــەوە
وەختێ کە ژن بوو بە گەورەی گەرەک
با ئیتر ئێمە دەست بدەینە خەرەک
بـــێ کاســـبیە ئـــەم شـــەڕو حاڵـــە
دیـــارە تـــەبـــەقـــی پـــڕ، ئاشـــتی ماڵـــە
وا دامـــەنیـــشە بـــە دەســـتی بـــەتـــاڵ
تیا نـــەگـــری، مـــەمـــک نـــادرێ بـــە منـــاڵ
ڕاستـــە دوو میـــوان لێکیـــان خـــۆش نایـــە
بـــەلام خانـــەخـــوێ لـــە هـــەردوو لایـــە
قەت ڕێک ناکەون گەورەی ئەم شارە
تاریکـــایی شـــەو ئێـــوارە دیـــارە...

زۆردارو هەژار، وەک سەرماو هەتیو
بزن هەولی گیان، قەساب هەولی پیو
دەولەمەندی رژد خۆی هەڵئەکێشێ
پارە مێشێکە لە گووش دەنیشێ
لە قاپی نامەرد مەکە (دەق و لباب)
بێ گوشت بە، نەوەک منەتی قەساب
لە پردی نامەرد مەپەرەوە
(جەردە) رووتت کا، با لەم بەرەوە
ئەمرۆ پێویستە تۆ بە دۆست دەرچی
کە باران نەما (کەپەلەک) بۆچی؟
(بەخیل) خۆی نایخواو هەولیشی زۆرە
(مالی خۆنەخۆر)، بۆ (چەکمە بۆرە)
چرای درۆزن ساتێ دەگرێ
بەرەیش هەر لە لای تەنگی ئەدرێ
درۆزن ئاگری لە مال بەربوویوو
وتیان درۆیە، کەسی بۆ نەچوو
سوحبەتی نادان، تال رابواردنە
لە دووری کەر رۆین، تەرس بۆن کردنە
هێندە بەرز مەفرە، بلێن بێ باکە
دیارە بێ باکی هەر بۆ خوا چاکە
توورەکەی جۆ، بۆ کەری دیز پێوی
تۆپینی دەوێ و زەرەی خێوی

هەرچەند دۆست لە لات وەک براوکەسە
هێند ئامشۆی مەکە، پێت بلێن بەسە!

کە زانیت شەوەو دزت لە دەورە
دەست بە کڵاوی خۆتەوە بگرە!

کە شێوەییت دی، بڕۆ تێپەڕە
سەگی سەرملە، بە دو لا وەڕە

گۆیی ڕانەکێشی، زۆر کەس بێ گوێیە
(کوتەک) دەزانێ (قۆناغ) لە کوێیە

بۆ چەنەبازی کە نەزان دووە
لە بەهەشتەوە کوتەک هاتووە

ئەوی بۆ مەنسەب بەرچاو چوو، فێرن
لەگەڵ لێکەوتی ڕوو وەردەگێڕن

لـە ڕووی جیهـانـدا تـۆ وەرە پـاک بـە
ئەوسا لـە واتـەی خـەڵـکی بێ باک بە

هیچ کەس لە واتەی خەڵک ڕزگار نابێ
پیاوی قین لـە زگ، قـەت بـە یـار نابێ

بـە هیـوای هاوسـێ بـێ چێـشت ئـەمێنی
چاوەڕێی دەست بی، هـەر خـەو ئـەبینی

چاو مـەبڕەرە دەست، خراپ فێـر ئـەبی
بە پارووی خەڵکی، درەنـگ تێـر ئـەبی!

کـە قـەڵـبی (ئیقبـال) لابقائییـە
بـە کـەم هـەڵـکردن، پادشـاییە

تاخۆت دۆست نەبی، کەس نابێ بە کەس
چەپلە لێ نـادرێ، بـە تـەنها یـەک دەس

بـۆ دۆستت چاکـە، غـەیـر بێئـەنجامـە
مـاڵ ڕاوەسـتابێ، مزگـەوت حـەرامـە

بـۆ دونیـا دەبـێ دەسـت بـدەیتـە دەسـت
هیچ کەسێ، هیچ کەس ناباتە بـەهـەشـت

دەوران دەوڵـەتـت لـە دەسـت دەسـێنێ
بـەڵام نـاوی چـاک تـا سـەر ئـەمێنـێ

نیـەتت چاک بێ ئیش دەبـەیتـە سـەر
درەخت (زڕ) نەبێ، هـەر بـۆت دێتـە بـەر

کە دوژمنت کەوت تۆ پێی پیا مەنێ
زەبون کوژ مەبە، لای خوا لامەنێ

سەرمایەت بۆ خۆت، زەکاتن بۆ خودا
مێو کە بیبڕی چاکتر بەر ئەدا

زۆر بە سەر دۆستا مەیێ خەتەرە
تانەی دۆست لە تیر دوژمن بەدترە

ڕاستە دوو میوان لێکیان خۆش نایێ
بەڵام (خانەخوێ) لە هەردوو لایێ

تۆ چاکە بکەو بیدە بە ئاوا
خەڵکیش نەزانێ، لای خوا نووسراوە

کردەوەو ئیمان هاتوونە نوشوست
گەورە ئاوی ڕشت: بچووک پێی لێ خست

کە باوەڕت بێ، هیوایشت دەبێ
کە بێباوەڕ بی، چیت دەست ئەکەوێ

هەم پیاوی دونیا، هەم پیاوی ڕێی خوا
ڕێک (بارۆی) ناو جۆ لە دوو لا دەخوا

ئەولادتان بە ناز پەروەردە مەکەن
چاک نابن خۆتان ڕەنجبردە مەکەن

میرات، میقرۆبی شەڕی ئەولادە
بێ ڕەنج دەستکەوتوو، ئەدرێ بە بادا

بە میراتی عیلم، کوڕ ئەبێ بە پیاو
ئەولاد بە ڕەنجی شانی دێتە ناو

ئەولەمەند هەر چەند خەڵکی لە دەورە
بایەخی نییە سێبەری هەورە

هیچ کەس ماڵی خۆی بە کەس نەداوە
کە چی ئامەشۆی دەولەمەند باوە

دەعوایان هاتە سەر هەلات بازی
قەت دوو کەس نابن لە قازی ڕازی

یاخوا دەردەگا نەکەوێتە دێ
پاقلە تەواو بوو، وا باینجان دێ

بێ هەمدەم ماوم کزو ڕەنجەڕۆم
منیش خەریکم باینجان بخۆم

ئەگەر خوا دەگا تری پێدەگا
بێ قرەی گۆمرک من سەرخۆش ئەکا

ئیتر کەس ڕەخنە لە من ناگرێ
با بە سەر خۆشی ناوم ببرێ

بەلام کە ترێ منی سەرخۆش کرد
ڕەسمی ئەسێنێ قۆلچی دەست و برد

بــە چکــە چکــە قــەرز نابڕێتــەوە
ســەد بــەرتیــل قــەرزێ نابژێرێتــەوە
ئــەگــەر چــەســپاندن بێتــە ســەر تکـا
بـــلێن تێکۆشـــان ئـــابرووی تکـــا
کە مـن ئاغـا بـێ تـۆیش وەک مـن ئاغـا
بـــەڕەشـــڕەمـــان کـــێ بـــێ بـــۆ داخـــا
ئـــەڵـــێن: ئـــاو دیـــنن خۆشـــی خۆشـــیە!
بـــۆ هـــاوین نـــەبـــێ ئاومـــان بۆچییـــە؟
کـــێ معـــاش بـــۆ نـــاو ڕەت ئـــەکاتـــەوە
مـــوفتیش شـــەرابی، مفـــت ئـــەخواتـــەوە
بـــە گفـــت ســـەرو مـــاڵ دریغـــی نییـــە
هاتـــە کـــــردەوە بایـــــەخـــی نییـــــە
هـــــەمـــوو وڵاتمـــــان شـــوکر ئاوایـــــە
قـــــەرەداخ نـــــــاوی زەردی ئاوایـــــــە

کاولـــەکـــەی وەتـــەن هێنـــدە شـــیرینە
ژاری دووپـــشکی عـــەربـــەت هـــەنگوینـــە

ئـاو مهنـد بـێ‌و پیـاو مـۆن، لێیـان بترسـە
لچ شۆڕ پەریش بێ، هەر ئێسکی قورسـە

شـــەیتـــان پـــەلـــەی کـــرد بۆیـــە زەلیلـــە
ڕاوەســـتە حـــەڵـــوا بـــێ لـــە بـــەرســـیلە

کار بەدەست، دەستیان لە دەست هەڵبڕی
کاتێکـــــت زانی خـــــوا نـــــانی بـــــڕی

کە خۆت خودبین‌و بۆ خەڵک بەدبین بی
نابـــێ لـــە دوایـــی ڕۆژت ئـــەمـــین بی

دۆســـتت ئـــەوەتـــە کـــە ئـــەتگریێنـــێ
دوشمـــن ئـــەوەتـــە پێـــت پـــێ ئـــەکـــەنـــێ

بە بێ ڕێ مەڕۆ هەر چەند قەدبڕ بێ
نانت گەنم بێ جۆیش هەرزانتر بێ

بێوەژن هەر چەند خاوەن دراو بێ
تۆ کچ بێنە با، کراسی جاو بێ

دڵدارت نەبێ بەهەشت زیندانە
هەرچی دڵ ویستی هەر ئەوە جوانە

کەر کورتان گوم کاو ئێمە بۆی بدروویین
دەستی وەیسکەیەو سووژنی پۆلایین

بە خاڵۆ خاڵۆ هات بەلامەوە
بوو بە تووڵەمار دای بە پامەوە

نازداری بەهار چەند شۆخو شەنگە
ئاخ بێ بەینەتە هێجگار ڕەنگ ڕەنگە

کە خوا پیاو سەرخا بە کەس نانەوێ
ئەم ئاسمانە، ئەستوونی دەوێ

ئەو کەسەی کە خوا قەدری داوە پێی
کەس لێی پرسیوە کە تۆ کوڕی کێی

مەسنەت نادرێ بە زۆری چەنە
لەم زەویە ڕەقە تووڕێ هەڵکەنە

ئەوی بە ئاغام بە پاشام فێرە
بەراتی دێتە سەر دوو کولێرە

ئاە خوێندەواری نەزانی لایە
بۆ کردەوەیشمان ڕەهبەری چایە

کە سرکە توند بێ قاپ ئەقلشێنێ
لەش کراسی تەسک دائەتلیشێنێ

قـەل ویـستی وەک کـەو بـەخچـە بـڕوا
ڕۆیـتـەکـەی شـێواو واشـی بـۆ نـەلـوا

هـەمـوو ڕاوچـی یـەک ئـیـاغا نییـە
هەر چی ڕیش سوور بێ هەمزاغا نییە

تـەپاڵـە ئـاگری گـڕ ناکاتـەوە
پاشـەرۆک سـەوی پـڕ ناکاتـەوە

کەسی دڵسۆز بێ بۆ هەموو کەسێ
دەرگایشی نەبێ لە دز نەترسێ
بە قاسپە قاسپی کەو بایەخ مەکەن
دیتە بۆ ڕاوی جینسی خۆی دەبەن
پیاوێ دووربین بێ نابێ تەنیا بێ
کە دۆستی نەبێ دەستیشی نابێ
ئەوی بە توندی لە جێی خۆی هەستا
کاتێک ڕوانی ماندوو بوو وەستا
هەر چی ئەزانی بۆت ناچێتە سەر
مەیکە بە خولیاو بەکەڵکەڵەی سەر
نەزان، نەزانێ کە هیچ نەزانە
بەختیش ڕووی تێ کا خانە ویرانە
خود پەسند دێوی نەفسی نەدیوە
خۆی لە ئاوێنەی دیواندا دیوە
مەلا بەدخوو بێو بێ وەعز بدا
بە زۆر غەیبەتی خۆی بە خەڵک ئەکا
ئەو شێخەی مووچەی مرید و مرئەگرێ
دەمی (برنگ)ەو خوری پێ ئەبڕێ
بەو پارەیەی شێخ بەهەشت ئەفرۆشێ
نەتەوەی پیاڵەی مەی پێ دەنۆشێ
گەنجێ بە ڕەنج بێ ئەمێنێتەوە
میرات بۆ (نەوە) شەڕ ئەنێتەوە
ڕۆڵە ئەم پەندەم بە سەرمەشقت بێ
لە سەوداگەری، سەودای عەشقت بێ
بە عەشق ئازادەی هەر دوو جیهانی
کە عەشقت نەبێ لەشی بێ گیانی

ئەو سەرەی سەودای عەشقی تیا نییە
کوولەکەی وشکی ئاوی کانییە
خۆشیان ئەوێی هێشوە خۆشناوێ
جنێو فرۆش بێ، باوکت خۆش ناوێ
لە مەیدانا کەس دەنگی دەرنایە
کە دوشمن شکا زۆر کەس ئازایە
ئەوی هەلکری بە وشکو تەڕە
لە مالی خۆیا شای بەحرو بەڕە
بەڕە شڕ دەشۆی بە ئاوی کانی
قەدری ئاو مەگەر لە چۆل بزانی
ئەوی ڕووبەڕوو تۆ هەلدەکێشێ
پاش ملە بە داخ ئاخ هەلدەکێشێ
ئێستا کە مووچەی جاسووس نەماوە
لە دوور ئەم نانە بەو ڕۆنە باوە
دیتە کە (بەز)یان بە (کتک) سپارد
چۆن پارەی پەزیان ژماردو بژارد
ئەوی بە کتک بەز دەسپێرێ
دیارە بز دارە پەزیش ئەبژێرێ
ئەلێن گوێرەکە بە پەموو فێر بێ
دەست هەلناگرێ زکیشی تێر بێ
کەوتووینە دەورێ جوان پیری ناوێ
ئەو دەورە گوزەشت چوار ژن بۆ پیاوێ
مسکینو ئاغا لێک لەبیرچوونەوە
قوربانیو قوربان لە بیرچوونەوە
موشیرو سولتان وەک گورزو قەلغان
هەلگیران لەگەل سفرەی دیوەخان

وەجاخ کوێر ماڵی ئەبەشنەوە
کەر تۆپی ناڵی ئەکێشنەوە

لەم دنیایەدا کەس بێ غەم نییە
ئەگەر بێ غەم بێ بنیادەم نییە

کەوتووینە ڕۆژێ بوو بە وای نەفسی
زۆر کەس هەولی دا خودا نەینووسی

ئەڵێن تەور کلکی خۆی نابڕێتەوە
وای ئەبڕێتەوە کە نەبێتەوە

کورد بە عیبادەت دوعای مەقبوول کرد
لەیلەتولقەدری لە ژنا خەرج کرد

بەهار گیانداری پێ ئەژێتەوە
ئەترسم ماریش بیووژێتەوە

بیستوومە وردە مەئموور دەرئەکرێ
بەرە هەر لە لای تەنکی ئەدڕێ

ئەی ئەو کەسانەی کە کەم وەرئەگرن
دەست بە کڵاوی خۆتانا بگرن

ئیتر لەگەڵ کەس نابمە دەستە خوشک
من و ویرانەی پیرێژنو مشک

وەک جاران بێستان بەرەڵلا نییە
ئەم دووگە چەورە بێ بەلا نییە

بێکـار دەربـارەی دەوڵـەمـەنـد ئـەدوێ
پیـاوی ناهومێـد مـل لـە تیـغ ئـەسـوێ
زۆر پیـاو لـە دەورەی پیـاوێکی پیـاوە
گولـەبـەڕۆژە ڕوو لـە هـەتـاوە
زۆر نـان بـڕاوان بـە هیـوا دەژیـن
بـەڵام دارو گۆشـت ئاشـنای یـەک نـین
ئـەو کـەسـەی کـە دڵ برینـدار ئـەکـا
خـۆی بـە واهیمـە دەغـەزار ئـەکـا
کـەر خۆڵـەمێـشی بۆیـە خۆشـی ئـەوێ
تێیـدا دەگـەوزێو تێـر وەردەکـەوێ
بـەدخـوویی منداڵ لای بـاوک شـەرمـە
ژیشک بە بێچووی خۆی دەڵـێ نـەرمـە
فـەقـێ بـۆ ڕاتـوو وا لـە بـەردەرگـا
دەچمـە (وەکاشـە) کـە بـام لـێ دەرکـا
ئەوکەسەی دڵـی لەگەڵ خـەڵک پاکـە
خـۆی پێـی دڵخۆشـەو لـە بـەد بـێ باکـە
ڕۆژێ ڕووی ئـەزەل ئـەت دۆزێتـەوە
بـێ کـەڵـەشـێریش ڕۆژ ئـەبێتـەوە
ئینجـا دەردەگـا ڕووی کـردە وڵات
تـرێ گـەنانـە و چاوئێـشە داهـات
بـەڵـێ بـەرسـیلە ئـەبـێ بـە حـەڵـوا
بـەڵام عومریـشت بـە تاڵـی ئـەڕوا
تـا نـەبارێتـێ بـاغ گـەشـکە ناکـا
تـا نـەگارێتـێ،مر، هێلکـە ناکـا

کــەمــی نــەبــینی دەولــەتــت بۆشــە
بــەفــراو لــە چلــەی هاونیــا خۆشــە

ئـەوی دەولـەتی هـەر بـۆ خـۆی ئـەوێ
خـەوی بـێ خـەفـەت نابینـێ شـەوێ

بالــەشــۆرپیمان تێکــەوت بــە جــارێ
بۆیــە مــێش زۆرە گــەزو دەبــارێ

بە هیوای خەڵکی لووتی بەرزە بوو
لە باران ڕای کرد تووشی تەرزە بوو
وتی: چەفتاڵی وا مەڵلا ڕمیا
وتی: مەیزە، نمازت بڕیا
سێیەمین وتی: هەر خۆم خاسم کرد
نمازیان بڕیا دەنگم لێ نەکرد
جوولەکە ساڵێ هامان ئەکوژن
زۆردار هەر ڕۆژێ خوێنی ئەمژن
بە جوانی سووتا دەنکە هەناری
بەخت ڕووی کردە دیگونە چاری
سیاسەت بازیی دەردێکی وایە
بۆ دەوڵەمەندیش هەر بێ دەوایە
بۆیە گێرۆدەن هێندێ بەو داوە
کوێر هەتا ئەمرێ بە هیوای چاوە
هیچ شارێ خۆشیی ئەم شارەی نییە
بەڵام ڕەشەبا بوارەی نییە
چەندم پێ خۆشە لە سای دەوەنێ
دانیشیم و ژن، مەشکە بژەنێ
با سەد تەیارە بۆمبا بە جۆێ بێ
من تەنها شلقەی مەشکەم لە گوێ بێ

دنیــــا ســــێبەرە دوای کــــەوێ دەڕوا
کــە ڕووت وەرگێــڕا ئــەوت دێ لــە دوا
تــا گــەورەتــر بی خــەفــەتــت زۆرە
کاتێـــک خۆشـــە بکـــەویـــە نـــۆرە
گــەورەیــی ئێــستا دەردی ســەردییــە
ئــەچــەوســێتەوەو لــە خــەو بــەرییــە
نایشــلێن بــۆ ئێمــە جـــستوجۆیەتی
ئــەلــێن کردوکــۆی هــەر بــۆ خۆیــەتی
ئــەوســا پــشتێنی لــێ دەکــەیتــەوە
کە خــۆت لــە بێ‌کــار جوێ بکــەیتــەوە
ئــەم دنیـــا حیـــزە بـــەری زۆر دوورە
هــەتــا تــۆ بــڕۆی ئــەو حــوارو ژوورە
زۆر جــار چــاوی ڕەش کــاڵ ئــەبێتــەوە
نالــێن چــاو بــە چــاو ئــەکــەوێتــەوە
تیکــە قــووت ئــەدەن ناپرســن چییــە؟
ئــەم لوقمــە چــەورە بــێ (لــەقمــە) نییــە
کە لــەســەر خــواردن نــەڵێی نــاوی خــوا
ئــەلــێن: جنۆکــە لــەگــەڵــت ئــەخــوا
دەستت لە ئینسانی دڵ شکست مــەدەن
بــلــی بیـــسمیلا جوێتـــت پــێ ئـــەدەن
ئەگەر پشت بەستی بە دۆستی دوێنێ
(گەزی چی؟ و جاری چیت؟ بۆ دەمێنێ
بــەشــی خواردنــە مانگانــەی چنــۆک
حــەوز پــڕ ئــەبــێ بــە تنــۆک تنــۆک

گاڵـــتەی منـــاڵان هاتـــەوە کایـــە
بـــۆ، مقـــۆ، مقـــۆ، بـــوو بـــە ســـەرمایـــە
وا بە یاری کۆن گاڵتە پێک ئەکەین
لێمان زویر مەبن ناوی کەس نابەین
بە گەنم گەنم گەوج تێدەکەوێ
بەڵام (ڕێوی چوو) سیخورمەی دەوێ
(ئاشـــە تـــەنـــدوورە)ی زەمانـــە وایـــە
هەرچی کە سوار بێ شەقی لەدوایە
لەبەر چەپۆکان زۆر جل خوار بووە
(بـــابی بـــابی)یـــە وا کـــەر ســـوار بـــووە
نـــانی خـــۆت بجـــوو وەرکـــەوە لـــەوێ
کڵاو بفڕێنی خەڵک دووت ئەکەوێ
لـــە (ســـنگەوبـــاز)دا ئـــەبـــێ دواکـــەوی
کە بووی بە خەلفە هەر تێ دەکەوی
کەس ناڵێ حەمام بە فوو گەرم ئەبێ
بە (پشت لێ دانە) کۆڵنج نەرم ئەبێ
ئـــەگـــەر (قاڕنـــەتـــۆپ) تـــەواو بـــزانی
لە (قەل و شار)دا وەستای چوار نانی
هیچ کەس بۆ سێباز هێنزی نەماوە
ئێستا (کـــەوشـــەکـــەی عـــارەبی) بـــاوە
بـــە خوێنـــدەواری کـــار نایـــەتـــە گـــیر
مـــــدیریی بووهبـــــە (مـــــیرو گزیـــــر)
(پـــەنـــای بـــێ دەنـــگ)ە تـــووڕەیـــی نابـــێ
ئەگەر سەد گوێچکەی تیا ڕاکێشرابێ

بـــۆ بـــێ ئابـــڕووو زۆر چـــشت موباحـــە
ئـــەوی بـــێ‌دەنگـــە (کولـــکی مزراحـــە)

بە گوریسی خەڵک ئەچین بۆ داران
ئـەڵـێی، نـە بامـان دیـوە، نـە بـاران

خـوێن پـەڕییـە سـەرت لووتـت ئـەپـژێ
کاسـە کـە پـڕ بـوو ئـەوسـا دەڕژێ

که بووی به حه‌ڵقه‌ی به‌رده‌رگای خه‌ڵقی
به سه‌رتا ئه‌ده‌ن له به‌ر بێ‌که‌ڵکی
دوای ته‌نگانه‌یی زۆر ئازادییه
(ش)ی شین زۆر جار (ش)ی شادییه
کفره‌حمه‌د تا مرد قسه‌ی له خوا کرد
به‌و حه‌قه لای حه‌ق ئیمانی ده‌ربرد
سۆفی ئاره‌قی له لا حه‌رامه
لای من قاچاغ بێ ئه‌وسا به‌تامه
نێرگه‌له تووتنی عه‌جه‌م ئه‌کێشم
دووکێش‌و هووکێش خوێشی ده‌روێشم
ئاسمان ئاهی بێکه‌س شینی کرد
زه‌یل جێی ئه‌ستێره‌ی کلکداری گرت
بێده‌ست تێی گوشێ زۆرداری بێخوا
ده‌ست لێ مه‌ده‌ن له کرده‌وه‌ی خوا
گه‌لاوێژ هه‌لات شه‌وقی ئه‌گرێ
به‌رگی فه‌قیرو هه‌ژار ئه‌درێ
که به رۆژ چرای نه‌وت بسووتێنین
له تاریکیدا دۆش داده‌مێنین
که به ئاوی پاک باخچه ئاو ئه‌ده‌ین
له تینوێتی‌دا ده‌م پێکا ئه‌ده‌ین
ئه‌ڵێن: ئه‌م به‌فره له پێشدا ئارد بوو
قوونیان پێ سڕی بێ‌پێزو سارد بوو
زینده‌و و بووه‌و ڕاتبه‌ی مه‌لایان
یاخوا ئه‌م جاره تا سه‌ر بێ بۆیان
من خه‌سته‌ی مارو میرووم له به‌ر بوو
هه‌ر له‌م خاکه‌دا میری تورک میر بوو

ئــەگــەر ئــەتــەوێ نــەیــێن بــە گژتــا
ئامــادەی شــەڕ بــە لــە هــەمــوو وەختــا
لــە شــێتەیــشدا پــڕ چــەک بنوێتــە
دلـــی دوژمـــنی پـــێ بترســـێنە

چوار کتێبی خوا چوار پەندی تیایە
کە گوێی لێ بگرن وەکوو کیمیایە
تەورات وتوویە قانع بێ تێری
زەبوور وتوویە بێدەنگ بێ شێری
ئینجیلیش ئەڵێ: تۆ دەرکەنار بە
لە دڵەخورپەی دنیا ڕزگار بە
قورئان فەرموویە پشت بە خوا بەستە
ئەختاتە ڕێی ڕاستەوسایە بەستە
دوژمن بە چاکە ئاشت ئەبێتەوە
سەهۆڵ بە ئاوی گەرم ئەتوێتەوە
کە لەگەڵ بەدا هەڵسیو دانیشی
وەک شەکر لە جێی تەڕ هەو دەکێشی
ئەمەندە وێڵی بەرگو خۆراکین
نازنین خۆمان خۆراکی خاکین
کە وتیان مەکە شێت‌گیرتر دەبین
حەرام بەتامە بۆ شەیتان ئەژین
شەیتان هەنگوینی لە دەممان هەڵسوو
بۆیە ئەم خەڵکە بەگژ یەکا چوو
ئاردی ناو درک چۆنە وان ئێرە
فەرموو دوو دەستەی دۆست هەڵبژێرە
پێکەوە ناڕوین لە ڕێی ڕاستەوە
خوا ئەوە بگرێ شاری گواستەوە
بناغەی ئێرە ساڵی دووسەدە
وا دەردەکەوێ خاکەکەی بەدە

ئـەگێنـە کـە شـار قـەڵاچـوالان بـوو
دوانـزە سـوارەیـان مـەردی مـەیـدان بـوو
ئێـستا کـە مـەیـدان بـە سـەروگوێلاکـە
هـەر مـرەمـرە شـەڕی سـەر لاکـە

کچ بە نابەدڵ بۆ پیر چوو بە بووک
مێرد بێزار ئەکا شەو بە نووکەنووک
هانام بە تۆیە خوای دەستگیر
نەمکەی بە بووک و بکەومە دەست پیر
پیری یەک ئەخاو (بەستن) بیانووە
ئەمە چیرۆکی دەوری کوانووە
کولە نانی بۆ بەستوو بانگ ئەکەین
لای گولە نانێ بیسمیللا مەکەن
گڕوگاڵ لێمان کەوتۆتە دوان
گورگ پیر بوو دەبێ بە حەچەی سەگان
بەفرو هەڵەکۆک بە حەسرەتەوە
برجی پیرێژن نزیک کەوتەوە
مەعاشەکەمان بەشی دۆڕانە
بە دوو جەژنانەو سێ پاش تێلانە
ئەعشارو ئەغنام وشکایان هات
وردە مەئموران هەموو بووە بە لات
گەرای کوللەمان بۆ بژێتەوە
ئەکجا پێکورە ئەبووژێتەوە
کە مەشکەدڕە نەتەوەی بڕا
مەشکەی مەزبەتەی تەنزیلات دڕا
لاپوورە بە داو داهاتۆتە ناو
خورماڵی گێژ بوون وەک ماسی سەر ئاو
بەمانە خەڵکم لێ تەوەڵلا بوو
مەلا مەلا بوو بوار ئەولا بوو

ئەول نەمردین کەوتینە بەهار
بزانین دیاریمان چیێ بۆ دێ لە شار
زۆر کەس ئەبینین دەچێتە بەغدا
هەر وەک پەتکەو نابێ بە هەودا
ئەگەر هەر تیرێک لە نیشان بدرێت
بەرگی مامۆستای تیر ئەنداز ئەدرێت
ئەڵێن پشتیوان هەر لە بەغدایە
هەر چی ریش سرور بێ بۆچ هەمزاغایە؟
قەساب تەمیزی بۆ دووکان ئەبێ
کە چی بۆ ئێمە گۆشت گران ئەبێ
عیسا میقرۆبی پاک ئەکردەوە
لە عیسایان دا مووسا بووردەوە
ئەڵێن گۆشتەکەی ئێستامان پاکە
بە سەد فلسیش بێ هێشتا چ باکە
نانەواخانە تەمیزو جوان بوو
لەو تولەیەدا نۆکمان گران بوو
نانی گەرم ئەخۆی تامی تامییە
کە سارد بووەوە گەنمەشامییە
رەئیس شارەزای ئەم خووانەیە
بەلام ئاخ مشتەیناو هەمانەیە
زۆر باران باریێ دەغڵ ژەنگ بینێ
ئاو زۆر مایەوە کرم هەڵدێنێ
هەر چی کە کۆن بوو بێ تینە بۆشە
تەنها شەرابە تا کۆن بێ خۆشە

چاوی جوان ئەڵێن: پیاڵەی شەرابە
مەزەی سەرمەستی دڵەی کەبابە
ئەویش کە کۆن بوو کەس لێی ناپرسێ
زەق ئەکاتەوە خەڵک لێی ئەترسێ

نیسان سیوجگەری کرد بە چوار ئانە
بێزووی پێ دەکەین ئەڵبەت هەررانە
لە هەموو لاوە شایی کەوتە شار
دەنگی زورنا دێ بەهارە بەهار

ئەڵێن گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
وەجاخ زادە بۆچ خەڵکی لێی ئەدوێ
بۆچ مریشکی ڕەش هێلکەی سپیە
بۆچ پەیین فەیزو هێزی زەوییە؟

کە خوا دای هیچ کەس ناڵێ کوڕی کێیی
دەستەڵاتداری هەر خۆت گەورەی دێیی
ئەوەی خوێندوویە بە نقتیدارە
خانیش نەوەشێ ئەو هەر سەرکارە

نـــازانم بـــۆچی ئـــەم پـــەنـــدە بـــاوە
ڕەمـەزان بـەجـەنگـەو سـەفـەر بـەدنـاوە
پێم مـەڵـێن ریـست وەک خـوری خـاوە
کـوێر هـەتـا دەمـرێ بـە هیـوای چـاوە
ژوور دووکـــەڵـــی بـــوو ڕاکـــە دەرەوە
چـاوی ڕەشـی خـۆت کـاڵ مـەکـەرەوە
پیـاوان هێنـد ریـشیان تاشـی تاسـولووس
وا لـە تورکییـە ژن بـوون بـە مـەبعـووس
بـە خـۆت بنـازی کـارت لـە دوایـە
بـــە مێـــردی نیـــە دەڵـــێن بـــە خوایـــە
مـەتـەڵـیان پرسـی نـەم زانی کامـە
سـەری حـەوت لـەشـکر ژێـری شـانامە
دەنـدووک درێـژەو ماسـی گـر نیـە
هێلکـەکـەریـشە کـەچـی مـر نیـە
ڕەمـەزان سـێ تـەونی لـێ گرتوینـە دار
حـــەوترنگێلـــیو قومـــارو خومـــار
دزو خاوەنـد مـاڵ کـردەیـان یـەک خـەن
بـە کونـەبانـا گـاجووت سـەردەخـەن

ئــەڵـــێن ڕەمـــەزان لاقێکـــی دەیـــە
کــێ دی بزانـــێ ســێ لاقــی هــەیــە
لــە مزگــەوتــاندا کــەوتنــە (الــوداع)
ڕۆژوویـان تـەرانـد بـە «وەگـاع وەگـاع»
هێنـد لێـی تـوورە بـوون بـە شـەڕو هـەرا
لـــە قـــاپی ســـەرا هێجگـــاری تـــۆرا
«لــەیلــەتولقــەدر»یــش ئــەبڕێتــەوە
وەک کـابرای کـوردە خـەرج ئـەبێتـەوە
بـــۆچ وتیـــان ڕۆژو ئێـــسکی گرانـــە
بـە چایـێـک ڕۆیـی ئـەو بـەسـتەزمانـە
ڕۆژو و کریـسمیس گـەینە سـەری ساڵ
هــەر دوو پێکــەوە گــەیــشتینە مــاڵ
چـەرخو فـەلـەکمـان بـۆ هـەڵـخراوە
بـەڵام کـەس هێـزی گوژمـەی نـەمـاوە
ڕاسـت بێـژە هـەر بـەشـی پـلارو پـەڵـە
دەور دەوری دەورەی ماینــە چــەقــەڵــە
«فـەرز» گرانـە حـەز لـە سـوننەت ئـەکـەم
کـە ڕۆژوو نـەگـرم پارشـێو بـۆچ نـەکـەم
ڕۆژی بیـــستو پێـــنج شـــایی لۆغانـــە
بــە تلــیلیلی چــوون بــۆ تــۆیانــە[1]
پــاش جــەژنی بــۆ مــن ئــەڵــلاورمانە
بـــەڵام بارانـــەو جێگـــا نـــەرمانـــە
«ژیـان» ئـەڵـێ: کـێ گـوێی لـە دەنگمانە
پــارەی ئابوونــە بکــا بــە جــەژنانــە

---

١. توێیانە: بە تورکی مانای بووک هێنانە.

ئەوانەی کە شێو بە پشێو ئەکەن
فیکە بە برای نیوە لێو ئەکەن

زستان خەستنیە تاریک و لێوە
سەد کوێر چاوساغێ نابا بە رێوە

کە هات سەرمەلا دەستنوێژی شکا
ئیتر کێ نوێژی ئەکا لە تەکا

مەلا سەر فیترەی کەمی وەردەگرت
ئیمامەتیەکەی بێدەستنوێژ ئەکرد

ئەوانەی لەهجەی لامیان وەک رێیە
ئەزانن پیری شەوکێل لە کوێیە

ئەوانەی کە رێ بە غەین ئەخوێنن
جیلوەی فێلبازی دوو قەوم ئەنوێنن

ئەوەی کە ناخواو پارە زۆرکەرە
گردکردنەوەکەی پارە زۆرکەرە

سکەی ئەشرەفی گوم بووبوو بە لاف
وا پێمان ئەڵێن: برۆ هەی ئەشراف

جـاران ئـەچوینـە سـەر بـاوە گورگـوڕ
ئەمان گوت هاتوین بۆ زگ پڕیو کوڕ
باوەڕمان نەکرد شەخسەو پیاوی خودا
تـا هاتـە بـەر پێـی پادشـاو گـەدا
کـوڕێکیوای دا بـە عاسمـە خـاتوون
پۆیلانـەی گـەیـە سـەد هـەزار ئاڵتوون
ئـەوی منداڵـی نـەبێ نـەوت ئـەخـوا
مناڵـی ئـەبـێ بـە مێـرد یـا بـە خـوا
کـارێکی گـەورەیتـر لـە بـەینایـە
هـەم دیـسانەوە ئـەویـش بـە خوایـە
جێ مەبعووسێکی کەرکووک مونحەلـە
زۆرکـەس بـە هیـواو بـە پـەلـەپـەلـە
وەزیفـەی ئێـستا هـەمـووی بـۆ نانـە
لێـی ناگـەڕێـن ئـەم دەوڵـەمـەندانـە
هاتووینـەوە سـەر نـەڕیـتی پێـشوو
بۆیـە کچێکمـان بـۆ نـادرێ بـە شـوو
کـە فـرە مـیر بـین بـەر تابـە بنـەسـەر
(بیرسـی یـا پـەڕاو برسـی یـۆزەر)
کاریان لەگەڵ یەک هەموو بە قینە
بـۆ نـان بـڕین بـێ تـووتن شـرینە
دووبـەرەکییـەو فیتنـە لـە نـاوە
هۆمـان کـەوتۆتـە گـوێرەکـەی لاوە

وا «ڕەشــەمــێ»یــە مــڕمیاو مــڕمیاوە
بـۆرە سـوار بـوونی (داوود)دەمخـاوە
(مریـەم) بـەرنـادا هێنـدە بـە جۆشـە
تاکــەر لــە بــەغــدا نــەزەڕێ بۆشــە
ئــەمــە شــەرتێکــە بــۆ منداڵانــە
ئێـستا تـا حـەز کـەی هێنـدە ئاسـانە
لــە خــەودا ســواری کــەر ئیعتیبــارە
بــەڵام بــە دیمــەن هــەر ئــەو ســوارە
بـورجی پیرێـژن ئـەمساڵ کـەم سـەختە
ئـەو لـە پیـاوو زۆرتـر بـە ڕواوو بـەختـە
ئەگـەر بێ‌و بیکـا بـە زوقـم‌و سـەهۆڵ
هـەژارەکانمـان چـی دەگرنـە کـۆڵ

کـە شـاخی گـوێژە بـەفـری چـووەوە
پـەنـدی پێـشینان زینـدوو بـووەوە
پـێم بـڵێ ڕۆڵـە لـەبـەرت دەمـرم
خشتم تـێ بگـرێ بـەردت تـێ دەگـرم
کـەواکـەی خۆمـە ئـەیکـەیتـە بـەرم
ڕۆنـەکـەی خۆمـە ئـەیـدەیتـە سـەرم
کـە ژن مـل کـەچ بـوو بـە نـانی شـوانێ
بـۆچی لێـی ئـەدەی بـە کوڵـە گۆچانـێ
کاسـە کـە پـڕ بـوو دیـارە ئـەڕژێ
بـەرداش لێـک کـەون تۆزیـان ئـەپـڕژێ
لـە گـەڵ هاومـاڵا مـەکـەوە ورتـە
لە جێـی (سندان)ی تـۆ (قـوززەلقورتـە)
تـا دەسـندەت بـێ قـەدرت لـە لامـە
کـەوم بـۆ نـەگـری پێـت ناڵـێم مامـە
کـەمتیـار ئـەگـەر پێـی بـڵێی چاکـە
قولـەپێـی ئـەسمـی هێـشتا دەنـگ ناکـا
هـەنگـەلانـەکـەم هـەمـووی هـەنگوینـە
خورمـای کـورد کـوژەم لـە لا شـرینە!
تـەرس هـەڵـدەڕێژێ خورمـا بـە جـەواڵ
بۆیـە دەکـەونـە شـوێن کـەری جـەجاڵ
کـە لـە نـاو خۆتـا هـاتو ڕێـک کـەوتی
ئیتـر لـە ترسـی لاوە سـرەوتی

دڵ ئـەڕەنجێنـێ پیـاوی بـێ کـەمـاڵ
بـە هـەڵـەوەڕێ دز دێتـە سـەر مـاڵ
فرژانـگ کـەسـتمیو وازی لـێ هێنـام
زوو تـێ گـەیـشتم کـە چـۆنی بـەردام
بـۆ دەرەبـەدەرێ مـەکـەوە سـەمـا
ئەگەر چاک بوایە لـە جێی خۆی دەما
گـوڵ لـە سـەر لقـی خۆیـا ڕەنگینـە
بـەردیـش لـە جێگـای خۆیـا سـەنگینـە
بچـۆرە شـارێ کـە کـەس نـەتناسـێ
تێـر خـۆت هـەڵکێـشە پـڕ بـە کراسـێ
بـا، مـێخ سـندانی تـۆڕ ئـەدایـە دەر
پێچـە کـلۆیان دەهاویـشتە بـەر
خـوا مـنی لـە ژوور تـووە دانـاوە
هەر چـییەکی دیکەی خـەیاڵـی خـاوە
قاچـاقچی نـەمـا ڕێـژی لـە نـاوە
بـێتونییـە ئـەم بـەنـدو بـاوە
دارکیـشی نـاری نـەمـردود بـوو ئێستر
گـوێ درێـژی گولـە ڕەهبـەری حوشـتر
دەروێشی بەنـگکێش سەر دەنێتە تاق
بـۆ بێگانـەیـە تریـاقی عـێراق

چاکەت بۆ بەد بێ هەتا ئەتوانی
بەد نەبێ قەدری چاکان نازانی
باوەژن چەپۆک نەدا لە هەتیو
هەرگیز فێر نابێ ڕێی ئەمدیوەودیو
موور تا نەیتاشی نابێ بە تەختە
بێ تەجرەبە خام نابێ بە پوختە
فەلەک بۆ پیاوی خودین بەکینە
خۆت لە ئاوێنەی دیودا مەبینە
سەرما نەما، مار ئەبووژێتەوە
بەڵام زوو سەری پان ئەبێتەوە
چەند خۆشە کە پیاو دڵی پاکی بێ
لە تەنگانەدا دۆستی چاکی بێ
مۆریان ئەگەرێتە بن باخەڵەوە
خوێنمان دەمژێ بە زاوەڵەوە
شوانت لە کوێخای لاوە چاکترە
دەستی بێگانە ماری پێ بگرە
«وەزیر»ێک نەوەی دزی بەخێو کرد
ئاخری کوشتیشی و ماڵەکەیشی برد
جوولەکە ئێستاش هامان ئەکوژن
دەست ئەڵمان کەون خوێنیان ئەمژن
هەڵەکۆک لەگەڵ بەکرا ناکۆکە
ئاگر مەخەرە ئەنباری لۆکە
کە ڕەگ سست بێ‌و هێزی نەمێنی
«لاپورە» پاروو لە دەم ئەرفێنێ
خوا هەموو لایێ یەکخاو یەک دڵ بێن
لە سایەی یەکدا وەکوو یەک بژین
❀❀❀

خـوا عـەیـبی بـزنی دەرخـستوەتـە ڕوو
کـەچـی کـڵاوی کـردوە بـۆ بـەڕوو
چێـشت بـۆ ناکۆڵـێ بـە بـێ ئـاگرێ
خورمـایش موتوربـە نـەکـرێ نـاگرێ
دیجلـە ئـەم هـەمـوو خـەلقـەی دیـوە
لـە لـەنجـەو لاری خـۆی نالـەخـشیوە
هـەر کـەلـوێ، بـەردێ لـە تـاقی کیـسرا
ئایـەتێکـە بـۆ «لـەیلـەتـول ئـەسـرا»
بـە زۆری پـەنجـەی عـەشـقێکی خایـەن
شـیرینی ئـەرمـەن کـەوتـە مـەدایـەن
بێـستون بـە عـەشـق لـە بـن کـەنـراوە
شـۆرەتی شـۆری بـۆ فـەرهـاد مـاوە
ئـەڵـێن: فـەرهـادیش کـوردە بـەجێیـە
ڕەنجەڕۆی وەک ئەو کـورد نـەبێ کێیـە
ئـەفسانەی سـەودا نـەمـا بـەسـەر چـوو
ئێـستا «جیـازیی» کـچ ئـەدا بـە شـوو
خزمـەتی وەتـەن گـوزەشـتەی پـارە
هـەمـوو بـۆ پـارە ئـەبـین بـە پـارە
هـاوار لـیرەی زەرد زرینگـەی خۆشـە
کـە هاتـە بـەر گـوێ خـودگیری بۆشـە
دەوران دەورانـە وەک بـابی بـابی
مـەبعووسـی بـووە بـە نـوقلی بـابێ
جووجـەڵـە دەنـدوک لـە هێلکـە ئـەدا
دووپـشک بـە بـێ‌قـین پێتـەوە ئـەدا

هەڵۆ بەرز فڕی کەوتە سەر شارێ
تیژی پەڕی خۆی هێنایە خوارێ
ئەوی نەدیمی پیاوی گەورەیە
ئەبێ «چاکبێژ» بێ دەوران دەورەیە
دڵخۆشی نەخۆش دەرمانی دەردە
خەڵک بێزار ئەبێ نە بگرەو بەردە
دوکتۆرێ هاتووە ئەڵێن کەحالە
تێی وررووژاون ئەڵێی دەججالە
بۆ موستەشفاکەی ژوور شاتر ڕام کێشە
ڕازیانەم خواردو بوو بە زگ ئێشە
دوومەڵان بۆیە پێی دەڵێن زۆڵە
بە بێ توو دەڕوێ لەو دەشتە چۆڵە
ئەڵێن گوڵەژەن لە هەموو ماڵی
ئەگەڕێ‌و دەرپێی لێ دا دەماڵێ
من بۆیە بستەم هێندە خۆش ئەوێ
چی لە دڵدایە ڕاست دەردەکەوێ
وتیان پێغەمبەر بە کوێدا سەرکەوت
وتی پەیژەکەی عیسای بەدەست کەوت
کابرا وتوویە «میقرۆبی ـ هەی دێ»
میقرۆب ئەوەیە کە لە لاوە دێ

کـەرەکـەی عیـسا بیـەنـە مـەککـە
بـڵێن: گـۆڕاوە تـۆ بـاوەڕ مـەکـە
زەمانـەی عیـساو مووسـا بـەسـەرچـوو
ڕووی درۆزنی تێـدا ڕەش ئـەبـوو
ئێـستا دەورێکـە درۆ وا دەکـرێ
ئاسمـانیلیـیـەو بـە بـاڵ ئـەفـڕێ
مووسـایی هامـان ئـەکـوژن بـێ ئامـان
زۆری وا هـەیـە بیکـەن بـە هامـان
پاپـا «ئافـەرۆز» ئـەکـل لـە بـەر قـین
ئێمـە بـۆچ فێـری «ئافـەرۆژ» نـەبـین
بۆیفوتـاژ حیسـی میللـی زیـاد ئـەکـا
ئـەو پیـشە چاکـە نـان بـە زیـاد ئـەکـا
چونکـو موحتـاجین بـە نـانی شـەوێ
بووینـە عیـسایی سـێ خوامـان ئـەوێ

کــوردی دۆنــەدیــو پــف لــە دۆ ناکــا
کــە تێریــشی خــوارد ڕوو لــە تــۆ ناکــا
ئــەڵــێی تۆفــانی نووحـــە هـــەســـتاوە
بــاوک ئــەولادی ژێــر پێــی خــۆی نــاوە
بـــە خاڵـــۆ خاڵـــۆ هـــات بـــە لامـــەوە
بـــوو بـــە توولـــەمـــار دای وە پامـــەوە
ئــەگــەر کــەڵکی بــێ ئــەوسا خــەڵــەیــە
ئێـــستا دەور دەوری ســـووره داڵـــەیـــە
هــەنــدێکمان هــەیــە ڕەگــی خــەو ئــەگــرن
تــا ئێــشیان هــەیــە لــەبــەر پیــاو ئــەمــرن
ئــەمــڕۆ لــە لایــان ســاحێب مــەقــامی
پێــت هــەڵخلیــسکا شــێتو نــەفــامی
سەیر ئەو سەیرەیە ئەمەیش ئەزانین
دێین خۆمـان لادەیـن کـە چـی نـاتوانین
ئاخ خۆزگە هێندەی سەخیو جەسوورین
چــێ دەبــوو بــە دڵ لــە یــەک ببــوورین
ئــەو قــەومــە بــەرزو ســاحێب مــەنزڵــن
کە لەگــەڵ یــەکــدا ڕاســتو یــەک دڵــن
ئــەوەی بــە بــەشــی خــۆی نــاڕەزایــە
بــە هــەولــی بــێجێ ڕووی لــە قــەزایــە
تــیری دۆســـت لــە پێــی «ژیــان» درابــوو
زۆراب بـــە تیغـــی ڕۆســـتەم کوژرابـــوو
بـــە بـــەردەبـــاران کـــورد نـــەمردبـــوو
بــە گولــی دۆســتێ گیــانی دەرچــوو بــوو

بــە واتـــە واتـــە پیـــاو ئـــەبیتـــەۆە
خـــووی منداڵـــیمان لـــێ ئـــەژیتـــەوە
سەرو گویی یەکمان شکاند بە کوتەک
چەند لیک خەڕۆ بووین بە شەڕە گەڕەک
مـن «گـویژە»یـیمو تـۆ «کانیـەسـکانی»
لـە یـەک بووبووینـە دوژمـنی گیـانی
هیتلـەرو یـەهـوود هێنـدە دوژمـن نـین
ئـەوەنـدەی ئیمـە لیـک هاتوینـە قـین
ئەو ئیشەش کەوا ڕاجیع بە خوا بێ
بــە زۆری بـــازووی هـــیچ لایـــی نابـــێ
پـــشتیوانەکـــەت ئـــەگـــەر بـــەکـــارە
بـــاراش لـــە ئاشـــی ژوورو بهـــارە
[illegible]گبنـــا کارمـــان لێـ[illegible] لـــە پاشـــە
پێـــشەی پیـــشوومان دەوەن بـــە ئاشـــە
جـاران ئیتالیـا شـەڕە گـای ئـەکـرد
وتیـــان خراپـــە پێیـــان لـــە نـــاو بـــرد
ئیمـــە بـــەرانو کـــەوو کـــەڵـــەشـــێر
تیک بەر ئەدەینو سەگ دەکەین بە شێر
هـەمـوو دەرسـی شـەڕ ئـاخر شـەڕیـە
بۆیـــە هـــەڵـــکردمان کـــوێرەوەریـــە

گـەرمـای هاوینـە گـەرمـەی میـوەیـە
ئـاخ میـوەی ئـەمـساڵ شـەڕای پێـوەیـە
کاڵـەک گـران بـوو تێـرم لـێ نـەخـوارد
کـە چـی کوتوپـڕ گـەرمـای تی بنـارد
خـوا نـەیـداوێتێ ساڵـێ ئۆخـەی کـەیـن
شـادی بـێو تاڵـی نـەکـەوێتـە بـەیـن
ئێـستا وەختێکـە بـە خۆشـیو سـەیـران
هـەمـو ئێـواران بچینـە سـەر بێـستان
کـە چـی بـە هیچـە بـۆ قینـەبـەریـی
لە خۆش ڕابواردن خـۆ دەکـەیـن بـەریـی
عـەبزاغـاو مـیرزا زینـدوو بوونـەوە
شـێرزادو شـێرخان تێـک هـەڵـچوونەوە
ئـەوە چـاکی کـرد بـێلایـی نوانـد
لای «معاویـە» تیکـەی خـۆی ئـەگلانـد
نـوێژی لـە پـشتی «عـەلی»یـەوە دەکـرد
کە بوو بـە هـەڵدا ڕای کـردە سـەر گـرد
خـۆ مـن نـەوسـنم بـەلام ئـەو نانـە
کـە بـۆنی لـێ بـێ نـایخۆم گرانـە
لـە پـشت کـەسـەوە جـەماعـەت ناکـەم
بـۆ ولاتـەکـەم بـە هیـوای چاکـەم
هـەڵدایـشم نـاوێ بـۆی بچمـە سـەر گـرد
ئـاخ هـەمـوو لایـی وەک منیـان دەکـرد
ئێمـە کـە لـە سـەر هیچمـان نـەکـردن
دوو کـەس دەمێنـێ شایـستەی مـردن
خۆزگـە بـۆ چاکی وا یـەک دەکـەوتین
بـە هـیچ قـووەتـێ دانـەدەکـەوتـین

ئەو دەمە بەختم لێ بوو بە دوژمن
کە کەرە دێزم بوو بە ڕمووزن
ئەودەمە هۆشم لێ شێواو وەستام
کە هەر چی هەڵسا وتی ئاش وەستام
خزمەتی دەکەم هێشتا لێم ساردە
تۆ خوا مەلاگەڵ! ئەمیشە ئاردە؟!
دەوڵەمەند پارەی بە کەس نەداوە
پارە پەرەستی ئەڕوا لە دواوە
ئەوی پێی بڵێن: وا بڕۆ دەڕوا
بە هیچ قەولێکی ناکرێ بڕوا
ئەوی جڵەوی خۆی دایە دەس خەڵک
ناوی نراوە زەبوون و بێ کەڵک
زەردەواڵەمان جارێ ئاڵۆزاند
نانی شوانمان خوارد گەوجیمان نواند
لە هەر دوو لاوە تووشی جەزا بووین
تەمێمان نەخوارد دیسان تێ هەڵچووین
تاریکایی شەو ئێوارە دیارە
ئەڵێن خاکەکەی بەدە ئەم شارە

ئـەمـسـاڵ ئینتیخـاب کـەوتـە بـاحورا
زۆر کـەس دەروونی ئـاگری تیـا گـڕا
ئاویـشمان کـەمـە بـۆ ئـاگر بـڕی
ئـەویـش هاتۆتـە سـەر نـۆرە بـڕی
ئـاخ بـۆ مـیراوی خـاوەن مـرووەت
ئـاوو نـووابی بکـا بـە تۆبـەت
مـادام هاتۆتـە سـەر تێکـەو لێکـە
یـەکـێ تێگـەیـی زۆر ڕێـکو پێکـە
چونکـو بـۆ هـەنـدێ هینـدە تـەلاشـە
لـە خزمـەت زیـاتر هـەولـی مـەعاشـە
بـارێ دەولـەمـەنـد نـەیقۆزێتـەوە
سالـی هـەوارێ بگوێزێتـەوە
یـا سـوبعو ڕوبعـی بـۆ کـارێکی خێـر
ببـەخـشێو چاوی چـواری لـێ بـێ تێـر
چـاوێ تێـر نـەخـوا بـە بـەشـی خێـوی
گـۆڕ وایـە خـاکی گـۆڕی پـێ بپێـوی
ئـەی ئـەو کـەسانەی بـە خـۆ دەنـازن
تـا دەمـرن حـەسـرەت بـە نـان و پیـازن
هونـەر ئـەوەیـە بـەخـتی لـەگـەڵ بـێ
چیمـەتـۆ ئـەبـێ لمـی تێکـەڵ بـێ
جـەوهـەر بـۆ دادی حـەق بـێ بـەهایـە
بـە مێـردی نییـە زۆر جـار بـە خودایـە
مـن سـێ ڕۆژگانـەی خـۆم پـێ بـڕاوە
نـازانم چیمـە لـەم بـەنـدو بـاوە؟

وا گــــرد بوونـــەوە پـــایزە براکـــان
بەڵکو یەک کەون هیممەتی چاکـان
بـــەڵان وەک ئـاردی نـاو درک وایـــە
بـــراییش لـــە گـــەڵ نایێتـــە کایـــە
خۆولاتیمـــان بـــۆچ لا چـــا نابـــێ؟
گـوێلکی خۆماڵـی بـۆچ بـە گـا نابـێ
مـــەڵـێن: شـــیلاوگ مایـــەی پـــەنیـره
فیتنـــە هـــەوێـــنی نـــۆ قـــازان شـــیره
مەدحـی رووبـەڕوو پیـاو ئـەدا بـە شـوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمـن دەرچـوو
خـوا مووسـا بـۆ سـەر فیرعـەون ئـەنێـرێ
کە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بورەپیاو ڕۆحی خۆی سەرف کرد
کە چێ پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئـــەو کانیـــەی ئـــاوی لـــێ دەخوێتـــەوە
بـــە نایـــەکـــاری پـــڕی دەکـــەینـــەوە
ئەوەی کە وەفـای بـۆ دوای خـۆی نـەبـێ
ئیتـر تـۆ دەبـێ هیـوای چیـت پێـی بـێ
سیاســـەت پیـــشەی ئاغـــای بـــێ ڕیـــشە
بۆیـە گـەڵـێ پیـاو بـێ ئـیش‌و ڕیـشە
زۆر ڕیـش‌و سمێڵ تاشـراو وەک ئـەوان
خۆزگـە ڕیـش ئـەبـوو بـە مـۆدەی ژنـان
ئۆخەی ژنان بوون بە گـەورەی گـەڕەک
ئـەبـێ دەسـتەی تـر بچنـە بـەر خـەڕەک

ئینجـا هێنـدێکیان چـۆنی دەڕێـسن
لـەگـەڵ گوێچنـە بـەرزە بلێـسن
بـە نارنارۆکـە سـەر دەلـەقێـنن
دەم بـۆ یـارۆی خـەڵک دا دەچـەقێنن
ئـاخ خوێنـدەواری فریامـان کـەوە
بـۆ عالـەم ڕۆژە بـۆ ئێمـە شـەوە

جـــالینۆس ئــەڵـــێ: تـــاقیم کـــردەوە
هــەر قــەومــێ ناســرا بــە پێـی کــردەوە

هیندیو حـە کیمـی، فورسو تـە کـەبـور
تــورک ئیتاعـــەت، ئـەرمهـن سـفرەدڕ

عـــارەبی بـــەڕیو میـــوان پـــەروەری
کـــوردو ئـــازایی، بـــە مـــاڵو ســـەری

حەبـەس سـەداقـەت، شـامیو شـەئامـەت
مـەلاو چرووکـی، زەنگـی و حـەماقـەت

کـورتو فیتنـەیی، دریـژیو بـێ هـۆش
لە دوو جەژنـان بـوو شـێخی نـوێژ فـرۆش

ئـاینو ئـۆینی مـووزەردی چـاو کـاڵ
شەهوەت پەرەستی ڕەشـی ڕوو بـە خـاڵ

کـــوێرو حـــافیزە جوولـەکـەو حیـساب
بـەنـگو کـەساسـی دەولـەتو شـەراب

جـاف بـۆ زیـانی، هـەمـەوەنـد بـۆ شـەڕ
شـێخو تـەفـرەقـە، زەنگـەنـە بـۆ گـەڕ

پـشدەر جـــەنگـاوەر ڕێکـــنو یـــەکـــەن
شـــوانو دزەیـــی لـــە ناویـــان ئـــەکـــەن

بانـــەیـــی دەڵـــێن:ئـــەســـحابە کـــوژن
ســـیوەیلـــی ئێـــستا قامـــک دەمـــژن

بە ڕیسی خەلکی بۆچ ئەلێی: پەتە
زوبانت بێلێ سەرت ڕەحەتە

پیاوی زۆر بلێ بۆ دۆزەخ بەرە
لەوێشدا ئەلێ: ئارەکەی تەڕە

وەختێ ئەتوانی بە گژ مندا بێی
بۆ بەر هەڵستی زۆری من بشێی

پێ لە مار مەنێ هەر چەند سڕیش بێ
مەچۆ ڕێی بەراز لەڕەو بڕیش بێ

تەنها گاجوتێ زیان ئەنوێنێ
کە چی گاگەلی تێوە ئەگلێنێ

ئێستا من بۆیە ناوم پوڕیە
خەتا سوورەییەو لە خۆم ئووریە

دنیا شێواوە بە شەرم بەرم
دەست بە کلاوی خۆمەوە دەگرم

هێشتاکوو، بێستان بەرەلا نییە
ئەم دووگە چەورە بێ بەلا نییە

بە حوشتریان وت: خوا کورت باتێ
وتی: من بێ بار، نامێنم ساتێ
تا کار نەشێوێ ناگاتە سامان
وەختە بۆ هەنگوین بچمە هەورامان
ئاوی پاییزان لە بەفراو ئەکا
ئەوی تێر نەخوا چی لە ئاو ئەکا
شارێ بێ کاری ژوور بە کار کەوێ
پیاوی پیاو هەرگیز تێیدا ناسرەوێ!
دێی فرە کوێخا ئاوەدان نابێ
پیاوی زۆر بڵێ، نوکتەدان نابێ
هەر چی خەڵک لە ژوور خۆیەوە بگرێ
ئەوی دەیناسێ لە بەری دەمرێ
ئەوی بە لۆقە ڕێی دۆست ئەبەستێ
با بە لۆقیش بێ! زووتر دەوەستێ
هەوا پەرەستی هێند لووتی بەرزە
لووتی ئەبێتە کولکی تەرزە
یەک دڵ و یەکسان چەند خۆشە یاران
بێ خەم، بێ پەروا لە تەرزەو باران
پێنجو دوو ڕۆژێ دنیا ڕابوێرین
دوشمن لە پردی نامەرد هەڵدێرین
بەڵام وەک دەستمان خۆیشمان بلاوین
یەک ناگرین بۆیە وا بێ کلاوین

سەرما هات بەرگی هەتیوی دڕی
هەور لە خەرمانی چەڵتووکی خوڕی
ئەمساڵ ناترسم کە لافاو بمبا
هیچ گوێش نادەمە فیشاڵی بۆمبا
من دەورەی حەربی عومموومیم دیوە
ئەوەی بترسێ دەستی بڕیوە
بۆیە حەز ئەکەن باران ببارێ
لەم بێ ئاوییە ڕسگار بێ شارێ
هەموو لە تینوا ئاخ هەڵدەکێشن
هێشتا بۆ ماڵان ئاو ڕادەکێشن
ماکینەی گەورەی ئەلەکتریک هات
خوا یار بێ نووری فەن کەوتە وڵات
نان و گۆشت نرخی کەم کرایەوە
پارەی «کیلۆوات» وەک خۆی مایەوە
بۆ حەسحەسانە پیاو ئەخنکێنن
کەچی لە ماسی ڕەسم ناسێنن
بۆ مەستی توتن ئەپرسنەوە
قاچاغی (ماسی) ئەبەشنەوە
بەنی گرژ خەرجی هەوسار هۆنینە
دەزووی خاو تەنها بۆ لارز برینە
ئەسپی بێ هەوسار زوو بێ جڵ ئەبێ
پیاو سەربزێو بێ ئەستۆی شل ئەبێ

لێـرەدا چاکـەو نـەزاکـەت گـەڕێ
کوتەک لە بەهەشت هاتۆتە دەرێ
زۆر جـارم وتـوە خـەڕۆ بـێ گوێیە
کوتەک دەزانێ قۆناغ لە کوێیە
ئەگەر خـوا باڵی بە فیل بدایە
ئەبوو سەربانمان گشت برووخایە
خـۆت هەڵمەکێشەو مەڕۆ بە عینوان
تفەنگ بۆ نیشان ئەسپیش بۆ مەیدان
ئێستا وا لێمان کەوتنە بەهانە
بە دەست خەڵکەوە بێڵ زۆر ئاسانە
شوهرەت ئافەتە لێت نایێتەوە
جام بشکێ بەڵام نەزرینگێتەوە
شەڕی ئیتالیا گـرانی پێیە
گەر لە کوێ کەوتو کوندە لە کوێیە
تۆ خوا لێی گەڕێ با حاڵمان وا بێ
تاڵعی ئێمە ئەبێ شوڕبا بێ
بە تەقویم سەرمای ئەمساڵ خەتەرە
مەکتەبەکەیشمان لە شار بە دەرە
لە مەعاریفدا هەر شار بەدەرین
بۆیە وەک خاکین هەر خاک بە سەرین

شــــەوی پـــاییزان پیرانـــن نانوێنـــێ
کــــەڵـــەشـــێرێکیش نیـــە بخوێنـــێ
کــەڵــەشــێر لــە دێــی (مــاوەتــە)
کـەڵـەشـێر کوشـتنم لایـان لـەعنـەتـە
شـەومـان درێـژەو ڕۆژمـان بـە هـەورە
نمـــە کمـــان ســـوێرەو پلاومـــان چـــەورە
هـیچ کـەس نـابیتم دڵـسۆز بـێ بۆمـان
زوو پیاو ئەگـۆڕێ ئـاوی (کانیـەسـکان)!!
گونـای کـەس نیـە خـەتـای خۆمانـە
جێگـای هیوامـان «گـردی سـەیوانـە»
هـەنـدێ بـە کێلـی باوکیـان ئـەنـازن
هـەنـدێ بـۆ ئاشـووب ئاواتـە خـوازن
هـەنـدێ کتکیـان لـە لا وەک شـێرە
هـەنـدێ هێنـدەیـە تـا سـکیان تێـرە
ئـەڵـێن مـردوو شـۆر پـارەی بـەرێ زوو
خوای دەکرد مردوو گۆڕ بە گۆڕ دەچوو
پـەردەی بینـایی ئـەسـپ و شـێر وایـە
سـامی ئینـسانی وەک دێـو لـە لایـە
ئـەگینـە ئێمـە چـۆن سـواریان ئـەبـین
دوو هێنـــدەی ئێمـــەن لێیـــان ناترســـین
ژن تەڵاق ئـەدەیـن شـوو ئـەکـا زۆر بـاش
ئەڵێین قـەی ناکـا بۆمـان بـوو (بـە جـاش)

بۆنی گوڵ لە لای قالۆنچە دەردە
ژن بێ ڕووسووری ناچێتە پەردە

«برا! ئەم پیاگە سەیری چەند خۆشە
من بێژم: نێرە، بێژێ: بیدۆشە»

ئۆخەیچ کە ئێستا زۆر دار بێ هێزە
لە بیرتە ئەیگوت گاڵت وەگوێزە

نەک ئەمری وەزیر فەرموودەی شا بێ
لەم زەویە ڕەقە چەوەندەر نابێ

کە تۆ خۆت شل کرد لە ڕووی ناکەسێ
ئەڵێ: بڕوانە چۆن لێم ئەترسێ؟

چاکە لەگەڵ بەد خراپ ناو ئەبرێ
کە گورک بەخیو کەی خوای مەڕ ئەتگرێ

مێروولە کە خوا غەزەبی لێ گرت
کاتێک زانی لە پڕ باڵی گرت

خانوێکم هەیە زۆر ناتەواوە
دارو پەردووی باش ئێستا نەماوە

ساڵی سێ جاری هەڵ دەگێڕمەوە
لە پڕ دەڕووخێ ناحەوێمەوە

ئەمساڵ مەبعووسی هاتوەتە ڕەواج
ڕەسمی ئیفتیتاح کەوتە بەر میعراج

بەلام عومرو ڕزق لە بەراتایە
بزانین بە بەرات کێ دێتە کایە

شایی شایی کەر لۆغەی دراوسێ
لە تازیەی ژنان سەرم دەئاوسێ

وا ڕەمەزان دێ ئەبێ بە کوێخا
یەکی کەشکەکو گیپەم ئەخا
ئەگەر من بڵێم: ڕەمەزان نییە
کێ لێم دەپرسێ جەزاکەم چییە؟
چونکو گوناهی لەوە گەورەتر
ئەمەئە زۆرە بە باری حوشتر
باقڵ دەچینە پەردەی ئیعتیکاف
جتۆکە دەبەن بۆ پشت کێوی قاف
نەوەڵلا ڕەستو داو هێندگرانە
بە قەد ڕکاتی تەراویحمانە
تاریکە شەوەو ئەحزاب لە ناوە
«ڕەمەزان» بە جەنگەو «سەفەر» بەدناوە
لە ئەفەریقا بووە بە گەردەش
دونیا شێواوە وەک مووی قولەڕەش
جاران جوولەکە خومی ئەشێوا
ئەکەوتە درۆو قوڕی دەپێوا
ئێستا بێ ئەوەی کە خۆم بشێوێ
درۆی وا دەکەین بە قەدەر کێوێ
ئەڵێن: بۆ مەئموور مەنشوورە دراوە
خانرو خۆتر بۆ کەس نەماوە
کە چی پێکوڕە داشی دامەیە
نازانین تەقیو شەقی کامەیە

یەکێ تەعریفی قانونی پرسی
وتی: ئەیزانی ئەگەر نەترسی
وتم من ئێستا لە دونیادا نیم
بە خواردەمەنیو زەماوەند ئەژیم
قانوون بۆ بەزمو بۆ زەماوەند
گۆرانی لە سەر «قانوون» پەسندە
جاران ئەیانگوت (قانوون) ڕێبازە
بەو ئەندازەیە هەرگیز مەنازە
بۆ سلێمانیش قانوون نەبووە
قانوونی خوامان لا بەسەر چووە
هەندێ بە ئەحزاب خۆیان هەڵدەنێن
نوقتەی سەرەوەی لای ڕاست دائەنێن
ئێمە کە فێری شەڕە گەڕەکین
کە بوینە ئەحزاب کێ دەڵێ یەکین
هەندێ بە عیلمو خووی چاک ئەنازن
تا دەمرن حەسرەت بە نان و پیازن
وەکوو ئاغاکەی دێی (سیا مەنسوور)
مەدحێکی زۆریان کرد بە واتەی دوور
کە هاتە ئێرە منیش هەر وام دی
کە چی وەهەدی دا زوو هێنایەدی
بەوە تێگەییم کە نابێ بە پیاو
چونکە بە درۆ (رجال) دێتە ناو

جاران کاسەی دۆ کەوچکی تیا بوو
بە ڕیزە هەر کەس نۆرەی جیا بوو
ئێستا هەر کەسێ پیالەی خۆی پڕ کا
بەشی کەس نادا بشلێی: وا خنکا
(ئەسکەمل) جاران کە سیرمەدار بوو
هەر چوار تەرەفی لێوە دیار بوو
ئێستا گەورەکان «قۆڵتوغ» نشینن
ئەم لاو ئەولاو دوای خۆیان نابینن
خۆزگە ئەو عەقڵەی پێش چووهە سەرکار
لە سەردا ئەماو ئەتهێنایە کار
خۆزگە بەڵێن وەک ماست سپی دەبوو
بە سەر لێوەوە شوێنێکی دەبوو
ماستو ڕاست ئێستا بوونە مۆدەی کۆن
شەرمو تەریقی نەهیشتوە «پاردۆن»
بیستم ئاغاکەی دێی (سیا مەنسوور)
ئەحوالی منی کردووە لە دەستوور
وتوویە تاکوو پیشەی درۆ بوو
موتەسەرریف بوو هەم سەربەخۆ بوو
بووبوو بە عوزوی مەجلیسی عالی
زۆری نەما بوو ببێ بە والی
ئێستا کە تەرکی درۆی کرووە
چاوەڕێی کەوشو پاڵتۆی مردووە
ئەو ماڵ ویرانە بۆچ وا ڕاست ئەڕوا
ئەو ڕاستگۆییە ئەوی خستە دوا

ساف دەروون، داری دەستی بەدکارە
بۆیە شەڕەدار زۆرە لەم شارە
ئەو قەومەی پیشەی دەوەن بە ئاشە
سێبەری ڕووەو ڕۆژە لە پاشە
ئەو پیاوە گەوەری کە خۆش باوەڕە
بە دەست خەڵکەوە مێکوتی ساوەرە
زینهار خوار دەستت بە کەم مەبینە
بۆیە بە کینە لێت نا ئەمینە
هی وامان هەیە دێتە لات خۆشێ
بە خۆت نازانی، تا دەتفرۆشێ
بە بەندیخانە پیاو عاقڵ دەبێ
هەندێ سەرچڵ‌و زۆرە مل دەبێ
هەندێ بە فریو گەیوەتە پایە
شەیتان لە بەرگی فریشتەدایە
کەسی بوێرێ پسمیللا بکا
وەرە سەیر کە چۆن ئابڕوویان تکا
سەلاحییەتی ساڵحانم نییە
بڵێم: ئەمە ڕەش، ئەمە سپییە
کە کەلیمەی «ڕەش» وەرگەڕێتەوە
دەبینی شەڕی لێ دەبێتەوە
جەژنی میلادو ئێمە یەک کەوتن
ئێرە بۆیە یەک ناکەون چەوتن
جاران حاجیلێ بە خێری باوبوو
لە بەختی ئێمە گوێزی بێ ناو بوو

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
هاوڕێکانیشی دەکا بە بێعار
ئەوی تێکۆشێ و ئیش بکا بێدەنگ
(دەماوەریک) دێو دەیکت بە پارسەنگ
ئەگەر پێم بڵێیت ئامشۆی کێ دەکەی؟
ئەڵێم یا خراپ یا بە جێ دەکەی
هەر چشتێ زۆر بێ هەرزان بیکڕە
عیلم تا زور بێ بەهای زۆرترە
ئەدەب تاجێکە لە نووری یەزدان
بیکەرە سەرو بچوورە ئاسمان
بێ ئەدەب ئاوی ئەدەبخانەی دێ
بەردی تێ گرێ پرشکت بۆ دێ
«بە خۆوە نەدیو» دەم قالی دەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
بۆ خۆهەڵکێشان زەعیم بوزورگن
هەندێکی تر هەن سپڵی لاورگن
شەوچەرە لەبەر (سپڵە) دامەنێ
کە خواردیو ڕۆیی پێت پێدەکەنێ
بەلام تۆ بیدە بام پێ نەزانن
لێیان بیوورە قوڕی زستانن
ئاخۆ گەردشی کورسی چی لێ هات؟
هیوا بۆ قابسز ترس بۆ دەستەلات
بێ (دۆ) بە هیوای شیری مەڕ ئەژی
کاتێکی زانی بەرخ مەڕی مژی

(بـــابی بـــابی)یـــە کایـــەی زەمانـــە
ئـــەم چـــەرخـــە کۆنـــە دەورانـــە

پـەنـدی پێـشینان هـەر چـەنـد پـەسـەنـدە
پـەنـدی ئـەم پـەنـدە جـائیزەی بـەنـدە

ئەگەر سەعادەت زۆر دەستی لێ دەی
ئاخری تێک ئەچێ ئەبێ فڕێی‌دەی
بە سەر دۆستا بێی بە دیارییەوە
لەوە چاکترە کێن بشاریەوە
کە ئیشێکت کرد زانیت خەتایە
بگەڕێیتەوە بوزورگی تیایە
ئەگەر لێ‌بوردی بێ پەشیمانی
ئەنجا لەزەتی عەفو دەزانی
ئەگەر بێی بە قین تولە بستێنی
خەوی ڕەحەتی لای خۆت نابینی
ئەوە جنێوت پێ دەگەیەنێ
کەوا جنێوت پێ دەگەیەنێ
کە دوو کەس ئاشت بن بە تۆ چاکترە
هەر ڕۆژی سفرەی لایە حازرە
کە سەری هەودای ویجدانت بەردا
ئەم‌دیو ئەودیوت زۆر دێ بەسەردا
ئەڵێن: پیرێژن بە تەفرەو مە کرە
کە چی جوانەکان کەوتوونە دەورە
بورجی پیرێژن هێشتا ماویە
جوانەژن پێشین بەندو باویە
ئەیشزانن جێی کەس بەوان نادرێ
ئیسان هەوڵ ئەدەن خەڵک نانی ببرێ
ئەوی بە ناحەق نانی خەڵک ئەبرێ
نەنگەویستی‌و ترس بۆ خۆی ئەکرێ
بەڵام هەندێ کەس نائەهل‌و بەدخوون
خۆیان چاوەڕێی دەرکردنی زوون

جێگای تەنگ بوو بوو ئەمجارە ژیان
گاڵتە کەوتە پاڵ پەندی پێشینان

پیاوێک ژنی مرد قوڵێکی هانی
وتیان چۆن لەگەڵ قوڵدا ئەتوانی؟

وتی بۆ ماتەم پیشەی دێرینە
سەراپا بەرگی تازێدار شینە

من بەرگی ڕەشم کردەبەر جێیە
کە ماتەمگێریی عائید بەوییە

من سەگم دیوە لە سەرەنوێلک
قەپاڵی دەگرت لە گۆشتی تووتک

دەستم دەرمانی سەر زگی قەبزە
خامەم ڕەوانە شارەزای نەبزە

سێ بەرۆ...

ماینێکی بۆرەم بوو سواری دەبووم
ڕۆژێ بە ئیشێک بۆ دێیەک دەچووم

نزیک ئاوایی ژنێکی نازدار
بانگی مردە من وتی بۆرە سوار

سێ‌بەرو دارم ئارامم نییە
لە تۆ دەپرسم دەرمانی چییە

وتم لەم دەردە ڕسگارت دەبێ
ئەگەر بێ و دلی من بێنیتە جێ

وتی ناچارم دلت بێنمە جێ
بەلام یاخوا تۆیش ئەمەت بێتە ڕێ

هارو مار (ودمی) باوەشابان بوو
هەر چی هار ئەیگرت بۆ ئەوێ دەچوو

لـەگـەڵ پـەنچکـێ نانیـان بـۆ دەچـوو
نـووتکی دەهاویـشت ڕسـگاری دەبـوو
ئـەمـەنـدە هـارو ماریـان چـاک ئـەکـرد
کە چی (شاپیاو)یان بە گورگی هـار مـرد
حەکیم لـە دەردی کـەسـی خـۆی کۆڵـە
بۆیـــە خزمـــانی دەکـــەونـــە بۆڵـــە

هەندێ کە لە پڕ بەرزە ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ ئەبوورنەوە
کە بە توونچێتی بووی بە حەمامچی
خۆت لێ ناگۆڕێ، لە ڕێ دەرناچی
بەلام کە لە پڕ هاتی بووی بە کۆڕ
نان خۆرێ دەبی، سپڵەی سفرەدڕ
ئەگەر پێ بە پێی هاوڕێکات بێی
پێت نالێن کابرا! نازانن تۆ کێی
هەر موویە لە ڕێز ڕێزە تێپەڕێ
مەقەستی وەستای دەلاک ئەیبڕێ
نەخوازەلا وا (زەیل) کەوتۆتە ناو
هەرچی بەرکەوێ، ئەڵێن کلک بڕاو
بۆ کلکەقولێ دەچنە لای داپیر
ئەمانێرێتە لای بزن بۆ شیر
شیری داپیر خۆر، بێ کلک ئەمێنی
سەگ بە هێزی کلک ئێسقان ئەشکێنێ
پیرەمێرد هات، پێی وتم پیرێ
هەر کەس لە باری خۆی گوێز ئەژمێرێ

مــانگی ڕەشــەمــێ دووکــەڵ دەرناچــێ
خــاتو زەمهــەریــر پــرچ هــەڵــئەپاچــێ
لــەقلــەق هاتــەوە نیــشتە ســەر هێلکــە
مــەیــدان خاڵــی بــوو بــۆ پــەڕەســێلکە
کلکــــی دووفـــاقی نموونــــەی زەیلـــە
شـارەزوور ئـەمساڵ لـە ڕاوکـەر کـەیلـە
عـەینـەمـەڵ دەرکـەوت، ساڵـی کـوللەیـە
بــەڵام بــۆ ئــەودیــو ئــەزمــڕ پلــەیــە!!
بــای بــەهــار دەشــنێ!کــۆلارەی دەوێ
بــزانین بــە پــەتی کــێ ســەردەکــەوێ
کــۆلارە ساڵــــێ نێــرەو ساڵــێ مــێ
ئــەمــــساڵ بــــرەوی ژنانــــە کــــەمــێ
بــە هــۆو بــە هیــوای داری پــەڵــکەوە
وەک فرفرۆکـەیـن بـە دەس خـەڵـکەوە
بــەڵام لــە لــەشــی چالــەکــە دەچــین
هــەتــا لێمــان دەن پێــی قــەڵــەو دەبــین
هێنــــدە کــــە بــــلێی کــــەمتیــــار چاکــــە
قولــەپێــی دەسمــی هێــشتا دەنــگ ناکــا
بــە کــەر نــاوێرین بــە کورتــان شــێرین
وەک سوورە واڵەیـن بـە خاڵـمان فێـرین

ئای بۆ ئەو ڕۆژەی ترس دێ بەسەرا
کونە مشک لامان ئەبێ بە سەرا
کە کەوتینەوە کۆمەڵی یاران
ئەڵێی نە بامان دیوە نە باران
کوێخا جوامێری هەمەوەند دەیگوت
های جوامێر ڕۆم و عەجەم وا لە دووت!
سەرێ کە شاهان بە تەمای نەبن
بۆ ئەوە دەشێ هەڵکەنرێ لە بن
ئەوسا کە جوامێر دەنگی دلێر بوو
تیپی هەمەوەند ژنیشیان شێر بوو
ئێستا من هەسم دولدلم پێیە
ئاخۆ ناپرسن لەشکرت کێیە
لە هەمووی خۆشتر خەیاڵ بازییە
حوکمی سەری بەنگ یەکتازییە
خەیاڵبازیە چارەی دڵتەنگی
شەراب بە گەردش بەنگ بە بێ دەنگی
بەڵام بەنگ‌کێش بی مەچۆرە گوێ ئاو
جۆگەڵەت لە لا ئەبێ بە شەتاو
هەر خۆم ئەیزانم شەراب بکەم نۆش
گوێ زەڵم و ماسی و سەوزی و هەوای خۆش

جووجەڵە دوو خووی بە ئێمە داوە
کە بێین پێش کەوین بۆ پێمان داوە
یەکێ کە سەری لە هێلکە جووقا
تویکلی شڕ دەکا لە ژێر دەندوکا
دووەم بێ دەعوای میراتی باوک
یەکتر کوێر دەکەن بەشەڕە دەندووک
ئێمەیش ئەو خاکەی جێ سروشتمانە
ژێر لەقەی ئەدەین، خوو ڕەوشتمانە
دەڕوانی هیچمان لە ناودا نییە
ئەمان لە گەڵ ئەو بۆ شەڕ شەقییە
کەویش خوویەکی خۆی پێ بەخشیوین
دیارە بۆ ئەوە شایستەی دیونی
کەو دەبەنە ڕاو بە فێڵ دەخوێنێ
هاوجینسی خۆیان بۆ کوشتن دێنێ
ئێمەیش تەسبیح و زیکرو ئیستیغفار
کە چی کەشکوڵمان پڕ لە ئیستیخبار
دەبینین برسی و کەسیرەو کزین
دانمان ئەدەنێ دەستیان دەگەزین
بە زەیلی زەیلیش نابێنە ژێر بار
(زەیل) درێژەی بەست وەک ڕۆژی بەهار
تا نەبڕێتەوە ئەو نابڕێتەوە
وا دیارە تا دیت ئەتەنێتەوە

دنیاکەی فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ

ئاوێنـەی دەوران دوو چـشت دەنوێنێ
خـەتـە میزێنێ و کـڵاو فـڕێنێ

بە عەشایەریی دەعوا حەل دەکەن
شاگرد شەق ئەخواو وەستا تێ دەخەن

لە خەت دەرمەچۆو مەکەوە دەورە
دەست بە کـڵاوی خۆتەوە بگـرە

لە کەری تۆپیو مەگەڕێ بۆ نال
ڕۆژێکیش دەبێ تۆیش دەخەنە چاڵ

دەستەی خۆی دەوێ کە خاوەن دەستە
دەستە کەوتە دەست، دەستەتر پەستە

ئەو کار بەدەستەی کە کار شوناسە
کـردەوە ناسـە خـاتر نـەناسـە

ئـەوی بـە خـاتر ئـەم ڕۆ دامـەزرا
کە ئەرخەی گـۆڕا پەتی ئەو پچڕا

ئەو پیاوەی پیاو بێ ئەو ئیشەی ناوێ
وەک ماین چەقەڵ هەر کەسە تاوێ

ئەوی بە هیوای ڕەجاو بەرتیل بێ
ئەبێ گـوێی دایم لە زیلەزیل بێ

یا وجوود ئێستا عەکسی ئەوەیە
ئەبینین دەوران بۆ یەک شەوەیە

دیارە ئەو باخە کە نایەتە بەر
«بریسی یا پار ئەو بری بۆزەر»

بە حشتریان گوت حوشتر کورت بوو
وتی لە ئەستۆی من بار لا نەچوو
بە زەیلداریان گوت چی بوو ئەم کەتنە
وتی مەرگ لەگەڵ ئاوەڵان جەژنە
زیلەی زەیل کەم بوو بۆ دڵە لەرزە
لە باران ڕام کرد کەوتمە بەر تەرزە
داخلی تەشویکەم ناخۆم کە دەیبەن
بۆ ئەوە ئەگریم دەمەسۆی دەکەن
توخوا بزانن تەشویکەی قەپتان
دەست کێ دەکەوێ؟ ئەڵلەت دەست نەزان
هەندێ مەعاشی تەقاویتییان
زۆریشە، لێیان بوو بە ماخولان
هەولی وەزیفە ئەدەن تێر ناخۆن
تا دیسانەوە دەبنە کەوا کۆن
زەیستان لە سەر کاسە سوێند ئەخوا
کە چلەیشی چوو عوزری‌تر ناشوا
خاکی شارەزوور پەستەو بێ‌هەوا
بازیان پڕە لە هەراو داوا
کاسبیش چونکوو دەعیەی تیا نیە
هیچ مەئموورێکی پێ ڕەزا نیە
هەی داد هەی بێداد، دەڵەمەنەکان
بۆ پارەی میریی کەوتوونە مەیدان
ڕێی خۆ چەسپاندن ئەدۆزنەوە
جێی فەقیرەکان ئەقۆزنەوە
بە (مندیل) کلکی گوێرەکە ئەگرز
ڕێی شیاکەکەی لە هەژار دەبڕن

بـــــواره ڕەش‌و ســـــپی دەردەخــــــا
ڕێکــەوتــە نــادان جارجــار ســەردەخــا
شــانس ســپیاوێکە بــە عــارەق دەڕوا
عــەیــبی ئــەخلاقــی ناپۆشــێ کــەوا
ئەگەر بە عیلم‌و عەمەل پەسەند بی
لـەوە چـاکترە کـە دەولـەمـەنـد بـێ
پـــارە چـــلکێکە لـــە بـــەری دەســـتا
بـە مـشت قوچانـدن لـە دەسـتا وەسـتا
پـــارەبـــو خێـــوی زینـــەت و فـــەڕە
ئـاخ بـۆ مـیرات خـۆر میقـرۆبی شـەڕە
عـــیلم بـــۆ قـــەومـــێ ڕێگـــا دەنوێنـــێ
عـــالمیش نـــاوی چاکـــەی دەمـــێنی
دۆست چاکەی دۆستی لێک ئەداتەوە
دوژمن لەگەڵ دۆست ئاشت ئەکاتەوە
ئەوە دۆسـت نیە بە هیـوای پۆسـت بێ
نەیەوێ دۆستی لەگەڵ کەس دۆست بێ
بڵێن: قـەڵـەم زەن کـەوتوتـە بـەر زەیـل
قـەڵـەمچـی بـۆچی کـەوتوونـە واوەیـل
کردمان قـەڵـەمچی بە تـووتن دەم تـاڵ
(وەی مـن وەی مـنی) چیـەتی بـەقـاڵ
دیـارە لـە ئێمـەیـش بـووە بـە کـردەوە
لــــە عیـــسایان دا مووســـا بـــوردەوە
کەس ناڵێ قەساب گۆشتت بە چەنـدە
جامباز بانـگ ئەکا وەرە (خـەر) بەنـدە
یـاخوا هـەر بـژی دائـیرەی ئـەشـغاڵ
نەکرێ کاریی دەمکوت بوون کەم حاڵ

ئـەڵـێن: باخـەڵـت پـڕ بـێ لـە پـارە
خــزم‌و بێگانــەت لــە دەورەو دیــارە
مـن ئـەڵـێم دۆسـتێ کـە بـۆ پـارە بـێ
ئـەبـێ چـاو بڕسـی‌و گـەدا چـارە بـێ
ئــەنینـە دیـارە پیـاوی دەوڵــەمــەنـد
پارەی خۆی بە کـەس نـادا بێ گۆبـەنـد
دۆست ئەو دۆستەیە بۆ کردەوەی چاک
خۆشـەیـستت بـێ بـە دڵـێکی پـاک
دۆستی چـاک چاکـەو بەرچـاو تێریـە
بـۆ ئـەمـری ویجـدان گـوێ رادێرییـە
بــارانی نیــسان دانــەی گــەوهــەرە
فەیزی بۆ بـەدبـەخت هـەر کـەوای تـەڕە
ئیتـر وا ئیـشغاڵ کـەوتـەوە سـەر کـار
خریـدو فرۆخـت کــەوتــە ناوبــازاڕ
یــاخوا ماکینــەی ڕێوبــان نـەوەسـتێ
ڕێـی گــوزەرانی هــەژار نـەبـەسـتێ
زۆر چـەتـوون دەڵـێن نـان وا لـە خاکـا
بـە کـرێ کـاری (چـەتـە) چـت ناکـا
ئـەمجارە پـەکمان کـەوت لـەبـەر باران
هـەفتــەی ئاینــدە دەچینـە سـەیـران

وا دەڵــێن: ئــادار نــاڕوا بــە بــێ دۆ
دوای ئـەو نیـسانیش نـاڕوا بـە بـێ جـۆ
بــارانی نیــسان جــۆی خــسته دواوه
بـا ڕەحمــەتـیش بــێ تـامی نـەمـاوه
پاشـکەوتـنی جـۆ بـە کـەن مـەژمێـره
خواردنــێ چوارپــێو دووپێــە لێــره
دووپــێ بـە چوارپـێ ئـەڵـێ ڕووبـەڕوو
نوخشه بێ لە تۆش نوخشەمان دەرچوو
بـاران سـێپـەڕەی گـەیانـدە خایـە
نــانی چوارپێکــان وا لــە ڕۆنایــە
چوار پێ لە دوو پێ بەدخوو چاکتره
بـە (جـۆ) هـەڵ دەکـاو دڵـی پـاکتره
ستەمگەر کە مرد خاک نایگرێتە خۆ
بـە دڵ خـوا شـوکر، بـە دەم ئاغـا ڕۆ
وا شـەمـەنـدەفـەر بـوو بـە هـی خۆمـان
تـا وەفــد زۆر بــێ قارانجــە بۆمــان
توججار هەموو چوون شێخان لە تەکدا
ئـەڵێن: (هـەم چـونین بـڕۆ تـا بـەغـدا)
نــاوی وەفــدمان هێنــده لا خۆشــه
هـەر بڵێن: وەفد، زۆر کـەس بە جۆشـه
ئـەگینـە هـەمـزه لـە هـەباسـی چـی
چرچـە قـەلایـی لـە مۆریاسـی چـی
زۆر لــە بــارانی نیــسان ڕادەکــا
بە دەنگـی بۆمبـا خـەڵـک سـەما دەکـا

ئەو پیاوە گەورەی خۆی بە کەن ئەگرێ
لە ئەندازەی خۆی زۆرتر سەرئەخرێ
ئەوی خۆی لە ژوور خەڵکی دەنوارێ
با پایەیشی بێ دەی هێننە خوارێ
لەش و عەقڵ و دڵ ئەم سیانە ساغ بێ
ساحێبیان دەبێ هەر بە دەماغ بێ
لەگەڵ خۆهەڵکێش خۆش باوەڕ مەبە
ئاڵتوون بە محەک پیاو بە تەجرەبە
گوێی ڕاستت سووک بێ بۆ چاکە بیستن
گوێی چەپت کەڕ بێ لە فیت هەڵبەستن
قسەی چاک زەحمەت ئەگاتە جێی خۆی
واتەی بەد زۆر کەس پۆستەچییە بۆی
ئاگری دزان شەوێ دەگرێ
چەقۆی بێ پۆلا دوو ڕۆژ دەبڕێ
دەوران دەورانە دەبدەبەی شایی
ڕەواجی نەما بێچوو و سێ شایی
کوا گرمەی تەپلی بەگزادەی جافان؟
کوا بەزم و ڕەزمی مێولێ و تافان
ئێستا کە باوی قەشەو مالوومە
سوێند هەر بە سەری (ئەورام شالوومە)

وا گـەرمـا داهـات پاقلـە پـەیـدا بـوو
سەودایی مەشرەب شێتو شەیدا بوو
جـاران ڕێ ڕاوی زەڵـم لـە نـاوا بـوو
ئێـستا مـیری سـوور ڕێگـەی ئـاوا بـوو
پـەنـدی پێـشینان ئـەکـەوتـە بـەر دڵ
ئێـستا لـە زۆر کـەس بـووە بـە چقـڵ
هـەر چی لە خۆیا چێشتێ شـک بـەرێ
هــەوڵــی ئــەوەیــە (ژیــان) بــدڕێ
تــێ گــەیــشتنمان ئــەمجــار تــەواوە
کـەر لـە کـوێو کونـدە لـە کـوێ دراوە
سم سمی (هـەرە) چنگ چنگی ئاسێ
لـەم کـردو هـەوڵـە سـەرم ئـەماسـێ
ئــەگــەر تــۆ پیــاوی لێکــی دەرەوە
کردەی بەد لە خۆت، خۆت دوور خەرەوە
ئـەگینـە دەمـی خـەڵـک کیـسە نییـە
ئــەبیینــێو ئــەیــڵێ گونــاهی چییــە
ئەو شیعرە خۆشە لای من زگ تێر کا
چــێشتی نایــابی خــواردنم فێــر کــا
کـە (بامیـە)ی تـازەو (تـەماتـە) دەرچـوو
بـا بـڵێن: ڕۆسـتەم مـێ بـوو یـا نێـر بـوو

ئەم ساڵ ئەمەندە هەور ئەگرمێنێ
تریشقەی دڵمان رادەچەنێنێ
قینی بێدادی لە هەورامانە
هەورامان لووتی لە ئاسمانە
بە تەرزەو لافاو لووتی نانەوێ
قەزای ئەمدیوی لەودیوی کەوێ
هەورەتریشقە با کێو بسمێ
گشتی ئاسانە هەر (سان) نەجمێ
با دنیا لێمان نەبێزرێتەوە
خۆڵمان بەسەردا نەبێژرێتەوە
ماران گەز هەموو شوێنێ دەپرسێ
لە خشەی مارو مێروو دەترسێ
لە تەقەو رەقە دڵم زۆر تەنگە
خودا نەکەرۆ بوواچان جەنگە
خزمەتی وڵات هەر بە عیلم ئەکرێ
بە چرای خوێندن پێ دەردەکرێ
بار ئارد بەرەکی بۆیە لە پاشی
هەر کەسێ بە لای خۆیا داتاشی
ئەویان بە ماڵی ئەویتر خرە
قاپی مەحکەمە بۆیە وا پڕە
تا حەولو قووەت لە سەر رەجا بێ
ماڵی بێ‌ماڵان نابێ ئاوا بێ
هەندێ رەجاکار سەیری زۆر خۆشە
پێی ئەڵێی نێرە ئەڵێ بیدۆشە
هێندیکیش بە هیچ تەریق نابنەوە
بە دووی رێویدا ئەچنە کونەوە

ڕامەکە لە دوای کاری پڕوپووچ
هەڵ نەخلیسکێیە لە پڕ لینگەو قووچ
ئەوی بە چاکەی خۆی خۆشیان ئەوێ
دەست گیری زۆرە ئەگەر پێش کەوێ
کە بە وەزیفە دڵ بڕەنجێنێ
دڵی ناسرەوێ ئەگەر بیشمێنێ
هیچ پایەداری پایەدار نییە
هیچ سەرمەستێکیش بێ خومار نییە
بیانووت پێ بگرن خۆت لادە لەوێ
لە سەرخۆش گەڕێ ئەو خۆی دەکەوێ
کە نەنگەویستیت بوو لەگەڵ بەدکار
دوعای بۆ بکە زوو بچێتە سەر کار
دوعای پیرێژن ئاخر خێرییە
خۆش گوزەرانی بە زک تێرییە
هەندێکیش هەیە لەگەڵ تێری خوارد
دەوری برسییەتی ناکەوێتە یاد
گەورەت کە کردی بڵێ من یارم
(لەکت) دی بڵێ من ورمزیارم
ورچ سەر پردی گرت بانگی کە خاڵە
ڕەنج لەگەڵ گورگا مەدە بەتاڵە
لە شێر مەترسە ئەو ناتشکێنێ
چەقەڵ خراپە لێت ڕادەمێنێ

ئەڵێن: هەر چل شەو ئەژی درۆیە
کوا لە ماڵی هەر شین و ڕۆڕۆیە
کوشتەی عارەقمان، وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
چاوی بە پەردەی غەفلەت پۆشراوە
تا ساتمە نەکا چاو هەڵ نابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەڵوپۆی ئەبڕێ
بەدکار لە چاکە خراپەی چی دی؟
ئاواتی بەدی خۆی دێنێتە دی!
ئەزانی خوا بۆچ بەد ئەژێنێ
ئەگەر بەد نەبێ بەدکار نانوێنێ
تا نەمان بەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نابێتە مەیدان
فورمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەست و پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە مەرِ نەموو کە چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە
ئەمانە ویزەی بەر گوێی بێعارە
کەس ناڵێ مردن هەیە لەم شارە

موقتەزای خولقە کێچ پیاو ئەگەزێ
ئەو دڵە دڵە کەوا نەلەرزێ
ئەگەر بمێنین کای تازە دەرچوو
وا چاکە کارت حەوالەی خوا کەی
خوا ڕەگی بەدکار لە بن دەردێنێ
تۆڵەی کارژۆڵەی بێ شاخ ئەسێنی
هەندێ بە گاڵتە ئەڵێن بڕوانە
هەرچی مزگەوتە هەمووی وێرانە
ڕاست ئەکەن مالی خوا بەرەڵلایە
زۆر لێی ناپرسێ کە (حق‌الله)یە
بەلام بەدادە بۆ (حق‌الناس)ێ
قورگی بەد ئەگرێ هەتا ئەتاسێ
کە تۆ لەگەڵ خەڵک بە بوغزو کین بی
نابێ بە مەکری خوا ئەمین بی
سەرم لە کاری خودا سوڕ ماوە
بۆچ پیاوی چاکی خستۆتە لاوە
دەوران دەورانەو ئێمە بێ‌سەبرین
نابینین پێچکەی زۆر تابووت ئەگرین
پێستی حوشتری سالح ئەگوروین
کورتانی کەری جەجاڵ ئەدوروین
با یەزید فەرمووی وشکیانو تەڕیان
«کلی، غرقش کن ما هم در میان»

هـیچ کـەس نازانـێ کـە ئـەم دنیایـە
چەند هەمەچیزەی ڕەنگ ڕەنگی تیایە

یەکێ هەر لە شوێن پارە عەودالە
لـە مـسکێن بـوە بـە زەردەوالـە

وەک هەنگ لەم و لەو هەنگوین ئەگرێ
کە پێوەوە دا کەچی خۆی ئەمرێ

کـەم پـارەدارم دیـوە تێـر بخـوا
بۆی دێتە بەرهەم لەپڕ خۆی دەڕوا

پـارەی میراتـیش میقـرۆبی شـەڕە
برای میرات خۆر دەست بە خەنجەرە

وەرە بنـوارە دەعـوای مـەحکـەمـە
زۆری میراتـە دەعـوای‌تـر کـەمـە

هـەنـدێکی‌تـریش کـەوا بـێ پـارەن
هـیچ قـەدریـان نیـە لـەگـەڵ ئـاوارەن

هـەر بـەداخـەوەن ئـەڵـێن ئاخ پـارە
دنیـا بـۆ پـارە لـە گـەڵـتا یـارە

دەولـەمـەنـد پارەی بـە کـەس نـەداوە
ئـەم گـشت عالـەمـەی ئـەڕوا لـەدواوە

هێنـدێ کـەوتوونـە دەریـای سیاسـەت
بـە قینـەبـەری بوونـە سیاسـەت

قینیـان لـەوەیـە ئـەم داهیانـە
زادەیـش نـین سـەریـان لـە ئاسمانـە

کردەوەت باش بێ چاکی‌و بەڕێ‌و جێی
کە خوا دای هیچ کەس نالێ کوڕی کێی

هـەنـدێ خـوا بـۆ شـەڕ هێناونیـە دنیـا
وەزەنـدی خـەڵـکیان ئـەوێ بـە تـەنیـا
کـەرە جـەلاد بـوو دەیـوت دەقچێـنم
بـە لینگـەفرتـێ نـەشـئەی خـۆم دیـنم

دیــسان خومخانــەی یــەهــوودی شــێوا
درۆی باڵــداری لــێ کــەوتــە هــەوا
دەوەن بـــەئاشـــەو دووبـــەرەکییـــە
پـیر، لێـی تـەریکـەو تیـا دەرەکییـە
یەکێ بە گورزی لەندەور ئەخورێ
نـانو دۆی تـیرەی شـێرزادی دەبـڕێ
ئـەویتـر دەڵـێ: لـەنـدەهـوور کێیـە
شـێرزادی نامـەی فـەتحیـان پێیـە
شـەڕی عـەنتـەرو ڕۆسـتەمـی دەسـتان
لـە نـاو ئێمـەدا بـوو بـە داسـتان
یـەکێکـیش دەڵـێ لای خـوداو بـەنـدە
سـوورەتی (یاسـین) گـەلـێ پـەسـندە
خۆ ئەگەر (یاسین) (طە)ی لەدوا بێ
کـە خوێنـدت ئـەبـێ کـارت ڕەوا بـێ
کـابرای خۆمـان سـەر مـەلامانـە
بـەو حـەل ئـەکـرێ ئـەم ڕازی نیهانـە
ئـەڵـێ: بـە هیـوا کـەس لێـت ناپرسـێ
دەنگی تۆپ نەبێ هیچ کەس ناترسێ
حـاجی (ئـەمـین)یـش مـاچۆ بواچـە
نـوێژی جـەعفـەریو تـشربی پاچـە
منـیش ئیمـانم بـەوە مـەتینـە
عـالمی بـەکـار دائـیم ئـەمینـە
وتیـان مـەلا هـات وتی بـە تـۆ چـی
وتیـان تـێ پـەڕی! وتی بـە مـن چـی

پـارەی دەوڵـەمـەنـد لـە قاسـە دەنـوێ
فـەقـیر لێـی ئـەدوێ تـا چـەنـەی ئـەسـوێ
وا دەزانــن ئــەو یــا ئــەم بێتــە نــاو
ئیتــر بــۆ ئێمــە تیــر پــڕە لــە چــاو

عـادەتی دنیـا بـە سـات ئـەگـۆڕێ
زۆر دەوڵـەت هـەیـە لـەپـڕ ئـەدۆڕێ
هاونـشینی بـەد زوو تـەئـسیر ئـەکـا
زۆر دۆسـتی گیـانی لـێ دڵگیر ئـەکـا
چـەنـد قـەزای دیـزە کـەوتـووە لـە گـۆزە
ڕەش هەر ڕەشـە لای ئـەهلی ئـەم کـۆزە
کـە قـەلـەڕەشمـان ڕێ پیـشاندەر بـێ
ئـەبـێ گـەورەمـان هـەر دەربـەدەر بـێ
ئـەمـە دوو جـارە ئـەکـەوینـە چـاڵ
زەرەر دەبێـنین بـە مـاڵو بـە حـاڵ
هێـشتا پیـاوی چـاک لێـک ناکـەینـەوە
گـرەو لـە پیـاوی بـەد نابـەینـەوە
تـا ئیمـڕۆ پیـاوی خۆمـان ناناسـین
بـە گوریـسی بـەد ئـەبـێ بتاسـین
هـەنـدێکمان هـەیـە دوڕ دەقـەڵێـشن
کـەچـی بـە تـەفـرەی بـەد دڵ بـەئێـشن
هـەی لـە ڕێـی خـوادا کـە دێنـە قـسە
ئـەرەسـتو لامـان هیچـەو ناکـەسـە
کـەچـی بـە (بلـۆف) ئـەمـان ترسێنن
لغاومـان دەکـەن دەمانـڕەتێـنن
نـازانین چـاکو خراپمـان کێیـە
بـۆ گـردی سـەیـوان ئـەچـێ ئـەم ڕێیـە

ئەووەڵ پەردە بوو لە سینەمای چەرخ
بــزانین چۆنـــە! ئینجـــا بـــازی بــەرخ
کەس بە بازی چەرخ پشتی نەبەستێ
هەر چی کەچڕەو بێ ئاخری دەوەستێ
ڕێی ڕاست ئەمینە ئەگەر پیا بڕۆی
لە لای هەموو کەس بێگانە نیت خۆی
دوو بــەرد پێکـــادەن یـــەکێ شـکابێ
ئـــەوی تریـــشیان بـــێزەدە نابـــێ
ئـــەوی لـــە دوژمـــن تۆڵـــە دەســـتێنێ
ئـــەو ئینتیقامـــەیـــش بـــۆ ئـــەو نامێنـــێ
ئەوانەی دوێنێ کە لە ڕوو دۆست بوون
وا ئەمڕۆ دەرکەوت بە تەمای پۆست بوون
کە دۆست ڕۆیی‌و تۆ بێ‌وەفا بووی
دیارە لە ڕێزەی پیاوەتی دەرچووی
هـــەنـــدێ وەفایـــان بـــۆ دوایـــان نییـــە
ئێـــوە هیواتـــان بـــەوانـــە چییـــە
چەند خۆشە پیاوێ ناوچاوان دەرخا
بە پیاوەتی خۆی قسەی خۆی سەرخا
چەند خۆشە دۆست ناوچاوان پاک بێ
لە بەرەو ڕوویی درۆ بێ‌باک بێ
ڕوو لـــە پاکییـــە بـــە خێـــر ئـــەم نـــاوە
گامـــان گـــرووە کلکـــەکـــەی مـــاوە

دەمێکــە قــەتــرەی حــەیــا تکــاوە
بۆیـــە وا زوبـــان تـــەڕو پـــاراوە
وای ئــەفــەنـدمو کۆمــەڵــی یــاران
ئــەڵــێی نــە بایــان دیــوەو نــە بــاران
زۆر پیاو وەک درەخت موتربە دەکرێ
هــەرمێیــەو جارجــار تــرۆزی دەگــرێ
لـــــەم هاوینـــــەدا کـــــۆلارە زۆرە
بۆیــە لــەگــەڵ ژن هــەر ئــاڵ و گــۆڕە
ڕاســت ئــەکــەن ئێــرە ڕەشــەبــای زۆرە
لــەگــەڵ فیــشاڵدا کــەوتۆتــە نــۆرە
تــازە وەســتاحمەد شــەو ڕوودۆز ئــەمــا
بــەر دوکانــەکــەی تــەپو تــۆز ئــەکــا
حــوکمی ڕاپــۆری ڕەشــۆل نــەمــاوە
قــەتــارو قۆرپیــات شــان بــە شــان بــاوە
جــارێ بــا بــزانین ســاڵ بــەری دوورە
من لــەمانــەم چــی شــای من ئــەنگــوورە
مــەجلیسی دەوری حــەوزەکــەی خۆمــان
ترێو کاڵەک و شــووتێو سێوی جــوان
ئـــەمانـــەن شـــاەو وەزیـــرو موشـــیر
خـــۆش گـــوزەرانی پێویـــستە بـــۆ پـــیر

فیرعـەون کـەوتـە نیـل وتی لـە ترسـا
ئیـــانم هێنــا بـــە ڕەبـــبی مووســـا
«ئـەبوتالیـب»یـش بـە تـەعنـەی ژنـان
بـــە پێغـــەمبـــەری نـــەهێنــا ئیمـــان
ئـەویـان بـۆ ژیـان ئـەم عیـززەتی نـەفـس
بێ عیززەتی نەفس کەس نابێ بە کـەس
وەک کابرای کـوردە شـیریان نایـە سـەر
(نووحی) گوت بەڵام نەیگوت پێغـەمبـەر
لای هـەنـدێ مـاددەی نـامووس بـەتاڵـە
لـــە مـــوودارادا وەک پـــەشـــتەماڵـــە
لـــە قۆمیـــدیادا ئـــافتوری مـــاهیر
هـــیچ فاڵـــسۆیێکی لـــێ نابـــێ زاهـــیر
هـەنـدێکیش فـوو بـای زوو دەردەکـەوێ
مایـــە پووچییـــان هـــەر بـــەردەکـــەوێ
نیـسکی مۆریـاس‌و هـــەرزنی ڕەنگـــاڵ
بـێ بـەرو پـشتن بـۆ کـەس نابنـە مـاڵ
ئـەوانـە ڕاستیان چـۆن دێتـە سـەر لێـو
دەم بـــە پێکـــەنـــین دڵـــیان پـــڕ جنێـــو
لـەگـەڵ یـەک زاهـیر دۆسـتی دەنـوێنن
خـــەریکـــن ملـــی یـــەکتـــر بـــشکێنن
هاکـا لـە ڕووی کـار پـەردە هـەڵـگیرا
تـەنـاف‌بـاز قۆڵـی لـە قـەڵـبە گـیرا
وەزیفـەی گـەورە زۆر پیـاو گێـژ ئـەکـا
پـــیری شـــاعیریش فـــرە بێـــژ ئـــەکـــا

کــە خــوا سروشــتی ئێمــەی خــستەڕوو
(و خلقنـــاکم اطـــوارا)ی فـــەرمـــوو
هەندێکمان هـەیە کـە گۆشـت نـەخۆرە
گۆشــتی بــۆ ئــەبــێ بــە زگــەشــۆرە
هـەنـدێکیش بـۆنی پیازی کـرد هـەڵـدێ
هەندێ بە کـشمیش دڵـی تێک هـەڵـدێ
هـەنـدێ لا لایـان کـە قـەزوان ئـەخـۆن
هێندە تورە دەبن ئەڵێی خۆێن ئەخۆن
هـەنـدێ بـە جیـرەن دان بێهـۆش ئـەبـن
هەندێ بـە بۆنی خـۆش نـەخـۆش ئـەبـن
هەندێ کە هەنگوین ئەخۆن قـەبـز ئـەبـن
هەندێ بـە قۆخێـک تووشـی لـەرز ئـەبـن
هـــەنـــدێ لغـــاوی شـــەیتـــان کـــراوە
هیچـی لــە ماڵــی خــۆی پــی نــەبــڕاوە
هـەنـدێکیش ئـەیخـواو ئـەیبـەشێتەوە
دوو چــەندانــەیــشی زوور بــۆ دێتــەوە
چـــاو نابڕێتـــە مـــەســـەنـــدو پـــارە
بــۆ ئیــشی فــەقــیر وەک خزمــەتکــارە
هەندێ وەک دووپشک چزوی پڕژارە
تــەبعــەن مێــڵمی کــەوتــو هــەژارە
ئـەبینـێ بـەدکـار کـە چـی بـە سـەردێ
عیـــبرەت نـــاگرێو نابێتـــە ســـەر ڕێ
جوولـەکـە شـەمـووی هـاتبوو بـەسـەردا
مســـڵمان ئـــاگری لـــە ڕیـــشی بـــەردا

گــاور جگــەرەی پــێ دادەگیرســاند
شـیعەش بـە کـیردە کولـە دەیترسـاند

رەســـم و ئـــایینی زەمانـــە وایـــە
لـــە رۆی رەش‌دا کـــێ بـــەوەفایـــە

ئیکرامـــی فـــەقـیر بـــە کـــانو دۆیـــە
لـــە هـــەمـــوو شـــوێنێ کـــەوا بخۆیـــە

هاوینــە هــەورەو گرمــەی ڕەشــەبــا
ئــاخۆ مــەڕەزەی کــێ شــەرا ئــەیبــا
تــووی ســەرو دانــە ســەوزو پــاراوە
بــێ‌نــاوی کنــگ ئــاو بــۆ یێکــەس مــاوە
هــەرچــی بــە ئــەرخــە تــەعــین کــراوە
لــە ترســا دڵــی وەک (بی) نــاو ئــاوە
مــوژدەیــان بــەنــێ هیچیــان بــۆ نابــێ
بژاریان دەبێ وەک پووش لە (کا) بێ
کار بە دەست ئەگەر بێ‌کارە دەرکا
ئەبێ لەگەڵ خەڵک خۆی تووشی شەڕ کا
ئەگەر هەر وایش بێ‌و ئوممی کاتب بێ
ئیشی دەوائیر ئەبێ ڕاسیب بێ
ڕاست بۆ دەفتەردار ئەمەی ڕوو داوە
وای لــە قوونێیــەو وای لــە دۆشــاوە
لــە نــاو (ســنە)دا ئــەم پــەنــدە بــاوە
یێــژن ملیچـــک وا بـــە هـــەواوە
ئەفڕێ‌و ئەخنێ‌و یێژێ بە هوو هوو
ئەوەی کە کریا وەک بەفری پار چوو
ژنی فــرە مێــرڕ بــەر ناباتــە بــەر
بریــسی یــا پــەر ئــوبیری بــۆزەر
تــا ئــیش بــۆ خزمــان بدۆزینــەوە
ئــەبــێ لــە هــەوار بگوێزینــەوە
خۆ ئەگەر بۆ ئیش‌و پیاو بگەڕێن
بۆ کار ڕەوایی ئینجا لە سەر ڕێن

باران کە ناوی ڕەحمەتی خوایە
بۆ کشتو کاڵمان ئەوە سەرمایە
زۆر جار هێلانەی بەدبەخت تێکئەدا
لە شۆڕەکاردا دڕک لێکئەدا
خوا تەجەللی خۆی بەم کوردە نواند
(لیلەتولقەدر)ی بە .... با دۆڕاند
حەوتەوانەمان بۆ دێتە بەر ماڵ
ئێمە ئەیدەینە بەر گورزی بەرماڵ
خەڵکی بۆ یارمەت پشت ئەدەنە یەک
ئێمە بۆ تۆران پشت ئەکەینە یەک
نیشان بەو نیشان ئەمجارەی دەربەند
لای دۆستو دوژمن پشتمان لە یەک سەند
کەس دەربەندی کەس نیە بو مردن
ئەو دەربەندەیە زاماری کردن
بەخیل سێ نەوعە لەم دنیایەدا
یەکێ نایەوێ خۆی بەکەس بدا
دووەم نایەوێ چاکەی کەس بۆ کەس
سێیەم دەربارەی خۆیشی فریادڕەس
ئێمە لە دەستەی سێیەم بەخیلین
لە چاو شاراندا بۆیە زەلیلین
ئەڵێن: بۆ ڕێوبان ئەمەندە پارە
ئیسرافە دڵمان پێی بریندارە
هەرچی ئەیکوتم ئاسنی ساردە
سا نوخوا مەلا ئەمیشە ئاردە

گەنەی پەیدا بوو ئەم بێرو کۆزە
قەزای دیزەیە وا کەوت لە گۆزە

گویرەکەیەکی لەڕ کەوتە پەموو
گاگەل بە زبان ناویران هەموو

لافاو دارو بەرد تێک ئەڕووخێنێ
قەزا لە قەزا تۆڵە دەسێنێ

من ماسیم نەهێشت لە ئاوی زەلما
کەچی لەشی تەڕ بۆ خەلکی‌تر ما

من شەکرو ڕۆنم ئەکرد بە حەلوا
کەچی بۆ خەلکی ئەبوو بە لوا

پێنجو دوو ڕۆژە خەوی ڕاگوزەر
هەرکەسە دەورەی خۆی دەباتە سەر

ئەی دنیای فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیمێ بە دڵ شاد نیمێ بە دڵ تەنگ

لایێ چل فەردەی شەکراو بەش ئەکا
لایێ تۆپەڵێ قورەڕەش ئەکا

خوا هەر ئەو خوایە قەلەندەرخانە
ئێستا چۆن بووە وەک (چروستانە)

کالەم هەموو لە ژووردا تەپێ
خۆم بۆ سەر چۆپی چوومە ناو قۆپێ

خوا یار بێ هەموو دێتەوە کایە
سەبری پێ دەوێ ئەمە دنیایە

پــەپــووی ســلێمان مــزگێنی هــانی
کـــەوا ئاســەف دێ بــۆ ســلێمانی
لـەهـەمـوو لاوە خـەڵـک کۆبوونـەوە
بــۆ مــەراســیمی بــە پیرچونــەوە
دار لــە بــاز جــارێ کــامی دیتــەدی
خــوا ڕەوای بینــێ شابازیــشمان دی
ئـەم جـارە قـەدری ئـەم شـارەم زانی
هێنــادە میــوانی عــەزیــزی هــانی
ئــەم میوانانــە دیـاری‌یـان دیـار بــێ
ئــەشــێ ئــەم شـارە تاڵـعی یـار بــێ
بـەڵام کـە خۆمـان داری بـێ بـەر بـین
کـەوا کۆڵـەکـەی تـاقی زەفـەر بـین
ئەڵێن دەشتس ڕەی جێی حەوت لەشکر بوو
تــەختی ســلێمان بــەشــەرەفتــر بــوو
ئەوێ جێی شەڕ بوو ئێرە جێی دەعوەت
ئەوێ جێی زەحمەت ئێرە جێی ڕەحمەت
سـا چـی بکـەم بـەخـتی مـن شـۆڕەزارە
بارانیــشی بــێ هــەر خــەس و خــارە
وەزیـری بـەغـدا یـارەی پـەسـند کـرد
هات کـانی دڕکـەی سـکانی هـەڵ گـرد
ئێمەیش هەر کەسێ بەخت ڕێ کەوێ بۆێ
ئـەبێتـە دزی گـاو گـوێرەکـەی خـۆی
هـیچ کـەسـێ نـەفعی عومـوومی نـاوێ
بۆیــە دەخنکــێین بــۆ کاســە ئــاوێ
هــەرچــیش دەبـینی دەڵــێ: زەعــیمم
لــەم نــاوە هــەر مــن هــەتیــوم

ئەو سەرکردەیەی بە ڕاست ئینسانە
بەندو زنجیر لای ڕوتبەو نیشانە
بەلام نەک قەومی توش کاو خۆش ڕاکا
وابێ ئیتر کەس بڕوای پێ ناکا
ئاخ ئەمە ڕەنجی داوین بە بادا
لەشکری نادان پشتمان بەرنادا
تا عەقل کاری لێک ئەداتەوە
جەسوور گرەوی خۆی ئەباتەوە
تەماع وەک ئاوی شۆری دەریایە
هەر ئەیخۆیتەوەو تەسەللات نایە
ئەوەی قانیعە بە وشکو بە تەڕ
ناوی تراوە شاهی بەحرو بەڕ
هەر چی ڕاست ئەڕوا لە تەوەککولدا
خەم و خەفەتی نایێ بە دڵدا
خوا ڕێ لە بەندەی بەدکار بگۆڕێ
تابێتە سەر ڕێ تا لێوی گۆڕێ
هیوامان وایە دەستەی خوێندەوار
بۆمان پێ بگەن بکەونە ڕووی کار
با وجود ئەگەر مەکتەبمان وا بێ
خەرمانی هیوا ئەبێ هەر کا بێ

زستان شەوارە بوو بە چرای نەوت
زۆر کەس بە هاوین بە شەوارە کەوت
بە چرای گەرچەک یەکتر نابینین
بۆیە وەک چرای گەرچەک بێ تینین
شەوقی کەهرەبا هاتە کایەوە
جۆم بۆ لە کادا نەشارایەوە
یەکێ لە (کفری) لەڕێ (کفر)ی کرد
خەڵق بە خیرەومەند ناویان ئەبرد
یەکێ خێر ئەکا بۆ ڕێی خانەقا
کە چی بێ ئینساف کافری دەکا
شێخی بایەزید ناحەقی نەبوو
فەرمووی وشکو تەڕ با بسووتێ هەموو
قەزا ناحیەو مەکتەبەکەمان
هەموو شاغیرین ناکرێتە خەرمان
دونیام لە لامیەو بریانی پڕ کرد
هێشتا (بسم الله) بسمیللای نەکرد
هەر چی باینجان خۆر بێ لە ژوورە
(بسم الله» وەرە تۆیش لێی بیوورە
تاکەی ئەم چەرخە وا چەپ دەگەڕێ
تاکەی کەرە دێز بە جۆ دەزەڕێ

ئەگەر دێکانی خاوەن بەخت نەبێ
شاخی ئەزمڕی وا بۆ تەخت ئەبێ
کە عەدالەت بوو «قەوییان» زەعیفە
زۆر کەم بوو باوی جینسی لەتیفە
هێشتا تێ ناگەین لە چاکی ژنان
زەعیم خۆی خستە کراسی ئەوان
بە هاوار وتم ئاخ، هەورا! ئامان
مەیکەرە تاقگەی زەڵمی هەورامان
تەختی هەورامان بەختی هەڵپێکا
کۆی ئاتەشگایان بوویە ئاتەشگا
گەردشی دەوران ئەم دیوەو دیوە
ئەم خاکە زۆر جار ئەم حاڵەی دیوە
من ئەمگوت «زەڵم» ماسیی لێ بڕا
کە چی هێند زۆر بوو گونیەکەی دڕا
ئۆتۆمۆبیل چوو، بۆ قەڵادزە
دەچمە سندۆلان بۆ ڕاوە بزە
مەنسووری هەڵلاج بە چەکەو کەوان
تۆتۆمۆبیلی بردە سەر کێوان
پێشینان دەڵێن خوا، هەر ئەو خوایە
ئێستا کە بزن وا سواری گایە
بەراز کوژ دووسەد فلس وەرئەگرێ
بۆ بەرازی شار بۆچ نرخ نابڕێ
لۆقەتتەچیمان خڕە لامبۆزە
بێ بسم‌اللەیە، چێشتی پڕ تۆزە

بە ئیستریان گوت: باوکی تۆ کێیە؟
وتی: ڕەسەنی دایکم پێیە!
چونکە دوورەگەو تووی حەرامە
هێشتا جاشکی خۆی نەدی ناکامە
تانجی لە ڕاودا هونەر دەنوێنێ
نەتەوەی سەگەو گورگ ئەخنکێنێ
عابید مشکی کرد بە کچی سەرپشک
ئاخری نەوەستا بووەوە بە مشک
ئەڵێن: گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
بەڵام بێستانیش بزاری ئەوێ
بێستانەکەمان پڕ لە بزارە
بۆیە ماڵیان مافەتەدارە
بەرازی ناو شار شەرحێ نەبوو بۆی
هەر چی دەبینێ ئەیباتە سەر خۆی
کرکرەی ڕادیۆ بواری نایە
بەش بە حاڵی خۆم بلویر بۆ گایە
ڕەحمەت لەو کەسەی ئەسپێ ئەکوژێ
لە باخەڵتایەو خوێنت ئەمژێ
دەربارەی ناکەس پیاوەتی مەکە
بیبەیتە کەعبە دیسان (لەک)، لەکە
هەندێکیش دەڵێن کە ئێمە نەبین
ئەهلی مەملەکەت ئەکەونە شین
نازانن خۆیان شەینیش و شینن
تەنها قازانجی خۆیان ئەبینن
ئەگەر خوا دەکا خوێندن دێتە کار
ئەوسا ئەجرەبە دەگاتە بوار

پـــایز ڕووزەردی خـــەزانی هێنـــا
ڕەعدیش قامچی خۆی لە هەور داهێنا
دەمێکـــە بـــەرگـــی هـــەتیـــو دڕاوە
ژوور لە بێدەستان لای چەرخیش باوە
ئاسمـــان سالـــی چـوار جـار ئەگـۆڕێ
بەختی کـورد هـەمـوو ڕۆژێ دەتـۆرێ
خـوا کێـو ئـەبینـێ بـەفـری تـێ دەکـا
بەنـدەیـش ماستاوی ساردی لـێ دەکـا
سورشتی ئەزەل وەک (باز) و (کەو)ە
لـە جێیـەک ڕۆژەو لـە جێیـەک شـەوە
دوێنـێ خـەتیـب مـرد ئـەمـڕۆ شـایە
بۆیـە دەڵـێن عـەبـد لـە خـۆی بایـە
ئـەگـەر قابینـە جـار جـار نـەگـۆڕێ
ســەودای وەزیریـــی دەچێتـــە گــۆڕێ
ســـەری بـــێ ســـەودا تـــۆپی فتبۆڵـــە
ماڵـــی بـــێ ئاهـەنـگ کـەلاوەی چۆڵـە
بـزەن بـەڕ ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
بـــە بـــادە غـــەمـــی دڵ بـدە بـــە بـــاد
سیاســـەتی ڕاســـت مـــەڕۆ مـــەڕۆیـــە
ترسـنۆک بـەشـی هـەر باوکـەڕۆیـە
شێر چۆن لە دەنگی دەهۆڵ ئەترسێ
کە ژنی خۆی بێ کەس لێی ئەپرسێ
کـەری خۆمانیـان کـرد بـە ڕمـووزن
بـــوو بـــە قاڵـــەی دەم گاڵـــەی درۆزن
شـــەریـــف پـــەلاس بـــۆ تـــەوقـــات
وەختە دەست بکەین بە تۆقات لێدان

کەوتووینە دەورێ هەر چی بۆی بلوێ
دەستی چەوری خۆی بە خەلکا ئەسوێ
وتی: فلانی وابووم بە کەباب
خوشکتیان دیوە چۆتە جێی خراپ
وتی: برادەر ئەمە بوختانە
وتی: منداڵی ئێمە دیویانە
مەلا وەعزی دا کە ڕوەو کابە
میز کردن کفرە هێجگار خراپە
کە چی خۆی ڕوەو قیبلە بە پێوە
میزی کرد چاویان لێبوو لە دێوە!
وتیان وەعزی خۆت لە بیر نەماوە
وتی: من سەریم بۆ وەرگێڕاوە
عاشووراغا بوو لەگەڵ ئاسێخان
کە لە سەر تەختە هەڵیان ئەپەڕان
ئێستا ئەوانە بوون بە ڕۆح لە بەر
بەو هەڵپەڕکێیە کار ئەبەنە سەر
ڕۆحێکی گران لە کەسدا نییە
ڕۆح سووکیان ئەوێ ڕۆح قورس بۆچییە
وا خەفتیان دی ئیتر هێجگاریی
زەمین نایمێنێ سوڵتەی بێداریی
ئەگەر نەمردین هەتا بەهار دێ
بۆ دەستەی ئێمە کورتان لە شار دێ
بەو کورتانەوە ئەچنە بەغدا
هەروا دێتەوە هەوسار بەرەڵدا

پەڵە، وەک پەڵ دای لە سەرو گوێلاک
دارو خەڵووزمان لێ بوو بە تریاک
باران ڕەحمەتەو خەڵک لێی ڕادەکا
خۆ ڕۆژەوانیش بەرد بە با دەکا
مەزلووم جوێن ئەداو گونای بارامە
ڕەمەزان بە جەنگەو سەفەر بەدنامە
بە نەوتی قیرتاو سەوز ئەبێ شاوریی
خەتای بارانە کە زۆر دەباریی
خەڵک لە ماڵی خۆی ڕۆژوو ناگرێ
سۆفی گوناهی حکومەت ئەگرێ
بێ نەواییە شەڕی گوێ کوانوو
بادار نانی خۆی کردە بیانوو
چەتە، کە کزبوو نوێژکەرەو چاکە
گورگ کەڵبەی نەشکێ چاوەڕێی لاکە
ڕەمەزان سێ تەونی لێ گرتووینەدار
حەوت ترنگیلیو خومارو قومار
ئەڵێن فلان بەگ خۆی بەڕۆژووە
دوای خۆی بڕوانێ کە کێی لە دوورە
بە تەنها گوڵێ بەهارمان نایە
هەر مێزێ بگری کولێرەی تیایە

تــۆ تــەنهــا نانــت لــە (منّــان) بــوێ
لــە (دون) ان، دوو نــان ســنانی ئــەوێ
بــەخــشین عیــزەتــەو داوا، داوی عــار
دوایــیش داواکــەی بیــێ، داوی عــار
هــەر عیلمــە داوای بکــەی عــەیــب نییــە
چــاو بــەرەو ژێریــی لــەزەتی چییــە؟
کــە چــاو ببڕیتــە دەســتندەی خــەڵکی
ئەکــەویــە ژێــر بــار دیــارە بــێ کــەڵکی
ئــەوی دوژمنـــەو بـــە زمـــان دۆســـتە
(الخنـــاس)ێکـــە ئـــادەمـــی پۆســـتە
نزیــک نــادانی مــەغــرور مــەکــەوە
هــەر کــەســێ پیــاو بــێ ئــەو قــینی لــەوە!
تــا بــە چــاوی خــۆت چــشتێ نــەبــینی
ڕاســتی مــەزانــە، علمــەلیــەقــینی
چونکـــە دەور دەوری درۆو بوختانـــە
ڕاســتی مــەزانــە، درۆ هــەرزانــە!
ئەوی لــە خــەڵکا بــە عــەیبی ئــەگری
کــە لــە خۆتــا دیــت شــاد مــەبــە، بگــری
لــە قــسەی خــەڵکا زوو هــەڵ مــەدەرێ
ڕەوایـــە ئـــەگـــەر بتکـــەنـــە دەرێ
هـــەڵـــکردت بێتـــە ســـەر نـــانێکی جــۆ
زینـــهار لـــە ماڵـــی ڕژد نـــانی مـــەخــۆ
هــەزا دۆســتت بــێ هێــشتاکوو کــەمــە
تـــەنهـــا دوژمنـــێ زۆر زۆر ســـتەمـــە

هەر چەند کە سەفەر سەنگی محەکە
ئــەوی نایناســی هاوڕێیــە مــەکــە

کــەمــت لــە زۆری خــەڵــکی چــاکترە
گوشــتی چۆلــەکــە لــە داڵ پــاکترە

لە دڵـی خۆیـشتا، خـۆت هـەڵ مەکێـشە
لـە خودپـەسـەنـدیی دۆسـتت دڵڕێـشە

نــادان ســەد جــاری هــەڵــگیرێتەوە
دیـسان هـەر لـەفـزی خـۆی ئەگرێتـەوە

مێـشەسـەگانـە کـە سـەگ مـەگـەسـە
وەریــشی گێــڕی هــەروا ناکــەســە

بـۆ (فـرۆ)ش بـزنی خـەڵـکی مـەدۆشـە
شـیری تـۆ بـەرن چهنـد لات ناخۆشـە

هەر چی چاکەی کرد، چاکـەی دێتە ڕێ
درەخــت بنێــژی دیــارە بــەر دەگــرێ

ئەگەر تۆ باوکی خۆتت خۆش ئەوێ
جوێن مەدە، نە وەک جوێنی بەرکەوێ
کە ئێشی دەرزیت بێتەوە بەر چاو
سووژن بە خەڵکا ناکەی ناحساو
مردوو کە شەیتان یەخەی بەرداوە
هەر چی جنێوی پێدا بەدناوە
نوێژ بە قەزا بوو دەگێڕێتەوە
سوحبەتی یاران، چوو، دەبڕێتەوە
ئەوی حەق ناسەو بە حەق رازییە
چ ئیحتیاجی بە شاو قازییە
زریی زانیت کە کردە بەرت
تاجی ئەدەبیش بنێرە سەرت
دڵ ئاوێتە بێ ڕووناک ئەنوێنێ
ئاگاداری بە ژەنگ هەڵئەهێنێ
لە ئاهو نزانی مەزڵووم بترسە
ئاهی چەند ماڵی ڕووخاند، بپرسە
لەوە بترسە لە خوا ناترسێ
دەم مەنێرە دەم ئەبلەو ناکەسێ
بزانە گەوهەر چۆن بە بەرد ئەشکێ
مەرکەبی ڕەش پێتا ئەلکێ

دە پـــەنـــدەو یـــەکـــی دە دینـــار دێنـــێ
دیـــاری (ژیـــان)ە خـــەڵـــکی بیخوێنـــێ
لـەگـەڵ خـودادا سـەر ڕاسـت بی چاکـە
هـیچ لـەو گـوم نابـێ خراپـەو چاکـە
لـــەگـــەڵ خـــەڵـــکی‌دا ئینـــساف بنوێنـــە
هـــەتـــا دەتـــوانی نـــەفـــست بـــشکێنە
بـۆ هـەژار دڵـسۆز بـۆ گـەورە حورمـەت
بۆ لە خۆت خوارتر لوتف و شـەفـەقـەت
بۆ دۆست ڕابەر بە بـۆ دوژمـن بـە حیلم
بـە تـەوازوع بـە لـەگـەڵ ئـەهلـی عـیلم
لـەگـەڵ جاهیـلدا بـێ دەنـگ‌و خـامۆش
ئەم دە پـەنـدەی مـن نـەکـەی فـەرامۆش
کلیلـــی گـــەنجـــی پـــەنـــد دیانـــەتـــە
دیـن نـەبـێ پـەنـدت لـە لا زەحمـەتـە

شوهرەت ئافەتەو شوهرەت فەرەنگیی
زۆر بلێ نەگبەت، عیززەت بێ دەنگیی
تێ هەڵچوو دائیم سەر لا بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کێشی بەرنایە
سەر خۆش بە، بەلام دەنگت دەرنەیە
دڵت گەرم بێو کزەت لێ نەیە
بەوە دڵخوش بە کە لێت بپچرن
نەک پارەت بەنێو مەردیت بکرن
تا تاڵو سوێری دنیا نەچێژیی
هەر چیت هاتە دەم ئەوە ئەبێژیی
بە قاڵ کراوی کە هاتیە کایە
گوێزت لێ بارکەن خرەت لێ نایە
ئەگەر رەفیقت کەوت دەستی بگرە
هەر چی بێ ئەویش ئەوەی لە فکرە
بەلام بۆرە پیاو بە هیچ نازانێ
قەدری مەگرە، بە لەتە نانێ
هەندێ کەوتوونە سەودای مەبعووسی
زۆریان هەوڵدا خودا نەینووسی
ئەم جارە نۆرەی تازە قەڵدایە
بگرەو بەردەیە هەوڵو هەڵدایە
خەڵک وا دەزانن بە دەست ئێرەیە
هەر ئەو خەرمانەو هەر ئەو گێرەیە
گای بنە وەک گای ژێر زەمین بەندە
بە ئێمە نالێن: کەرت بە چەندە
باز هەڵدەن (مەبعووس) پێی بێتە کایە
بەلام باز چاوی لە گۆشتی گایە

قەدری خۆت زیاد کە بە قەدرزانیی
خۆت نەبێ هیچ کەس بە سووک نەڕوانیی
وەک گلێنەی چاو عالەم دەبینێ
تەنها وجودی خۆی لا نانوێنێ
هەر چەند دەور دەوری خۆ هەڵکێشانە
خۆ هەڵکێشان وەک سنگ هەڵکێشانە
لای هەندێ جنێو ئەدەبیاتە
هەندێ بە خەیار ئەڵێن: زەلاتە
هەندێ کە پیاو کەوت پێی ئەڵێن کەرە
هەتاوە ڕووی کار ئەڵێن جەوهەرە
قەترەی حەیایان لە لا تکاوە
ڕووبەڕوو شەرمیان لە لا نەماوە
ئەگەر ئەمانە وا نەبوونایە
بە چاکیی بۆمان ئەهاتنە کایە
تۆ لەو کەسانە هەمیشە دوور بە
لە کونجی خۆتا، هەڵکەو ڕوو سوور بە
نەسیحەتێکیان کردووین زۆر چاکە
ئەڵێن خاکیی بە، ئاسڵت لە خاکە
گەر بۆ کەڵکی خۆت گەورەییت بوێ
بڵێ: خانوویێک، ئەکەم، بۆ شەوێ
گەورە ئەوەتە کە چاکەی عام بێ
نەک ئەورو پشتی خۆی لێ بە کام بێ
چەند خۆشە ئینسان خەیاڵپەروەر بێ
بە خەیاڵ بەرگی شاهیی لە بەر بێ

هەر چی ئەیناسێ بیکا بە مەئموور
خزمانی شادکا چ نزیک چ دوور
مادام خەیاڵە لە ڕەنج بەدەرە
خورمای بێ ناوک خۆ چەوەندەرە
ئەوی تۆ ئەمڕۆ ئەی بینی بە چاو
سبەینێ لە لات خەیاڵێکە خاو
وا بزانە کە تۆیش مەبعووسی بووی پار
خاوەن کەش‌و فش ئۆتۆمۆبیل سوار
خۆ ئێستا هەموو لێک ڕاست بووینەوە
تەنها تۆ دەنووی بە پشتێنەوە
فەرزکە ئەم جارەیش ئەچەسپێتەوە
بە هێلم پێوە ئەلکێتەوە
نە مێوت هەیە بۆ کەس نە هەنگوین
مەگەر چزووی خۆت بکەی بە پەرژین
ئای جاران یاسین (صلی الله) هووی بوو
ئێستا نایخوێنن مەگەر بۆ مردوو
هەرچی جیکمەتی ئەمە بزانێ
ئەبێ بە (ئاسف) بۆ سلێمانێ
تۆیش سلێمانیت های سلێمانی
یای نیسبەتت بوو بە یای نیسیابی

شـێره بــەفرینـــەیـــش وا توایـــەوه
بـــــۆ ئۆتۆمۆبیـــــل ڕێ کرایـــــەوه
زۆر کـەس بـۆ بـەفـر چاویـان ڕشـتووه
زۆریـــش لــە هیــوا دەسـتیان شـشتووه
کـوێر تـاکوو دەمـرێ بـە هیـوای چـاوه
لیـــستەی یـــا نـــسیب زۆری نـــەمـاوه
دیم بووکیـــان هێنـــا بـــۆ ماڵـــی زاوا
لـــە ســـەر مـــارەیـــی بردیانـــە دواوه
ساڵـێک مـەبعووسـێ ڕەئیـی بـۆ درا
کـە چـی یـەکێکـی تـر داخـڵ کـرا
نیـسیبو قـسمەت عیلمـی غـەیبیـە
ئـەسوەده ئـەحمـەر چـابووک دەستیە
ئیمساڵ مـەبعووسـی ئێنجـەی پـەنهانـە
عیلمـی غـەیـب زانـین لایـق پـەریانـە
یـەکـێ شـەماڵـەی بـۆ ئـەگریتـەوه
یـەکـێ دانـوو لـە ئـەبـەشـێتەوه
بـە زینـده خـەوی پـڕو پیرێـژن
زۆر کەس بە سەیران بۆ بەغـدا ئـەچن
وتیـان: تـۆ بنـوو، ببینـە بـە خـەو
وتی: لـە تـاوان خـەوم نیـە شـەو
خـوا لـە مـەجنوونی پرسـی سـەوداسـەر
عیبـادەتی چیـت هێنایـە مـەحـشەر؟
وتی: هێنـد عـەشـقی لایـلام لـە لا بـوو
لەکوێ هۆشـم لای خـوای تـەعالا بـوو

لــە ئــادەمــەوە تــا ئــەم زەمانــە
ڕێگـای خێـرو شـەڕ بـە دەسـت ژنانـە
کۆنــە دەماخــان هــەروا نــادانن
هـیچ قـەدری جنـسی لـەتیـف نـازانن

ئـــەلفـــی مــــرادت فــــڕیّدا، مــــەردی
شـوێن مـراد کـەوتـیّ، بـۆ درەم مـردی
ڕۆژوو نمـــازت کـــە بـــۆ نیـــاز بـــیّ
وەک عاشـقێکی کـە پیـشەی گـاز بـیّ
نـــــوێژی زۆر، پیـــــشەی پیرێژنانـــــە
ڕۆژویـش ئـەسـلەکـەی بـۆ ڕەمـەزانـە
ســیاحەتی حـــەج ســـەیــری جیهانــە
ئـەوی بـە کـار بـیّ بـەخـشینی نانـە
کابـــە بناغـــەی برایمـــی خـــەلیلـــە
دڵ نـــەزەرگـــاهی ڕەبـــبی جـــەلیلـــە
دڵ دەشـــکێنیو دەچـــی بـــۆ کایـــە
مـەچـۆ، مـەزالـیم لـە سـەر خـۆت لابـە
مـــن زیـــارەتی کابـــەم کـــرد بـــەلام
زیــــــارەتی دڵ پێــــــشترە لــــــە لام
لــە دەشــتی مینــا قوربــانی دەکــەی
بـۆ گـورگو چـەقـەڵ دیـاری دەبـەی
لێـرەی سـەربـڕیو بیـدەی بـە برســی
دەبێـــت بـــە قـــەلای ئایـــەتولکرســـی
دەزانی کـــــــەوا دنیـــــــا فانییـــــــە
وای دەگـــری تـــا ســـەر زینـــدەگانییـــە
ئـەگـەر تـۆ تـا سـەر هـەر بژیایتایـە
ئـەشـیا بـۆ دوای تـۆ جیگـا نـەمایـە
وەک پێش تۆ جێگای خـۆی داوە بـە تـۆ
تۆیش جێی خـۆت بـدە بـە یـەکـیّو بـڕۆ

ئەگەر پێ داگری و بڵێی من ناڕۆم
تۆیش وەک یارۆکان دەهاونە بن گۆم

گا لە سەر پشتی ماسی دانرێ
ترە کەڵەکێ دیارە سەر ناگرێ

گەرمتر لە تین، کەنارو بۆسە
ساردتر لە تەرزە دڵی مەئیووسە
زۆر دڵ مەدەرە مەسنەدی دنیا
تا سەر نەدراوە بە تۆ بە تەنیا
نەخوازەڵڵا وا بە مەنسووبی بێ
شەرتی ئیستیحقاق نامەحسووبی بێ
لەگەڵ قابینە پێویست بوو گۆڕرا
هەر وەک (ڕیدینکۆت) مەنسووب داکەنرا
ئەوسا هەناسەی سارد وەک ڕەشەبا
نامەی ئومێدت بە بادا ئەبا
خوا دایتێ ئەهلی عیلمت پێ بڵێن
بە چرای (گەرچەک) لە دووت ئەگەڕێن
ئەگەر کەم خۆری داییم خۆر ئەبی
(ئینتەلا) ناکەی خاوەن زۆر ئەبی
خۆ ئەگەر چاوت لە دمبەی چەور بێ
ڕۆژێ دێ سزات بە کلکە تەور بێ
بەهار هات دیسان دیجلە لێی ئەترسێ
قەسری نزیک ئاو خەڵک لێی ئەترسێ
با وجود دیجلە زنجیر کراوە
ئەو هێزو گوڕەی بەرووی نەماوە
بەلام تۆ نابێ لە ئاو ئەمین بی
تۆفان لە یادە، دەبێ تێیین بێ
بەمانە ئەڵێن: واتەی بێهوودە
غەیرەز خواستی خوا هەموو بێسوودە

خوا بێ قەزای کا خـوایش کـردەی وایـە
ئـەوەی ئـەو دەیکـا بـە عـەقـڵا نایـە

تـەلیـسمی جـامی چـل کلیـل دەرکـەوت
کەر ئیسقانو سەگ کای کۆنەی بەرکەوت

خـوا ڕەوای بـینی وا کلـک هـەڵـگیرا
داپیرمـــان خنکانـــد لـــە بـــیری شـــیرا
مـادام لـەکـەی کلـک نـەمـا لـە نـاوا
عـــەداڵـــەتێکـــی شـــەرعیمـــان مـــاوە
شـەرع هـەمـوو کارمـان بـۆ دەبڕێتـەوە
(کـە مـانیع هـەڵـسا مـەمنـوع دێتـەوە)
ئێستا هـەر کـەسێ بچێتەوە جێـی خـۆی
لجنـەی انزیبـات حـوکم بـدا بـۆی
مەلای مەزبـووره کـە چوبـوە نـاو گـۆڕ
گـۆڕەشـاری دا میـسلی ئێـسری تـۆڕ
پرســـیان چۆنـــە ئـــەوەو دنیایـــە
وتی: ئـاخ ئـەویـش قـەتـارچی تیایـە
بـەخـوا ئـەگـەر تـۆ عـاڵو سـاڵ ئـەبی
لـە هـەر دوو دنیـا بـێ سـوئاڵ ئـەبی
بـەڵام دنیـەی چـەور بـێ بـەڵا نییـە
شـوێن چـەتـە کـەوتـن بـۆ تاڵانییـە
تـەماتـە ماسـی بگـری‌و تـەڕ نـەبی
قوماربـــازیش بـــێ‌و ئاخرشـــەڕ نـــەبی
شـــترمرغ ئـــەڵـــێن وەرە هـــەڵـــفڕە
ئـــەڵـــێ: نـــابینی ملـــم وشـــترە!
ئـەڵـێن بـار بـەرە ئـەڵـێ: باڵـدارم
تـەنهـا بـۆ خـواردن ئـازاو بـە کـارم

بووکــە بارانـــێ کـــەوتـــە کۆلانـــان
خۆی کردووە بە بووک تنۆکی باران
دەغلودان ملکەچ، عەلـلاف بە دەماخ
هـەژار وشـکەڕۆ، دەولـەمـەنـد چـالاخ
ســەیرانگـــا جێگـــای نـــوێژی بارانـــە
جۆشـــی گریـــانو فرمێـــسک بارانـــە
خـەتیـب فـەرمووبـە کـە دیـن نـەمـاوە
غـــەزەبی خوامـــان وا لـــێ گـــیراوە
هەڵپەڕکێو سـەیـران کـە کـەوتـە شـارێ
لــە بــاتی ڕەحمــەت غــەزەب دەبــارێ
ســەیرانکــەر مــنمو واعیــزیش ئــەوە
لێـــک ناکرێتـــەوە ئـــەم ڕۆژو شـــەوە
بـۆچ تــەنهــا ئێمــە بــێ بــاران مــاوین
کـــە وا فـــەرمـــانی کفریـــان داویـــن
یــا رزقــی ئوممــەت هــەر بــە بارانــە
کـــە وابـــێ تـــەنهـــا بـــاران خوامانـــە
کەس ئەو بێ، کەسە کە لە بێکەسە
نـەهـری هـەڵـقولاند بـۆ ئێمـە بـەسـە
ئـەگـەر خـوا رزقـی بـە نـوێژ بدایـە
ئـەشـیا غـەیـرە دیـن نـانی نـەبوایـە
نـە ڕزق بـە دینـەو نـە مـاڵ بـە زانـست
ئارەزووی خوایەو ڕۆژی ڕۆی (ئەلەست)
زۆر کـەس مـەعاشـی زۆری دێتـەڕێ
هاتـە وەرگـرتن ڕێـی لـێ دەگـۆڕێ

لای چـاوی سـاغی بـۆی ئـەژمێـرن
دز بـۆ لای چـاوی كـوێری ئـەنێـرن
كـەوەكـە وتی بـە بـازی ئـەحمـەق
نـەینێنـە تـەبـەق مـەیێـژە سـەدەق

ئینسان لە نیسیان دروست کراوە
پەردەی غەفڵەتی پێ داکێشراوە
بۆیە کە هاتە سەر کورسی مەسنەد
وا دەزانێ قەد، ناجوولێ ئەبەد
کە یەکێ دەبەین بۆ گردی سەیوان
لەوێ دەست ئەکەین بەشین و گریان
کە گۆرخانەمان لە پێش چاو گوم بوو
بە هەتاسەیێک مەرگمان لەبیر چوو
باشە با بڵێین لە مەرگ ناترسین
لە دڵ ئازاری بۆچی نەپرسین
ئەوانەی ئەمڕۆ بە دوومانەوەن
لەگەڵ لێکەوتین غەیبەت گێڕەوەن
پیاو ئەو پیاوەیە بە چاکە پیاو بێ
نەک بە وەزیفە ناوی بە ناو بێ
هەی وامان هەیە گەیە ئاسمان
کە هاتە خوارێ کەوتە بەر زمان
ئێستا ئەوانەی کە دەڵێن ئەزم
بە چێوی دیوان وا هەڵدەبەزم
کە بەرگی کاریان ئەما لەبەردا
کەس و کار پێیان ئەنێن بەسەردا

لەوە بترسە لە خوا ناترسێ
لە حەقی دۆستو ویجدانناپرسێ
وا زێ ئەکەوێ بەد پەسند ئەبێ
بەڵام دوایی کار تووشی بەند ئەبێ

کەسێ بە بەدکار ناوی نەزڕێ
ئاگری دز تەنها ساڵێ ئەگرێ
بەدکار دوو نەوعە یەکێ نەزانە
مەڕوانە ئەوە، عەقڵ میوانە

نەوعێکی تریان سروشتی بەدە
ئەوەیان سزای بە داری حەدە
پیاو خراب نەبێ چاک دەر ناکەوێ
تا تاریک نەبێ کێ چرای ئەوێ

بەخشین هونەرو وەرگرتن نەنگە
چاو برسێتییە سەرمایەی جەنگە
ئەوی لای خۆشە تۆ نانی بخۆی
دڵی مەشکێنەو بیخۆ ئەگەر خۆی

ئەگەر دەزانی بە خواستن زویرە
داوای لێ مەکە ئەگەر وەزیرە
ئەگەر نان بدەی لە ماڵ ناترسی
لە هەموو ماڵێ دەخۆی ناپرسی

بەرماڵی دەرماڵ هەردوو وەک یەکن
کە عالم نەبن کەڵورو لەکن
لە تەنگانەدا خودا ئەناسی
کەوتیە فەرەحی دیسان بلباسی

مــار کـــە زۆری خـــوارد دەئاڵـــێتە دار
بـــەوە ئـــەزمـــەبـــێو دەبـــێ ڕســـتگار
سۆفیش کـە ماڵـی حـەرام زۆر ئـەخـوا
بـە نـــوێژو تـــەزبـــیح گونـــاهی ئـــەڕوا

ئــــەوەتی دنیـــا ئـــەڵـــێن دنیایـــە
ئیعتیقــــاداتی غـــــەریــــبی تیایــــە
گاهـــێ گـــوێرەکـــەی بـــەنی ئیـــسرائیل
بـــۆ قـــەومـــی موســـا ئـــەبێتـــە دەلیـــل
گـــاهی کـــەرەکـــەی عـــوزێر لـــە پێـــشە
گـــا، لاتو عـــوززا ئـــابین و کێـــشە
گـــا ئـــەتاشـــکەدەی زەردەشـــت ئـــەگـــرێ
گاهـــێ ژۆپیتـــەر بـــە بـــاڵ ئـــەفـــڕێ
ئـــەمانـــە هـــەمـــوو ئـــەفـــسانەی کۆنـــە
لـــەم خـــەرافاتـــە ناپرســـن چۆنـــە
تـــەنهـــا ئـــایینی شـــوومی گـــورگی بـــۆز
خـــەریکـــە کلکـــی ئـــەکـــەویتـــە تـــۆز
نـــــازانن، ئێـــــرە بێـــــشەی شـــــێرانە
گورگ بۆز بێ، ڕەش بێ بۆ تـێهـەڵـدانە
ئـــەفـــسانەی شـــەڕی ڕۆســـتەم عـــەنتـــەر
دەوەن بـــە ئاشـــە وا کـــەوتـــەوە گـــەڕ
لـــە هـــەمـــوو خـــاکی عێراقـــا بـــاوە
کـــە ئـــەڵـــێن ڕۆســـتەم عـــەنتـــەری گـــاوە
ئـــەم هـــەتیـــو بازیـــە لـــەووەوە داهـــات
بۆیـــە لـــە ئێـــران بـــووە بـــە بنیـــات

خەیاڵێکی وا، هاتوە بە سەرما
لە عالەم پرسم بۆ گەرماو سەرما
بزانم ئاخۆ لەم دوانە کامیان
چاکەی زۆرترە بۆ نەوعی ئینسان
ئەیزانم فیکری دوو کەس یەک ناگرێ
وا چاکە بابی فەتوا داخرێ
ئەوی قەڵەوەو دڵی پڕ جۆشە
دیارە کە ئەڵێ، هەر سەرما خۆشە
ئەوی کە لەڕەو بێ هێزو تینە
ئەڵێ سەد شکور کە وا هاوینە
پالتۆی فەردەیی و قۆندەرەی پۆستاڵ
لە کۆڵمان کەوتن بووبووینە حەماڵ
ئەتوانین لە دەشت بێ لێفەو سەرین
بە سەر ئازادی شەو بەسەر بەرین
بەڵام دووپشک و مار پەیدا بووە
قەی ناکا پیشەی ساڵانی زووە
هاوین هیچ نەبێ بامیەو باینجان
لەگەڵ تەماتە زۆرە بۆ لێنان
هەندێکمان هەیە کە باینجانین
هەندێکی تریش غەریب سنجانین
هەمەدان جێگەی غەریب سنجان بوو
زۆر کەسی ئێمەی پێ ماڵوێران بوو
دەردی هەمەدان کەوتە دەرگەزین
مونەووەران بوون بە مەلا بەزین

کەس لە سەر حاڵی پێشوو نەماوە
سوێندی درۆمان بە شەرف باوە

ڕەحمەت لەو کەسەی کە جنێو ئەدا
ئەڵێ: هەی ئەشراف لاچۆ تووخودا

لافاو سیروانی لێڵ کرد بە یەکجار
ماسی زل کوێر بوون کەوتنە کەنار

دەردەگایش زۆرەو کوللە لە ناوە
تەرزەیش کوتاینی هیچمان نەماوە

خوا بکا ئافەتی ئەشرافمان نەبێ
زموستان شەبێ، زو پیران تەبێ

قەی ناکا مەعاش لە جێی خۆیەتی
گوڵ بە دوو بەهار ڕەنگو بۆیەتی

بە ئیعتیادیو فەوقولعادە
دوو بەهارین (دەی) ساقی سابادە

کە لەگەڵ بەددا دانیشی و هەستی
پشت بە خراپەی چاکان ئەبەستی
تۆ دەڵێی چی بکەم قسەیان خۆشە
نەتیجەی قسەی گاڵتەو گەپ بۆشە
پیاوێ زەرەری لە خەڵکی دابێ
دڵی ناسرەوێ هەتاکوو مابێ
ناپیاویش هەبێ لە لاتی چاکە
کردەوەی بەدەو هێشتا بێباکە
خووی بەد وەک میقرۆب حیسەی ئیرسییە
دەوران بەدخوایەو پیاوچاک برسییە
بەلام ئاگری دز ساتێ ئەگرێ
کە دەورەیاندا هێلێکی دەبڕێ
ئەمە کاری کۆنە کە بە بای دەکەین
تەسەللای هەندێ خەڵکی پێ ئەدەین
ئەگینا ئێستا دەوران دەورانە
بۆ چلۆ چۆکەر رۆژی مەیدانە
یەکێ بە درۆ یەکێ چاوەڕاو
یەکێ بە ئاغام، پاشام هاتە ناو
مادام نیایەو ئەمانەی تیایە
پیاوی دنیایی لە بەرەودایە
ئەوی ناسرابێ بە عیلمو ئەخلاق
ئەبێ بچێتە جەزیرەی واقواق
رۆنو برنجو گۆشتمان گرانە
تەنها هەڵبەستی «ژورنال هەرزانە»[1]

---

١. ژورنال: مەبەست لە رۆژنامەیەو مەبەستیش لە پرۆگاندەی بێ ئەسل و ئەساسی رۆژنامەکانە.

جورئـــــەت بــــۆ ڕۆژی گرفتارییـــــە
نـــەتیجـــەی فیـــشاڵ شــــەرمـــەزارییـــە
گەر تۆ خـەریـک بی خـەڵـکی بشکێنی
تـــۆیش لـــە حورمـــەتی خۆتـا نـــامێنی
گەورە ئەوەیـە خـەڵـک گـەورەی بگـرێ
نە وەک وەک دۆوک تەنها خۆی بخورێ
ئـەگـەر لـە بـەدیـی دڵـت پـاک نـەبـێ
گلـەیـی مـەکـە کـارت چـاک نـەبـێ
ئــــەوی بــــە گونـــــاه زرێ دەپۆشــــێ
دوعـــا نایـــڕێ ســـەد شـــێخ تێکۆشـــێ
(کاک ئەحمەد) دوعای بۆ باجگر دەکرد
ئەیگـوت: بمێنـێ نـەمرێ دەست و برد
نـەک یـەکێکـی‌تـر لـە موسوڵـمانان
وەک ئەو ڕێگـر بێ‌و دەرچـێ لـە ئیمان
بـە بمۆمبـا ماسـیی دەکـەوتـە سـەر ئـاو
ئێستا عـەمـەلـەی ئـەشغال کـەوتـە نـاو
بــــە کرێکــــاری بــــەڕێــــوەدەچــــوو
هــــەروا بزانــــە جــــەرئــــە پــــەیـدا بــوو
ئـەڵـێن: تـەبـەقـی پـڕ ئاشـتیی ماڵـە
ڕاست ئەکەن ئەمە زۆر جەسبوڵحاڵە
سواڵـــکەر پێـــشڕەوی ســـوپایی بکـــا
ئـۆردووی جـەنگیـزی لـە بـەر ڕادەکـا
کـە لـە هێلانـەی بێچـوە چۆلـەکـە
مـــارێ پێـــوەدای گلــــەیـــی مــــەکـــە
هەر کەس عەقلی خۆی لە لا پەسندە
فائیـــدەی نیـــە ئـــەم بـــەنـــدو پـــەنـــدە

دەستەی تیاترۆی بە عیشوەو زۆران
گەیشتە سەرمان فەسلی باینجان
دەنگی دوومەڵەک کە گەیشتە گوێش
سەودای سەرو دڵ تێکرا دێتە جۆش
شەوقی کارەباو بۆیەی سپی‌و سوور
بە شەو پشیلە دەکا بە سمۆور
ئێمە نەزەرمان هەروا کەچ بینە
ڕەنگی سنعیمان لە لا شیرینە
بە دوو فیشالی لا پف هەڵدراو
نالە پێ‌پانمان لا دەبێ بە پیاو
جاران بە تەقەی دەمانچە پیاو بوون
بە دزە کوشتن بە ناوو داو بوون
ئێستا بە تەقەی زبان ناودارن
تەنها بۆ نەفعی خۆیان بە کارن
پیشەی پێشوویشمان لێ دەژێتەوە
ئاغایی لە نوێ ئەگەڕێتەوە
خوا کێو ئەبینێ‌و بەفری تێ‌دەکا
ئەوە بەدنامە قسەی لێ دەکا
ئەڵێن خشت هاوێژ پاداشی سەنگە
بۆ واتەی گاڵتە قەسدی کوشت نەنگە
بەڵام خوویێکی گرتمان بە شیری
ناتوانین تەرکی بکەین بە پیری
مەگەر ئەو خوایەی کە حاڵ ئەگۆڕێ
جەهلمان لەگەڵ نەخاتە گۆڕێ
خۆ من قەڵەم‌و زمانم سوا
هیچم پێ نەکراوە خستمە دەست خوا

شـــارێ ئـــاوێکی خـــەرەوێتیـــان بـــوو
ئەیانخواردەوە عـەقڵیان تێک ئەچوو
یـــەکـــێ لـــە لاوە هاتـــە نـــاو ئـــەوان
بـــەشـــێتیان زانی کـــەوتـــە بـــەر زبـــان
هیچ کـەس لـە عـەقڵی ئەو ڕەزا نەبوو
لێک کەوتنە ڕوو مابەینیان تێک چوو
دوایـــی کـــە زانی تـــەنهـــا مایـــەوە
ئـــاوی خـــواردەوەو کـــەوتـــە کایـــەوە
بـە (ورپاطلاسـون) بـە (چـال اونیاسـون)
خۆشـیان ڕابـوارد ئـەوانـیش وەک مـن
بـەلام مـن بـە بـێ ئـەوە دەبـەنگـم
قـەلـەنـدەرێکـی بـێ نـامو نـەنگـم
ئـەوەنـدە هـەیـە یـەک ڕوو یـەک دڵـم
لـــەمـــەتانـــەدا پـــەروەردەی گـــڵم
هـەنـدێکی وا هـەن هـەسانی مـەککـەن
سـەمـا بـە دڵـی بزورگـان ئـەکـەن
بـە مێچکـە مێچکـە پـێ ئـەلێـسنەوە
کـە هـەڵ خلیـسکا خـۆ ئـەکێـشنەوە
ئـەمـە تـەجـرەبـەی ئـەوەنـدە ساڵـە
هـەر چـی بـاوەڕیـان پـێ بکـا منداڵـە
بـا وجـود ئێـستا منـداڵ پـەسـندە
کـەس بـە پـیر ناڵـێ کـەرت بـە چەنـدە
پـیر قـران داهـات، تـو خـوا بـا بمـرن
خـووی چـلوچۆیی ئـەم دەورە نـەگـرن

ئـەوانـەی دوڵـەت بـە هـیچ نـاگرن
بـە مـەردی تـرِی دنیـا دەبـرِن
وا بزانـە هـەزار فـەردە توتنـت بـوو
ئـاورت دایـەو ئـاگری تـێ بـەربـوو
هـەر تـووتن نیـە ئـەو كـلۆكۆیە
دوو بەشـی قرچەی نـاو جەرگـی تۆیـە
ئـەگـەر دەر ئـەزەل هیچـت نـەبوایـە
ئـەتگـوت بـە نـەبـوون هـیچم لـێ نایـە
بەڵام تـۆ پارەی بـەغـدات لـە سـەر بـێ
لێرەیش تو تنەكـەت ئـاگری تـێ بەربـێ
ئینجـا بروانـە ئـاگری دەروونـت
رەنـج بـە خـەساریی‌و دەردی نـەبوونـت
دوژمنـیش دەڵـێ: دە بـرِۆ گـۆرِت بـێ
كـە بـروا بـۆچی ماڵـی زۆرت بـێ
من سەربەست ئەژیم رەندو قەڵەندەر
سەودای مەبعووسیم بۆچ كـەوتە سـەر
ئەویش چەند رۆژێ سەهرەو سەیارە
بە قسخی!! بەغدات لە دوور لـێ دیارە
تـووتن سـووتانو وەرگـەرِان یـەكـە
حـەز لـەحـەمامی زەواجـل مـەكـە
كـە بـۆ كـەوتـن بـێ بـڵند بوونـەوە
مەفـرە بـە هـەوای بـەرزییـەك شـەوە

قـەت نوقلانـەی بـەد لـە دەسـتت مـەدە
بـــەدی هـــاتنی لـــە ســـەدا ســـەدە

کـە تـۆ بـە یـەکـێ بـڵێی ئـاخر شـەڕ
ڕێـی ئـاخر شـەڕی هـەڵـبەت دێتـە بـەر

دوعـــای پیریـــژن بـــۆ ئـــاخر خێریـــی
زوو گـیرا دەبـێ بـە بـەرچـاو تیریـی

چلـەی هاوینـەو چـوار چلـە هـەیـە
نـــازانین چلـــەی ئێمـــە تـــا کـــەیـــە؟

مـــەلای مـــەزبـــوورەو حیـــسابی ڕۆژوو
بەردیشی تێخست باز هەم بەسەرچوو

بـــە چلـــە بـــەفـــرو قـــیر ئـــەتوێتـــەوە
ســـامی بـــاحورایش زوو ئـــەبڕێتـــەوە

بـــۆ (کـــل نفـــس ذائقـــەالمـــوت)
تـەفسیری وابـوو هـەر پیری بـەرکـەوت

هـــەنـــدێ لـــە بـــورجی مـــشیدەدان
لـە ئیـدراکی مـوت بـێ سـاتو سـەودان

کاتێکیـــان زانی کـــە ئـــەیـــاننێژن
خۆیـــشیان ئـــەزانـــن چاکیـــان نـــاێژن

بـا ئـەوان بـڕۆن جێگایـان بـۆش بـێ
قـەیناکا لـەوێ خـوا لێیـان خـۆش بـێ

خـوا کێـو ئـەبێنـێ و بـەفـری تـێ ئـەکـا
نـەزان بـێ هـوودە قـسەی لـێ دەکـا

مـــن نـــازانم چـــیم لـــەمو لـــەو داوە
خـــوا ڕەوای بینـــێ میـــوەم تـــەواوە

لــــەوە بترســــە لـــە خـــوا ناترســـێ
لـە خـوا نـەترسـێ لـە کـەس ناپرسـێ
ڕێـوی کـە هــاتو بــوو بــە فاقــەوە
فێــڵبازیی دەنـــێ بـــە گـــوێی تاقـــەوە
دەگـــەوزێ بـــە دەم واقـــەواقـــەوە
کلکـــی شـــۆڕ دەبـــێ بـــە لای لاقـــەوە
شـــەرع ئـــەڵـــێ: «کـــل مـــضر یقتـــل»
بـە پـارەی میریـی بـەراز ئـەکـەن پـەل
مـیری گـوێی بـەراز بـە پـارە دەکـڕێ
چونکـە زەرعـاتی خـەڵـک هـەڵـئەدڕێ
ئێمـــە ئـــەمانـــە بۆیـــە ئـــەنووســـین
کـە بیگرنـە گـوێ، بـەڵام مـەئیووسـین
خـووێ کـە ئینسان گـرتی بـە شـیریی
لێـــی نابێتـــەوە تـــا ئـــاخری پیریـــی
(واریتـە) گـورگی کـرد بـە پیـاوی مـەڕ
بـە چـاوی خـۆم دیم پووشـی خسـتە بـەر
ئێمــە وا گــورگی بــۆز ئـەپــەرستین
نـــادانی دەســـتی زانـــستی پـــەستین

قـەزا دەسـتێکە پێـنج پـەنجـەی هـەیـە
کـە هاتـە جونبـوش وەک ماکینـەیـە
دوو پەنجەی بۆ چاو دووی تری بۆ گوێ
یـەکێکـیش بـۆ دەم حـوکمی دێتـە جـێ
پشت بە دنیای پوشت مەبەستە زینهار
شـەویکـی بـەس بـوو نـادری نـاودار
گـەورە بـە غـرور دێتـە نوشوسـتی
حەمە پاشای جاف پیاوی خۆی کوشتی
مەحموئاغای سیوەیل ئەو ڕۆژەی کە مرد
نۆکـەر خـوا شـکور ئاغـاڕۆی بـۆ کـرد
تـەرسـی کـەرەکـەی جـەجاڵ خورمایـە
بۆیـە کـە هـەستا خـەڵـکی لـەدوایـە
زسـتان نانـەوا هـاوین بـەفـرکێش
بۆیـە ناپرسـێ لـە قـەوەو لـە خـۆیش
ئـەو کـەسـەی ماسـی بگـرێ تـەڕ ئـەبـێ
بێـستانەوانـیش تووشـی شـەڕ ئـەبـێ
بیـستانڕن گـورزی خـۆی دەوەشـێنێ
بـۆ زرکـێ بنکـێ لـەبـن دەردەێنـێ
زۆرم دی چاکەی دەربارەی خەڵک بوو
کـە کـرد جنیویـان پێـدا زوو بـە زوو
دنیا وەک مووی قـول چـەرخـی گـەڕاوە
بـە شـانەشـی کـەی هـەر تێـک ئـالاوە
چەند خۆشـە ئینسان پەرێزی پـاک بـێ
لـە چـەنـدوچۆنی دنیـا بـێ بـاک بـێ

ئـەسـکوێ بـێ لـە نـاو دیـزەی دنیـادا
کـەس نـەبـێ پـەنجـەی ئـیجلالی بـادا
هەر چی وەک سرکە توند بێو بڕ لە با
بیکەیتە شووشـەیش ئاخری شـەێ ئەبا
لـە هـەر ئاشـووبێ عـەقـڵێ وەرگـرین
ئـەتـوانین لـە ڕێـی بـڵند لـێ خـوڕین
خـۆ ئـەگـەر ژێـر پێـی یـەکتـر بتاشـین
دەسـتـشمان بگـرن هـەروا لـە پاشـین

وا گردبونـــــەوە پـــــایزە براکــــــان
بەڵکوو یەک کەون هیممەتی چاکـان
بـــەڵام وەک ئـــاردی نـــاو دڕک وایـــە
بـــرایش لـــەگـــەڵ یـــەک ناینـــە کایـــە
خۆولاتیمــــان بــــۆچ لا چــــا نابــــێ
گــوێلکی خۆماڵــی بـۆچ بـە «گـا» نابـێ
مــەڵــێن شــیلاوگ مایــەی پــەنــیرە
فیتنــە هــــەوێــنی نـــۆ قـــازان شـــیرە
مەدحـی ڕووبەڕوو پیـاو ئەدا بە شـوو
زۆر دۆستی سەر نان بە دوژمن دەرچـوو
خـوا مووسا بۆ سەر فیرعەون ئەنێـرێ
کە چی جار جار مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
پیاو بۆ بۆرە پیاو ڕۆحی خۆی سەرف کرد
کە چی پێی دەگوت بە دەردی خۆی مرد
ئــەو کانیــەی ئــاوی لــێ دەخوێنــەوە
بـــە نابـــەکـــاری پڕیـــەکـــەینـــەوە
سیاســەت پیــشەی ئاغــای بــێ ڕیــشە
بۆیــە گــەلــێ پیــاو بــێ ڕیــش و ئیــشە
زۆر ڕیـش و سمـێڵ تاشـراو وەک ئـەوان
خۆزگـە ڕیـش ئـەبـوو بـە مـۆدەی ژنـان
ئۆخەی ژنان بوون بـە گـەورەی گـەرەک
ئـەبـێ دەسـتەی تـر بچنـە بـەر خـەرەک
ئـەنجـا هـەنـدێکیان چـۆنی دەڕێـسن
لـەگـەڵ گـوێ چـەنـە بـەرزە بلێـسن

بـــە نارنارۆکـــە ســـەر دەلـــەقێـــنن
دەم بـۆ پـارووی خـەڵـک دا دەچـەقێـنن
ئـــاخ خوێنـــدەواری فریامـــان کـــەوە
بـــۆ عالـــەم ڕۆژە بـــۆ ئێمـــە شـــەوە؟

لــە تــەئــریخ پرســە کــە ڕابــوردووە
هــەر دانــە بــەردێ جێــی مــەردێ بــووە
تــۆیش بگــەیتــە ســەر ئــەو دانــە بــەردە
شەخسی خۆت لە لا مەردی نەبەردە
بەلام بە خووێنێک ئەکەویە خوارێ
ئەبێ بە پەندی گشت هەرزەکارێ
ئــەتــەوێ دڵــت نــەخــەیتــە لــەرزە
مــەچــۆرە ســەر ئــەو دەندووکــە بــەرزە
لــە تــەک کــەســێکا ئــەوا دانیــشتووی
بە چاو ئەیبینیو لە گەڵیا ئەدووی
کە دوور کەوتیەوە لە پێش چاوی ئەو
ئــەو دیــدەنیــەت لا ئــەبــێ بــە خــەو
خۆ ئەگەر ئووری بوو بە مانگ و ساڵ
وەک دیمو نــەدیم ئــەبــێ بــە خــەیــاڵ
ئــەمــە ئــەحواڵــی دنیاکــەمانــە
هــەر چــی کــە بتبــێ ئــاخری نــەمانــە
کە چی پێی خەڕۆین ئەڵێن تا سەرە
جــا، وەرە لــەگــەڵ خــەڵــکا دەربــەرە
چــەنــد خۆشــە ئینــسان ئــەمــە بزانــێ
هــەر وەک ســینەمــا لــە دوور بــڕوانێ
بــە شــیعرو بــادە غــەم بــدا بــە بــاد
بــە دنیــا بــڵێ: بــڕۆ بــێ بنیــاد
هەندێ کەس بە شیعر سەریان ئەئاوسێ
سیــسرک بــۆنی گــوڵ بکــا، ئــەتاســێ

مــر، هــات لاســایی قــازی کــردەوە
هێلکـەی زلی کـرد کـەچـی بـووردەوە

ئێـــستا پـــاییزەو ســـەیـــران بـــوارە
ئـەرخـەوان سـوور بـوو ئـەڵـێن بـەهـارە

قــەومــێ قــەلــەڕەش بکــا بــە پێــشڕەو
ڕۆژی وەک باڵــی قــەل دەبــێ بـە شــەو

مـن خـۆم پـەروەردەی دەهـۆڵو زۆرنـام
لــە ئینجــە ســازیی دنیــا تــەوەلــلام

بەلام هـیچ وەختێ لەگـەڵ زەڕەی کـەر
هــەڵــکردم نابــێ بــۆم ناچێتــە ســەر

ئێــستا وا ڕێمــان لــێ بــوو بــە دوو ڕێ
یـەکـێ بـۆ عاممـە، ئەوی تـر بـۆ کـێ

هەر چی یەک ڕوو بێو یەک زبان و پاک
وەک شمشیر خۆیتی دەبێ بە خۆراک
دوو ڕوو دوو زبان شانە ی سەر سەرە
وەرە لەم قوڕە دەرکە ئەم کەرە
لەم زەمانەدا ڕاستیمان نەدی
خۆمان هەڵگرین بۆ دەورەی مەهدی
ئەوسا گورگو مەڕ تێکڕا ئاو ئەخۆن
ئەمە ئەفسانەی کۆنەی من تۆن!!
گورگ هەتا کەڵبەی نەشکێ مەڕ ئەخوا
پیاوی بێکارە ئەڵێ بەد بە خوا
خوا خزمەتکاری قاپی تۆ نییە
کوتەکی دایتێ دوعات بۆ چییە
خوزگە پیاو خراب وەک هەنگ بوایە
لەگەڵ پێوەدان گیانیان دەرچوایە
بەلام لە شفرەی یەکانە ئەکەن
بە قامیش بڕین ددان تیژ ئەکەن
خۆم ئاگام لێیە ڕۆژێ کاک ئەحمەد
دوعای ژینی کرد کرد بۆ پیاوێکی بەد
وتیان باجگرە بۆچی نەمرێ
فەرمووی با کەسی‌تر جێی نەگرێ
پیاو چاک مەمنوونی بەدی بەدکارە
چاک بە کردەوەی بەدا دیارە

چەند خۆشە ئینسان شێوەی شەمعی بێ
خۆی بسووتێنێو نەفعی جەمعی بێ
چەند خۆشە ئینسان خووی چاک بگرێ
ئەوە بگرێتە باوەش کە دەمرێ
چەند خۆشە ئینسان کە بە ڕەنجی شان
کۆی بکاتەوە بۆ ئەرکی میوان
نەک لە مەڕ چەور کا بیدا بە گورگان
خۆی مایەپووچ بێو ڕووزەردی دیوان
هەندێ چی دەست کەوت هەر تێ دەپەستێ
لغاوی شەیتان دەمی دەبەستێ
ئەو پاشەکەوتە بۆ مێردی ژنە
بە زیندوویی خۆی ژن لێی دوژمنە
هەر چی خوارد ئەڵێ: ئاخ نەمخواردایە
ژمارەی سەدەی تەواو بوایە!
کە چوویشە گۆڕێ ئەڵێ: هەی بیداد
من کۆم کردەوە کێ پێی بوو بە شاد
ئەمە دیارە لە پێش چاومانە
کە چی پێشەمان خۆ تەفرەدانە
ماڵی خۆ بە خۆر بۆ چەکمە بۆرە
گەرمە گۆڕ نەبێ پیاو گۆڕبەگۆڕە
ئەمە توانجی بێ دەولەتییە
منیش کە بمبێ گوێم لەمە نییە
بێ دەولەتییە وا بێکارە بووین
بێ پارەییە پارە پارە بووین
پارەمان نەبێ بە چی دەخوێنین
ئاو نەبێ درەخت بە چی ئەڕوێنین

بــە ڕەمــــەزانـــــان ئـــەبـــێ بترســـــی
لــە برســی ڕۆژوو پیــاوی چــاو برســی
وا برســـــی ڕۆژوو تـــــا ئێـــــوارەیــــە
بـــەلان چاوبرســــی دەردە هـــــارەیــــە
هــەنـدێ بـۆ ئـەمـەی بـلێن بـەڕۆژوون
کاتێــک زانی بـــە گژتــا هــەڵــچوون
خۆ هەندێکیش هەن بە جەژنیش تـووڕەن
قــەی ناکــا جــارێ وا تــازە کـــوورەن
زۆری پـــێ ناچـــێ کـــە خانیـــان ســـوا
باویـــان نامێنــــێ! ئـــەکـــەونـــە دوا
بۆیـــە گرانـــە تـــرێو ناســـکەرمـــێ
تێنتیخـاب کــەوتـە مـانگی ڕەشـەمـێ
خـۆ ئـەگـەر بێتـە شـێوەی هـەورامـان
لە دەسـت کـاک ڕەشـید یـا ڕەبی ئامـان
نـــەعـــرەی دەگاتـــە شـــێوی ئـــابلاخ
نـەقـشی پانتۆڵــی ئـەبـێ بـە بـەیـداخ
هـــەمـــوو دەعوایێـــک لـــە نـــەبوونیـــە
ئـــەم ئـــەحوالانـــە نـــە بـــێ تووتنیـــە
ئـەڵـێن تــەبـەقـی پـڕ ئاشـتی ماڵـــە
چـــاوی ڕەشـــی زۆر هیـــوادار، کاڵـــە
مـــــەڕوانـــــە ئێـــــستا هیــــوادار زۆرە
ئـاخری وای لـێ دێ ئـەکـەونـە نـۆرە
ئـەو شـایە خۆشـەی کـە کـەم دەوامـە
کـە هـەڵـسای لـەخـەو وەک ئیحتیلامـە

خـۆ، ئـەوەی ڕێگـەی چـەسـپین نـەناسـە
وەک (سـووره خاتـە مـەکـە)ی بـلباسە

کـــچ پـــاره ناکـــا ئـــەم تـــەق‌و دەوە
بـــە ســـەر کێـــوەوە نیـــشتەوە ئـــەوە

ئـەو قـەڵـەنـدەرەی کـە بـێ هێوایـە
سـەیـری جیهـانی لا سـینەمایـە

بـە تـوركی پـایز كـە (سـوك بـەهار)ە
ئەم ساڵ نموونەی دەركـەوت لـەم شـارە
چواڵە گوپكەی كرد ئەرخەوان پشكووت
قارچـك هـەڵـتۆقی لـە لـووت‌و بـزووت
بەڵام ئـەو كارگـەی زوو سـەری دەركـرد
لێرەو لە كەركووك زۆر كەسی پێ مـرد
ئـەترسـم تـارای ئـەرخـەوان وابـێ
خـومی جوولـەكـەی دەوران شـێوابێ
خێـرا! دەرووی خێـرە، خواكردیـەوە
دایكـی گرانیـی (ئـاڵ) بردیـەوە
یاخوا ئـەمـەمـان لـێ بگـەڕێ بـە ڕاسـت
بۆ شیر داو ئێمەیش تێر بخۆین لە ماسـت
كـە ماسـت پـەیدا بـوو نـۆرەی پـەنـیرە
بـەدكـار هـەویـنی نـۆ قـازان شـیرە
ئافـەریـن لـەوەی كـە شـیری پاكـە
شـێری مـەیدانـە لـە شـێر بێباكـە
ئەو دڵەی كە وەك مەنجەڵ ژەنگ دێنێ
شـیری تـێ مـەكـە ئـەیبزڕكێنـێ
مـن تویكـڵە شـوتیم كـرد بـە مـرەبـا
خەڵك ئەیخاتە ژێر پێی خەڵك ڕەت بیا
ئـەوی خـەریكـە دۆسـتی خـۆی بخـا
كاتێـك زانی وەك دیـوار، ڕووخـا
هـەر چـی لای گـەورە واتـەی ڕەوایـە
ئەگەر چاك نەڵێ (چاك)ی كـەوایـە

نـــەدیم نموونـــەی قیبلـــەنمایـــە
بـــەد مـــەبـــە، ڕۆژان ڕۆژی لـــە دوایـــە

دڵـــی هیـــوادار خورپـــە خورپیـــە
لـــەگـــەڵ ڕابـــەردا چرپـــە چرپیـــە

ئەوی ڕۆژووی گـرت سـەر فتـرەی نـەدا
ڕۆژووی نابـــەنـــە بـــارەگـــای خـــودا

جـــەژن دانـــرا بـــۆ ڕۆژوەانـــان
ئێـستا بـێ ڕۆژوو ئـەیـەن بـۆ خۆیـان

شــەوی درێــژی ئــەوەڵــی زســتان
لــەگــەڵ ڕۆژگــاری ئــاخری نیــسان
بــەراوردی کــە وەک پــەنــدی پــیران
یــەعــنی لــە بــاری نامێنــیٚ دەوران
کەوابــیٚ نابــیٚ هــیچ کــەس مەغــرور بــیٚ
بە نەبوون، زەبوون، بە بوون مەسروور بیٚ
ئــەبــیٚ دەســتەڵات بــە هــەڵ بــزانی
هەڵسووڕیٚ بۆ خەڵک هەتا ئەتوانی
کــە هــەڵــبژێررا لــە قــەوم خۆیــشا
فۆرمــەی نــائیبی بــە بــەردا کێــشا
پەلە، پەل پەل بیٚ لە هەموو لایە
چونکە ئەم حالە حەللی لە دوایە
بــا وجــود ئــەمــە نابــیٚ بــە بــەڵــێن
مــەبعووســی ئێمــە نــەبــوە هــیچ بــڵێن
کــابرای زەکــی! تــۆیش نــەخــەڵــەتــابی
بــــڵێی حیــــسابی دەورەی نیــــابی
ئاگات لیٚبوو چەند ئەزیەتت کێشا
بۆ تووتن و سووتن چەند سەرت ئێشا
کــەوا کــەوتوویتــە نــاو گــەرەکــەوە
چــاو بــەســتەرەوە بــە دەســرۆکەوە
بــۆ خــۆت کتــێبی تــاریخ بنووســە
ســەرپێچــی مــەکــە چــارەنووســە
هــەر چــەنــدە نــەوای ڕاســت عیراقییــە
لــە قوبــەی، دەهــرا ســەدات باقییــە

مـــەقـــامی منـــیش میلـــی مینایـــە
مینـای دڵ، بـەردی ڕەجمـی زۆر تیایـە

مـن هیـوام بـە کـەس نیـە بـێ بـاکم
بـە تـەعنـەی بـەدکـار ئـەزانم چـاکم

جـارانی پێـشوو کـە مـەتـەڵ بـاو بـوو
هـەر نیـوە شـیعرێ مـەتـەڵـی نـاو بـوو

ئـەم پـەنـدە نـاوی بـە مـەتـەڵ ئـەبـرێ
بەڵام بۆ هـیچ کـەس نـاوی حـەل نـاکرێ

هـەورو ڕەشـەبا بـەفـرو هـەڵـەکـۆک
مـشکو پـشیلە لـەگـەڵ یـەک نـاکۆک
واشـەو چۆلـەکـە کـەروێـشکو تـانجی
پـشیلەی مـەتبـەخو هـەمینـە بـاجی
سەگو گورگو مەڕ ئاشچیو داری تەڕ
سۆفیو سەگی گەڕ چەتەو ئەسپی لەڕ
بـە ڕۆژی شـەمـوان جوولـەکـەو ئـاگر
ئاغـاو هـەرەوەز پـۆلیسو نـازر
ئـەمانـە هـەمـوو حـوکمی سروشـتە
تیغـی بـەدکـاری هـەر بـە بڕشـتە
هـیچ کـەس لـە پیـاوی هێمن ناترسێ
کە بەد دەرکەوێ خەڵک ئەحەپەسێ
خـەـای کـەس نیـە فـەلـەک بـەدکـارە
هـەمیـشە لـەگـەڵ نائـەهـلا یـارە
ئـەیـەوێ عالـەم لـە یـەکتـر بـەردا
پـاڵ بداتـەوەو سـەیـر کـا بـە سـەردا
ئـەو کـەسـە شـێتە کـە لـە دونیـادا
بـە هیـوای چاکـە خـۆی بـە فـەنـا دا
نازانـێ دنیـا لاشـەی تۆپیـوە
سـەگ دەوریـان داوە گۆشتیان نـەدیـوە
یا ئەبێ وەک خەڵک بێتە شەڕە سەگ
یـا ئـەبـێ هـەڵکەی بـە نـانی کـەپـەک
هەرچیم دی ئەڵێ ئەی بەختی دوژمن
نایێـلێ دونیـا ڕوو بکاتـە مـن

ئـەوی هـەیـشیەتی هـەر بـە پـەرۆشـە
سەیری کەن سەیری دونیا چەند خۆشە
هـەتا باریان کـەی هـەر دەڵـێن: کـەمـە
خۆزگـە ئـەمـزانی کـەی دەڵـێ هـەمـە
یەک بە یەک هەموو ئەمە ئەزانین
هێشتا ئـەسـیری جـەهـل و نـادانین
بـەڵام لـە لامـان بـوو بـە ئـەفـسانە
عـەشـق و سـووتانی شـەمـع و پـەروانـە
پـەنـدی پـیرانم هێـشتا لـە بـیره
ڕۆژێ نوسـیبووی ئـەو پیـاوە پـیره
دەوڵـەمـەنـد پـارەی بـە کـەس نـەداوە
ئەو هـەمـوو خـەڵـکەی ئـەڕوا بـە دواوە
هـەر ئـەو نـەریتـەو هـەر ئـەو پیـشەیـە
ئـەم پـەنـدە بـۆ مـن هـەر سـەئێشەیـە

فـەلـەک بـە پیـاوی ترسـنۆک فێـرە
بـە کـەر نـاوێرێ بـە کورتـان شـێرە
ئـەمجـا تـۆ دەبـێ خـۆت نـەترسێنی
بە هیممەت چەرخی فەلەک بشکێنی
هـەورە تریـشقەت لـە لا، وەک بـا بـێ
بـە بـێ پـەروایـی شـات لا گـەدا بـێ
بەڵام بەو شەرتە کردەوەت چاک بێ
دڵت لە فیتنەی جاسووس بێباک بێ
گـوێژە، مێـزەری بـەفـری لـەسـەر نـا
ناو شار ناخۆش بوو بە زوقمو سەرما
دارو خەڵووزمان فیئاتی سەرکەوت
قەید ناکا هاکا پشکۆمان بۆ کەوت
هـەنـدێ بـە زۆیـا گـەرم ئـەبنـەوە
هـەنـدێ بـە سـۆیە گـەرم ئـەبنـەوە
گاڵتەی (حەبەزبووز) دیسان کەوتە سەر
کەرامەتی شێخ چووە (زەیلی) کەر
خواجە نەسرەدین بۆ هەر سێ سوئال
تەنها کەرەکەی خۆی کرد بە میسال
کـەری عـوزێریش لـە قورئانایـە
بـەعـسەتی ئـەویـش زۆر بـە مانایـە
ئـەڵـێن ئـەو کـەرە تـەنهـا زەڕیـوە
نێرەمووک بووەو هیچ نەپەڕیوە
خـۆ، کـەری عیـسایش نـەتـەوەی نییـە
نـازانم ئـەوە حیکمـەتی چییـە؟
ئێستا، کـەرێکـی دەجاڵـمان مـاوە

هێــــشتا کورتـــــانی بـــۆ نـــــەدورواوە

تـەرسـی کـەرەکـەی دەجـاڵ خورمایـە

بـۆ ئـەو خورمایـە خـەڵـکی لـە دوایـە

هـەنـدێکمان هـەیـە کـەوا خـورمژەن

هەندێکیش کوشتەی خورمای کورد کوژەن

کـەڵـەرمـی کوێـستان بـە سـێ شـایە

ئـــەم (لـــەهانـــە)یـــە ئـــا نـــە باییـــە

پەندم بە پەند بوو، وەک پەندی پدەر

لـەهانـە زۆر بـێ ئـەیخـەمـە بـەر کـەر

تـــەلیـــسمی جـــامی چـــل کلیلـــەیـــە

گۆشـت بـۆ کـەرە، کـا بـۆ پـشیلەیـە

غــرووری کــەوتــە ســەر ئــەســفەنــدیار
تــیری ڕۆســتەمــی زوو بــۆ کــەوتــە کــار
لـــە پێـــشدا زۆری لـــێ پاڕایـــەوە
ئـــاوڕی خێـــری لـــێ نـــەدایـــەوە
ئـەیگـوت مـن لـەشـم لـە تـونج کـراوە
ترسـم لـە گـورزی ڕۆسـتەم نـەمـاوە
تـــیرێ هـــاتو دای لـــە ئـــاوی چـــاوی
چـــــەمانديـــــەوە قـــــەدی لاولاوی
ڕۆستەم پێی گوت کوا ڕۆیین تەنیەکەت
ئـــاوازەو لافو گـــەزاف ژەنیـــەکـــەت
کـــێ وتی: دەســـتی ڕۆســـتەم ببـــەســـتە
چەرخ لە ژێر دەستی ڕۆستەمدا پەستە
ئــەســفەنــدیاریش هێنــد هاتــە زمــان
چەپ گـەردە چـەرخـی بێوفـای زەمـان
سـەد هــەزارانی وێنــەی مــنی کوشــت
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
مـەگـەر شــانامە بــە کــەیـف بخـوێنن
نابـــێ پـــەنـــدیکی وای لـــێ دەربێـــنن
ئـەگـەر هـەر پـەندێ پـەندێکمان باتـێ
ئێمــەیــش ئــەچینــە ڕیــزەی ولاتــێ
بـەلام هـەر ئـەزیـن وا هـەڵـدەبـەزیـن
گـــورەگورمانـــە تـــا دێیـــە بـــەر زیـــن
بـــە حوشـــتریان گـــوت ملـــت درێـــژە
وتی: ئـــــەروانم ڕێ ســـــەرەو لێـــــژە

لێرە ئەو کەسەی کاریان پێ سپارد
ملۆزمێکە بۆ هەناسە سارد

هەر خۆی ئاغا بێ و ژنی ئاغاژن
لەگەڵ برایا بیکە بە دوژمن

بە ئاغایەتیش کە هاتوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە میحرتابی مزگەوت

بۆ ئەو کەسانە شەرمیش نامێنێ
دوژمنیشی بێ هەر ئەیدوێنێ

لە ناو چاوایە تنۆکی حەیا
کە لەگەڵ تکا، رابوورد، واتکا

چوار یاری یەک ڕەنگ لای من یۆڵداشن
ئێوە بۆ خۆتان لە دار داتاشن

چیبکەم یەک رەنگی لە ناوا باوە
ئێستا دوو ڕەنگی لە ناوا باوە

ڕۆژێکمان لێ دێ بگەینە بوار
ناچار دەرکەوێ ڕەنگی ژێر شەڵوار

کەس واتەی چاکە ناگێرێتەوە
غەیبەتیش لای کەس ناشێرێتەوە

شیعرێکی سەیری کوردیم چاو پێ کەوت
لـە ماناکـەیـا مـەراقـم ڕێ کـەوت
مانـای شـیعرەکـەم لـێ بـوو بـە مـەتـەڵ
ئـەمـزانی قـازان بـووە بـە مـەنجـەڵ
(قازان قەتار بەست قولنگان هەوایی)
(حەیفە قیلەکەم شەو بە تەنهایی)
دەفـەرمـوو فـازو قولـنگو دوڕاج
ئەمانـەم بـۆ بکـە بـە مـەنجـەڵ و پـاچ
قـازان قولـنگان پـۆلی بالـداران
پێکـەوە ئـەژیـن وەک دەسـتەی یـاران
یـەعـنی کـە ئـەوان قـەتـار ئـەبـەستن
حەیفـە تـۆ تـەنهـا بـە بـێ مـن نووسـتن
یا خـود کـە مـەنجەڵ لـە ڕیز بـە قـەتار
ئـاو گـەرم ئـەکـەن بـۆ مـردووی نـازدار
وا هـات جـەمعـی قـاز کـە بـوو بـە قـازان
مەنجەڵی گەورەیـش پێـی ئـەڵێن قـازان
ئینجـا قولـنگان قولـنگی بالـدار
ئـەکـەونـە هـەوا ئـەڕۆن بـە قـەتـار
بـاچیش قولـنگە جـەمعـی قولـنگان
بـەرز ئـەبنـەوە وەحـتی پـاچ لـێ دان
یـەعـنی پاچ بـە دەست قـەبرەڵکەنەوە
بـوداوەشـاندن بـەرزیـەکـەنـەوە
بـەمـە مردنمـان ئـەخـەنـەوە بـیر
هـای شـیعری مبـهم هـای عقـلو تـدبیر

ئێمـــه مردنمـــان نـــاوه بـــه لاوه
تـــازه عومرمـــان لـــه نـــوێ نووســـراوه
تریاکمـــان پێیـــه لـــه مـــار ناترســـین
لـــه بـــیر خـــستنەوەی مـــردن وەڕسـین
دوای مـــردن پرســـین نییـــه مـــەترســـه
چۆنـــت هاتـــه پـــێش لـــێ ده مـــەپرســـه
ئێمـه کـه عـومر بـه کـەم ئـەژمێـرین
حەیف نییه ئەویش به ترس ڕابوێرین
دانـــا بـــه نـــادان بـــادەنـــۆش تـــره
گـۆم هـەتا قـوول بێ مـەلـەی خۆشتره
بـــیر دوارۆژمـــان بـــوو بـــه ئـــەفـــسانه
نـــان ئـــەو نانـــەیـــه ئـــەمـــڕۆ لـــه خوانـــه
قـــەیـــدی قیامـــەت مـــەخـــەرەوه یـــاد
بـزەن بـەر ڕەنـدان هـەر چـی بـادا بـاد
دنیـات بـەم ڕەنگـه بـۆ ئـەچێتـه سـەر
بو دین و ویژدان خۆت مەخه خەتەر
چونکـــه ئـــەم دوانـــه ئیـــستا فیراریـــن
کـــەوتوونـــه شـــاخان شـــوێن نادیـــارین

مـن خـۆم زسـتانم بۆیـە خـۆش ئـەوێ
مـــارو دووپـــشکی تیـــا دەرناکـــەوێ
عـــاقڵ لـــە کـــاری خـــودا تـــێ مـــاوە
مـــارو دووپـــشکی بـــۆ چـــی دانـــاوە
ئـەوەی سـەیرە مـار دووپـشک ئـەبینـێ
ورە بــــــەرئـــــەدا دۆش دادەمێنــــــێ
پێچــی نامێنــێ لێــی درێــژە ئــەبــێ
لە ترسی دووپشک حۆل و گێژ ئەبێ
دووپـشکیش ئـەڕوا تـا تـەوقـی سـەری
پێــــوەیدا ئیتــــر ڕۆحــــی دەرپــــەڕی
ئـــەم عـــەداوەتـــەی زینـــدەوەرانـــە
هـەمووی بـە حـوکمی سـڕی یـەزدانـە
سـەگ بـۆ پـشیلە، پـشیلە بـۆ مـشک
ئـاو بـۆ ئـاگرو ئـاگر پووشـی وشـک
تانجی بۆ کەرویشک، کەرویشک بۆ بێستان
بۆیـە نـاکۆکن لـەگـەڵ یـەک ئینـسان
جووجەڵـەیش لەگەڵ کەچەڵـە ئەبن
بـێ مێـرات بـەگـژ یـەکـدا هـەڵ ئـەچـن
ئەم تێـک هـەڵـچوونەو شـەرو هـەڵـدایە
بـــۆ بـــێ عیلاقـــە وەک ســـینەمایـــە!
چـەنـد خۆشـە هـەروا لـە دوور بـڕوانی
نـــەچیتـــە ناویـــان هـــەتـــا ئـــەتـــوانی
پاڵـتۆی قـەناعـەت بکـەی بـە بـەرتـا
لێفـەی تـەمـەڵـی بـدەی بـە سـەرتـا

ئەمما بە شەرتێ خەیاڵ پەروەر بێ
لە ئەوجی خولیا مورغی تیژپەڕ بی
قەسرو قوسورو ئۆتۆمویلت
تەیارە و ئەسپو تەختی سەر فیلت
هەلاو هەلاوی تەلەفۆنت بێ
لە ژنو شەراب تازەو کۆنت بێ
ئومی کولسۆمت بە ڕادیۆ لابێ
هیچ پێویستێکی ترت نەمابێ
بەلام ئەو خەمەت دائیم لە یاد بێ
ئاخۆ لە پاش خۆت کێ بە جێت شاد بێ
بەم ئاخەوە بی، هەناسەت سوار بێ
ڕۆژی زیندەگیت بە شەوی تار بێ
تا دوکتۆر دێنن ڕۆحت دەرچوو بێ
هەر چی کرابێ فایدەی نەبوو بێ
تابووت بۆت بێ بە ئۆتۆمویل
کە چوویتە ژێر خاک داماوو زەلیل
لووت لە بەردی ئەلحەد بکەوێ
تێ دەگەی جێگای ئەسلیتە ئەوێ

هێنـــدی تـــەبیعـــەت کــــە هـــەواییـــە
هــەتــا بـــێ خێـــوی ڕووی لـــە دواییـــە
ئـەگـەر تـۆ هـەوای هـەوا نـەشـکێنی
ئــەبـــێ هـــەر ســـاتێ ڕەنگـــی بنـــوێنی
با وجـود بـەرگـی ڕەنگـاو ڕەنـگ جوانـە
یــەک ڕەنگـــی ناشـــێ بـۆ ئـەم زەمانـە
ئـەڵـێن سروشـتمان لـە چـوار گـەوهـەرە
دوانیـــان باوکمانـــە دوانیـــان مـــادەرە
بـــاو ئـــاگر بـــەرزن تـــەبعیـــان بـــڵندە
خاک خۆی خاکیەو ئاو پـاکو مـەنـدە
بـەرزی و مـل شـکان ئـاگرو سـووتان
خـاک فـەرشـی ڕێیـەو ئـاو مایـەی ژیـان
کـەواتـە هـەوای بـەرزیـی مـەنوێنـە
ملـی خـوت بـە پـای خـۆت مـەشـکێنە
بـــەڵام سروشـــتێ کـــە بـــای درابـــێ
بـە دەســـت خـــۆی نیـــە ئـــارامی نابـــێ
بـە خـواهیش نیـە ئـەم چـەندوچوونـە
بـــە لێخـــوڕینی خـــودای بێچوونـــە
ئـــەگینـە کـەســێ کــە وا عــاقڵ بـــێ
نابـــێ لـــە ســـزای بـــەدی غـــافڵ بـــێ
ئەو کـەسـەی دڵـی خـەڵـک ئـەڕەنجێنـێ
بــە تۆڵــەی دوایـــی خـــۆی دەترسێنێ
چـــونکی دەزانـــێ موتـــەڵەقـــا ڕۆژێ
دڵ ئـــازار دراو هـــەر پێـــی دەڕێـــژێ

ئـەو ترسـه ئـەبـێ بـه گرێـی دڵـی
عـەیـشی تـاڵ ئـەبـێ بـه بـێ حاسڵی
نایـشچینه مزگـەوت ئێستا وەک جـاران
گـەردن ئـازادی بکـەیـن بـه جـەژنـان
بـەوه لـه گونـاهی یـەکتـر ببـوورین
ناشـکوری نـەبێ لـه مزگـەوت دووریـن
ئـەڵـێن گوناهـت ببـێ پـڕ ژووری
به دوو ڕکات نـوێژ خـوا لێت ئـەبـووری
بەڵـێ حـەقولـلا خـوا خـۆی ئـەیبـەخشێ
بەلام حـەقولونـاس مـووی لـێ نالـەخشێ
هـەمـوو بـه زمـان پـەیـڕەوی چاکـەیـن
کـه چـی بـه کـرده پـف لـه دۆ ناکـەیـن
خـوا جـەهـەنـنـەمـی بۆیـه دانـاوه
زۆرمـان بخاتـه نـاو ئـەو هـالاوه
دیـاره کـه ئـەزەڵ هـەڵـبـیژاردین
خـوێتی شـەیتـانی بـه قـین بـۆ ناردین
کـه ئـیرادەی خـواو فـریبی شـەیتـان
یەک کەوێ، چاری چـی مـا بـۆ ئینسـان

بە سەر نەتاشین نابیە قەڵەندەر
بە ئاوێنەیێک نابیە ئەسکەندەر
بە تووڕە بوونو کڵاو خوار دانان
نابیە قوماندان تا نەچیە مەیدان
سوار هەتا نەگلی نابێ بە سوار
برنج نەکوترێ ناچێتە بازاڕ
تا تینی کووره نەبینێ تەواو
لە ناو کەرسواردا بە یەکەم دەرچوو
ئەیگوت بە بادەن ئێنە بارانەن
یا، بارەی ڕەزمی شەهریارانەن
تا ڕۆژێ کەوتە ناو تیپی سوار
دەرنەچوو، دواکەوت وەک کەری ژێربار
بانگی کرد یاران (یابوو)م وەستاوە
تمەز هەرەنی یا مادە گاوە
تۆیش کە کەوتیە سەودای خودبینی
خۆت لە ئاوێنەی دێودا ئەبینی
تا گیزەی گوللەت نەبێ بە سەردا
تا، ڕاتنەفڕێنن بە دەشتو دەردا
قەدری وێرانەی عجوز نازانی
لە هەموو شوێنێ مەردی مەیدانی
کە بە چڵ و چۆ چوویتە سەر کورسی
ئیتر لە دۆستی کۆنە ناپرسی
ئەوی لە دیزەی خەڵکدا ئەسکویە
هیچ کەس نازانێ ئەسڵی لە کویە

هـەنـدێک کـە وتیـان قـسەیـان خۆشـە
کـــە ڕازیـــان دادا دڵـــیان بـــە جۆشـــە
هـیچ ئـەم لاو ئـەولای خۆیـان نـاڕوانن
سـافیلکەن خـەڵـکی بە دۆسـت ئـەزانـن
تـا، پیـادەی غـەیـبی لێیـان ئـەگـۆڕێ
بـێ ئـەجـەل لـە پـڕ ئـەکـەونـە گـۆڕێ
گۆڕێ بـێ، بـۆچی قـسەی مـووش ئـەکا
بۆ پێکەنینی خەڵک، خۆی تـووش ئـەکا
دەردی جوانیـــە پێـــوەنـــدی پێـــی گـــوڵ
بـــەڵای زەمانـــە قـــەفـــەســـی بولبـــول
مـــەســـكەنی مـــشكان درزی دیـــوارە
ئـــەبـــێ بزانـــێ مـــشكیش گـــوێ دارە
گوڵـــم دی لـــە ســـەر ئـــاگر ئـــەكـــولا
ئـــەمـــەم لـــێ بوبـــوە گـــرێ لـــە دڵا
وتم: چییـــە ئـــەم هـــەڵـــقرچانەی تـــۆ
وتی: پێکـــەنـــیم بۆیـــە وام بـــۆ بـــۆ

ئـەژدەهـا، کاتـێ هـەتـا هـەڵکێـشان
تـەوقـی ئاڵـتوونی دەکـەن بـە نیـشان
چنـار کـە زل بـوو ئـەوسـا ئـەیبـڕن
هـەودا درێـژ بـێ بـۆ داو ئـەیپچـڕن
ئـەتـەوێ بـەدکـار لـە کـۆڵ بێتـەوە
دوعـای بـۆ بکـە زوور بـەرزبێتـەوە
گونـاه وەک زرێ لـەبـەر ئـەکـرێ
ڕێـی کـاری تـیری دوعـا ئـەبـڕێ
خـوا مـەلائیکـەی شـەڕی دانـاوە
کە چـی لای لـەشـەر بـەدکـار بـەدناوە
عیزرائیـل پیـشەی هـەر گیـان کێـشانە
کـە چـی خـادیمی عـەرشـی ڕەحمانـە
خێرو شەڕ هەموو بە دەست خۆیەتی
نـەفـام لـە نـاودا چـڵوچۆیەتی
خـۆت هـەڵ مەکێشە ئەی زەرەر پیشە
بـە ئـازایی تـۆ نیـە ئـەم ئیـشە
تـۆ گلمتکێکـی نـاچیزو بـێ کـەڵـک
دەسـتی قـودرەتـە ئـەتهاوێتـە خـەڵـک
کـە «ئیـزەد» ویـستی لـە کـۆڵ بێتـەوە
لـە میـزی منـداڵ ئـەتوێتـەوە
چراپێکـی نـوور خـوا هـەڵـی گیرسـاند
نەفام فووی لێ کرد! ڕیشی خۆێ سووتاند
ئـەتـوانن ماڵـت لـە دەسـت وەرگـرن
نـاتوانن ڕێگـەی لای خـوات ببـڕن

ئەو دەوڵەتەی لێت نادرزێ عیلمە
ئەوەی لە شەڕت لە ئەدا حیلمە
مەتانەت وەفاو عەزمی تێدایە
ناو تێ دەپەڕێو زیخ لە جێدایە
منداڵ لە سەر خۆ پێ دەگرێو دەڕوا
بەرسیلە بە سەبر ئەبی بە حەڵوا
باخی چوار باخی ئەحمەد پاشام دی
ئێستا خەویکە بۆم نایێتەدی
چوار جلد تەئریخی ئەمین زەکی بەگ
نامرێو ناڕووخێ بەزۆری فەلەک
حاجی بەگیش بوو بە وەسیلەی خێر
ئەو ئاوە جوانەی ئەخۆینەوە تێر
ئیتر بزانین لەمەودوا کام پیاو
ئاساری خێرمان بۆ دێنێتە ناو

گـوم بـوو ژیـانو پـەنـدی پێـشینان
هۆمـان کـەوتبـوە چیرۆکـەی ژنـان
ئێستا هـەردووکیان کـەوتنـە مـەیدان
سـا، چـی ئـەنوێنـیٚ ئاوێنـەی دەوران
کـە تـۆ نوشـتیت لـە کـەس نـەهـانی
تـامی لـیٚ بـوردن ئـەوسـا دەزانی
گـەردشـی جیهـان زۆو زوو ئـەگـۆڕیٚ
یـەکـیٚ دێتـەوەو یـەکـیٚ ئـەتـۆریٚ
ئـەگـەر مـەجلیـسی میللـی نـەگـۆڕیٚ
سـەودای مـەبعووسـی ئـەچێتـە گـۆڕیٚ
بـرا، بـرای خـۆی لا بێگانـەیـە
فـرزەنـد لـە بـاوک بـە بـەهانـەیـە
هـەمـوویش ئـەیـزانین یـەکـیتی چاکـە
دوو کەس یەک‌کەویٚ سیٚ کەس غەمناکـە
کـە هـەمـوو ئاشـت بـن بـۆ تـۆ چـاکترە
هـەر ڕۆژە خـوانی لایێـک حـازرە
ئـەوی بـە (فریـو) ئـەگاتـە پایـە
شـەیتـان لـە بـەرگـی فریـشتەدایـە
کاسـبی چونکـە دەعیـەی تیـا نیـە
هـیچ مـەئمـووریکی پـیٚ ڕەزا نیـە
مـن وا مـەعاشـی تـەقاویتیـەکـەم
ئـەمبـا بـە ڕێـوە بـیٚ زیـاد و کـەم
هـەوای (بـۆنژۆر)و نـەشـئەی تـەمـەننـا
خـستومیە گێـژی تـەقـەو تـەقـەلـلا

زەیستان لەسەر کاسە سوێند ئەخوا
کەچی چلەی چوو عوزری‌تر ناشوا
ئای بۆ ئەوانەی لە تەماع پاکن
لە ناحسابو حساب بێ باکن
ئەگەر سەربانت درزی نەدابێ
دڵۆپە ئەبێ لە کوێ پەیدا بێ
حەیفە کای تازە ببرێ بۆ سەربان
هەر پاش ئاخورە ئەبێ بە کای بان

کوشتەی عارەقمان وا لە پێش چاوە
ئێواران هیچمان لە بیر نەماوە
ئینسان لە نسیان دروست کراوە
چاوی لە پەردەی غەفلەت پۆشراوە
تا ساتمە نەکا چاو هەڵنابڕێ
ئەکەوێتە چاڵ پەلوپۆی ئەبڕێ
تا نەمانبەنە گردەکەی سەیوان
چاکەو خراپە نابێتە مەیدان
فۆرمەی وەزیفە کە بوو بە کفن
دەست و پێ لە پیاو ئەبێ بە دوژمن
کە (مەڕنەموکە) چاو زەق کاتەوە
ئاغایی لە بیر پیاو ئەباتەوە
کەوا بێ بۆچ هەر باوی (کەوا) بێ
ئەوە (کەوا) بێ کە مەردی تیا بێ
گەردن ئازایی جەژنان ساتێکە
نوێژی ئاشتی هەر، ڕکاتێکە
بەڵام گوریسی شەڕو دەعوامان
هەتا ڕایکێشی ئەو دێ لەدوامان
ئەمانە وزەی بەر گوێی بێعارە
کەس نالێ مردن هەیە لەم شارە
ئەگەر هەر بەندێ پەندێکمان باتێ
ئێمەیش ئەچینە ریزەی ولاتێ
دەستی یەک ئەگرین بە کردو کۆشی
دەولەمەند ئەبین ئەگینە خۆشی

ئـەگینـە ئـەزیـن وا هـەڵـدەبـەزیـن
گـورەگورمانـە تـا دێینـە بـەر زیـن
چلـەمـان کێـشا تـا گـەینـە چلـە
هـەورازمـان بـڕی گـەینـە سـەر ملـە
پێویـــستە ئینجـــا بحـــەســـێنەوە
شـەیتـان لـە خۆمـان دوور بخـەینـەوە
ئەگەر مـن چاک بم عالەم بۆم چاکە
بـەلام مـرە مـر شـەڕی سـەر لاکـە

دنیا گشت ڕۆژێ بەرگێ ئەگۆڕێ
کە شووی تازەی کرد کۆنەی ئەتۆرێ
میردە تازەکەی سەیری کۆن ئەکا
هیچ پەروای نییە ماچ و بۆن ئەکا
نازانێ کە بەم سات و سەودایە
یەکێکی تری لە کەمین دایە
لەم ئاڵو گۆڕەو تەشقەڵەو گەڕە
هەر چی دەبینی هەر نیوەزەڕە
بەم حاڵەیشەوە هێشتا بۆی شەیداین
بێ سودو نابود سەودایی سەوداین
بە دنیا ئەڵێین: چەند بێ وەفایە
هەر چی کە دەستی بەیتێ دنیایە
ئەوی تەشیمان بۆ دەرست دوێنێ
ئەمڕۆ ناپرسین کەوتە کام شوێنێ
ئەوی لە شوێنی ئەو دێ تێ دەگا
ئیتر بایەخی چیمان پێ دەگا
ئێمە بە ئەخلاق لە پێشەوە بین
کە لە ناو خەڵکا بە حورمەت بژین
ئەگینە کە هات ماستاو بفرۆشین
کە مانگا نەما چی تر بدۆشین
نەک وەک (کوڵەژەن) لە هەموو ماڵێ
دەرپێی ئابرومان لە پێ داماڵێ
خۆ دیوەخانی ئیستای ئەم شارە
یا غەیبەتی خەڵک یا خود قومارە

ئـەگـەر نـەیـەوێ سـاحیب دیـوەخـان
نایـەڵـێ زەمـی خـەڵـک بێتـە مـەیـدان
خۆ هەر ئەو ساتەی کە غەیبەت کرا
بـۆ خـاوەنـد غـەیـبەت بـە دیـاری بـرا
ئـەگـەر ئـەم حاڵـە ئیتـر بـەس نـەبـێ
هیچ کەس بە هیوای دوستی کەس نەبێ

ئـەم خـەڵـکە بۆیـە زسـتان دڵنـەرمـە
بـە زسـتان خـاکی سروشـتمان گـەرمـە
خـاک دایکـە بۆیـە بۆمـان دڵسۆزە
ئـاگر باوکـە بۆیـە بـە سـۆزە
چـی بکـەین! باوکمـان جینسی خەشینە
دایـک بـە دەسـتیەوە دایـم غـەمگینـە
مـەڵـێن کـە ئـادەم حـەوا تـەفـرەی دا
خـۆی وا نـەبوایـە چـی دەکـرد حـەوا
ئـەوی بـە قـسەی ژن تـەفـرە ئـەخـوا
ئـەوە پێـی دەڵـێن: فـەقـیری خـوا
هـەرچی بە عـەقلی خـەڵکی‌تر ئـەکا
مـەقـەس بـە زۆری پـەنجـە کـار ئـەکـا
بـەلام شـەیتـانی ئینـسان ئینـسانە
بـە ئاغـام پاشـام تـەفـرە ئاسـانە
خۆزگـە ئـەوانـەی پیـشەیـان وایـە
جـارێکیش جارپـان بـۆ بدرایـە
نوشـست نـاییێنی لـەگـەڵ پیـاو چاکـا
کە چـی ئـەبینی کـەس ڕووی تـێ ناکـا
لـە لای هامـرازی قـسە خۆشـەکـان
غـەیبـەت خۆشـترە لـە دەنگـی قورئـان
مـانگی ڕەشـەمـێ شـوکر بـە سـەر چـوو
مـڕ میـاو مـڕ میـاوی داوودمـان لاچـوو
دەرخۆنـەی سـەری دیـزە لاچـووە
ئـەڵـێن: پـشیلە سـوور کـەتـنی کـردووە

سـەگ لـە پشیلە بـە وەفـاترە
کـە چـی پشیلە یـەدری زیـاترە
چەنـد خۆشە لەگەڵ یـاری بـاوەفـا
ڕابـوێری دائـیم بـە زەوق و سـەفـا
گـەردی چـڵۆچۆت لـە دڵ نـەنیشێ
بـا دوژمـن بـاری خـەفـەت بکێشێ
هـەزار بانقـەنـۆت ئـەوە نابینێ
دۆسـتی دڕکێـک لـە پـێ دەربێنێ

خـوا کـە شـەو دێنـێ ڕۆژ ئـەباتـەوە
پـەردەی تـاریکی دا ئـەداتـەوە
مـەبـەسـتی وایـە کـە بـۆ بـەیـانی
ڕۆژت لـێ بـووەوە قـەدری بـزانی
هـەنـدی بـە تینـێ یـا خـۆ، بـە قینـێ
شـەمـشەمـە کـوێرەن چاویـان نابینـێ
هـەنـدێ وەک چـاوی نـەشـۆراو پیـسن
خـەرجـی شـیاکەو کوتـانی لیـسن
هـەر قینـت هـەڵسێو فنجـان بـشکێنێ
بـۆ پیاڵـەیێکـی چـا دادەمێنـێ
خـۆ دڵ شـکاندن لـەوە خراپتـر
ڕۆژێ ئـەتکـوتن وەک جـاوی گـازر
خۆزگـە پیـاویش وەک شـەراب بوایـە
بـە کـۆنی نـەشـئەی زیـاتر بدایـە
کـە چـی مـن کـۆن بـووم بـە سـەرەویـر
پـیم ئـەڵـێن: «اخـرج یـا زوج الکـبیر»
ساڵـەو سـاڵ زەوی نـوێ ئـەبێتـەوە
گـژو گیـای لـەگـەڵ ئـەبووژێتـەوە
کـە زسـتان ڕۆیـی ئیتـر نـەورۆزە
بولبـول لـە عـەشـقی گـوڵدا بـە سـۆزە
بـەشـی دو ساڵـمان لـە نـەورۆزدایـە
یاڵـلا کـورو کـاڵ سـا وەرنـە کایـە
موحـەڕرەم شـینەو سـەفـەر داوایـە
هـەر ڕەمـەزانـە جـەژنی لـە دوایـە

خـوا قـەدری (قـەدر)ی خـستە ڕەمـەزان
وەک کوردە نەیکەین بە خواستی ژنـان
بـا مانگـێ چـاوی شـەیتانمـان کـوێر بـێ
لـە نـاو خۆمـان دا پیـشەمـان خێـر بـێ
ئــەگینــە تــەوری «نــادر ئاویتــە»
بـۆ گۆشـت بـە (خـەلـە) حـەقـەوەستێنە

ئـەوی پـەڵو پـۆ ئـەکۆتـێ لـە ئـاوا
مـەلـە نـەزانـێ دیـارە خنکـاوە
ناگـەیتـە قۆنـاغ بـە کنگـەخـشکێ
بە لیسی کـوێری نیشان چۆن ئەشکێ
گـوریس کێـشەکـێ بـۆ نـاوخۆ نابـێ
تـەجـرەبـەی زۆرت بـۆ خـەڵکی نابـێ
ئـەوانـەی فێـری دەوەن بـە ئاشـن
بـاراش‌هاغـڕ دەڕواو ئـەوان لـە پاشـن
بـۆ سـەرو پێـی مـاڵ جـۆێ بکـەیتـەوە
لـە سـفرەی مێـردان جێـت نابێتـەوە
بۆ تولەی قـەومـت کـە کـەم ڕەگـەز بێ
ئـەبێ بـە تـورکی (وردم دویمـاز) بـێ
دوکتـۆر لـە بـرین تیریـش دەرێنـێ
ئێـشی برینـت هێـشتا ئـەمێنـێ
کە تۆ بە چەپۆک هیچ کویت نەبێشێ
لاپـورەیـش هـەڵسێ پیاتـا دەکێـشێ
کـە بـۆ هاوخوێنـت، خوێنـت نـەجۆشێ
پـەچـەی بـەدنـامی ڕووت دادەپۆشـێ
بـا لـە ناوخۆیـشا ناحـەزیـێ یـەک بـن
لە ڕاستی دوشمن دەست بە کوتەک بن
ناکـەس بـە پیـاوی بـێ‌دەس خـەڕۆیـە
ئـەمـڕۆ لـە منـەو سـبەی لـە تۆیـە
سەرو دەستو پێ هەمووی یـەک لـەشـە
لـە نـاو عـەشـرەتـا ئـەڵێن: ڕەش ڕەشـە

بـــەم زیـــق‌و زاقـــەو بـــەم داو (لمبـــازە)
تـــەلـــە زیتکـــەمـــان هاکـــا تـــرازا
کـە لـە چـاڵ و کۆسـپ ورد نـەبینـەوە
ئـەمجـار کـە کـەوتـین هـەڵناسـینەوە
ئـەوانـەی مـەعنـای پـەنـدی پێشینان
بـــە پێچـــەوانـــە دەخـــەنـــە مـــەیـــدان
تـا لـە خۆیـاندا چـشتێ شـک نـەبـەن
دای ناتـــەکێـــنن وەک گولۆلـــە بـــەن

نــاوێرین بــڵێین پــەنــدی پێــشینان
لــە ترسـا ئـەڵـێین: چیرۆکـەی ژنـان
خـاتوو زەمهـەریـر شـینی چلـەی کـرد
ئەویش لە پاش ئـەو زوو تـەشریفی بـرد
ئینجــا کـــەوتینــە بــورجی پــیرەژن
مـەکـری پیرێـژن ڕێـوی کـردە کـون
بـەفـرو هـەڵـەکـۆک بـە بـای نهـێنی
لە لای چەرخـی پیر کـەوتنـە خوازبێنی
کــە چــی بــەفــرەکــە زوو توواپــەوە
شـایی ئـەو جووتـەیـش هـەروا مایـەوە
هـەرچـەنـد لـە تاسـەی دووری تـەورۆزا
بــە گــڕی بــێ گــڕ دڵ هــەڵــپرووزا
بــەلام قــەیــدناکا خــۆ هــەر بارانــە
نیـــسان ســـەیـــرانی گـــردی یارانـــە
«پواســـان داوریـــل» ئـــەوا هاتـــەوە
خـومی جوولـەکـەیـش شـیواوەتـەوە
هـەردووکیـان ئێـستا بـرەویـان کـەمـە
وەک نـەورۆزیکـە کـەوتبێتـە شـەمـە
پـــێش نیـــسان هێنـــدە درۆ کـــراوە
هـــەمانـــە تـــڕی وای تیـــا نـــەمـــاوە
سـێشـەش دوو لاقـی قورسـی شـکاوە
شـەشـەکـەی تـری بـۆ خۆشـی مـاوە
کنگـری دەشـتو شـاخ پـێ گـەیـوە
دنیـا بــۆ ئێمــە ماســتی مــەیــوە

دۆ هـــات بـــرەوی ماســـتاو نـــەمـــاوە
تـــەشـــی ڕســـتنیش وەک ڕیـــسی خـــاوە
(بـسم الله)مـان کـرد بـە دڵـێکی سـاف
جنۆکـە هـەمـوو ڕوویـان کـردە قـاف
هێـشتا ئـەمـردووم نـەیـان ناومـە گـۆڕ
پێم ئەڵێن: مـردووی بـەشـی زینـدو خـۆر
تـێ نـەگـەیـشتم بـە کێیـان زانـیم
ڕەنگـە وا بـزانن کـە کوڵـە نـانیم

هەندێ کەس خۆیان کردووە بە ژاپۆن
دەست ئەوەشێنن پێت ئەڵێن پاردۆن[1]
تۆیش کە لەوانە فرسەتت زانی
پیاکێشەو بڵێ منیش نەمزانی
کیسەڵ دووپشکی ئەپەڕاندەوە
چزووی لە پشتی هەڵ چەقاندەوە
پرسی: چی دەکەی؟ هەی بەدکردەوە
وتی: چزووی خۆم تاقی کردەوە
درۆیشی ئەکرد خووی ئەسڵیی وابوو
ئەگینە قینی چی لە دڵا بوو؟
بە دووپشکیان گوت: زستان ناتبینین
وتی: زۆر قەدرم ئەگرن بە هاوین
بۆچی بە دووپشک بڵێین بێ عارە؟
هی وامان هەیە زستانیش دیارە
هەڵەبجە راوی بەرازی باوە
(یەکانە)ی ئەم لا هێشتا هەر ماوە
مشکو بەرازو کوللەمان زۆرە
هێند بێ ئینسافن نایکەن بە نۆرە
زەردەواڵەیێک ئەگەر بکوژی
خورمای شیرینی بەهەشت ئەمژی
زەردەواڵەمان ئاوروژاندبوو
خوا پاراستینی شایان لێ تێک چوو
فیشەکی (هەوا) زوو ئەکوژێتەوە
فیشەکی شێتە لێت نابێتەوە

---

١. پاردۆن: بە مانا ببوورە.

جـاران بۆمبایـان ئـەبـرد بـۆ ماسـی
خـوای ماسـی، بۆمبـا كـەوتـە كـەساسـی
قـەشـەو مـالووم‌و گـەچ‌و كـەچ ناسـی
كـەوتوونـە كـوورەی مـەلای هـەیاسـی
زەمـانێكیش بـوو كـە ئـەتگـوت بۆمبـا
بەنـد نـەدەبـووی تـا بـەنـدەرگـەی بـەمبـا[1]
ئێـستا ئـەو هـەورە نـەمـا، هـەسـاوە
لەعنەت لـەو كـەسـەی لـە خـەڵكی داوە

١. بەمبا: مەبەست لە شاری (بۆمبا)یە لە هیندستان.

ئـەم فاسـڵە كـەوا دەڵـێن بـەهـارە
هـەورو هـەتـاوى بـێ ئیعتیـارە
خـوا ئـەم چـوار فـەسڵەى بۆیـە وا دانـا
كـە ئیعتیـارى پـێ ناكـا دانـا
هـیچ كـەسـێ لـە سـەر حاڵـێ نامێنـێ
كوائـەو مـەلیكـەى زینـدوو بـۆ دوێنـێ
ئینـسان لـە نیـسیان دروسـت كـراوە
مـردووەكـەى دوێنێـى لـە بیر نـەماوە
مـردووى عـارەقیـان بـردە سـەر قـەبـران
پێكێكـى تریـام زیـاد كـرد ئێـواران
عارەق خـۆر بڵێن وا خـۆى پێى دەمرێ
مـاڵ وێـران كـەران چاریـان نـاكرێ
هێشتا مـەرامـى خـوا حـەڵ نـەكـراوە
ئەم خـەڵكەى بۆچ وا لـەیـەك بەرداوە
ئـەگـەر مـەرامـى وا بـێ بـزانین
كـە كـەس ناگاتـە مـەرامو فـانین
جـا بـۆچى ئێمـە بـەگـژ یـەكـدا چین؟
ئەمـەیش ئـەزانین شێت گیرتر دەبین
تـا فـەن بگاتـە ئـەنـدازەى تـەواو
غـازى مخنـقو بۆمبـا دێتـە نـاو
كـە وا بـێ تـامن لـە هـیچ نـازانم
ئـەبـێ بـە مایـەى ڕەحـەتى گیـانم
ئۆخـەى لـە قـەیدى عـەقلا وا كاسم
شـا: بـە سـەپـانى خـەڵـەم ناناسم!!

زەوقــی بــێ قــەیــدی لــە ســینەمایــە
مــــەنـــزەرەی دنیـــا لام ســـینەمایـــە

بایزیـــد لـــە بـــەر ئێـــشی بزووتـــێ
وتی: تـــەڕو وشـــک تێکـــڕا بـــسووتێ

بـــە دیـــنی ئیـــسلان بـــەد نایـــەتـــە ڕێ
پەندی سەفسەتەی ژین چی لە دەست دێ

بـــەلام هـــەر وا بـــین شـــاری کوێرانـــە
کـــەس، کـــەس نابینـــێ شـــەڕە گۆچانـــە

عەکسی یەکترین (سەفەر) و (نیسان)
لە پاش ٣٦ ساڵ وا بوون بە هاوشان
بەهارو (ربیع) ئەوانیش هەروا
وەک ئێمەو ئەوان پێکەوە دەڕوا
نیسان سەرەتای درۆو ئاخری ڕاست
زۆر چشت یەک ئەخا وەک کنگرو ماست
لە بەحرا دانەی لوئلوئی مەنسور
لە کێوا قەترەی گەوهەری شاپوور
لە شارا کەوتە سەر چەهرەی عەبووس
ئەبێ بە (مەبعوس) بە پێی چارەنووس
زاتەن مەبعووسی بە چارەنووسە
پێی ناوێ بڵێین زمانی لووسە
زمانی لووسی و زەمانی لووسی
گەلێ حەیاتی تەئریخی نووسی
ئێستا زەمانی بێ زمانییە
دوو زمانی ڕووی لە زیانییە
ئەو کەسەی کە بێ هەڵمەتە کاسە
هەلی دایە دەست هەڵمەتە کاسە
ئێستا هەموو کەس مام برینداره
هەر چیەکت ئەوێ لە لای عەتتارە
سێزدەی زیادەیان بە پرسەوە نارد
بە تاڵییەوە چوون شیرینیان خوارد
تەلیسمی جامی چل کلیلەیە
زمانی دانا بە کلیلەیە

هـەنـدێ کـە بـەردیـان نایـە سـەر مـەڵـۆ
لـە بـێ باڵـەکـان ئـەبـن بـە هـەڵـۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
لـە بـێ باڵـەکـان ئـەبـن بـە هـەڵـۆ
هەندێ وەک ڕێوی کونێکی دەست کەوت
هەژگ ئەبەستێ ئەیکا بە ئەشکەوت
نـانی معاویـەو نـوێژی پـشت عـەلی
کە شەڕیش قەوما بچۆڕە سەر کەلی
هـەنـدێ دەعباکـەی کـەمتیـاری پێیـە
لـە هـەمـوو دیـزەی چێشتا ئـەسکوێیە

پـەنـدی پێـشینان نالــەی مــەنــسووره
لای هەندێ کـەسان کفـری مـەشـهووره
لـە لای ئـەهـلی دڵ دوری مـەنـسووره
ئـەم خهتـا سـووره لـە خۆمـان دووره
ئـەڵـێم: هـەوری سـوور بـارانی دووره
تـەپ لـە تـەنـدووره لـە شـارەزووره
کە چی خەڵک ئەڵێن!! خێر ئەو تەندووره
بـۆ خـەپڵـە نییـە ئێمـەی مـەنـزووره
هەندێ شـەو ئـەگـەر بڵێم سـەگ لـووره
کێ بەو سەگ لووره، لنگ بـەرەو ژووره
دیـسان پـێم ئـەڵـێن چـەنـد بـە فتـووره
ناڵـێن سـەد ساڵـە ئـەمـە مـەشـهووره
کابرایێـک هـاتووه لـە زەعـیم ئـەدوێ
وتمـان بلـوێره! کـێ ئـەیگرێتـە گـوێ
زەعـیم ئـەوەتـە شـێوەی شـەمعـی بـێ
خـۆی بسووتێنێ، نـەفعـی جـەمعـی بـێ
گـەوره ئـەوەتـە خـۆی بـە خـاک بگـرێ
وەک خاک مردووی خۆی لە باوەش بگرێ
گـەوره وا دەبـێ کـە بـە ڕەنجـی شـان
کـۆی بکاتـەوەو بیـدا بـە میـوان
بـا هـیچ میـوانیش مـەمنـوونی نـەبـێ
بیـداو دەربـەستی مـەمنـوونی نـەبـێ
زۆرمـان دی ویـستی دۆستی خـۆی بخـا
کاتێکمـان زانیـوەک دیـوار ڕووخـا

هەندێ لە خۆیدا دەست بە تێلاتە
هیچ نالێ ڕۆژان ڕۆژی لە دوایە
باوە، وا کردمان بوویشی بە ئەعیان
باش نەبی خەڵکت لێ دێتە زمان
بەوە چاک ئەبی چاکی بنوێنی
نەک بە خەمەوە خەڵکی بنوێنی
خۆزگە ئەعیانی بێ مەعاش ئەبوو
ئەوسات ئەم خەڵکە بێ تەلاش ئەبوو

بـە کـەسـێکیان گـوت پیـاوێکی چاکـە
بۆیـە پێـی ئـەڵـێن کـە شـیری پاکـە
ئـەم شـیر پاکیـە بـە دوو مـەعنایـە
هەر چەنـد کـە نوکتـەی وا بـێ مـەعنایـە
یـەکێکیـان شـیری بـەر دایکیـەتیـە
ئـەوی تـر شـیری حکومـەتییـە
شیری حکومەت دەست هەر کەس درا
وەک یـەک دەبـڕێ دوشمـن و بـرا
حـەقـی عمـومی نـادرێ بـە کـەس
ئیش نادرێتە دەست مـەنسووبی ناکـەس
دەستووری ڕێگـەی قـەدبڕ، دوو حـەرفـە
حـوکمێکی وا بـە حیکمـەتی سـەرفـە
ئیش بۆ پیاو نابێ، پیاو بۆ ئیش ئەبێ
ئەگەر وا نەکـەی شـەڕت تـووش ئـەبێ
بە هـەڵم بەڵم بـە شـەش پای دووسم
ئینجـا میـزانی کـار ئـەبـێ قـایم
ئـەو تـەرازووەی کـەوا سـەرئـەکـا
کـێ بـە کێشانەی ئـەو بـاوەڕ ئـەکـا؟
بـەدرێکیـان هێنـا کـە بـەردە پـشکە
دیـوێکی تـەڕە، دیـوێکی وشـکە
مـن وشـکم ویستو یـەکێکـیتـر تـەڕ
هەڵماندا تەڕ هات ئەو پێی کـەوتە گـەڕ
بـا وجـود ئێستە کـەم کـەس تـەڕ ئـەبێ
ئەوی تەڕ ئـەبێ گوێچکـەی کـەڕ ئـەبێ

دنیــا وەک خــەتــە میزێتــێ وایــە
بــە شــەقــی یــەکــێ دێتــەوە کایــە
ئاشـە تـەنـدووریش بـە شـەێ ئـەدۆڕێ
یەکێ شـەق ئـەخـواو هـەموو دەگـۆڕێ
ئێــستا ئــەمانــە باویــان نــەمــاوە
هومــای مــەبعووســی وا بــە هــەواوە
بــزانین ســێبەر ئــەخاتــە ســەر کــێ
شــەو دێــزی تاڵـع بـۆ کـێ دێنــە ڕێ

دوو ڕەشمار هەیە سەری پیاو ئەخوا
یەکێکیان هەوەس یەکێکیان هەوا
کە سەر دەربێنن لە هەردوو لاوە
سەر کوتیان نەکەی کارت تەواوە
دووماری زوحاک هەواو هەوەس بوو
درۆیە دەڵێن ڕۆحو نەفس بوو
بە هەوەس دڵی خەڵکی ئەشکێنی
بە هەوا سەودای بەرزی ئەنوێنی
کە دڵت شکاند دڵ شکست ئەبی
کە بەرزیش فڕیت دوایی پەست ئەبی
کەواتە، واتەی هیچیان مەهێڵە
خانووی دوو نهۆم کە دیتە بەرزە
بەڵام یەک نهۆم لە زەمین دایە
لەوێ بیش کەوی هیچت لێ نایە
مەوقیعی بەرزیش عەینی ماددەیە
کە کەوتیە خوارێ مەرگ ئامادەیە
ئەوەی کە کاری بە سیاسەتە
دوایی کاری بە سیاسەتە
(ئایە الكرسی) ویردی کورسییە
(قول هو الله) دوعای سکی برسییە
ئایەی مەبعوسیش لە قورئانایە
(یوم عظیم)ی بۆیە لە دوایە
دەردێکی تازە بۆمەئموور داهات
کتوپڕە وەک مەرگی موفاجات

داری ئــــاگری هـــــەنجـــیره بۆقـــۆڕ
قـەبـرڕەڵـکەن ئـاخری دەکـەوێتـە گـۆڕ
لــەگــەڵ ئــەوەیــشدا نــەفــس زۆرداره
لـووتی لــە گۆشــەی قـەناعــەت خــواره
تــەســکینی نــادا شــەیتــانیی خـــەوێ
بــۆ شـــەوێکـــیش بــێ زاوایــی ئــەوێ

ئـەوسـا كـە ڕێو بـان ئـەبـوە تـەقو دەو
وردە شــاتری ئــەكــەوتــە ســەر ڕەو
(خرائیمچون) بۆ ڕێی سەلـەفی دوور بـوو
دوو دەسـت بـە تالـە بـۆ شـارەزوور بـوو
دەسـتەی مـازووری كـە ڕەوی ئـەكـرد
كەم فرستەت لە دووی هەو هەوی ئەكرد
دوایــی كــە ئــەوان ئــەگــەڕانــەوە
لە شوێن حەو حەوكێش ئەگەڕانەوە
بـە دیـاری دیـاردی ئـەبـوو بـە هـەرا
كونـەمـشك ئـەبـوو بـە كۆشـكو سـەرا
ئێستا ئـەم هـەمـوو سـەلـەفـە ئـەكـڕێ
نــاوی ئیمچــونو قــەیــار نــابرێ
ئۆتۆمۆبێلــــەی!! ولاخ نـــــەمـــــاوە
قــەیــار بــۆ پیــاوی بێگانــە بــاوە
نالبەندیی كەوتە دەست وەستای گەدا
هـەنـدێ لـە نـاڵو لـە بزمـار ئـەدا
ڕۆژێكـیش ئـەبـێ بـە كۆلـكە بزمـار
دەسـتی كۆڵـی سـوار ببـێ كۆلـەوار
سـەردەمـێ كلكیـان كـرد بـە بـەهانـە
وا ئێـستا مـۆدەی كلـك هـەڵكێـشانە
مایــسەو گــەرمــەی گــەزۆ بارینــە
لــە كــێ دەنیــشێ مـێش ئـەم هاوینـە
لــە ســینەمــادا (ریــو)م دەردی زوو
كـە بـاوی (بـاوەفیـل ئامـەدی) بـوو

کە ئەتگوت فیلی یەک دەست ئامەدە
بۆ دەست هەڵبڕین یەکسەر ئامادە
لە پاش یەک دەستە یەک دەستو یەک پات
داهاتو کورسی بەختی بێ چەسپا
زۆریان لا خۆشە ئەم جرتو فرتە
بەلام ئاخ هەودای هیوا زۆر کورتە
هەر وەک کورتانی کەری جەجاڵە
بەشەو ئەدروێ بە رۆژ بەتاڵە

دوو جامباز تێکرا چوونە سەر تەناف
لەگەڵ یەکتردا کەوتنە مەساف
بزانین کامیان بەر دەبێتەوە؟
تەنافی بەختی ئەلەرێتەوە
ئەوی کە پیشەی تەناف بازییە
ئەوەڵ هەنگاوی دەولەت خوازییە
خۆ ئەو بابیەی کە بەرز ئەفڕێ
هەر مل شکانی خۆی پێ ئەبڕێ
دنیا هەنگوینەو ئێمە وەک مێشین
لێی نابێتەوە هێندە بە کێشین
ئەبینی یەکێ پێی تێ گیراوە
هێزی تەکانو جوولەی نەماوە
ئێمە خەریکین لەویش تێ پەڕین
خۆمان بە دیاری بۆ مردن بەرین
من خۆم لێم بیستوون ئەهلی مەدینە
(ناموسیە) یان لا پۆپەشمینە
لەوێ مێشوولە ناوی (ناموس)ە
لە زۆر جێش نامۆس زمانی لووسە
سا بۆیە! لێرە وەک یەک مەبزولە
سوێندی ناموس و گێزەی مێشوولە
لای جاف ڕەش ڕەشەو ئەمیش لەو هۆزە
قەزای دیزەیە وا کەوت لە گۆزە
(ولا تزروا) حوکمی نەماوە
بە ئاغا، نانی نۆکەر بڕاوە

هەر کەسێ پیاوی خۆی دامەزرێنێ
ئاشە تەندوورە شەق ئەیڕووخێنێ
بە بابی بابی کە کەر سوار ئەبێ
پیاوی بێ ئابڕوو بۆیە هار ئەبێ
من پاڵتۆکەی خۆم هەڵگێڕایەوە
ڕێ نەکەوت پێوە بێمە کایەوە
ئەبینم پاڵتۆی خەڵکی ڕەنگ ڕەنگە
وەک کوڕە کەچەڵ وشکو برنگە

چێشتی کاڵ مەخۆ زگت نەیێشێ
تەماعت کەم بێو مێشکت نەپێشێ
ئەگەر پەڕۆیەک لە خۆت دادڕی
ئەتوانی سەری تەماع ببڕی
کە ئێشی دەرزی خۆت لا ناخۆش بێ
زامی سووژنی خەڵکت لە هۆش بێ
ئەو دڵەی حەسەد هەڵیەقرچێنێ
تامی فەرەحی تێدا نامێنێ
دەست بەسەر پاچی مەرەزە کرا
دوا بە دوا لیستەی فەسلیش دەرکرا
بژارو قونار کە ساڵەو ساڵە
قوناری باخی میر بۆ پێنج ساڵە
مێوێ بەر بگرێ توول کێشی دەکەن
ئەوی کە زڕ بێ ڕەگ کێشێ دەکەن
هەندێ باخەوان زەینی بۆ ناچێ
هەر چی هاتە پێش هەر دایدەپاچێ
«پوی کوتاژ» قەومی پی سەربەست ئەبێ
بە (موراتوریوم) دوشمن پەست ئەبێ
بە هەبا، هەبا ئەچووینە کایە
ئێستا کە بەڵم، بەستمی تیایە
گزیەکی تیابوو، بەش بەشی پشکی
ئێستا سەد خۆزگە بە تەڕو وشکی
ئەم گێرەو کێشەی بردنو هێنانە
هەموو سیئەی مەنسووب دانانە

که چوویته سه کار دەورەی پیاو ئەگرن
ڕۆژی سـەدکـەڕەت لـەبـەرت ئـەمـرن

که پیاو بۆ ئیش بێو ئیش بۆ پیاو نەبێ
هـیچ کـاریّ نابـێ کـە تـەواو نـەبـێ

وەک لـە قورئانـا فـەرموویـە خـودا
دەسـتو پـێ لێتـان شـایەتیـی ئـەدا

دەسـتو پێـوەنـدی ئێـستاکەیـش وانـە
لـێ کـەوتی ئـەوان کـەوتنـە بـەهانـە

پێم گوت: بە گەرما: مەچۆرە بەغدا
وتی: فێمکی دڵ بۆ ئەوێم ئەبا
مەسینەی مەسنەت ئاورشێن ئەکا
هەوای بانقەنۆت باوەشێن ئەکا
رابتەی ڕەسمی ناو (عملە)ی دڵگیر
خێری زۆرترە لە رابتەی پیر
ئەویان خەیاڵەو ئەمیان ماددەیە
پیریش بۆ پارەی مفت ئامادەیە
سای ئاشە بەرزەو ئاوی چوون تەرزە
بنچینەی تەقوای هێنایە لەرزە
بەشوێن تەقوادا کەوتمە تەقو دەو
ئەترسم دوایی لێم بێ بە خەو
زۆر کەس لە خەودا پارە ئەبینێ
ئەی خاتە ئەستی‌و توند ئەی قووچێنێ
کە هەڵسا لەخەو دەستی کردەوە
هیچی تیا نەبوو، تاسی بردەوە
قەیداناکا ڕۆژی شاییە
تازە پیاکەوتوو لە خۆی باییە
بۆ دنیا خەفەت مەهێنەرە بەر
هەر چۆنێ بیگری وا دەچێتە سەر
ئەوانەی کەوا ڕازین بە لاتی
حەلاڵ خۆریەوە کەم دەستەلاتی
کێ خەلاتی خوش ڕەت ئەکاتەوە
شێخیش شەرابی مفت ئەخواتەوە

دنیـا بـۆ هـەنـدێ مـەسـنەت ئـەنـوێنی
کـە دەسـتی ڕاهێـشت جرتـێ ئـەکـەنـێ

هیچ کەس شک نایەم کە دنیای تەوێ
لـــەوە دەترســـێ دەســـتی نـــەکـــەوێ

زۆری وا هـــەیـــە گێـــرە شـــیوێنە
لـە نـاو نـۆ مـەنجـەڵ شـیردا هـەوێنـە

هـەی وایـشمان هـەنـە کـە ئـەیخـافلێنن
پـــارووی لـــە دەمـــدا بـــێ ئـــەفـــڕێنن

بە شیری گامێش گەر جوانوو گۆش کەی
ئەیی لە ئاوا جێ بۆ خۆت خۆش کەی
ئەو کەسەی بێچووی گورگی بەخێو کرد
بە کردەی ئەو خۆی تووشی جنێو کرد
ئەوەی مۆریانی لەشی نەکوژێ
گۆڕ وایە ئەسپێ خوێنی بمژێ
ئەوەی هەمیشە لە خەڵکی ئەدوێ
ڕۆژێکیش ئەبێ مەکینەی ئەسوێ
مەکینەی سواو خەڵکی کەوتە شوێن
ئەو سایە ناوی (مەنی) لێ ئەنێن
بە مەڕ مەڕۆکێ ئەوی تێ کەوێ
ئەبێ چەپۆکی دۆستی بەرکەوێ
ئەیبەستنەوە بە دەست و پێو چاو
ئەڵێن نایکڕین بە نانە سووتاو
بۆرە پیاو گاڵتەی کرد بە کۆنە بەگ
گورگ پیر بوو ئەبێ بە مەسخەرەی سەگ
هەر چەند بێ ئەمری خودا هیچ نابێ
بەلام کار ئەبێ سەبەبی تیابێ
کە تۆ دانیشیو خوا ئیشت بۆ بکا
ئەتەوێ خوا بکەی بە کوێخای دەرگا
نەوەڵڵا تۆ خۆت بکە بە مەنسووب
سەڵکە پەنیرت بخەرە ناو گووپ
قەیدناکا ئەگەر ئەو ئاغا گۆڕا
(فراک)ی تازەی ئەم بکە بە بەرا

زمـانی لـووس و ڕیـای بـە ڕێ و جـێ
پیـاوی دنیـایش و خـوایش دێنێتـە ڕێ

هێـشتا نـەیانـدی کـەس بـە ئیقتیـدار
بـە بـێ واسـیتەی ئـەرخـە بێتـە کـار

ئـەوی بـە عیلـەو نـامووس ئـەنـازێ
هـۆی کـەوتـە نامـەرد بـۆ نـان و پیـازێ

تا دەورێ نـەیێـت کـە پیاو بـۆ ئیش بـێ
ئـەبـێ هـەر بـاوی پیـاوی بـێ ڕیـش بـێ

عـەقـڵ بـە گـەورەو بچـووکی نییـە
کـاری دیـوانیی بـەربـووکی نییـە
لە سەر ماڵی خۆت حەزکەی ئەیەخشی
کە ماڵی دیوان بەخشی، ئەلەخشی
بە دەستی قوچاو کارت پێک نایە
وەختی وا هەیە (بزما) بە گایە
کەروێشک کە ئەنوێ زەق زەق ئەبینێ
کە (دیاردیت) لێ کرد چاو ئەقووچێنێ
لای وایە کە خۆی چاوی قووچابێ
ئیتر ڕاوکەریش چاوی لەو نابێ
کاتێ بە (حەل حەل) تانجی کەوتە سەر
کەروێشکە خەوی بۆ ئەبێ بە شەڕ
ئای ئادەمیزاد بۆ پاڕوویی گۆشت
لەم گیاندارانە بۆچ ئەکەنی پۆست
ئەو کەسەی چاوی لە بەرتیل تێرە
گوێرەکەیەکە، بە پەموو فێرە
لە مووسڵ ژنێ هەڵلاجی ئەکرد
چینچکان چەکەی بۆ کەوان ئەبرد
تێ فکریم هەڵلاج هیچ گونی نەبوو
زەربولمەسەلمان بە درۆ چوو
هەر لەو شارەدا پیاو تەشی دەڕست
وەمزانی عەیبە لێوی خۆم لێ گەست
کەچی تەشی ڕێس لێرە هێند زۆرە
لە (ڕکە) کوژیش ناگاتە نۆرە

کەوتووینە دەورێ عەیب نوقتەی هەیە
چـــاو وردەوەکـــە بزانـــە کـــەیـــە
(ح)ی تحـــسمان نوقتـــەی لـــە ژێـــرە
ئـــەوی پێـــی فێـــرە هـــەمیـــشە تێـــرە
ئـــەمانـــە عـــەقـــڵی پێـــشینیانە
نـــان ئـــەو نانـــەیـــە ئیمـــڕۆ لـــە خوانـــە
مـادام کـە پـارە ئـەڵـێن عـەیـب پۆشـە
هـەر چـی بـۆ بکـرێ دیـارە کـە خۆشـە

کە لە بەهەشتا ئادەم بۆی دەرچوو
بە سەیران نەبوو، بە دەرکردن بوو
ئەم خاکدانە ناوی مەنفایە
نابێ پێی بڵێن جێگای سەفایە
بۆیە پێغەمبەر شاهی ئەنبیا
فەرموویە ڕاحەت نابێ لە دنیا
ئێمە تێ ناگەین لەم کارو بارە
دەست بەرد ئەهاوێ، بەرد گوناهکارە
هەندێ سروشتی بنچینەی بەدە
پێکۆرەی مشکەو جەوال ئەدڕێ
خوا بۆ زیانی کوللە ئەنێرێ
بە عەینەمەلیش پاسی ئەسپێرێ
هەر زەدو خوردە کاری دنیایی
بۆیە لای عاقل خۆشە تەنهایی
زۆر کەس بە قسە، چاکەی لا چاکە
کە چی کە بەدیی پێش هات بێ باکە
ئێستری چەمووش چاکەی پێ ناوێ
لە سەر ئالیکیش جووتە دەهاوێ
بە ئێستریان گوت باوکی تۆ کێیە؟
وتی دایکی کەم سەجەرەی پێیە
ئێستا دەبینی هارێک و هاجێ
یەک کەوتوون موویان بە بەینا ناچێ
لە دڵدا خوێنی یەکتر ئەمژن
کە فرسەتیان دی یەکتر ئەکوژن

دوو پیاوچاک چاویان بە یەک ناکەوێ
بە بیستنی دوور یەکیان خۆش ئەوێ
ئەو کەسەی لەگەڵ خەڵک دڵی پاکە
خۆش ڕادەبوێرێ لە ترس بێباکە
کە چی بەدکارێ یا پایەبەرزێ
دڵی وەک گوێنی هەلاج نەلەرزێ

پیـاوێ کـە پیـاو بـێ ئـەبـێ تێفکـرێ
ئەو ڕەخنـەیـەی خـەڵـک لـەوی دەگـرێ
ئەگەر وەک ئەڵێن ئەو عەیبە ڕاسـتـ، بـێ
چارەی ئەو عەیبەی لە خـوا خواسـتـ، بـێ
خـۆی هـەوڵ بـدا بـۆ ئـەخلاقـی خـۆی
تـا ڕێـی تـوانجی کـەس نـەمێنـێ بـۆی
بـەوە زوبـانی خـەڵـکی دەبـەسـتێ
نەک بەویش نـەڵێن ئـەو قینی هەستێ
هـەنـدێکی وا هـەن بـە کـشەمـرێ
لـە مـر، مـردنی خـۆی، لـێ دەگـرێ
ئـەگـەر خـۆ بـڵێن بـە زەردەواڵـە
سـیرە گۆشـتی مـن بـە دەمـت تاڵـە
ئـەڵـێن ئـەو تاڵـە تاڵـیەکـی تـرە
لـەگـەڵ ئـەمانـە وەرە دەربـەرە
مـە ئـەڵـێم پـەنـدم سـەر دەر هـەوایـە
هـەمـوو شـیعرێکم بـە بـێ مـەعنایـە
ئـەڵـێن: هـەر چـەنـدە زۆر بـێ مـەعنایـە
کـە چـی بـۆ ئێمـە هـەر مـەعنـای تیایـە
هـەی هـاوار ئـەگـەر چـشتێ شـک نـەبـا
بـۆچ (دار هـەڵـبڕە) بـۆ سـەر خـۆی ئـەبـا
تۆ پاک دەروون بەو گوێ مەدەرە کـەس
گوێ لە واتەی چـاک بگـرەو ئیتر بـەس
ئـەڵـێن: کـە گـۆزە هـەرچیـەکـی تیابـێ
ئـەبـێ تـەراوـی وای لـێ پـەیـدا بـێ

لـە لای مـن راسـتە عیلمـی قیافـەت
پیـاوی نـەزانو سـاحیب درایـەت
شـافیعی باشـی لێـک کردوونـەوە
چاک تێیان ئەگەین بە ورد بوونەوە
ئەگەر پەیڕەوی ئەو عیلمە بکەین
لە ماهیەتی هەموو کەس ئەگەین
بەلام هی وایان هەیە بە تەفرە
لای گەورە ئەبێ بە پیاوی گەورە
کە چی ئەبینی زۆری پێ ناچێ
سەری لا دەچێ بە نووکە پاچێ
داخم ئەو داخە ئێمە بەم حالە
ئەمانە دەڵێن لای هەندێ تاڵە

ئەو جلەی دەوڵەت ئەیکاتە بەر پیاو
داکەنرێ رووتێک ئەکەوێتە ناو
خەرقەی زانستی زەحمەت ئەدرێ
سا مەگەر گومرگ هەناسەی ببرێ
ئەخلاق ئاوێنەی عیلمو سەروەتە
بە بێ ئاوێنە (خۆ دین) زەحمەتە
ئەو ئاوە خۆشەی کانی ئاسکان
زۆرمان دی کە دای لە دەست و کەوان
سا مەگەر کەسێ سیحر حەلال کا
سیحری ئەو ئاوە بە نوێژ بە تاڵ کا
جەندەلی، دانێ لە سەر کارێزێ
بە (قل اوحی) خۆی بپارێزێ
یەخەی جنۆکە بە سوژن بەستێ
ئەوسا چلۆچۆ بۆ خۆی ئەوەستێ
با وجود ئەڵێن لە رەمەزاندا
جنۆکە حەپسن لە پشت کێواندا
بەڵام هەندێکیان ئەبن بە ئینسان
تیسان بەوانە ئەکەونە نسیان
خۆزگە بە حوکمی ئیمانو قورئان
لە هەر بەرگێکدا ئەبوون ئەناسران
چاکەو خراپە هەمووی بە خوایە
بازاری بەدگۆ زۆر زوو کۆتایە
هەر خولقی چاکە، کە هیوای پێ بێ
پاش مەرگیش ئەڵێن: رەحمەتی لێ بێ

سەرما تەزاندتی، لەشت دەیێشێ
گەرما عارەقی تەزوو دەکێشێ
تا گەرما نەبێ سەهۆڵ بیفەڕە
زستان ئەچنە بەر ئاگر بە دەورە
هەور خرتسومی ئەخاتە دەریا
بە باران زەوی پێ دەکا ئەحیا
زەویش سنگی خۆی ئەکا بە کێڵگە
دەغێت ئەداتێ، تۆ تۆوی تێکە

لـە لای ئـەوانـەی کـە ویـژدان بـاوە
لـە ڕابـواردندا ژن نیـوەی پیـاوە
کـە ڕەگـی دارت لـە ژێـردا پچڕانـد
گـەڵای ڕەونـەقـی دارت هـەڵـوەرانـد
ئەسپێکی ڕەسەن هەر چەند کە لەڕە
گـەلـێ لـە کـەری قـەڵـەو چـاکترە
شەریەت هەر چەند خۆی شیرین دەنوێنێ
هـەر ئـاو تینـوەتی تـەواو دەشـکێنێ
ئەو دەوڵـەمـەندەی لە خویش نەپرسێ
ئـەبـێ لـە سـەرو مالـی بترسێ
ئـەو قـەڵـەنـدەرەی ویـژدان یاریـەتی
تـەلای ئـەسـتەو شـار خزمـەتکاریـەتی
ئاگری بەد خولـق، خەڵـق شـەیدا ئەکا
خوێنـدن بلێسەی پـێ پـەیـدا ئـەکـا
لـەم زەمانـەدا کـە کیـزەرییـە
کـچ بـا حـۆریش بـێ دەردی سـەرییـە
بـووی بـە خـەزووری پیـاوی شـەڕانی
ئـەبـێ کچـەکـەت لای خـۆت بـزانی
یـا پیـاو دەکـوژێ یـاخۆ ئـەیکـوژن
کـە وابـێ کچـی تـۆ نابـێ بـە ژن
چیـت لـە دڵایـە زمانـت وابـێ
هـەوڵـی ئـەوەت بـێ واتـەت ڕەوا بـێ
ئـەوی ڕوو گـرژە خـەسـارەمـەنـدە
ئـەوەی ڕوو خۆشـە ئـەو دەوڵـەمـەنـدە

کـە شـەڕانیـت دی پێـی بـڵێ بـەگـەم
ورمزیـــارت دی تــۆ بـــڵێ لـــەکـــم

پـارە وتوویـە سـەخـت و سـەر سـەختم
ئەم دەن بە سەخـی حـەپسی بەد بـەختم

سـەبـری عاشـقو پـارەی دەسـت بـڵاو
قـــەراز نـــاگرن بیـــشیان خـــەیتـــە داو

ئـەوی ئـەیـەوێ خـۆی بـەرز بنوێنـێ
ئـەسـپە دارینـە ملـی ئـەشـکێنێ
بـەرزیـی ئـەوەیـە کـە خـوا بتـداتێ
نـەک مـاین چـەقـەڵ بتگێـڕێ سـاتێ
هەندێ بە سیسرک دەنگیان خۆش ئەکەن
لـە جیـاتی بـادام چوالـە خـۆش ئـەکـەن
جـاران پیـاو خـراپ سـەری شـوڕ ئەبوو
ئێستا سـەربـەرزە وەک کـۆتری هـاقوو
من کە ڕوو بەڕوو لەگەڵ کەس نادووم
هەر چی هـەڵـدەسێ دەڵـێ من هـاقووم
کە دار هەنجیرت سووتاند، پیاوی قـۆڕ
زکـی دەشـت ئـەکـا پیاو قـۆڕە قۆڕ
زڵـفدارەکـان کـە بـێ کـلاون
غـەریـی لـەواتنـەو عـەتـرو گـولاون
ملـی منداڵـی خـەڵـکی دەشـکێنن
مـەدەنیـەتیـان بـەوە دەنـوێنن
جاران ئەیانگوت سەری ڕووت بە چی؟
ئێستا بـۆ سـەر ڕووت بـەرەو پیر دەچی
سـەرم سـوڕماوە لـە کـاری خـوا
خوا، ئەو خوایەیە قەڵ هەنجیر ئەخوا
ئێستر کـە ئـاخی عـەقیمـی کێشا
داری بـۆ ئـاگری ئیراهـیم کێشا
هـەرچـەنـد بارکێشیی وا کـڵۆڵییە
بـەلام بـێ بـەریـی مایـەی زۆڵـییە

ئەوی کە ئەسڵی خۆی لێ گوم بووبێ
خۆو خوا نەناسە ئەبێ بەدخوو بێ
کچ بو جلی بووک بە سات و سەودا
لەگەڵ دەستگیران ئەچێ بۆ بەغدا[1]
ئەڵێن: ئەو کچەی کەوا شوو دەکا
بە ترشی شایی خۆی بێزوو دەکا
کەیفی خۆیانە من شەکرم بۆ دێ
یا ئەوان بچن بۆ شارو بۆ دێ

گــەردوخـــولی ئــەم ئاسمانـــە شــینە
هــەر چــی لــێ ڕوودا دووری مــەبینــە
چــلکە هــەورێ دێ بــە داوو بــە تــاو
لــە پـاش سـەعاتـێ ئـەیکـا بـە لافـاو
خـــانووی هــەزاری پــێ دەڕووخێنـــێ
تــۆوی زۆرداریـــی پـــێ دەڕوێنـــێ
گاهـــێ دەبـــینی گرمـــە هـــەورو بـــا
زراوی پیـــاوی ترســـنۆک ئـــەبـــا
کـە چـی لـە پـڕێک ئـەیکـا بـە هـەساو
ئــارام نــاگری لـــە تــینی هـــەتـــا
خـــوا ئـــەمانـــەمـــان وا بـــۆ دەنوێنـــێ
کـــە دەوران لـــە ســـەر حالـــێ نامێنـــێ
ئـەم ڕەنگـاو ڕەنگـەیش ئـەبینـێ ئینسان
ئـەڵـێی نـە بایـان دیـوەو نـە بـاران
بـــا وجـــود ئینـــسان کـــە لـــە نیـــسیانە
ئـەبـێ هـیچ خـەمـی نـەبـێ بـە مانـە
ئەگەر کەس نەمرێ بە مەرگ و کوشتار
دنیـا پـڕ ئـەبـێ لـە نـەتـەوەی هـار
ئـــەبـــێ بـــازاڕی کـــۆن ببڕێتـــەوە
تـــا دەســـتەی تـــازە جێـــیان بێتـــەوە
ئێـستا ئـەوانـەی لـە فـەن بـوون پـەیـدا
خــەریکــن کــە قــڕ بخــەنــە دنیــا
هــەر چــی تــەئسیری کوشــندەتــرە
لـــە دەوڵـــەتـــاندا بڕنـــدەتـــرە

جاران ئەیانگوت ئەهلی شەرق وەحشین
لـە چـاو ئـەواندا ئێمـە بـێ بـەشـین
کەی بە بۆن ئێمە خەڵکمان ئەختکاند
کـەی بـە تـەیـارە بۆمبامـان وەشـاند
لـە بـەحـرو بـەڕو ژێـرزەوی‌و هـەوا
جێـی سـەرخـەوێکـی ڕەحـەتی نـەمـا
تـو خـوا لێـی گـەڕێ بـا بیرێتـەوە
ڕۆژی قیامـەت نزیـک بێتـەوە
قـازانجی ئێمـەی تیایـە ئـەو دەورە
ئێمـە بـاوەڕمـان بـە حـەشـرو نـەشـرە

وازمــان لــە پــەنــدی پێــشینان هێنــا
ئیتــر دڵمــەنــدی نــەبــێ لــە بــەینــا
ئێمــە تنقیــدی عــادەتمــان ئــەكــرد
هــەنــدێ گومانیــان بــۆ خۆیــان ئــەبــرد
نــــازانن ئــــەمــــە بــــە دڵــــسۆزییە
ئێمــە غــەرەزمــان لــەگــەڵ كــەس نییــە
یــاخوا ئــەگــەر مــن ســاحێب غــەرەز بم
خۆشــی ئــەبیــنم تووشــی (مــەرەز) بم
ســەری كــەر بكــرێ بــە ڕەشــی گــاوە
مــن دەربــەســتی نــیم لام لــێ لاداوە
دیــارە كــە خــەڵــكی مــەیلیــان وا دێنــێ
بــۆ دوایــی ڕۆژیــان هیچیــك نــەمێنــێ
بە شــایی و زیافــەت مــەملەكەت تێركــەن
بە چاو لێ كەری هەمــوو كــەس فیركــەن
من خۆم وام ئەوێ دەست بە جانیی مــن
ئیتــر لــەگــەڵ كــەس نــابم بــە دوژمــن
چەند خۆشە جووتێ بەك دڵ و یەك گیان
مــانگی هــەنگوینیــان بچــن بــۆ گــەڕان
بەشەو ڕوو بە ڕووی مانگ لە سیحرا بــن
ئاســوودەی غهــم و هــەراو هوریــا بــن
بــە نــەوجــوانیی عــەشــقێ حاسـڵ كــەن
ســیحری چلوچۆی خــەســوو بــاتڵ كــەن
خێــرا نــاوی خــەســوو نابــەم تۆبــە بــێ
نــۆرەی ئــەومانــە لێمــان تــووڕە بــێ

یــاخوا هــەمیــشە لــە ســەیرانــا بــن
بــۆ هــەمــوو شــوێنێ لــە گــەڕانــا مــن
بــە ڕێــکو پێکــی و تــاقم و تــەدارەک
بچنـــە زیـــارەت پـــیری موبـــارەک
وا پیرالـــــکیش ڕێـــــی کرایـــــەوە
ســـەیـــرانی ئـــەوێـــش هاتـــە کایـــەوە
بـۆچ گـوێ نـەدەنـە پـەنـدی پێـشینان
بـــزەن بـــەر ســـەفی ڕەنـــدانۆ پـــیران

خوا ئێمەی ڕەنگ ڕەنگ سروشت پێداوە
ڕەنگی هیچ کەسی بە کەس نەداوە
ئەبینی دوو کەس بە یەک ئەشوبهێن
کە چی بە کردار لە یەکتری جوێن
یەکێ ئارەزووی بە شیرینییە
ئەوی‌تر مەیلی شیرینی نییە
یەکێ وەک بێزووکەر، ترشیی ئەوێ
نەء! ناوی مەبە، ئامان نامەوێ
یەکێ سەودایی شیعری مەوزوونە
یەکێ بە تیری شیعر دڵ خوونە
هەوامان هەیە بە کشە مرە
ئەڵێ: پێت وتووم کشە تۆ بمرە
سا توخوا مرەو بمرە چەند دوورن
هەر چەند کولانەو گۆڕ هەردوو ژوورن
کۆنە پیاوێکمان بە تەقەی قەزوان
نەدینی لەلا ئەما، نە ئیمان
مەلایێکمان بوو، ئەتووت: شیپارە
ئەهاتە ویزەت لە نێزەی (یارە)
ڕەحمەت لە سۆفی یارەی زرێ‌پۆش
بۆی ڕام‌ئەکردین ئێستری چەمووش
ئێستا دەستەیە تۆڕی کەم سرەوت
بە قەمچی (یارە)ش نایەنە سەر ڕەوت
یارە مرد لە لای نامەرد نەنێژرا
بۆ گردی یارە چەند شیعر بێژرا

خۆزگــە دەمــزانی ئــەم ســڕە چییــە
نــاوی هــیچ کــەســێ لــە نــاودا نییــە
کـە چـی تـۆ ئـەڵـێی بامیـەکـەم ترشـە
ئەم خەڵکە هەمووی ڕووی لـە تـۆ گـرژە
دە باوکە ئێرە خـۆ (کـەرکـووک) نییـە
(مــەلا بامــێ) بــێ بــەو تــووڕەییــە
یــا ئــەگــەر تــرش‌و ترشــی خرابــە
ڕووی خۆت ترس مەکە، شیرین بە، چابە
ئـەگینـە کـە تـۆ مـۆن‌و تـرش ڕووی
دەمــی کــەس کیــسە نییــە بیــدرووی
هـەی وامـان هـەیـە کـە لـە خـوا ئـەدوێ
ڕزگــاری لـە تـوانج بـۆ کـێ ئـەلـوێ
بـۆچ پێغـەمبـەریـان لـە شـار دەرنـەکـرد
ئیمــان نــاهێنێ بــە کـەس، دەســتوبرد

گونای من چییە کە بە خواستی خوا
قالۆنچە لە دەست گڵ خەفەت ئەخوا
یافیرنە گولە لە ئاوی پاییز
خۆی دەم بەست ئەکا لە بەر دەعیەو فیز
ئەم ئاسمانە کە سواخ نادرێ
پەردەی ڕووناکیی هەتاو نابڕێ
بەڕوو بە ئاگر کە هەڵدەتۆقێ
دەستەی گوێ ئاگر تێکڕا دەتۆقێ
کە ڕانەچڵەکن لە گوێ ئاگردان
بەڕووەکە، دەبێ بە ئاڵتوون بۆتان
بە گاڵتەم نییە هەوامان تیایە
تەقەی ئەو بەڕووەی لە لا بۆمبایە
هەمیسان بۆمبا ناوی کەوتە ناو
کەوتە پەلەپەل پیاوی کەم زراو
هەر چەند کە ئێمە لە پەنای کێواین
وەک کووپەی خومی جوولەکە شێواین
زۆر کەس نازانن پۆلۆنیا کوێیە
کە شەوی لێهات شێتی ڕادیۆیە
ترس و مەراقی ڕادیۆ بەم حاڵە
هەولی بۆ ئەدەین چونکو فیشاڵە
دەروی درۆ هەر نابڕێتەوە
لەگەڵ ناونانا نرا پێتەوە
بە فیشاڵ شەڕە لە گردە گرۆێ
ئەم شارە لەقەی عەلی پێ دەوێ

سـوێند ئـەخـۆم کـە شـەڕ بـاوی نـەمـاوە
ورچـەکـەی مـەنـدۆڵ کلکـی بـڕاوە
ئەی ئەو کەسانەی هەسانی (مەککە)ن
بە ئـاینو ئـۆیین چـشت گـران مەکەن
مـن خـەمـی پاڵـتۆی فـەردەم لـێ هـاتووە
سـەرمـا و سـیخواری پـاییز داهـاتووە
ئاخ هەر چـەنـدە پاییز لـەش ئەتـەزێنـێ
هـیچ نـەبـێ مـارو دووپـشک نامێنـێ
هێجگـار مێـشوولە لـەگـەڵ گیـزەی دێ
لـە تـاو بنـاگوێم سـنگم خیـزەی دێ
لـەگـەڵ ئـەوەیـشا نـاوی نامووسـە
شـێوەی عنقایـەو خـۆی چاپلووسـە

مــژدە بــێ یــاران دوای شــەوی بــەرات
وا مــانگی نــوێژو ڕۆژوومــان بــۆ هــات
ئــەو خــوا پێــداوە کــە موسوڵــمانە
خۆشــی خۆشــیەتی کــە ڕەمــەزانــە
هەندێکیش مێزو کاغەز ڕێک ئەخەن
زیکــرو تــەراویــح بــە قومــار ئــەکــەن
وا مــن فتــوام دا کــە ڕۆژوو نــەگــرن
بەو شەرتە دەستی بێ دەستان نەبڕن
چونکوو خوا حەقی خۆی لێ دەبووریێ
بۆ حەقی خەڵکی ئەیکاتە ژووریێ
ئەی ڕۆ، لەو ژوورە کە وەک تەندوورە
لنگ بەرەو ژوور کەر لنگ بەرەو ژوورە
ئەو لنگەی جووتەی پێ وەشاندووە
چەند کەسی بێ شێو پێ نواندووە
لێی دێتە زمان ئەبێ بە جاسووس
ئەی خانە مەیدان هەروەک ژورناڵ نووس
ئــەوانــەی لێــرە تــەریــق نابنــەوە
لــەوێ ڕووڕەشــن دەچنــە کونــەوە
چەند خۆشە ئینسان بە ڕوویێکی پاک
دۆستو بێباک بێ بە کردەوەی چاک
ئەگینە هەر چەند سەرخۆشی مەیە
بە پەروای قینی خەڵک بێ نەشئەیە
بڕوانــە کــە تــۆ قــەرزت لــە ســەر بــێ
بــەوێدا نــاڕۆی بــا ڕاگــوزەر بــێ

بــەدیـــیش قــەرزێکــە نابژێرڕێتـــەوە
ترســــی ئینتیقـــام هــــەر نابڕێتــــەوە
لـە خـەویـشا بـێ هـەر وەک مۆتـەکـە
دوژمـن لـە دەورت دەسـت بـە کوتـەکـە
کـــەوابـــوو بـــۆچی دڵ بـــڕەنجێـــنین
بـۆ نـەوەیـش تـۆوی بـە دی بچێـنین

کــە قــەل قرانــدی بــلێ: یــا غفــار
بایــەقــوش خوێنــدی بــلێ: یــا ســتار
کە تووشی چاو پیس هاتی زوو بە زوو
دەس بکــە بــە دوعــای (وان یکــاد)و
ئیتــــر مــــەترســــە وا ڕەمــــەزانــــە
پیــــشەی جنۆکــــە لــــە کــــون خزانــــە
بــە موبــارەکیــی ڕەمــەزان ئۆخــەی
جنۆکــە ســـووژن درا لــە یــەخــەی
بــەلام کــۆل نــادەم کــۆلو بــارکێش
ئــەترســم جــەژنی ســووژن هــەلکێــشن
لـە دەسـت جنۆکـە (بسم الله) ئـەکـەم
کەچی خەلک لە خۆم تەوەللا ئەکەم
لـە (بسم الله)یـشم مـەعنـا دەردێـنن
بـە ئـاگری نـەورۆز زوو ئـەمـسووتێنن
هـەنـدێ جـار پـەلـە، پـەلـەی برنجـە
زۆر جاریش باران گـەوهـەری گـەنجـە
بــۆ بــاران ئــەچنــە نــوێژەبارانــە
کـە باریش ئـەچنـە پـەنـا گوێسوانە
گــەورە بــە بــاران ئاشــی ئــەگــەڕێ
بــەوشــکیش جوتیــار شــێفی ئــەبــڕێ
کـە چـی ژێـردەسـتیش ژنی سـەد مێـردە
کـەسـداریش ئـەلـێی ماسـی بـێ کێـردە
خــۆ ئێــستا ماســیش تــەفــرو توونایــە
هەر چی هـەلـدەسێ دەسـت بـە بۆمبایـە

کـــەس لـــە دنیـــادا ئاســـوودە نابـــێ
مـەگـەر خـاوەنـدی داڵـدەو پـەنـا بـێ
ئـەڵـێن بـارەگـای خـودا بـە حـەقـە
بێکـەس لـە بـەر شـەق ئـەحوالـی شـەقـە

نۆک و ئێسترو بەروو سێ زۆڵن
پەنجەو ناشیێو بار هەر سێکیان کۆڵن
زۆڵەکی بەروو هەرگیز نابرژێ
پریشکی ئێستر لە کەر ئەپرژێ
دووکەڵ بە دووکەڵ وا قانگ دراون
وەک لنگە بەرداش هەڵپەسێراون
بیرازکەر لە دەست بیزار بێزارە
بەرداش لە خۆیا هێجگار بێعارە
دوو ملۆزمی تیایە ئەم شارە
یەکێ قوماوە، دووەم خەمارە
قمارەکەیان سەری براوە
خماریش نوقتەی بۆ دانەنراوە
بە چاولێکەری چاومان نەماوە
مایە پووچیمان بە بەر براوە
لە دەزووی گیپە لەرزوتا ئەبرین
بە ئاوی دەستنوێژ چاوەڕێی گورین
کفتەی جوولەکە بۆ سێبەرۆ دار
بۆ خۆشەویستی کوزە کەمتیار
بە شەو شەماڵەی کۆلانان ئەگرین
لە بەر ئازایی جەردەکان ئەمرین
هێشتا خەرەکو گولە ژەن باوە
فابریقەیێکی کەس دانەناوە
بۆ توتنی تاڵ مایەی سەرو ماڵ
فابریقەی شەکر کەس نایکا بە ماڵ

فـــەرقـــی شـــیرینیو تاڵـــیی نـــاکرێ
نیــوەی دەرامــەت بــە شــەکــر ئــەدرێ
ئەو پارەی ئـەیـدەیـن بە شـەکـری بـیلاد
فابریقـــەیێکـــی پـــێ دێتـــە بنیـــاد
بــە (ســانگەیــدم) مزگــەوتــێ کــرا
ئێمـــە بـــۆ شـــەکـــر هێلکمـــان بـــڕا

دنیا دەریایە خاشاک بەسەرە
ژێرکەوتەیی بۆ دوڕۆ گەوهەرە
شاخدار بە شاخدار خۆی دایە قەڵەم
تەرزەی شوورەیی کردی بە هەڵەم
بێ شوورەییەو خەتای سوورەیە
کەچی بە زوبان لە خۆی دوورەیە
بەدگۆ لە پیاوی بە نامووس ئەدوێ
دەستە چەورەکەی لە خەڵک هەڵەسوێ
خۆیشی وەک کاسەی چەورە بێ باکە
گازری نایە مەگەر بە شیاکە
یاریکم هەیە زۆر بێ بەقایە
شێوەی ڕەنگ ڕەنگی چوار فەسڵی تیایە
گاهێکیش بە خوو ئەو کلاو لارە
نێرو مێ دەبێ وێنەی کۆلارە
چەرخ و فەلەکی جەژن دانرا
هەر کورسییەکی بە یەکێ درا
کەوتە گڕو خول وەک چەرخی دەوران
یەک لە زەمین و یەک لە ئاسمان
کەچی بە سووڕێ لەگەڵ کەوتە گەڕ
سەرووی خستە ژێر، ژێرووی خستە سەر
لە کاری دنیای لادام دەستی زۆر
کەم دەستەلاتی کردمیە حەلاڵ خۆر
ئەگینە دنیا لە دەست نادرێ
هەتا جگارە تەرک ناکرێ

پــشیله کــه دەمــی نــەگاتــه جگــەر
ئــەڵــێ تــاڵ بــووه بــه دەلوبیــەر
خــوا ناسـیش چـشتێ زانیـی حـەرامـه
دەمــی لــێ نــادا ئــەڵــێ: بــێتامــه

لـە پاییزانـدا خـەڵـک تـۆو دەچێنـێ
بـارانی بـەهار بـۆی دەڕوێنـێ
تـۆوی دەغـڵودان هـۆزێ ئـەژێنـێ
تـۆوی خراپـە خێڵێـک ئـەمرێنـێ
کـە تـینی هـەتـاو دایـە سـەر بلـوور
گڕ هەڵدەسێنێ وەک کلپەی تەندوور
ئـاگر ئـەخاتـە ڕەش‌و زەردو سـوور
سـپی بـێ لـە کـە ناخاتـە فتـوور
ئـەمـە نموونـەی سروشـتی پاکـە
پـاک لـە ئاشـووبی دەوران بـێ باکـە
گوڵـەبـەڕۆژە ڕووی لـە هـەتـاوە
بۆ زۆرکەس سوجدەی کاربەدەست باوە
گـوڵ تـا ئـەکـەوێ ڕوو وەرناگێـڕێ
ئێـرە بـۆ کـەوتـوو جنێـو ئـەنێـرێ
دەسـتی لـێ‌کـەوتـەی ناحـەق ئـەگـری
ئـەوی کـە خـۆی کـەوت نابـێ بگـری
بە سێ مانگ سێ مانگ ساڵێک چوار فەسلە
بە هەمـوو فـەسلێ، فـەسڵ هـەر فـەسلە
بـە سـووژن لێـدان ناگاتـە دوایـی
دەسـتی (ویـسکە)یـەو سـووژنی پـۆلایی
مـن دادم لـە دەسـت خوێنـدەواری بـوو
وا خوێنـدەواریـش دەردی کـاری بـوو
سەری فەسڵ‌و فەحس هەردووکیان (فێ)یە
دوایـی هـەردووکیـان ئـەبـینی فێیـە

یـاری یـە کمـان هـەیـە قـەڵا قـەڵایـە
گــــەنم گـــــردو جـــۆ بــــڵاوی تیایـــە
وا گیپـــەو کـــەشـــکەک ئـــەبـــەشـــنەوە
نـــازانین مـــەجلـــیس کــەی کۆئـــەبنـــەوە

ئەڵێن بێستوون عەشق لە بنی كەند
فەرهاد شۆرەتی زۆری بازووی سەند
رۆستەم كەرێ بوو لە سیستاندا
فیردەوسی ئەوی بە (یەل) نیشاندا
عەنتەری پێیان مێملی خڕنووك
چۆن داستانی كەوتوەتە كەركووك
فەقێ حەمدێ بوو لە دارەشمانە
هەر چی هەڵدەسێ ئێستا بابانە
ئەتگوت هەورامان، هەی هەورە ئامان
هەورەتریشقەت وا لە ئاسمان
لە لایان وابوو كە سان بجمێ
بە رِم حەسارى بەغدا ئەرِمێ
ئەڵەمان لە پێش شەڕی گەورەدا
ئەیانگوت لەگەڵ ئاسمان دەور ئەدا
هەر (الامان) بوو لە دەست ئەڵەمان
كەڵەمە كرا وێنەی گای تالان
هەر چەند كە ئەمرۆ پەتی پچڕاوە
پچڕە پچڕە، لا هەڵپچڕاوە
ئەمساڵ (كریمیس) كەوتە ناو جەژنان
زاتەن دەمێكە میلادە ساڵمان
(پواسون، داوریل) كۆن بوو لێی تێر بووین
كەرنەڤاڵ مابوو، وا ئەویش فێر بووین
دیسان بەمانەیش ناحەسێنەوە
ئەچینە بەغدا هەروا دێنەوە
مەترسن لەشەڕ كە شەر ئاوسە
كەزستان رۆیی بای دار ئاوسە

گوریس کێشەکێ بە هیچو پووچی
گوریس ئەپچڕێ تۆ لنگەوقووچی
شیرو خەتمان کرد لەگەڵ جیهانا
من خەتم ئەویست ئەو شیری هێنا
هەر چەند کە ئێستا شیر وەرگەڕاوە
ریش با خوریش بێ باوی نەماوە
فێڵی سیاسەت رووپایازییە
ڕادیۆی ئەوروپا ئێستا نازییە
یاخوا تا سەر بێ ئەم خۆ تێکوتانە
ترسی دزیش بێ، دەست لەملانە
داری کۆن بڕا، خەڵفی لە جێیە
پەلو پۆی تازە هیوامان پێیە
دەماغم کۆنە کە بێ دەماخە
پیریش بۆ تازە بە ئاخ و داخە
بۆ دڵخۆشی خۆی وتی: ئەو پیرە
هەر چەند پیرە کۆنە بەگیرە
پڕوپاگاندە کە چاووڕاوە
کەوتە سیاسەت بە بەندو باوە
سەیر سەیری ڕادیۆی یۆنس بەحرییە
سەراپا درۆی لە ڕاست بەرییە
بە هێزی پارە کە تەکان ئەدا
سەعاتێ چەنەی بێ وچان ئەدا
نازانێ کەوا ڕۆژێکی لێ دێ
جەزای خائینی وەتەنی ڕێ دێ

هەر سەگێ لە دوور بە شوێن خۆێ وەڕی
جێـی سـەگـە نـازەو برسـێتیو گـەڕی

سـەگ وەفـاداره بـە خێـو نـاوەڕێ
دووپـشکە سـکی دایکـی خـۆی ئـەدڕێ

کــە وتیــان دنیــا کاســتی مــەیــوە
ئـەوسـا بزانـە کـەس تـێ نـەگـەیـوە
شـیرە دەترشـێ و نـاوی ئـەنـێن ماسـت
شیرین ترش ئەبێو چەوت ئەبێ بە ڕاست
بێـزوو ڕیخۆڵـەی ئافـرەت کـرژ ئـەکـا
شـیرینی نـاوێ حـەز لـە تـرش ئـەکـا
جیهان خاتوون چۆن دەست ئەکاتە مل
بــیر ناچێتــەوە قابیــلو هابیــل
ئــەم ســەرەتایــە لــەوانــەوە هــات
پیــشەی باوکمانــە بــووە بــە مــیرات
هـەتـا دێ ئێمـەیـش لێـی زیـاد ئـەکـەین
ڕێ بـە نـەریـتی کوشـندە ئـەبـەیـن
فــەن بــۆ فــەنو فــێڵ ئــەبرێتــە کــار
بــۆ چــڵۆچێویش پیــاوی نابــەکــار
پێغـەمبـەر فـەرمـووی کـە ئـەم دنیایـە
کـەس نـەڵـی خۆشـیو سـرووتی تیایـە
کـەس دانانیـشێ بـێ سـات و سـەودا
خوا بۆ سەیری خۆی ئێمەی تێک بەردا
پـەنچکـێ نـانی خـستوەتـە ناومـان
خستیە بـەر چەپـۆک سـەرو کلاومـان
ئــەم زەدو خــوردەی شــێرو قــەڵــغانە
هیچــی تــر نییــە هــەمــووی بــۆ نانــە
دەفەرموو کاممان بێ نـان هـەڵـدەکـەین
چارەی نەخواردن کەی ڕێی پێ دەبـەین

بــەردێکـــی ڕەش وا لــە بـــنی دنیـــا
ئـاوی دەریاکـان ئـەچـێ بـە سـەریـا
هـەڵـیان ئـەلووشـێو هـەروا کـسپەی دێ
تێـــر خواردنـــەوەی بـــۆ نایــەتــەجـێ
ئــەی ئــەوکــەسانەی هیواتــان پێیــە
ئـــەمـــە هـــەڵــێنن بـــزانن کێیـــە

پــەروانــەو ماســی بــۆ چــراو بــۆ ئــاو
هــەر دوو دڵـــدادەن بــە نــاوو بــە داو
هــەردووکیـان ئـەمـرن بـە خـوارو ژووی
ئـەم بـە نزیکــیو ئـەویـان بـە دووری
گورگو کەروێشکو شەمشەمە کوێرە
شەوگـەردن سیانی وایش هـەیـە لێـرە
زەروو خـوێنی پیس لـە لـەش دەردێنـێ
بنیـــادەم خـــوێنی پـــاک ئــەڕژێنـــێ
ئــارەێ کــە پیـــسە نــەشـــە دەنوێنـــێ
مـێش پاکـە کـەچـی دڵ تێکـەڵ دێنـێ
ئـەسپی زل حـۆرتی مـل شاسـەیـوانی
کـــاتێکزاتی کـــە تێـــی نـــەهـــانی
بــەلام فــەحلێکــی ڕەســـەنی شـیرپاک
ســەری خــۆتی پــێ بــسپێرە بــێ بــاک
بـا گـردێن سـووک بـێ بـان دانامرکـێ
پاڵـــەوان ئـــەخـــا کۆڵـــنجو برکـــێ
دڵـــــــۆپە دایدا نــــــاوەســــــتێتەوە
هـــەودایـــی گـــایی نابـــەســـتێتەوە
مریشک، هێلکەی کرد گارە گار ئەکا
هـەنـدێ بـێ هێلکـە پیـاو بێـزار ئـەکـا
هــەر چــەنــد مــشەممــا هاتۆتــە کایــە
چـــەتـــر چـــاکترە لـــەو مـــشەممایـــە
چـــەتـــر هـــەتـــاویش ئـــەگێڕێتـــەوە
ســـووکترەو پـــارەی ئـــەبژێرێتـــەوە

وامـــان ئـــەزانی لافـــاو ئـــەمانبـــا
چلـه بـه سـەرچـوو نـەمـا بـەفـرو بـا

بـــورجی پیرێـــژن بـــۆ جوانـــه ژنـــه
پیریـــش و جـــوانیش دوایـــی مردنـــه

پیرێژن دیسان بورجی خۆی نواند
تۆوی وەیشوومەی بە چیمەن داچاند
بەلام با دوو ڕۆژ بەفر بباریٚ
پۆیلەی تەرزەیشی با بێتە خواریٚ
دوایی،دوایی دیٚ وێنەی ئەڵەمان
بەهار دێت لە نویٚ سەوز ئەبیٚ جیهان
ئەڵێن سرکەی تیژ شووشە ئەشکێنیٚ
مایەی خۆی بە خۆی ئەڕژێنیٚ
پیاوی لە سەر خۆ، خۆی خۆی سەر ئەخا
ماینی جرت و فرت لە پڕ بەر ئەخا
زۆر کەس فێر بووبوون بە کۆڵی خلە
ئەویش ئەپەڕیە سەر پشتی بلە
ڕەحەیش لەدواوە تێیان هەڵ ئەدا
لەگەڵ پێش دەمیا ئەیکرد بە هەڵدا
منیش ئەم هەموو شیعرەی کە هەمە
بە شیعری دیوان وەکەومە گەمە
کابرا، کە کەسی لیٚ نەبوو دیار
بە بای خۆی ئەگوت بەهارە بەهار
ئێستا ئەو بایە بوو بە سەرمایە
با بەهاریش بیٚ ئەڵیٚ: سەرمایە
کنگر پیٚ گەیی هەر چەند بادارە
دوو مانگ پێخۆری پیاوی هەژارە
کاشکا دوومەلان وەک ئەم بوایە
خەرجی عالەو هەرزان بەهایە

بـــەڵام دومـــەڵان کـــە ئـــەڵـــێن زۆڵـــە
ڕووی ئـــاوەدانی نییـــەو لـــە چۆڵـــە

دیـــسان قـــەدری ئـــەو زۆر بـــە لامـــان
زادەی زیـــادەیـــە پـــەســـندەی زەمـــان

هـۆش و کـردەوە وەک گیـانو لـەشـن
بـۆ ڕێ‌گـوزاران دوو چـرای گـەشـن
هـۆش درەختێکـە کـردەوە بـەریـە
لـە بڕانـەوە، بـەری، بـەریـە
ئـازاری خـەڵـکت کـە لـە دڵایـە
لـە ئاسمـانیش بـێ پێت لـە گڵایـە
پیـاوی بـە ئـازار وەک دوومـەڵ وایـە
بایش لـە لەش دەرکا ئێشی هـەر تیایە
زامـی تیـغ چـارەی دیـت بـە دەوایـێ
بـرینی زمـان سارێـشی نـایێ
ئـەوی هـەیـەتی‌و چـاوی تێـر نابـێ
(هـل مـن مزیـد)، یـاخوا هـەر وابـێ
دەوڵـەمـەنـدی ڕژد ڕەنجـی بـە بـادە
نازانـێ مـیرات شـەڕی ئـەولادە
هـەنـدێ لـە چاوکـەو چاوگـە ئـەکۆشـن
تینـوون لـە خـەودا ئـاو هـەڵـدەلووشـن
ئـەو تـۆڕەی ڕاوکـە ماسیی پـێ دەگـرێ
کـە زۆری پـڕ کـرد قوڵـفی ئـەپچـڕێ
لـەگـەڵ دووکـەس‌دا هـەڵ ناکـا ئینسان
دراوسـێی بـەدوو ژنی نافـەرمـان
سـێ چـشتیش باشـە بـۆ خۆشـی جیهـان
بـێ کـینیو وەفـاو سـووکی گـوزەران
چـوار چـشتیش بـاوە وەک درۆی نیسان
دوایی هـەر چواریـان ئـەکـەونـە مـەیدان
زوهـدی ڕیـاییو خـەڵـکی تـەفـرەدان

درۆی نابــەجــاو زۆر خــۆ هــەڵکێــشان

پێنج چشت بێنەجێ ئەگەر بەکەڵکی

دۆست خۆش ویستن‌و نان‌دان بە خەڵکی

دڵــێکی پـــاک‌و زمـــانێکی چـــاک

ڕاســت‌و ڕەوانی پێــی دەژیــت بــێ بــاک

ئــەگینــە هێنـــدە هــەوڵ‌و تــەقــەلــلا

خـــەوو خۆراکـــت ناهێـــڵێ لـــە لا

سـەرەتـای پاقلـە حـرەی سـەودایـە
بـەلام ڕیواسـی مـزری لـە دوایـە
ڕاسـتە کـە پاقلـە هـۆش ئـەشـێوێنێ
ڕێواسـیش سـەودا دادەمرکێنـێ
پاقلـە ئـاوایی خـستە مـیری سـوور
مارو موور کـەوتـە نـاو گیای شارەزوور
دنیایـە بـەهـار بولبـول دەخـوێنێ
قرناویلکـەیـشی تیـا دەقـرێنێ
خـوا لـە بـەهـاردا گـوڵ دەپـشکوێنێ
سـەری قالـۆنچەیـش بـە گـڵ دیـشێنێ
های چەرخی کەچ باز های تەبعی ناساز
بەهـارە گـوێ درێـژ کـەوتـە لەقـەو گـاز
هەندێ نووکە نـووک سـەر بـە تووکـەوە
هـەنـدێکیش دەچـن بـە پـیرو بووکـەوە
مـەفـسول هیـوادار کـە سـەردەکـەوێ
مـەئمـوور لـە ترسـی عـەزلی ناسـرەوێ
بـۆ میـوان کورسـی سـەرا نـەمـاوە
بـۆ بـێکـار زیکـری مـەولـەوی مـاوە
ئـەوی ئیجـارەی قورسـی لـەسـەرە
مـژدە بـێ کـوللە لـە سـەر سـەفـەر
مانـدوەتی نـەبـێ چـی پـێ دەبـڕێ
بـە ڕاسـتا نـاڕوا، ڕێـی چـەوت ئـەگـرێ
هـەیـە لـە برسـا هێـزی ئـەبـڕێ
لـەگـەڵ تێـری خـوارد سـفرە ئـەدڕێ

دوای ئـــەوە کـــە هـــات برســـیی بـــوەوە
بێژنگـــــێ ئـــــەگـــــرێ بـــــە دەم ڕوەوە

پارووی بێ شەرمی زەحمەت قووت ئەچێ
ئابـڕووی عـەشـرەتێـک بـەوانـە ئەچێ

بێ وره ترسی کە هات بەسەرا
کونە مشکی بۆ ئەبێ بە سەرا
نازپەروەر قۆلی زوو ئەبێ جەمام
سەرما قنگی کەر ئەکا بە حەمام
خۆی شاردبوەوە لە کون و قوژین
کەری خۆی لە لا بوو بە ڕموزن
ئەوەی لە ڕاستی هەزار دلێرە
بە کەر ناوێرێ بە کورتان شێرە
وتیان تۆ خورمات ئەوێ یا مێوژ
وتی من ناوی خۆم ناوە خورمژ
کە ئاو بلق ئەکاو قوت ئەبێتەوە
زۆری پێ ناچێ ئەنیشێتەوە
ئەو بلقە ئەڵێی دەولەمەند وایە
کەللەی بایێکی خەرۆیی تیایە
نازانێ دنیایش وا بێ بایەخە
ئەوی بمێنێ داڵدەو دایەخە
چاکە ڕۆژێ دێ کە دێتەوە ڕێت
بەخشندە نەبێ کێ ئەزانێ کێت
زمانی چاکیش جێی پارە ئەگرێ
زۆر جار هەژاری پێ دائەمەزرێ
ئای زمانی بەد وای پیاوی بەدکار
زمانت بڕن دەمی گۆڕەوشار
با وجود بەدکار نازانێ ئەمرێ
بە گورزی ئاگر تێی هەڵ ئەدرێ

پیـاو لـە خزمـی پیـاو نوشوسـت نابێنــێ
گۆشـت ئـەبـاو ئێسقان تێـک ناشـکێنێ
خـەڵـک و بێگانـە خـزم ئـەسـووتێنێ
کـە چـی ئـاو ئـەڕوا زیـخ هـەر دەمێنـێ
بــەلام بێگانـــە ئــەگــەر دانــا بــێ
خۆشــە لــە ڕێــیدا خۆیـــشی دانابـــێ

ئـەو ئـاوە ڕەشـەی ئـەو پێـی بایــە
زەلــزەلــە، لــە چــاو ئــەودا شــاییە
وەختە لە (وەزو)یش (لاو) سەر دەرێنێ
خوا یار بێ جەرگی شەڕ بسووتێنێ
بـا وجـوود ئـەگـەر بنوارینـە حـەق
خـوا دنیـای بنیـاد نـاو بـۆ شـەڕە شـەق
ئـەگـەر زینـدەوەر نـەتـەکیتـەوە
ئـەوەی کـە دەزێ جێـی نابێتـەوە
کورسـی وەزارەت ئـەگـەر تـا سـەر بێ
ئـەبێ هیـوادار ڕێـی چـی لـەبـەر بێ
کورسی مەبعووسیی تەلی تێخراوە
لە پێچکەی کورسی وەزیر بەستراوە
فـس فـس پاڵـەوان وەک ڕەئـی منـە
کـە ئـەڵـێ: هونـەر، هونـەری منـە

هەمیشە چشتی باریک ئەپچڕێ
هەودا باریک بێ، دیارە بەر ناگرێ
ئیللا بنیادەم کە بە ئوستووریی
دەپچڕێ یەعنی لەبەر مەغروریی
ئەوی کە لە خۆی بایی بێ: بایە
هەر گینگڵ ئەخوا ئەوی بای تیایە
ڕۆحیش بایێکە مایەی هەناسە
ئەوی هەناسەی تەنگ بێ کەساسە
خوا ڕۆحی هێندە شیرین کردووە
بە کەساسیش بێ خەڵک بۆی مردووە
هەی وامان دیوە کوێرەو بێ نانە
هێشتا بە هیوای ژین و سەیرانە
خۆ تەماعکاریی وا لە پیاو ئەکا
چاوی تێر نابێ مەگەر لە خاکا
نەوجوان چاکە بۆ شەڕەکوتەک
گورگ پیر بوو، دەبێ بە مەسخەرەی سەگ
سوو خۆر نابووتی مایەی پێ دەبڕێ
مەنجەڵ کە بزێ، دیارە کە ئەمرێ
حەرام ئاوڕت لێ ئەداتەوە
وەک ڕەگی گولی هەڵئەداتەوە
سەخی لە خوای ویست داوایان لێ کرد
هەر چی بۆی لوا بەخشیی دەست و برد
ڕژد، سواڵکەر ویستی ئەو وتی نیمە
وتی وەرە با سواڵ کەین بە نیمە

بۆ خواپەرستی کە هەوەسناک بێ
لە ناو خەڵکیش‌دا ئەتوانی تاک بێ
ئاگری ستەمگەر زۆر کەم ئەگرێ
ئاه! ڕشتەی ژینی زاڵم ئەبڕێ
ئەگەر دڵ لە ڕاست بێ گوناه پیس کەی
ئەبێ پەیڕەوی نەفرەی ئیبلیس کەی

فەرموودەی خودا گەورەی ئەحکامە
(مـــروا بـــاللغو مـــروا کرامـــا)
ڕزگاری لە نەفس بە دڵی پاکە
بەدیش ببینی هەر چاک بە، چاکە
بە زوهدی جاهیل ئیعتیاد مەکە
بە غرووری عیلم خۆت بەرباد مەکە
ئەگەر لە عەیبی خۆت تێگەیشتی
عەیب لە خەڵک گرتن زوو بەجێی هێشتی
ئەگەر دوژمنی خۆت بە کەم بگری
بۆ غافڵیی خۆت تا زووە بگری
کەمی خۆت مەدە بەزۆری خەڵکی
کە چاو لە دەست بی دیارە بێ کەڵکی
ئەوی لە دەست چوو خەمی بۆ مەخۆ
خۆت بپارێزە لە تەفرەو درۆ
ئازار بە ئازار دامەمرکێنە
بیشرەنجێی دڵی کەس مەرەنجێنە
ئەگەر تۆ دڵت بێ تەجرەبە بەست
هەروا بزانە مار دەماری گەست
هاوسێ نادان بێ ماڵت زیندانە
لە تەک ڕەندانا زیندان سەیرانە
بۆ کەس حیسابی بەربووە مەکە
پێت بڵێن نەزان خۆت تووڕە مەکە
لەگەڵ نەناسا مەبە بە هاوڕێ
ڕێی شەقام بگرە تا ئەتباتە ڕێ

بە هونەری خۆت خۆت هەڵ مەکێشە
ڕەزامەندیی خەڵک بۆ تۆ لە پێشە
کە بە پشت کەری دێزا ڕابووریی
ئەبێ لە ژانی لەقەی ببووری

کـە تـۆ بـەخـشیت و جنێویـان پێـدای
ئینجـــا بزانـــە کـــە مـــەردی خـــودای
ئەگەر پیاو خراپ هات مەدحی کـردی
ئـــەوســـا بزانـــە کـــە تـــۆ نامـــەردی
کارخانەی بەشەر هەمـووی ڕەنـگ‌ڕەنگە
بۆیـە کـوڕ لـەگـەڵ باوکـا بـە جـەنگـە
خوا بیویستایە خۆش خوو خۆش سروشت
یەک قالب هەمووی وەک یەک دادەڕشت
ئـەگـەر خـوا ئـەوی بـەو نـەکوشـتایە
جـــێ نـــەدەمـــا لـــەم تـــۆزە دنیایـــە
بـە کـەس حـەل نـەکـرا ئـەم گفتوگۆیـە
هێنـــدە دەزانم بـــۆ کـــەیفـــی خۆیـــە
هیتلـەرێـک دێنـێ ئـەیکا بـە «سـفاک»
خۆی سەیری ئەکا بـێ پـەرواو بـێ بـاک
ئـەم هـەمـوو خوێنـەی پـێ ئـەڕژێنـێ
پـاش چـی دەمـاری ئـەویـش دەردێنـێ
دنیـای وێـران کـرد بـە لـەقـەو گـازێ
ئەم هـەمـوو نازیـەیـش هـەر بـەو دەنـازێ
ئەڵێن هار چل شـەو ئـەژیـی، کـوا وایـە؟
دە، چلـەیـشی چـوو! لـە بـرەودایـە
بـەلام تـا یـازدەی تـەمـووز ئـەمێنـێ
ئـــەوســـا ئیزرائیـــل گیـــانی دەردێنـــێ
بـــزانین ئـــەوســـا چـــی‌تـــر دەقـــەومـــێ
وەک خـۆی دەمێنـێ ئایـا هـیچ قـەومـێ

ڕۆژێ بایەزید هات خۆی هەڵکێشا
خەرقە شڕەکەی لە شەت هەڵکێشا
ئاگری دۆزەخی ئەکوژاندەوە
خەڵکی لە یەکتر ئەڕەواندەوە
وەڵەکێ قامچیی دا لە قوڵەپێی
جەرگی پێی بێشاو ئازار، گەییە پێی
وتی جەهەنەم با تیژ بێ تاوی
تەڕو وشک تێکڕا بکەونە ناوی

پارەو تەیارە هەردوو وەک یەک وان
ئاشکراو پەنهان جەوەندەی هەوان
بە هەوای بەرزی پیاو ئەجوولێنن
ئەوی سواریان بێ ملی ئەشکێنن
جاران گوێ زرنگەی پارەی کە دەبیست
لە دەنگی تەورات خۆشتری ئەویست
ئێستا کە نۆتەو کەللەی قەرالە
زرنگەی نایێ‌و چاو پێی خۆشحالە
قەراڵ هەر چەندە خۆی زیندووترە
شکڵی نۆتەکەی خۆشەویستترە
سەد نەقشی جوانی نەوجوان و ژن
نابێ بە ڕەسمی نوتێکی چلکن
هەندێ نۆط جاران لە برەودا بوون
دەوڵەتیام نەما بە زیفۆس دەرچوون
ماڵ بۆ خواردنە نەک بۆ هەڵگرتن
بەشی کەس نەدەی ئەبن بە دوژمن
هەندێک ئەکەونە سەر ڕێی بۆلشەویک
لەگەڵ پارەدار ببن بە شەریک
ناڵێن مەحسوولی کەسی خۆیەتی
ساڵ دوازدەمانگە هاتووچۆیەتی
خوا کە بنچینەی دنیای داناوە
بەشی هەر کەسی جۆێ بە جوێ داوە
گەورەو بچووکی ئەگەر نەبوایە
ئەم کۆمەڵیە چۆن ئەهاتە کایە؟

هـــەمیـــشە عـــەقـــڵ و عـــیلم لـــە پێـــشە
لـــە هـــەمـــوو شـــارێ نـــەزان بارکێـــشە
ئـەوەی کـە خـانووی لـە بـەرد ئـەتاشـی
زۆری پـێ نـەچـوو جـێ مـا لـە پاشـی
بـــە قـــوڵڵەی بـــەرزی خـــانوو مـــەنـــارە
بـــەشـــەر بـــۆ مـــردن دائـــیم ڕێبـــازە
هـــەر پـــیری خـــانووی دائـــیم ڕێبـــازە
خۆشـیی تیـا نـەدی بـەداخـەوە مـرد

دزی ناوماڵـــــت چـــــاری نـــــاکرێ
کلکـــی نـــەبـــڕی دەســـتت ئـــەبـــڕێ
ئـــەگـــەر پێـــت زانی وا دەڵـــێم نـــەزم
ئـەگـەر نـەتـزانیو گـوردم گـرت دزم
ئـــەو دوژمنانـــەی لـــەڕوودا دۆســـتن
بـۆ هـەل دەگـەڕێـن چاوەڕێـی پۆسـتن
هەر چـی بـە مـەردی بکـرێ زۆر خۆشـە
لـەگـەڵ دووڕوودا هـەڵـکردن بۆشـە
کـە تۆڵـەی خـەڵـکت بـەسـەرەوە بـێ
ئـــەبـــێ قـــەڵـــغانت بـــەبـــەرەوە بـــێ
جـوو کـە بـازاڕی کـەوتـە کـەساسـی
سـەگ دەخـەسـێنێ بـە دوو عـەباسـی
کـــە دراوی خـــۆی کـــردە هـــەمانـــە
بـە هـەمـوو کـەسێک ئـەڵـێ: (هامانـە)
هەر چـی تێـژ ڕۆیـی: زۆر زوو ئـەوەستێ
(کـەڵـەمـە) دەمـی گـایی ئـەبـەستێ
دنیـــا کـــە دەورەی تاتـــاری دیـــوە
تارومـــار نابـــێ زۆر هـــاری دیـــوە
ئەوی بـە مـەسنەد خـۆی لـێ نـەگـۆڕێ
دوژمـــنی هـــەوا ئـــەخاتـــە گـــۆڕێ
ئـەوی بـە حـەقـی خـۆی دەبـێ ڕازی
ناکـــەوێتـــە دەســـت حـــاکم و قـــازی
هـەنـدێک وەک تـەلی تـەنبـوورە وانـە
کـــە دەســـتت پیانـــا بـــۆ تـــۆ زوبانـــە

گـوێرەکـە لـەگـەڵ لـە هـەوسـار بـەربـوو
کاتێــک زانی کــەوتــە نــاو پــەمـــوو
کـە گـوێرەکـەیـێـک زیانکـاریی کـرد
ئابــڕووی گاگــەلی ئاوایــەکـەی بــرد

ئەگەر بە ڕاستی دۆستی یەک نەبین
هەڵکردمان نابێ پێکەوە بژین
کە تۆ بە دۆستی خۆتم نەزانی
کاتێک زانی کە تێم نەهانی
بیانووی تۆرانتوا لە دلایە
ئەڵیی بانێکەو دوو هەوای تیایە
کە زانیم دەستت کرد بە جرت و فرت
پێم بڵێی سندان ئەڵێم قوزەڵقورت
کە تۆ بە سایەی منەوە (بەگ) بیت
بۆچی وا دەکەی پێت بڵێم تۆ چیت
کە لە داوێنەی دێودا خۆت دی
ڕۆستەم و دێوی سپی دیتە دی
خۆتدا لە قەڵبە بەرگت ئەدڕێ
توندی ڕاکێشی هەودا ئەپچڕێ
پیاو لە بەرچاوی ئەسپا وەک دێوە
بۆیە بەو بچووکیە لای ئەسپ خێوە
نە لە بەرێمە نە لە پشتێمە
بۆرەسوارم ڕۆ لە جێی گشتێمە
هەندێکمان بووینە پەپوولەی زێڕین
ئەسووڕێینەوە لە دەورەی پەرژین
ئەنیشینەوەو گورج هەڵدەفڕین
وەک جل بگۆڕین وا دۆست ئەگۆڕین
ئەم ساڵ ئەم شارە بوو بە گولستان
هاتوونە سەیران پۆلی چاومەستان

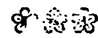
یـاخوا لـە فینـەی چـاوی بـەد دوور بـین
بـا سالـێ لـە نـاو گـەلدا ڕووسـوور بـین
خـــوا بیداو قـــەدری یـــەکتـــر بـــزانین
دەســـتی یـــەک بگـــرین لـــە ئاسمـــانین

(بایەقوش) لە هەر شوێنێ بخوێنێ
یا (خێوی) ئەمرێ، یا ئەیڕووخێنێ
ئەم شارە کە وەک بەهەشت ئەنوێنێ
کە ڕەشەبای بوو، خۆشیی نامێنێ
خوا پاراستووینی لە ئاگری (هیتلەر)
یاخوا بە بێ غەم تیا بەرینەسەر
کە لە شەڕ دووریـن خودامان یارە
با هەر سەیران بێ لە (گردی یارە)
(جوولەکە) بە قین (هامان) ئەکوژن
ئێستا بۆ خوێنی (هیتلەر) نامژن؟
ئەسلی دوژمنی ئەوان (هیتلەرە)
خوێن ڕێژیی هیتلەر لە حەد بەدەرە
بەڵام وا تیری خوای لێ کەوتەکار
هەر وابزانن بۆی کەوتنە هاوار
چ خوابەردارە؟ ئەم ترس و لەرزە
ئەم خوێنە گەشە لە ڕووی ئەم ئەرزە
بە زگێ برسیو بە زگی تێرین
لێمان ناگەڕێن کە خۆش ڕابوێرین
من هەرگیز بۆ خۆم ناپاڕێمەوە
وا من ڕۆییوم ناگەڕێمەوە
بەڵام بە هیوام خاکی کوردستان
وەک هەڵدەگرێ بێ بە گوڵستان
دەستە لاوانی خوێندەوارەکان
ئەگەر تێکۆشن بە دڵ و بە گیان

نزیکە خاکمان بێ بە (ئیکسیر)
هەموو یەک کەون بە ڕاوە بە تەدبیر

کە دەست لە دەست بێ، قووەت لە خوایە
هیچ شوبهەت نەبێ کە ئەمە وایە

ئـەم دارو بـەردەو ئـەم شـاخە بـەرزە
خـوا دایـڕەشـتووە، لـەنگـەری ئـەرزە
بۆیـە شـاخی زۆر لـەم خاکـە دایـە
زەمینـەکـەمـان جنیـشی تیایـە
ئـەمـەنـدە سـەختـە نابـێ بـە ڕێگـا
خـوا بۆیـە هێنـدە بـەفـری تـێ ئـەکـا
بەرەودوا ئەمساڵ خەڵک دێن لەو خـوارە
داری بـەرداره جێـی سـایەدارە
ڕۆژێ دارتاشـێک چووبـووە سـەفـەر
گـەییـە کانییـەک سـێبەری لـە سـەر
لێـی حـەسـایەوە، سـەری هـەڵـبڕی
لقـی داری دی بـە مـشار بـڕیی
دار هاتـە زوبـان وتی دنیایـە
بۆیـە بـەدکـاری وەکـوو تـۆی تیایـە
تـا ئـەو کـەسـانەی کـە دار ئـەنێـژن
قـەدریـان دەرکـەوێ، چاکـەیـان بێـژن
دەشـتی شـۆرەزار هیچـی لـێ نـاڕوێ
لێـرە لـە سـەر بـەرد دارو گیـا ئـەڕوێ
کێـو نموونـەیـە بـۆ حاڵـی بـە شـەر
چـەنـد مانـدوو ئـەبێ تـا ئـەگـەیتـە سـەر
لـەگـەڵ سـەرکـەوتی ئینجـا بـە ناچـار
ملـی ڕێ دەگـری بـەڵـلا سـەرەوخـوار
(اکملـت لکـم دیـنکم) کـە هـات
(یـار)ی غـار گریـا، ئـاو بـە چاویـا هـات

فـەرمـووی پێغـەمبـەر تـەشـریفی ئـەڕوا
عــادەتــە کــەمــاڵ زەواڵــی لــەدوا
زینـدەگـیو بـرەو بـۆ کـێ سـەرئـەگـرێ
هەر چی هات ئەڕوا، هەرچی (زا) ئەمرێ

ئـەگـەر لـە نـوێژدا ڕیـا بنـوێنی
خـۆتو خـەڵـکو خـوا ئـەخـەڵـەتێنی
هەندێ کە (زیافەت) بە سەلەم ئەدەن
چـاوەڕێـی هـەڵـن تۆڵـەیێـک بـدەن
هـەنـدێ کـە میـوان نانێکیـان ئـەخـوا
ئـەبـێ (موسـیهلی) بـۆ بـێ دوابـە دوا
پیـاوێ بـە پیاوێـک ئـەڵـێ بـە تانـە
دوێنـێ خوشـکەکـەت چۆتـە (کارخانـە)
ئەڵـێ چـۆن؟ بـە ڕاسـت ئـەمـە دیتـەدی
ئـەڵـێ ژنـەکـەم بـە چـاوی خـۆی دی
قـەدری مانـگ نیـیـە تـا نـەگاتـە شـەو
گـەرمـا ئـاوی سـارد ئـەخاتـە بـرەو
بـەنیـادەم زادەی (قـەتـرە مـەنی)یـە
کە کەوتـە ڕووی کـار (هەزار مـەنی)یـە
بـە بایێـک هـەمـوو عـەیـشی بـەبایـە
کـە کـەوتیـشە ئـاو وا لـە خاکایـە
ئـەوی ئـەزانی بـۆت ناچێتـە خـاک
مێـردی ژن نـەیـا، بیخـۆ بـە بـێ بـاک
کـورت جاهیـل بـێ ڕەنجـت بـە بـادە
مـیرات (مـیرۆبی) شـەڕی ئـەولادە
بە ڕەنجـی شـانی خـۆت بـژی بـەسـتە
پـارەی مـیراتی وەک چـڵکی دەسـتە
قومـار لـە هـەمـوو فیعلـێ بـەدتـرە
(مـەحبووبـە) و (شـەراب) بـەلـەزەتتـرە

کـــە بیبـــەیتـــەوە قـــەدری نـــازانی
لـــە گـــەڵ دۆڕانـــدت دڵ پـــڕ لـــە ژانی

ئـەم پـەنـدە خـەرجـی پـیـاوی فـەقـیرە
دەوڵـەمـەنـد لـە کـوێ ئـەمـەی لـە بـیرە

مریشک ئەچێتە جێیە چینەی بێ
ناچێتە جێیە کەوا چی نەبێ
ماڵ لێی نەبەخشی کەمتر بەرئەگرێ
مێو کە نەیبڕی کەمتر بەر ئەگرێ
ئاو بەری گیرا پەنگ ئەخواتەوە
ڕایی بێ ڕێبوار لێی ئەخواتەوە
ئەوەی بە پارە لە خۆی بایی بێ
بایی‌یە هەر چەند ملیۆن بایی بێ
زوبان چاک زۆر کەم قۆرتی دێتەبەر
زوبانە کە (سەر) ئەخاتە خەتەر
کەڵەشێر تا کوڵ بدا بە گیرە
فیتنە هەوێنی نۆ قازان شیرە
سۆفیی حەرامخۆر وەک کەڵەشێرە
بانگت بۆ ئەداو بە پیسیش فێرە
هێستر کە دایکی لە کەر بەرئەگرێ
ڕنەکی ئەکەی گازت لێ ئەگری
بە هێستریان گوت باوکی تۆ کێیە
وتی ڕەسەنی دایکم پێیە
خۆزگە ئەوکەسەی بە (زۆڵ) دەرئەچوو
ئەویش وەک هێستر بەری نەئەبوو
پیاوی ساف دەروون کە لە (شێرە) ئەچێ
بە گڕێ ئاگر لە پڕ هەڵدەچێ
ئاوی خوڕ هەرچەند کە ئەترسێنێ
هەر ئاوی مەندە پیاو ئەخنکێنێ

ئـــاوڕ پیـــا مـــەنـــدڕو مـــۆن بـــێ بترســـە
هـــەر چیـــت دێ نـــاوی بـــاوی بپرســـە

ئەو ژنەی کە مێرد لای نەنگەویست بوو
شەوێ دزی دێ، مێرد خۆشەویست بوو

ئەو کەسەی کە لووت لە دۆست هەڵدەکا
بێگانــــە چــــۆنی بـــاوەڕ پـــێ دەکــــا

ئـــەوانـــەی بـــەدی ئـــەهێنـــــەدی
ئایـــا نـــە چاکـــە بـــەدی چییـــان دی

کـەری دیـز مـەنـێ جـۆی، بـۆ نـەپێـوی
تـــۆپیشی ئـــەوی‌و زیــــانی خێـــوی

دەستەیێـک سـواری کـەمێـک بووبـوون
بەرێـی دەربادا بـۆ (مـەککـە) دەرچوون

بە ئینگیان شەڕی لە کەڵ (قەپتان) کرد
حستیانە سەریان لە زۆرریان دەرکرد

لـە ئـەمنـی (واپـور) بووبـوو بـە دزژمـن
ئەی گـوت نوقـوم بێ (ڤیریسیا) لە من

(هیتلـەر) چـووە سـەر قـەبـری (نـاپلیۆن)
وتی: نـاوداری ئـەتـریخ چـۆنی، چـۆن

ناڵـەیـەک لـە خـاک هـات بـە حـەزینی
وتی: وا تـۆیش دیـی بـۆ حـۆت تـەبینی

لـە داخـی ئینگلیـز مـن هاتمـە گـۆڕێ
ئیـستا چـۆن بـە تـۆ دونیـا ئـەگـۆڕێ

ئەوکەسەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
سینگی نایە گۆڕ، سەنگی ئەگۆڕێ
تەرازووی ئێرەت ئەگەر سەرنەکا
تەرازووی ئەولات سەرت دەرئەکا
نرخمان گرانە و (حوققەمان) سووکە
ئەپارێنەوە لای (مەرنەمووکە)
مارو دووپشکی دونیا بەزەبرن
بۆ پیاوی زۆردار هاودەمی قەبرن
بەلام فایدەی چی؟ ئەمانە بۆشە
ئینسان زۆردارە زوڵمی لا خۆشە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
بیری ناو بیری لە بیر نەماوە
ئەگەر وایش نەبێ هەموو بە عیبرەت
تەرکی دونیا کەن بکەونە عوزلەت
هەموو دەبینە فریشتەی تەنیا
هیچ کەس نامێنێ رووبکاتە دونیا
(هیتلەر) بۆ دونیا، دونیای وێران کرد
بە شەڕ ملیۆنێ خەڵکی لە ناوبرد
نایەتە عەقڵی کە ئەویش ئەمرێ
وەک (جەنگیز) ناوی بە خوێنڕێژ ئەبرێ
وا بڵێن (هیتلەر) بۆ خۆی هار بووە
نازانم خەڵکی بۆچی لەدووە؟
بە سەنعەت ئاو و هەوا رام ئەکەن
بە وەحشەت دونیا بێ ئارام ئەکەن

ئـەمـەنـدە بـە جـۆش بـۆ شـایی نـاچن
نـەمامی عـومری خـەڵـک هـەڵـدەپاچن
ئـەوانــەی کــەوا بــۆ شــەڕ دەبــرێن
بــێ گومـان خۆشـیان تیـادا دەکـوژرێن
فـەرمـوودەی خوایـەو کـردەوەی یـەزدان
(لــولا دفــع الــه) هاتۆتــە مــەیــدان

نالــەی شــەو نالــی نالــدار ئــەشــکێنێ
زولــمی ڕۆژ مالــی مالــدار ئــەڕمێنــێ
هــەناســەو زۆردار بــەفــرو هــەتــاوە
بــا وجــوود ئێــستا بــاوەڕ نــەمــاوە
دەســتای دز بــڕین بــاو بــوو تــا دوێنــێ
ئێــستا دەســتی دز گــورز ئــەوەشــێنێ
خــۆ بــابی بــابی نــەمــا بــەم شــارە
کــە چــی دەبیــنم کــەر ســواری ســوارە
کــەرەکــەی عــوزێر تــەنهــا دەزەڕێ
کــەڕەشــێخ زۆر جــار لــە ژن دەپــەڕێ
جاران ڕێی بەغدا ئەمەنئە دوور بوو
مەسەلی چوونی بەغدا مەشهوورە بوو
ئێــستا کــە (تــەرەن) ڕێــی کرایــەوە
ئــەو مــەســەلــەیــە وەر گــەڕایــەوە
خورمــای کوردکــوژە نــاوی گــۆڕاوە
بــەو ناوبردنــەیــش بــاوی نــەمــاوە
ئــەوەتی پــردی زنجــیر نــەمــاوە
دیجلــە بــەهــاران شــێتێ تــەواوە
هــەر بــەو شــێتییە کــە کــەف دەچێنــێ
ئــــەترســــم ڕوژێ بمانخنکێنـــــێ
خورمــاو پرتــەقــاڵ لــە بــەغــداوە دێ
لێــرەوە تــرێو هــەرمێــی بــۆ دەچــێ
هــەردوولا بــۆ یــەک دیــاری دەنێــرین
بۆیــە بــە خۆشــی ڕادەبــوێرین

ناچارین هیچمان بێ یەک هەڵناکەین
لەگەڵ یەک پاک بین هەر، ڕوو لە چاکەین

دوو دەست یەک کەون هێزیان پێکبێنن
ڕەگــی درەختــیش لــە بــن دەردێــنن

زۆردار کــە لێکــەوت بایــەزیدێکــە
بــای ڕێکــەوت بیبــا یــا یــەزیدێکــە
(ان الانــــسان لیطغـــــی) دیـــــاره
کـردەوەی خـواری بـەنـدەی بـێ عـاره
(هیتلـەر) بــە غـروور هاتۆتـە مـەیـدان
(انــا ربکــم) ئــەڵــێ بــە جیهــان
بــەڵام ئـەو تـەونـەی گرتوویـەتـە دار
نایتـەنـێ بـۆ کـەس دەسـتی ڕۆژگـار
ئـەوکـەسـەی کـەوا زۆر بـەرز ئـەفـڕی
کـە کـەوتـە خـوارێ هێلکـی ئـەبـڕێ
لـــەوڕوژەوە خـــوا دونیـــای دانـــاوه
هـەمـووی بـە جـارێ بـە کـەس نـەداوه
ئــەو دەوڵــەتانــەی دڵ برینــدارن
کــێ دەڵــێ لــەگــەڵ قاتــڵدا یــارن
بــرینی ناحــەق قــەتماغــەیــش بێنــێ
بیرناچێتـــــەوە، ئێـــــشی دەمێنـــــێ
دونیــا شــێواوەو پــشتمان نــەوییــە
ســابزانین خواســتی خــودا بــە چییــە
دەســت بــە کــڵاوی خۆمانــا بگــرین
بــۆ خــوێن ڕشــتنی نــاڕەوا بگــرین
ئێمـە شـەڕ کـەر نـین هیچمـان لـێ نایـە
بــە فــێڵ گــرانی دێنیتــە کایــە
(ڕازیانــە) لــە بــەر دەرگامــان بــاره
کـە چـی زگـێشە کـەوتـەئـەم شـاره
کــاری نــاڕەوا تــا ســەر نامێنــێ
خـوا حـەقـی (بـزنی بـێ شـاخ) ئـەسێنێ

گلێنــــەی چـــاوت بكـــە بـــە وێنـــە
عالـــەم ببینـــە، هـــیچ خـــۆت مـــەبینـــە
كە بە خودبینی خۆت لە خۆت گۆڕێ
زوو لە خۆت ئەگەی شایستەی گۆڕی
بـە زەردەخـەنـە كـە كـەوتیـە ڕەخنـە
بـۆ دیـواری قـەدر ئـەبـێ بـە ڕەخنـە
تـازەپیاكـەوتـوو كـە قـەرزت باتـێ
ئـەیداتـەوە ڕووت لـە دوای سـەعاتـێ
بـەلام پیـاوی كـۆن خزمـەتـت بكـا
ئـەیـەوێ نـە خـۆت نـە كـەس تـێ بگـا
لـە پاشملـەی خـەلـك بـەوڕەنگـە بـدوو
شـەرمـەزار نـەبی كـە كـەوتیتـە ڕوو
كە چاكە ئەكەی مەیلێ لە لای كەس
بۆ زەوقی خۆت بێو خوا بیزانێو بەس
كـەسـی هیـوادار نائومێـد مـەكـە
خێرت ئەنووسێ بە قەد ڕێی مەككە
دلـی هیـوادار بـشكێ (قـەزایـە)
نـوێژ (قـەزای) هـەیـە ئـەو بـێ (قـەزایـە)
هـەزار دۆسـت بـێ هێشتا هـەر كـەمـە
تـەنهـا دوژمنـێ سـەرمایـەی غـەمـە
ئامۆژگاری بێ كەم ماڵ سووك مەگرە
پێغـەمـەر فـەرمـووی فـەقیری فـەخرە
گریـان لـە سـەر خـۆ خـەم ئـەڕەوێنـێ
هـەنـدێ پێكـەنین دل تێـك هـەلـدێنێ

دەوڵەمەند و پیر حرسیان زیاد ئەبێ
حەریسیش دیارە کە ناشاد ئەبێ
(هیتلەر) ناشادە کەوا حەریسە
شەرە گەرەکەکەر بەشی هەر لیسە

ڕەنــج پــەیــژەیــەکــە پیا ســەرئــەکــەوی
کــە دەســتــت بــەردا بــێ ســەر ئــەکــەوی
بــە کـــردەوکۆشــی تێکۆشــە وەک شــێر
دەســـتی مانـــدوو لـــە ســـەر ســـکی تێـــر
تــەمــەڵ کــە وتی: وا هــەمــە ئــەیخــۆم
لە دوایيا ئەڵێ ئای چیم کرد بە خۆم!!
کــە تــۆ بــە نــانو بــەرگــی کــەس نــەبی
ئـــەچیتـــە ریـــزی یـــارانی (نـــەبی)
دەســت پــان کــەیتــەوە لــە پــێ ئــەکــەوی
کــە لــە پــێ کــەوتــێ، ئــەکــەویــە نــەوی
کەم بخۆی لەشــت بــێ عیللەت ئەبــێ
کــەم بــڵێ ســەرت ســەلامــەت ئــەبــێ
چـــاوت لـــە نـــانی دیـــوانی نـــەبـــێ
تێـــری لێـــی نـــاخوا بـــە ئـــەرخـــە نـــەبـــێ
کـــەوتووینـــە دەورێ دەورەی ڕیاســـەت
بـــە مـــەهـــارەتـــە، نـــەک بـــە کیاســـەت
خوێنـــدەوار بۆیـــە ناخـــەنـــە قـــەڵـــەم
خـــۆی بـــە خوێنـــدەوار ئـــەداتـــە قـــەڵـــەم
نازانـــێ ئـــەوی بـــە عـــیلم ئـــەنـــازێ
هـــەڵـــکردیدێتە ســـەر نـــان و پیـــازێ
ڕاستە هەمـوو چشت بە دەست خودایە
ئـەوی (تـەشـەبـوس) نـەکـا لـە دوایـە
چونکـو خـوا نـایی بـێ بـە کوێخـای تـۆ
تـا خـۆت نـەیـژەنی ماسـت نابـێ بـە دۆ
(لـــیس للنـــسان الا مـــا ســـعی)
لـــە پێـــشدا ســـەعـــی، لـــە پاشـــا دوعـــا

ئــەزانی بــۆچی ئــەم ڕۆژە جوانـــە؟
شــەو ئــاوا دەبـــێ؛ لێمــان پــەنهانــە
لــە بــەر ئــەوەیــە قــەدری بــزانین
لێی وەڕست نەبین، سووک تێی نەڕوانین
لــەگــەڵ ئــەوەدا لــەلایــان وایــە
کــە ئــەم دونیایــە بــە ڕۆژ ئاوایــە
کە چـی هاوینـان خـەڵـک لێـی بێـزارە
پیــاوی نازپــەروەر لێـــی بــەهــاوارە
پەنـدە بـۆ ئـەوەی زۆر لـە پـێش چـاوە
ئەگەر ڕۆژیش بێ، خەڵـک لێی بێزراوە
عـەشـقیش کـە شـێتێ دێنـێ بە سـەردا
شــووری مانیعــەی وەســڵە لــە بــەردا
کـە ئاشـقەوماشـقە زوو بـەیـەگ بگـەن
زۆری پێ ناچێ پشت لـە یـەک ئـەکـەن
ئێــستا وێژێتــە هینــدی تــێ نــاچی
کـچ لـەگـەڵ کـورە، پرچ هـەڵـدەپاچی
بۆیـە هـیچ کـوڕێ بـۆ کـچ شـێت نابـێ
پێکــەوەن لــە ســەر نــانو کــەبابــێ
جاران کوڕ ئـەیگـوت: جـەرگـم کـەبابـە
ئێـــستا خـــەنیمـــی نـــانو کـــەبابـــە
ئای بۆ دەورەی کۆن، دنیا چەنـد خـۆش بـوو
کوڕ بە عەشقی کچ مەست و سەرخۆش بوو
بـــە لۆیـــە بـــەرگو نـــانو ئـــاوێ
شـا بـوو بـە عـەشـقی سـەربـەدراوێ

ئەگەر تۆ خوای خۆت بناسی بە دڵ
هەموو مەرامت بۆ ئەبێ حاسڵ
خۆشەویستی خوا خەم ئەڕەوێنێ
کە خوات بوو کارت بە کەس نامێنێ

دنیا کەوتۆتە خەم و دڵتەنگی
هاتووە بەیەکدا وەکوو مووی زەنگی
دیسان مووی زەنگی ئاڵۆزایەوە
(قەراڵی حەبەش) کەوتە کایەوە
دەعوای بەرانی ڕەش و سپیە
بزانین خواستی خودا بە چییە؟
چەند خۆشە ئینسان لە جێیێکی بەرز
سەیری دنیا کا بە بێ ترس و لەرز
(هیتلەر) یەکانەی بە لەسەی شەڕە
لەگەڵ بەشەردا بە داواو گەڕە
(ماتاکساس) ئەمرێ ئەو هەر زیندووە
باوکم بە خوا، خوا ئەمری کردووە
مادەی کەرو گای (کفر ئەحمەد) حەقە
وەرە لە داخا مەمرەو مەتەقە
بە حیساب ئەمرۆ پشکۆ ئەکەوێ
تۆفی چلوولەی چلە ئەڕوێ
خۆزگە ئەمساڵیش لە کەناری (زەڵم)
لە ناو نێرگسدا ڕائەکشام وەک (بەڵم)
کە ناچەی پۆرو هاژەی بەفراوان
دەنگی ئەدایە بەندی دووئاوان
ساتێ لە ڕادیۆی شۆڕش دوور ئەبووم
ڕادیۆم لێ بووە بە ئاوازەی (بووم)
جاران (جوولەکە) خومی ئەشێوا
بەدرۆ پیاویان ئەکرد بە کێوا

ئێـــــستا کارخانـــــەی درۆ ڕادیۆیــــــە
هیچ کـەس نازانـێ کـە ڕاسـت لـە کوێیـە

تـەبعـی زەمانـەیـش هـیچ ڕاسـتی نـاوێ
پیـاوی ڕاسـت ئـەخـەن بـە بـەنـدوباوێ

دەڵەک کە پێستی کەوڵی شاهانە
ناوی بە (تسن) لە ناو ناوانە
نادر هەڵکەوتوو، بە ڕەگەز نییە
مریشکیش ڕەشەو هێلکەی سپیە
(فزونی لشکر نیاید بە کار)
چین و ئیتالیا کەوتوونە هاوار
ئیتالیا لنگی دایەو تێ شکا
(غاریبالدی) بۆ وا ئابڕووی تکا؟
ئەمە پاداشی بێ وەفاییە
دۆم بە سەروپێ لە خۆ باییە
ئەمانە هەموو بە خواستی خوایە
کێ ئەیگوت (یۆنان) ژوور (ئیتالیا)یە؟
هەر چی بەرز فڕی کە کەوتە خواری
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
لەشکری ئینگلیز گەییە (بەنغازی)
وەک شایی کەران کەوتنە ڕمبازی
من شەرم ناوێ با هەر شایی بێ
پلاو خواردنمان با خۆڕایی بێ
سەلکێ چەوەندەر گەییە پێنج ئانە
هێشتا پێم ئەڵێن بیکڕە هەرزانە
ئەوی کە ئەیخوا بە بادی هەوا
بەندو باوێشم ئەخاتە دوا
گوناى ئەو نییە دنیاکە وایە
ڕیایی ڕوتبەو خاوەن کەوایە

هەر چی دە بینی کوشتەی کورسییە
ئەوی خەڕۆیە بە خۆی برسییە
(گا) لە سەر پشتی (ماسی) وەستاوە
بە کوردی تڕەکەڵەکی ناوە

کار کە بە زانست بۆت نەچێتەسەر
بە هەرە مەرۆ، ڕاست بیدەرەبەر
بەردێ کە نەزان بیخاتە ناو ئاو
دەرنایێ بە سەد عاقڵی بە ناو
شووشە کە لە بەرد دروست ئەکرێ
خۆی گۆڕی بەرگەی بەردێ ناگرێ
چێشتی (ئەنگیناز) لە شاران باوە
لێرە کەس نایخوا (کەرتەشی) ناوە
خوا کار بە عاقڵ بۆیە ناسپێرێ
ئیش بە هونەری خۆی ئەژمێرێ
یەکێ خەریکی (سکە) لێدانە
کیمیاگەرەو موحتاجی نانە
یەکێ خزمێکی لە دووری ئەمرێ
لە پڕ دەوڵەتو خەزنەی پێ ئەبڕێ
یەکێ (تەحسیلی عای) ئەبینێ
بۆ مدیرییێک دۆش دائەمێنێ
کە چی لەولاوە نەخوێندەوارێ
بوو بە قایمقام چوونە لای جارێ
وتیان: چیت زیادە لە پوورە ئایشێ
وتی: حەوا! خۆ ئەو قەندە ناکێشێ!!
خوا شیرینیوای بە پارە داوە
پارەدار خەڵکی ئەڕوا بەدواوە
ئاڵتوون کە ناوی بە زەڕ ئەبرێ
ناوی (زەڕ) دینی، کەر بۆت ئەزەڕێ
ئەمانە هەموو فلسێ نایێنێ
پارەی پارەدار چەنە ئێشێنێ

پیاوی پیر تا بێت گوڕی کەم ئەبێ
داری وشک گڕی وەکوو شەم ئەبێ

ئاوو پیاو مەند مۆن بن، بترسە
سەگی نەهێنگر، رامەگرە خرسە

هەندێ رووبەڕوو زوبانیان چەورە
کەوتە پاشملە دەم دەمە تەورە

پیاوی دەمهەراش کە لە بەرەوەن
شێری ماڵەوە، ڕێوی دەرەوەن

هەندێ بە هیوان کە هونەر باو بێ
بڵێ کێ دیویە؟ زستان هەتاو بێ

زەمانی مەدی خەیاڵی خاوە
دنیا بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە

زەمانی مەهدی خەیاڵی خاوە
تا دەست بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە

تا دەست بە کلکی ئەو (گایە) نەگری
ئەگەر شێریش بی لە برسا ئەمری

مانگا بە دزی (کەڵ یەگرت) جاران
ئێستا (کەڵەگا) ئێنن لە شاران

بە (تلی لی‌لی) مانگای بۆ دەبەن
ئەم بێ‌شەرمییە تازە کەوتە بەین

خۆ ئەشیزانین کە نایبەینە گۆڕ
نایخۆین بۆ ئەوە کە زۆرتر بێ زۆر

ئەم پەندە کە لە پێش چاوە
لە ڕاستی هەندێ وەک بەندوباوە

(سەعدی) وتوویە کە بە خوا بەندی
دەروێشی خۆشە، نەک دەوڵەمەندی
لەگەڵ ئەوەیشدا دەوڵەت شیرینە
ئێمە وەک (مێش)و دنیا (هەنگوینە)

پیاو تێر بێ‌و چاو تێر مەندەو بێ‌وەیە
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
چۆن یەکێ بخواو یەکێ بڕوانێ
برسی یەخەی تێر ئەگرێ بۆ نانی
پیاوی تێر ئاگای لە برسی نییە
بە ماڵ ئەخورێ هیچ ترسی نییە
ناوی خۆی نابوو خادیمی وڵات
کە هات بیتەبەر بۆ خۆی تێ ڕۆهات
درۆ، شیعرێکی پیاوی گۆبەندە
تا موبالەغەی تیا بێ پەسەندە
لەبەر ئەوەیە هەموو شاعیرین
کە لە درۆدا هێندە ماهیرین
ئەم (ڕاست و چەپەی) کە ئێستا باوە
خۆزگە ئەمزانی کێ ناوی ناوە؟
دەستی ڕاست بەشی چێشت پێ خواردنە!
دەستی چەپ پێشەی تارات گرتنە!!
ئێستا (چەپ) (ڕاستی) خستۆتە گۆڕێ
ئەشێ وەزیفەی دەستیش بگۆڕێ
ڕەحمەت لە گۆڕی (پیروەیسی خلک)
ئەڵێ: (مێ) (نێرە)و نێر مێنگەی شلک
ئەگەر ژێر کەوتەو، ئەگەر هارییە
ئەم کارەساتە لە بێ‌کارییە
پیاو بێ (سەرمایە)، کوشتەی سەرمایە
(با) لەو کونەوە تا بێ سەرمایە

له شەڕی بەدکار پشت بە خوا بەستە
ئـەوە مـەبـەسـتە، مـەترسـە، بـەسـتە
هەر چەنـد گفتوگۆت بێ سەروپا بێ
کـەس لێـت نـاگرێ کـە دڵـت پا بـێ
دڵ پیس بە ئامشۆ (کە دەر) ئەبەستێ
هیچ دەربەست نیە کە دەر ئەبەستێ
بە ئیملای کۆنە (سڕ) و (سەڕ) بران
(سـڕ) و (سـەر) هـەردوو پێکـەوە بـران
دەستت ببەستێ، دەستت ئەبەستی
بـڵندی نـەکـەی ئـەکـەویـە پـەستی
لـە ئێـران جـاران نـەمـام نـەمـام بـوو
ئێستا سەربەرزیی نەمام تەمام بوو
لـە داوی خـوداو دەوڵـەمـەنـد گـەڕێ
وشـکـو تـەڕ جووتـو ئاشـی ئـەگـەڕێ
هـەور گرمانـدی ترسـنۆک تـۆقی
وتم ئۆخـەی وا قارچـک هـەڵـتۆقی
بـە تـوانج ئـەڵـێن دوومـەڵان زۆڵـە
خـۆ ئـەوی (زۆڵـە) خـەڵات لـە کۆڵـە
زستان سەرمای خۆی وەرگەڕایەوە
ڕێـوییش پێسـتی خـۆی وەرگێڕایـەوە
چـەشـنە(ڕێـویێـک) هاتۆتـە کایـە
ڕێـوی (قـەمچووغـە) پێستی پـڕ (کایـە)
توولـەمـاریوا ڕووی کـردە (کابـە
ماری شێخ هومەر، سەگی ئەسحابە

بـــا، مـــێخ ســـندانی فـــڕێدایـــە دەر
پـــێچو کلوویـــان ئـــەهاویـــشتە بـــەر
قەساب خۆی دەرکرد بە جوابێکی سارد
کە چی مووی ڕیشی بە ناونیشان نارد
تفی لە ڕووی کرد، پێی‌وت (کەرەتە)
وتی: قـــەیناکـــا، بـــاران ڕەحمـــەتـــە
کاسە کە چەور بوو ئاو ناگرێتە خۆی
گاجووت تێ ناگاب بلوێژ لێدەی بۆی
دار بـــە پـــوازی خـــۆی ئـــەقـــەڵێـــشێ
گوڵـی دۆست زیاتر لە بەرد ئەیێشێ
ئـــەگـــەر ئـــەتـــەوێ ئـــازادەســـەر بی
ئەبێ (بەشەددە) و (بێ شەددە) کەڕ بێ
(پواســـون داویـــل) پیـــشەی شـــاعیرە
کـــە چـــی زۆر جاهیـــل تیایـــا مـــاهیرە
ئێمـــە بـــە (مـــازوان تێکـــشان) پـــەستین
بە هیوای ئەوەین (بەسیچکان) هەستین
(شکر) و (شرک) هەردوو لە قاڵبێکن
کە چی بە مەعنا چەند دوور لە یەکن
شیعرو شەرعو عەرش کەرەستەیەکە
شـیر لـەم دووانـە هـەڵـبەسـتەیـەکـە
هـەر چیـت ئـەدەنـێ نـاوی کـەرەمـە
تـــەنهـــا جنێـــوە منـــەتی کـــەمـــە
کـــە مردیـــت هیچـــت لـــەگـــەڵا نایـــە
گوتـــاە هـــاودەمتـــە، ئـــەو بـــەوەفایـــە

هونەر ئەوەتە شەخست خۆش بوێ
بو نانە (دونان) ڕەدوو ئەکەوێ
خۆهەڵکێشانە بە کردەوەی حیز
چاولێکەریە پێی دەڵێن خەرمیز
ئەمڕۆ پێت دەڵێن لە دەورت گەڕێم
پێت هەڵخلیسکا ئەڵێن لادە لێم
من پیاوی وەهام دیوەو بیستووە
لە تەنگانەدا دۆستی ویستووە
جاران ئەیانگوت کە نەخوێندەوار
لێک ناداتەوە ئازایەو بەکار
ئێستا خوێندەوار ئازاو جەسوورە
بە هۆی ئەوەو میللەت ڕووسوورە
لە قوبەی بەرزی سەر ولاتەوە
کردەی مەردیە دەنگ دەداتەوە
ئەو کەسەی کەسەو بەفریا ڕەسە
کەسیش نەزانێ زەوقێکە بەسە
بەدخوویش خەیاڵی داوەتە زیان
ئەڵێ (غرقش کن ما هم در میان)
دەستی بۆ کەڵکی خەڵک درێژ نەبێ
یاخوا برینی قەت ساڕێژ نەبێ
ئەگەر پێش ئەوەی کە دەچیتە خاک
خاک بێ ئەبیتە مەردێکی بێ باک

ئەو بێ دەستندەی کە ماڵ نەبەخشێ
کەماڵی کەمە، زوو پێی ئەلەخشێ
بە ماڵ دڵ خۆش کە لە ڕێی خودادا
(مێو) تا نەیبڕی بەری زۆر نادا
بە ماڵدڵ خۆش کە، نەک بە ماڵ دڵخۆش
مەچۆرە (کەعبە)، بچۆ سەر نەخۆش
دانا وتوویە: ماڵ چڵکی دەستە
بە ناوی چاکیت پشت بەستە، بەستە
ئەو کەسەی بەسەر نەفسیا زاڵە
بۆ دێوی نەفسی ڕۆستەمی زاڵە
دەوڵەت بە دڵی خۆشەوە خۆشە
ئەگینە بارت قورس ئەکا بۆشە
حوشتر لە ڕەنجا بۆیە ناسرەوێ
بەو زل خۆرتییە دوای (کەڕ) ئەکەوێ
دەلاڵ سەندووقی ئەفرۆشت لە بازاڕ
بە هەراج هەراج بۆی کەوتبوە جاڕ
ئەیگوت: ناوی ئەم سەندووقە جوانە
بیکڕی ونەیکڕی هەر پەشیمانە
ئەوە مەرامی ژنو منداڵە
بوونو نەبوونی عەیشی پێ تاڵە
بێ ژنو ماڵیو دوژمنی شەیتان
حەزرەتی عیسای بردە ئاسمان

کـــار تـــا نـــەشـــێوێ ناگاتـــە ســـامان
(کـــەوا) نـــەیکێـــشی ناگاتـــە دامـــان
نـــەجوولـــێیتەوە خـــوێن نایـــەتـــە لـــەش
تـــەقـــەلـــلا نـــەدەی نادرێـــتـــێ بـــەش
(ضـــــرب‌المثـــل)ە بـــە زوبـــانی ئێـــران
مـــەپرســـە و لێـــدە لـــە تیپـــی ڕەنـــدان
(غـەواس) کـە ترسـی مـەرگی بێتـە بـەر
ناچێتـــە دەریـــاو ناگاتـــە گـــەوهـــەر
هـەر چـی دێتـە پێش حـوکمی قـەدەرە
لە ڕاستی قـەدەرخـەڵـک بێ (بـەسـەرە)
مـەنیـشە بـە هـۆی چـۆن و چـەنـدەوە
بـــاز لـــە لـــوارا دێتـــە بـــەنـــدەوە
جـاران بـۆ مـەسـنەد بازیـان هـەڵـئەدا
زۆر جـار ئـەکـەوتـە سـەر پیـاوی گـەدا
ئێـستا ئـەو کـەسـەی قودرەت ئـەنوێنێ
بـە هـەڵـمەت بـەختی دوژمـن ئـەنوێنێ
هـەنـدێ لـە نـادر بـۆی هـەڵـدەکـەوێ
بـە پـاش قـول دێـوی زوو بـۆ دەکـەوێ
خوا فەرمووی هەندێ چشت ئەکەرهێنی
دوایـــدەبیـــنی کـــە خێـــر دەبـــینی

هونــەر ئــەوەیــە بــەدت خــۆش بــوێ
خۆشـەویـستی چـاک بـەر تـۆ ناکـەوێ
خـوا چـاوی بـەدبـین کوێرکـا بـە تـەواو
هونــەری کــەســی نایــەتــە بــەرچــاو
تــا لـــە دنیـــادای موحتـــاجی مالـــی
بێ مـاڵ لای عـەوام، وەک بـێ کـەماڵی
بیــشزانی پـاش خــۆت دوژمنــت ئـەیبـا
تـۆ کـۆی کـەرەوە مـاڵ مـەدە بـە بـا
بـەلام سـتەمـە مـاڵ لـەگـەڵ کـەمـاڵ
تـۆ مـەکـەوەرە دووی ئـەمـری مـەحـاڵ
ئـەگـەر ئـەتـەوێ کـە دەوڵـەمـەنـد بی
ئـەبـێ بـە کـردە عـەوام پـەسـەنـد بی
خـوا نـەوعـێ دەوڵـەت ئـەدا بـە نـادان
سـەد پیـاوی نـادان تیـا دەبـێ حـەیـران
بـۆ هـەنـدێ کـەرەم ئـەبـێ بـە دۆسـتی
هـەنـدێ بـە پـاروو دەمـی ئـەبـەسـتی
ئـەگـەر بـە کـەرەم دڵـیش ڕانـەگـری
وامـەکـە خـەڵـکی لـە قـسەت بگـری
خـەڵـکی لـە قـسەی ڕەقـت سـەخـڵەتـە
گـەر زوبـان بێـڵێ سـەرتـا ڕەحـەتـە
هـەمـوو کـەسێ خـۆی بـە پیـاو ئـەزانـێ
خـەڵـکی مـەشـکێنە بـۆ پـارووە نانـێ

(گوڵەبەڕۆژە) مەجزووبی عەشقە
ڕووی هەر لە ڕۆژە، ئەمە سەرمەشقە
نەک (فرفرۆکە) بە هەموو بایە
ئەسووڕێتەوە ڕەنجی بە بایە
(مەقەست) هەرکەسێ ئەموستی پیاکا
دەم دەکاتەوە، فەرقی کەس ناکا
پێم گوت: چی هەیە؟ بیلێ بیزانم
وتی: نازانم ڕەحمەتی گیانم
کە تۆ نەتوێرا دەم بکەیەوە
مەچۆرە جەنگی (جەم)و (کەی)یەوە
تۆ لە چاو خەڵکا وەک نێرکی کاردووی
ئەم دونیایەیان پێ نەسپاردووی
ئەگەر ئەتەوێ دایم لە پێش بی
ئەبێ بە چەپڵە (هەلهەلە) کێش بی
بەم شارە ئەڵێن شاری (ڕەشەبا)
ئاگات لێ نەبێ کڵاوت ئەبا
با وجود ئێستا کڵاو نەماوە
لای (ئەڵمودەکان) سەڕرووتی باوە
جاران سەری ڕووت ئەخرایە زێی کەر
ئێستا سەری ڕووت بووە بە هونەر
خوا عاقیبەتمان بە خێر بگێڕێ
وابێ پیاو خراپ بە کەس نەوێرێ

هەندێ ئیش هەیە ناکرێ سەر بەخۆ
لێکی بدەوە ئینجا تێ هەڵچۆ
خۆت حەوا مەدە لە سەر هەیوانێ
شوێن پێ نەزانێ، کوێر، پێ دانانێ
کە زانی پیاو شانس یاریدەی ئەدا
وا چاکە فرسەت لە دەست بەرنەدا
بەلام نەک هەروا بە هەڕۆمەڕۆ
بە تەفرەی خەڵکی زوو ببی خەڕۆ
هەر چی بۆ بەرزیی وەتەن تێکۆشێ
لیباسی فەخری تەشریخ ئەپۆشێ
ماڵ و سەروەت و شاهی فانییە
هەر ناوی چاکە، جاویدانییە
هەنگ کە شیرینی پێ دروست ئەکرێ
هاتە پێوەدان ئەو بۆ خۆی دەمرێ
بەوە مەنازە کەوتیە سەرەوە
ویرانەی وەتەن ئاوا کەرەوە
کە خەڵکی زانی بۆ ئەو هەوڵ ئەدەی
ئەڵێ سەروماڵ بۆ تۆ، فەرموو، دەی
بەلام کە زانی تۆ بۆ خۆت دەوێ
ئەڵێ با بڕوا بەلای لێ کەوێ
زۆر خۆشە کەسێک کە پێشەوا بێ
بۆ قەومەکەی خۆی وەک چاوک وابێ

هـەوای دانـەیـە مـورغ ئـەخاتـە داو
سـەودای نـاوو داو پیـاو ئـەخاتـە نـاو
ئـەگینـە کـەسـێ کـە خـوا بیـداتێ
خـۆی گرتـە کـەنـار پـەڵـی ناگاتـێ
جاران بـۆ ماسـی زۆر قتـگ تـەڕ ئەبـوو
چەند تۆڕ ئەپچڕا، چەنـد داو بـەر ئەبـوو
ئێـستا سـەد ماسـی ئـەگـرن تـەڕ نـابن
بۆ ڕەسمـی ماسـیش تووشـی گـەڕ نـابن
هـەمـووی بـە هاتـە گـەردشـی دونیـا
نـەک بـە زانـستو بـە ڕەنجـی تـەنیـا
هـەیـە لـە پـڕێ ئـەبـێ بـە کـوڕێ
هـەیـە هـەوڵ ئـەدا و پـەلی ئـەپچـڕێ
(حەمە ساڵح ئاغای قزڵجە)یشمان مرد
هـەر ئـەو بـوو لـەگـەڵ دنیـا دەریـەبـرد
ئـەگـەر بمایـە بـۆ ئـەم زەمانـە
ئـەسـا ئـەتـزانی سـاحیب عینوانـە
کاتـێ بـارانی نیـسان ئـەبـارێ
شـەلاقـەی لـەگـەڵ ئـەڕژێتـە خـوارێ
گـەزۆو شـەلاقـە بـۆ جـۆ ئـەبـاری
ئێـستا دەم تاڵـن بـە دەردی کـاری
ئەمساڵ (هیتلەر)و (هامان)یان ئەکوشت
بۆیـە وا بـەردیـان لـێ گرتوونـە مـشت
بـەلام بـەکێـشن جـە فایـان لـێ دێ
ئـەڵـێن ئـەڵـبەتـە ڕۆژێ ئێمـەیـش دێ

تـا هــەتـاو نــەبــێ، ســێبەر نــاینی
تــا بــاران نــەبــێ، دەغـــڵ ناچێنــێ
کـرم کــەڕەگــی درەخــتی خــواردی
پــیــشەت ئـەبێتــە هــەناســەســاردی
ڕۆژ کچەو مانگیش بە کوڕ ناوئەبرێ
کە چی کوڕ لە کچ ڕووناکی دەگرێ
زلی بــێخونــەر کــار ناباتــە ســەر
ئاگر بە فیتنەی (کورتێک) بێتە گەڕ
گـورگ دوعا ئەکا یا ڕەبی تەم بێ
تەم و دۆمان بی، ڕان لە گوێ چەم بێ
مـن چـی دەڵـێمو تـەنبـوورەکـەم چـی
ئاهــەنگــی دنیـا کــەوتۆتـە کــەچــی
عـادەتـە وشـکو تـەڕ تێکـەڵ کـردن
گۆڕانێـکـــە بـــە کۆمـــەڵ مـــردن
سەد زینهار دۆستی بێ بایەخ مەگرە
تـــورکو دۆســـتی ئـــاوو ئـــاگرە
(بسمارک) وتوویە (حەق هی غالبە)
لـــە سیاســـەتـــدا ئـــەمـــە قالـــبە
بــا وجــود ئــەمــە پیــشەی دنیایــە
دیــارە لای خــودا کــە حــەق بالایــە
پیـاو ئـاخریین بـێو لـە هۆشـا وریـا
بە گۆشەی تەنیا، نەک کوشتەی دنیا
وەتـەن پـەروەرم بـە خـودای بێ باک
کوێرە چیت ئەوێ؟ چاوێکی ڕووناک

هــاوین هاتــەوە بــۆ مــار و دووپــشک
(شارەزوور) بووەوە بە پووشێکی وشـک
های لەو گولانەی لە گۆی (زەڵم) ئەمدی
ئەویش خەوێ بوو، دیم وەیا نەمدی
هاوینـەو کـەچـی چـەرخ وا دەسـوورێ
وەک ئـاوو ڕەنگـی بـەهـار ئـەگـۆڕێ
ڕەشــەبــای ئــەمــساڵ لێــرە دوودەنگــە
هێشتا نـەمـدیوە مـن بـای بـەم ڕەنگـە
بە ئاگری شـەڕی (ڕووس) و (ئـەڵـەمان)
تـــاوی ســــەددوو زەوی و ئاسمـــــان
منداڵ بووم لەگەڵ دووکەس شەڕیەکرد
(دگلدانـە) مـان ئـەخوێنـد دەست و بـرد
نێوکمان لەیەک ئەسوو، تێک هـەڵـچن
بـەڵـکوو لـە یـەکتـر بـبن بـە دوژمــن
ئێــستایش هـــەر دەڵــێم وا (دگلدانــە)
ئینــشاڵڵا نــەگبــەت بــۆ (ئــەڵــەمانــە)
هـەر چـی ئـەوەنـدە بـە خـۆی بخـوڕێ
هـەر بـە هێـزی خـۆی پـەتی ئـەپچـڕێ
هـەمـوو قوماشـێ بـە تـەنکـی ئـەدڕێ
تـەنهـا ئینـسانی ئـەسـتوور ئـەپچـڕێ
ئێـــستا ئـــەســـبابی شـــەڕی تـــەواوە
دەمێکە (ڕووس) خـۆی لـێ مـەلاس داوە

هەر چەند کە ڕادیۆ دەنگ ئەداتەوە
گوێ ئەگرم بۆ ڕاست بە ئاواتەوە
یارەبی ماڵی درۆیان شێوێ
درۆیوا دەکەن ئەوەندە کێوێ
بۆیە لە درۆ ناپەرموونەوە
چونکو ڕووبەڕووی یەک نابنەوە
لەمەیشا پەنجەی جوولەکەی تیایە
خۆمی شێواوە، کەوتۆنە کایە
هەرچەند قەلەکەی (پەروین) ئەفڕێ
لە ڕادیۆ ڕاستتر قسەی بۆ دێنێ
پشیلەکەی بەرەو قیلە چاو بشوا
میوانێکی دێ کەروبار لەدوا
لە تێبینیندا وەک (ئینگلیز)وایە
دوو جار نەپژمێ ناچێتە کایە
بەلام کابراکەی دۆستی (ئەڵەمان)
بێ سەبرو بێ جەخت ئەچێتە مەیدان
سەگی هار چلەی تەواو بوو ئەمرێ
هەرچی تووشی هات بۆیە ئەیگرێ
هەزارو نۆسەد چلی تەواو کرد
لە چل و یەکدا هاکا (هیتلەر) مرد
بەخوا تاقەتی بەشەر نەماوە
دنیای گوڵگوڵی کرد ئەم خوێناوە

کــەوش دڕا جــارێ پینــە ئــەکــرێ
زۆر پینــە کــرا پێــی پیــاو ئــەگــری

پــێلاو قــەبــری تــەنــگ بــە ئــازارن
دەست تەنگو ڕووگرژ هەردوو بێ کارن

سـەد بـزن سـواری گـامێش ئـەکـرێ
ئینجـــا پـــێلاوی پێمـــان ئـــەدروێ

ئای پێ خاوسی چەنـد باش بـوو جاران
نە (کەرەتە) بوو، نـە کـەوش هـەلکێشان

ئێستا موحتـاجی (کـەرەتـە)یـن هـەمـوو
بـەلـکو پێلاومـان بـۆ هـەلکێـشێ زوو

پیـاوی بـە تـەمکـین ڕەنجـی بـە بـادە
لـە اوغـەی میـسر (جـەواد) (گـەواد)ە

لـە حیجـاز نـاوی نـامووس (پـەشـە)یـە
خـاتوو ئایـشێش لای ئێمـە (وەشـە)یـە

پـاروو گیرایـە قـورگ چـاری ئـاوە
ئـاو لـە بـین گـیرا کفـنی جـاوە

هـیچ کـەس لـە پـرێ نـەبـوە بـە کـوڕێ
تـا دەبـێ بـە پیـاو سـەد کفـن ئـەدڕێ

ئـەوەی لـە سـەر کـار پیـاوی دانابـێ
ئـەبـێ سـەرکـاری پیـاوی دانـا بـێ

ئـەگـەر بپرسـی دوژمـن لالْ ئـەکـەی
ئـەگـەر بترسـی (عـەدو) زالْ ئـەکـەی

لێـدە لـە سـەفی ڕەنـدان تێپـەڕە
چارەی پێشکەوتـن تـەشـقەلـە و گـەڕە

سۆفی ئەڵێ جێم لە عەرش و قورشە
هیچ کەس بە دۆی خۆی نایەژێ ترشە
ڕۆژێ سوفییەو ڕۆژێ دەروێشە
ئاخوڕی نییە، وەک سنگ هەڵکێشە

خۆی پێوا وتی: باڵا شەش گەزم
سەیرم کەن ئەزم وا هەڵئەبەزم
کە هاژەی تەرزەی لە پڕ هاتە گوێ
بۆ کون ئەگەڕا کە خۆی تێ کوتێ

پیاو ئەو پیاوەیە خۆی لێ نەگۆڕێ
مریشک کە تەڕا، هێلکەی ئەدۆڕێ
ئەو پارانەیاندا بە تەلغزاف
ئابڕووی خۆیان برد بە لاف و گەزاف

ڕۆژێ خەڵک ئەکەن بە (ئیبنوزیاد)
هەزار سوێند ئەخۆن ئەچن بۆ جیهاد
ئەگەر کەفارەت لە سوێند بدرێ
گەنمێکی زۆر بە فەقیر ئەبڕێ

سبەینێ کە دەور گۆڕا هەر ئەوان
بە (ماسکەوە) ئەکەونە مەیدان
هەر چی هەڵدەسێ ناوی ڕەئیسە
نازانن ئەوە پشتێن گوریسە

خۆزگە ئەوکەسەی کە نەناسراوە
دەخلی نەئەبوە بەسەر سەراوە

ئەڵێن تا سەر بێ، ڕزقی لە دوایە
ئەمە قەولێکە باوەڕ بە خوایە
بەڵام ئاشکرا بە چاو ئەبینرێ
لە گرانیدا زۆر کەس ئەمرێ
ڕزق لە ئاسمان نایەتە زەوی
شەرتی ئەمەیە تۆ شوێنی کەوی
بەڵام نە وەک سواڵ لەم ماڵو لەو ماڵ
بە ڕەنجی شانو کەسبێکی حەلاڵ
با وجود کاری خوا کەس نایزانێ
مەرد ئەخاتە لای نامەرد بۆ نانێ
نەمدی پیاوێکی پیاو دەولەمەند بێ
پێی پیاو هەمیشە ئەبێ لە بەند بێ
ئەوەی کە نایخوا دەولەتی زۆرە
(ماڵی خۆ نەخۆر بۆ چەکمەبۆرە)
بە خوا ئەمانە داخی دڵمانە
(نان ئەو نانەیە ئەمرۆ لە خوانە)
ڕەشەبا کەیفی شەوی لێ تێکدام
ناچار وەک قازی کوێر شەو بە تەنیام
داخەکەم شووتیو کاڵەکم تەپی
ترۆزی کۆن بوو، سیس بووە ڕەپی
لە سەر هیچ حاڵی دنیا نامێنێ
گاهێ بولبول، گاه بایەقوش ئەخوێنێ

لــە (بــاحوورا)دا زۆر كــەسمــان پــێشا
(گــەلاویــژ) زوو كــە، وەرە لــە پێشا
خـاوەن (گـەلاویـژ) كـەوتۆتـە نـاو تـەم
وا چاكــە ڕۆژێ بیبــەینــە ســەر چــەم
هیچ كەس نایەوێ كـەس لێی زیـاتر بـێ
هـەر بـاوك ئـەڵـێ كـوڕم چـاكتر بـێ
خورمـا گـەنانـە و گـەرمـەی گـەرمایـە
بــاقڵ گــرانییش مــەرگــی لـە دوایـە
گرانیـــی ئێمـــە هـــەو بـــەهـــەوەســـە
گـــەس نییـــە بـــڵێ: ئیحتیكـــار بـــەســـە
ئـەڵـێن نـان و ماسـت ئـەدەن بـە پـیران
دوای ئـــەوە ئایـــان ئـــەهێـــڵنە بـــیران
هـــی وامـــان هـەیـە بـەو نـانو ماســتە
ڕازییـــە بـــەلام نایـــدەنـــێ ڕاســـتە
قـــەدری عافییـــەت كاتـــێ ئـــەزانـــین
منـــداڵ هاوارگـــا: برســـین بـــێ نـــانین
هێنـد بـە نـاز نـاوی (نـازی)مـان ئـەبـرد
بـە سـوێندی درۆ جیهادمــان ئـەكــرد
بـــە بـــەدنمـــەكـــی كـــەوتینـــە ڕۆژێ
پـــەشـیمانمان پـــەنجـــەی ئـــەكـــرۆژێ
خـوا بكـا بـەمـەنـدە لـە سـەرمـان لاچێ
نەك (تـەورداسـی) شـەڕ هـەڵـمان پاچێ

کاتێ شیرازەی کتێبێ شێوا
هەر پەڕەیێکی بۆ شوێنێ ئەڕوا
چەند جۆگە ئاوێ یەکتر بگرێ
(سەددی چین)یش بێ، بەری ناگرێ
کە لغاوت دا بە دەم ئەسپەوە
سەردەنێ بە ڕێی چاڵ و کۆسپەوە
تۆ ڕێ لە بەدکار ببەستە، بەستە
ئەڵێن خەر بەستە، خاوەندی ڕەستە
بۆ ڕێی پیاوەتی بەخشین مەبەستە
بەڵێ دەمی سەگ لە لوقمە بەستە
تۆ ئەخۆی برسی چاوی تێوەیە
برسێتی ڕەگێ هاریی پێوەیە
کە دوو کەڵەشێر هاتنە شەڕ کردن
بۆ منداڵێکیش ئاسانە گرتن
بەردی سەرشکێن کە لە یەک بدرێن
بەرگەی یەک ناگرن، زوو هەڵئەوەرێن
ئەمانە پەندی قەومی خۆش بەختە
نەگبەت ڕووی کردە قەومێک سەر سەختە
کە خوا بیەوێ نەخۆشێ بمرێ
(ئەفلاتوون) بێتە چاری پێ ناکرێ
کە بەختت نەبێ ئەبێ قور پێوی
هەر بڵێ ڕەحمەت لەوەی کە ڕویی

ترشیت خوارد، دانت ئاڵ ئەبێتەوە
کە گریای چاوت کاڵ ئەبێتەوە
ریس چەوتی بادەن ئەبێ بە خوری
قنگت تەڕ نەبی ماسی ناگری
ناشی تەشویی خۆی دەمەسوو دەکا
ریاکار مەدحی رووبەڕوو دەکا
دۆستت بەرەوڕوو قسەی رەق ئەکا
پاش ملە پیاوت لە سەر شەق ئەکا
ئەوکەسەی لە سەر سفرە دۆستتە
پاش ملە چاوی وا لە پۆستتە
ئەوانەی فێری درۆو غەیبەتن
روویان مەدەرێ شوومو نەگبەتی
پیاویوام دیوە بۆ نانو کەباب
کەوتۆتە زەمی مامو خاڵو باب
ئەمە شوورەیی و حەیا بردنە
چاری ئەمانە هەر دەرکردنە
پشیلەی بێعار بەشی فسەیە
کوتەکیش خەرجی هەندێ قسەیە
سەد شوکور ئێستا (پۆکەر) لە ناوە
ماوەی غەیبەتی مەجلیس نەماوە

نرخی شت سەرکەوت زۆر گرانییە
هەر ڕۆحە بۆ شەڕ، کە بەهای نییە
کوشتاری بەشەر لە وزە دەرچوو
(سەپان) درویتەی وا بۆ ناکرێ زوو
(مانیاتریمە)یە (هیتلەر) ئەیکا
ئەم هەموو خەڵکە خۆی بە کوشت ئەدا
ئەگینە مردن هێندە سووک نییە
شەڕ تەقەی شایی سەر ڕێی بووک نییە
ئێستا بە ملێون کوشتار ئەژمێرن
وا دەردەکەوێ لە ژیان تێرن
لە لایێکەوە فەننی ئەڵەمان
بووە بە سەرمایەی حیرەتی جیهان
کە چی هەر وەک کەڕ لێیان ئەخورێ
بە بۆمبای دوژمن جەرگیان ئەبڕێ
هەر دینی ئیسلام ڕێی سەلامەتیە
بۆ هەموو بە شەر جێی هیدایەتە
خوا فەرموویەتی بە جینسی بەشەر
(خۆتان مەخەنە ناو تەهلوکەی شەڕ)
ئاینی (نازی)و مەسلەکی (هیتلەر)
ئەمەیە، کە چی خۆ دەکەن بە کەر
لەم دووریشەوە ڕۆح بەپەروازن
بە دەستە چیلکەی ناوی ئەنازن

هەر خزمە، کە تۆ ئەخوێنێتەوە
ئاو ئەڕوا، زیخە ئەمێنێتەوە

پیاوت نارد بۆ ئیش قووەتی بەرێ
سەعات قورمیشی نەکەی ناگەڕێ

بۆیە ئەم قەومە ئیشی لە پاشە
بۆ هەموو کارێ (دەوەن بە ئاشە)

ئەگەر پایزان تۆ (سەد) بیەستی
لە بەهاراندا لە لافاو ڕەستی

خۆ ئەگەر بلێی: دووگی خۆم خۆش بێ
ڕۆژێکت لێ دێ کە گورگت تووش بێ

هەندێ بۆ (نازی) کەوتوونە داوا
(سەی کونەماسیو پاسی جرتاوا)

لە جێیێک بنوو ئاو هات تەڕ نەبی
سەودایی بکە، تووشی شەڕ نەبی

حەرام خۆریش بیو بە بەشێکی کەم
شلەبخۆریو بچیە جەهەنەم!!

ئەگەر ئەکوژرییت بۆ نیگارێ بێ
ئەگەر ئەگیرییت با بۆ شارێ بێ

ئەگەر قازانجت هەر بۆ خۆت بوێ
ناشارییتەوە خەڵکت لێ ئەوێ

تەلەسمی جامی چلکلیلەیە
هەر چی چەوت نەبێ دیارە خلەیە!

سەیر کەن یاران! خوا هەر ئەو خوایە
کە ئێستا بزن وا سواری گایە
یاخوا قەت (گەدا) موعتەبەر نەبێ
فەقیرو هەژار تووشی شەڕ نەبێ
بە خۆوە نەدیو بوو بە زەعیم
ئەکوژێو ئەبڕێ بە بێ ترس‌و بیم
دوێ شەو لە خەوما پادشایە بووم
کاتێکم زانی وەک گەدایە بووم
شەهەنشا یەعنی پادشای شاهان
سیفەتی خوایە نابێ بە عینوان
ئەم ناوە تا سەر بۆ کەس نامێنێ
ئاوێنەی دەوران عەکسی ئەنوێنێ
کە لە جێگەی بەرز بکەویە خوارێ
تەوژمی بەرزی تێکت ئەهارێ
بەڵام لە نزمی ئازارت نابێ
پیاو بەرز نافڕێ هۆشی لە لا بێ
(سەددی ئەسکەندەر) ئەڵێن ڕووخاوە
(یاجووج‌و ماجووج) بۆیە هەستاوە
جەجالیش سواری کەری خۆی بووە
بۆ خورما هێندە خەڵکی لە دووە
سا خوایە (عیسای) بۆ بنێرە خوارێ
بەڵکو ئەم شەڕە هەڵسێ بە جارێ

خۆزگە ئەمزانی ئەم ڕەشەبایە
کە بە هاوین دێت بۆچ وا گەرمایە
کە چی زستانان کە ڕەشەبا هات
سەرماو بەستەڵەک ئەخاتە وڵات
های شیمال خۆت و شەماڵت بژین
فێنکی دڵە، شنەت بە هاوین
شەماڵ خەرمانی پێ شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەڵکی هیچمان ناگرێ
تۆزی ڕەشەبا چاوی کوێر کردووین
شەو لە سەربانان پێخەفی بردووین
ئەم ڕەشەبایە لە گەردشایە
نازانین چیتر دێنێتە کایە؟
بە هەموو بایێک ئەلەرینەوە
بە هەر فیکەیێک ئەگەڕینەوە
ئەم حالە هەموو لە ناچارییە
ماڵەوماڵ گەڕان لە بێکارییە
ئەوی ئیشێکی بۆ خۆی پێکهانی
ناپەرژێتە سەر واتەی دیوانی
ئەگەر کاسبی بکەوێتە ناو
ئەوسایە میی ئەگەڕێ بۆ پیاو
ئێستا دووکاندار فرۆختی نییە
لە دووی چاوەشیی ئیشغال شەقییە
سا با ئیدارەی ماڵی دەست کەوێ
بزانە توخنی سزا ئەکەوێ
خۆزگە دەستوورێک ئەخرایە ناو
پیاو بۆ ئیش ئەبوو نەوەک ئیش بو پیاو

چەرخ هەر ئەو چەرخە، کە چەرخی سووڕاند
دەنگی شەیپووری ڕەزاشای خەفاند
ئێستا شەیپووری شاپوور ئەخوڕێ
بە بانووی میسری چرای ئەگرێ
ئەگەر هات ئەویش بڵێ شەهەنشام
لێی قەبووڵ ناکا قەمارەی عەوام
دیکتاتۆری ڕووی لە نەهاتییە
ئێستا دەور دەوری دیموقراتییە
دنیاکەن فانی کاروانسەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ
گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
کاتێ لنگەوقووچ، گا لە سەر تەنیشت
گا ئەچێتە بەست ڕێگەی پلیکان
گایی ڕادارە، ڕێگای مەریوان
ئاهێکە ڕشتەی ستەمکار ئەبڕێ
هەودا کە توندت کێشا ئەپچڕێ
ئەڵێن هار ئەمرێ بە خۆڵی مردوو
بەسەر (هیتلەرا) بیبێژنەوە زوو
بەڵکوو خوا بیکا ئەوی پێ بمرێ
ئەمەندە لاقی بەندەی خوا نەگرێ
بە هۆی ئەوەوە هێندە کوژراوە
قەبرستان جێگای مردووی نەماوە

وردە مەئموووران بۆ زەممی مەعاش
بە هۆی هیواوە کەوتوونە تەلاش
تا تریاک دینن بۆ ماران گەستوو
بەدەم ئێشەوە ئەوان ئەڵێن دوو
نە تەرەسازەو نە تەرەماشە
شەرەگەرەکەو دەوەن بەئاشە
تا رەوگو رانمان دوای نەبرایەوە
ڕێگای کوێستانمان بۆ نەکرایەوە
خاڵانەکەیە (مەمرە تا بەهار
کورتانی تازەت بۆ دینم لە شار)
ئەگەر خوا ئەکا (هیتلەر) نامێنێ
پایزیش نەشئەی بەهار ئەنوێنێ
(ئیتالیا) کە وەک فسفس پاڵەوان
خۆی هەڵکردبوو، هاتبووە مەیدان
ڕۆژێکی لێ دێ بڵێن یۆنان هات
بە گور گەلۆقە دەرچێ لە وڵات
ئەوسا بە گورجی ڕایان ئەفرێنن
کەرسمەی (مۆسۆلینی) دەردێنن
ئەگەر (هیتلەر)یش وەک ئەوی لێ بێ
(یوم الموعود)یش بۆ جوولەکە بێ
زولم و زۆرداری تا سەر نامێنێ
خوا تۆڵەی بزنی بێشاخ ئەسێنێ
خۆزگە بە شەکری هەرزان، ڕەمەزان
تێر مردەبامان ئەخوارد، وەک جاران

پێـی نـاوێ پـایز ڕەنگـی خـەزان کـا
لـە نـەونـەمامـان گـەڵاڕێـزان کـا
فـەرتـەنـەی (هیتلـەر) کـارێکیوای کـرد
وەک گـەڵای داران لاوی لـەنـاو بـرد
جـەهـەنمێکـە (هیتلـەر)ی بـەلیـد
بانگـە بانگیـە بـە (هـل مـن مزیـد)؟
لـەوسـاوە دنیـا کـە دانـراوە
هێشتا ئـەمـەنـدەی تیـا نـەکـوژراوە
(ز)ی نـازی نوقتـەی لـە سـەر لاچـووە
بۆیـە ڕووی جیهـان ئـاگری گرتـووە
ڕۆژێکیـان لـێ دێ قـەومـی ئـەڵـەمـان
بـێنـاز بکـەونـە نـووزەی (الامـان)
بـەلام بـێعـارن، وەک جـاری پێـشوو
تێهـەڵـدەچنـەوە دیـسان زوو بـە زوو
ئەگەر کەلبەی گورگ نەشکێنی بە دار
دەسـت هـەڵـناگرێ لـە مـەڕی هـەژار
هـەنـدێ لـە لاوە بـە نـووزەی (نـازی)
خۆیـان ئـەخـەنـە بـەر لیـسی قـازی
ئـەوەی کـە بـۆ پـاس چـووە (جـرِتاوە)
لـە (کونـەماسـی) چـی تـێگیراوە
گاهـێ (تـورکیزم) گاهـێ (هیتلـەر)ی
(ئـاتوب ئیتملـی، بویلـە ئیتلـەری)

خوا، هەندێ کەسی بۆ شەڕ داناوە
(زرێ)ی گوتاهی لە بەر کراوە
لە ئاه و نالەی هەزار ناترسێ
لە پرسیاری مەحشەر ناپرسێ
خراپە ئەکا لەگەڵ پیاوچاکا
لای‌وای دوعا کاری لێ ناکا
کە چی لەپڕێ، ئاهێ ئەگرێ
زرێی ئەدڕی و ئاهی ئەبڕێ
ئەتلێتەوە، وەک ماری بە گێنگڵ
بە سەد قێزوبێزئەیخەنە ژێر گڵ
مەڕنەمووکەکان بە گورزی گران
بەردەینە وێزەی ئەیخەنە ئامان
هاکا (هیتلەر)یش وەک (ئەسفەندیار)
تیری ڕۆستەمی لێ کەوتە ڕووی کار
چاوی غروری کوێر بوو بە پەیکان
بە کوێری گەڕا یاوەری شەیتان
ئێستا نازانێ خوێن ڕێژی چییە؟
چونگو خۆی ژنو منداڵی نییە
ئەگەر کەسێکی خۆی بکوژرایە
نەدەبوە باعیس بۆ ئەم هەرایە
وابە نای ناحەق جیهانی شێواند
هیچیشی بۆ خۆی لێ هەڵنەکڕاند
هێندە سەری خۆی لێ دا بە بەردا
کاتێکت زانی دەستی لێ بەردا
چرایە لە لای خواوە ئەسووتێ
کە فووی لێ کرا، کەپوو[1] ئەسووتێ

١. کەپوو: لووت.

هــەوای زســتانە، (خومــان) بــەتاڵــە
هــەمــوو کــەماڵــێ دوایــی زەواڵــە
خــوا بیــداو وێنــەی ئــەســتێرە هــەڵات
بەدکار بە هەڵات، ڕووزەرد بوو هـەڵات
لــەم قوبیــەیــەدا ئــەوی بمێنــێ
دەنگێکــی خۆشــە، گــوێ ئــەزرنگێنــێ
کاتــێ ئـەتبـەنـە (گـردەکـەی سـەیوان)
ئەتخـەنـە ژێر خـاک بـە دەنگی قورئان
شــەرت وایــە بــە دڵ ڕەحمــەت بنێـرن
نــە وەک بــە جنێو هــەڵــتپــەسێرن
پیــاوی بــەدزویــان، زوبانیــان بــڕی
بـە پـەڕەی قورئـان خوێنـەکـەی سڕی
تفیــان ئــەکــردە ســیمای بــێعــارێ
ئـەیگـوت: ڕەحمـەتـە، بـاران ئـەبـارێ
ئـەڵـێن ئـەژدەهـا هـەڵـی ئـەکێشن
ئەم خەڵکەیش لە دەست (هیتلەر) بە ئێشن
خۆزگــە ئــەویــشیان وا هــەڵــدەکێــشا
بــەڵام لــە پێــشدا، دانیــان ئــەکێــشا
کاروانی حوشتر ئـەکـشان بە بێدەنـگ
کـەرێکـی دیتریـان بووبـوو بـە پێشەنـگ
وتم: (هیتلـەر)ە کـەوتـە پـێش ئـەڵـمان
کـەرەکـە تونـد بـوو لـێم هاتـە زویـان
وتی: خـــوا نـــەکـــا بـــبم بـــە (هیتلـــەر)
وەک ئـەو خـوا بمکـا بـە ئالـەتی شـەڕ

ڕێـــوی پێـــستی خـــۆی وەرگێڕێتـــەوە
کـــەوڵـــێکە ســـەرمـــا ئـــەگێڕێتـ ـەوە
کـا، هێنـد گـران بـوو ئـەچمـە ئاسمـان
کاکێـشی ئـەکـەم لـە ڕێـی کاکـەشـان
بۆ پارەی (کـابین) چاوەڕێـی (کـا) بـین
دیـارە کـە نابـێ خـۆبین بـە خـوابین
عـامیلی بـێ‌عـیلم، دیـدەی بـێ‌نـوورە
عیلمـی بـێ‌عـەمـەل، زینـدەبـە گـۆڕە
بـا وجـوود عیلمـی ئێـستا چـەنـەیـە
بـــرەو بـــرەوی خـــۆش داکـــەنـــەیـــە!!
نـەک ئێـستا، دەورێی ئـادەمـیش وا بـوو
بـــۆ زۆرەملـــێ بـــاغ بـــەرەڵـــلا بـــوو
هـەروا هـاتووە و بـەو ڕەنگـەیـش ئـەڕوا
بـــێ‌دەســـتەڵات بی ئـــەکـــەوێتـــە دوا
هـــەرلایێـــک ئـــەچـــی هـــەر زۆردارییـــە
چـــارەی ناچـــاری دەرکـــەناریـــە
بـەڵام چـی دەکـەی لـەگـەڵ عائیلـە
کـە بـە نوقتـەیێـک بـوو بـە غائیلـە
هیجگـــار منداڵـــێک کـــەوا ئـــەخوێنـــێ
خـــوێنی توانـــایی بـــاوک دەردێنـــێ
کـەسـیش نازانـێ بـۆچی دەخوێنـێ
لـــەم خوێندنـــەدا چـــی تیـــا ئـــەبینـــێ
گوایـە هـەموویـان ئـەبـن بـە مـەئمـوور
باوکـە جـێ نـەمـا، پـڕ بـوو دەرو ژوور

منداڵ لە زکی دایکیا خوێن ئەخوا
کە هاتە دنیا ئاوڵە دەرئەدا

ئای ئەوەی خوێتی خەڵکی ئەمژێ
نازانم ئاوڵە بۆچی نایکوژێ

تەماع سوێراوەو، وەک ئاو دەنوێنێ
تا بیخۆیتەوە تینوێتی دێنێ

بۆ هەندێ سوێراو ئەبێ بە هەنگوین
تەماعکارەکان وا زۆرتر ئەژین

سەری کەر کرا بە ڕەشی گاوە
لەم دنیایەدا پرسین نەماوە

ئەگینە سەلکێ شێلمو چەوەنەر
گەیە ڕادەیێک لەوزە بەدەر

لە (قەڵاچوالان) زەمانی پێشوو
بۆ عیبرەت کێلی قەبریان نووسیبوو

مەنێکی گەنم بە دوو جلق ئەدرێ
وای لەوەی ماڵی پێ بە خێو ئەکرێ

بەفری ئاسمان، بۆمبای سەرزەمین
(خامیش) گرانە، بێ کفن ئەمرین

هەزار ئەناڵی بە گیانەڵاوە
خوایە هیوامان هەر لای تۆ ماوە

بە دارگرانی دارمان بۆ کرا
پەژارەی (هیتلەر) لە ناو دەربرا

ئــازا لــە بــەنــدو زنجــیر ناپرســێ
ترســنۆک لــە بــای زگــی ئــەترســێ

قــسەی بــێ فــێڵو ڕاســت وا لای شــێتان
درۆو دەلــەســەیــش لای پیــاوی شــەیتــان

خەلــک بــە نوقلانــە چیــان گــوت وایــە
زوبــانی مــەخلــووق قــەڵــەمــی خوایــە

بــە (وگــاع، وگــاع) وەلــەکــی بــەغــدا
لــەقلــەقیــان خــستە ناوشــەت بــە هــەڵــدا

گاڵەو ناڵەی خەڵــک (هیتلــەر)ی شــکاند
خـــوا عـــەدالـــەتی بـــە عـــالم نوانـــد

هاکــا بیـــستمان وەک کونـــدەبـــەبـــوو
چاوی (هیتلەر)یان کوێر کرد بە قووقـوو

بـــەلام چ فایـــدە ئـــەو دنیـــای ســـووتاند
بیشکوژرێ خۆ ئەو بەدیی خۆی نوانـد

پێشرەوی شەڕ بوو، بۆ قـەومـی ئـەڵمان
بـــاری نـــەگبـــەتی خـــستنە ســـەر شـــان

تـۆ بـە خـواردوو بـوون کـە جـارێکی تـر
بـــۆ دیکتـــاتۆری نـــەبـــن بـــە لـــەشـــکر

ورچ بـــە زاتی شـــێر ئـــازایی نوانـــد
چنگـی پـلنگی بـە هـەڵـمەت شـکاند

لـە بـەفـر سـاردتر هـەناسـەی سـاردە
تـەقاویـست ئـەڵـێ مـەلا، یـە، ئـاردە
ئـەڵـێن بانێکـەو دوو هـەوا، وایـە
نازانـێ خۆیـشی ئـەمـەی لـە دوایـە
جـاران (ژاپـۆن)بـوو یـاجووجو مـاجووج
ئێستا (نـەڕنـایش) کـردوونی بـە عـووج
بـەڵام کـە نـاوی (بـسم‌الله)ت هـانی
خـۆی ڕانـاگرێ غـوولی یابـانی
یـاریی ئـەم شـەڕە بـووە بـە (واغـێن)
کە (کایـە) کـوێر بـوو ئـەبـێ بـە تێچـێن
هـەر نێـوە ئـەدەن هـەتـاکوو هـەڵـدێ
ئینجـا ئـەستێرەی عـەدالـەت هـەڵـدێ
پیرێـژنی چـەرخ (عاشـووڕای) لێنـا
لـە هـەمـوو قـەومـێ گۆشـتی بـۆ هێنـا
خـەڵـک برایـەوە، شـەڕ نابڕێتـەوە
ئـاگری (هیتلـەر) ناکوژێتـەوە
لـە جـەژنـا دوژمـن ئاشـت ئـەبێتـەوە
دوو جەژن یـەک کـەوت، شـەڕ نابڕێتـەوە
ئەیانگوت (جـەجـاڵ) وەک بـەنـدوباوە
مـن بـاوەڕم کـرد (جـەجـاڵ) هـەڵـساوە
مەگەر بە (مەهدی) چاک بی ئەم حاڵـە
زاڵـم خـۆت بگـرە وادەی زەواڵـە

دەوڵەمەندی (ڕژد) خاوەن ماڵ نییە
بە چی ئەزانێ ئەو حەماڵ نییە
سیلاحی دەستی ئەبنای زەمانە
درۆو، بێشەرتیو، خیانەت سیانە
درۆیێکی وا کە بیسەلمێنی
شەرتێک کە سوێندی نامووس بەلێنی
بە سەرزاری دۆست، کە چی بە دزی
کاتێک زانی هەر وەک مار گەزی
لەگەڵ ئەو حاڵە ئەوان لە کاران
ئەڵێی نە بایان دیوە، نە باران
هەموو تازەیێک زەوقێکی تیایە
مردنی تازەی برسی بەلایە
ئەڵێن تەنگانە شیدەت بسێنێ
گوریسی هێزی خۆی ئەپچڕێنێ
وا ئێمە پچڕان، گوێش ناپچڕێ
دوای ئێمە خۆشی بە کێ ئەبڕێ
(هیتلەر) لە (ئیتلەر) جمعە بە جەرگە
بە هیچ ناپچڕێ هێندە سەگمەرگە
ئەیانگوت سەگەل ڕاوەورچ ئەکەن
ورچ سەگی خەساند، گونیان چرچ ئەکەن

تیغی جەوهەردار هەرچەندە جوانە
جەوهەر ناڕێژێ پێوە چەسپانە
بەلام جەوهەری ئینسان ئەپرژێ
بە هۆی ئەوەوە زۆر خام ئەبرژێ
تیغی جەوهەردار بریندار ئەکا
پیاوی بە جەوهەر زام تیمار ئەکا
پیاوچاک پەلوپۆی ئەکا بە سێبەر
لەو سێبەرەدا کار ئەچێتە سەر
سێبەری داری گوێزی کوێر قورسە
لە ژێر داری (بی) بنوو مەترسە
دارگوێز بە حەو ساڵ ئینجا بەرئەگرێ
مێو بە سێ ساڵە لێی ئەخورێ ترێ
کە تۆ ئومێدی نان لە خەڵک ئەکەی
دیارە خزمەتی داری پەڵک ئەکەی
ڕەنج بدەی لەگەڵ پیاوی ناپیاوا
ڕەنجی شانی خۆت ئەدەی با ئاوا
پێشینان ئەڵێن لە داخ و دەردا
هاتیتە ئەمەی خۆڵ بکەی بەسەردا
خۆڵی بەر قاپیی دەوڵەمەندە پێوە
پارە ڕژاوە ئاڵتوونە پێوە
من ئەڵێم نابێ ئەم ئیشە وابێ
چونکو دوڵەمەند پارەی گوم نابێ

لەسەر هیچ باریٚ ناوەستیٚ ئینسان
سروشت دراوە ئینسان لە نیسیان
گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێتەوە
ئینسان کە چێنرا سەوز نابێتەوە
ئەڵێن ڕۆحی ئەم لەبەر ئەوایە
کەوابیٚ ڕۆحیش چەشنی کەوایە
ئەوەی کە ئەڵێن ڕۆحی خەبیسە
ڕۆحی پیاو نیەیە، ڕۆحی ئیبلیسە
هیوایشمان هەیە ڕۆحی ئیبلیسە
(شیاطین الانس) نەسسی قورئانە
با وجود کە خوا ڕێم لیٚ تێک نەدا
چیم دەست ئەکەویٚ لە دۆستی بەدا
لەگەڵ بەدگۆدا ئازای دەربەرە
بە موحاوەرەو بە موجاوەرە
پیاو بیٚ جیٚ توند بیٚ، قاچی شەق ئەبا
(سرکە) کە توند بیٚ، (قاپی) شەق ئەبا
غەیبەتی حەمام دەنگ ئەداتەوە
چیتی (بەقەمیش) ڕەنگ ئەداتەوە
ئەو حەلوا خۆشەی پاشملە ئەیخۆی
خوا فەرموویەتی گۆشتی برای خۆی
زستانان خۆشە کۆمەڵی شەویٚ
بەلام (ماڵوێر)، غەیبەتی ئەوی

ئـەو چـوار عونـسورەی سروشـتی مـنن
هـەر چواریـان لـەگـەڵ یـەکـدا دوژمـنن
ئـاوو، ئـاگرو، بـا، لـەگـەڵ خاکـا
ئـەویـان لـەگـەڵ ئـەو کاتـێ هـەڵ ناکـا
کـە مـن لـەمانـە دروسـت کـرابم
چـۆن لـەگـەڵ بـرای خۆمـا بـرا بم؟
سەیر ئەو سەیرەیە ئەوانەی چاک بوون
نـەتـەوەکـانی ئـەوان ناپـاک بـوون
جـارێ کـوڕانی ئـەوەڵ پێغـەمبـەر
ئـەوان یـەکتریـان دایـە بـەر خـەنجـەر
دووەم یوسـفی شـیرین خـەت و خـاڵ
براکـانی خـۆی هاویـشتیانە چـاڵ
ئیـستایش دەبیـنین کـوڕە وەلیـەکـان
دەسـت ئـەوەشێنن بـە تـیرو پـەیکـان
وەڵـلا وەبـیللا کـاری ئـەڵـلایە
ئـەم بگـرەو بـەردە و شـەڕو هـەڵـلایە
ئـەگینـە خـوا خـۆی بـە ئێمـەی فـەرمـوو
بمانویـستایە ئوممـەت یـەک دەبـوو
ئەگەر دونیامـان وەک بـەهـەشـت ئـەبـوو
هیچکـەسـێ بـەلای خـوادا نـەدەچـوو

❀❀❀

عەشق ئەو عەشقەیە وەک دوگمەو قەیتان
لە یەکتر ئاڵێن بە دەست لەملان
بە جووت بگەوزێن لەسینەی سافا
دەم لە ناو دەمداو مل لە تەنافا
ئەوەیان خۆشە کە بێ‌منداڵن
جەرگیان ناسووتێ کە بوی بناڵن
موعجیزەی گەورەی (عیسا) ئەمەیە
منداڵی نییە بێ قرەو وەیە
ئەم مانگەیش هێشتا شینی (حوسەین)بوو
واوەیلای (زەهرا) و ناڵەی کەونەین بوو
هی ئەوتۆ هەیە بۆ نانی منداڵ
بە بادە غەمی خۆی بە با ئەدا
هی وایشمان هەیە تریاک ئەکێشێ
ماریش پێوەی‌دا، هیچ کوێی نایێشێ
منیش بە بەنگی موحیبەتی خوا
نەمار، نە دووپشک، گۆشتی من ناخوا
چەند خۆشە ئینسان لە خۆیا پاک بێ
لە بەندوباوی دونیا بێ باک بێ
سەرگوزەشتەکەی دووپشک‌و کیسەڵ
لەم زەمانەدا بووە بە مەتەڵ

هەندێ تەبیعەت وەک دووکەڵ وایە
بە گەردو خولەو سەر لە هەوایە
هەندێ سەرگەردان وەک ئاو شەیدایە
بەردەڵ بەردییە، روو لە بەغدایە
دەستەیێکی تر بەتەپو گڕە
پیاو دەسووتێنێ، زادەی ئاگرە
هەندێ وەک دایک دڵسۆزەو چاکە
ئەتگرێتە خۆی، وەک خاکی پاکە
بەڵام کە خاک بێ لە رێی ئینسانا
عادەتە هەر چی هەڵسا پێی پیانا
پێسی زیندوانی بەسرا ئەکرێ
کە مردیشی ئەو لەباوەشت ئەگرێ
ئێستا ئەمەوێ تێبگەم ئەم چوارە
بۆ رۆژی ئەمرۆ، کامیان بەدکارە؟
با وجوود هەر چی من بڵێم بۆشە
هەرکەس ئەتواری خۆی لەلا خۆشە
هەمووی لە قاڵبی وەستایێک دەرچوو
(وخلقناکم اطوارا)ی فەرموو
سروشتی (هیتلەر) ئاگری قودرەتە
شەیتانەو لای خەڵک وا بە حورمەتە

زستانان دووپشک ئەچنە کونەوە
من خزاومە کون، ئەمدۆزنەوە
وەمزانی سەرما دووپشک سڕئەکا
کە چی سەرما ئەو گەرمتر ئەکا
هەر هەنگ ناموسی خۆی ڕادەگرێ
بە پیاویەوە دا، لەداخا ئەمرێ
بەرخو کار دەنگی بلوێریان ئەوێ
سەد بلوێر لێدەی، گا بۆی نانەوێ
جاران موختاران گزیریان هەبوو
بە گزیر ناوی چاکان دەردەچوو
یاخوا گزیرمان خوا لێ نەستێنێ
ئەگەر ئەو نەبێ پیاوچاک نانوێنێ
چەند خۆش بوو جاران بە میرو گزیر
کە ئەمووستیلە ئەیکردی بە میر
یاخۆ باز ئەنیشت بە سەر سەرتەوە
ئەکەوتیە شاهی بە یاوەرتەوە
ئێستا ناوێری لە کون دەرکەوێ
(بە بابی، بابی) مەگەر سەرکەوی
بابی بابیشمان لە بەهارایە
بەهاریش هێشتا شەڕ لە کارایە
هانام بە تۆیە خودای کردگار
لێمان نەشێوێ سەیرانی بەهار

کــە بــە منداڵـــی (قبووڵـــی)نــەخــۆی
گەیشتیە پلاو ئەڵێی: خەڵکی کوێی؟
یــاخوا قــەت گــەدا نــەگاتــە مــەســنەد
هــەمــوو کاربــەدەســت ئــەبنــە پیــای بــەد
جاران (بــسم‌الله) ئــەکــرا لــە ســەر نــان
ئــەبــوە تێــرەخــۆر، قاپێــک بــۆ هــەمــوان
ئێــستا (بــــسم الله) کــــەوتۆتــــە غابـــات
پیــت‌و بــەرەکــەت بۆیــە دوایــی هــات
پــیر ڕیــشی نــەبــێ گــووچنــەی دووخــە
ســەیــدی بــەدخــوو (ئایــەی مــەنــسوخە)
بێــدەنگــی دەم ڕاســت بــە هــیچ نــاژمێرن
(فیکــە) بــە بــرای (بــێ لێــو)ئــەســپێرن
لـــە (هـــەوراما‌نـــا) ڕمبـــازی نـــەبـــوو
کە چی (هەورامی) یەکەسوار دەرچوو
ســـوارێ گلابـــوو لـــە دەوری (هـــاوار)
ئەیگوت: سوارنەگلێ، چۆن ئەبێ بە سوار
خێــر بــە دەســتی خــۆت نــەبــەشــێتەوە
خێـــری ئـــەو خێـــرە ئـــەبـــەشـــێتەوە
سوار گــلاو دیــسان ڕێــی ســەختــی پێــوا
بــۆ ئــەوە دەشــێ بیکــەی بــە کێــوا

چرووک لە دونیا خۆی قەمتەر ئەکا
لەولایش حیسابی دەولەمەند ئەدا
ڕاستی، باریکە هەناسە ئەبڕێ
هەرچی هەڵیگرت شەڕی پێ ئەبڕی
گۆچان کە قەفی چەماوەتەوە
سەرچەوتەو، سەرچەوت ڕاست ئەکاتەوە
نیکاح بەردیکە سەر (مەلۆی) ئەنێن
(حاجی یاتمەز)یش بە تەلاق ئەڵێن
جاران ئەیانگوت عەیبو شوورەیی
ئێستا ئەبێ دووی شوورەیی کەوی
(ڕۆستەم) بۆ ئەمەی تیغی کول نەکا
دوو کەسی ئەگرت ئەیدا بەیەکا
ئەوەی بە پارەو بە دەستەلاتە
شەڕیشی وەک ڕیی بە قۆنتەراتە
جاران ئیتالیا شەڕەگای ئەکرد
ئێستا گاجووتی (بنیتۆ)ی بار کرد
هەندێ بەلفکەی زیر دەشۆرێن
هەندێ بە نەرمی لەبار دەگۆڕێن
شەرت ئەوەتە تۆ میزاج بناسی
(تەنتریۆت) نەدەی لە جێی ڕۆن ماسی

چەند خۆشە کچی جوان خوێندەوار بێ
شێوەی هامسەری تێدا دیارە بێ
ئەوسا ئەتوانێ کە قەدری مێردی
ڕاگرێو پشتی نەدا لە عەردی
کوڕ و کچ ئەگەر جوانی یەکیانخا
کە لە یەک تێر بوون، دیواریان ڕووخا
چلێس زەحمەتە بە ژنێ هەڵکا
جارجار سەردەکا بە(دیزەی) خەڵکا
(ئێسری بالانی) زۆڵە و چەمووشە
کە گوێی مەلاس کرد، ئەزانی تووشە
بەلام هەندێ کەس گوێی نابەنە چەرم
(جووتە) لێ ئەدەن، بە تێکەڵی گەرم
ئەگەر (گوێرەوسار) نەبێ بۆ گوێلک
بێستانمان ئەبێ بە دەشتی کوڵک
پیری زاتێکی خستە مەینەتی
هاواری کێری (شەرح موغنی)یەتی
کورد لە بەر کێری خوای بیرچووەوە
(لیلەالقدر)ی پیا خەرج بووەوە
جاران جاربەجار ئەکەوتە سەما
بە شەری (هیتلەر) نەشئەی تیا نەما
یاخوا (هیتلەر)یش وەک ماری تۆپیو
هێزی نەمێنێ بۆ ئەمدیو ئەودیو

هەر وەکوو (نەفیی نەفی) ئیسپاتە
زولم لە زالم، وەک حەسەناتە
ئەڵماس بە بەردی بێ قیمەت ئەشکێ
کە شکا ئیتر پێکا نالکێ
بەلام (ڕووسووری) چاری کراوە
باوکی ماقووڵ بێ، بۆی داپۆشراوە
پیاوێ کە دەستی لە دەست هەڵبڕا
زۆری پێ نەچوو پێی هەلاواسرا
شەرتە ئەو دەستەی کە هەڵدەبڕێ
ئەبێ دەستێ بێ بۆ دزی نەبڕێ
هەندێ موسیبەت کە خوا ئەینێرێ
بە سەدای کردەی بەدمان ئەژمێرێ
کە دەستت بە سەر پشیلەدا هێنا
ڕەگی کۆترو کەوی دەرهێنا
عەرش کە بە نالەی هەتیو ئەلەرزێ
بۆچ بەو لەرزەیە (هیتلەر) ناتەزێ
تا ڕووی سەرزەمین بە خوێن سوور ئەبێ
گێپەڕەی ملی ئەو ئەستوور ئەبێ
بەهار بۆ جوان خۆشە بگەڕێ
داری پیر بە بای بەهار نالەرێ
پیری و جوانی تێکرا زەحمەتە
یادی جوانی بۆ پیر حەسرەتە
پیر تەقاویت بوو، ناکەوێتە یاد
ئیتر دای ئەنێن بە نەفسی زیاد
نازانن خۆیشیان وایان بەسەر دێ
گۆڕ وایە بەدکار دەری کەن لە دێ

کـە لـە ڕوونـاکی کـەوتیـە تـاریکی
چـاوت نابینـێ پێـوە خـەریکـی
ئـەبـێ ڕاوەسـتی تـا چـاوت ڕادێ
تـا چـاوت ڕادێ کوێراییـت دادێ
لـە تاریکیـشدا شـەم شـەمـەکـوێرە
کـەوتـە ڕوونـاکی، نابینـێ کـوێرە
ئـەمانـە دەردی کوتووپڕییـە
قـۆرتی نـەگبـەتی کاسـەپڕییـە
هەر چی لە پڕێ کە بوو بە کوڕێ
خۆی لێ ئەگۆڕێ، زۆر بەرز ئەفڕێ
دیارە ئەوکەسەی کە بەرز ئەفڕێ
ئەستۆشکانی گەوجیی پێ ئەبڕێ
ئـاخ ئـادەمیـزاد لـە خـۆی بایـە
بـۆ دوو ڕۆژیـش بـێ شـاهی شـاییە
ئـەم بـەرزە فڕینـەو ئـەم مـلشـکانە
لـە ئـادەمـەوە ئیرسـی باوکمانـە
دنیـا هـەزاران (فیرعـەوت)ی دیـوە
کـەللەی (کـەی) لـە ژێـر خاکـا ڕزیـوە
دوای ئەوەیش ئەوەی دوو ڕۆژی بەرکەوت
نەسرەوت تا هەوای سەر کەوت سەرکەوت
دنیـا شـێواوە بـە کـەس چـا نابـێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیا بێ

بــــارانی نیــــسان دوڕو گـــــەوهــــەرە
لـــە ڕاســـتی ئێمـــە ژاڵـــەی بـــێبـــەرە
فریــشتەی ڕەحمــەت لــە تــەقــەی بۆمبــا
هــەڵــفڕییەوە، ڕەنجمــان چــوو بــە بــا
خــوا فـــەرمـــووی: دنیـــا! بچـــۆرە بنـــە
ڕووبکـــەرە ئـــەوەی، کـــە ڕووی لـــە منـــە
کە چـی دنیـای کـەچ پێچـەوانـەی کـرد
هەر چی خوای نەویست، خۆی بۆ ئەوە برد
ئێستایش ئـەوانـەی کـە خـوێن ئـەڕێـژن
هــەنــدێ بــەدنمــەک چاکیــان ئــەبێــژن
بــە نــانی (عــیراق) پــەروەردە ئــەبــن
کـە چـی بـە نـەزمـی (نـازی) ئـەنـووزن
ڕەحمەت لەوکەسەی (ئەسپێ) ئەکوژێ
لـــە باخـــەڵـــیایە و خـــوێنی ئـــەمـــژێ
نیـسکی (مۆریـاس)و هـەرزنی (ڕە نگـاڵ)
بــێ بــەروپــشتن، بــۆ کــەس نابنــە مــاڵ
لـــەم سیاســـەتـــەی ئینگلیـــزە ناگـــەم
پیـاوی بـەدنمـەک ئـەخاتـە پـێش دەم
پـیرەمێـرد ئـەڵـێ: پیـاوێ سـەرکـەوێ
ئەبـێ دوڕنـاس بـێ، کـووژەکـەی نـەوێ
دەربـــارەی ناکـــەس پیـــاوەتی مـــەکـــە
بە کـۆڵ بیبـەیتە (کـەعبـە) لـەک لـەکـە

بووکــەبارانــە ئــاوی پیــادەکــەن
ئینجـا بـۆ بـاران ڕوو لـە خـوا دەکـەن
خـوا هـەمـوو سالـێ بـۆ (کـەپـرەشـینە)
بــاران ئــەنێــرێ ئــەڵــێن: ئاینــە
بــۆ ئــاین نیــە ئــەو تــۆزە ئــاوە
بــۆرجی ئاسمــان هــەروا ســووڕاوە
ئـەگینـە ئـەگـەر بـە دوعـای (جـوو) بـێ
ئـەبـێ بـۆ (هیتلـەر) مـەرگێکـی زوو بـێ
لامواپـە (هیتلـەر) نـەسـلی شـەیتانـە
بـۆ شـەڕ خولـقاوە، عـەدووی ئینـسانە
لــە ســەرزەمینــو دەریــاو هــەوادا
بـە شـەڕ بـۆ بـەشـەر بۆمبـای هـەوا دا
چـەنـد پـیرو جـوانو منداڵـی هـەژار
لـە گیـان کێـشاندا لێـی کـەوتنـە هـاوار
کـەچـی ناڵـەیـان تـەئـسیر نانوێنـێ
کوا دادی مەزلـووم عـەرش ئـەلـەرزێنـێ
ئــەوی بــە گونــاه ڕەش ئــەبێتــەوە
(تــیر) ڕێ لــە لــەشــیا نادۆزێتــەوە
وا چاکـە ئینـسان هێنـد گوناهکـار بـێ
کە (تیر) نەیبڕێ، لـە مـەرگ ڕزگـار بـێ

سروشــتمان چونکــو گــەنمــی تیایــە
هــەویــر بــۆ هــەمــوو زامـمــان دەوایــە
ئـەگـەر ئاوبـەنـدیش زۆرمـان پـێ بێنـێ
نیــوە نمــەکــێ ژانی ئــەشــکێنێ
لــە بــەر ئــەوەیــە ئــەگــەر ئــەبــرژین
فش هەڵدین بـە بـای غـروور ئـەترشێین
لــە فــەسیلەدا تــیرەتــیرەیــن، جــوین
گــاڵو زوڕاتو دانــەویــلەو جــۆین
هــاڕیونی ئاشــی چــەرخ بــەقینــەوە
ئــاردی نــاو دڕکــین، یــەک ناگرینــەوە
چاومــان ژوور ســەری خۆمــان نایینــێ
عالـەم سـەرکـەوتو (کـورد) وا دەمێنـێ
دووکــەڵ لــە نزمــی بــەرز ئــەبێتــەوە
دیــزە لــە بــەرزی تــل ئــەبێتــەوە
ئـەورووپـا ئـۆردووی کـۆلارەی هـەیـە!
کـوردیش کـەلارەی تـەپاڵـەی هـەیـە!
(تــەکــەنمــەد)ی ئێمــە (بــەرگــن)ە
فانیلــەی ئــەوان (ڕۆنــگ)ە بــەرگنــە
ئـەو گیایـەی ئێمـە ئـەیخـەینـە بـەر کـەر
ئــەوان (ئاوریــشمی) لــێ دێنــەبــەر
ئـەوەی لـەم خاکـە خـۆی پـەیـدا ئـەبـێ
دەس خێــوی کــەوێ کیمیــایی ئــەبــێ

چنـار کـه بـڕاو جـوێ بـووەوە لـه بـن
ئـەیکـەن بە پـەیـژە، پیـا سـەرئـەکـەون
(ڕەسـەن) بـۆ ناسـوار، ئـاوزەنگـی نـادا
(کەر) هەر چی هەستاسواری بـوو پیـا دا
(مازوو) چونکوو خۆی بێ ئەرک بەبەرە
بـێمنـەت فـەیـزی (مـەنـنی) لـه سـەرە
داری (سەرو) چونکوو بە بـالآ ئـەخۆرێ
قـووچبـووەتـەوهـو بـەریـش نـاگرێ
ئـەوی بـە دەعیـە بـەرزئـەبێتـەوە
وەک (شـۆڕەبی)یـە، ئـەنـەوێتـەوە
پیـاو خـراپ هێنـدە کـەوتۆتـە کایـە
چـاک دەڵـێ: کاشکێ خـراپ بوومایـە!
وا چـاوم لێیـە پیـاوی بـە نـاموس
خوا خستوویەتە ژێر ئـەمری (جاسـووس)
خـوا بۆیـە کـاری ئـەوتـۆ ئـەسـازێ
هـیچ کـەس بـه عـیلمو فـەزڵـی نەنازێ
جاران لووس لاو بوو، ئێستە زمانی لووس
بـازاڕی گـەرمـە ئێـستا (قـزە رووس)
مـن فـەخـر ئـەکـەم ئێستا بـەم ئیشە
کـە بـاوی دەسـتەی ئاغـای بـێ ریشە
یـاخوا هـەر ئـەوان بکـەونـە ڕاسـی کـار
تـاکوو دەرکـەوێ بـە کـارو بـێ کـار

ئـەم شـارە تـەسـلیم چـشتێ کـراوە
بـە مـەتـەڵ شـەش پـای دوو سمـی نـاوە
کلکـــی لــــە بـــانی پـــشتی ڕوواوە
کــە کلکــی بگــری ڕوو لــە ســلاوە
بـە هـەر باریکـا پـەنجـەت خـستە ژێـر
ئـەبــێ بـە ئاڵـەت بـۆ شـەڕو بـۆ خێـر
خـوا فـەرموویـەتی ڕاسـتی هـەڵکێـشن
کە چی بە(کەچی) خەڵک لێی بەئێشن
چونکـــە میـــزانی عالـــەم شـــێواوە
ئـــەویـــش بـــە جـــارێ پـــەتی پچـــڕاوە
بـــەدکـــار بـــەزریـــی گونـــاە ئـــەخـــورێ
بۆیـــە کـــە تـــیری دوعـــا نایـــبڕێ
هـــیچ کـــەس لـــە کـــاری خـــودایی ئاگـــا
خۆی خوایە و خوایی ئەداتە دەست گـا
بـــەفـــر ملیۆنـــێ ڕەق ئـــەکاتـــەوە
بـــاران بـــۆ خـــەزنـــەی خـــۆی ئـــەباتـــەوە
لـــە بـــاتی بـــاران بۆمبـــا ئـــەبـــارێ
(سـون)یـش بـەریۆتـە دەغـڵ بـە جـارێ
بـە جـاری دنیـا بـوو بـە مـووی زەنگـی
تۆفـانی بـەلا گـەیـە ئـاوزەنگـی
بـاوک ئـەولادی نـاوەتـە ژێـر پـێ
ئـاخو بـەزەیـی خـودا بـۆ کـەی بـێ

گەرما ڕتووبەت لە لەش دەردێنێ
سەرما دەستوپێی پیاو ئەتەزێنێ
هاوینان دنیا پڕ لە میوەیە
زستانان بەفر بەکڕیوەیە
ئەوەی سروشتی سارد وەک زستان
تەزوو ئەخاتە ناو جەرگی ئینسان
ئەوەی کە دڵی گەرمەو بە ڕەحمە
لە ناو پیاوانا زینەتی بەزمە
پیاو هەیە هێندە ساردو بێ باکە
ئاگری جەهەننەم تینی تێ ناکا
ئەڵێن (سەمەندەر) لە ئاگرایە
نەمدەگوت ڕاستە، ئەوم نەدیایە
(بایەقوش)م دی، خوێندی لەسەر ماڵ
ئاگری تێبەربوو، دایە کۆی زوخاڵ
هێندێکیش چاوی پیسیان کار ئەکا
چاوی پیس کاری ژاری مار ئەکا
چی دەبێ ئەگەر چاوپیسێ جارێ
(یەح) لە (هیتلەر) کاو بیخاتە خوارێ
دوعاو نزای خەڵک تەئسیر نانوێنێ
مەگەر بۆمبای چاو هەڵی تەکێنێ
وا عالەمێ مرد (هیتلەر) هەر ماوە
ناوی بە بەلایخودا نووسراوە

دنیـا دوو ڕێیـە بـۆ ئـەهـلی بـڕوا
ڕێیـەکیـان دیـتو ڕێیـەکیـان ئـەڕوا
عـاقڵ چـۆن ئـەنـوێ لـەو دووڕیانـە؟
مـەگـەر ئـەو کـەسـەی خـەوی گرانـە
دنیـا خـەویکـە بـۆت نایـەتـە دی
هێشتا کـەس بـەری ئـەو خـەوەی نـەدی
یـەکێـک ئـەبینی شـیرین خـەتو خـاڵ
لـە پێش چاو لاچوو ئـەبێ بـە خـەیاڵ
دووکـەس ئـەگـەڕێن بـە ڕۆژو بـە شـەو
لـەگـەڵ لێـک بـڕان ئـەگـەڕێ بـە خـەو
سەد خـواردەمەنی خۆشـت بۆ ئـەکرێ
ئەیخۆی کەچی زک تویشوو هەڵئەگرێ
هـەر شـۆخ و شـەنگـێ کـە دڵ ئارامـە
دوای وەسـڵ ئـەبـینی کـە (ئیحتیلامـە)
یـادی خـوا نـەبـێ تێـری پـێ نـاخۆی
هـەتـا زۆرتـر بـێ، شـیت گیرتـری بۆی
ئـەگـەر بیتـو خـوا ئـەوەی پـێبـەخشیت
مـەترسـە ئیتـر بـە هـیچ نالـەخشێیت
خوای کرد دەروونت ڕاهات بەو نـووره
خـەم خـەفـەتی دنیـات لـێ دووره

هـەوری بـەهـاری بـە هـەرەگـوڕە
بـە تـاوو تـەرزە تونـدەو بـە گـوڕە
کـە خـۆت لێگرتـە پـەنـاو پاسـارێ
زوو بـەسـەر ئـەچـێ ئیتـر نابـارێ
ئـەگـەر رووبـەڕووی ڕۆیـت بـێ‌پـەڕوا
بـەتـەوژمـەوە بـەسـەرتـا ئـەڕوا
هەر چی تەنک بێ دیارهزوو ئەدڕێ
ئینسان ئەستوور بێ ئەوسا ئەپچڕێ
(هیتلـەر) لـە دوولا کـەوتـە پـەلامـار
ئەکوژێ و ئەکوژێ بێ پەروا وەک هـار
دیارە کە دوایی (سەمەندۆک) ئەکرێ
ئینسانی خوێنڕیژ مەرگی پێ ئەبڕێ
دنیا بـە جـارێ بـووە بـە گـۆمی خـوێن
ئـەولادمـان ئـەڕوا بـێ‌سـەرو بـێ‌شـوێن
بـەم‌ڕەنگـە ژیـان تـامی نـەمـاوە
ماسـی ژێـر دەریـایش هێلکـی بـڕاوە
گرمـەی بۆمبـاو تـۆپ گـەیـە ئاسمـان
لـەرزەی خـستە نـاو بـارەگـای یـەزدان
کاتێـک زانی کـە قـینی قـەهـار
بۆ تۆڵـەی خـوێنی ناحەق کـەوتـە کـار
ڕەگـی زاڵـمی لـە بـن دەرهێنـا
ئـەم شـەڕو شـۆڕە نـەمـا لـە بـەینـا

ئەڵێن: جەهەنەم لە ژێر زەمینە
بە ئاگری ئەوە ئەم گەرماوتینە
ئەی خۆ ڕەشەبا کە لە بەرزییە
گوایە بوارەی کونی دەرزییە
هێجگار ئەو عەیشی ئێمە تاڵ ئەکا
بە تۆزو غوبار چاو بەدحاڵ ئەکا
ئەم شارەی ئێمەی کردووە بە (مەکۆ)
هەر چی دێت بڕوا، بانگ‌ئەکا مەڕۆ
فێری فیشاڵی وەهامان ئەکا
فەلەک لە دەستمان بەرد بە با ئەکا
ئەم بایە ڕەنجمان ئەدا بە بادا
با، با نەکەینە، سەر لە هەوادا
تاو تاو کە هەتاو لێمان دێتە ناو
هەناومان ئەکا بە شێلمی پیشاو
کە چی بە سەرمایش (کەسیرە) ئەبین
بایێکی لێدایین لە (برە) ئەچین
نازانین بەرگەی هیچیان ناگرین
گا کلکی لێدایین، ئەکەوین، ئەمرین
هێندەیش بە نەفسی خەڕۆمان بایین
هەر لە پەیجۆری خەیاڵی شایین
هێندە بەرز ئەفڕین باڵمان شل ئەبێ
دوایی شکانی سەرو مل ئەبێ

کــە دەزوو بکــەی بــە دەرزیــەوە
ئــەگــەرپــی کــونی بدۆزیــەوە
بـەڵام کـە ویـستت هـەودای وەرگـەڕێ
پـەنجـەت گـەیـشتێ خـۆی دیتـەدەرێ
چاکــە وەک دەزوو پێــرەکردنــە
خراپــە هــەودا لــێ لابردنــە
هـەنـدێ بـە هـەوەس خراپـە دەکـەن
لـە لای کاربـە دەسـت بـەوە دەردەبـەن
فـەسـڵێ بــەدکاریــان هێنایــە کایــە
فـەسـڵێ دەور گۆڕائــەو لــە کارایــە
(خـوادەفـەرمـوێ: مـن بمویـستایە
چاکـەم دەخـستە نـاو ئـەم دنیایـە)
دیـارە ئـەمانـەی کـەوا بـەدکـارن
حـوکمی ئـارەزووی پـەروەردگـارن
کـە وایـە بـۆچیو گلـەیـی لـە کـێ
دیارە کـە خـوا خـۆی گـەردشی ئـەوێ
ئەگینـە (هیتلـەر) یـەک گیـانی هـەیـە
چـۆن ڕێـی پـشێوی جیهـانی هـەیـە؟
خوێنڕێـژ (مـەنفـووری) هـەمـوو دنیایـە
ئــەو (پــەرسـتیدەی) ئــەڵـمانیایە
ئـەم ئـەگبـەتیـە کـە شـانی گرتـوون
کاتێــک زانی هــەموویــان مــردوون

کە چاوت بڕیە عەیبی هاوماڵت
لەو خراپتری هاوار بە ماڵت

لە قیسمی ئافرەت، ئەوی بێعارە
لە پێکەنیندا بە دانیا دیارە

پیاوخراپ توند بێو بێ شەڕ بگێڕێ
سپێنەی چاوی لێ وەردەگێڕێ

ئەوکەسەی لە ناو عەواما دوورە
بێقرەو بێوەی، ڕەنگی هەر سوورە

مەلا پردەمیان کرد لە ترخینە
حوکمیان لێ ئەکرد، وەعز بخوێنە

شێرە بەفرینە لە درۆ بکرێ
بەرگەی هەتاوی ڕاستی ناگرێ

ئەگەر بزانی تێنەگەیشتووی
کاتێک نەزانی کە پێگەیشتووی

پیاوچاک مەدحت کرد ئەو شەرم ئەیگرێ
کە غەیبەتت کرد، گوێی لێ ناگرێ

خۆت مەئاڵێنە خۆشەویستییەوە
ئەوە بزانە دوور ئەکەوییەوە

دەعیە ڕەنگێکە ئەدروشێتەوە
بەلام (زەرکەفتە) زوو ئەچێتەوە

خەوو مەرگ هەردوو برای یەکترین
لە مەرگ بێزارین، بۆ خەو ئەگەڕێین

هەندێ (کەللە)هەن کە مێشکیان تیایە
هەر چی کە ئەیلێن لای (نادان) بایە
هەندێ وەک (تەپل) کە پڕە لە (با)
با، دەنگی ئەوان بۆ ڕێی دوور ئەبا
مەلایێکی باش، مەلای دێیە بوو
جاش مەلایەک هات بە گژیا چوو
وتیک خەڵکینە ئیمتیحانمان کەن
خۆ شوکور ئێوە زۆر چاک تێ ئەگەن
وتی: سا مەلا! گایەک بنووسە
تۆنەتخوێندووە، زوبانت لووسە
مەلا (گای)ی نووسی بە دوو حەرفی ورد
هێندە ورد بوو کە چاو کاری لێ نەکرد
ئەوی‌تر ڕەسمی گایێکی کێشا
هێندە زەلام بوو باری ئەکێشا
خەڵکەکە وتیان: ئەمە گامێشە
ئەوی‌تر لە (گڵ) ناکا، (گوومێشە)
جا ئێستایش فیکری (عەوام)هەر وایە
زۆر کەسمان تێکەڵ بە کەرو گایە
ئەگینە دانا چۆن باوەڕ ئەکا؟
لەم شەڕە (هیتلەر) سەری خۆی دەرکا
نەخوازەلا خوای عادڵو عالم
چۆن مەخلووقی خۆی ئەدا بە زاڵم

ئەگەر ئەتەوێ دڵت تەنگ نەبێ
لە دڵتا مەیلی داواو جەنگ نەبێ
بە حەق یا ناحەق کە قینت هەستێ
ئەو قینە ڕێگای نەشئەت ئەبەستێ
کە بە گژتا بێن، خۆڕایی نییە
خۆیشت ئەیزانی گوناهت چییە
ئەڵبەت تۆ ئەڵێی من خوێندەوارم
بۆ ئیش و کاری میری بەکارم
بەوە ئەتەوێ بەرزی بنوێنێ
باقی خەڵکیتر خوار خۆت ببینی
نازانی مەسنەد بە خوێندن نابێ
ئەوە بەکارە کە خولفی چا بێ
زۆر (تەحسیلدیدە) ئەسووڕێتەوە
هەیشیانە بێ‌شێو، سەر ئەنێتەوە
لەولاوە یەکێ دێت بە چاووڕاو
خۆی ئەچەسپێنێ ئەکەوێتە ناو
ئەبێ ڕاوەستی فەویەی دەرکەوێ
ئەوەیش خۆ (سەبری ئەیووبی) ئەوێ
ئەویش نەماوە بواربەرکەوێ
تا ڕەش و سپیی تێدادەرکەوێ
لەوساوە دنیا بوو بە (پارتیزان)
دەستە لە پێشە زانست، یا نەزان

ئـــازایی بـــاوان بـــە وارس نابـــڕێ
زۆر وەجـاخزادە لـە برسـا ئـەمـرێ
ترسـنۆک سـەری لـە ئیش ئـەردەچێ
بـەلام نـاوێرێ لـەگـژ ئیش هـەڵچێ
تا بەخت و قیسمەت بۆت نەبن بە یار
هـۆش و هونـەرت بـۆ ناکـەونـە کـار
خـۆ لـە تـەهلوکـە، پاراسـتن فـەرزە
هەندێ جار سکووت شیعرێکی بەرزە
تـێ هـەڵـمەقوتـە، بـڵێی ئـەزانم
ئـەڵـێن (نـازانم ڕەحـەتی گیـانم)
لـە درێـژەدا ئـەدەب و کـەمـال
گەلێ چاکترین لە حوسن و جەمال
ئـەگـەر تێکۆشـی و بـۆش دانـەنیشی
ناکـەویتـەدوا، دایم لـە پێـشی
هـەر خوایـە تـەغـیر ئـەدا بـە تـەدبـیر
واچاکـە بـاوەڕ بکـەیـن بـە تـەقـدیر
زۆر جـار نـەدیـدە قیـسمەت ئـەبـارێ
پـاروویش لـە دەمـت کـەوتۆتـە خـوارێ
ئەگەر ئەکەویە جوستوجۆی ئەحوال
قـسە یـا لـە شـێت بیبـە، یـا منـداڵ
بەلام وا چاکە لە هیچ گوێ نەگرێ
ئـەوسا بـێواتـەو بـێئـەزیـەت ئـەمری

لــــە بــــارەگـــادا تــــا بــــارەکایــــە
بــە دیــاری نــەبــەی، ناچیتــە کایــە
لە بارەگای خوایش عادەت هەر وایە
بــەلام بۆئــەوێ، دیــاری تــەقوایــە
هیچ کەس هیچ کەسێ ناباتە بەهەشت
(دە)م بۆ نەژمێری نالێم بگرە (هەشت)
ئــەمــەنــدەی هــەیــە پیــاوی وەفــادار
ئەگەر دەست کەوێ، ئەو بکە بە یار
دۆستی سەرسفرە، لای چەپا سفرە
لــە تــەنگانــەدا بــە دۆســتی مــەگــرە
هەر چی لە لای تۆ ئەخوا کە ڕۆیی
ئــەڵــێ: لێمــاندا، بــە کــەری خێــوی
نازانــێ ئــەوەی نــان بــە خــەڵــک ئــەدا
بــە هیــوای پــاداش، ڕەنــج بــە بــا نــادا
ئــەمــە زەوقێکــە خــۆی لــە لای خۆشــە
ئــەگینــە هیــوای غــەیــری خــوا بۆشــە
هــــەزار جــــار تــــاقی کــــراوەتــــەوە
کــــەرەم پاداشــــی نــــەدراوەتــــەوە
هــەیــە بــە دەرســی عــیلم و بــە پــارە
عــومری خــۆی دانــا کــەم کــەســی یــارە

یەکێک ئەناسم کە لە (هەولێرە)
خوویئەو (لەقەیە) خۆت لادە لەو تۆ
سەگی نهێن گر، لە کەس ناوەڕێ
بەلایا مەڕۆ! لە پڕ ئەتگرێ
با وجوود ئێستا کە سەگ نەماوە
(هەڵەوەڕ) لە جێی ئەو دانراوە
پشیلە دیارە نەبێ، شایی مشکانە
هەرا هاتوە ئەم، دەورو دووکانە
دەوڵەمەند لە دەست سواڵکەر بێزارە
حەقیانە، هەندێ سواڵکەر بێعارە
ئاردو ڕون نییەو بە ناعیلاجی
لە هیچ کوێ نایە بۆنی ناوساجی
خوا (ئەسپێ)ی خستە فەردە ئاردەوە
بۆیە تەماعکار وا نەیشاردەوە
لە پێشدا بووە بە بگیر، بگیر
کە ئەسپێی تێدا کەوتە دەست فەقیر
ئەم مولکو ماڵەی دلمان پێخۆشە
لە سەرەمەرگا حەسرەتە، بۆشە
درۆزن زانی درۆی سەرئەگرێ
پێی ڕادێ ئیتر شەرم نایگرێ
ئەو شیرینییەیلە درۆدایە
لە ڕاستی تاڵدا هیچ کەس بۆی نایە

ئـــەوی بـــە هیـــوای ڕۆژی دواییـــە
غـــەمـــی جیهـــانی لـــە لا شـــایە
مـادام لـەو دنیـا خـودای بـۆ ئـەبـێ
بـا ئـەم دوو ڕۆژە کوێخـایی نـەبـێ
پیـاوێ لـە دووری ئـاگری ئـەدی
هێـــزی دەروونی بـــۆ دەهاتـــەدی
هیـــوا چـــاکترە لـــە نائومێـــدی
تـا مـەئیـووس نـەبی، ناکـەویـە بـەدی
هـەرکـەسـێ پارەی زۆری هاتـە دەسـت
ڕاحـەتی دڵـی دەردەچـێ لـە دەسـت
قـەناعـەتـت بـێ، بـێ ئیحتیـاجی
جامـێ دۆشـاوو دوو نـانی سـاجی
پـاقلاوای زیافـەت، بـاری منـەتـە
لە ژێر ئـەو بـارە، دەرچـوون زەحمـەتـە
منـەتو هیـوای نـەفـست دوو بـارن
وەک (زوحاک) لە سەر شانت دوو مارن
ئینـسان لـە خـەودا پـارە دەبینـێ
کـە هـەستا دەستی تونـد ئـەقووچێنێ
دەسـت ئـەکاتـەوە، هیچـی تیـا نیـە
دەوڵـەت خـەویکـە ئـەویـش فانییـە
کـەچـی چاکـەیێـک ئـەکـەی ئـەبینی
لـە هـەردوو دنیـا پـاداش ئـەبینی

گوناهیش ئەکەی با پەنهانی بێ
با نەزانیی تۆ، کەس نەزانی بێ
کە جارێ ناوی خراپیت زڕا
هیوای باوەڕی خەڵکت لێ بڕا
کابرایە جارێ درۆی کردبوو
درۆزنێ بوو، ئاگر لە ماڵ چوو
عیززەتی نەفسی خۆیشت مەشکێنە
واز لە تەمەنای ئاوێنە بێنە
ژووری زستانە پڕفەرش ئەکرێ
میوان قۆندەرەی قوڕی پێ ئەسڕێ
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە
کە چی ڕەمەزان هەر لە جێوەیە
برسیی‌وا هەیە کە لە داخی خوا
ئەگەر ڕەمەزان بێتە لای ئەیخوا
هیوایشمان هەیە هەشت نۆ نەوع تەعام
لە بەردەمیایە و پێی دەڵێ بێ‌تام
لەزەتی خواردن هەر لە دەمدایە
لە (دیزەڕەشدا) هەر یەک هەوایە
ئاخ ئەرکی دیزەی ڕەشمان نەبوایە
کێ بە کێی ئەگوت ئەمە پاشایە؟
خۆزگە حەکیمێ بە دڵسۆزییەوە
چارەی برسێتیی ئەدۆزییەوە
ئەوسا نە (هیتلەر) ئەم شەڕەی ئەکرد
نە بۆ نان کەسێ لە برسا ئەمرد

دنیـا بـە جـارێ وەک ئـاگری سـوورە
شـوكور ئـەم ئـاگرە لـە ئێمـە دوورە
بـەڵام لـەمـلاوە پـەتی ئیحتیكـار
لـە ملمـان تونـد بـوو، خـستینە هـاوار
برنجمـان ئـەبـەن، بـە ڕەنـج ئـەمێـنین
دڵـمان وا خۆشـە كـە نـەوت ئـەستێنین
هـەرچیمـان هـەیـە بـە (نـۆت) ئـەبـرێ
كە خواردن نەما، (نۆت) خەمشەی بڕێ
بـزن بـە مـەڕی گـوت وا زسـتان دێ
بـا خانۆچكـەیێـک بكـەیـن نزیـک دێ
مـەڕ وتی زسـتان بـا هـەر بـە جـۆش بـێ
خانووم بۆچییە، دووگی خۆم خـۆش بـێ
كـە زسـتان هـات مـەڕ چـووە لای بـزن
وتی: بـزن گیـان! ڕەفیقـت بـووم مـن
وتوومـە بـزن لـە جێـی گـشت كـەسمـە
تـەنهـا جێـی سـەرم بـدەری بـەسمـە
بە زۆر سەری خۆی لە كولانـە چەسپاند
گورگ هات لەدواوە دووگـی لـێ فڕانـد
مـەڵـێن: پـیرەمێـرد واتـەی بـۆش ئـەكـا
بزن بۆ شەوێ جێـی خـۆی خـۆش ئـەكـا
ئێمـە كـا (مـازوو) لـە دەسـت دەربێنـێن
دیـارە بـە (سـیچكان) تۆڵـە ناسـێنین
مـن لێبوومـەوە لـەم پـەنـدو بـەیتـە
مـن وا بـۆ تۆمـە، ئـەی تـۆ بـۆ كێتـە؟

خۆزگە هەر کەسێ کە حەفتەی ڕابورد
چاکەو خراپەی بەراورد ئەکرد
تێبگەیایە لە کردەوەی خۆی
بیزانیایە کامیان چاکە بۆی؟
ئەوسا ئەخلاقی بەشەر چاک ئەبوو
لە ڕاستی یەکتر دڵیان پاک ئەبوو
ئەمڕۆ بە بێباک واین لە جێگادا
سبەی بێ توێشوو، واین لە ڕێگادا
دوێنێ هەتاو بوو، ئەمڕو سێبەرە
پێنجو دوو ڕۆژێ، پێچی مێزەرە
لە پێش چاومانە زرتو زیندووە
کە بەلاداهات ڕوانیت مردووە
بەلام بنیادەم هێندە بێعارە
سەردەنێو ئەڕوا، بە بێهەوسارە
خوا ئەمانەی دا لە کێوو گرد
هیچیان نەیانویست ئیبایان لێ کرد
کە چی بنیادەم گرتیە ئەستۆی خۆی
وایزانی سووکێ ئەبێ بە ماڵ بۆی
ئێستا کە داوای لێ ئەکەنەوە
ملپێچی ئەکا بە شیوەنەوە
ناڵێ ئەم عومرە لام ئەمانەتە
دەست پیا گرتنی بۆم خیانەتە

ئـاو مـردوو و زینـدوو پـاک ئـەکاتـەوە
گـــڵ گڵاویمـــان لـــێ ئـــەشـــواتەوە
وادیـــارە ئێمـــە لـــە ئـــاوو گـــڵین
لـــە سروشـــتمانا پـــاک و یـــەکدڵـــین
کـە چـی بـە جـۆیی هـەوا ئـەستێنین
ئـەبـین بـە ئـاگر خـەڵـک ئـەسـووتێنین
ئـــاگری جـــەهـــەنـــەم ناهێنێتـــە بـــیر
بـــە باڵـــی شـــەیتـــان ئـــەکـــەوینـــە (بـــیر)
چونکـوو ئـاگرەکـە لـە پـێش چـاو نییـە
هەندێ ئـەڵـێن (حـەوا! جـەهـەنـەم چییـە)
کـــەوتینـــە دەورێ، تێکـــەولێکـــەیـــە
هـــەژار هـــاواری پـــاروو و تێکـــەیـــە
خـــەیاڵـــی ئـــاش‌و ئاشـــەوان جویێـــە
هیچیـــان نـــازانن دانیـــان لـــە کوێیـــە
کاتێ باراش هات هەردووکیان ئەیخۆن
ئاوی ئاش ببڕێ، بەرداش لە سەر خۆن
ڕۆن‌و بـرنج کـرِ (نـۆت)یـان زۆر پێیـە
چۆلـەکـەی دەشـتی‌و بـەردی دەشـتییە
ئـــەم (تـــەق، هاویتـــە) بـــۆ تـــەقاویتـــە
مـــەعاشـــیان کـــەمـــەو نانیـــان بـــێ پێتـــە
ئـــەوی هـــەتیـــوو لێکـــەوتـــەی نـــاوێ
خـوا لـە دەفتـەری خـۆی دەریـان هـاوێ

ئەگەر خۆت لە لای کەم دەست کەم بگری
ڕێی خۆشەویستی لای خوا ئەگری

لە خۆ بایی بوون ماڵ ئەڕووخێنێ
وەک سرکە هەنگوین چۆن ئەترشێنێ

زۆر هەرزەچەنە تووشی شەڕ ئەبن
زۆر قین لەسکیش بە قین گەڕ ئەبن

قین و حەسوودی لە دڵتا بێڵی
دوو هێل لە زەویی خۆشی ناکێڵی

ئەگەر زوبانت فێرکەی بە چاکە
دۆست و دوژمنت پێت ئەڵێن چاکە

سەبر کلیلی دەرگای خۆشییە
قەناعەت کەولی شایی پۆشییە

هەرچی خوا کردی و بە چاکت زانێ
ئەکەویتە ڕێی خۆشگوزەرانی

ئەگەر تووڕە بی بە نافەرمانی
خۆشی نابینی لە زیندەگانی

خۆ ئەگەر بڕوات بێ خوا هەیە
لە خوا بڕانت دەردێکی کەیە

کەوابێ بۆچی بە قینەبەری
خۆت لە لوتفی خوا ئەکەی بێ بەری

ئیمان دوو بەشە، بەشێکیامن سەبرە
ئەو بەشەکەی تر شوکرانەی قەدرە

ڕەجمی شەیتانی حەجی موسوڵمان
قەومی یەهوودو کوشتنی هامان
حەدیسە ئەڵێن: دوو ئەبێ بە سێ
(هیتلەر) سێیەمە، چۆن ئەخەلەسێ
(هیتلەر) نەک تەنها یەهوود بەتەنێ
دەست هەرچی کەوێ پێستی ئەکەنێ
خۆزگە شەیتانو هامانو هیتلەر
چاومان لێ ئەبوو کە ئەکەونە شەڕ
بانگمان کردایە بە هەلەل هەلەل
قوڕەقوڕاگەی یەک هەڵێنن سەگ گەل
شەیتان زۆر کەسی لە ڕێ وەرگێڕا
هیچیان وەک هیتلەر شەڕی نەگێڕا
یەکێ لەوپەڕی دنیا بەدکارە
لەم پەڕی دنیا بە جنێو لێی بارە
هەندێ گوناهی ئەبێ بە زڕێ
پەیکانی تیری دوعا نایبڕێ
عاقڵ لە کاری خوادا نەزانە
(لا یسال عما یفعل) قورئانە
بە مێشوولەیێک نەمروود ئەکوژێ
خوێنی دنیایێک بە هیتلەر ئەڕژێ
هەندێکیش بۆیە بەرز ئەبنەوە
کە کەوتنە خوارێ دەم ئەکەنەوە
نانی دەلیلی حەجاج ئەبڕێ
پێشڕەوی حوشتر بە کەر ئەبڕێ

پـایز هـات گـەڵای داری هـەڵـوەرانـد
(وەیـشوومە) پـشتی بـێپـشتی شـکاند
دار ڕووت بـوو گـەڵای کـەوتـە بنـەوە
پیرو جـوان تێکـڕا لێک ڕاسـت بوونـەوە
ئـەو درەختانـەی کـەوا بـێ بـەرن
ئـەشـێ هـەر وەکـوو (کـەوا) بیبـڕن
پیاویش کـە وا خۆی لـە خۆی بگۆڕێ
بـێ بـەرە، بیبـڕە، بیخـەرە گـۆڕێ
(کفـی بالـشیب واعظـا) هـەیـە
نایـەتـە بیرمـان کـە پـیری کـەیـە
(حـسبنا الله و نعـم الوکیـل)
بۆ هـەمـوو کارێـک ئـەبێ بـە دەلیـل
(اطـع ربـک تـسمی عاقـب)
(ولا تعـصه تـسمی جاهـل)
فـەقـیر لای خواغـوە کـە ڕزقـی بـۆ بـێ
لـەولاوە زۆردار دێـتو تێـی ڕۆێـی
ئەڵێن ئەوەی چشت لە خەڵـک ئـەفـڕێنێ
پـەردەی نامووسـی خـۆی ئـەدڕێنـێ
واتـەی کـەم دەسـتە ئـەم بـەنـدوباوە
ئێـستا هـەڵـمەتو فڕانـدن بـاوە
خـوا زۆر بـەحیلمـەو ئێمـە بـەپـەرۆش
دەریـای غـەزەبی درەنـگ دێتـە جۆش

مـردن بـه عیـززەت تـەنها جارێکـه
ژیـان بـه زیـان گـران بارێکـه
نابـێ دوژمـنی خـۆت بـه کـەم بگـری
دەرزی خوێنی ڕەگ بەردا پێی ئەمری
تـا ترسـی مـردن نـەهاتۆتـه پـێش
قوربـان قوربانـه لـه ئاقـاری پـێش
لـه سـەرەمـەرگـا دیتـه تـەنگانـه
گیـانی فـرزەنـدیش لـه لات قـەڵـغانه
زۆر بـرا هـەیـه، کـه ماڵـی بـڕا
لـەگـەڵ برایـشا برایـی بـڕا
تـا بـاوک مـاوه بـرا برایـه
میـرات کـەوتـه نـاو هـەراو هوریایـه
هـەنـدێ تـەماعیـان هێنـده مـەحکـەمـه
سوێندی درۆیـان خـوارد لـه مـەحکـەمـه
حوججـەتی جـەجـه مایـەی درۆیـان
(حجرالاسـود) ڕۆی کـرده ڕوویـان
گونـاه لـه پـاره بـەوەفـاتره
تـەنهـا گوناهـه هـاودەمـی قـەبـره
حاجیەتی بۆ من زۆر کـەڵـک ئەگـرێ
بـاوەڕ بـه سـوێندی درۆم ئـەکـرێ
نـازانم دنیـا داری بـێ بـەره
دەورەی ژیـانم پێچـی مێـزەره

خـوا زینـدەوەری جـوێ جـوێی دانـاوە
هیچکـەس لـە وێنـەی یـەک نـەخولـقاوە
سروشـتی ئـادەم لـە چـوار عونـسورە
زدی یـەک: بـاو خـاک، ئـاوو ئـاگرە
ئەمانە لەگەڵ یـەک چۆن هـەڵـدەکـەن؟
تـا دەسـتیان بـڕوا یـەک لـە نـاو ئـەبـەن
بۆیـە گـەورەیـان لـە سـەر دادەنـێن
کـە هـەڵـکردێکیان بکـەوێتـە بـەیـن
بـۆ ئـەوکـەسـانەی کـەوا بـەدخـووە
لـە لـە بـەهـشتەوە کوتـەک هـاتووە
ئـەگـەر تـەوژمـی بـاگردین نـەبـێ
دڵـۆپەیـش ئـەبێو خـانوویش ئـەتـەپێ
گـا بـێ نـەقیـزە هۆناکاتـەوە
فیـل بـە بـێ چـەکـوش مـل ناداتـەوە
ئـەسپی بێلغـاو سـوار هـەڵدەگـرێ
سـەگ نـەیبـەساتیەوە میوانـت ئـەگـرێ
هـەنـدێکی وایـش هـەن بـە دڵـنەوایـی
خزمـەتـت ئـەکـەن زۆر بـە ئـازایی
بـەڵام ئـەوانـە بـەدکـار نایـەوێ
تـوخن بـە گـەورەی دیـوانی کـەوێ
خـوا فـەرموویـەتی: شـەیتـانی ئینـسان
هـەر لـە ئینـسانە بـۆ درۆی نیـسان

هەندێ چشت هەیە قەدری نازانی
کە ڕۆیی لە دوای ئەو پەشیمانی
بە پیری خۆشی جوانیت دێتە بیر
جوانیش کە ڕۆیی نایەتەوە گیر
کە نەخۆش کەوتی ئەڵێی ئاخ و داخ
هیچ خۆشتر نییە لە بەدەنی ساخ
پارەیش لە سەرفی خۆت ئەتۆرێتی
نایخۆی خەمیەخۆی کە ئەیدۆڕێتی
کە بە جلی جوان پیاو پەسەند ئەکەی
لە لای هونەرمەند خۆت بە پەند ئەکەی
فریشتە هونەر نییە کە چاکە
لە شوێنێکدایە لە بەد بێباکە
ئەگەر ئازایە با بێتە ناومان
ئەویش وەک (هارووت) ئەخەینە زیندان
بیدە بە دوژمنبە سەرفرازی
بەڵام لە دۆستت چشتێ نەخوازی
هەر چەند شاردنەوەی سڕ سەر سڕ ئەکا
سڕ نەشاردنەوەیش سەر لەبەر ئەکا
بە جەزای گوناە با تووناوتوون بی
نەک شەرمەزاری عەفووی دوژمن بی
وەک (دێوژن) بە، سێبەرت نەوێ
لە کووپەی خۆتا، ڕاکشێ شەوێ

مـار تـا زینـدووە بـە پـێچ ئـەکـشێ
سـەری پـان بـۆوە، ڕاسـت ڕائـەکـشێ
هـەیـە لـە بـەدی زۆر قـۆرت ئـەبینـێ
کـە دەرفـەتـێ دێ هـەر تیـێ ئـەچێنـێ
باوکمـان بـە گـەنم بـە هـەشتی دانـا
گـەنمـە بـۆ داوئـەبـێ بـە دانـە
ئـەڵـێن: جـەهـەننـەم لـە دەم مارایـە
ئـاگری گـرانی وا لـە کارایـە
پـڕ بـەردەرگامـان ڕازیانـەیـە
ژانـەزگ مـشتەی نـاو هـە مانـەیـە
لایـە یاسـاغەو لایـە بـەرەڵـلا
بـەرد بـەستوویەو سـەگ گـەمارۆ ئـەدا
یەک بە سەد ئەشیا شەن و کەویەتی
مانگانـەی مـیری لـە جێـی خۆیـەتی
زۆر مەئموور دەرچوون کـەوتنە کاسبی
مـەعـاش! کـە تێـرم نـەکـەی، بـا نـەبی
تـا ئـەمـڕۆ ئێمـە لـە ڕووی جیهـاندا
زۆر بـەختیـار بـووین لـە گـوزەراندا
ئێستایش هیوامـان وایـە لـە لای خـوا
لـەگـەڵ چلـەدا، چلـەی هـار بـڕوا
لـە سـەرو لـە ژێـر شـکا ئـەڵـەمـان
چـارەیـان بـڕا، کـەوتنـە (ئـەلئـەمـان)

(یەک شەممو) نەمام بنێ، دێتەبەر
(دووشەممو) هەڵسە بچۆرە سەفەر
(سێ شەممو) نەحسە بۆ کورد بەجەنگە
(چوار شەممو)ی بەهار سەیرو ئاهەنگە
(پێنج شەمموان) باشە بووکی تیا دەبەن
هەینی بە جەژنی مۆمین ناو ئەبەن
(شەممو) تەعتیلی جوولەکەی تیایە
لای من هەموویان ڕۆژی خودایە
بەلام چاوی پیش پیاو دەئەنگێوێ
تەئسیری زۆرە، بگرە لە کێوێ
(وان یکادوا) کە خوا فەرموویە
بۆ ئەوانەیە کە چاو لەدوویە
حاکمی بابان چاویان هەڵئەکەند
بەوە تۆڵەیان لە چاوپیش ئەسەند
چەندێ زوبانی بەدگۆیان بڕی
هەندێ (ژورنالی) جاسووسیان دڕی
ئاخ خۆزگە ئەمە ئەکرا بە قانوون
چاوپیش و بەدگۆ لە ناو دەردەچوون
زمانیان بڕن، گرۆی بەدگۆیان
شوێنێکی تریان بۆ دێتە زمان
ئەڵێن: خوا بۆیە بەدکار ئەزێنێ
لە ناو ئەواندا پیاوچاک بنوێنێ
ئەمە زەمانی مەهدیی پێ ئەوێ
ئێستا کەس نییە پیاو چاکی بوێ

ئـــەوەی دەزانی گۆشـــتی پـــێ نـــاگری
خـەمی بـۆ مـەخـۆ، بـە شـوێنیا مـەگـری!
بێ گومان هەرچی کە خواستی خـوا بـێ
بـە کـەس نـاگۆڕێ، هـەر دەبـێ وابـێ
بـــۆ خواپێـــداوان لـــە پـــڕ ئـــەبـــارێ
زۆر پاروویش لە قـوڕگ ناچێتە خـوارێ
خـوا نـەیـداوەتـێ کـە بیخـوا ئینـسان
کـە چـی پێـی دەڵـێن: لـەغـاوی شـەیتـان
کـەوابـوو ئیمـان بـە خـوای خـۆت بێنـە
بـە خـەفـەت دڵـی خـۆت مـەڕەنجێنـە
حـەدیـس فـەرموویـە: ئیمـان بـە قـەدەر
پیـاو ئـەپـارێزێ لـە ڕەنـج و کـەدەر
هیـــوا دەبـــینی کـــە کـــەم ئیمانـــە
هـەرکـردەی ئـەوەو بـردەی شـەیتانـە
خـــوا ماڵـــی دنیـــای داوە بـــۆ خـــواردن
هـەر خـواردن چاکـەو خـۆش ڕابـواردن
دەوڵـــەمـــەنـــد بـــاوەڕ بـــەمانـــە ناکـــا
ئـەو هـەر ئـەیـەوێ زۆرتـر پـەیـداکا
ئـەڵـێ: کـە پـارە خـەرج کـەی نامێنـێ
کە نەشما، خەڵک، پێت پـێ ئـەکـەنـێ
ئـەمیـــشە ڕاســـتە لای پـــارەپـــەرســـت
ئاخ مـەرگ بـواری کـەس نـادا بـە بست

ڕەشەبا شەڕیە، ئەیشڵێن بەهارە
چەرخی چەپگەردیش، شڕی بەهارە
خوا ئەم گەرشە بۆیە ئەنوێنێ
بڵێن: هیچ لە سەر ڕێی خۆی نامێنێ
خوا فەرمووی: ئەگەر لە قەلایشدا بن
ڕزگاری نییە لە چنگی مردن
ئەمە بە چاوی خۆمان ئەبینین
کە چی بە مردن ئیمان ناهێنین
ئەگەر بە مردن ئیمانمان ئەبوو
گرانجانیمان لە ناو دەردەچوو
هەموو ڕزقێکمان یەک بە دە زیادکرد
ئابڕووی ئایینی ئیسلامیان برد
بۆ خوێنی هەزار قەپ درێژ ئەکەن
هەر بەو خوێنەوە ئەچن نوێژ ئەکەن
هیچ ساڵێ برنج وەک ئەمساڵ نەبوو
تێفکرن! نرخی لە وزە دەرچوو!
سەعدی فەرموویە: بۆ ئەم هەڵدایە
(بەرد بەستراوە، سەگ بەرەڵدایە)
منیش بێ ترسو پرس بن وا ئەبم
بە تەفرەی شەیتان زوو ئیغوا ئەبم
ئەم تۆزو خۆڵەی ئەیکانە خاڵە
لە ڕێی ئاییندا هەر غەشەو غەڵە

ئـەوکـەسـەی کـەوا لـە خـۆی بایـە
دووی بـا کـەوتـوو، ڕەنـج بـە بایـە
خـودبینی عـەکـسی ئاوێنـەی دێـوە
ئـەمـدیوی دێـوی، دێـوی سـەرکێـوە
بۆیـە گلێنـەی چـاوم خـۆش ئـەوێ
ئـەبینـێو چـاوی بـە خـۆی ناکـەوێ
دنیـا ئـەبینـێو خـودبینی ناکـا
عـەزیـزە لـە نـاو ئـەنـدامی چاکـا
بـەدکـار لای گـەورە کـە تێـدەکۆشـێ
پـەڵـە هـەور تیـشکی ڕۆژ دائـەپۆشـێ
خـوا ڕەگـی چقـڵ لـە بـن هـەڵـکەنـێ
دەست بۆ گوڵ ئـەبەی، دەستت ئـەڕنـێ
هـەنگـوینیش چزووی هـەنگـی لـەگـەڵـە
بـەڵـێ هـەر تۆشـێ، نیـشی تێکـەڵـە
ئـەمـە فـەرمـوودەی ڕاسـتی (نـەبی)یـە
کـە لـە جیهـاندا ئاسـایش نیـە
ئەگەر سەرکـەوتـن تـا سـەر، سـەربگـرێ
بـۆچی لـە بـەهـەشـت ئـەکراینـە دەرێ؟
دیـارە کـە خۆشـێ بـۆ کـەس نامێنـێ
لـە بـیر نامێنـێ کـەیفـەی دوێنـێ
ئـەمڕۆ کـەوتوویتە نـاو دۆسـت و ئاواڵ
کـە شـەوت لێهـات، خـەوە یـا خـەیـاڵ
لـەگـەڵ تاڵیـشیا دنیـا شـیرینە
هـەنـدێک بـە دیـنی دنیـا بـێ دینـە

هــەیــشە کــە دنیــا (دەنی) ئــەزانــێ
دوورە لــە دەوری دوونــان بــۆ نانــێ
بــە هیــوای ڕەزای خــودا بــێ غــەمــە
لــە پاشــەبــەرەی نهــوەی ئــادەمــە

دوژمـــــنی یـــارو، یـــاری دوژمنـــان
دوژمنێکـــی ڕاســـت چـــاکترە لـــەوان
دوژمـن بـە درۆ خـۆی دەکـا بـە دۆسـت
ڕۆژێـک ئـەیبینی دەردەچـێ لـە پۆسـت
چونکو خوا ڕاستەو ڕاستی خـۆش ئـەوێ
داری ڕاسـت بـە لای چـەوتـا نانـەوێ
گۆچـان کـە بـە زۆر ئـەچـەمێتـەوە
لـە ئـاوا داینێـت، ڕاسـت ئـەبێتـەوە
(بەدگەوهەر) شەوقی (فویە) ئەنوێنێ
کـە (فویـە)ی لاچـوو شـەوقـی نامێنـێ
ئەڵماس بە (کان)ی خۆی خۆش (تینەتە)
بـۆ پـەنجـەی پیـاوی گـەورە (زینـەتـە)
ئـــەوەی سروشـــتی خـــواداوی پاکـــە
لـــە درۆی بـــەدخـــواو دوژمـــن بێباکـــە
چوار کەس لە چوار جێ خۆیان ئەنـوێنن
لەو چوار جێیە (گۆی) هونـەر ئەفـڕێنن
ئـازا لـە جـەنگـا، خـویش بـە زەبـوونی
دۆسـت بـە تـەنگانـە، ژن بـە نـەبـوونی
گـەورە کـە هـۆش‌و دووربـینی لا بـێ
ئـەشـێ (بـەدزوبـان) لێـی تـەوەڵـلا بـێ
مـــەســـنەدی دنیـــا کـــە گڕوپفـــە
کـــە بـــۆ ئازاربـــێ شایـــستەی تفـــە
هـەنـدێ بـە پـارە سـەڵـەم ئـەبـڕن
دانـەی داوێکـە پێـی خـەڵـکی ئـەگـرن
هـەنـدێکیش چاکـە بـۆ پـاداش ناکـەن
هـەر بـە تـەبیعـەت مایـل بـە چاکـەن

هەندێ وەک (کەرویشک) خەوی درۆیە
هەندێ وەک (ڕێوی) بەچلوچۆیە
(کەمتیار) بەوەی پێی دەڵێن چاکە
قولەپێی ئەسمەن، نقەی بۆ ناکا
(تانجی) قەلادەی زیوی بکە مل
کەرویشکو ڕێویت بۆ ئەخا لەگل
سەگیش بە نانێ نایەڵێ (دوون)ان
بە دزی شەوان ڕووبکەنە مالان
ولاخ بە (ئالیک) ئەتبا بەڕێوە
خزمەتکار بەندی خۆراکی شێوە
ئەگەر ئەولادت باش نەکەوی بەخێو
لە هەموو شوێنێک لێت ئەبێ بە (خێو)
خوا کە گیانو نان ئەدا بە بەندە
ناسینی ئەۆیش بە (کەرەم) بەندە
کەم کەس چاکەیان وا لە پێش چاوە
(بەدنمەک) سپڵەی ناوە، بەدناوە
لە پێشدا (چەقەڵ) لە ناوشارا بوون
(سەگەل) فێڵیان کرد، ئەوان بۆی دەرچوون
ئێستا کە بە شەو، دێن دەلوورێنن
سەگەل بە (یۆخ، یۆخ) ڕایان ئەفرێنن
ئەم پەندە کەڵکی ئەوە دەگرێ
بە بەڵێنی سەگ باوەڕ ناکرێ

هەر قینە دڵی دۆست ئەڕەنجێنێ
(حیلم) ئاگری قین دادەمرکێنێ
(شەیتان) یەکێکی داناوە لێرە
کورتە بالایەو چاوێکی کوێرە
شەیتان لاسایی ئەو ئەکاتەوە
بە بێ (شخارتە) ئاگر ئەکاتەوە
(دەهۆڵ) بەو دەنگەو بەو شیرەتییە
سەری بێمەغزەو هەوای پەتییە
بەلام سەد عاقڵ هەڵدەپەڕێنێ
هەزار کەس لە دوور بۆ شایی دێنێ
چاک ئەڵێ ماڵی بەدکار ئاوا بێ
تاریکی نەبێ، ڕۆژ قەدری نابێ
بە زستان ئینسان ئاگر یاد ئەکا
هاوین قیمەتی بەفراو زیاد ئەکا
دەوران دەورانە هاوین زستان
لە سەر هیچ حاڵێ نامێنێ ئینسان
نەخۆشی قەدری ساغی ئەنوێنێ
برسێتی تامی نانت بۆ دێنێ
هەندێ کە لە پڕ دەوڵەمەند ئەبن
یا پیاو ئەکوژن، یا ئەیدەن بە ژن
تازە دەوڵەمەند خانوو ئەکڕن
یا ئۆتۆمبیلی تیا لێ ئەخوڕن
لەوە ناپرسن خەڵکی ژێرکەوێ
شاهی هەر خۆشە بۆ تەنها شەوێ

سەیری نادان کە، خەم ئەڕەوێنێ
(تەرسەقول) ژانی چاو ئەشکێنێ
(مێباز) بە ئازا ناوی ئەبڕێ
ژن لێی دەرکەوێ، شاربەدەر ئەکرێ
(زەروو) خوێنێ پیس لە نەش ئەمژێ
(ئەسپێ) بە میکرۆب ئینسان ئەکوژێ
(گوێز) بەو بە رزییە بەری وا وردە
تەرزێکی (شووتی) بەشی دوو گردە
(وەلەک)ێ پەنجا (وشتر) یخ ئەدا
(گوللە)یێک، ئاگر لەویش بەرئەدا
بە تایێ، شایێ تەختی تەخت ئەبێ
یەکێ بە ئەسپێ خاوەند بەخت ئەبێ
لە کێلی قەبری شای (قەلاچوالان)
نووسراوە هاوار بە دوو (جلق)ە نان
ئێستا دوو سەدەو کەسیش ناپرسێ
دەوری مەهدییە وا کەس ناترسێ
تا دیت زەمانە ڕوو لە (بەدی)یە
بەڕێکەوت باوی (نەدیوبدی)یە
ئێرە زۆر چاکە ئەولا بڕوانین
هەموویان دزی (گوێلک)ی خۆیانن
ئەم حالە دیارە خواستی خواییە
دوان لە کاری خوا، خۆڕاییە

سپلە شەربەتی گیانی دەرخوارد دەی
ڕۆژێ نەتداپێ، ئەڵێ (بڕۆ دەی)
سەگ پاروەوە نانێ لە تۆ بینێ
شوێنت دەکەوێ بۆ هەموو شوێنێ
هونەر لای پیاوی (نەوسن) نابینی
(تەن پەروەر) هەڵدێ کە گەییە تینی
زەوی لە ئاسمان هەر بۆی دەبارێ
لە زەویش بۆ ئەو، تۆزو غوبارێ
کەوابوو ئەبێ پایە بڵندان
پارە ببەخشن بە مستەمەندان
خوا چاوی لێیە، عەیبت ئەپۆشێ
هاوسێ بۆ عەیبت، لە غەیب ئەکۆشێ
خراپە بکە لەگەڵ پیاوی چاک
بەلام مەرحەبا مەکە لە ناپاک
چاک خاک بۆ سەر خۆی ئەبێژێتەوە
ناپاک میللەتێک ئەرێژێتەوە
بێ دەوڵەتێ ڕوو ئەکاتە شارێ
بە (دەوهن بە ئاش) باراش ئەهارێ
ئەم قەومی کوردە بەوە دەمرێ
هیچ کەس، هیچ کەسێ لە ژوور خۆی ناگرێ
ئەو دەڵێ خاوهند پێوانەو گەزم
ئەم دەڵێ ئەزم وا هەڵدەبەزم
ڕۆژێکیان لێ دێ کەوا سەرسەختی
ئەبێتە مایەی کزیو بەدبەختی
ئەوسا کە دەورلن ڕووی کردە کەچی
ئەڵێ (گەزی چی)؟ لاچۆ (جاوی چی)؟

بەورو ڕەشەبا، حەز لە یەک ناکەن
خوا با هەردووکیان لە یەکتر ڕاکەن
ئەم دوانە هاوین ئەگەر یەک کەون
هەناسە ئەبڕن (مێمل)ی خەون
چەند خۆشە هەوای ساف‌و سینەی ساف
لە پێشدا ئەمە، خوا دابووی بە (جاف)
ئێستا لە شوێن (ڕست) خێوەتی شای جاف
ڕستی (ڕەست) ئەستۆی پێچا بە تاناف
(پۆکەر) ئالیکی خستۆتە جۆکەر
دیارە پیشەی وا چۆن ئەچێتە سەر؟
ئەی: گڵە کوێر بی، بۆ مەحموود پاشا
دەک شەرمەزار بی چەرخی چەواشا
لە شوێن ئاوازەی قورئانی ئەوان
کار کەوتە (کارێ) و (فلۆش) بە شەوان
گوایە (ئیدمان)ی پایەی بڵندە
بەڵام کێ ئەڵێ کەرت بە چەندە
شەڕ خاوەند مولکی کرد بە (ملیۆنەر)
با هەزار دینار بدەن بە (پۆکەر)
خۆ کەسیان ناڵێن هەژارمان هەیە
چاو هەڵنابڕن بزانن کەیە؟
دوای ئەوەی شەڕو گرانی لاچوو
ئەڵێن: دریغا ئەویش خەوێ بوو
وەک من بە دەنگی ئیزاعەی کوردیم
ئەڵێم خەوێ بوو، دیم و یا نەدیم

لــە نــاو گێــژاوی گــەردشــی دەوران
بــە نــەپــەشــۆکان ئــەبیــە مــەلــەوان
ئەگەر سەبرت بوو هیچ ناشلەژێیت
کە پەلەت نەبوو هەڵناخلیسکێیت
هاونیــشینی بــەد، ئــەخــلاق ئــەگــۆڕێ
پیــاوخراپ چــاکیش ئــەخاتــە گــۆڕێ
ئەو پادشایەی گوێی لە (هامان) گرت
لەگەڵ میللەتی خۆی دەری نەبرد
ئیمــان ئــەوەتــە کــە لــە دڵ دەربــێ
نەک ترسی شیرو حەپست لە سەر بێ
لەگەڵ خراپا ناڵێم تو چاک بە
بەلام بە کردەی چاک خۆت بێباک بێ
لە بەخش و بەخشین پەشیمان مەبە
بە شەرتێک دۆستی (لە ئیمان) مەبە
چەند خۆشە خەوی خۆشی بێ گرێ
دوژمنت نەبێ، خۆشیت سەرئەگرێ
ڕۆژ ئەرکی مەسنەت، شەو خەیاڵی ماڵ
سرەوتت نابێ و عەیشت ئەبێ تاڵ
تۆ کە ئەزانی هیچ تا سەر نییە
ئەم تەقەللایەو ئەرکەت بۆچییە
لێــدە لــە تیپــی ڕەنــدان بــە تی‌تی
چــی دەبــێ، ببــێ، کــەیفــی خۆیــەتی
هــەزاران وەک تــۆ هــات و تێپــەڕی
پاسیان ئەکردو سەگیان پێ وەڕێ

هەرکەسە هەولی گیانی خۆی ئەدا
هیچ کەسم نەدی ڕۆح بکا فیدا
هەرچی هەلدەستێ نیشتمان پەروەرە
کە دەرفەتی دی، بەشی خۆ بەرە
ئەگەر هەر مەلێ هەنجیرخورڕ بوایە
ئەشیا بە کالیش هەنجیر نەمایە
ئەوانەی کەوا سەرکەوتوون تەواو
بە فیداکاری لاوان هاتنە ناو
هەندێکیش پیاویان ئەکەویتە ڕێ
تویکلە شووتییان ئەخەنە ژێر پێ
(دڕک) ئەخەنە ژێر، کلکی ئێستری تۆڕ
بۆ ئەوەی سواری بگلێنێ بە زۆر
لیسی کوێرییە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چامان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
بێ غایەو مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوەی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەبێ بە چرا بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی واش هەن چراوەکوژێنن
(جووتە) ئەهاون، کاسە ئەڕژێنن
ئەمانە ئەبێ کە (ئەشکیل)یان کەن
یا بە (نەقیزە) ڕەقەنکێلیان کەن
هیواشیان هەیە (قۆچ) ئەوەشێنێ
کەلەکی (میری سوور) ئەڕووخێنێ

بەر چاوو پێڵاو هەردووکیان تەنگ بێ
ئەبێ پێی دڵ و پێی ڕۆین لەنگ بێ
ناوەجاح بێتە بیخەرە سەر کار
لە پێشدا برای خۆی ئەدا لە دار
خوا غەنی کردو لە وزە دەرچوو
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە بە هەڵپەهەڵپ، پاروو نەجوورا
کاتێک زانی لەبینت گیرا
ئەگەر عەیبی خۆت بێنیتە پێش چاو
(عەیب) لە کەس ناگری، زوو ئەبی بە پیاو
بەلام ئەو عەیبەی کە واپێتەوە
بە زۆری (کوتەک) ناشارێتەوە
ئەوی بێعەیب بێ، خوایە بە تەنیا
لە پێغەمەران عەیبیان دەرهێنا
سەرکەوتنی شاخ چەندە گرانە
هاتنە خوارەوەی هێندە ئاسانە
قەسابی ناشی پێستی مەڕ ئەدڕێ
لەپڕێ هیچ کەس نابێ بە کوڕێ
ئەگەر (مەبعووسی) بێ مەعاش ئەبوو
(ڕەئیسی تەجنید) ئەرکی تووش ئەبوو
گوێم لێبوو پیرێ، وای ئەگوت پێرێ
خوا دەولەت بۆ سەر دەولەت ئەنێرێ

ئەگەر لە پارەی خەڵکی بپرسیت
چاوت تێرنابێ، تا دەمری برسیت
ئەوەی بە چاکەی چاکان نەزانێ
دۆش دادەمێنێ دوایی بۆ نانێ
هەر شوێنێ کە ئاو گرتی ئاوایە
(دێمەکار)کێڵان ڕەنجی بەبایە
ئاو بۆ خواردنەوە زیندەگی دێنێ
لە وزە دەرچێ پیاو ئەخنکێنێ
(هەنگ) کە بۆ هەندێ، هەنگوین ئەڕژێنێ
بۆ پیاوی (ناعال) ژار ئەپڕژێنێ
تا (زوقوم) نەبێ دەستت ناتەزێ
تا پێی پیا نەنێیت ماریش ناتگەزێ
دەستی دۆستان لە خەنە بگرە
دەستی دوژمنیش، اری پێ بگرە
(هەلاتت) نییە بۆیە وا لاتی
حەلاڵ خۆرییەو کەم دەستەلاتی
ڕەمەزان هەر چەندە دیسان دێتەوە
لە کوڕی (پۆکەر) جێی نابێتەوە
پارەدار ئەڵێ گرانی کێیە؟
چولەکەی دەشتیو بەردی دەشتییە
ئوتومۆبیلچی قۆناخ ئەسێنێ
بێ دەرپێش، هەر جاو لە خەو ئەبینێ

هـەرزەگـەرد بـە هـیچ پـێلاو ئـەدڕێ
هـەنـدێ ڕۆژووەوان ناشـتای پـێ ئـەبـڕێ
دڵو زوبانـت کـە یـەک نـەکـەوێ
بـاری ئیمانـت لاسـەنـگ ئـەکـەوێ
ناڵـەیێکـی شـەو بـۆ قـاپیی یـەزدان
کاریگـەرتـرە لـە نـوێژی ڕۆژان
(شـەوان خـەڵـوەتـە، یـار بـێ ئـەغیـارە)
(گشت لایی نوستوون، دۆست خەبەرداره)
سـەردەقـی مـانگی خێـر، ڕەمـەزانـە
نۆمینـەی حـەجـیش، جـەژنی قوربانـە
بـەلام ئـەم پـەنـدە لای ئێمـە بـاوە
ڕەمەزان بەجەنگەوە (سەفەر) بەدناوە
لـە ڕەمـەزانـدا (شـەیتـان) دەرئـەکـرێ
بنیـادەمـی بـەد لـە جێـی دائـەنـرێ
سەد نوێژ بۆ ئاغاو شێخ دائەبەسترێ
بـەلام ڕۆژوو هـیچ ڕیـای تیـا نـاکرێ
حـەج پیـاو لـە گونـاه پـاک ئـەکاتـەوە
زۆرتـر بـۆ سـوێندە کاتـێ هاتـەوە
تـەفرەی (مامـەڵـەی)کـە هاتـە مـەیـدان
قوڵـفی کابـەیـە سـوێندی درۆیـان
ئـەڵـێن تـەئسیری حـەج وەک شـەرابـە
پێـی دەرئـەکـەوێ چاکـەو خرابـە

میوان ڕزقیخۆی لەگەڵ خۆی دێنێ
کوێ خانەخوێ بێ لە جێی دەستێنێ
خوا فەرموویەتی تۆ هەر بەخشە
سەد هێندەی ئەوت بۆ دێ مەلەخشە
ئەو ڕزقەی کەوا خوا بۆت ئەنێرێ
لە ئەجەل زیاتر، لە دووت ئەگێرێ
بەلام ڕزقی خوا شەرتی باوەڕە
بێباوەڕ ماسیش ناگرێو تەڕە
بە بەش نارەزا، لە خۆی بێزارە
تۆ دایم لە خۆت خوارتر بنوارە
هاونشینی چاک خەم ئەڕەوێنێ
بەدخوو پرشنگت، لێ ئەپرژێنێ
مەبە بە مورغی قورسە هێلانە
خۆت لە دنیادا غەریب بزانە
ئەو دراوسێیەی کەوا بێوەیە
بزانە چاکەی بەسەرتەوەیە
کە دراوسێکەت بێشێو هەڵیکرد
حەق وایە فریای کەوی دەست و برد
کەبابی سەخی دەوای دەردانە
پاقلاوەی چرووک دەردەو سندانە
چەند خۆشە لەگەڵ یەک دوو، دۆستی چاک
هەڵسیو دانیشی بە دڵێکی پاک
ئەوسایە بڵێی بەهەشتی دنیا
بە من دراوە بە تاقی تەنیا

ئەو کەسەی ئەبێ بە وایستەی خێر
بۆ باغی بەهەشت ئەبێ بە ئاودێر

بەهەشت قۆناغی پیاوی سەخییە
(بەخیل) لە سایەی (توبا) بەرییە

ئەوی ئەیبەخشی مایەی نەجاتە
هەرچی مایەوە ماڵی میراتە

سێ ڕۆژ ناکۆک بی لەگەڵ برای دین
دڵت ژەنگ ئەگرێ (مەحرومە) لە دین

عەزیزی قەومت کە هاتە کزی
دەسگیریی بکە زۆرتر بە دزی

پزیشک ئەپرژێ لە پیر وەک (کوورە)
بە دەست خۆی نییە تۆ لێی ببوورە

کە بەڵێنتدا زوو بە جێی بێنە
شەرت بە جێهێنان، ڕۆکنی ئایینە

کە بە دۆستی دەستێکیت گوشی
ئەبێ بۆ ئیشی بە دڵ تێکوشی

هەر خزمێ لەگەڵ تۆدا نەسازێ
ڕاستی کەرەوە بە چەکوش و گازێ

چونکە مودارا حوکمی دنیایە
ئەوی موداری نەبێ تەنیایە

بە پێی عەقڵی خەڵک لەگەڵیان بدوێ
کە گیا بە هەوای سروشتی ئەڕوێ

مـن بـۆت ئـەنووسـم بـە دەرس بیخوێنـە
دەسـتێ کـە حـاکم بیبـڕێ بـێ خوێنـە
بـەڵام ئـەو دەسـتەی لـەو هـەڵـدەبـڕێ
حـەق بـێ! خـوا نـانی ئـەویـش ئـەبـڕێ
خـەڵـک بۆیـە ڕانی بـە شـوان ئـەسپێرێ
کـە لـە گـورگ‌و دز، پاسـی بـدێرێ
ئـەگـەر گـورگ هـات‌و مـەڕێکـی فڕانـد
ئەو گورگـە قـەدری شـوانەکـەی شـکاند
شوان ئەبێ سەگی گـورگ خنکێنی بێ
خۆیـشی گاڵـۆکی سـەرشـکێنی بـێ
ئەوەی ماڵ بـە زۆر لـە خـەڵـک ئـەسێنێ
خۆڵـەمێـشێکی لـە جـێ ئـەمێنـێ
گـڕی ئـەو ئـاگرە بـە چـاو دیـارە
کـەس بـاوەڕ ناکـا هێـشتا لـەم شـارە
ورچ هـات بـە خۆیـاو کـەوتـە چـەپۆڵـە
پـشتی پـلنگی کـرد بـە کـەمۆڵـە
کـەس لـەمـە سـەری لـێ سـووڕ نامێنـێ
خـوا تۆڵـەی بـزنی بـێ‌شـاخ ئـەسێنێ
بـە (دیمـوقراتی)مـن ڕەنگـم سـوور بـێ
خـوا بکـا پـلنگ‌و ورچـم لـێ دوور بـێ
پیـشەیحوکمـدار دڵـنەوایـە
لـەسیاسـەتـدا (ئـابی) دایـە

خـەزان هـات گـەڵای ڕەزان هـەڵـوەری
تێکـــڕا تێپـــەڕی بـــەرو ســـێبەری
درەخـتی وەفـا هـەر ئـەو چـاک ئـەکـا
دالـدەی سـێبەرو، بـەفـر، بـۆ کـەس ناکـا
شێتێک کە سەودای وەفای کەوتە سەر
نایگاتێ، هەروەک شوێن کەوتەی سێبەر
(عـەنقـا) بـە خـەیـاڵ باڵـی بـۆ ئـەکـرێ
(وەفـا) بـە هیـوایش ڕێـی پـێ نابـڕێ
ئـەم بووکـە کۆنـەی کـە دنیـای نـاوە
هێـشتا (جیـاز)ی بـە کـەس نـەبـڕاوە
شـەیتـان لـە خـەودا دیتـە باخـەڵ پیـاو
دنیـا بـە خـەۆیـش ناکـەویتـە داو
بـۆ هـەنـدێ دۆستی بـە سـەرزارییـە
ئـــەوەی ئـــەیـــداتێ دڵ ئازارییـــە
پیـــاوی دنیـــایی نـــەیوتـــوە ئۆخـــەی
وەک (هل من مزید) هەر بانگ ئەکا دەی
تـا دوایـی لـە دوای ئـەو بـە جـێ مـاوە
ســـووکێ بـــۆ مێـــردێ ژنی بـــڕاوە
هـــاوین کڵاویـــک بـــا فڕانـــدبووی
پـەلـەیـان نـەبـوو، پـایز کـەوتنـە دووی
منیش کە عومرم ڕۆیـی و بـە سـەرچـووم
وا شـوێن کـڵاوی بـابردوو کـەوتـووم
واتـــەیێـــک لـــە نـــاو (ســـنە)دا بـــاوە
وا (مـــەلیچـــک)یـــک هـــا وەحـــەواوە
ڕووئـەکاتـە خـەڵـک هـەروا ڕووبـەڕوو
یێژێ کە ئەوەی لە دەست دەرچوو چوو

هەر قینت هەڵسێو دەست بوەشێنی
پەتی ژیانی خۆت ئەپچرێنی
خەتی جارانمان جەوهەری شیر بوو
نەخوێندەوارمان ئازاو بەگیر بوو
ئێستە بۆمبایە لەگەڵ کەوتە کار
نە شیرت دیلێو نە دار نە دیوار
جاران ئەیانگوت، فلانکەس مەردە
لە لێقەوماندا کوردی نەبەردە
ئێستا کەلیمەی (مەرد) وەرگەڕاوە
لە جێی ئەو (درەم) پەسەند کراوە
(دینار)یش ناوی بە فارسییە
(دین ئار)ەو پیشەی فریادرەسییە
کە چی (دینار)ە جێنشینی (دین)
سەودای ئەو بووە بە لەکەی ئایین
پارەدار ئەڵێ: خۆ ئەم قسانە
واتهی لاتییەو داخی دڵیانە
ڕاست ئەڵێن بەلام ئەوانیش بە فێڵ
هەزار هەژاریان خستۆتە ئەشکێڵ
ئاخ چی بکەم ئەمە دەردێکی قورسە
کە ترس لە پرسە، لەویش مەپرسە
شاعیر لە هەموو نەزمێ ئەبێژێ
نەیزانی شیری داپیر ئەڕێژێ

ئەڵێن بەرد لە جێی خۆیا سەنگینە
ئەوی کە تۆرا، بچۆ بیبینە
ئاو کە مایەوەو نەڕوا لە بەری
کەس لە بەر بۆگەن ناچێتە سەری
ئاگر مەرحەمەت بۆ کەس نانوێنێ
بیشی پەرستی، هەر ئەتسووتێنێ
دار چاکە ئەگەر بێتو بینێژێ
زۆری پێ ناچێ بەری ئەچێژی
دزێک نیوەشەو ئەچێتە ماڵێ
ئەیەوێ هەرچی تیایە بیماڵێ
لێی رائەپەڕین، ئەڵێن کورە کوێی
ئەڵێ من (بەگچیم) باوەڕ ئەکەن پێی
ئەڵێن: بەگچی چۆن بێ دەهۆڵ ئەبێ
ئەڵێن: بەیانی گوێتان لێ ئەبێ
بەیانی دەهۆڵ دەنگی دایەوە
بەگچی دزیبووی، هیچ نەمایەوە
پف لە (دۆ) ناکا، ئەوی لوا بۆی
هەرکەسە بووە بە دزی گای خۆی
(دز)و خاوەن ماڵ ئەگەر یەک کەوێ
بە کونەباندا گا سەردەکەوێ
پەندی پێشینان کە بێ مەعنایە
هەم (بێ بەهایە) هەم (بێ بەهایە)

بیانووی نەوسنیم دۆزییەوە بۆ خۆم
ئەوی ئازایە بلێت: من ناخۆم

برسێتیٔ ڕەگی هاریی پێوەیە
وەک زستان تۆفەو بەکرپیوەیە

ئەم هەراو جەنگە هەر بۆ خواردنە
نەخواردن دوایی گیان سپاردنە

ئەو دەخواو ئەمیان تەماشا دەکا
دیارە لە دۆستی ئەو حاشا دەکا

یەکیٔ زۆردارەو یەکیٔ بیٔزۆرە
بۆیە لە ناوا فیتنەو زۆر زۆرە

هەرچی بە بەشی خۆی ناڕازییە
ناسزاو سزای جەزای قازییە

کەس بە خۆی نالیٔ سبەینیٔ دەمرم
بۆچ باری گوناە لە ئەستۆ دەگرم

چەقەڵ کە فرسەت لە مریشک ئەبینیٔ
لە پێشدا بەڕیز ئەیانخنکێنیٔ

ئەلیٔ کە خنکان فڕیٔ ئەدرێن
بە ناچار هەموو بە من ئەبڕێن

نازانیٔ سەگی چەقەڵکوژ هەیە
ئەوی بە(وەیە) گۆڕی ئەوەیە

گشت سەرنویشتی ڕۆژی ئەزەلە
ئێمە دەخاتە سەر پەلەوزەلە

لەولایشەوە پێم ئەلیٔ: موختاری
کردە، خواکردە و تۆ گوناهکاری

بــۆ ئــەوەی بــە دڵ بــەنــدەی خودایــە
سـەرو ژێـری خـاک وەکـوو یـەک وایـە
هـەر ئـەودەسـتەیـەی کـە خـوا ئـەناسـن
هــیچ خــەمیـان نیـیــە، کــە بــێ کراســن
دەســتەیێکــی تــر (کۆســتۆم) لــە بــەرە
کـــە دایانمالـــین خـــەمیـــان لـــەبـــەرە
هـەنـدیکیش خۆیـان بـۆ مـاڵ ئـەکـوژن
وەک (زەروو) خـوێنی خـەڵکی ئـەمژن
کاتــێ دەســتی مــەرگ ئــەیانجــەڕێنــێ
هــەموویــان بــەزۆر لــە زگ دەردێنـــێ
بـۆ دەوڵــەت ئــەوهــی کــە شـێتگیرترە
تـا بـاری قـورس بـێ، لـە لای خۆشـترە
هـــەرچـــی ئینـــسافی نـــا بـــەتاقـــەوە
ڕوژێـــک ئـــەبینـــێ بـــوو بـــەفاتـــەوە
منـداڵ خـوێنی دایـک ئـەمژێ لـە زکـا
کـــە هاتـــە دەرێ ئاوڵـــە دەرئـــەکـــا
کە چی ئەوکەسەی کە (شـەکـر) ئـەخـوا
تووشـی عیللـەتی (شـەکـری) ناکـا، خـوا
بـە تـورکی (شـەکـر عیللـەتی) هـەیـە
دوکتــۆر ئــەزانــێ مــردنی کــەیــە؟
(شـوکور) وەک (وەفـت) کـە نابـەدیـدە
هـەرچـی بـە شـەکـر بمـرێ شـەهیـدە
(شــەکـر عیللــەتی)و شــەکـر قیللــەتی
لێکـــــی بـــــڕیون (قـــــاوە)و داڵـــــتی

ئەگەر (پەنجەرە)ی تۆ شووشەبەندە
بەرد بهاویە خەڵک، کاری تۆ گەندە
کە شەڕجنێو بکەی لە کۆڵان
دایک و باوکی خۆت ئەکەی بە قەڵغان
ئەگەر تۆ ئێشی دەرزی بچێژی
بە سووژن خوێنی خەڵکی ناڕێژی
ئەوی ژاری چەشت لە زەردەواڵە
ئیتر هەنگوینی لەدەمدا تاڵە
هەیە بۆ تەفرەی دوو (حۆقە) ساوەر
حەجێ ئەنێتە پێناوی باوەڕ
مەئمووری گەورە ئاوە دەکێشی
وردەڵەکانمان زیخە ئەنیشێ
ماسی کە زل بوو ئەچێ بۆ دەریا
(ئەژدەها)یش بە زۆر بۆ (دۆزەخ) بریا
ئاو لە جێیەکدا کە زۆر بمێنێ
ڕەنگی ئەگۆڕێو (زەروو) هەڵدێنێ
(زەروو) خوێنی پیس لە لەش ئەمژێ
(کولەوەیابە) کە پیاو ئەکوژێ
ئاخ کولەوەیاب، داخ کولەوەیاب
جەرگی عالەمت سووتاند وەک کەباب
لەم گێتی‌یەدا دەنگی باش باشە
کە لە گۆڕیشدا یارەو وێڵداشە

دەم مەنێ بە دەم (قلیانی) خواوە
لە بڵێسەی بەسێت هێلکت بڕاوە
لە کاری خوادا ورد مەبەرەوە
سەر شۆڕکەو، بڕۆ، لە دووری کەرەوە
ئەگینە هەر تۆ (سوخرە)کێش ئەبی
بە کاری (بێگار) ناوکەڕێژ ئەبی
ئەگەر بڵێی من هونەر ئەنوێنم
بە کارزانی خۆم (مەسنەبت) ئەسێنم
لە ڕەزاقیی خوا ئەکەویە ئینکار
ئەوسا ئەویش تۆ ئەخاتە ژێر بار
(هارونالرشید) کاتی میسری گرت
وتی: بەم مولکە (فیرعەون) خوایی کرد
لە قینا دایە دەست (قولەڕەش)ێ
سەیرکەن خوا مولکی خۆی چۆن ئەبەخشێ
پەمووداندیان چاند، ئاو دای پۆشی
هاواریان بۆی برد هیچ بۆی نەلەخشی
وتی: ئەمساڵ خەڵک (خوری) بچێنێ
ئاو ئەیشواتەوە (چڵک)ی نامێنێ
ئێمە تێناگەین (حکمەالله)یە
ئیتر چییە ئەم قیڕەو هەڵایە
(رجال الغیب)ی ئەمساڵ (خووی) وایە
دەستەی خودپەسەند، ناخاتە کایە
وا چاکە، هەموو ئاوێک بنۆشین
چاو لە گوناهی یەکتر بپۆشین

هــــەورە تریـــــشقە گرمــــەی بــــڕاوە
بۆیـــە (دوومـــەڵان) لێمـــان تــۆراوە

دوومـــەڵان نــاوی دەمـــەل لـــە کۆلـــە
بـە بـێ تـۆو ڕیـشەی دەردەچـێ، زۆلـە

کــە چـــی بــرەوی زۆرە ئــەمـــەنـــدە
لـــەبـــەر زۆلـــییە کـــەوا پـــەســـەنـــدە

بـــێ بارانییـــە کـــە گیـــا نـــەڕاواوە
نــوێژە بارانــەیــش مــۆدەی نــەمــاوە

ئـەمـساڵ حـەج بووبـوو بـە بـابی‌بـابی
پـارەی ئێـرە بـوو، چـوو بـۆ (وەهـابی)

مــن کــە منداڵــی شــارم برســی بــێ
ئـەیـدەم بـەو ئـەگـەر لـە خواترسی بێ

هـەر مـەولـوود چاکـە کـە تام لـە خۆیـە
بـــەڵام لــەوەیـــشدا (کـــەوا بخۆیـــە)

ئـەگـەر سـەیـرانی نـەورۆزی ئـەمـساڵ
بـە دوو مـەعاشــم بـۆم بـبێ بـە مـاڵ

بـۆ هـەمـوو کـەسێک هـەر سـەیرانێکـە
تێکــڕا پێـنج یـا پـراخ لـەگـەڵ نانێکـە

چـایش ئـەخۆنـەوە بـە هـەلپـەڕکێـوە
چـۆپێی کـیـژانیش ئـەبـەیـن بـەڕێـوە

خـوا ئـەمـساڵ گـەورەی چـاکی داوێـنێ
قـەوم بــە قـدوومی ئـەو خێـر دەبینـێ

هەندێ کەس کە هات تۆرەی خۆی دەست کەوت
ئـەبـینی سـووکێ بـەدارا سـەرکـەوت
کـە بـەرزبـووەوە هێنـد بـێ‌تـرس ئـەبـێ
ئـەمـەنـدە ئـەخـوا هـەتـا قـورس ئـەبـێ
کـە قـورس بـوو ئیتـر دار ڕای نـاگرێ
تـەقـەڵە لـێ ئـەدا بـە سـەرەنگـرێ
وا چاومـان لێیـە ئـەو چـی بـەسـەرهـات
کـە چـی لـەو زیـاتر ئـەکـەونـە هـەڵات
مێشێ لە هـەنگـوین کـە پێی گیر ئـەبێ
تا دێـت مێـشی‌تـر لێی شیت گیر ئـەبێ
میـوەی نـەگـەیـو زگ ئـەیێـشێنێ
تـەمـاع بـۆ پیـاوان ڕووزەردی دێنـێ
وا گـەورەی دیـوان کـەوتۆتـە بـژار
لاڵو پاڵ کـەوتـوون، مـشکو مـار پەژار
مـاری کـەسـیرە کـە کـەوتـە هـەتـاو
هـیچ ئامـان نـادا بـە ژن و بـە پیـاو
دەرمـانی ژاری مـار، کـە تریاکـە
ئیـستا بـە (تریـاک) زۆر کـەس هیلاکـە
پـشیلەبـور وتی: نـەمـرم بـە تـیرە
مـن‌و مـشکوجێـی ئـەو ژنـەپـیرە
ئینـسان وا نالـێ چـاوی ناترسـێ
هـەلی بـۆ هـەڵکەوت لـە هـیچ ناپرسـێ
خـوا فـەرمـووی ئێمـە ئـەمانـەتیمـان
هـاتین خـستمانە سـەر کـەژو کێـوان
هیچیان نەیانویست (ئیبا)یان لێ کـرد
ئـەولاوە ئینسان هـات پـڕی پیـا کـرد

دنیا لەسەر هیچ بارێ ناوەستێ
نابێ پیاوی ژیر پشتی پێ بەستێ
هێجگار ئەوانەی کە لەم دیوانەن
ئەگەر بایی بن، شێتو دیوانەن
چونکو لە پڕێک کلکیان ئەگیرێ
(بێنەو بیبە)یان لێ وەردەگیرێ
کەوای دیوانیان لە بەر داماڵێ
ڕوویان نایبینێ بچنە هیچ ماڵێ
بەلام ئەوکەسەی سروشتی چاکە
لەناو گێژاوی چەرخا بێ باکە
ئەڵێن (چەرخ) لە سەر بارێ نامێنێ
ئەمڕۆ (گەدا)یە، کە شا بوو دوێنێ
سەگی بەوەفا کە مووچەدارە
پشیلەی زیانکار بەشی هەر دارە
ئەم دوو چەوره بێبالا نییە
مەڕوانە ئەوەی کەسی لا نییە
شەیتان ڕووی کردە لای هەر سەرمەستێ
دەمودەست، دەمو دەستی ئەبەستێ
زوبانیش زۆرجار مایەی زیانە
دەمو دەستی چاک خۆشی ژیانە
ئەگەر هەڵت کرد بە وشکو بە تەڕ
ناوی خۆت بنێ، پاشای بەحرو بەڕ

کیسەی باخەڵتو کاسەی هەژاران
خاڵی کەو پڕ کە ئەبێ بە یاران
دوو ڕێت لە پێشە لە (گردی سەیوان)
هەوای ئەمان، هەواری ئامان
وەک خاک بە فەیز بە، بۆ هاوجنسی خۆت
خاکیش ئەبێتە دایکی دلسۆز بوت
ئەوەی ماڵ خەڵک بە زۆر ئەسێنێ
(گۆڕەوشار) هەمووی لە زک دەردێنێ
(جۆ) بۆ فەقیر دێت، ئەیدزن ئەیبەن
گۆڕ وایە وەک کەر، کلکو گوێیان کەن
ئەوانەی (کووتاڵ) لە خەڵک ئەگۆڕن
بێبەرگو کفن شایستەی گۆڕن
ئێستا دزێتی بووە بە هونەر
نازانم ئەمە چۆن ئەچێتەسەر
دەستبڕ کە دەستی لێ هەڵئەبڕن
ڕۆژێکیش ئەبێ دەستی ئەبڕن
کێشانە بە ڕاست ئەمری قورئانە
ئێستا بە (قەپان) قەپان، قەپانە
یاخوا ئەوانەی کە (سەنگیان)سووکە
گورزیان گران بێ بە (مەڕنەمووکە)[1]

١. مەڕنەمووکە: مەبەست لە (من ربک)ەیە.

نادان ئەگەر بێ و زۆر دانا کەوێ
دانایی دانا، هیچ داناکەوێ
دووکەڵ لە ئاگر هەرچەند لە ژوورە
ئەو چاو دێشێنێ و ئەم بۆ چاو نوورە
بروانە (برۆ) بە سەر چاوەوە
ئەو (کەچ) و ئەم (ڕوون) لە سەرچاوەوە
دڕک و داڵ کە وان بە سەر دەریاوە
قەدری مرواری پێ نەشکاوە
کەری گول کە پێش حوشتر ئەکەوێ
بەوە قیمەتی حوشتر نانەوێ
مەڕوانە ئەوە کە ئەمڕۆ (دونان)
(قەلە مرداری) کردنی بە چوار نەان
گرو پفیکە ئاگری دزان
کە ڕۆژیان لێهات، لە تەندوور خزان
پەرێزت پاک بێ، باگوڵەزەمچن
لەسەر شوێن پاکی لێت بێ بلە دوشمن
کەرویشک لە خەودا چاوی ئەبینێ
کە (دیاردیت)لێ کرد توند ئەیقووچێنێ
ئەوەی کەتە ئابڕووی نابەتاقەوە
کاتێک زانی بنوو بە فاقەوە
مەلی بەسەزمان گۆشتی ئەخورێ
دڕندەیش گۆشتی دەرخوارد ئەدرێ

مەلای مەزبوورە چووبووە سەر دارێ
لقێکی ئەبڕێ بیکا بە بارێ
ئەیویست ئەو لقەی خۆی وا لەسەری
لەبندا ببڕێ، عەقلی وای بڕی
ڕێبوارێ پێی‌وت: مەلای سەرداری
ئەو لقە ببڕی ئەکەویە خواری
مەلا لێی نەبیست، سا ئەو بەڕێ‌بوو
ئەم لەگەڵ لقدا سەرەنگرێ بوو
کە کەوتە خوارێ، وتی ئەم پیاوە
لە غەیب ئەزانێ، (وەلی) تەواوە
ڕای کرد، چوو پی‌وت: کەرامەت دارێ
تۆ کە زانیت من ئەکەومە خوارێ
ئەڵبەت ئەیشزانیت کە من کەی ئەمرم
توخوا پێم بڵێ لەبەرت مرم
وتی: عومری تۆ، پێت بڵێم چەندە
بە سێ بای زگی ئەو کەرە بەندە
منیش بەوانەی کە (کۆیۆن) ئەکرن
ئەڵێم: لقی ژێر خۆتان ئەبڕن
میللەت دارێکە کە سێبەردارە
چۆن لق و پۆپی ئەشکێ ئەو دارە
دەستی داد زۆریان ئەخاتە خوارێ
کەچی عار نانێن بە کەوتنی جارێ
وا چاکە بە داخ نیشانەیان کەن
کە عاریان نەنا، ڕەوانەیان کەن

ئـەو شـوێنەی کـەوا پڕیـە لـە نـادان
دانـا، ناچـارە دەرچـێ لـە ناویـان
کە زانیـت زۆردار کەوتوونـە سەر کار
یا مل کەچ کە، یا کۆچ کە بە ناچار
سێ تیرە هەیە کە هونەرمەندن
لەلای خواو بەندە، هەر سێ پەسەندن
یەکی زاهیدە خۆی ڕزگار ئەکا
دووەم عالیمە دەرسی کار ئەکا
سێیەم بەخشندە کە فریادڕەسە
هەر ئەوە کەوا بۆ بێکەس کەسە
ئەو دووانە کەڵکیان هەر بە زوبانە
کەڵکی بەخشندە نانە، بۆ گیانە
پیشەی پەسندی خوای پەروەردگار
کەرەم کارییە ئەیهێنێتە کار
زۆر کەسی وەحشی توند لوو سەهەندە
بە دەسەندە بۆت ئەبن بە بەندە
کە کۆی کەیتەوە و بیشارییەوە
ئەڵێن دامـاوە بـە بارییەوە
کە لەڕێی خوادا بە دڵ ببەخشێ
کردگار گونای ئەویش ئەبەخشێ

ئــاو کــە تینــوێتی ئینــسان ئــەشــکێنێ
زۆر جــاریش ئــەبــێ پیــاو ئــەخنکێنــێ
ئــاگر کــە چێــشتت بــۆ ئــەکوڵــێنێ
خــۆت نــەپــارێزی، دەســت ئــەســووتێنێ
هــەناســەی هــەوا گیــان ئــەژیێنــێ
زســتان بــێبــەرگ بی، ڕەقــت هــەڵــێنێ
خــاک خــواردەمــەنی پێــدەگــەیێنــێ
بــەســەرتــا ڕووخــا ملــت ئــەشــکێنی
ئێمــە لــەم چــوارە دروســت کــراوین
هەریەکە لە خووی، خۆی بــەشــی داویــن
ئــاوو خــاک مهنــدیو هــێمنی داوە
بــاو، ئــاگر تونــدیو تیــژی هێنــاوە
بــا کــەوتــە کــەللە، شــعوور نامێنــێ
ئاتــەش مــەزاجــیش پیــاو ئــەســووتێنێ
کــەم کــەس ئــەبیــنم کــەوا لــەم چــوارە
بــە ئــەنــدازەیێــک بــڵێم بــەشــدارە
زۆری وا هــــەیــــە بــــە بــــا، بایــــە
خــــۆی بــــەرز ئــەبینــێو پــارەبایــــە
ئــەم ئــەفــسانەیــە هــەمــووی بایــە
چاکــــەو خراپــــە، دادی خوایــــە
ئەگەر کردگار گوێی لە من ئەگرت
هەر چی چاکە بوو، بۆ خۆم هەڵدەگرت

سەگی بەوەفابە (زێڕ) ئەکڕن
پشیلەی زیانکار، کلکی ئەبڕن
بە (لباد)دانی مارهەڵدەکێشن
داخی بێ دانی پێ هەڵدەڕێژن
(قوڵەڕەش) ئەیدەن لە بنەکۆتەرە
ئینجا لە (حەرەم) پێی دەڵێن: وەرە
گاجووت لە (گێرەی) فەرمان ئەبەستن
بە (کەڵەمە) توند، دەمی ئەبەستن
بەدخوو کە لەگەڵ گەلدا بەوەیە
کە کزبوو ژیا مەرگی ئەوەیە
بە ئاگر سەهۆڵ دروست ئەکرێ
کە چی هیچ بەرگەی ئاگر ناگرێ
لە عیلمو فەندا شەقیین پیاوو ژن
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژن
ئەهلی فەن ەک یەک ڕەهەندەترە
ئاخۆ کام بۆمبا کوشندەترە
شەیتان لە ڕاستی ئێمە نەزانە
ئیتر بۆچ بڵێن: تەفرەی شەیتانە
ئەمانە هەمووی خواستی خوایە
بە ئیستیغنای خۆی ئینسان بایە

لـە کـەسێ بـووردی پـەشـیمان مـەبـە
لـە خـوا لامـەدە، بـێ ئیمـان مـەبـە
بـە هیـوا بژیـت، دڵـت خـۆش ئـەبـێ
بـە نائومێـدی ڕەنجـت بـۆش ئـەبـێ
کە بە ڕەنجی شان پارەت پەیدا کـرد
بە فیـڕۆی نـادەی هـەروا دەست و بـرد
بەڵام لـە (ها)یـی بـە (هـوو)یـی ئـەڕوا
بەم هـایوهوویـەی، ڕەنـج ئـەچێ بە بـا
ئەوکـەسـەی چـاوی لـە ماڵـی خـەڵکە
بێ بـەرو، سـێبەر، وەک داری پـەڵکە
قـەناعـەت ئینـسان دەوڵـەمـەنـد ئـەکـا
تـەماع بـەنـد نابێ، پێ لـە بـەنـد ئـەکـا
کـە بـە تـرس و لـەرز ئـەیـدزی شـەوێ
ڕۆژ دڵ لـە مـستی، لێـت دەرنـەکـەوێ
تـۆ بزانـە ئـەگـەر ماڵـت بـدزن
چەنـد پێـت ناخۆشـەو ئـەبی بـە دوژمـن
دیارە کە خـەڵکیش ماڵـی خـۆش ئەوێ
کە ئەو پـەیدای کـرد، بـەر تـۆ ناکـەوێ
ئـایینی ئیـسلام ئـەگـەر بـزانی
بـە ئاسـوودەیـی مـەردی جیهـان
لـەو ڕێیـە لادەی شـوێن شـەیتان کـەوی
پێـت هـەڵـنەنگـوێ، لـە پـڕ ئـەکـەوی
هـەڵـکردی دنیـا، دەوران دەورانـە
لـە هـەمـوو لایـی هـەر شـەڕەنانـە

ئەگەر بە بێنان هەڵکردمان ئەبوو
کەس بەسەر بەشی کەسا نەدەچوو
بەڵام ئاخ باوکمان کە ئەو گەنمەی خوارد
خۆیشی دەرکرا بە هەناسەی سارد
ئێمەیش بەو ئیرسە لە دووی نان شەقین
شەق تێهەڵدانەو بەدخۆڵق و شەقین

دڵ ئاوێنــەیــە ڕێــی خــوا ئـەنــوێنی
ژەنــگ بگــرێ جــەلای جـەلا نــامێنی
خــۆش ڕابــواردن، بــە دڵــی پاکــە
ئــەوی دڵــپاکە، بــێ باکــە، چاکــە
هـەمـوو دەوڵـەتی دونیـات دەس کـەوێ
خۆشــی نــابینی کــە دڵ نــەســرەوێ
چەنـد خۆشـە لـەگـەڵ چـەنـد بـرادەرێ
بێ‌کینـەو بـێ‌غـەم، پیـاو بـە سـەر بـەرێ
دەوڵـەت کـە زۆر بـوو سـەر ئـەشێوێنێ
بـڵێی کـەیـف ئـەکـەم لـە لات نامێنـێ
من چەندێ هەندێ ئاڵتوونم دەستکەوت
بــە لێکدانــەوە خــەوم لــێ نــەکــەوت
بێ خـەویـش ڕێگـەی ئیشتیهای بەستم
تـا شـوێنی کـەوتم دەرچـوو لـە دەستم
ئێـستا ئـەو بـە شـوێن منـدا ئـەگـەڕێ
چونکــو قــانیعم بــە وشــکو تــەڕێ
ئــەمانــە واتــای گــوێ ئــاگردانن
ئـادەمـی لـە دووی مـاڵ سـەرگـەردانـن
خۆهــەڵکێــشانەو دڵخۆشــی بــە زۆر
کـەم دەسـەڵاتی کردیـە حـەڵاڵ خـۆر
ئێستا کـە ئـەیخۆم ژەمـی (گـورگ)ییـە
کـێ ئـەڵـێ: پیـشەی ڕێـی بزورگییــە
بـەڵام ئـەمـەنـدە هـەیـە خـوا پێـداو
بـە شـوێن مـاڵا خـۆی ناخاتـە قـوڕاو

(بنـاوان) شـل بـێ، ئـاوی لـێ ئـەڕوا
پێش (قـەتـار) شـەل بـێ ئـەکـەوێتـە دوا
سـەر مـەلا کـە بـای لـێ بـەربێتـەوە
نـوێژی جـەماعـەت ئـەبڕێتـەوە
کـە وتیـان بێـستان وا بـەرەڵـدایە
خەڵـک تێـی ئـەورووژێ قـڕەو هـەڵـدایە
بـۆ ئـەوەی کـە خـۆی کـەوتـەو نـابوودە
داوو دەرمـانی عـەتـار بـێ سـوودە
ئـەو شـوێنەی کـەوا وتیـان (خـەرمیـز)ە
کـەر لێـی ئـەمیـزێ، یـەکـسەر بـەڕێـزە
مـەڕوانـن ئـەمـە پیـشەی کـەرییـە
مـۆدەی ئـەم دەورە چاولـێ کـەرییـە
پـاکو تـەمیـزی چونکـوو بـەئـەرکـە
ئەو ئەرکـە لـە لای فـەیلـەسوف تـەرکـە
ئـەو دەڵـێ: کـە مـن دەروونم پاکـە
جلـم چـڵکن بـێو دڕاو چ باکـە
فۆرمـەی مـەلـەکیـیو لبـادەی دڕاو
بـۆ داکـەنـدن بـێ، وەک یـەکـە بـۆ پیـاو
مـەڵـێ: ئـەم باخـە بـێباخـەوانـە
خـوا ئاگـای لێیـەو جێـی دز، زیندانـە
ماڵـی دزێـتی تـۆ بیـشارەوە
ئـەزانـرێ بـەلای، خـەڵـکی شـارەوە
دوایـی کـە دەرکـەوت پـەنهـان نـاکرێ
دەهـۆڵو زوڕنـای بـۆ لـێ ئـەدرێ

کوێخـای بـەدەسـت کـەسێ نـادرێ
هـەمیشە دەستی لـە دەست هـەڵبرێ
کـار بـەدەسـت ئـەگـەر لـە تـۆ بترسـی
دیـارە ناڕاسـتە، خـوا لێـی ئـەپرسێ
خۆ بێت و کـەسێ کـردەوەی ڕاست بێ
لە کەس ناترسێ سەدجار بازخواست بێ
بـەدبـین و خـودبین هـەردووک ناسـزان
لـە لای خـواو بـەنـدە شایـستەی جـەزان
پێ خاوس بەو نەک پێلاوت تـەنـگ بێ
بێ ژن بەو نەوەک لـە ماڵـتا جـەنـگ بێ
قەرز مەکە هەرچەند وادەت مەحشەر بێ
درۆ مـەکـە بـا تیغـت لـە سـەر بێ
کە هەوات بەرز بێ، سـەرت شـۆڕ ئـەبێ
(جوانووی) بێ‌لغاو، هـەروا (تـۆڕ) ئـەبێ
دنیـا لـە بـارێ نابڕێتـەسـەر
زسـتان هـەتـاوو بـە هـاوین سـێبەر
هـەوڵ نـەدەی، ڕوانیـت وا لێبوویتـەوە
ئـەبێ بیچێنی، تـا بیدروویتـەوە
چاوت لـەوە بێ تـۆ بیـدەی بە خـەڵک
نە وەک چاولە بەر، بێ‌ئەرک و بێ‌کەڵک
کـە بـە سـەردڕی خـۆت نـاڕازی بی
ئەبێ بـۆ قـەرزی خـەڵک لای قـازی بی

ئەوی (بەربووره) لە پیاوچاک ئەدوێ
وەک پەشیمانان شاخی لێ ئەڕوێ
تێهەڵچوو مەبە، مەبە بە سەردەق
نەیننیتە (تەبەق) پێی، مەڵێ (سەدەق)
لە ناو کەشیدەی حاجدا، خاچ دەرچوو
لە ژێر خەرقەدا، مرقەم گوێ لێ بوو
ئەو (قەڵەندەرە)ی ئازادەسەرە
ئەگەر ئەو نەبێت، تۆ بڵێ وەرە
ژاری پیاوکوژە کە گۆڕا هەنگوین
هیچ تاڵێک نابێ، بە تاڵی شیرین
گەلێ جار تاڵی بە دەرمان ئەکەن
بە دەرمان لە دەست دەرد، دەرمان ئەکەن
هەرچی کە تازە هاتە سەر کارێ
نەشارەزایە لێی مەگرە جارێ
کاتێ پوخت بوو، بۆ جاری دوایی
زۆر ئیش ئەبینێ بە شارەزایی
بەڵام تۆ پەردە لە ڕووی کار لابە
پێش هەموو شتێ (نیەت) حیسابە
کە حوسنی خولق‌و نیەت بوو لای پیاو
هەر ئەوە ئەبێ بە پیاوی تەواو
هاوار پیاوەتی بارێکی قورسە
کەوتە سەرشانت لە خۆت بترسە
ئای (وردم دویماز) چەند سەرئازادە
وەک (هوما) وایە، دایم دڵ شادە

لـە کـردەوەی خـوا سـەرم سـوورِ مـاوە
مـەخلـووقی چـۆنی خـستە ئـەم نـاوە
مـــاری دانـــاوە زســـتان بتـــەزێ
بـــە هاوینـــانیش گیانـــدار بگـــەزێ
(دووپـشکی) هێنـا کـوێری بـێ‌حـەیـا
بـێ‌قـرەوبـرو بـەخـەڵـکەوە بـا
هـەنـدێ باڵـدار هـەن وەک زەردەواڵـە
هـیچ کـەس نازانـێ بـۆچی عـەوداڵـە
یـەکێکـی‌تریـان ژەنگـە سـوورەیـە
ژاری چـزووەکـەی ئـاگری کـوورەیـە
هەنگ نەجیبە بۆ، هەنگوین کەڵک ئەگرێ
کە پێیشیەوە دای، ئەو بۆ خۆی ئەمرێ
گـورگی سـەرسـەری، بـەگـەرو گـورە
لـە هـەمـو شـوێنی مێـڵمی مـەرە
سـەگ بـۆ پـشیلە، پـشیلە بـۆ مـشک
یـەکتریـان نـاوێ وەک مـار دووپـشک
ئـەمانـە هـەمـوو یـەکـەبـەیـەکـە
هـەرچـی ئـەڕوانی دوژمـنی یـەکـە
(هـارووت)ۆ (مـارووت) فریـشتەی بـاڵان
کـەوتنـە نـاو ئێمـە، ئیـستەیـش لـە چـاڵان
وێنـەی گـورگـو مـەڕ زۆرداره هـەژار
خـوێن ئـەمژێو ئـەم دەم بـەهـاوار
ئـەوی بـە کـەڵـکو بـێ‌وەیـە، کـەرە
هـەم بـێ‌زوبانـە، هـەم بـارەبـەرە

کە هاتی دوعای بەد لە دوژمن کەی
پێی بڵێ: یاخوا هەرگیز تێ نەگەی
تێ نەگەیشتن هێندە ستەمە
بڵێی: حەیوانە، هێشتاکوو کەمە
ئەگەر فریوی شەیتان نەبوایە
هەموو باوەڕمان ئەکرد خوا، خوایە
تینمان نەگاتێ بانگ ناکەیتە خوا
کوردی ئەم خوارە، بە (خوێ) ئەڵێن (خوا)
چاوبرسی هەروەک جەهەننەم وایە
(هل من مزید)ی دایم لە دوایە
(بناوان) شل بێ، جۆگە گرفتە
ئاغاژن وابێ کارەکەر مفتە
باغ بەرەڵلا بێ هەر کەس بۆخۆیە
کەوتووینە دەورێک کەوا بخۆیە
ئاینە کەوا پاریز رائەگرێ
ئاینە کەوا پاریز رائەگرێ
سەری تەماعت بڕی سەرداری
کە ماڵی خەڵکت خوارد شەرمەزاری
کە لەگەڵ مردوو ئەچیە سەرقەبران
باوەڕ بە مردن ئەکەی بە گریان
لەگەڵ هاتیەوە لە بیرت ئەچێ
ئەگەر وایش نەبێ دنیا تێک ئەچێ

ئەڵێن گوندۆرە بە ڕەنگ ناناسرێ
هەر، ترێ چاکە، تامی ئەچێژرێ
شووتی بە شەرتی چەقۆ ئەکرن
جارێ لە پێشدا بە خێوی ئەبڕن
کاشکی بۆ پیاویش ئەمە ببوایە
نەیانناسیایە، دایان نەنایە
ئەوی بەزەیی بە کەسدا نایە
گۆڕ ئەوە نیە بیهێننە کایە
زستان بۆ خوری مەڕ ئەبڕنەوە
بەهار هات مەڕیتر ئەکڕنەوە
تا (شارەزوور)م بە دەستەوەیە
هەمیشە (کارێ)م بە ڕێستەوەیە
ئەوەی بە ڕەنجی شان دەس نەکەوێ
هەمووی دائەنێ بە کەیفی شەوێ
ئەڵێن: شەرابی مفت بەخومارە
نازانن خومار دەردی قومارە
شەیتان ئینسانی لەڕێ بردووە
قوماری هیند لا شیرین کردووە
لەو شوێنەی دانیشت نایەوێ هەستێ
ڕێی ئیش و کاریتر ئەبەستێ
ڕاستیشت ئەوێ (پۆکەر) زۆر خۆشە
(بانقۆوسیویەک و کۆنکەن)ی بۆشە
بەخۆت مەنازە بە هۆش و تەدبیر
(پۆکەر) نەزانی، نانی بە وەزیر

ئــاو لــە ئــەزەلــدا کــە ڕوونــەو پاکــە
لــە کــەلــکی ئــەخــا (گــا) بــە شــیاکە
زۆر پــاوی پــاکی تــەمیــز وەک گــەوهــەر
هاونیــشنی بــەد لــەکــەی خــستە ســەر
خواستی خوا وایە، کە زۆر مەردی خوا
بــە چــاووڕاوی بــەد تــەفــرە ئــەخــوا
پــەلــە دەرناخــا ئــەوەی ڕەش کــارە
قوماشــی ســپی لــەکــەی تیــا دیــارە
ئاخ ئەو کەسانەی کە چاک ئەگۆڕن
بــۆ ژیــان ناشــێن، شایــستەی گــۆڕن
نــە کــاری عــەقــڵەوە نــە دیرایــەتــە
(شــیاطین الانــس و الجــن) ئایــەتــە
ومــــا بتــــانگریٚ پیــــاو خراپینــــە
لــەگــەڵ چاکانــدا چییــە ئــەم قینــە
شــەیتان لــە ڕاستی چــوار چاکمــان لادا
ئێمــەیش چوارچاکمــان بکــەیــن بــەلادا
با بەس لە کەلی شەیتان سەرکەوین
تۆزێکیش لە ناو خەلکا سەرکەوین
عــەشــرەت بــزانن جارێکــەو ئــەم جــار
نــەکــەونــە خۆتــان، ئــەکــەونــە ژێــر بــار
(بــــەراتــــە) و قــــاپی کــــراوەتــــەوە
بــــەراتی نــــەجــــات نووســــراوەتــــەوە
هــەر هێنــدەی ئــەوێ بــڵێی منیش هــەم
هــەمــوو کارێکــت بــۆ دێتــە بــەرهــەم
ئــەگینــە بــەرگــەی گــرانی نــاگرین
جــاویش گرانــە، بــێ کفــن ئــەمــرین

چــوارده پــەنــد (هۆشــەنــگ) داینــاوه
کـە لـە خـەزینـەی (کـەیـان)دا مـاوه
پــەنــدی ئــەوەڵــی بــۆ دووزوبانــە
بـــە دووزوبـــانی وەتـــەن ویرانـــە
جـــاران ئـــەوانـــە زوبانیـــان ئـــەبـــڕین
ئێمــە ئــەوانــە بــە پــاره ئــەکــڕین
فیتنەی دووزوبان دۆست لـە دەسـت ئـەدا
ئەوی گوێی لێ گرت دەست لە دەست ئەدا
سێ کـردەوەی بـەد کـەوتـە نـاو بـەشـەر
بـاوک بـراو دۆســت، زوو ئـەدا بـە شـەڕ
بەدعەهدیو درۆو قین لێک هەڵگرتن
بـەســە بــۆ بینـای خۆشــی هــەڵــگرتن
(مەرد)ێکی گـەوره کـە هاتە ڕووی کـار
ماکینـــەی درۆی بــۆ ئــەخــەنــە کــار
ئـەگـەر ئـەو مـەرده نیـەتی چـاک بـێ
بــۆ ڕێتمــایی خــوا دڵـــی پــاک بــێ
هێنـای ڕووبـەڕووی یـەکـی کردنـەوه
دیـــاره گـــرەوی زوو لـــێ بردنـــەوه
ئیتـــر درۆزن لـــە کـــۆڵ ئـــەکـــەوێ
ئـەوسـا قیمـەتی دۆســت دەردەکـەوێ
بـە هــوێ دۆسـتەوه کـار ئـەچێتـەسـەر
خـوا فـەرموویـەتی: (شـاورهم فی الامـرْ)

گـێتی لـە سـەر هـیچ بـارێ نـاوەسـتێ
چـۆن ئـەبـێ دانـا پـشتی پـێ بـەستێ
پـاک هـەڵـدەخـزێ و هـەڵـدەسـێتەوە
ناپـاک نـەیـشکەوێ ناحـەوێتـەوە
هـەنـدێ کـە دۆسـتی جـاەو ئیقباڵـن
تا لـە (مەسنەت)دای جێت بۆ ئەماڵن
لـەگـەڵ لێکـەوتی بـڕای ببڕایـە
هاتیـەو کایـە، هـەر ئـەو سـەودایـە
خۆزگە پێستی ڕووم چەرمی (گا) دەبوو
تـەریـق بوونـەوەم لـەلا (بـا) دەبـوو
بۆ چەرمەسەرێ زوو بە کێش ئەبووم
لە هەموو شوێنی هەر لە پێش ئەبووم
بـەڵام قـوڕ بـەسـەر ئـەوکـەسـەی وایـە
ئـەم ڕەزالـەتـیش مـەرگـی لـەدوایـە
ئـای بـۆ نـانێکی کـەسبی ڕەنجی شـان
سـەر ئـازادەتـر لـە شـاهی جیهـان
ئـەمانـە هـەمـووی فـەرمـانی خوایـە
کـوا دەسـەڵاتی بـەنـدەی تێدایـە
دەریـای قـەدەرە، عـەقـلی تیـا گومـە
(زیـن لهـم اعمـالهم)
هـەنـدێ ئـەیـەوێ لـە مـەجلیسان بـێ
هـەنـدێکیش نـاوی لـە نـاو نـاوان بـێ

هاوینی بێ ئاو، ئای چیت پێ کردین
وەک ماسی ناوی جەرگت ڕەش کردین
ئاخری وا چلەی تۆیشمان بردەسەر
چلە چوار نەوعە، یەکێکیان بەتەر
جاران جێ مالی باوەشابان بوو
ئێستا دەرمانی ئەویش هەرزان بوو
هەموو کارێکمان بۆ دەبێ ئاسان
مەرد ئەو مەردەیە نەبێ هەراسان
خۆشیو تەنگانە نامێنن تا سەر
پەندێکمان هەیە کە بیکەینەبەر
با تالیو خوشی هەر بلێی ئەڕوا
نەوەک بە زوبان، بە دڵ و بڕوا
کەلیمەی (ا ق با ا ل) پەندێکی تیایە
وەری گێڕیەوە خۆی (ل ا ب ق ا)یە
لە قورئانیشدا فەرموودەی خوایە
ڕاستە تەنگانە خۆشی لە دوایە
چەند خۆشە ئینسان وا دڵنیا بێ
بوون و نەبوون لای کاریگەر نابێ
بەختیاری پیاو، دڵی بێ غەمە
با خەڵک هەر بڵێن دانایی کەمە

کــە خراپــەت دی‌و موقابــەلــەت کــرد
نـاوی خراپیت لـە سـەر خـۆت بـار کـرد
بــە چاکــە جــەزای خــراپ بــەیتــەوە
بـــەوە گـــرەوی پـــێ دەبـــەیتـــەوە
بــەد، بــۆ دۆسـتی ئـەکـەویتـە دووت
(اوهـــن البیـــوت، بیـــت العنکبـــوت)
وەک شـیر هـەلـمەچـۆ بـە تـینی گـڕێ
دوایـی قـاپێکی بۆشـت پـێ ئـەبـڕێ
بـە شـێنەیـی بـێ، شـوێن بـزر ناکـەی
زوو ماندوو ئەبێ، ئـەگـەڕ تونـد ڕاکـەوی
تـــەنهـا بـــۆ چاکــە بــەدەســتوبرد بــە
دەربـــەســتی دلـــی درشـــت‌و ورد بـــە
بـە تـەدبـیری دۆسـت کـار ببـەرە سـەر
خـوا فـەرموویـەتی: (شـاورهم فی الامـر)
کۆنــە پۆشـــانیش بـــە کـــەم مـــەزانـــە
کلـــیم، کـــەلیمـــی تێـــدا پـــەنهانـــە
زێـــوەری دنیـــا هـــەر بـــۆ ژن چاکـــە
مـــەرد لـــە ئـــارایش دوورەو بـــێ باکـــە
وا چـــاوت لێیـــە کـــە کـــۆچی خێـــلە
ناوی چاک لە شوێن خۆت بە جێ بێلە
توخـــوا نـــایزانی دەولـــەت و مالـــت
لـــەگـــەلـــتا نابـــێ، هـــاوار بـــە مالـــت
گوناهـــەکـــەتـــە کـــە وەفـــاداره
لـــە نـــاو گۆڕیـــشدا هـــاودەمـــەو یـــاره

چارەی رزگاری رێی راستە، راستە
پارێزی نەخۆش بە نان و ماستە
پیاوی بێ رۆژوو ئێوارەی لێهات
کز دادەنیشێ پەشیمان و مات
ئاغا ئەمر ئەکاو خزمەتکار نایکا
رووێکی ئەوێ کە تەماشای کا
پیاو هیوادار بێ نەوەک ناهومێد
چۆن ئەژیت ئەگەر هیوا ببڕێ لێت
هیوایە بەرگەی تەنگانە دەگرێ
کە بێ هیوا بی برستت دەبڕێ
باوەڕت بێ کە ئەم خودایە
دوایی رۆژ ئەجرو جەزای لە لایە
زۆردار کە ئێستا لە خوا ناترسێ
(مەڕنەمووکە)ی گۆڕ دێو لێی ئەپرسێ
ئەوسایە هاوار پارەی بۆ ناکا
رێگایشی نیە کە هەستێ و راکا
لووتی لە بەردی (ئەلحەد) ئەکەوێ
هەوای زۆرداری ئەوسا ئەنەوێ
جا ئەگەر ئینسان کردەوەی چاک بێ
لەوێشا بێ باک گۆڕی رووناک بێ
بەر عەفوو لیقای یەزدان ئەکەوێ
جێگای بەهەشتە ئیتر چی ئەوێ

به (مازوو) لـه دەسـت چووبـوو سـەرمایـه
ئـەیویـست بـە (سـیچکه) بێتـەوه کایـه

قـــەرز نـــەیـــدەیتـــەوه، نابڕێتـــەوه
(بـەرتیـل) جێگـای قـەرز ناگرێتـەوه

سـەد چاکـە بکـەی لـەگـەڵ ناپیـاوا
کـە دڵـت شـکاند ئـەیـدا بـە ئـاوا

به قینی دوژمن دۆسـت لـه دەسـت مـەدە
دوو کەس حەق بیژەو بەدگۆ دووسەدە

تـا بـە چـاوی خـۆت چـشتێ نـەبـینی
مـەکـەوەره سـەر ڕێگـای بـەدبـینی

له سەر کاری چاک هەرگیز مەوەستە
بـۆ (تۆڵـە) پـەلی، پـەلـە ببـەسـتە

کـە دڵـت شـکاند خێـرت پـێ نابـڕێ
کـە شووشـەت شـکاند پینـە نـاکرێ

هێواشـی ئـەسـپی (تـۆڕ) ئـەحـەملێنـێ
(سـرکه)ی تونـد قـاپی خـۆی ئـەتـەقێنـێ

بۆ (درۆنـە)ی بـەد (پـەرێز)ت پـاک بـێ
بـەڵام لای گـەوره زوبانـت چـاک بـێ

قـسه لـە پێـشدا لێـک ئـەدرێتـەوه
لـــە دەم تـــرازا ناگـــەڕێتـــەوه

دەست بـۆ تـەنگانـە ئـەبـێ بـە پـەرژیـن
زوبانـــە ســـەرت ئـــەدا بـــە بـــڕین

خـوا ئیختیـاری داوەتـە دەسـت خـۆت
ئەگەر خۆت چاک بێ عالەم چاکە بـۆت

ئـــەوەی دەرامـــەد، ئـــەبـــەشـــێتەوە
تـــۆوی چاکـــەی لـــێ ئـــەوەشـــێتەوە
خوا (قـەناعـەت)ی دا بـە بـەنـدەی خـۆی
ڕووی جیهان ئەبێ بە مولـکو مـاڵ بـۆی
ئـەگـەر قـەناعـەت چـاوی تێـر نـەکـا
کـوێرەوەریو خـەم سـەری تـێ دەکـا
خزمـــی نزیکـــت خۆشـــەویـــستییە
خـــۆش ڕابـــواردن، تـــەندروســـتییە
کـــە پادشـــا بیو لـــەژێـــر(جـــێ)دا بی
ئـەبـێ بـە خۆشـی لـەگـەڵ کێـدا بـێ
تـــا لـــەشـــت ســـاغە قـــەدری بزانـــە
نـــەخـــۆش بی لـــە لات دنیـــا زینـــدان
تـا دەسـتت هـەیـە دەسـتت درێـژ بـێ
نەک لـە پـڕ ڕۆژێ ڕێـت سـەرەولێژ بـێ
کـە لـە دنیـادا بـۆم نـەکـەیتە تـەشـت
گوایـە بـە خێـرت ئـەمبـەیتە بـەهـەشـت
بـە چـی دەزانی کـە خـۆت بـەهـەشتیت
ئـەبیـنم چـەشـنی تـەریقـەی چـەشتیت
لـە (پاپـا)و شـێخان بـەهـەشـتیان ئـەکـڕی
عـەقیـدەی عـەسـری، ئـەو نانـەی بـڕی
(نێـــرە بیدۆشـــە) بـــۆ مریـــد بـــاو بـــوو
چی بکەین؟ ئەو دەورە، مۆدەی تەواو بوو
کـە ئـەو لـە پێـستی خۆیـا نـەوەسـتێ
ئەم خەڵکە دەمی خـۆی بـۆچ ئـەبـەستێ

ئـاو هـەر شـوێنێکی گـرت ئـاوەدانـە
زوردار لـە دێیێـک دانیـشت وێرانـە
خۆمـان دووی پیـاوی زۆردار ئـەکـەوین
هـەروا ئـەزانـین مـەخلـووقی ئـەوین
هەر چی پەیدا کەین ئەو ئـەیباو ئـەیخوا
ئـەوسـایە هـاوار ئـەبـەینـە بـەر خـوا
خـوایش ئـەفـەرمـوێ: کـردەی خۆتانـە
تـەنهـا پیاوێکـە، هێناوتانـە
هاوجنسی خۆتان کوشت، ماڵتان بۆ برد
بـە سـەر خۆتانـا ئێـوە زاڵـتان کـرد
چاکـەو خراپـەی خۆتـان نـەزانـن
هـەر بناڵـێن کـە بـارگرانن
لـە نـاو خۆتانـا ئـەگـەر بـرا بـن
دڵـسۆزی یەک بـن، بە بـێ هـەرا بـن
هـیچ کـەسـێ پشتتان نـادا لـە ئـەرزی
ئینجـا ئـەکـەوتنـە رێگـەی سـەربـەرزی
ئەڵێن چوار رێوی شێرێ کـەوڵ ئـەکەن
ئێوە کە شێرن بۆچ پشت هـەڵـدەکەن؟
لـە رێـی خزمـەتی گـەلا مـەسـرەون
وەک شێری بەیداخ ژوور سەرمان کەون
ئێـوە دوو چـشتتان بـۆ دانـراوە
یـەکـێ پـێڵاوو یـەکـێ کـڵاوە
ئـەگـەر پـێڵاو بـن ئـەتانکـەنـە پـێ
کـڵاو بـن خـەڵـکی لـە سـەرتان ئـەنـێ
سـەرو ژێـر کـەوتـن بـە دەسـت خۆتانـە
خوێنـدنو جـەهلـە رێگـای ئـەم دوانـە

هەندێکی وا هەن کە بە زیندەخەو
بە خەیاڵ ئەبنە حوکمداری شەو
هیچ نەبێ نیوەی عومریان بە خەیاڵ
خۆش ڕائەبوێرن بە مەوقیعو حاڵ
ئەوانەی کە شوێن پارە ئەکەون
بەو مەراقەوە شەویش بێ‌خەون
لەولایش ئەبینی کە کرێکارێ
پارەی ئەورۆژەی وەرگرت ئێوارێ
خۆراکی کڕی بە خێرو بە بێر
دەستی ماندووە لە سەر سکی تێر
لەم دنیایەدا گوزەران وایە
کێ ئەڵێ: گیتی ئاسوودەی تیایە؟
کۆی ئەکەنەوە بە (جەواڵ) و (هۆر)
نازانن بۆیان نابرێتە گۆڕ
کردوکۆشیان هەمووی تەباهە
ئەوی لە گەڵیان ئەچێ گوناهە
ئەمانە هەووی وا لە پێش چاوە
ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
ئەگەر نەبوایە بە فەرامۆشی
بۆ کۆکردنەوە کێ تێدەکۆشێ؟
ئەڵێن پێغەمبەر ئەمەی فەرمووە
پەسەندە بۆیە بەگوێدا چووە
(بۆ دنیات بژی وەبزانە نامری
بۆ ئەولاش، ئەمرۆ ڕێ لە بەرئەگری)
فەرامۆشییە جیهان ڕائەگرێ
کێ باوەڕ دەکا بەیانی ئەمرێ

خـوا لـەزەتێکـی وای داوە بـە ژیـن
لـە لامـان خۆشـە، کـەرو کـوێریش بـین

برسـیو نـەخـۆشو مانـدووی شـەڕوشـۆڕ
ژیـان هـەر خۆشـە هـەتـا لێـوی گـۆڕ

بنیـادەم هیچـی لـە یـەکتـر ناکـا
وێـڵن بـە ڕێگـای خـراپو چاکـا

هـەرکـەسـە پیشەی خـۆی لـە لا باشـە
لـە نـاو خۆمانـدا (دەوهـن بـە ئاشـە)

ڕێێکـی وامـان نـەدیـوەتـەوە
سـەرکـەوتـنی لـێ بـووەشـێتەوە

هیچ کەس ڕابـەری کـەس پـەسـەند ناکا
چونکـو نایانبـەن بـە ڕێـی ڕووناکـا

هەرچی ڕۆژێکی بەرکەوت بۆ خۆی بوو
خۆی خواردیو هەژار هـەر باوکـەڕۆی بـوو

هێجگار کە (تەموین) سەنگی مـەحـەک بـوو
بایـەع بـەگـزادە و ئـەهـالی (لـەک) بـوو

مـەگـەر ڕاوەسـتین نـەوەی خوێنـدەوار
پـێ بگـەن ئـەوان بکـەونـە سـەر کـار

گـەسـکێ بـدەن لـەم تێـر نـەخۆرانـە
ئـەگینـە ئێـستا هـەر بخۆرانـە

ئەو بێ شەرمەی وا ئـەمـەی کـرد دوێنـێ
لـە نـاو میللـەتـدا چـۆن چـاو هـەڵدێنێ

ئـەڵـین چـاو بـە چـاو ئـەکـەوێتـەوە
مـەگـەر (بـێشـەرەف) تـەریـق بێتـەوە

ئێمـەیـش لـە نووسـین نابـێ مانـدوو بـین
دەسـتی وەیـسکەیـەو سـووژنی پـۆلایین

هەرچی کە پشتی بە بەندەی خوا بەست
خوا بەو بەندەیە ئەیخاو ئەیکا پەست

بۆ هەموو کارێک هیوات بە خوا بێ
ئەوسا ناترسی کە خۆت ئەتەوێ

کاریوا هەیە کە خۆت ئەتەوێ
زۆر پێت ناخۆشە بۆت ڕێناکەوێ

دوایی ئەبینی ئەگەر بۆت ئەبوو
هەرچی کە هەتبوو لە کیست ئەچوو

زۆر جاریش چشتێ کە تۆ ناتەوێ
خێرێکی زۆرت لێ چنگ ئەکەوێ

(تحبوا شیئا) خێری لە دوایە
(تکرهوا شیئا) خێری تیادایە

کەسێک ئەبینی حەزی لێ ناکەی
دوایی سوپاسی ئەکەی بە چاکەی

کەوابێ تۆ خۆت نیەتت پاک بێ
ئەوسایە دۆستت ئەبێ بۆت چاک بێ

لە هیچ ئیشێکدا بەددڵی مەکە
لە کاری گەلدا سەرچڵی مەکە

تۆ بۆنی شیری خاوت لە دەم دێ
کە ڕێ نازانی چۆن ئەگەیتە دێ

کە ڕێ هەڵگرە کە بیوەشێنی
نەک شانو قۆڵی پێ بڕەنجێنی

هەنگ كەلە گوڵو میوە ئەنیشێ
بە مژین مایەی هەنگوین ئەكێشێ
چزوكەی ژاری تاڵی تێدایە
هەنگوینیش وا خوا فەرمووی شیفایە
ئەمە نموونەی حاڵی دنیایە
شیرینی تاڵی هەر لەگەڵدایە
ئادەمیزادیش زۆرتری وایە
هەر چاكەیێكیان بەدی لەدوایە
هەنگ بۆیە ناوی بە چاكە ئەبرێ
كە پێیەوەی دای، ئەو خۆیشی ئەمرێ
كاشكی بەدكاریش وەك ئەو بوایە
كە پێیەوەی دای خۆی بمردایە
مار تا لێی نەدەی وەزندی نییە
شێر ئەمان ئەداو پیشەی مەردییە
بەڵام دووپشكو هەندێ لە ئینسان
لەبەر قین نییە، بووە بە خوویان
ئەڵێن كە شەیتان خراپیان ئەكا
خێرا! شەیتان، هێشتر لەدوامان ناكا
ئایۆ خواپێداو كە لەگەڵ بەدكار
لە جێی خراپە، چاكە بكاتە كار

(سەعدی) فەرموویە، کە خوویێکی بەد
کەوتە ڕیشەوە، دەرناچێ ئەبەد
وا منیش ئەڵێم کە پیاوی نادان
هێند قەڵبە (قەلب)یش نایکا بە ئینسان
بەدناو هەڵیشی بگێڕیتەوە
دیسان نادانە، ناگەڕێتەوە
(خەواسی حروف) هێندێکی وایە
نەوعە سڕێکی مەعنەویی تیایە
نادان، بەدئەدەب، گورگ، ئەم سیانە
کە قەلبت کردن، دیسان خۆیانە
ئەوەیش کە (مەرد)ە (درەم) ئەبەخشێ
(کەرەم) کارێکە، بە (مەرگ) نالەخشێ
ل ئەمانەتەو سیحەت غەنیمەت
ەخشین فرسەتەو خواستن مەزەللەت
کە دڵ ئازاری خۆتت لەبیر بێ
نایێلی دڵی کەست لێ زویر بێ
ڕووی‌و ڕیا لای خواو بەندە
ک ماری زوحاک، لەسەر شان بەندە
لە نانی (دونان) سندان ئەبارێ
چوارنان بە، وەکوو (قەلەمرداری)
ئاشە تەندوورە)و(کەوشەک) نەماوە
ە بابی بابی سواریی کەر باوە

وەزیفەو مەقام، بە پیاو ئەگۆڕێ
ڕەنگی (شووشە)یە، کە ئاو ئەگۆڕێ
هەرچی بنێری ئەوە (بەر) ئەدا
گۆزەیش چی تیابێ، ئەوە ئەرئەدا
دنیا وەک پیاڵەی چایخانە وایە
تۆ، ئەیخۆیتەوەو هی کەت لەدوایە
ئەو پیاڵەیەی تۆ چات تیا خواردەوە
هەزار مشتەری لە تۆ شاردەوە
پارە (بەقەمە) زوو ئەچێتەوە
کە بەخشیت ئەوسا ئەمێنێتەوە
چاوبرسی هەتا بیبێ تێر ناخوا
چاوتێر بێ خەمە، کە نایخاتە دوا
دڵنیا بە لەگەڵ ئاوەڵی چاکا
ئەوی دۆست ئەیکا، برا بۆت ناکا
کە لەگەڵ دوژمن لێک ئاشکرا بووی
باوەڕ بە مەکری بکەی تێدا چووی
دۆستی نادانو دوژمنی دانا
بیانگۆڕەوە لە ڕێگا بانا
دۆستی نادانت، وەک هەڵەوەڕە
ئاگات لێ نەبێ (دز)ت لەسەرە
هەرچی هەڵدەسێ سیاسەتزانە
بە دەست خەڵکەوە، بێل چەند ئاسانە
(دیو) جارێک (گوردی) خۆی کەوتبوە چنگ
(گوڕنەتەڵە)یەو، ئاوی ناو بێژنگ

خــوا بــۆ قوربــانی مــەڕی دانــاوە
کــەچــی گــاچووتی، تێــوە گــلاوە
گوایە گاجووتێک حەوتی سوار ئەبێ
(سێبەگایی)مان چۆن بە چوار ئەبێ؟
من (گـایێکم) بۆو، ڕای کـرد لـە دەستم
ئـەم جـەژنـە یـەکـی (حـەوتمـی) خـستم
سەد قوربـان حـەقینـاس نافـەوتێنـێ
ئـاگری جـەهـەنـنەم گـایش ئـەبرژێنـێ
خۆ مـن تێـر گۆشتی قوربانیم بۆ هـات
چیم لەوەی خێوی کەوتووە لـە (سیرات)
ئـەگـەر تـۆ مالّـی خـەلّـکت خواردبـێ
نـاڕوا، سـەد، گایـشت قوربـان ناردبـێ
من کە حەقی خۆم بـە کـەس نـەبـەخشم
خـوا پـیم نابـەخشێ بـە تـۆ بـەخـشم
بە دزی ئـەیـەی ئـەیـدەی بە مـەعلـووم
نـاوی خـۆت نـاوە فاسـقی مـەحـرووم
مردووشـۆر پـارەی خـۆی وەرئـەگـرێ
بـەو چـی لـە گـۆڕدا مـردوو لێـی ئـەدرێ
(کــەوا)ی نیوداشـتت کــە لــە بــەردا
خــەمــی تــازەتــر بخــۆ لــە بــەردا

ڕێــوی تــەڵــەبــاز بــوو بــە فاقــەوە
ناســــرەوێ بـــەدەم واقـــە واقـــەوە
دەڵـەکـیش کاتـێ کـە گـیرا ئـەتـسێ
کەروێشکیش تـانجی دی ئـەحـەپـەسێ
کەروێشک کە ئەنوێ چاو ناقووچێنـێ
کـە ڕاوکـەری دی خـۆی ئـەخـەفێنـێ
کـەمتیـار دەنگـی خۆشـی پـێ خۆشـە
قولـەپێـی ئـەسمـن هێـشتا بـێهۆشـە
ئــەم ســیفەتامــە بــۆ پیــاویش وایــە
هــەرچــی ئــەیبــینی بــەشــێکی تیایــە
هــەنــدێکمان هــەتـا نــەکــەوتوونـە داو
شــانازی ئــەکــەن بــە نــاوو بــە داو
شــا، بــە ســەپــانی خۆیــان نــازانن
پێش خـۆ نـابینن، هێنـدە بـەرز ئەڕوانـن
لەگـەڵ تێـی گـیرا ئـەبـێ بـە دەڵـەک
شاخی لـێ ئەڕوێ وەک مانگـا بـەڵـەک
کە ڕزگـاریش بـوو دیسان وەک جاران
ئــەیبــینی، نــەبــای دیــوەو نــە بــاران
بنیــادەم لـــە ســبەرِ حاڵـــێ نامێنـــێ
دەوڵـــەتی دنیـــا ســــەر ئـبەشــوێنێ
بتـنـێ لات کـەمـە، نـەتبـێ خـەفـەتـە
هــەر قــەناعــەتــە، پیـاو پێـی ڕەحـەتـە

بـاران ئـەبـارێ کـەچـی هـەتـاوە
ئەوە بە کوردی (گورگەزێ)ی ناوە
هەر بێچووە گورگێ، ئەودەمە بزێ
ڕۆڵە لە بەری دایک ئەدزێ
گورگ سالی جارێ مەڕ ئەفڕێنێ
بینادەم دایم خوێن ئەڕژێنێ
لای ئێمە کوشتن یەکە هونەرە
گورگیش بۆ گیسکێ خوێنی هەدەرە
تووڕەیی‌و شەڕی (ڕەمەزان) باوە
بە نای نارەوا (سەفەر) بەدناوە
هەر یەک قوماشەو قیمەتیان جیایە
هەر سەربانێکەو دوو هەوای تیایە
بە تەقاویتیش نالێن ئینسانن
خۆیان لە نەسلی ئەوان نازانن
ئەوانەی کەوا مونکیری بابن
ئینشەڵلا هیچیان تەقاویت نابن
جووجەڵە سەری لە هێلکە دەرچوو
کە چی بە دەندووک تویکلی بەربوو
بە ئێستریان وت: باوکی تۆ کێیە
وتی: ڕەسەنی دایکمم پێیە
ئێستر داری بۆ (نەمروود) کێشاوە
لە بەر ئەوەیە تووی بڕاوە
ئێمە وەک شەیتان ئەکەوینە بەین
ئاگری جەهەنەم بۆ یەک خۆش ئەکەین

هەرکەسێ کەوتە ناو ئەم جیهانە
ئەستێرەی بەختی لە ئاسمانە
ئەو خوا پێداوەی ئەستێرەی گەشە
هەرچی خوا بەخشی ئەو خاوەندبەشە
ئەویش ئەستێرەی سیس و بێفەڕە
دانای دنیاش بێت، هەر ئاخرشەڕە
خوا دنیای بۆ کەیف هێنایە بەرهەم
کێ توانیویتی بڵێ: منیش هەم؟
بەدبەخت ئەوەتە کە بە عەقڵی خۆی
ئەڕوا بەڕێدا، کە چی نالوێ بۆی
جاران کە شارێک پادشای ئەمرد
شایان حەواڵەی ڕەئی باز ئەکرد
باز بە سەر کێدا بنیشتایەوە
ئەوە مەلیک بوو، ئەبرایەوە
سا چی بکەم ئەگەر من لەوێ ئەبووم
بە بۆنی کەباب، باز ئەکەوتە دووم
ئەو چاکترە کەوا شاهیم دەست نەکەوت
بە کاری دیوان دڵم نەئەسرەوت
ئەم بێخەفەتیەو سەرئازادییە
دەس کێ ئەکەوێ؟ خودادادییە
یەکێ بە ئەسپێ بووە بە داماد
یەکێ ڕەنجەڕۆ بووە وەک فەرهاد
هەرچی بێ هەمووی ئەبڕێتەوە
چاکەیە بۆ پیاو ئەمێنێتەوە

خۆزگە بەوانەی کە لە هیچ ناگەن
لە (دار العلم) و (حقوق) پێناگەن
زنجیری خیرەد ناخەنە ئەستۆ
هەرچی هات ئەڵێن: لێخورە، برۆ
خواردنی بێغەم، خەوی بێ پرخە
گلیەیی نییە لەم دەورو چەرخە
خوایش زۆرتر ئەوان ئەدۆزێتەوە
بە دڵی ئەوان ئەبزوێتەوە
بە شانسێکیوا ئەیبابەرێوە
نازانێ پارە بکاتە کوێوە؟
سا ئازای بڵێ: ئەمە بۆچ وایە؟
ئەبینی شەقو زللەی چەند تیایە
خوا بە (لا یسال)وا دەمی بەستووین
پەکی دووانو پرسینی خستووین
کەوابوو، وەکوو وتمان، نازانم
بێ دەردیسەری، ڕەحەتی گیانم
لەم دنیایەدا مەچۆرە کۆڕێ
بۆ خۆت هەلاژێ، ڕەحەت لەگۆڕێ
زاتەن نەتیجەی دنیا ئەمەیە
هیچ کەس نازانێ ژینی تا کەیە؟

گاێـک کـە کـەوتـە نـاو کـشتوکاڵێ
گـــاوان گاگـــەل تێـــوە دەئاڵـــێ
هێندەی گوت: (کاورا گاڵـت وەگـوێزە)
ڕانو ڕەوگـــی قـــڕبوو بـــەڕێـــزە
خـــوا ئـــەم گێتییـــەی هـــەروا دانـــاوە
تـەماعکـار زۆر جـار ڕێـی لـێ گـۆڕاوە
دەوڵـەت کـە زۆر بـوو خـەڕۆیـی تیایـە
ئاياتـــە (طغيـــان) لـــە ئيـــستيغنايە
گـەنجـی بادئـاوەر تـەلای دەسـتەوشـار
بۆ (خـەسـرەو) بوونـە تـێلای گـۆڕەوشـار
میهتـەر نـەسـیمی عـەیـاریش وابـوو
هـەمیـشە لـە ڕێـی پـارە شـەیـدا بـوو
ئـەو لـە سـێبەری هـەمـوو ئـەینایـە چـاڵ
نـەی ئـەدۆزیـەوە، بـۆی ئـەبـوو عـەوداڵ
ئەڵێن (ئەسکەندەر) لـە (شـارەزوور) مـرد
(بابـا)ی لـەگـەڵ بـوو خزمـەتی ئـەکـرد
ئـەگـەر بـۆ گـەنجـی بابـا بگـەڕێم
ڕەنگـە گـەنجێکـی پـەنهـان بێتـە ڕێم
ئـــەوە چـــاکترە لـــەوەی کـــە بـــە زۆر
لـــە تـــۆی بـــستێنم نـــەیـــشییەمـــە گـــۆڕ

پیاو کە لە جێگای نزم هەڵئەنگووت
هەڵدەستێتەوە بە لووت و بزووت
بەڵام لە جێی بەرز کە کەوتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ئەشکێ بە جارێ
هەر لێرەم دیوە، دۆستی سەرسفرە
هێندە دەم گەرمە، گوڵلەنەبڕە
لەگەڵ تەنگانەی ئەو پیاوەیان دی
پلاوخۆرەکان ئەبنە موددەعی
ئەوانەی کەوا وەفا نازانن
دەمم نایێنێ بڵێم: ئینسانن
خۆزگە ژین دامغەی خەڵلاقی بوایە
بە ناوچەوانی پیاویا بنایە
ئەوسا ئەوانە کە ئەناسران
لە کۆمەڵی پیاو دەردەهاوێژران
چەندێ کە سوێندی سێ تەڵاق باو بوو
هەندێ سێ بەردی لە گیرفان نابوو
ئێستا سێ بەردە فڕێدراوە
سوێندی شەرەف و ناموس لە ناوە
شەرەف لە ئەشراف کە وەرگیراوە
هێندەیان کارکرد (فیکەی) سوواوە

ئەی ئەو گەوراتنەی کە فەن ئەزانن
بە (تەیارە)تان لە ئاسمانن
یاخۆ بە جەزبی قووەی کارەبا
ڕادیۆتان پەیام بۆ گێتی ئەبا
ئەم (فەندەڵ فیلە) کەڵکێ ناگرێ
بەشەر بە (فەنی) بۆمباتان ئەمرێ
ئەگەر ڕاست ئەکەن چشتێ بێننە ناو
نەفعی عالەمی تێدابێ تەواو
ئەم هەموو گیاندار لە ناوبردنە
هەموو بۆ هەوڵی زگ تێرکردنە
هەرچی کە نەبێ چاری ئەکرێ
برسیەتیە کەس بەرگەی ناگرێ
سا ئەگەر ئازان چشتێ بێننەدی
بنیادەم ئیتر بێ خواردن بژی
ئەوسا نە شەڕو نەهەرا دەبێ
ئەم خەڵکە تێکڕا وەک برا دەبێ
نامەوێ چاری مردن بکرێ
مەرگ نەبێ دنیا ئەمەندە ناگرێ
ئەوی کە خواردن بە عەیب ئەزانێ
ئازایە هەڵکا ڕۆژێ بە نانێ
بەڵام ئەگەر بێو خواردن نەمێنێ
کۆنابێتەوە دوو کەس لە شوێنێ

نۆکــەریـــی دیـــوان، هێنـــدە شــــیرینە
چـزووی جـەزای لا، شـانی هـەنگوینـە
چـەنـد خۆشـە بـڵێن: موشـیر، یـا وەزیـر
لای وایــە (هومــا)ی بـۆ هاتۆتــە گــیر
(میمـی) موشـیرو (یـای) وەزیـر (مـێ)یـە
سەرمەستی (شێر) و (وزر)یش ئەمەیە
نازانـــێ مــــەســـنەت تـــا، بـــاڵاترە
لـەگـەڵ لێیـان خـست داخـی زۆرتـرە
پیـاوێ سـەد زێـڕی دا بـە کـوڕەکـەی
وتی بـــۆ ئـــەوەی شـــتێ تێـــدەگـــەی
کوڕە پارەی هەڵگرت لای وەزیری چوو
کە (سەد ئەعزەمی) سوڵتان سەلیم بوو
وتی: وا ئـــەمـــەم بـــۆ تـــۆ هـــانیوە
تـۆم بـەم پـارەیـە موسـتەحـەق دیـوە
وتی: تـێ ناگـەم! چـۆن حـەقـی منـە
ئــەم قــسەیــەی تــۆ بــێســەروبنــە
وتی: کـەیـاوز لـە سـەدر ئـەعـزەممـان
چواری کوشت و تۆ، هاتیە جێی ئەوان
وتی: ڕاست ئەکەی کەرگم لە پێشە
بـــەڵام ئــارەزووی بــەرزی بــەکێــشە
بنیـــادەم تیغیـــان لـــە ســـەر ڕاگـــەرن
بـۆ سـەدر ئـەعـزەمـی خۆیـان نـاگرن
پـشیلە ڕزگـار بـوو لـە دەسـت تـیرەزەن
وتی: (مـشک)و ژێـر کـەنـدووی پـیرەزن

عاشق کە بە شەو نالەکار ئەبێ
کە نازی زۆری دی بێزار ئەبی
(چەقۆ) کە زوری بسوی بەرودوا
(دەمەسوو) ئەبێو برشتی ئەڕوا
خواردنی بەتام کە زۆرت لێ خوارد
ئەبینی نەفست کە لێی هەڵبوارد
تەنیا پارەیە، هەتاکوو زۆر بێ
تێر ناخۆی، هەرچەند بە شەڕو شۆڕ بێ
بەلام پارەی زۆر، زۆریان بەلایە
(دەم) قەمتەر ئەکاو، چاوی لەدوایە
زۆر کەم خاوەندی خێری ئەبینێ
بۆ مێردی تازەی ژنی ئەمێنێ
یاخۆ کورانی ئەکەونە دەعوا
نیوەی بەڕەسمی مەحکەمە ئەڕوا
ئەگەر خوا بیداو تۆ بیدەی بە خەڵک
بۆ هەردوو (دنیا) بۆت ئەبێ بە کەڵک
چەند خۆشە لەگەڵ هەندێ لە ئەحباب
دڵێکی ساف‌و دەورییە کەباب
بە فڕان بەفڕان خۆتی لێ تێر کەی
بە تامە تامە دوژمنت کوێر کەی
کە وات بۆ ڕێکەوت دنیا بەهەشتە
ڕۆحت لە ئەوجی کەیفا لە گشتە

چـەولـەکـی (مێـو)ێ ئـەبـڕن ئـەینێـژن
کــە ڕوا (تــرێ)ی بــەری ئــەچێــژن
کەچی مێوەکەی باوکی کە پیر بوو
کاتێـــک زانی بـــڕییان زووبـــەزوو
هـیچ نالـێن ئـەمـە بـەرمـان خـواردووە
ترێـی دیاریمـان بـۆ خـەلـک ناردووە
ئــەمــە عــادەتی چــەرخــی دەورانــە
بـــەنی ئـــادەمــــی تێـــدا میوانـــە
دیـارە دوو میـوان لێکیـان خـۆش نایـە
بـەرچاوتـەنگییـە، کـە شـەڕی تیایـە
ئەگەر خوا عەقلی دایتێ چاوتێری
لەگەڵ خوێشانت کەوتیە چاودێری
بێ هـەراو هوریـا کـەوتنـە هـەلـکرد
ئـەوسا ئـەبینی (گـۆی هونـەر)ت بـرد
ئەگینە هەتا ئەمری بەدبەختی
لــەم جیهانــەدا کــزو ســەرســەختــی
ئـــەمانـــە زۆر جـــار پیـــشان دراوە
بـــە پـــەردەی تـــەمـــاع نـــەبینـــراوە
بـــەڵام تـــۆ باشـــی لێـــک بـــدەرەوە
چاوبەست لە چاوی خۆت بکەرەوە
ئـەوسا دەبینی چـەنـد خۆشـە جیهـان
تێکـەلـیو دۆستی لـەگـەڵ هـەمـوان

هەندێ کە ئیشی نابەجا ئەکەن
بەوە ئەخورن کە حاشا ئەکەن
وا تێگەیشتوون کە کەس ناوێرێ
کردەوەکەیان لەسەر بژمێرێ
نازانن لەگەڵ پێیان ترازا
دۆستی سەرسفرە ئەیدا بەئەرزا
ئەڵێن: ماست نییە بە لێودا دیار بێ
یا دار نابڕن، دەنگی مشار بێ
بەم ڕەنگە خۆیان تەفرەی پێ ئەخۆن
(توور) و (سیر) دیارن بە قرقێنەو بۆن
کەروێشک کە ئەنوێ چاوی ئەبێنێ
کە (دیاردی)ت لێ کرد، چاو ئەقووچێنێ
لای وایە کە ئەو چاوی خۆی لێکنا
چاو قووچاخدنەکەی ئەبێ بە پەنا
خەڵک ئیشی پەنهان ئەدۆزنەوە
کاغەزی سپی ئەخوێننەوە
(جام) ئەڵێ: بشکێم، بەلام نەزڕێم
چاکەو خراپە دێنەوە سەر ڕێم
خوا ڕێی ڕاستان لە کەس نەگۆڕێ
(بارام) بۆ گووڕێ خۆی خستە گۆڕێ

کیسەی تەماع و مەعیدە هەردوو
کە هەرچیت دەسکەوت، تێت ئاخنی زوو
ئەویان ئەدڕی و ئەمیان ئەشێوێ
جێگا نامێنێ شەوێ بۆ شێوێ
چارە ئەوەتە کە بەرە بەرە
تەماع لابەرەو خواردن دەربەرە
ئەوسا دڵ و لەش بە پاکی و چاکی
ئەمێنێتەوەو لە خەم بێ باکی
هەر چیت لە خەڵک سەند بە ناڕەزایی
ترس و لەرزێکە بۆ ڕۆژی دوایی
زوڵم و زۆر لە بیر کەس ناچێتەوە
ئەبێ بە دووپشک ئەدا پێتەوە
تەماشای حاڵی خۆت کەو بڕوانە
چشتێکیان بردی چەند لات گرانە
تۆیش بە نابەدڵ چشتێ بستێنی
دڵ ئەمین مەبە کە دڵ ئەشکێنی
گوناه بە ئاوی تۆبە دەشۆرێ
بەڵام (حق الناس) خوایش لێی نابوورێ
هەی هاوار! لە پێش چاومانە ئەمرین
هێندە سەهەندەین گوێی لێ ناگرین
کاتێک ئەزانین کە عزرائیل هات
بە پەشیمانی نامێنێ نەجات

پێکەنین دوانە، یەکێ هی خۆشی
ئەوی تر ژاری خەفەت ئەنۆشی
یەکێکیان ناوی زەردەخەنەیە
ئەوی‌تر، ژاری‌خەند، وەک ژار قەندەیە
گریانیش هەروا لە دوو چشتا دێ
تەنگانەو، کاتێ شینت دێتەرێ
دووەمیان شادی‌و وەسلی عەزیزان
خۆشی‌یەکی وایە ئەتخاتە گریان
ئەمانە هیچیان (بایەخ)یان نییە
کە زوو بەسەرچوون کەلکیان چییە؟
بە خۆشی تا سەر دڵ‌بەستە، بەستە
ڕێی ڕەزا بگرە، بڕۆ مەوەستە
ئەوسا کە کەوتیە ڕێی عەشقی مەولا
تاڵی‌و شیرینیت، یەکسانە لەلا
ئەگەر ئەویشت لە لا گرانە
دڵنەوایی دۆست بە هەل بزانە
دۆستی یەک دڵ‌و یەک زوبان چاکە
بەوە پیاو لە خووی بەدکار بێ باکە
دوو چشت لەگەڵ یەک هەڵکردیان نابێ
(تەماع) و (حورمەت) هەرچەند لای شا بێ
واتەی پیاوانی کۆنە،دوور لە ڕووت
ڕیشی تەماعکار بە ڕەشی نابووت

کـە ئـەڕوانیتـە ڕەنگـی نـەوبـەهـار
ڕاویـشکەی گیـاو گـوڵ بـە لـەنجـاولار
وات دیتـە خـەیـاڵ، جیهـان تـا سـەرە
(بـاغی ئـیرەمـە)و بـێ کـەلـەبـەرە
نـازانی چـەرخـی دەوران بـەهـارە
ئـەو ئـاوو ڕەنگـە، بـێ ئیعتیبـارە
هـەتـاوی قـینی لـەگـەڵ خـستەکـار
نـە سـوزە دیـلێ، نـە شـەوقـی گوڵـزار
بـەهارو سـەیـران دڵـی بـێ غـەمـە
کە دڵ غەمگین بێ، هەرچیت بێ کەمە
چـارەی دڵخوشـیش کـەم تـەماعیـە
بـێ تامـە لـە لات سـەیـرانو یـا پـراخ
ئـازادی چـرای ڕێـی ڕووناکییـە
زەوقـی (قـەلـەنـدەر) لـە بـێباکییـە
ڕوونـاکی دەرکـەوت تاریـک نامێنـێ
کـە هـەتـاو نـەبـێ، سـێبەر نانوێنـێ
ئـەم ڕۆژو شـەوە پـەنـدی یـەزدانـە
دوای تـاریکی شـەو ڕۆژی ڕەخـشانە
ڕۆژیـش ئێـوارە لێهـات ئاوایـە
نۆشو ئـیش لـەگـەڵ یـەک بـەردەوایـە

دووکەس کە دڵیان لە یەک زویر بێ
وایان لێ مەکە، کەسیان شێتگیر بێ
چونکو ئەوانە کە ئاشت بوونەوە
وا لە تۆ دەکەن بچنە کونەوە
چوار کەس بە چوار خوو پەستن و بێدەس
تەمەڵ و نەزان، ناکەس و بێ کەس
چوار خوویش هەیە پیاو پێی دەبێ بێباک
دڵو دەستی پاک، کردەو بردەی چاک
ئەوی بۆ دۆستی بێعەیب ئەگەڕێ
تا دەمرێ دۆستی وای نایەتەڕێ
ئەوی لە دۆستی بە بیانوو تۆڕ بوو
کاتێکی زانی دوژمنی زۆر بوو
کە دۆستت لەگەڵ دوژمنت هەڵسێ
بە دوو ڕێ نابێ تۆ قینت هەڵسێ
ئەگەر دۆست دۆست بێ بۆ ئاشتیانە
لێی گەڕێ مەڵێ لە لام گرانە
خۆ ئەگەر زانیت دۆستی ناپاکە
با بۆ دوژمن بێ، هەر بۆ ئەو چاکە
ئاوەڵ پیاڵە، ئەوالە خۆرە
بۆ کاسەو کیسەیش مەندەبوور زۆرە
کە سفرەو خوانت هاتەسەر (دۆکولیو)
کەس لە دەرگاکەت نایەتە ئەمدیو
بەلام کە (کەباب) بوو بە بابۆلە
تێی ئەورووژێن، ڕۆڵە و بابۆلە

دۆستت بە (جەفا) ئەبێ بە دوژمن
چاکە، خراپە دەردێنێ لە بن
ئێمە لە چوار شت دروست کراوین
لە خاک‌و بادو ئاگرو ئاوین
ئەو چوارە، لەگەڵ یەکدا هەڵناکەن
کێ دەڵێ ئینسان پەی جۆری چاکەن
شوکری خوا بکەی ڕۆژیت زیاد ئەبێ
(سپڵە) هەمیشە ڕەنج بە باد ئەبێ
چوار چشت بۆ چوار کەس ئەبێتە نامەردی
بۆ عالم، (کیبر)و بۆ ماڵدار (ڕژدی)
(رووهەڵماڵراوی)یژنی بێ ئابڕوو
نادان کە (درۆی)لا بووە بە خوو
چوار ناویان بۆیە لە چوار کەس ناوە
لەبەر کردەوەی لێیان ڕوویداوە
(چرووک) کە خۆیشی لە ماڵی ناخوا
(بەخیل) کە هیچی لێ نادا بە خوا
(سەخی) کە ئەیخواو ئەیشیداتە خەڵک
بۆ خۆی‌و ناسیاو، بۆی ئەبێ بە کەڵک
(بەخشندە) هەمووی ئەبەشێتەوە
ئەوەی پێ ئەبڕێ، ئەمێنێتەوە
بەخشین ئیسرافی هەرگیز تیا نییە
بۆ دوژمنیش هەر سەخیەتییە

ئەگەر هاتی خۆڵ بکەی بەسەردا
لە ماڵە گەورەو خۆڵی بەردەرگار
ئەمە بۆ گەورەی سەخی بێژراوە
بە سەر چرووکدا هەر خاک بێژراوە
خزمەت بۆ مەردو شەفەقەت بۆ وردان
هامرازیی دەرویش، بێدەنگ بۆ نادان
تەنیا بە عیلمو ئەخلاق بنازە
دەوڵەت نەگبەتە لە خوای مەخوازە
کە زانیت دۆستو خوێشانت ئەهلە
هەموو کارێک ئەوسا بۆ سەهلە
هەرچی دڵ خۆش کا ئەیخەنە مەیدان
خاک بە سەر پارە، کە ئەیکەن پەنهان
نەفس و ژن بە جووت بەسەرتا زاڵە
ئەویان دووپشکەو ئەو زەردەواڵە
(تیغ) ڕاست گۆییەو (زرێ) قەناعەت
بەخشین (کەمەند)ەو (سکووت) سەلامەت
کە بە ڕەنجی شان دەستت نەکەوێ
ڕۆژ خەرجی ئەکەی، نایخەیتە شەوێ
بەلام کە ڕەنجت لەگەڵ سەرت ئێشابێ
نایبەخشی مەگەر سەرت ئێشابێ
ئیستیغناو توغیان کە دوا بە دوایە
باوەڕت بێ فەرموودەی خوایە

ئـەوەی کـە ئیـشی نابـەجـێ ئـەکـا
ڕەنگـە خـۆی ئـەرە بـە بـاش تـێ بگـا
ئـەگـەر تێـت گـەیانـد کـە ناپـەسـەنـدە
ئـەشـێ لـە سـەری نـەڕوا ئـەوەنـدە
خۆ ئـەگـەر هـاتوو گـوێی لـێ نـەگـرتی
تـۆ بیبـڕەوە ئیتـر بـە کـورتی
کـەسێ گلـەیـی دۆستی لای تـۆ کـرد
تـۆ بـاوەڕ مـەکـە هـەروا دەسـتوبرد
تـاکوو لـە جـوابی ئـەوی‌تـر ئـەگـەی
ئینجـا ئـەتـوانی حـوکمی خـۆت بـدەی
(سـەلـەم) فێـلێکە مـاڵ بـە دەغـل ئـەبـڕن
ئـەڵـێن شـەرعییـە، دەستی پـێ ئـەبـڕن
جـەردەیـی کـەوا بـە ئاشـکرا
هـیچ نـەبـێ غـەزوەی مـەردیـی تێدایـە
بـەڵام بـە نـاوی شـەرعـەوە (ربـا)
ئابـڕووی شـێوەی دیانـەت ئـەبـا
ئـەبـێ ڕۆژێکـی وامـان لـە بـیر بـێ
دەستمان لـە چـاکی پێغـەمـەر گـیر بێ
ئـەو (چاکـە) چاکـە بـۆت دێنێتـە گـیر
پـەنـدی پیـاوی پـیر پـەسـەنـدە لای ژیـر
جـاران ئـەگـەڕان بـۆ پیـاوی ڕیـشدار
ئێـستا وا پـرچو ڕیـش بـووە بـە عـار

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
قۆچ ئەوەشێنێ دوایی وەک گای هار
لە پێشدا بە تاو تیژپەڕە وەک تیر
زوو دادەماڵێ وەک گۆلە بارگیر
خوا چزوو نەدا بە (زەردەزیرە)
هەتاو نەبینێ ماری کەسیرە
بە دەنکە جۆیی، گوێ دریژ ئەزەڕێ
لە خوشکی خۆیشی و خویشی ئەپەڕێ
کەریدز، مەنێ جۆی بۆ بپێوی
تۆپینی ئەوێ و زیانی خێوی
ئەبینم کە خوایش رووی لەمانایە
وابزانم مشتەی ناو هەمانەیە
من ئەڵێم بۆیە خوا ئەمە ئەکا
عاقل لە حیزبی زەمانە بگا
دیارە کە دەوران (ئەبلەه) پەرستە
وشیارو دانا رووی لە نوشوستە
کەواتە لە شوێن سەربەرزی مەمرە
دەست بە کلاوی خۆتەوە بگرە
(پادشا)و (گەدا) وەک یەک ئەچنە گۆڕ
گەدا بارسووکەو شا کەڵەکی زۆر
ئەوی نانەوێ بۆ تیکە نانێ
سەروژێری خاک بە یەک ئەزانێ

ئــەوی ڕادەکــا زوو هــەڵــئەنگــوێ
ئــەوی لــەســـەرخــۆ بــڕوا ناکــەوێ
یـەکـێ تـا درەنـگ نـەئـەکـەوتـەڕێ
بە (گورگـەلۆقـە) ئـەیویـست پێشکەوێ
کـە تـۆ نـەتـوانی لـە (بـان) بازبـەری
خانـەوخـان چییـە کـەوتوویتـە سـەری
لـەزەتی نیعمـەت کـەسێ ئـەیزانـێ
کــە دامــاو بووبــێ بــۆ پارووانـــێ
ئـەگینـە کـە هـات لـە بـادی هـەوا
بـە (قێــزو بێــز)ێ دەســتی بـۆ ئـەبـا
ژۆری پـــێ ئـــەوێ ماکینـــەی دەوران
کـە یـەکێکـی (قـاڵ) بێنێتـە مـەیـدان
بـە داری بـەرزا هــاتی ســەرکــەوی
دەستت تونـد بگـرە، نـە وەک بکـەوی
چێشتت گـەرم بـێ، ڕاوەسـتە مـەیخـۆ
بـا نـەڵـێی دەمـم سـووتا باوکـەڕۆ
پارووی پـەلـەپـەل بـۆت قـووت نـادرێ
کـە لـە (بـین) گـیرا چـاری نـاکرێ
(نـان) لـەبـین گـیرا چـاری بـە ئـاوە
(ئـاو) لـەبـین گـیرا دەرمـانی جـاوە
هـەنـدێ خـواردنیش چـاوی لـە دوایـە
لـە قـورگ ئـەگـیرێ ئـەوە لـە خوایـە

چاکە زوو لە بیر خەڵک ئەچێتەوە
قینی خراپە، هەر نابڕێتەوە
تۆ قینەبەری خەڵقت گرتە دڵ
ئەو قینە بۆ جەرگ ئەبێ بە چقڵ
هەمیشە دڵت خەفەتبار ئەبێ
خواردنت لەلا ژەهری مار ئەبێ
وا چاکە کە قین لە دڵ دەراوی
ئەوسایە خۆیشت ئەزانی پیاوی
بە دڵێکی خۆش ئەنوویت و ئەخۆی
شەو بەدەردەوە ناناڵێنی بۆی
ئەگەر پادشای جەواهیرپۆش بێ
هەمووی بە فیدای دڵێکی خۆش بێ
دڵخۆشی بە ڕاست هەر بە خودایە
خوا نەیدا، نابێ، ڕەنجی بە بایە
زۆر لەگەڵ حوکمی چارەنووس ناکرێ
بە بێخواستی خوا، هیچ سەرناگرێ
هەندێکیوا هەن خۆیان ناناسن
سەربەگێچەڵن، کەوتەو کەساسن
چۆلەکە کە نووست لە (لانەی) شەوا
هەردوو قاچی خۆی ئەکاتە هەوا
ئاسمان ڕووخا، ئەو ئەیگرێتەوە
کەچی بە بەردێ ئەبووڕێتەوە

هــەتــای هــاوین پیــاو ئــەبرژێنــێ
هیــوایش هــەیــە خــۆی، تێناگــەیێنــێ
پیاو نەک بە هەتاو، بە ئیش ئەبرژێ
داوی خــاو نابــێ بــە هــەودای کــرژێ
(ڕیس) کە دووباد بوو، بەرگە ئەگرێ
ڕایکێشی دەزووی بەغدا، ئەپچڕێ
لــە هــەمــوو شــوێنێ ماکینــە بــاوە
(گوریش کێشەکێ) هەر لێرە ماوە
خەڵک گەردوخولیە لە ڕووی ئەفلاکا
ئێــرە خــەریکــە بــە جــەواڵ ڕاکــا
بۆیــە لــە هــاوڕێ ئــەکــەوینــە پــاش
وا (خەنجەر) ئەسوین بۆ (ئەوەن بە ئاش)
بامــان دایــەوە ســەر (شــەڕە گــەڕەک)
ئینجا ئەبێ پیاو بچنە بەر (خەڕەک)
بــەم دووخــە خــوارەو قینــەبــەرییــە
کاتێــک زانی (ڕیــسمان خورییــە)
ئــەمانــە هــەمــووی لــە بــێ کارییــە
ئــەڵــێن برســێتی ڕەگــی هارییــە
دەولــەمــەنــد نــۆرە بــە هــەژار نــادا
نــانیکیش نــادا لــە ڕێــی خــودادا
ئەوەی کە قەدری ناموس ئەزانێ
خۆی (قەمتەر) ئەکا بە تیکە نانێ

گـوێ لـە دڵـسۆزیی شـێنەیـی مـەکـە
پایـەی دیـوانی بـەردی مـەحـەکـە
زۆر دۆسـتی بـێدەسـت گیـانی گیانییـە
کـە دەسـتی ڕوویـی نـانی نایـە
ئـەوی ئـادابی دۆسـتی ڕاگـرێ
کـەڵـکی وەزیفـەی گـەورە نـاگرێ
چونکـو ئـەوانـەی کـە کۆنـەدۆسـتن
بـە هـۆی ئـەوەوە بـە هیـوای پۆسـتن
ناڵـێن: ئـەم پیـاوە ئـەمـەی پـێ نـاکرێ
هەر دەڵێن: کەڵکی ئاشنای خۆی ناگرێ
زیـانی دۆسـتو کـار دروسـتی خـۆت
ڕەوا مـەبینـە بـا بیـشلوێ بـۆت
کە تۆ ئیشی خۆت لە دۆست سەرئەخەی
پیـشەی مـەنفـەعـەت جـۆیی دەرئـەخـەی
کـەوابـێ حـەقـی گلـەیـیت نیـە
ئـەم بـڵـتو بۆڵـەت ئیتـر لـە چییـە
ڕۆژێـک ئـەبیـنین پیـاوی تـەماعکـار
دوڵـەتـەکـەی خـۆی بـۆ نابێتـە کـار
لـە هـەموولایێـک بـە چـەپـۆک بـاران
بـۆی دادەبـارێ وەک تـەرزەو بـاران
ئـەوسـا دەزانی کـە دزیو گـزی
لێـی بـووە بـە (خـۆرە) تـا ئێـسکی ڕزی

ئـەزانـن (واسـە) چۆلـەکـە ئـەگـرێ
بـە خـۆڕایی چـۆن بـەخێـو ئـەکـرێ
چیرۆکـەی (گیسکی هـەیاس) کـە باوە
ئـەو دەسـتوورەیـە ئێـستایش لـە نـاوە
بناغـــــەی جیهـــــان وا دانـــــراوە
کـەم دەمو دەسـت بی، بـەشـت خـوراوە
بۆیـــە ئـــەم (ئێلـــە) لـــە نوشوســـتایە
هەرچی هـەڵـدەسێ بۆ خـۆی کوێخایـە
دووبـــەرەکییـــە و تـــالعی ناســـاز
ئەمیان ئـەڵـێ: سـیر، ئـەویـان ئـەڵـێ: پیـاز
دەسـت لـە هـەویـرو دەم لـە تـەدبـیرا
ئاو لـە (قـەڵـبیرا)، (خۆژیلـک) لـە شـیرا
خـەسوو بـە خـڕکێ، بووکـێ بـە بـڕکێ
تێـک بـەربـن شـیریان چـۆن نابزڕکـێ
باڵۆرەی بووک و خەسووی گوێ لێ بوو
بۆیـە کچـەکـەی نـەئـەدا بـە شـوو
کـەچی کـچ دەسـتی لـە دایکـی بـەردا
(مەیموون) زۆر جوان بـوو، ئاواڵـەشی دەردا
هێنـدە هـەڵـپەڕیم تـا کـەوشـم دڕا
شـایی شاباشـی شـایـیم پـێ نـەبـڕا
ئیتـر (تۆبـە)م بـێ هـیچ تـەفـرە نـەخـۆم
مـن و کـەبـاب و ویرانـەکـەی خـۆم

چەند خۆشە ئینسان خەیاڵ پەروەر بێ
بە چاولێکنانی، شای حەوت کیشوەر بێ
زنجیری (خیرەد) لەشان فڕێدا
لەگەڵ زانایان نەڕوا بەڕێدا
بێ (نعمان) تەرحی (خەورنەق) دانێ
پڕ لە (موبیلیا) و فەرش بێ بە ئانێ
لە سولەیمانی وەک سلیمانێ
(بەلقیس)ی بۆ بێ بە چاولێکنانێ
یا لەدواییشدا با بێو خەیاڵ بێ
کە چاو هەڵبڕێ بۆش و بەتاڵ بێ
ئەمەی خۆشترە لەو دەولەمەندە
کە دەولەتەکەی ئاوێکی مەندە
بە خەوو خەیاڵ لەبەری نارِوا
هەناسەی خەڵک و داخی خۆی لە دوا
ئاو کە لە بەری نەڕوا ئەگەنێ
ماڵ نەیخوا، خەڵکی پێ پیدەکەنێ
ئەوە پێی ئەڵێن لغاوی شەیتان
مارەیی دایکی پاشای جنۆکان
(بزەن بەر سەفێ رەندان) مەپرسە
پیاوی (قەلەندەر) بێ هیواو ترسە
گریمان بوویتە (هیتلەر) بڕوانە
کەوتە بەر لەعنەت برای شەیتانە

هاوینــەو گــەرمــاو میــوە گــەنانــە
نیــوەی ئــەم شــارە لــە ســەربانــە
تــۆزی ڕەشــەبــاو چاویــەشــەو هــاوار
ســەربــانی ویــران پــڕ دووپــشکو مــار
لــە هــەمــوو لایــی گریانــەو قــوورە
کفــر ئــەکــا پیــاوی بێخــەوی تــوورە
شــەو لــە ســەربانــات کــە دەچنــە ســەراو
ڕۆژ هــەڵــدەقرچــێ بــە تــینی هــەتــاو
ئینجــا (ڕەشــەبــا) ئــەو تــۆزە دێنــێ
وەک (عەتر) و (عــەنبــەر) هــەڵیەپرژێنــێ
گــۆزەو دیــزەشمــان کــە پــڕن لــە ئــاو
ئــەو تــۆزەی تێچــوو ئــەبــێ بــە گــولاو
هێجگار چەند ماڵێک لە سەر یەک سەربان
چیغێکــی تــەنــک کــەوتۆتــە بــەینیــان
گوێیــان لــە مرقــەو پرخــەی یــەکتــرە
(تــەگــەو ســابرێنی) بــە ئــەدەبتــرە
زۆر جــار ڕەشــەبــا (دەرپــێ) ئــەفــڕێنێ
هیوایــشیان هــەیــە (دەرپێــی) نامێنــێ
بــەم حاڵــەیــشەوە هێنــد بــەرز ئــەفــڕین
خۆیــەخــۆ ســەری ســەران ئــەبــڕین
پیاو بــێ‌ئیش بــێ شــەڕ هــەڵــدەگیرسێنێ
بــێ (دەرپــێ) مــەنــدیل لــە خــەو ئــەبینــێ

خـوا کـە گیـانی پـاک ئـەبـەشـێتەوە
هەنـدێکیان دوای مـەرگ ئەدرەوشێتەوە
لـە بـارەگـای خـوا، لـە ڕووی زەمینـدا
لـــە ڕۆژهـــەلاتو لـــە خۆرنـــشیندا
ئـەرواو ئـەگـەڕێو زۆرتـر لـە خـەوا
خـۆی نیـشانئـەدا لـە پـەردەی شـەوا
ئەگاتـە فریـای کـەسو کـاری خـۆی
ئـەبێتـە چـرای ڕێـی ڕزگـاری بـۆی
هـەنـدێ گیـانیتـر پێیـان ئـەڵێن، پـیس
ئەکـەونـە لـەشـی بـەدکـاری نـەگـریس
بـە هـەر چـوارلادا ئـەکـەونـە (جووتـە)
کـردەیـان لـەگـەڵ شـەیتانـا جووتـە
(تیکـە) لـە دەمـی بـێ دەسـت دەفـڕێنن
هومـــای ئاســـایش هـــەڵـــدەفـــڕێنن
تـا دەســتیان ئـەڕوا کۆئـەکـەنـەوە
لـە خـوداو بـەنـدە (کـۆ) ناکـەنـەوە
لـــەپـــڕ ئـــەبـــینی کـــە بـــەلادا هـــات
هـیچ کـەس نازانـێ، پـارە چـێ لیهـات
لـە گـەڵـی ناچـێ بـۆ (گـۆڕ)و کـونی
ئـەبـڕێ بـە مێـردە تـازەکـەی ژنی
یـا ڕۆژێ ئـاهی جـەرگێکـی کـونکـون
پـەلی ئـەبـەسـتیو ئـەیاخنێتـە (کـون)

مریشک (ئەیخورا)، خۆی خستە ژێر (قاز)
بۆ ئەوەی (هێلکە)ی گەورە بدا ساز
کاتێکی زانی! هێلکەی (تیا جەڕا)
بە زۆر تەقەڵی (بن کلکی) پچڕا
(ناشی) بێهوودە کەوتۆتە دۆلاب
(نان بۆ نانەوا، گۆشتیش بۆ قەساب)
(ئێستر) داری بۆ مەنجەنیق کێشا
بە (وەجاخ کوێری) ناوجەرگی ئێشا
پێتمەخەرە (کۆت) بە پێلاوی تەنگ
کە (کەوش) پێی گرتی، (پێ)ی پێ ئەبی لەنگ
میوەی کاڵ مەخۆ زگتی پێ دەئێشێ
(شەکر) بە گەرما، زۆر ئاو ئەکێشێ
جاران نەخۆشی (شەکر)مان نەبوو
منی وا گرتووە، بەرمنادا زوو
من لە تەلاشی تورشی و تەلاشم
(ئازەچک ئاشم، سانجیسز، باشم)
بڵێم چی؟ ئەوسا گاڵەو هەڵدا بوو
گاڵی (کاڵ) خۆر بوو (گاڵ) بەرەڵدا بوو
وا لە پاش (خەمشێ) ڕێمان لێ ئەبڕن
گوایە بە ئایەت دەستمان ئەبڕن
کێ گوێ ئەداتە ئەو دەستبڕینە
هەر دەست بڕینە کام دەست بڕینە

پاروویە بخەرە دەم کە بۆت قووت بچێ
نەک بە ژان لچت پێکا بلچێ
ئەوی پەلەپەل پاروو ئەفرێنێ
بۆی قووت ناچێو خۆییە (تی) ئەفرێنێ
هەندێ ئەبینی (یابوو)ی خوراسان
وا نەزانی بار ئەبا بە ئاسان
کاتێک زانی لەرێدا وەستا
کابرای قەتارچیش قینی لێی هەستا
بە قەمچی کەوتە سەرو گوێلاکی
وای لێ کرد سەگ، چاو ببرێتە لاکی
ئیشە ئاوێنەی ئینسانی بەکار
هەموو کاتێ جێی کار ناگری گوفتار
ئاگری درۆزن ساتێ ئەگرێ
ئیش نەزان دوایی مووچەی ئەبرێ
تۆ گوێ مەدەرە ئەوانەی ئەمرۆ
خۆیان ئەژێنن بە هەرۆو مەرۆ
یەکێکی ڕاستڕەو، کە کەوتە ڕووی کار
ئەیانگلێنێ، ئەکەونە هاوار
ئەوسا پەشیمان شاخی لێ ئەروێ
(ڕێوی)ی قوماربازی پێستی ئەگروێ

ئـــەوە کێیـــە وا کـــەوا خـــشەی دێ
مـــام ڕەمـــەزانـــە، دیـــارە مـــشەی دێ!
وا بـــە گـــردە گـــرد مـــام ڕەمـــەزان هـــات
پـــەیکـــەری (پۆکـــەر) بـــرەوی داهـــات
هەرچەند پۆکەرچیی کۆن زۆریان دەرچوون
تـازەپێگـەیـوان وا لـەڕسـت بـەربـوون
یـەکێکیـان تیایـە ئـاگری بـن کایـە
کـە شـێخو مـەلایـش دێنێتـە کایـە
دوومیـان قوتـەی مـل نێرکـە کـاردوو
سـەر مارمێلکـەو پـشت پـووچی ماردوو
کـەس نـەکـەوێتـە داوی ئـەوانـە
بێ (ڕێست) لە ڕەشی ئەکوژن ئەو دوانە
ئـەوانـەی بـە ڕاسـت ڕۆژوو ئـەگـرن
هـەڵـدەگـرێ بـڵێن: بـە بـاڵ ئـەفـڕن
قـەڕنێکـە گـەرمـای ڕۆژێوا نـەبـووە
گـەرمـا لـە وزەو تاقـەت دەرچـوو
پاداشـی ئـەمـە جـەژنێکـی وابـێ
بـۆ گـەل بـێو بـەشـی کوردیـشی تیابـێ
بـەشـێکی وامـان بـۆ بیرێتـەوە
کـە بـە یـارۆدا خـەرج نـەبێتـەوە

جیهان پڕ فتووح مانگ هێند موبارەک
تەنهەل مەن ماوم بە بێ تەدارەک
شاربازێڕ چەمی سیوەیل و ئاڵەک
تووتنەو تۆوی بڕاوە کاڵەک
وەک ژاری قەندە عەیشمان تاڵ بوو
پیرەمێرد لە شوێن شووتی عەوداڵ بوو
بەو عەوداڵییە چووە (عەوداڵان)
بووبوو بە شووتی کەللەی هنداڵان
تووکەی سمێلی دێت پیرەکەی (موغاغ)
کۆگای بانقەنۆت بۆی بوو بە وەتراغ
یاخوا ئەوانەی سەوزەیان لەناو برد
پارەی تووتنیان بۆ (کەللەچی) برد
خوا هەر تاڵی بان باتێ وەک تووتن
گیانی شیرینیان لێ بێ بە دوژمن
ئەوانەیش پەین ئەکەن بە مومتاز
جێیان پایین بێ نەبن سەرفراز
بەپەشیمانی شاخیان لێ بڕوێ
شاربەدەریان کەن بۆ گردەگروێ
ئەوانەیش هیوا ئەکا بە لوجنە
گیری گێرە بێ وەکوو گای بنە
وا بە لێوی وشک کەوتووینە هاوار
فریامان کەوە گەورەی ئینحیسار

زۆر شـــاعیر لـــە گـــەڵ ڕۆژوو دواون
لـە نـاو برسـیەتی سـەر لـێ شـیواون
ئـەڵـێن: ڕەمـەزان ڕووبکـەیتـە ماڵـم
تـۆ دەخـۆم هێنـدە برسـیو کـەم حاڵـم
قـەلـبی (ڕەمـەزان) کـە (مـەرەزانـە)
ڕۆژ، لات، شەو، ئاوبەند نەخۆشی دوانە
بـۆ تـوورەی ڕۆژوو ئـەمـە بێـژراوە
ڕەمـەزان بـەجـەنـگ سـەفـەر بـەدنـاوە
ئـەزانی ئـەسـڵی شـەڕ لـە کوێـوەیـە
برسـیەتی ڕەگـی هـاریی پێـوەیـە
لـە برسـیەتیـە ئـەم گڕوگاڵـە
تـەبـەقـی پـڕە ئاشـتیی ماڵـە
کە گورچووت پڕ بوو دڵت بە گوڕە
نـابوود تێـریش بـێ، هـەمیـشە وڕە
خـوا شـیرینییـەکـی وای داوە بـە زەڕ
زەڕ بـڵێی کـەریـش دێتـە زەڕەزەڕ
عالـەم بـۆ پـارە ئـاخ هـەڵـدەکێـشێ
ئـەویـش مێـشێکە لـە تـەرس دەنیـشێ
نـاوەسـتێ بـە لای مـەردی ژێـرەوە
وەک ئـاو بکـەیتـە نـاو قـەڵـبیرەوە
ئـەمـەش مـن داخـی دڵـمە وا ئـەڵـێم
مـن ئـەیـەرسـتم ئـەو تـۆراوە لـێم

ڕۆژوو بەسەرچوو سبەینێ جەژنە
ئینجا تەقەڵلا بۆ بالاو بەژنە
بۆ دەستدارەکان قوماشی مومتاز
ئەکرێ بە (کۆستۆم) ئەیپۆشن بە ناز
وای پێوە ئەڕۆن دەقی ناشکێنن
لە پێش چاوی خەڵک خۆیان ئەنوێنن
خۆزگە تیژیی چاو (ڕۆنتکن) بوایە
ئەیبینی ژێر جل چەند لەکەی تیایە
هونەر ئەوەتە ژێر بەرگت پاک بێ
سەر بەرگ چاو بەستە، کردەوەت چاک بێ
تانوپۆی بەرگت کە جەورو زۆر بێ
ئەیکا بە دەردێک ئاڵۆشی زۆر بێ
درۆیێکیان کرد پاش شەڕی جیهان
عالەم ئەسرەوێ ئەمینو ئەمان
کەچی بۆمبایێک پەیدا بوو لە پڕ
لە بۆمبای خەسفی قاروون بەگوڕتر
چەند هاوارمان کرد کە ڕۆژی جەژنان
ماتەم دامەنێن بە شینو گریان
گۆێتان نەدایە خوایش وا بە دڵ خواست
ئێوەی خستۆتە شیوەنی بە ڕاست
ئینجا گۆڕتان بێ بە شینی گۆڕان
بلاوێننەوەو بچنە گۆڕستان

ئـــەوی ئـــازاری نـــەبـــێ ئـــۆف ناكـــا
ئەویش بێزار بێ لە هیچ خۆف ناكا
كە دلم خۆش بێ بۆت هەلدەپەڕم
دلـــم بـــشكێنی بـــە شـــەڕو گـــەڕم
لـــەم زەمانـــەدا بـــەشـــەڕ بـــەشـــەڕە
تـــۆ شـــەڕت نـــەوێ بـــەخێـــر تێپـــەڕە
خوا كە گیانو نان ئەدا بەم خەلكە
هێندەمان ئەوێ هەتا بەكەلكە
كە حالمان هاتە سەركەمو كووڕێ
ئەكەوینە سەر كوفرو ناشكوری
بەلام ئەو نانمان نابڕێ یەكجاری
ئـــەمانژێنـــێ بـــۆ بـــوردەبـــاری
چەقو تێژ بوو گۆشت ماشەللای دەوێ
كە گەیە سەر ئێسك پەكی ئەكەوێ
چاكـــە نـــاوی خـــۆی بـــەخۆیـــەوەیـــە
خـــۆش رابـــورادن بـــە ئـــاشمۆووەیـــە
(سەعدی) فەرمویە كە زەڕەخرید
نـــەتلاوانـــدەوە بـــۆت بـــە تـــەریـــدە
ئـــەگـــەر رووخۆشـــی بێگانـــە دۆستـــە
ئـــەم راو ڕێویـــە بـــۆ كـــەوڵو پۆستـــە
بـــەلام دنیایـــە بـــێ گـــەردش نابـــێ
هـــەروا رۆییـــوەو هـــەر ئـــەبـــێ وابـــێ

خـوا جـەهـەنـەمـی خـستە قـوڕگی مـار
بـۆ ئـەوەی ئـەگـەر تێکـەڵ کـا بـە ژار

مـار سالـی جـارێ پـشووێک ئـەدات
بـەو پـشووە ساردو گـەرن ئـەبێ وڵات

هـەناسـەی کێشا سـاردی زسـتانە
پـشووی‌دا گـەرمـی تـینی نیرانـە

هـاوین ئـەوگـڕە دێـت بـەرەو پیرمـان
هێـشتا جـەهـەنـەم نابێتـە بیرمـان

وا لێـرە بـەفـر ئـەکـەیـن بـە بـەفـراو
خـۆ لـەوێ ئاومـان حـەمیمـەو زووخـاو

وا لـە جـەهـەنـەم لێـرە خـەم ساردین
چی دەکەین کە خوا بۆ ئەوێی ناردین

ئێـستا چـارەمـان پـەشـیمانییە
تۆبـەیـە رێگـای موسوڵـمانییە

خوا هەموو حەقی خوایی دەبەخشێ
بەڵام حەقی خەڵک ناڕواو ناڵەخشێ

ئـەو زۆرداریـەی تـۆ ئـەمـڕۆ هـەتـە
سـبەینـێ بـە شـەرع ملـت لـە پـەتـە

لە مەڕ ئە یسێنی ئەیدەی بە گورگان
بـە دەسـتی خالـی ئـەچیـە بـەر دیـوان

خـۆ لـەوێ نیتـە کـە بیـدەیتـەوە
چۆنـە ئـەو ڕۆژەت بیرئـەچێتـەوە

بــــرا! مـــن و تـــۆ تـــۆوی خـــاکێکن
چـەکـەرەی تـازەی ژێـر خاشـاکێکین
هێـــشتا هـــەوایـــی نـــەش و نمـــایی
نـەکـەوتۆتـە کـار بۆمـان لـە لایـی
بـەرگـەی بایـەکـی موخـالیف نـاگرین
کـەچـی بـۆ حالـی یـەکتـری نـاگرین
ئـەوەی دیـواری خـۆی بـن کـەنـد دەکـا
پـەردەی نامێنـێ خـۆی بـە پـەنـد دەکـا
هەر قینت هـەڵـسێ و دەسـت بـدەیتـە دار
بـەنـدی جـەرگیـشت لێـت ئـەبـێ بێـزار
خـــەلیفـــە قـــادر فـــەرمووبـــە یابـــە
لـــەگـــەڵ زەمانـــا بـــەمـــودارا بـــە
پـــەنـــدی پێـــشینان بـــە دڵـــسۆزییە
خێـــر خـــواهیینکی گـــەل و هۆزییـــە
کـە، تـۆ نـەتـوانی رەگـم دەرکێـشی
بـــە بـــاوکی ئـــەبـــێ نـــازم بکێـــشی
دوو شووشـە بـێنی بیـدەی بـە یـەکـا
کاتێکـــت زانی هـــەردووکیـــان شـــکا
کـەواتـە شووشـەی عـەیـشت مـەشـکێنە
بـا دڵ تـەنـگ نـەبی دڵ مـەرەنجێنـە

ئەگەر زوبانت بێو فێری سەر بێ
نوقتەیەکی زیاد ئەخاتە سەر (بێ)
هێند بە (زیانە) بڕینی زوبان
سارێشی نابێ بە داوو دەرمان
کە قینت هەڵساو دەستێکت وەشاند
شووشەی ئارامو خۆشی خۆت شکاند
پیاوی قین لە زگ سیسەمەڕۆیە
گرێشی نیە (سوتەمەرۆ)یە
هەرچی سەر ڕەقو دەم بەهەرا بێ
ئاردی بەڕووە پەینکەی نابێ
کە دووبەرەکی کەوتە ناو قەومێ
ئاردی ناو دڕک لەوان ئەقەومێ
ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
بەدبەخت نابینێ بۆ خوا پێداوە
ئەوکەسەی کە زۆر لە خۆی بایی بێ
گوڕ وایە (گولی) دوور ئاوایی بێ
چەند خۆشە قەومێ هەموو یەک دڵ بن
لە ڕووی جیهاندا وەک دەسکەگوڵ بن
ئەوانەی کەوا یەک دڵو دینن
پێکەوە خۆشی جیهان ئەبینن
ئەوانەی لەگەڵ یاران لە دەشتان
لەم دنیایەدا لە ناو بەهەشتان

جاران بۆ خواردن چەتاڵمان نەبوو
بە (دان) گۆشتمان ئەپچڕی‌و ئەجوو
لاقە مریشکمان ئەگرت‌و بە گاز
ئەمان کردەوە وەک چەکوشی بیراز
پەل پێنج پەلیە چەتاڵ چوار لقە
پەنجە توندوتۆڵ ئەو ڕەقەو لەقە
چەتاڵ توند نەبێ لە چشت وەک گازێ
بۆت هەڵناگیرێ لە پڕ تەترازێ
خۆ لە چشتی ڕەق دەم تێناژەنێ
کە کەوتە خوارێ خەڵک پێ دەکەنێ
ئایینی ئیسلام دەستی داناوە
وا ئێستا چەتاڵ لە ناوا باوە
چەند خۆشە پەنجەت بلێسیتەوە
دووبارە دۆخت بڕێسیتەوە
ئەوکەسەی کەوا بە کێرد نان ئەبڕێ
تەحقیری زادە بەوە نان ئەبڕێ
ئێستا گرانی نانی بڕیوە
گوایە خاوەند شار نرخی بڕیوە
وا تووتنیشمان لێ کەوتە گاڵە
عەیشی ئەم خەڵکە بە (تووتن) تاڵە
بەلام وا (تووتن) حەلوای شیرین کرد
حەلوای شیرین هات تالیی لە ناو برد

تــەنهــا بــە تــەنهــا پــڕ لــە بــەلایــە
(اقبال) (لابقـا)، (تخـت) (تخـت)ی تیایـە
سـەر دار زۆر سـەردار سـەر دایـر ئـەکـا
نـاخی زەوی (خـان) نـاخن بـڕ ئـەکـا
مایـەی هـەناسـەی ژیـان کـە (بـا) بـێ
بـا بۆڵــە نــەکـا، دام بــە کــەبابــێ
پیـاوی گـوێ ئـاگر جـەرگـی بـێکونـە
تفـەنـگ ئـاگر دەی هـەولـی بـۆ کونـە
دۆ و دۆشـاو بـە نـاو هـەردوو شـیرینن
کـافرو کـەشـیش هـەردوو بـێ دیـنن
لە سەر ڕێی (کفری) یەکێ کفـری کـرد
لای خـوداو بـەنـدە ئـەجـری خێـری بـرد
ڕەمـەزان (سـەفـەر)ی بـە سفر دەرکـرد
بۆیــە جومعــەیـان لــە شــەممــەدا کــرد
سـا، وەرە، بـرنج بـڕەنجـە ئـەمسـاڵ
شـامەو نۆکی کـون گاڵـە ئـەکـا، گـاڵ
مــن لــە سـلێمانی بردوومــەتــە ســەر
ژاراوی مـەرگـە، ئـەم خـەنـە (پـشدەر)
بــە شــەکــر دەمیــان شـیرین کــراوە
چــاو لێــک نانــە دان ژانی نــەمــاوە
ئــەزانی کــە چــۆن خێــرت دیتــەڕێ
نوقتـەی (خ)ی لابـە بێخـەرە سـەر (ڕێ)

پارەی بەخشندەو ئاوی ناو بێژنگ
وەک پشکۆیەکە بکرێتە ناو چنگ
چرووکیش دانو گیانی بکێشن
نەک دینارێکی لە دەست دەرکێشن
ئەم دوانە هەردووک خوایێک دایرشتوون
لە مەبەستی خوا تێ نەگەیشتوون
ئەگینە ئەوەی ئەیبەشێتەوە
زۆر جار بە برسی سەر ئەنێتەوە
ئەوەیش کەوا خوا پیشەی رژد ئەکا
لە ئێمە زیاتر حەز لە چێشت ئەکا
بەلام لغاوی شەیتان کراوە
بۆ نەوسی خۆیشی بەشی براوە
خۆیشی نایزانێ کە بە کێ ئەبڕێ
تا ئەمرێ و کفنی بەقەد ئەبڕێ
لووتی لە بەردی ئەلحەد بکەوێ
ئەوسا ئەزانێ بەر کێ ئەکەوێ
ئەگەر بە خەوی شەو بیزانیایە
کە ئەم چروکییە ئەوەی لە دوایە
هیچ نەبوایە خۆی تێری لێ نەخوارد
بە مێردی تازەی ژنی لێ نەخوارد
بەلام بە من بێ ئەو چی لە دەس دێ
(نحن قسمنا)ی هێناوتە جێ

(پەڵە) بۆ خاوەند تووتوون وەک پەڵە
با وجود ئەمساڵ کەوتوونە تەڵە
پار، پارەی زۆریان لە تووتوون دەست کەوت
ئەمساڵ باوکی پار مردو ناوکی کەوت

زەربەی ئینحیسار خستووینیە هاوار
سلفەی زەراعیش بووە بە سەربار
هەر گوڵێ خارێو هەر نۆشێ نێشێ
تەنها من جەرگم گم بۆ ئەوان دێشێ

نامەی زووڕاع وا کزبینم
لە عەداڵەتی دیوان ئەمینم
ئەڵێن: هەر عەقڵێ لە خەسارێ دێ
ئەبێ ڕاوەستن تا بەهاری دێ

هەندێ کە لەگەڵ تووتن خەریک بوون
نەجووڵانەوە وا تیا خەریک بوون
ئەرکی زستانیش وا هات بە سەرما
سەرم سڕماوە لە ترسی سەرما

زستانی عەرەب لای فورس ئاگرە
ئێمەیش کەوتووینە یاری ئاگرە
وایان هەڵداوین لە یەک هەڵ ئەدەین
بە پیمان تەزیوە ئەگەر کەوتە بەین

هەڵماندەکێشن لە ڕیشەو لە ڕەگ
ئەبین بە کوتەک بۆ شەرە گەرەک

سەرماو گرانی کە پێکەوە هات
لاتیو نەهاتی ڕووی کردە ولات
سالانی پێشوو بۆ ساردی زستان
کورسی و لێفە بوو لە سەر ئاگردان
ئێستا هیچ ماڵێ لێفەی نەماوە
بە ڕاستی بەرگی هەتیو دڕاوە
تەفرەیان دەدایەن شەڕ بڕایەوە
تازە گرانی دێتەکایەوە
هەموو چشتێکمان وەک بەرد گرانە
بۆ قوڕبەسەری هەر قوڕ هەرزانە
دارچیو خەڵووزچی ئەمەیان بەش بێ
داریان تێبڕێو ڕوویشیان ڕەش بێ
تۆوێک بوو پێرار کابرایەک چاندی
هەرچی بۆی ڕێکەوت بۆ خۆی فڕاندی
کورتانی دەججال وا هەڵوەشاوە
جێگای تەقەڵی وەیسکەی نەماوە
بە (محمد)ی مەهدیش چاک نابین
خوا وای خەلق کردوین ئەبێ هەروا بین
کە ترس‌و پرسی خوامان نەمێنێ
(احتکار) زیاتر پەرە ئەسێنێ
قوڕ بە سەر عەقڵی ئەوەی وادەکا
کە خۆی شەرمەندەی لای خوا دەکا

مەبەرە حەلقەی دوای کاری دیوان
دیوانەیەو پەیڕەوی دیوان
با کەس‌داریش بیو کاکیش لە تەکا
کە کەوتیە تکا، ئابڕووت تکا
نوێژ لە پشت مەلاو پلاو لای شێخان
کە شەڕ کەوتە ناو بچۆرە سەر شاخان
دەستی دۆست ماچ‌کەو لە زێڕی بگرە
دەستی دوژمنیش ماری پێ بگرە
دزو، درۆزن بەدن ئەم دوانە
سەگ لە سەگ بەردەو لە دوور بڕوانە
ئەوەی بەڕاستو درۆ سوێند ئەخوا
پێی باوەڕ مەکە با بشڵێ بەخوا
ئاگاداریی ماڵ بە خوا مەسپێرە
ئەو دەربەست نییە بەرچاوی تێرە
ئەم نەسیحەتە بگرە گوێ بەستە
ئەڵێن (خەربەستە) خاوەندی ڕەستە
پیاوی هونەرمەند کەساسە لێرە
بەدو زگ برسیو بە زگێ تێرە
لە باران ڕای کرد بۆ ژێر حەساری
کە چی بەسەریا ڕووخایە خواری
ئامۆشۆی هەندێ بە سەرزارییە
مۆخ و ئێسقانی پڕ مردارییە

کە دووبەرەکی کەوتە ناو خێڵێ
خۆشی خۆشی ئەو خێڵە جێ ئەهێڵێ
کە لە گێرەدا گایێک مان بگرێ
گێرەشێوێنە ئەبێ سەرببڕێ
کە خوێنێکی پیس کەوتەوە گوپەی
ئەبێ بە نەشتەر ئەو خوێنە دەرکەی
کە پشیلەی ڕاوکەر لە ماڵا نەما
مشک ئەکەوێتە تلیلیو سەما
کاتێ ستەمکار عەزڵ بوو لێ کەوت
خۆی ئەکوتێتە هەیوانی مزگەوت
کە زانی دیسان ئاشی ئەگەڕێ
بۆ مزەئاشی زۆرتر ئەگەڕێ
قەلادەزەمان ئێستا قەزایە
خەڵک ئەڵێن ئەسما (من السما)یە
باوەڕی پیاوە کۆنەکانمانە
ئەڵێن: (قەندە) ڕووی لە ئاسمانە
هەرکەسە لە سەر ئایینێ ئەڕوا
یەکێ دڵپاکە، یەکێ بێ بڕوا
هونەرو ئەرووەت دادی خوایە
هیچ کەسێ نەڵێ بە خۆڕایە
لەو خوارەیش ئەڵێن ئەم چەتوونیە
دوو بەشی لەبەر بێ (تووتوونی)یە

کە ناوی زۆر کەس بە خراپە بەری
ئەوسا پێت ئەڵێن لە عالەم بەری
نەخوازەڵلا بۆ قەوم قیلەی خۆت
ئەبێتە تفی بەرەو بابی بۆت
هەرچی نەتوانی بیلێی رووبەڕوو
مەیلێ، نامەردیت لێ ئەبێ بە خوو
ئەوەی پاش ملە جوێن بە خەڵک ئەدا
پێی ئەڵێن ژنە لە ژێر پەچەدا
خوا بۆیە پیاوی داناوە نێر بێ
دووڕوو، دوودەکە هەرچەندە شێر بێ
کۆلارە ساڵێ نێرەو ساڵێ مێ
بۆیە حورمەتی نیە هیچ دەمێ
هەر شێرە هەڵمەت رووبەڕوو ئەبا
بڕوانە عالەم ناوی چۆن ئەبا
بچۆرە ژێر بارێ کە پێت هەڵگیرێ
پارووی زل مەکە لە بین ئەگیرێ
ئەندازەی هێزی قورگت نەناسی
ڕۆژێ ئەخنکێی بە دڕکی ماسی
ئێستر کە تۆڕ بوو کەوتە لەقەو گاز
باری قورس ئەکەن لە دەمەو هەوراز
ولاخ بارکێش بێ و ڕێی لێ نەشێوێ
خاوەندی مەنێ جۆی بۆ دەپێوێ

جـاران ئـەیـانگوت عـەشـرەت هـاوارە!
خۆیـان گـورج ئـەکـرد پیـادەو سـوارە
ڕوویـان ئـەکـردە مـەڵـبەنـد بـە سـەر ڕەو
وەسـتانیان نـەبـوو چ ڕۆژو چ شـەو
تێیـان هـەڵ ئـەکـرد وەک بچنـە شـایی
ناویـان دەرچوبـوو کـورد بـە ئـازایی
ئێـستە دەوڵـەمـەنـد کـەڵـکی نـەمـاوە
دەسـتی بـە دەسـتەی دینـار بـەسـتراوە
پیـاو دەڵـەمـەنـد بـوو یـەکـی ئـەکـەوێ
پـارەدار گیـانی خـۆی زۆر خـۆش دەوێ
زۆریـان کـەوتوونـە دەوڵـەت پـارێزی
ئـەو ئازاییـە بـووە بـە حیـزی
نـازانن سـەڵـەم لـە لـێ قـەومانـا
یـەک بـە هـەزارە لـە لای قـەومانـا
لـە تـەنگانـەدا، بـۆ گـەڵ دینـارێ
زیـوو ئاڵـتونی لـە شـوێن ئـەبـارێ
درەم وەرگێـڕی بـۆت ئـەبـێ بـە مـەرد
دینـار کـە زۆر بـو لێـت ئـەبێ بـە دەرد
ئـەمـڕۆ بـۆ بـاران فـەرەنجیم بـەیتـێ
سبەینـێ بـۆ تـۆ ئـەبـێ بـە بـەیتـێ
ئـەوسـا نـەتـدامێو کـەوتیـە نکـەنـک
بـۆ چیمـە لـە دوای بـاران کـەپـەنـەک

خـــوا، بـــۆ بنیـــادی دنیـــای بـــێ بنیـــاد
چوار گـەوهـەری کـرد بە مایـەی ئیجاد
ئـەم چـوارە لـەگـەڵ یـەکتـر نـاگونجێن
خوا خستوونیە یـەک لـە سروشتا جوێن
ئـــاگرو هـــەوا بـــاوکی لای ســـەروون
خاکو ئاو پـەستن دایکـی بێ دەروون
شـــەیتـــان لـــە ئاگردروســـت کرابـــوو
بۆیـــە پیـــشەی ئـــەو شـــەڕو هـــەرا بـــوو
ئـادەم لـە خـاک بـوو لـە قـینی شـەیتـان
خوا فریـشتەی نـارد بـۆ کـڕنووش کێشان
شـــەیتـــان وتی مـــن قـــەدری نـــاگرم
ئـــەو قـــورە ڕەشـــەو مـــن لـــە ئـــاگرم
چونکـــو بـــایی بـــوو تفـــی لـــێ کـــرا
لـەو شـــوێنە بـــەرزە بـــە شـــەق دەرکـــرا
ئـەمـە دەرسـێکە بـۆ نـەوعـی بـە شـەر
پیاو کـە بـەرز فـڕێ بـۆی ئـەبـێ بـە شـەڕ
سـەرەتـات خاکـەو دوارۆژیـست خـاک
کـەواتـە خـاک بـە، بـە دڵـێکی پـاک
خاک بە، کە دەنکێ جۆیان تێ چـەنـدی
بیانـــدەرەوە بـــە دە ئـــەوەنـــدی
وەک ئـاگر مـەبـە هـەرچیـت هاتـە پـێش
وای بـــسووتێنی بێتـــە خۆڵـــەمـــێش

شەیتان لای ڕاستو نەفسیش لە لای چەپ
بۆ مەشکە ژەنێ بوون بە لورە لەپ
بە گوژمەی مەشکە بژەن نەژایە
ها بڕۆ بۆ بابەو ها بڕۆ بۆ دایە
ئەو ڕای دەکێشێو ئەم ڕای ئەکێشێ
تا دوایی مەشکە هەڵدەتلیشێ
بە جارێ هەرچی تیایە دەڕژێ
پریشکی بە سەر خەڵکا ئەپژێ
بەم ڕەنگە بە دەست نەوسو هەواوە
ئەشەکێنەوە بەم لاو بەولاوە
یا خود هەروەک مێش شەیدای هەنگوینە
پێی تێ ئەگیرێو هەر لای شیرینە
خۆ ئێستا شکور پێی پیاو ناگرێ
(بایع) بە کوردی گوردی لێ ئەگرێ
(بایع) لە (بیع)ەو بەیع وەرگیراوە
پەردە بە دەورەی (عیب)دا گیراوە
شەوگەردی لە تویی ڕۆژی ڕووناکا
کوردی دۆ نەدیو پف لە دۆ ناکا
ئەیان گوت خەیات پارچەی دزیوە
بووە بە بەیداخ لە خەوی دیوە
خەیاتو بایع وا بە یالللی
هەم حاجی بابا هەم تەرەللی

وڵاخــی ڕەســەن نــاو قــەد باریکــە
تەنگە ئەستوور بوو بیگرەو باری کە
ســەر بــە وڵاخــی ڕەســەن ئــەســپێرن
بــەڵام بــە گوڵــە بــارگیر نــاوێژن
پیاو گیا لە بەهەشت بۆ بارگیر بێنێ
ئەو دەبێ جووتەی خۆی بوەشێنێ
بەدخوو بە چاکەی چاکان چاک نابێ
خــوا وای کــردووە هــەردەبــێ وابــێ
لــە وڵاخــی بــەرزە ئــەگــەر بیشگلێی
جێ‌یێکت دەشکێ بێگومان جارێ
ناکــەس تــەربیــەشــی بدرێتــەوە
چــێتی بــەقــەمــە زوو ئــەچێتــەوە
چاک هەر ئەوەیە خۆتیان لێ لادەی
نەک ڕەنجی خۆتیان لەگەڵ بە بادەی
لــە چاوی پیسیش پــەنامان بــە خــوا
چاوی بــە هــەرچــی هــەڵێنا ئــەڕوا
هەر پاشای بابان لە حەقیان ئەهات
بەوانەی ئەگوت دەرچن لە وڵات
بهاتنایــەوە لــە بــەر گلۆڵــی
ئــەوسایە چاویان زوو هــەڵدەکۆڵــی

وا دیـــسان خـــومی جولـــەکـــە شـــێوا
درۆ بـــاڵ ئـــەگـــرێو ئـــەفـــڕێ بـــە کێـــوا
ئـــەڵـــێن خـــوا باڵـــی داوە بـــە حوشـــتر
کۆشـــک و ســـەرای کـــەس نامێنـــێ ئیتـــر
دڵخۆشـــــیێکە بـــــۆ بـــــێ خانومـــــان
ئەڵـێن: ئۆخـەی گـشت بـە بێ خانوومـان
خواســـتی خواییـــە ئـــەوی بـــەدکـــارە
زۆریـــان لـــە لاوە دێتـــە ئـــەم شـــارە
هـەنـدێ لـە پێستی مـەڕا وەک گورگـە
هـــەنـــدێکی تـــریش سپـــڵی لاورگـــە
هەندێ وەک مووی لـوت لێت نابێتـەوە
هـەنـدێ سـنگ هـەڵـکێش نابـەسرێتەوە
بۆیـە ســـەرچـاوەی (تانجـــەرۆ) لێـــڵە
هەرچی خۆی تیا شۆشت کولک و کەمێلە
خۆزگـە وەک جـاران گازرکـەر ئـەبـوو
بە (شیاکە) و بـە لـیس پیـسی دەرئـەچوو
ئێـــستا (بـــانقنوت) کـــەوای شـــیرداخە
بۆ هـەمـوو لـەشـی (گـول) بـە پـەرداخـە
بـە کـوردی ئـەولا (ڕیـژو) خـەڵـووزە
موعاممایێکـــــە ئـــــازای وەیـــــدۆزە
نامـــەوێ بـڵێن کـــورد بـــە هـــیچ نابـــێ
ڕۆڵـــەی ئـــازادە ئـــەوی ئـــازا بـــێ

زســتان زەیــستان چلــەی لــە بــارچوو
ســەریــان دەرهێنــا کــەنگــرو کــاردوو
خــــاتو زەمهــــەریــــر ئــــەیلاوانــــدەوە
پـرچو ئـەگریجـەی خـۆی رووتانـدەوە
وا بـە تـەقـەتـەق لـەقلـەق هاتـەوە
مــــاری مــــەرەزە پــــاک ئــــەکاتــــەوە
بــــە ئــــەســــاتیری کــــۆنی یۆنــــانی
(ژوپیتــەر)ێ بــوو خــوای ئاسمــانی
(وینۆس) ئالیهـەی حوسـنو جـەماڵ بـوو
بـەڵام (ژوبیتـەر) زۆر بـەدفـەسـاڵ بـوو
بۆقی گوێی جۆگە وەڕستَ بوون لە دار
وتیـان گیانـدارمان بـۆ بکـە بـە سـەردار
ئەویـش لـەقلەقـی نـارد وای ئـەخـوڕی
هــەرچــی ئــەیقیراند قیــڕەی ئــەبــڕی
ئـەترسـم ئێمـەیـش بـە حـەلـەق مـەلـەق
بکــەوینــە بــەر دەنــدۆکی لــەقلــەق
بــەڵام ناترســم خواســتی خــوا وابــوو
ئــەمــساڵ دوو لــەقلــەی باڵــیان شــکابوو
لــەبــەر ســەرادا ئــەگــەڕان کــز کــز
تەمێ خـواردو بـوون لـە دەنـدوکـو گـز

زستانمان ڕۆیی نۆرەی سێ شەشە
لە بەهاریش‌دا چەرخ بەگەردشە
شەش ڕۆژباران‌و شەشی‌تر بایە
گوایە شەش ڕۆژی خۆشی تێدایە
نموونەی چەرخی دەوران بەهارە
هەمیشە بەهار زۆرە لەم شارە
ئێمە بەهارمان بۆیە خۆش ئەوێ
ڕەنگی یەکڕەنگیی تیا دەرناکەوێ
ئەگەر بزانین پشتی یەک ئەگرین
بۆچ تێمان ڕۆدێن، ئێمەیش بۆچ ئەگرین
ئەمە نەریتی دەرەبەگییە
ماڵمان لە باخی پورە بەگییە
ئیستایش پەیجۆری شەڕەگەڕەکم
پێم خۆشە خۆشەی دارو کوتەکم
لەشم بە کوتەک وا ڕاهاتووە
دیاری بەهەشتە بۆ من هاتووە
نالی (ولی)یە ڕاست بەم وتنە
کە دەڵێ توونتن خەرجی سووتنە
لە پاش هەشتا ساڵ ئەوا هاتە دی
پار خێل بووین خۆمان بەدوانە ئەدی
لە دوای شیرینی تاڵی زۆر تاڵە
مەترسن ئاخری خێرە ئەم حاڵە

لـە پـرێ کـە خـۆی بـە کـوڕێ زانی
تێگـەیـشت هۆشـی چۆتـە میـوانی
خـۆ خـوا ئـەیتـوانی بـە (کـن فیکـون)
بیخاتـە سەر یەک بارەگای گەردوون
بۆ چاولـێکـەری هـەفتـەی پـێ خایانـد
ئـەمـە پـەندێکـە بـە ئێمـەی نوانـد
عـەقـڵی تـەجـرەبـە ڕاسـتە سـەرناکـا
بـێ بـەراوردە کـە سـەر دەرناکـا
هەرچی کە هەڵساو کەوتە سیاسەت
تـەماشـا دەکـەی بـوو بـە سیاسـەت
جووجـەڵـە سـەری لـە هێلکـە جووقـا
تـوێکڵ کـون دەکـا لـە ژێـر دەنـدووکا
خـوا ویـستی جیهـان بـڕژێ بـەیـەکـدا
لـە پـێش‌دا سـەلم و تـووری تێـک بـەردا
غـیرەتی میللـی ئـەمـەنـدە پاکـە
پیـاو لـە کوشـتن و بـڕین بـێ باکـە
کـەسـم نـەدیـوە وەک کـورد ئـازا بـێ
لـە ڕێـی مـەشـرووعا هێنـد بـێ‌پـەروا بـێ
بـەڵام ئـەوانـەی ئـەبنـە پێـشەوا
قوماشـی گیانیـان ئـەکـەن بـە کـەوا
ئەگەر ڕاست ئەکەن خۆیان تێ هەڵچن
نەک ئەوان تووش کەن سووکێ بۆی دەرچن

ئەو کەسەی ژینی کوردیم ناناسێ
قورگی ئەگوشم هەتا ئەتاشێ
تەنافی ئەستۆم توندتر ڕاکێشە
هەتا دەپچڕێ بەگیەو کێشە
گوریسی هێند توند ڕاکێشا پچڕا
کەوتو تەتەڵەی سمتی وەرگەڕا
بەلان ئەو سمتی بە شەق خاراوە
پێستی ئەستوورە ڕەش هەڵگەڕاوە
نازانم بەختی کورد بۆچ وا ڕەشە
لە مووچەی ڕەش و سپی بێ بەشە
لیسی کوێریمان لێ کەوتۆتە ناو
کەس ناپارێزێ، ئەشکێ سەرو چاو
ناچارین ئێمەیش لە ڕاستی کوێران
بۆ پارێزگاری دەست بەینە گۆچان
چاومان لەوەبو کە کوێخای خێڵێ
سەگ دەرکاو نووزەی نازی نەیڵێ
کە چی وا حۆل بوو زەق زەق ئەیڕاوانی
لە چەندو چوونی ئێمەی نەزانی
خوا یار بێ ئێمە ئەحمەدی سوارەین
خاوەن (قەدارە) و ساحیب نەقارەین
سا، مێم بۆ بێنن بڕوانن نێرم
ئەو نێرە پیرەم بە مێچکە فێرم

گـوێم شـل کردبـوو چـاوم ئـەیـڕوانی
بـــۆ دەنـــگ‌و باســـی ڕازی دیـــوانی
هـەر کـەس بـە ڕەنگـێ لـە جیهـان ئـەدرا
ئەیانگوت ڕێکێ‌و ئاشتی دوای شەڕ کـوا
ئـەڵـەمـان چـاوی لـە بـەشـی زۆر بـوو
بـە زۆر بـوو، بۆیـە بـە شـەڕو شـۆڕ بـوو
سـوێندخواران هـاتن بـەرهـەڵستیان کـرد
بـە هـەر ڕەنگـێ بـوو وا لـە ناویـان بـرد
هەموو بـەرودوا ئـەیـانگوت بـەیـن بـەیـن
بـۆ ئاسایـشی جیهـان شـەڕ دەکـەیـن
واتـەیێکـی جـوان کـەوتبـوە سـەردەم
چەنـد هیـوادار بـووین بۆ سیلمی عالـەم
منیش جـار بـە جـار پێـی پیـدەکـەنیم
ئــەمگــوت درۆیــە بــەو هیوایــە نــیم
چونکـو ئـەورۆژەی خـوا دنیـای دانـا
ئـــەم ناکۆکییـــەی دانـــا لـــە بـــەینـــا
خوا کە ئادەمی لە بەهەشت دەرکـرد
فـەرمـووی دوژمـن بـن بـە درشـت‌و ورد
قابیـــل و هابیـــل لـــە ســـەرەتـــاوە
ئـــەم کوشـــتنەیـــان خـــستە دنیـــاوە
هـــەروا ڕۆییـــوە هـــەروەخـــاش ئـــەڕوا
بـە سـیلمی عالـەم چـۆن بکـەم بـڕوا

خـوا دوازده کـەلـووی خـسته ئاسمـان
کـە رۆژ بـەوێدا بـڕوا بـە ئاسـان
ئـەم دوازده کـەلـوه حیـسابی ساڵـە
بـەو حیـسابەیـە وا رۆژ عـەودالـە!
ئـەم (بـاوەخولـێ)و بازبازێنـێ ئـەو
چـاو شـارکێی رۆژوو خۆنوانـدنی شـەو
یارییـەکـی چـەرخـە (بـابی، بـایی)یـە
(عـدد الـسنین و الحـساب)ی یـە
سـوورەی یوسـنه ئایـەی پێنجـەمـین
(لتعلمـون بـلاغ مـبین)
سەری ساڵ جێگەی رۆژ کەلووی بەرخە
ئـەگـەر ئـەتـوانی رۆژێکـی بـەر خـە
هـەروەک دوانـزه مانـگ ساڵـێکی نـاوه
بـەدوازده ساڵـیش دەوێـک تـەواوه
بـە حیـسابی تـورکی سـاڵ نـاو نـراوه
بـۆ ئـەم سـاڵ نـاوی سـەگ دانـراوه
گەردشـی ئـەم ساڵ لـە خـووی سەگایـە
بـڕوانین کێمـان بـۆ دێتـە کایـە
پـێڵاو وەرگێـڕن نامـەرد سـەگ لـووره
هـەوری سـورەو رووی لـە شـارەزووره
ڕاسـتە، خـوا، شـەڕی بـۆ سـەگ دانـاوه
ئـەم نـاوه، گـەری، دوور بـێ لـەم نـاوه

زولـفی پـەریـشان بـۆ یـار پـەسـندە
داوی دڵانـەو بـۆ مـل کـەمـەنـدە
پـەریـشانیەکـەی بـەخـتی کوردانـە
کـەس ڕاناکێشێ‌و خۆی سـەرگـەردانـە
مـوی زەنگـی یـەکـن لـە بنیاتـەوە
شـانەیـش ناتوانـێ لێکیـان کاتـەوە
خۆزگە وەک تووکی قولەڕەش ئەبووین
دەئاڵاینە یەک هیچ تێک نەدەچوون
شۆخ‌و شـەنگیی یار بە دەمی تەنگە
دەمـی فـراوان بـۆ جـەمـاڵ نـەنگـە
بـەش‌و نـسیبی کـورد دەمـی یـارە
ئـەمـەنـدە تـەنگـە دەم بـە هـاوارە
ئاسمـان ملـی دانـەوانـدووە
کـورد دانانـەوێ بۆیـە مانـدووە
لێی گەڕێ توخوا با هەر سەربەرز بێ
نەنگە بۆ گیانی بە ترس‌و لەرز بێ
لـە ڕێـی میللـەتدا مـردن مـەردییـە
مـردن مردنـە لینگـەفـڕێ چییـە
ئـازادە سـەری کـەوتـە کلێـشە
بێستوونی ستەم ئـەبـڕین بـە تێـشە
بـەڵام داخـەکـەم ئێمـە فـەرهـادین
بە تـەقـرەی شیرین وا ڕەنج بە بادین

بێتو بۆ کاری جیهان تێکۆشی
ئەبێ بچیە سەر ڕێی فەرامۆشی
ئەگینە مردن وا لە پێش چاوە
ژیانی بە ترس تامی نەماوە
ئەگەر خوا نیسیان نەدا بە ئینسان
کێ تێدەکۆشێ بۆ چوار ڕۆژ ژیان
بەڵام کێ هەروا مەرگی لە بیرە
ئەم دونیای دوونە بەوە ڕاگیرە
هەیە موحتاج و پیرو نەخۆشە
بەو ڕەنگەیش هێشتا مانی لا خۆشە
هەتا لێوی گۆڕ دنیامان ئەوێ
پێغەمبەر فەرمووی کەس تیا ناسرەوێ
لەگەڵ یەکێکدا ئەمرۆ دووبەدوون
چاوتان لە یەکە لەگەڵ یەک ئەدوون
کە لە یەک بڕان خەوە یا خەیاڵ
لە پڕ ئاشەوان ئەڵێ ئاش بە تاڵ
ئەمانە لە بیر خۆت ئەبەیتەوە
بە خەیاڵ عومرت نوێ ئەکەیتەوە
هەتا پیر ئەبی زۆرتر شێت گیری
بە دەست نەفسەوە دیلو ئەسیری
بە دەست تۆ نیە سروشتت وایە
بۆ بەقای جیهان مەبەستی خوایە

یـــاران هـــاوارە دز ئـــەمفرۆشـــێ
خـۆم ئـەڵـێم نێـرم ئـەو هـەر ئـەمدۆشـێ
کـەوتووینـە دەورێ دزیـی هێنـد بـاوە
کـەسـێ پێـی بـڵێی ڕاسـتە نـەمـاوە
مێـــویکم هـــەیـــە تریـــی پـــایزە
کـە خـۆم ناشـتوومەو لـە لام ئـازیزە
هـەرچـی ئـاو بـەرە سـەری تـێ دەکـا
بـە بـەرسـیلەیـی کۆشـی پـڕ دەکـا
وا وتمـان ئاوبـەر (بێـزوو)ی پـێ دەکـا
پیـاوی مالـی بـۆچ پـەلـەی لـێ دەکـا؟
هـــەرچـــی دێتـــە لام فێـــری دزییـــە
تـــا ســـەر بـــاوەڕی مانـــەوەی نییـــە
ئـــەڵـــێ: نـــامێتم ئـــەو بـــێ بـــە تـــرێ
دوای من ئەوی دێت گوردی لێ ئەگرێ
بـــەو خـــەیاڵـــەوە ناترســـێ لـــە خـــوا
نـاوەسـتێ حـەڵـوای بـەرسـیلە بخـوا
دەورێکـە ئـەمـڕۆ هـەرچـی کـەوتـە کـار
دەســـتەو دائـــیرەی ئـــەخاتـــە بـــازاڕ
لـەگـەڵ ئـەو گـۆڕا گـشتیان بـە جـارێ
وەک هەرمێی کرمێ ئەکەونە خوارێ
هیـــوای وەزیفـــە لای کـــەس نـــەمـــاوە
بۆیـــە پێـــشدەســـتی ئـــەمـــەنـــدە بـــاوە

بیستوومەو ڕاستە شەخسێکی گەورە
کە یەکە پیاوە ئەمڕۆ لەم دەورە
بە تایبەتی چەپەوانەیە
بۆ کونی بەرتیل تۆپەوانەیە
بە چەپ ئەنووسێ‌و مەرج ئەباتەوە
خەریکە چەرخی چەپ ڕاست کاتەوە
دەستی چەپ هێزی لە ڕاست زۆرترە
چشتێکی تری لا پێویستترە
ئەڵێن: کاتێ مار چووە کونەوە
کە کلکی دیار بوو ئەیدۆزنەوە
کە بە دەستی چەپ کلکی ڕاکێشی
لە دووی دەستت دێ بە نەرمی و خۆشی
خۆ بە دەستی ڕاست تەکانت دایە
کلکی ئەپچڕێ‌و سەلکی دەرنایە
ماری وای تیایە پارتی ئەم دەورە
بێ ئیجازەیە بە پێچ‌و دەورە
بە ڕاست بە چەپ کلکی ناگیرێ
بە هێزی کلکی (ئێسک) تێی ناگیرێ
وا کورە شێخێک کەوتە ئەوناوە
باوکی لە مارو هار نەترساوە
هیوامان بەوە غیرەت بکێشێ
کەلکی گەل بگرێ‌و زەرگێک ڕاکێشێ

میـــوەگــــەنانـــە چاوێـــشە لــــە نــــاو
خۆت زۆر مەخـەرە بـەر تیـشكی هـەتاوە

هــەتــاو كــە زســتان نــاوی خۆشــییە
هــاوین (ســەبــوونی) بــۆ نــەخۆشــییە

بۆ كـورِ ئـەچووینـە سـەرِ بابـەگـورِ گـورِ
گـرِ گـرِ وەرگـەرِا لێمـان بـوو بـە گـرِ

ئـەمـسالّ لافـاوی ئـاو شـاری ئـەبـرد
ئـاوی زینـدەگیـی ئێمـە وەشـكی كـرد

پیـشەی گــەردشــی ئاسمــانی شــینە
لــە لایــێ شــایی لــە شــوێنێ شــینە

دنیـــا لــــە خولـــقی پـــشیلەدایـــە
بــە مێچكــە مێچكــە لــە بــاوەشــتایە

كـە ویـستت نـەختێ بـۆت پـێ بكـەنـێ
لـە پـرِ بـە چـرِنووک دەسـت ئـەرِنـێ

ســـەگ لــــە پـــشیلە بـــەوەفـــاترە
پـــشیلە دەركـــەو گــــەمــــالّ راگـــرە

گـەنم گــران بــوو لـەبـەر كـەم نـانی
زۆر كـەس دەسـتی كـرد بـە ورچـەوانی

دونیـــا وەک رێـــوی بــــە فرِوفێـــلە
هەركەسە لـە دووی كـاری خـۆی وێلە

ئێمەیش وەک كەروێشک رۆژ نووستوو و كاسین
تـا دیـاردی نـەكـەن لـە خـەو هـەڵناسـین

بــــو دەســــتەڵاتی ئـــەم بنیـــادەمـــە
هـەرچی بـۆ دانیـت هێـشتا هـەر کـەمـە
بـە ئـاگر سـەهـۆڵ دێنێتـە مـەیـدان
برووسـکەی کـردوە بـە پـەیکی جیهـان
لـەوپـەڕی دنیـا واتـەیێـک ئـەکـرێ
لەمپەڕی دنیا خەڵک گوێی لێ دەگرێ
گــــاه ســــلێمانن لـــە ڕوی هـــەوادا
گاهــــێ یۆنـــسن لـــە نـــاو دەریـــادا
تـا زیـاتر عـیلمو فـەن بـێ بـە ئاکـار
بـۆ قـەلا چـۆی یـەک ئـەیهێننـە کـار
قونبولــەی زەرپیـــە مـــاوە دەرکـــەوێ
کـەی بـێ شـارێکی‌تـری بـەرکـەوێ
هێـشتا تێـر نـەبـوون لـە یـەکترکوشـتن
تـازە دۆسـت لـە یـەک ئـەبن بـە دوژمـن
بـــا بـــڵێن ئـــەوان وا دەوڵـــەتـــێکن
خاوهنـــدی ســـوپاو بـــە ســـەروتـــێکن
نـــازانین ئێـــرە چـــی لـــێ قـــەومـــاوە
هیچ کەسێ لـە سـەر ڕێـی خـۆی نـەماوە
لاپایتـــەختـــا ئـــەحزابـــەو ئیـــزراب
لایـــی ئۆپـــەراو لـــە لایـــی ڕوبـــاب
هـــەر ئیعـــتیرازەو تـــەنقیـــدەو تـــوانج
نـاوەسـتن نانـێ بـرژێ لـە سـەر سـاج

ئەیانگوت جاران بۆ ماران گەستووە
تریاک لە عێرایق بۆ شاران ئەچوو
ئێستا ئەمەندەی مار تێ خزاوە
تریاکی ماران تۆوی بڕاوە
بەڵام تریاکی کێشان بێ کێشان
کە بە دوکەڵی زۆر کەڵی پێشان
زۆر کەس سەرمەستی بەنگە دەبەنگە
فەقیرو هەژار تیاچوو بەم ڕەنگە
بەڵام بۆ ئێمە دەور گۆڕاوە
ناوی سووکیمان لە سەر نەماوە
خۆرمایێکیان بوو وشکی مشک مژە
کە پێیان ئەگوت: خورمای کوردە کوژە
ئێستا کوردکوژە بووە بە زوهدی
برایەتیەکمان بۆ هاتۆتە دی
بەڵام کورد هێندە خورمای خۆش ئەوێ
لە هەر شوێنی بێ شوێنی ئەکەوێ
تەرسی کەرەکەی جەجاڵ خورمایە
بۆیە ئەمەندە کوردی لە دوایە
گەزۆ بە قەومی مووسا دراوە
ئێستا لەم خاکە بۆ ئێمە ماوە
گەزۆو دۆشاوو خورمامان هەیە
ناڵەی دەم تاڵی ئیتر تا کەیە

زانایـــان ئـــەڵـــێن کـــە ئـــەم جیهانـــە
شـــوێنی یـــەک کوشـــتنی زینـــدەوەرانـــە
هـــەروا بڕوانـــە هـــەرچـــی گیانـــداره
بـــەســـەر خـــوار خۆیـــا زاڵـــەو زۆرداره
پشیلەی بۆ مشک تانجی بۆ کەرویشک
گورگ بۆ بزنو مەڕ بۆ کەری بێ مێشک
جگـــە لـــە مانـــەیـــش لـــە نـــاو خۆیانـــا
ســـەگو بـــەرانو بـــارگیر شـــەڕیانـــە
بـــەڵام هـــیچ کامیـــان وەک ئـــادەمیـــزاد
خـــەرمـــانی گیـــانی یـــەک نـــادەن بـــە بـــاد
جـــاران بـــە شـــیرو تـــیر کـــەم ئـــەکـــوژرا
ئێـــستا بـــە بۆمبـــا لـــەش کـــەوتـــە ســـەحـــرا
بـــە گونـــاهی خـــۆی ئـــادەم دەرکـــرا
مـــیراتی شـــەڕی بـــە ئێمـــە بـــڕا
لایێـــک خـــوا فـــەرمـــووی (ولا تـــذروا)
لایێکـــیش (بعـــض لـــبعض عـــدو)
هـــەمـــوو تـــیرەیێـــک بوونـــە بـــرای یـــەک
لـــە نـــاو ئێمـــەدا مـــاوە شـــەڕەســـەگ
دەســـتی سیاســـەت تێکمـــان بـــەرئـــەدا
وەک پەڵ ئـــەمانـــدا بـــە کـــەللەی یـــەکدا
خوایـــە کۆنـــەکـــان ئـــەگـــەر بکـــوژێ
ئـــەوســـا ئـــەتـــوانم بـــڵێم کـــورد ئـــەژێ

سێ کوچکەی کوانووی دەوڵەتو نەرمی
ئەشێ یەکسان بێ بۆ بەرزو نزمی
کە پێچکەیێکی کورت بێ ئەمووستێ
مەنجەڵ لە سەری ڕاست ڕاناوەستێ
بەهەر لایێکدا چەوت بێ ئەڕژێ
چێشتەکەی بە سەر زەویا ئەپڕژێ
دامەزراندنی دەوڵەتیش وایە
تێکڕا موساوات ئەیخاتە کایە
ئەمەوێ بڵێم نابێ کورد کورت بێ
ئەبێ بۆ خزمەت پێشکەوتوو و گورد بێ
ئەبێ پێک بڕین نەوەک لێک بڕین
چونکوو بۆ غایەی ژین لە سەر یەک ڕێن
ئەگەر بێو پاشقول لەیەکتر بنێین
لە ڕێگەی ڕاستا هەردوو هەڵئەنگوێین
چەند خۆشە دوو دەست بەهێز تێکۆشێ
گوزەرانی خۆی بەزۆر ڕاکێشێ
لە نەبوونییە ئەم گروگاڵە
ئەڵێن تەبەقی پڕ ئاشتی ماڵە
ئەوی هەیەتی بەرچاوی تێرە
لە ئازایی‌دا نموونەی شێرە
لوی بە دراو وەک (بابەعەلی)
ئیشی وا ئەکا پێی ئەڵێن: وەلی

کە خوا بیەوێ یەکێ بکا بە پیاو
ڕێکەوتی ئەوتۆی بۆ ئەخاتە ناو
زۆر بە ئاسانی پێی سەردەکەوێ
بەختی دوژمنی لە ڕاست ئەخەوێ
دوو زۆردار ئەچن بەگژ یەکترا
لە هەردوو لاوە ئەبێ بە هەرا
یەکی لاولاوە کە تێدەفکرێ
ئەوەیان چاکە لای ئەو دەگرێ
خوایش دیارە پشتی چاکان بەرنادا
بەدکار دەخنکێ زوو دێ بە لادا
کە بەدکار کەوت‌و پیاوی چاک سەرکەوت
یاریدەدەری پاداشی بەرکەوت
ئەڵێ کاکە تۆ کە یاریدەت دام
ئیتر چاودێری تۆ فەرزە لە لام
کەواتە ئیتر سەربەست ڕابوێرە
بۆ بێگاری کەس مەچوورە گێرە
باری بێگاری جدەوی کردی
دارو فەلاقە لە ناوی بردی
بە دیموقراتی ڕو بکەرە هاتی
خزمەتت زۆر بێ بۆ خۆولاتی
بیرت بێ زولمت چەند پێ گران بوو
قەومت بە ستەم چەند ناتەوان بوو

گەورە ئاوی ڕشت بچووک پێی لێ خست
بە بیانوو پەتیان بۆ بچووک هەڵخست
دەستەی هەمەوەند ئەچوون بۆ تالان
شوێنیان ئەکەوتن خوێڕیو منداڵان
ئەوان دەردەچوون تالانیان ئەبرد
دوای ئەوان ژنو منداڵیان ئەگرت
بانق هاوار ئەکا پارە لای منە
بۆچ ئەگەڕێن لەم کونو قوژبنە
تانەی هاوچەشمی لە سەر چاواتانە
پێی نابینن ئەم کوشکو هەیوانە
دزی ملیۆنەر پێی سەرئەفرازە
بۆ ئانە دزە ئەم شەقو گازە
هەندێ لەوانەی کە پاس ئەدێرن
بە کەر ناوێرن بە کورتان شێرن
دەردی گرانمان (پارتیزانی)یە
ئەم دووبەرەکییە لە نەزانییە
غەرەزی شەخسی بێ ئینسافییە
ڕەش هەر ڕەش پیشەی کۆنی جافییە
تا بۆ وەزیفە پیاو هەڵئەبژێری
دڵنیاییشی باش پێ نەسپێری
کەس لە وەزیفەی خۆی ئەمین نابێ
ئێستانیش ئەبێ هەر بەڕەڵدا بێ

جەژنێکمان ڕۆیی جەژنێکمان ماوە
هەر لای خوا ماوە ماوەی بێ ماوە
هیوامان هەیە هیوای بە خوایە
(من یتوکل، حسبی)ی لە دوایە
ئەرکی گرانی و گەرمای ڕەمەزان
ئەمانخاتە ناو فێنکی ناوجەژنان
چەند خۆشە لە پاش تاڵی شیرینی
لە شوێن ترسی شەڕ موژدەی ئەمینی
دەوڵەت پارێزی تا لە بەینا بێ
باوەڕم کردوە ئیتر شەڕ نابێ
لە ڕووی زەمیندا (موالید) سیانە
دەوڵەتیش سیانە هەر سێ سێیانە
ئەوی بیەوێ سەری نەیێشێ
بەشێ هەڵگرێ و دوانی ببەخشێ
پارووی زل گەرووی تەنگ ئەدڕێنێ
زۆریشی لێ بکەی پیاو ئەخنکێنێ
تەماع کەمیش بێ زیانی زۆرە
دەستووری ئاشە باراش بە نۆرە
لە زوو ئێمەوە باراشیان لێ کرد
ئاشیان ئەگەڕێ لە سەر خۆ ورد ورد
ئەو هیوایەمان خوا لێ ئەسێنێ
بۆنی خەپلەیان ئێمەیش ئەژێنێ

ئـەم بـەنیـادەمـە هێنـد دەمدەمییـە
ئـاوی زینـدەگـی لـە نـاو دەمییـە
کاتێ کە کەوتە سەر کورسیی مەسنەد
ئەڵێ وا چەسپیم هەتاکوو ئەبەد
خۆی بەڕەنگێکی وا، لێ ئەگۆڕێ
لای وایە، هەرگیز ناچێتە گۆڕێ
بەو هەوایەوە تا لەو بانەیە
دەبەنگی بەنگی بانووی بانەیە
گونای کەس نیە لای خودا خواستە
(ان الانسان لیطغی) ڕاستە
ئاگای لە چەرخی کەچڕەفتار نییە
نازانێ دنیا پایەدار نییە
لە پڕ ئەبینێ لە پێنجوینەوە
بومەلەرزەیی هات بەقینەوە
بانیژەی خولیای ڕووخاند بە جارێ
لەو بانە بەرزە زرم کەوتە خوارێ
شیری حوشتری ساڵحی ڕژا
پریشکی میزی میزی لێ پرژا
هەزار جار واتەی وا بێژراوە
دەردی خەرۆیی وا چێژراوە
نیسیانی ئینسان ئەمەندە زاڵە
لە ڕاستی تەماع زۆر کەس منداڵە

ئەیلوول هات گوڵزار ناوی لوول و مەلـوول
گــەلارێزانــەو تــۆزو گــەردەلــوول
داخـم ئـەو داخـە درەخـتی بـێبـەر
گـەلای نـاوەڕێو وا ئـەیباتـە سـەر
ئـەوانـەی کـەوا بـەرمـان بـۆ ئـەگـرن
زسـتانیان لـێ هـات لـە سـەرما ئـەمـرن
ئای وەیشوومەی شووم چەند بێ باکی
گیاو گوڵ ئەمرێنێ و پێی فەرەحناکی
لایێـک فـەرتـەنـەی هـەوایـی هـەوا
لایـێ سـەر زەمـین وا پیـاو، پیـاو ئـەخـوا
جاران هەر زەنگیی باربار پیاوخۆر بوو
ئێستا مـەدەنـیش فێربـوون، وا زۆر بـوو
ئـەوان زۆردارن بـا بـڵێن گـەڕ ئـەکـەن
بـۆ موستەعمەرەی زۆرتر شەر ئـەکـەن
ئـەی ئێمـە بـۆچی وا تێک هـەڵـەچـین
بە بێ شیر، وەک شێر لە پڕ هەڵـەچـین
لـەباتی ئـەوەی دەستی یـەک بگـرین
لە بارەگای خوا تێر بۆ یەک بگـرین
جامیعـەیێـک بـین تێکـڕا عیراقـی
قـەومێکـی ڕاقـی نـەوەک فیراقـی
بـەڵـکوو پێکـەوە بـە خۆشـی بـژین
بـە دووبـەرەکـی بـۆچ بکـەوینـە قـین

جاران تەناف‌باز لە ئێران ئەهات
بە سەر تەنافا ئەکەوتە تەرات
لە ژێردا پیاوێ بوو کوڵەبنە
ئەو ئەیگوت: هونەر هونەری منە
ناویان لێ نابوو (فس فس پاڵەوان)
یەکی نەدەکەوت بەدەم و زوبان
(فس فس پاڵەوان) تەنیا یەکێ بوو
ئێستا لە شوێن ئەو سێو چوارێ دەرچوو
بە فەندو فێڵی فەننی وا فێرن
بە شوێنی بەرزا «جۆ» هەڵدەگیرن
زەمانی عیساو پێغەمبەری جوو
درۆیان ئەکرد روویان ڕەش ئەبوو
ئەم زەمانە ڕاست رووی پیاو ڕەش ئەکا
پیاوەتی پیاوی پیاو بێ بەش ئەکا
بەدکردەوەیی ئەوەندە باوە
خۆمیشی تیابم ڕاستگۆ نەماوە
زۆریشمان ماوە بۆ دەوری مەهدی
ئاواتی پیاوی ڕاستگۆ بێتەدی
کە (محمد) هیچ بەمانە ناکا
مەهدی ئەمانە چۆن ئیسلاح ئەکا
خواستی خوایە ئەم دەروو دووکانە
ئەفراسیاو خراپ کاوس بەهانە

ئێمە کردەوەی باوو باپیرمان
شیروەشێنیەو ئازایی‌و مەیدان
ئەڵێن شیری دا لە تەوقی سەری
دایدڕی هەتا بەندی کەمەری
بە پاڵەوانی ناویان دەردەکرد
هەرچی ئەیبینی سوجدەی بۆ دەبرد
کوشتن ئازایی‌و ڕاوو ڕووت هونەر
بەم ڕەنگە زۆری بۆ دەچووەسەر
جەردەیی غەزوە، جەریمە حەلال
تێکڕا هاوبەش بوون دزو خاوەند مال
سەرمایەو سەروەت ڕم‌و ئەسپێ بوو
لە چلکا لەشیان پڕ لە ئەسپێ بوو
خزمەتکاریان بە فەخر ئەزانی
تالانیان بۆ لای ئاغا ئەهانی
ئاغایش لە هیچە ئابڕووی ئەبردن
لە تەویلەدا حەپسی ئەکردن
ئەپاڕانەوە لای خوا بە شکات
ئەیانگوت خوایە چیمان بەسەر هات
دەنگی غەیب ئەیگوت هەی وا لێ کراوە
خۆتان یاریدەی زۆردارتان داوە
هەرچی کە پشتی زۆرداری ئەگرێ
خوا زۆری ئەوی بەسەرا ئەبڕێ

دنیـــا هـــەر ڕۆژە لـــە ســـەر ڕەنگێکـــە
بـــۆ بـــووک‌و زاوا بـــە ئاهـــەنگێکـــە
بـــەنی ئیـــسرائیل ئـــەدا بـــە مووســـا
موســا لــە پێــشا لــە فیرعــەون ترســا
دوایــی خــوا وای کــرد بــەنی‌ئیــسرائیل
کەوتنــە شــوێنی‌و فیرعــەون کــەوتە نیــل
عیــسایش بــەو هــەمــوو مــوعجیزەیــەوە
دامــابوو بــە دەســت قــەومــەکــەیــەوە
گا، گوێرەکە خواو، گا خوای هەیکەلان
خــوا بــۆ کــەیفی خــۆی هێنانیــە مــەیدان
دوای هەموان هیتلەر پێش ئەڵەمان کەوت
بەختــی یــار نــەبوو بــە (الامــات) کــەوت
ئینجــا بــزانین بــەر کــێ ئــەکــەوێ
ئاوتـــەخـــوازی دنیـــاین بـــۆ شـــەوێ
تــارای بانقــەنــۆت ئــەدا بــەســەردا
بــە لارو لــەنجــە کــە هــات لــە دەردا
ســەرمــەشــقانەکــەی دیــن‌و ئیمانــە
ئینجـــا دوژمـــنی بـــراو خزمانـــە
ئێمــە لــە ســەر ئــەو کــە تێــک بــەردەبین
ئــەو بــەوە دێتــە کــەیــف‌و پێکــەنــین
ســەد هــەزار ملیــۆن مێــردی مــردووە
بــۆ هیچیــان تــەعزیــی دانــەگرتــووە

هەرچی پێی دەژین لە خۆراکی خۆش
لە دوای عەودالین بە هەولو پەرۆش
هەر ئەمەندەیە هەتا تێر ئەخۆین
لە دوای تێرخواردن دەستی لێ ئەشۆین
کە زیادەخۆری لە حەد سەرکەوێ
حەبی ڕەوانیو حوقنەمان ئەوێ
دوای ئەوە ئیتر هێندە زۆر ناخوا
تەمێ خواردوە بە پارێز ئەڕوا
بەڵام دەوڵەتو پارە هەتایی
هەر دەڵێ کەمە بۆم تێکە با بێ
موبتەلای پارە (امتلاء) ناکا
تا بە گۆڕەوشار ئەدرێ لە خاکا
پارە بۆ پیاوی خواپێداو چاکە
کە لێی ئەبەخشێ بە خێرو چاکە
دەوڵەت ئەوەیە کە وا لە دوا خۆی
ناوێکی چاکە بە جێی دێلێ بۆی
جاران دەیانگوت: بیرە لغاوە
لێرە ئەفسوونی بانقەنەوت باوە
لیفەی بانقەنۆت عەیب داناپۆشێ
دانا بۆ لەشی پاک تێ ئەکۆشێ
ئەمانە پەندی ڕێی ئینسانیە
چی بکەین مەیلی خەلق بە شەیتانیە

ئـەڵـــماس و ئاڵـــتوون چونکـــە نایـــابن
هێنـد خۆشـەویـستن وەک داک و بـابن
هـەرچـیش کـە زۆر بـوو قـەدری نامێنـیّ
بـا ئاوێنـەیـشبیّ کـە پیـاو ئـەنوێنـیّ
بەردی بەرز نجەیش وەک ئەڵماس وایە
ئـەو چونکـو زۆرە کـاری لـە دوایـە
تـەنهـا چـشتێکە کـە وا زۆر کـەمـە
کـەسیش نایـەوێ ئـەڵـیّ خـۆم هـەمـە
ناحـــەقیـــان نییـــە کـــە نایانـــەوێ
هـەرچـی بـووی نـانی پـیّ دەس ناکـەوی
جـاران کـە گـەزۆ کـەبـوو شـەکـر زۆر
حەڵوای ساغ نـەبـوو سا مـەگـەر بـە زۆر
ئێـستا کـە شـەکـر لـە نـاوا نـەمـا
حـەڵـوا بـوەتـە دۆشـاوی خورمـا
پـارەی فـرۆفێڵ کـەوتـە ئـەم نـاوە
دراوی حـەڵاڵ لای کـەم کـەس مـاوە
هـەر بـەو پـارەیـە ئـەچـن بـۆ مـەککـە
ئـەڵـێن: بـۆ حـەجـە تـۆ بـاوەڕ مـەکـە
بـۆ سـۆبندە بـڵێن: بـە قولـنجی کابـە
یـا، لابـەیـە، حـەج لـە نـاوا لابـە
هـەرچـی بتـەوێ بیکـڕی گرانـە
لافی وەتـەن و شـەرەف هـەرزانـە

هاونــــشینی بـــەد تـــەفـــرەی ئیبلیـــسە
لـە ڕەکـو پـەیـداوەک خـــوێتی پیـــسە
قامیـــــشەلانی وشــــکە دڵــــی پـــــیر
زوو، ئاگر ئەگرێ بە ناڵەی شەوگیر
کە دووکەڵ دەرکەوت ئاگری لە شوێنە
خـــۆت بپـــارێزە دڵ مــــەڕەنجێنــــە
گــــوڵ بـــە فرمێـــسکی چـــاو ئـــاودراوە
بــۆ یــەخـــەی زۆردار هــەڵـــبژێرراوە
کاتێکـــت زانی هـــەڵـــچەقـــی لـــە دڵ
ئەو گوڵـەی گەڵـێ (کەڵ) ئەنێتە گڵ
جاران ئەسپێکیان ئەدا بە سوار چاک
ئەیانگوت سوار بەو لێی خورە بێباک
ئێستا بەوشەرتە ئەسپ ئەدەن بە پیاو
نابـێ لێـی خـورێ بـە غـارو بـە تـاو
دیێیـک هـەریـەکـە پیـاوی پیـاوێ بـێ
موختـــار بـلێ چـی دز لــە نـاوی بـێ
(پـارتیزانی)یـەو ڕوژ ڕۆژی دەســتدار
هەرکەسە دەستەی خۆی ئەخاتە کار
جـاران ئـەیـانگوت ئـەهـل بـۆ ئیـشە
کـەچـی ئیش بـۆ پیـاو بـووە بـە پیـشە
هیوامـــان وایــە دەســـتەی ئـــەمجـــارە
تــەرتیبێکـــی بــاش بــدەن بـــەم کـــارە

زۆر کەسم دیوە حەز لە گۆشت ناکا
هەیشە دوژمنە لەگەڵ جێی پاکا
هەندێک ناوێرن مریشک سەربڕن
هەیشە بە زۆری کوشتن ئەخورن
... ئەیگوت بۆیە ئەقچێنم زەلام
لنگە فرتێکەی زۆر خۆشە لە لام
دەڵەتیار ئەیگوت کە شەڕ کەوتە ناو
پەرێزت پاک بێ لە دروێتەی پیاو
ئەمانە مژدەی دیموقراتی بوو
بۆیە وا ڕوومان لە نەهاتی بوو
ئێستاکە کوشتن باوی نەماوە
تالانو بڕۆو قرپو چرپ باوە
هەرچی دەستی بوو کۆئەکاتەوە
گەلێ کەس لە خۆ کۆ ئەکاتەوە
ئەڵێن (مەهدی) دێت لەو ولاتەوە
گورگ لەگەڵ مەڕا ئاو ئەخواتەوە
مەپوندار بەمە کەس دڵنیا بێ
ئەم سەرزەمینە ئەمەی تیا نابێ
بەلام هی جەجاڵ ڕاستە هەڵساوە
کەوتووینە شوێن کەر بەهوێ خورماوە
بەرایی دەرکەوت برا (دوبرا)یە
برا بەزەیی بە برادا نایە

خــوا بۆیــە ئێمــەی نــاردە ســەر زەمــین
دوژمــنی یــەک بــین بــە شــەڕو بــە قــین
نابــێ ئــادەمیــزاد بــە شــەڕ نــەبــێ
بێ شەڕ بێ، ئەبێ هەر بە شەر نەبێ
ئەوانەی ئەڵێن: حەز لە شەڕ ناکەین
دیمــوکراتینو مائیــل بــە چاکــەیــن
هەموو سەرکردەی شەڕی ڕابووردوون
لە ژێر پاڵتۆوە تیغ لە یەک ئەسوون
ئەو ئەمریکایەی ئەیگوت (مون زەتۆ)
دونیای شلەقاند هەر وەک (مەشکەی دۆ)
ئەویتریشیان وا سەر بەرد ئەگرێ
سەد خالۆ خالۆ کەڵکێ ناگرێ
ئــەمــی تریــشیان لێمــان تــۆراوە
لابــەلا بــە قــین لــەولا وەســتاوە
ئێمــە واچاکــە کــە ببینــە ســەیرکــەر
لە سەر گردێ بین لە لەشکر بەدەر
لای [illegible] شــــیرینی بخــــۆین
بــۆ نــوێژ دڕای نــەوەی عــەلی بکــەویــن
بــەلام شــیرینی شــەکــری تیــا نــەبــێ
وا چاکە (چا)کەیش نیوەی (گیا) نەبێ
هــەی هــوو ئــەمانــە خــەیــاڵ پــلاوە
ئێمــە و خۆشــبەخــتی ڕەتمــان بــلاوە

ئـەگـەر دانایـت و هۆشـت بـەگـیرە
لـە نـاو مـەلاندا کـام مـەل بـەشـیرە
مـەڵـێن مـەبعووسـی بـە ڕاو تـەدبـیرە
قـڕەقـڕەی قـەل هـەر بـۆ هـەنجـیرە
فڕکـەفـڕکی مـەل بـە شـوێن دانـەیـە
هـەرچـەنـد قیـسمەتـیش ئـاوو دانـەیـە
چـی بکـەن هـەی هـاوار نـەفس زاڵـمە
مـن نـەفـسم تـۆڕاوە ئـەمـە حاڵـمە
ئـەوی هـەڵـکردی بـە ئـەنـدازەیـە
گـوزەرانیـشی بـە شـیرازەیـە
مـەڵـێن: ئـەم خـەڵـکە وا تـەماعکـارە
داوود پێغـەمبـەر کـەوتـە ئـەم کـارە
دوایـی پێغـەمبـەر ڕێـی تـەمـاعی بـەسـت
پـشتێنی لـە سـەر گۆشـتەوە ئـەبـەسـت
تـورک وتوویـەتی (بـەتـەر قارداشـم)
(ازە جـک اشـم اغریـسز باشـم)
هەیشە کـە چاوی بە بانقەنۆت کـەوت
بە غـار بـۆی ئـەچـێ نـەوەکا بـە ڕەوت
بـۆ دەڵـەمـەنـدی (ڕەشـت)ە ئـەم بووکـ
تا بـاری قـورس بـێ ئـەو ئـەڵـێ: سـووکە
بگـرەو بـەردە بـۆ لێفـەی مـەلایـە
کـێ دەڵـێ دووگـی چـەور بـە بـەلایـە

زستان هات هەژار خەمباری دارە
لای دەوڵەتیش تەڕی بەهارە
هەندێ خۆشحاڵن (قاینە) گۆڕا
بەڵام گرانی قاپی نەگۆڕا
ئاسایش بۆ لات مەگەر لە گۆڕا
پیاوی بە هەڵات هەروا لە گۆڕا
کە مەبعووسی بێ خەیاڵی شەوت
ڕاکشێو بنوو با بێتە خەوت
خۆشی بۆ ئەوەی کە خەیاڵباز بێ
نەک بە ئەفسانە چاوەڕێی باز بێ
تاریکایی شەو ئێوارە دیارە
کوا میراتی کەر بۆ کەمتیارە
یاریی جارنمان بایی بایی بوو
سوار بوون بە پرسی ناحیسابی بوو
ئێستا فوتبۆلە حیساب بە گۆلە
تەنها بایعی بە (ڕۆل)ە رۆلە
فوتبۆل ویرگولی بکەویتە نێو
بە شێوەی جلفە ئەبێ بە جنێو
ئەڵێن: بێ ئەرخە ناکەویە کایە
بە مێردێ نییە ئەویش بە خودایە
پارەی دەوڵەمەند دەست شل دەکا
بەخیلی زۆر جار تەوق لە مل دەکا

منـــداڵ بـــە ئـــاگر دەســـتی بـــسووتێ
پێـی ئـەڵـێ بـڤە کـە دیـی بزووتـێ

مـاران گـاز لـە خشەی مێـروو ئـەترسێ
کـورد بـە ئـازایی لـە هـیچ ناپرسێ

ئـەڵـێن: ئـازاییو نـەزانی بـران
خۆزگـە ئـەم دوانـە لـە یـەک ئـەبـڕان

جوبرائیـل دەسـتی موسـای ڕاکێشا
ئـاگری پـێ هـەڵـگرت کـە سـووتا ئێشا

هـەرچەنـد ئـەو ئـاگرە زوبـانی سـووتاند
بـە زوبـانی «پـس» فیرعـەونی پـساند

ئێمـە ئـەمـەنـدە سـەرمـان سـووتاوە
وەک کەچەڵ تـووکی سـەرمان نـەماوە

بـەردێکـین لـە تـویی قۆچـەقـانیدا
گـەڕایـن بـە دەوری سـەری خـانیدا

هاویـشتینیانە گـوێلاکی خۆمـان
بەم سەرگەردیـە بووینـە سـەرگـەردان

لـە کـاو ئـالیکی گـازر گـەر تـۆراین
بـە فێـڵی ڕێـوی بـۆ ... ئـەبـراین

ئـەمانـە هـەمـووی لـە دڵسـافیە
(مـن یتوکـل) (حـسبە)، کافیـە

هێنـدەم زانیـوە نابڕێتـەوە
لەشمان سـووک ئـەبێ کـە ئـەبڕێنەوە

لە ناو کارخانەی چەرخی ئەفلاکا
هیچ بەنیادەمێ لەوی‌تر ناکا
هەیە درێژە وەک عووجی عەنەق
هەر لە خۆیەوە دێتە محەللەق
تاکوو (نەرنایش) هەوساری ئەکا
دایئەمرکێنێ، نایەڵێ ڕاکا
(کولەوەیباب)ی وایشمان دێتە ناو
سیفەتو قافیەی وەک یەکە تەواو
هەندێکی‌تریش هەیە جانمە
هەرچی لێی‌پرسی هەر نازانمە
دوو فریشتەی بەرز هارووتو مارووت
خستمانە چاڵی بابل بە جووت جووت
بۆن کە ئەمانگوت بە فەرەنگی بۆن
بەو بۆنەیەوە نە ڕەنگ بوو نە بۆن
هیوایشمان هەبوو دەسی ئەوەشاند
لە سەر سەرقاپێ دڵی ئەرەنجاند
ئەمانە کامیان وەکوو یەکترین
تا بێنە نائیب لە بەریان مرین
دەست لە کاری خوا نەدەین چاکترە
هەر بڵێن بەر بووک لە بووک جوانترە
ئای بۆ ئەو چاوەی کاڵ دەبێتەوە
بە گریان بەرەو ماڵ ئەبێتەوە

ئەڵێن: گیا لە سەر بنجی خۆی ئەڕوێ
بۆ بنیادەم خەڵک وەکوو تر ئەدوێ
بەڵێ بۆ وڵاخ ڕەسەن زۆر باشە
وا گۆڵە بارگیر دیارە لە پاشە
زۆر جار ئەبینین کە دایک‌و باوک
کە چی منداڵیان هیچ لەوانە ناچێ
دیسان حوکمێکی قەتعی نادرێ
وەجاخزادەکان شەرم ئەیانگرێ
بە حەج‌و شەراب ئەڵێن وەک یەکتر
چاک چاکتر ئەکەن خراپ خراپتر
هەندێ پیشەمان هێشتا هەر ماوە
تەپڵ‌و بەیداخی حاجیان باوە
هەر دەڵێن قوماش کەمەو گرانە
ڕیزە بەیداخی حاجی بڕوانە
خۆزگە مەبعووسیش بەیداخی ئەبوو
بە تەپڵ‌و بەیداخ بۆ مەجلیس ئەچوو
ئەوسایە دەنگیان دەڵیرتر ئەبوو
لە ناو کۆمەڵدا ناویان دەردەچوو
ئێمە هەر لە سەر ئەو فیکرەین کە بووین
هەر لە ڕاوییە زۆر چاکی بۆ چووین

مـەرد لـە واتـەی خـۆی ناگـەڕێتـەوە
ئـەو تفـەی ڕۆی کـرد نایلێسێتەوە
هـەوالـی مـەردیو شـەرەف ئـەپرسـی
ناویـان لـێ نـاوە کـوردە نامووسـی
چـەنـدێکیش تـەفـرە سیاسـەتـێ بـوو
(دیـدەم نـەدیـدەم) کیاسـەتـێ بـوو
هەندێ قورئانیان بۆ سوێند مۆر ئەکرد
پیاویـان ئـەبـردو گۆڕبـەگـۆڕ ئـەکـرد
بۆیـە وا لێیـان کـەوتوونـە تـەقـە
(شـەوقـی) هـەمیشە بـەشـی هـەر شـەقـە
ئێمـە بـاوەڕمـان هـەیـە ئـەم جـارە
هـەڵبژاردنمان بـێ شـەق و دارە
وەرن بـا ورد ورد بیخوێنینـەوە
مـادهی (قبـاقچی) نـەژێنینـەوە
فرسـتادەمـان (ئینـە مـەوانـۆ)
(پـادار بگێـروون بـێ پـا مـەمـانۆ)
مەشهوورە کە کورد مەردی مەیدانە
ئـەمجـارە هونـەر بـە گـۆو گۆچانـە
گاڵـۆکێکی وام هـەیـە گرانـە
یـا بـۆ دەسـتیانە یـا بـۆ سـەریانـە
بـەخـوا ئـەم قـەومـە دەسـتە وەسـتانە
خوا بکا سەرو دەست نەشکێ بەسمانە

ئەگەر قابینە جار جار نەگۆڕێ
سەودای وەزیری ئەبەینە گۆڕێ
سەری بێ‌سەودا تۆپی فوتبۆلە
مالی بێ (پۆکەر) کولانەی چۆلە
سیاسەتی ڕاست هەرۆ مەڕۆیە
ترسنۆک بەشی هەر باوکەڕۆیە
وادەی ئینتیخاب کەوتە بەهارێ
چاوەڕیین جلمان بۆ بێ لە شارێ
جاران بە فەرمان ئەهاتنە کایە
پێمان ئەوتن ئاشوور ئاغایە
ئێستا بە ڕەئی هەڵیاندەبژێرن
لە دەنگی دەهۆل ناترسن، شێرن
نادان بە نووسین هەڵگیرێتەوە
دیسان هەر لەفزی خۆی ئەگرێتەوە
مێشەسەگانە کە سەگ مەگسە
هەڵیشیگێڕی هەروا ناکەسە
زریی زانینت کە کردەبەرت
تاجی ئەدەبیش بێنرە سەرت
شۆرەت ئافەتەو شەهوەت فەرەنگی
زۆربوێژ نەگبەت، عیززەت بێ دەنگی
تێ هەڵچوو دائیم سەر بە بەلایە
گۆشەگیر هەرگیز کشی بەرنایە

لــە دیجلــەم پرســـی شــەتی ئاخرشــەڕ
بۆچ لـەگـەڵـبەغـدا وا کـەوتوویتـە شـەڕ
ناوجـەرگـی خۆیـان کـردوە بـە مـەعبـەر
بــۆ ئــەمــەی بــۆ تــۆ بێتــە ڕاگــوزەر
ئەم بـەرو بـەریـان بـۆ کـردووی بـە بـاغ
ئــەلــەکتـریکیش دووڕی شــەوچــراغ
ئــەو ڕەنگــە لێـڵەت بــە تۆفـانی نــوور
ئەکا بە جیلوەی تەجـەڵلای کـۆی تـوور
کـەچـی تـۆ لـەگـەڵ گـەیـشتیە بـەهـار
بە جۆش و خـرۆش لێـی ئـەبـێ بـە (هـار)
کەف دەچەرێنی و دێت بە گوڕ وەک شێت
بۆیـە زنجـیری (جـسر) ئـەخـەنـە پێـت
جــوابی دامـــەوە بــە زوبــانی حــاڵ
وتی ئــەی پــیری ژیــری کۆنــە ســاڵ
لـــەو ڕۆژەوە خـــوا دنیـــای دانـــاوە
بــۆ ئــاوەدانی کـــەوتمـــە ئــەم نــاوە
خزمــەتی شــارو شــاو گــەدام کــردن
بـە چـاکی لـەگـەڵ هـەمـووم دەربـردن
بـــەڵام ئـــەمانـــەی دەوری ئـــاخری
کـەوتوونـە نیفـاق لـەگـەڵ یـەکتـری
گـــۆڕ وایـــە منـــیش بیـــا نخنکێنم
وەتـەن پـەرەسـتیان بـۆ پـێ بگـەیـەنم

دوو چشت هەن کەوا بە ڕەنگ و بە تام
چۆنی لێ بکرێ دێتە سەر مەرام
ئاو کە تۆ هێنات کردتە هەر قاپێ
ڕەنگی ئەو ئەگرێ، تەغییری نابێ
نموودی هەیە هیچ ڕەنگی نییە
کەسیش نازانێ حیکمەتی چییە
مایەی حەیاتە گیاندار ئەژێنێ
بەلام کە زۆر بوو پیاو ئەخنکێنێ
(مۆز)یش لە تاما هەر وەکوو ئاوە
بە هەرنییەتێ بیخۆی تەواوە
مەبعووسیش حەفتاو دوو بەری هەیە
بۆیە ئەمەندە خەڵک بۆی توشنەیە
لای هەندێ لێرە هەر بۆ مەعاش بوو
بێ سەرمایەو ڕەنج پارەی بەلاش بوو
هەندێکیش ئەیویست دەستەی خۆی زۆر کا
بە دەستە بێ دەست بەیدەست کاو زۆر
هەندێ بۆ شۆرەت هەندێ بۆ کورسی
کە جاران هیچ کەس لێی نەدەپرسی
نازانم چۆنە وا ئەمساڵ چواریان
ماڵدارو ناودار هاتوونە مەیدان
ئەمانە نەفعی شەخسیان ناوێ
خوا بکا نەبێتە جارێ لە ڕاوێ

خــوا دوو ســیفەتی داوە بــە بــەشــەر
ئـەیانخاتــە کــاربۆ خێــرو بــۆ شــەڕ
یــەکــێ لای ئــەدا یــەکــێ ئـەیکێـشێ
مەنفیو موسبەتیان تێک هەڵدەکێشێ
هـەریـەکـە هـەرچـی بـۆ دەنێـرێ خـوا
ئـەیـەوێ بیـدا بـە خـزمو دۆسـت خـوا
کــردو کۆشــیەتی ڕۆژ بــۆ ئێــواران
کــۆدەبنــەوە بــۆ یــاریی یــاران
بـە دڵـێکی ڕوون بـە گاڵـتەو سـوحبەت
گەلێ بێخەمتر لە پاشای سەر تەخت
هـەیـشە لغـاوی شـەیتـان لـە دەمـا
بۆ سەر یەک خستن لە ڕەنجو خەما
ژن، نانێـک بـەرێ دەسـتی ئـەشـکێنێ
کـوڕ ڕوانییـە چێـشتی چـاوی دەردێنـێ
ئــەوێ لێــی دەردێ وشــکیە کاتــەوە
کــە بیخــوا بــە مێــز تــەڕەیـەکاتــەوە
خەپلەو ڕۆن لێک دوور، وان لە سەر سفرە
ئـەڵـێ ئـەم نانـە بـەو ڕۆنـە چـەورە
خـەیاڵ پلاویش ناکا نەک ڕاست بێ
ئێسترو بارگیری ئەبێ هەر خواست بێ
نازانــێ دەوڵــەت بــۆ ئــەو باریکــە
بــــۆ مێـــــردی ژنی کریکاریکـــــە

بۆ فەیزو ڕەحمەت شەرت ئیستیعدادە
قابیلیەتیش بەهرەی خوادادە
گەزۆ بە پەلکی بییەوە تالە
لە سەر دار مازوو هەنگوینی قالە
بارانی نیسان لە دەریا باری
لەناو سەدەفدا بوو بە مرواری
کەچی لە دەشتا گوژالک ئەڕوێ
لافاو پیاو ئەبا لە پردی کەلوێ
بەم ڕەنگە هەرچی سروشتی بەد
بۆ زیانکاری سەدی نەوەدە
تەجرەبە زۆری تاقی کردەوە
بەدخوو دەستی بوو کەوتە کردەوە
«ان الانسان لیطغی» وایە
ئەووەڵ سوورەیە فەرموودەی خوایە
ئێمە بۆ بێگار بە ئیستیعدادین
چونکە پەروەردەی جەورو بێدادین
فیرعەونێکی‌واین مووسامان بۆ هات
نەیتوانی بەند بێ سووکێ بۆی هەلات
هەروەک (پاپاغان) قورئان ئەخوێن
لە پێستی گورگا وەک مەڕ ئەنوێن
یاری‌یەک داهاتوە بۆ دەستەی سەرکار
پێ لە جەوالا ڕاکەن بۆ سەر شار

فــەڕەنــگ لــە ڕۆژی یــەکــی نیــسانا
درویێــک ئــەکــەن لــەگــەڵ ئینــسانا
تـەفرەی کـەسێکیاندا، دا هـاتی بـەختـە
(پواسـون داوریـل) شانـسێکی جـەختـە
تــەنیــا ڕۆژێکـــە درۆکـــەی ئـــەوان
هـــی ئێمـــە ئـــەڕوا بـــە ڕۆژو شـــەوان
لـە دەوری تورکـا تـەفـرە زۆر بـاو بـوو
پیاوێ بـوو (عـەجـەم عیـزەتی) نـاو بـوو
بـــە درۆزنیو بـــە زۆری چـــەنـــە
بـوو بـوو بــە پاشــاو والی ئـــەدڕنـــە
هـەرچـی ئـەچـوە لای بـەڵـینی ئـەدا
ڕاستیـشی نـەبـوو یـەکـێ لـە سـەدا
کە ئەو ئـەڕۆیـی وای ئـەگـوت لـە دوای
(هـەریفـی شـوبلە قانـد دک قـولای)
تـەفـرەی ئینتیخـاب هێنـد بـوە بـە بـاو
عیـزەت پاشـامان وا کـەوتۆتـە نـاو
هـەرچـی هـەڵـدەسێ پـارە دائـەنـێ
خـۆی تـەرشیح ئـەکـا لای قـازیبـەنـێ
کورسـیان شـەشـەو دوازدە بـەپێـوە
هێـشتا ئـەوەنـدەی ترمـان بـەڕێـوە
هـی ئێمـە باشـن خـەڵـک ئـەیانناسێ
خـۆ هـەڵناکێـشن پـڕ بـە کراسـێ

پیاومان لە زۆر شوێن مەردی ئەنوێنێ
بەدخوا خەریکە وا ئەو ئەنوێنێ
بە (بێهۆش داروو) تریاک ئەبێژن
خۆڵی مردوومان بەسرا ئەبێژن
بۆ (مانیاتیزمە) هیچکەس نەماوە
ئەمانوێنن هەروا بێ ماوە
کاری خۆماڵی بێگانەی ناوێ
ئەم ناوە پیاون بە هەموو ناوێ
لەلاوە بێتە ئەم ئاوەدانیە
وا دەگەیەنێ پیاوی تیا نیە
هەر ژن ئەخوازن بۆ پیاو لەولایە
پیاوت خواست ئەڵێن بۆ «کەڵەگا»یە؟!
ئەوانەی بۆ ماڵ مل کەچن دەمرن
دەک ملیان شکێ بێ (ئونور) ئەمرن
ئەتوانم حەقی خۆم بدەم بە تۆ
حەقی گەل نادەم بە مشکەیی دۆ
ئەگەر دەستبەری بۆ دۆی ئێلەکەم
بەم پیرییە مەشکەژەنێت پێ ئەکەم
خۆ (ژین) بە بەدناو ئەتدا بە تاریخ
ئەیخاتە پێش چاو ڕیخۆڵەت تا ڕیخ
ئەوەش ئەزانم ئێلەکەم مەردە
هیچ باکی نیە لە بگرەو بەردە

بچیـە سـەر لقـیّ و لـە بـن دا ببـڕی
دیـارە مـل شـكان بـۆ خـۆت ئـەكـڕی

دیتـەوە دیمـان كـە لـەوسـەرەوە
وەک ڕێبـوار، زركـی كـاڵ مـەكـەرەوە

كـە تـۆ ئـەتـەویّ لـەگـەڵمان بژیـت
نابـیّ نـارەوا پیاومـان بكوژیـت

بـۆ مـەعـاش حـەقـی میللـەت ئـەفرۆشـی
لـیّ كـەوتی لامـان ناژیـت بـە خۆشـی

باوكت لە بەهەشت دەرچوو بۆ گەنم
تـۆ شـلە ئـەخـۆی ئـەچیـە جـەهـەنم

كە گەڵ بۆ ئیشی خۆی تۆی هەڵبژارد
تـۆزاوی مـەبـە بـۆ تۆزكـانی ئـارد

چونكـوو چـاو بـە چـاو ئـەكـەویتـەوە
نـاوی بـەدناویـت لـیّ نابیتـەوە

كـە دینـە مـەیـدان خـۆ هـەڵدەكێـشین
لـە هـەمـوو قـەومـیّ زیـاتر بـەكێـشین

كـەچـی بـەهیچـە هـەمـوو مـل كـەچـین
بۆ سـواغی قـەسری ئاغـا وەک گـەچـین

جاران (بایع) بوو (عەیب) قەلبی (بیع)بوو
ئێستا حـەفـسـەمـان لـە فـەحـس دەرچـوو

ئـەمانـە هـەمـووی بـۆ وەزنی شـیعرە
واتـەی پـڕوپووچ لـە شـاعیرە مـەگـرە

دوو، لە بە حەقی خۆیان بوون ڕازی
ئیش ناکەوێتە لای حاکم و قازی
ئەوسا (مەواشیر) ئاش بە تاڵ ئەکا
یا خەرمان لۆغەی هەرزنو گاڵ ئەکا
مەگەر ئیعلامی ژن هێنان دەرکەن
کڵاوی سووری سپی لە سەر کەن
خۆزگە ئەو پیاوەی ژنو ماڵداره
نەدەبوو کە ژن بێنێ دووباره
ئەم دووبەرەکیە لە دوو بەرەیە
باوەژن ئاگری شەڕ خۆش کەرەیە
دوو برا ئەگەر لە دایکێ نەبن
ڕەگی یەکتری دەردێنن لە بن
با، بیشلێین دایک دایکی خۆمانە
ئێستا، سیاسەت باوەژنمانە
باوەژنێکی جادوومان هەیە
هیچ کەس تێ ناگا کە چەند بەوەیە
باوکمان لێ بووە بە باوەپیاره
دادمانە لە دەست کوێخای بێ کاره
کاتێکمان زانی خەمشەمان بڕا
شەڕە دەندووکە لە «کولانە شڕا»
(کەیفی) شاعیرمان ئەمەندە حوڕه
تێرمان لە جاوی گازری پڕه

شانس کە بە کوردی (تالعی) ناوە
لە تەبیعەتی چێرگدا خولقاوە
پیاوێ پیاوی دی گورج هەڵدەفڕێ
کەچی لە دەوری کەرێ ئەگەڕێ
زۆری‌وا هەیە کەر لەو چاکترە
بە مستە جۆیی بارەبەرترە
ئەو باریش ناباو لەقەیش لێ‌ئەدا
ڕەخنە ناگیرێ لە کاری خودا
دنیا کە ناوی یایەی گەورەیە
سیاسەتەکەی هەموو تەفرەیە
لە هیچە یەکێ بەرزئەکاتەوە
ئەیباتە ئەوجی ژوور ولاتەوە
نازانێ کە وا ئەم سەرخستنە
لەو بەرزییەوە لە پرخستنە
هەتا لە بەرزتر بکەویتە خوارێ
دیارە کە ئەستۆی ئەشکێ بە جارێ
هەندێ چشت هەیە چاکە لە لامان
دوایی لە دەستی دینە ئەلئەمان
زۆز چشت لە پێش‌دا خراپ دیارە
کەچی لە پاشا بۆ دیار، یارە
بزانین ئەمجار چۆن ئەبێ بۆمان
ئەوە گۆڕ ئەوەیش مەیدانێکی پان

عیلمـی حوقووقمـان کـه سـەردەفتـەرە
بـۆ وەزیفـەی بـەرز یـەکـە ڕەهبـەرە
لکێکـی زۆری لـێ ئـەبـووەوە
مـن خوێنـدم بـەڵام بـیرم چـووەوە
حوقـووقی دووەل قـورس‌تـر بـوو باسـی
چونکـوو پێویـست بـوو بـۆ دیپلۆماسـی
ئێـستا ئـەو دەرسـە بـاوی نـەمـاوە
کـە زۆر کـەوتـەو نـاو ئـەو کـەوتـە لارە
عیلمی فیقهیـشمان وای لـێ بـەسـەر هـات
مـۆدێنێکی‌وا لـە نـاوا داهـات
حـەرام حـەڵاڵـی وەهـا ڕاونـاوە
حـەڵاڵ سـەربـڕا نـوتقی نـەمـاوە
عەرزو ماڵی خـەڵـک شـەرعـەن حـەرامـە
نـەوەک مـاڵ عـەرزیـش بـۆ زۆردار ڕامـە
هـەرای حورییـەت کـەوتـە نـاوەوە
لـە پـڕ هـەر دوو پێـی کـەوتـە داوەوە
ئێـستا بـە بـێ قـۆرت ئیـستیبداد حـورە
وەک کـوردە دەڵـێ چـرا هـەڵـبڕە
ئەوەیـش کـە ئـەمڕۆ کـەوتـوەتـە هـاوار
هـەر بـۆ ئـەوەیـە خـۆی بێتـە ڕووی کـار
ئـەمانـە ئێمـە زوو تێگـەیـشتین
نووسـیمان جـڕتیان بـۆ ڕادەهێـشتین

دوو عادەت هەیە وەک مەتەڵ وایە
یەکێکیان ترسەو یەکێ هیوایە
ترس بۆ ئەوەیە کە لەسەر کارە
عەکسی ئەو مەفسوول کە هیوادارە
حەق وابوو ئەوەی کەوا مەئموورە
بەو بڵێن لە سەر کارەو مەسروورە
کە چی ئەوانەی بە ئیش سەربەرزن
لە ترسی فەسڵی (فەسڵ) ئەلەرزن
کەوابێ مەعزوول ئاسوودەترە
هیوای تەعیینی ئاتی لەبەرە
ئەمەندەیان ڕست هەی دیموقراتی
ئەم عالەمەیان خستە نەهاتی
وەک رەشانەوەو مەرگی موفاجات
زەیلو فەسلیان خستە ناو وڵات
مەتەڵەکەی تر ڕاستەقینەیە
بۆیە هەمیشە خەرجی پینەیە
بزنیان سواری گامێش کردووە
تۆیش سواری ئەبی کە چی مردوە
لە بەرەوژوورە،کە هەموو ئەسپێ
قوشقونی شلەو بەرەی ئەچەسپێ
ئەو بەعەکسەوە دیتە گەردو خول
لە شاخ قوشقونی توندەو بەرەی شل

پیاوی ئەم دەورە وەک ڕەنگی بەهار
بێ ئیعتیبارەو بێ شەرتو قەرار
هەندێ جار لە خەو هەڵسای بەیانیان
سایەقەی ساماڵ ئاسۆی شینو جوان
کاکڵە هەورێکی پێوە نابینی
ئەچی بۆ سەیران بە بێ تێبینی
لە پڕ ئەیکاتە شەستە ڕەهێڵە
دە، ڕاکەو کەسو کار بە جێبێڵە
ئەڵێن: بارانی نیسان شیفایە
بەڵام هەندێجار تەرزەی لە دوایە
ڕەزەی هەزارێک خۆی کە بەر ناگرێ
تەرزە ئەیکوتێ ئەویش بەر ناگرێ
بۆ دەوڵەمەندیش تۆ، لە خوا گەڕێ
باران ئاش، وشکان جووتی ئەگەڕێ
زۆردارو زەروو ناویان خوێنمژە
زەرو پاکژە زۆردار پیاو کوژە
کەرو ئێسترت ئەگەر بەر کەوێ
بە کەر ڕەزا ئێسترت نەوێ
کەر بارەبەرە بێدەنگ و سەدا
ئێستری چەمووش جووتەت لێ ئەدا
ئێستر دوورەگە بڕوای پێ ناکەم
هیوایشمان هەیە گوێی ناباتە چەرم

بـەهـار بۆیـە پیـاو لـەبـەر خـەو گێـژە
چونکـە شـەو کورتـەو ڕۆژگـار درێـژە
خـوا پێـداو بـە ڕۆژ سـەرخـەو ئـەشـکێنێ
بـۆ پاسـەوان شـەو خـەو سـەر ئـەشـکێنێ
خۆزگـە کـە ئـەڵێن خـەوی پێنجـەی تـار
خەوی هێجگاریی ئـەخـست لـە بـەدکـار
هـەمیـشە فیتنـە بـا لـە خـەوا بـێ
هـەرچی هـەڵیساند حـەواڵـەی خوا بـێ
(النـوم اخـو المـوت)یـان وتـووە
فیتنـە بـە بـرای خـەویـش زینـدووە
وانێکـە کـوێر بـوو مـارتینی لـە مـشت
هـەر بـەخـۆڕایی کـە پیاوی ئـەکوشت
ڕووتی نـەئـەکـرد هیچـی نـەئـەبـرد
حـەزی لـە لینگـە فرتێکـەی ئـەکـرد
لـێ پرسـینەوە نـەبـوو ئـەوسـایە
بـا وجـود ئێـستاش لـەوسـەرە وایـە
بـەڵام ئـەمجـارە نـاویکی تـرە
سـەر ئازادییـە گـوێی لـێ ڕاگـرە
براکـەم! ڕاسـتی تـۆ لـە مـن بییـە
شکـڵی ئیـدارە نـازانن چییـە
ئێمـە بـە دارو فـەلاقـە فێـرین
لـە دەر وەک ڕێـوین، لـە مـاڵا شـێرین

«ژۆل وەرەن» هەڵسا دنیا بگۆڕێ
بەو سەودایەوە گوێی نایە گۆڕێ
بە خەیاڵ تۆپی هێنایە مەیدان
گوللەی بگاتە چەرخی ئاسمان
زەمین هاتە ڕاست خەتی ئیستیوا
بەو گولله تۆپە بیگێڕێتە دوا
تۆپی خۆی هاویشت کردی بە هەرا
چەرخی فەلەکی پێ تێک نەدرا
نە دەور گۆڕا نە جەوری زۆردار
بۆمباو قۆنبولە زۆرتر کەوتنە کار
بە کەس چاک نابێ (دەنی) ناو ناوە
خوا ئەم جیهانەی وا سروشت داوە
بۆیە لە بەهەشت دەریپەڕاندین
تۆوی دوژمنی لە ناوا چاندین
ئێستا حیزبەکان هاتوونە مەیدان
بە گوێچکە پچوڕکێ کەوتوونە تەکان
گوریس کێشەکێ هاتووتە پێشێ
هەر کەسە بۆ لای خۆی ڕایدەکێشێ
هەندێ ئەحرارن هەندێ وەتەنی
دیموقراتیەکان پێیان پێکەنی
دڕ دەن وا هاتن تیپی دیموقرات
عەدلو موساوات ئەخەنە ولات

منـدالان لـە سـەر شـەقـامی قیرتـاو
خـەتـێ ئـەکێشن پێـی ئـەنێتـە نـاو
بـازی تیـا ئـەدەن بـە هـەنگـڵەشـەلـێ
ئـەمێنێتـەوە ئـەوە بـۆ گـەلـێ
دەسـتەیـەکـێ‌تـر کـە هاتنـە کایـە
هـەر ئـەو یاریـەیـە نـەریتیـان وایـە
لـە بـەرەوژوورەیـش کـەرێ ئـەمیـزێ
دوای ئەو هەرچیەکیان کە هات لە ڕیـزێ
ئـەبینێـەویـش بـۆ میـز وەسـتاوە
ئـەمـە بـە کـوردی خـەرمیـزی نـاوە
چاولـێ کـەرییـەو کـردەوەی کـەری
خـووێکی بـەدەو ئـەڕۆن لـە سـەری
وەنـەبـێ زەرەر هـەر بـۆ خۆیـان بـێ
هـەڵـەوەڕە، دز دێتـە سـەر دێ
لـە گاگـەلێـکـدا گـوێرەکـەیـەکیـان
کـەوتـە شـیتایی‌و خـواردی بـەریـان
هـەمـوو گاگـەلی تێـوە ئـەگلێنـێ
میریـی جـەزاکـەی لـە شـوان ئـەستێنێ
دەسـت بـە کـڵاوی خۆتـەوە بگـرە
ڕەشـەبـاێکی سـەختـە لـەم دەورە
بـا وجـوود ئێـستا سـەرڕووتی بـاوە
بۆیـە بـە ئـەدەب وا بـێ کـڵاوە

ولاخــی نــەگــریس کــە وا بــار نابــا
هــــەربارنـــەبـــەرە بـــشچێتە کابـــە
زۆر کــەر لــە پیــاوی کــەر وریــاترە
بــە وۆش ئــەوەســتێ گــوێ ڕاپێــلترە
گــوێ ڕادێــر لــە لای خێــوی نــازدارە
بارنـــەبـــەر بـــەشـــی نـــەقیـــزەو دارە
بــەنیئــادەمــیش دیــسان هــەروایــە
پیــاوی بــەکــارو بــەدکاریــان تیایــە
بەلام ئینسانو حەیوان وەک یەک نین
زۆری‌وا هــەیــە کــە بــا شــانس ئــەژیــن
بــەربوونــە عالــەم بــە گــازو لــەقــە
هــەژار بــێ‌زارەو جێگــای پــێ لــەقــە
کــەچــی ئــەبــینی ئــەوان لــە پێــشن
تێکــڕا ئــەم خــەلقــە باریــان ئــەکێــشن
مــن ئــەڵــێم هــەوای ئــەم شــارە وایــە
قــەدری زۆرداریــان زۆرتــر لــە لایــە
هەرچی بۆی هەلکەوت خۆی لە خۆی گۆڕێ
بـــێ‌دەســـتەلاتی،وا حـــەلال خـــۆری
گورگانـــەشـــەوێ لای لایـــەمانـــە
پیــاوخۆرەکــە ش وا لــە بــەردەرگانــە
لـــە منداڵـــیەوە بـــەچـــەترســـێنین
بۆ شوێن گورگ کەوتن پەت ئەپسێنین

بێ دەنگە ئەوەی کە کاربەدەستە
هەرچی کە لێ کەوت وەتەن پەرستە
پەتایەک هەیە شەمەکەی ناوە
کە جاربەجارێ کەوتە ئەم ناوە
هەرچی ئەبینی پژمو هووڕەییە
دووزەلەی لووتی تووڕەتووڕەییە
ئێستا .... ئەو پەتایەیە
دەماغ گەرمی ئەو نیمچە تایەیە
ماڵ ویرانیەکەی هەر بە کورد بڕا
بە دڵپاکی خۆی پێی چوو بە قوڕا
بە چاوی خۆمان دیمان تەفرە بوو
بە ئاشکرا دای بە گورگان خواردو
ئێستاش نە بامان دیوەو نە باران
ئەو سەودایەیەو کۆمەڵی یاران
هەندێ لە بەدیی خۆیان دەرئەکرێن
ئەبنە ئاگرو لە کۆز هەڵ ئەکرێن
درەبەستی کەس‌و کار نین لەبەر قین
ئەڵێن بسووتێ‌و ئێمەیشی تیا بین
کە کەوتیشەوە سەر ئیش بێ دەنگە
چۆن سەرئەکەوێ قەومێک بەم ڕەنگە
بۆ نیابەتیش زۆر کەس لە پێشا
ئەهاتە مەیدان خۆی هەڵئەکێشا

جاران خوا قینی ئەگرت لە شارێ
بە ناخی زەویا ئەیبردنە خوارێ
یاخۆ قەومێکی بەوە ئەترساند
لە ئاسمانەوە بەردی ئەباراند
کە پێغەمبەری ئێمە پەیدا بوو
لەبەر خاتری ئەو ئەمانە لاچوو
ئێستا لە ڕێگای دین لامانداوە
خواو پێغەمبەرمان هێند لێ ڕەنجاوە
وا، ورده ورده ئەمانترسێنێ
لە شوێن بەرد جارێ خۆڵ ئەبارێنێ
ئەم خۆڵبارانە لە جێی ئینزارە
هەر وا بین نۆرەی بەردە ئەمجارە
هەرچی ئەبینی کەوتوەتە گزی
جۆی گیانلەبەریان وەک کوتاڵ دزی
ئەمە کردەوەی خۆیان هاتە ڕێ
ئەگینە ئێرەو فەلەستیم لە کوێ
سوپاسی ئێمە با بەجێ بێنن
وا لێرە تۆڵەی ئەوان ئەسێنن
خۆزگە بایعی کوتاڵو قوماش
بە جووت ئەکەوتنە ناو دۆزەخی ئاش
دەستەملان ئەبوون بە جووت وەک یۆڵداش
ئەترنجاتە بەینی دوو بەرداش

ئەم چەندەی کەوا تەنیا بووم بۆ خۆم
منیش خەریک بووم باینجان بخۆم
دوایی دیم ئەوی باینجان خۆرە
هێند سەودای زۆرە لێی بوە بە خۆرە
شەوی لێ ڕۆژە ڕۆژی لێ شەوە
بۆ منداڵی خۆی بووە بە شەوە
ئەگەر بە کەسێ بڵێی قومارباز
گۆشتت ئەپچڕێ بە دەندووک وەک باز
کەچی قوماری هێند لە لا خۆشە
بە بیرەی جۆکەر بێ مەی سەرخۆشە
بلۆفی پۆکەر بۆ ئەم دەورەیە
بە دەورە پیشەی پیاوی گەورەیە
موحتەسیب کە خۆی خواردیەوە دیارە
لەگەڵ سەرخۆشا هاو پیاڵەو یارە
لە کوێی بێخەوە ڕەمەزان پاشا
«محان» جاڕ بداو بانگ کا لە پاشا
ئەوی ڕەمەزان کە ڕۆژوو نەگرێ
بە ئەمری پاشا ول وای لێ دەکرێ
وا ڕەمەزانیش وەختە بێتەوە
لە هەموو ماڵێ ڕۆژ ئەکرێتەوە
بە لۆقەو بە ڕەوت بە دڵو نابەدل
هەموومان تێکڕا ئەگەینە مەنزل

ئەم کوردە هیوای تیا هەڵکەوتووە
کە بۆ گەل هیوای تیا هەڵکەوتووە
لەگەڵ، لەگەڵ گەل بەچاکیان زانی
لەگەڵ مەرگ ئەچنە بەربەرەکانی
ڕشتەی ژیانیان ئەکەن بە گوریس
گوریس کێشەکێ ئەکەن بۆ نەگریس
هەر بۆ ئەوەیە کە بڵێن: ئازان
ئەگینە پێیان ناڵێن: خانەزان
ئەوەی بۆ دایک شەفەقەت نەنوێنێ
باوەژن لە تویی خاکا ئەینوێنێ
کە تو کەوتیتە بەربەرەکانی
نایێڵن گۆزەت پڕ کەی لە کانی
ئەمڕۆ ڕۆژێکە سیاسەت باوە
لە زۆرەملێ چیت داوە، باوە
کە تۆ بێ دەستیو دەرفەتت کەمە
مەڵێ ئازایی پیشەی باوکمە
بە (ولا تلقوا بایدیکم) خوا
ئامۆژگاری تۆی فەرموو بەرودوا
بەلام تۆ ئەڵێی مەردی ئەنوێنم
ئەرم و گەلی پێ ئەژێنم
کێ تۆی لە بیرە لەدیواخان
تەنها قوڕ ئەکەی بەسەر لاوانا

لایــــێکم ئــــاگر لایـــێکم ئـــاوە
خــاکم تــۆز ئـەکـا بــە ڕەشـەبــاوە
خۆزگـە چــارێکی ڕەشـەبـا ئـەکـرا
یـا هـیچ نـەبوایـە فیـشاڵ دوای ئـەبـڕا
پڕۆپاگانــــدە فیـــشاڵی نـــاوە
دەمێکـــە لـــە نـــاو ئێمـــەدا بـــاوە
ئێستا دەست، دەستی دەست بەکێردییە
بۆیــە هـــەڕەشـــە نیـــوەی مێردییـــە
بـە کێـردەکولـە هـاروون لـە نـاوچوو
وەک تـڕی بـن گـۆم دەنگێکـی نـەبـوو
پــــارەداری ڕژد ئــــەزانی چۆنـــــە؟
تــڕی بـــێدەنگـــەو تـــسی بـــێبۆنـــە
خۆزگـە ئـەمـزانی ئـەوانـەی نـایخۆن
بــۆ مێــردی ژنی جــێ دێــڵن ئـەڕۆن
لـە قـەبـرەکـەوە ئـەیـدی بـەچـاوان
بـە پـارەکـەی ئـەو ئاهـەنگـی لاوان
ئەوەیش کە لە ڕێی خـوادا ئەیبەخشێ
بـە هـەمـوو هێـزی دەوران نالـەخـشێ
چرووکیو بەخشین بە خواستی خوایە
هــەرچۆنــێ قیــسمەت داینابــێ وایــە
کــە ماڵــی خۆیــان نــاخورێ بۆیــان
قــەمتــەر کـراون لـە لغـاوی شـەیتـان

خوێندن تەئسیرێ ناکاتە سەرخوو
نەگریس بە چاک‌و خراپ ئەڵێ خوو

(بێ‌عیار) کە (ی)ی لاچوو (بێ‌عار)ە
هەرچی عەیاری گۆڕی عەیارە

ئەو ئێسرەی کەوا مەخسوسی جووتە
گوێی بەچەرمەوە نابا بۆ جووتە

زۆری‌وایش هەیە چڵکن‌و گەڕە
کە ئاشی گەڕا ئەوسا بەگەڕە

شەیتان زۆر پیاوچاک ئەگێڕێتەوە
کتێب بۆ ئاخریی ئەگیرێتەوە

بەرسیسای عابید لە (وەلی) ئەچوو
بە تەفرەی شەیتان لە ڕێی دین دەرچوو

دوو بەرام دیوە ئەولیا زادەن
بۆ هەموو ئەمری شەیتان ئامادەن

بەوەدا ئەڵێم: نەتەوەی وەلی
زۆر مل ئەشکێنن بە زۆرە ملی

دنیا هەنگوینەو بنیادەم مێشە
قاچی تێ‌چەقی ئازای ڕایکێشە

هیچ کەس ناناسرێ بە بێ لێ قەومان
بوار، سپی‌و ڕەش دەردەخا بۆمان

نوقتەی عائیلە بوو بە غائیلە
بۆیە بۆ دونیا خەڵک هێندە مائیلە

شەیتان پیالەیێک هەنگوین ئەگێڕێ
پیاوچاکی لە دین پێ وەردەگێڕێ
کە ئەمووستێکی لە دەمی هەڵسوو
ئەبێتە پیاوی ئەکەوێتە دوو
لە جیاتی شەیتان ئەوان ئەگەڕێن
(شیاطین الانس) بەوانە ئەڵێن
ئەمانە دەستەی لەخوا نەترسن
لە خزم و کەس کاریان ناپرسن
هیوایشمان هەیە هێند بێ ناموسە
بەوە ئەخورێ کەوا جاسووسە
ئەم دەردە پیسەی کە ئەخلاقیە
لە بڕەودایە هەروا باقییە
تا هەموو لایەک ئەمە نەزانین
نابین بە هیچ و بێ پشتیوانین
خۆ ئەگەر خوای کرد لەمە گەیشتین
پشتمان دایە یەک ئەوسا بەپشتین
پشت و قووەتمان کە لە خۆمان بێ
پیاوین هەرچۆنێ ئارەزوومان بێ
ئێستە کە کەڵکی خۆمانمان نیە
ئیتر بێگانە ئێمەی بۆچییە
چار هەر ئەمەیە بە تەفرەی شەیتان
نەدەین لە سەرو گوێلاکی خۆمان

وا، بە خلەخل مام ڕەمەزان هات
ڕەمەزان بۆ ژنان مەرگی موفاجات
کەس مانگی نەدی تۆپ ئاگر درا
نەمزانی چۆن بوو ئەم حوکمە درا؟
کەیفی خۆیانە کە من نەیگرم
چیمە لە خەڵکی لە بەریان مرم
ڕەمەزان ناویان ناوە (مرضان)
دو نەخۆشییە برسیو ئاوبەندان
برسیەتی ڕاستە هەزار بێ نامە
ئاوبەندیش نییە کە ئاوبەندانە
کەبابخانە کەم دەرکی داخرا
بێ کەبابیی هات بەسەرا، سەرا
بەڵام ئەوانەی خوایان خۆش ئەوێ
بە بارقورسیی نەوس شانیان نانەوێ
کە هیوای دایە فیکرو یادی خوا
هەرچی کە ویستی لە بەهەشت ئەخوا
پیاو باری خەمی کە هات بەسەرا
ئەبینی چەند ڕۆژ ئیشتیهای بەسرا
دیارە بە خۆشیو زەوقی ڕۆحانی
زۆر گوێ ناداتە خواردنی نەفسانی
بەڵام شەیتانمان ئەمەندە زاڵە
ئەم پەندە لامان وەک گڕوگاڵە

کە تۆ خۆت ناسی خوایشت ئەناسی
ئەوسا کەس نالێ: کاسیو کەساسی
خواناس لە بەندی بەندەگی دوورە
لە بەندە دوورە وا ڕەنگی سوورە
ستەمە لەگەڵ ئەبنای زەمانا
هەڵکەی لە شێوەی ئەمنو ئەمانا
هی ئەوتۆ هەیە کە زۆر لێت پرسی
ئەو وائەزانێ کە لێی ئەترسی
زۆر کەسمان دیوە کاتی کەم دەستی
ڕوویەکی خۆشو دۆستی پەرستی
لەگەڵ بەڕێکەوت کە کەوتە کارێ
خۆی بەرز گرتووە هێندەی چنارێ
کاتێ لینگەو قووچ کەوتوەتە خوارێ
سەرو گوێلاکی ورد بووە بە جارێ
ئەوی لە پێشا بایەزیدێ بوو
بای ڕێکەوتو (با)ی بایەزید لاچوو
هەموو ئایەتێک لە سوورەی قورئان
فەرموویە خۆتان لادەن لە شەیتان
بەلام ئەو هێندە فریوی زۆرە
زۆر کەس لەخشتە ئەبا بە نۆرە
خوا وای داناوە ئەبێ هەر وا بێن
ئێمە لە ئادەم عاقڵتر نابین

هەر بارگیرێکی بە سەرسم فێر بێ
پێی ئەڵێن یاخوا ناڵبەندت کوێر بێ
تەربییە لە سەر باوکو دایک فەرزە
کە تەربییە بوو کردەوە بەرزە
خووی چاک لە خوێندن گەلێ پێشترە
بەدخووی عالم زۆر بە ئێسترە
ئەو خراپەیەی خوێندەوار ئەیکا
ئوممی نایزانێ دەرکی پێ ناکا
ئەوەیش باوکی چاک تەربییەی دابێ
هیچ باوەڕ مەکە سەردەرهەوا بێ
نازی ڕۆڵەی چاک لە سەر باوکە
تیشکی تەربییە وەک چراوکە
زۆریوایش هەیە کەوا ئەسیلە
کەچی لە ڕاستی شەیتان زەلیلە
شەیتان هەر لە دووی چاکان دەگەڕێ
ئەیەوێ پیاوچاک لە دین وەر گەڕێ
ئەگینە بۆ بەد ئەو هەوڵ نادا
هەیە کە دەرسی ئیبلیس دائەدا
جلی ڕەشو بۆر کە چلک هەڵئەگرێ
لەککەیی لە سەر سپی ئەبینرێ
کەمترە تاڵیی ترۆزیو خەیار
هەنگوینو کاڵەک ئەبنە ژاری مار

ڕەمەزان ناوی وەسمان سێ لاقە
هەر دە ڕۆژ لاقی ئەشکێ سێ تاقە
بیستەم تێپەڕی دوو پێی شکاوە
لاقی سێهەمی سەختە شکاوە
هەرچەند ڕۆژووەوان هێزی بڕاوە
قەدرو ئەوایی کەوتۆتە دواوە
جاران کە ئەبوو بە بەرەجەژنان
منداڵ بە گاڵە ئەکەوتنە مەیدان
بە ئاڵووالاو بەرگی زەردو سوور
گۆرانییان ئەگوت بە سازو سەمتوور
ئێستا گرانی وای بە سەر هێنان
منداڵمان بێ جل کەوتوونە گریان
ساڵێکە ئەڵێن: کووتاڵ ئەدرێ
جلو بەرگ دڕا درۆ دوای بڕێ
ئەوی کە بەشی خۆی پێ بڕاوە
ئەو باکی چییە منداڵ گریاوە
بەزمی ئەزمرو سەرچنار باوە
قوڕ بەسەریی بۆ مەعاش خۆر ماوە
نرخی خواردنمان یەک بە پەنجایە
قوماندەی مەعاش (برەندە سایە)
کەسیش ناوێرێ بڵێ بۆچ وایە
ئەڵێن: قیسمەتەو کاری خودایە

شاخ لە پەشیمان ئەگەر بڕوایە
ئەبوو بێ‌شاخمان زۆر کەم بمایە
دەستڵاتدار بی و لە خەڵک ببووری
پەشیمان مەبە لای خوا مەئجووری
چونکوو لێبوردن شێوەی خودایە
تۆڵە هەمیشە ترسی لە دوایە
بەڵام وەزیفە مەتڵەب ئەگۆڕێ
حاکم بۆی نییە لەکەس ببوورێ
بەدی لەگەڵ چاک چەند ناسزایە
چاکەیش دەربارەی پیاو خراپ وایە
ئەو تفەی ڕۆت کرد مەیلێسەرەوە
ڕێسێ هەڵت کرد مەیرێسەرەوە
بە وشکە ئیکرام میوان تێر نابێ
باز چەشە نەبێ بە ڕاو فێر نابێ
بێ‌منەت بژی بە گیاو بە گەپڵە
نان بدە بە سەگ مەیدە بە سپڵە
دز کە جارێکت تاقی کردەوە
مەیخەرەوە سەر کارو کردەوە
لەبەر چرادا دزی ناکرێ
کەوتووینە دەورێ چرا ئەدزرێ
ئاگری گرانی ئەمانسووتێنێ
ئاویشمان نییە تا دایمرکێنێ

تازە هەندێ فیل سەری هەڵداوە
شەقی لە تۆینی جانباز هەڵداوە
هیچ ئاگات لە خۆت نییە ئەتفرۆشێ
سەدجار نێریش بی ئەو هەر ئەتدۆشێ
ئەینێرنە حەج ئەڵێن: حاجییە
پڕ بن باخەڵی خاچەو خاچییە
وەجاخزادەیی باوی نەماوە
هەر جاخی تووتن برەوی باوە
هەڵبەزو دابەز وا لە پێشەوە
گورزی خۆت بگرە تۆ لە پێشەوە
ئەگینە کە بۆی دەرچووی لە ناکا
لە مالی خۆیشتا کەس ڕووت تێ ناکا
قسوورت نەبێ (قسور)ت نابێ
چل سوورت نەبێ جل سەوزت نابێ
دینارت نەبێ کارت دەرهەمە
لیرە، هەر لیرە لابەری هەمە
قەڕنی قران بوو قرانی هانی
چەند خۆشبوو دەورەی ساحێبقرانی
هەتاکوو خۆزگە بخوازی بۆ پارە
ئۆخەی بۆ ناکەی خۆزگە بە پارە
هەر مەیلی خوایە کە وا دینئارە
پشت لە قیبلەیەو ڕوو لە دینارە

ئــەو سیاســییەی ئــەڵــێن: دڵ ئاگــا
لــە فرۆفێــڵی ئــەم چــەرخــە ناگــا
زۆر جــار دیومانــە ئــەوەی زۆرداره
بــووە بــە خــاوەنــد کــۆتو قــەنــاره
بسمارک پەڕەنسی قەومی ئاڵەمان
کە پێیان ئەگوت: سیاسیی جهان
فکــری (الحکــم لمــن غلــب) بــوو
لە ڕیزەی قەولی پێغەمبەر دەرچوو
فەرمووی پێغەمبەر (صلی الله علیه)
«الحــق یعلــو و لا یعلــی علیــه»
ئــەبینی ئــەڵــمان تــا بــڵێی ئــازان
بە فەن و سەنعەت پێشکەوتووی دنیان
تــۆوی غروورییــان لــە دڵــیانا چاند
بــە زۆرەملــی زۆر ملیــان شــکاند
ئــاگرێکی وایــان بــەردایــە جیهــان
چــەرەدووکــەڵــی گــەییــە ئاسمــان
سەیریان کەندوایی خۆیان تیا سووتان
زۆری نــەمــاوە بمــرن لــە برســان
دیموقراتییەکان کە بۆ سەهیۆنی
عــەرەبی نــەجیب بخــەنــە زەبوونی
هیچ فەرقیان نابێ لەگەڵ ئەڵەمان
گوێمان لێ ئەێ بڵێن: ئەڵئەمان

بـێ دەرەتانـێ کـە مـەعـاش خـۆرە
لەگەڵ کاسبدا فەرقیان چەند زۆرە
مـەئمـور کـە چاوی لـە مـەعاشـیەتی
بـۆ تێپـەڕینی ڕۆژ تـەلاشـیەتی
ئـەیـەوێ عـومری لـێ کـەم بێتـەوە
تـا سـەری مـانگی زوو بـۆ بێتـەوە
هـیچ دەربـەسـت نیـە یـاخۆ نایزانـێ
کـە عـومری ئـەڕوا بـۆ تیکـە نانـێ
تیجـاریش ڕۆژی دوو ڕۆژەی ئـەوێ
فریـای فـرۆختی ماڵـیتـر کـەوێ
بـەڵام دەوڵـەمـەنـد خـاوەنـد سـەرمایـە
ڕۆژوو شەولە لای ئەو وەک یـەک وایـە
خـەریکـی بـەزمو کـەیفـی خۆیـەتی
چ پـەروایـدەردی مـنو تۆیـەتی
ئـەم هـەراو هۆریـاو شـەڕی جیهانـە
لێکـیبـەیتـەوە هـەمـووی بـۆ نانـە
سیاسـەتی چـەرخ مـەکـری ژنانـە
خـۆی دوون پەروەرەو نـان لای دوونانـە
بۆیـە جوولـەکـە دووی شـەڕ ئـەکـەوێ
ئـەڵـێ سیاسـەت مـنی پـێ ئـەوێ
پـەنـدی پێشینان لـە مـن وەرگـرە
ئـەوی جـووی بـوێ لـە جـۆ کـەمتـرە

وا تێگەیشتم کە ئەم دنیایە
بە چی ڕاگیرەو سڕی چی تیایە
مریشکێکمان بوو کە هێلکەی ئەکرد
هەر لە خۆیەوە کەوتە قرتەقرت
وتیان مرە کول وا کڕکەوتووە
خۆیشی ئەم چەندە هێلکەی کردووە
عەلی بنێرە پێنج هێلکە بێنێ
بیخەینە ژێری‌و جووچک هەلێنێ
ناردن پێنج هێلکەی‌تریان بۆ هێنا
خستیانە ژێری‌و جووچکی هەلێنا
پاسێکی ئەکرد ئەتگوت بەلایە
کەس نەی‌ئەوێرا بچێ بە لایا
تا گەورەی کردن بوون بە کەلەشێر
لە دایکیان ئەداو ئەیانایە ژێر
کە چی ئەو دایکە هەم دیسانەوە
قرتەقرتی بوو لە بۆ نانەوە
ئینجا تێ گەیم کە خوا بەزەوی
خستوەتە دلی خەلکی سەرزەوی
ئەم کوێرەوەریەو ڕەنجە ئەکێشێ
ئەمەند بۆ مندال جەرگی ئەیێشێ
خوا خۆی بە دوژمن ناوی بردوە
دنیای بە ئەولاد ڕاگیر کردووە

مــارو دووپــشک و زەردەوالــەو مــێش
هـاوین دەسـت ئـەکـەن بـە ئـازارو ئـێش
زســتانان زۆریــان ئــەچنــە کونــەوە
چـەنـدێ لـە یـەخـەی عالـەم ئـەبنـەوە
مــاری پێــداو دووپــشکی مــەلعــوون
لە هـەر چـوار فـەسڵا وا پێمـان فێربـوون
لــە پــڕ چــزەمــان لــێ هــەڵــدەســێنن
بــە ژانی ژاریــان دڵــمان یێــشێنن
بــا وجــوود ئێمــە بــەوانــە فێــرین
بـە خۆشـی خۆشـی هـەڵیانئـەبژێـرین
حکوومەت وەک شوان گورگ ئەتەرێنێ
مەڕ دووی ئـەکـەوێ خـۆی واز ناهێنـێ
وتمـــان خوێنـــدەوار پارێزگـــارترە
ئــەوی خوێندوویــە بــاڕەی حۆشــترە
بـە حوشـتریان وت خـوا کـوڕی دایتـێ
وتی بـە مـن چـی بـێبـار نـیم سـاتێ
لـەگـەڵ ئـەم دەردەیـش ڕوانیمـە دنیـا
وەنــەبــێ ئێمــە وابــین بــە تــەنیــا
دنیــا بــە جــارێ وەهــا تێــکچــووە
شــێواوە ئــەڵــێی خومخانــەی جــووە
ئێمــە لــە گــەلــێ جێگــا چــاکترین
قـەلـەباچکـەیـن بـۆ شـەیتـان شـاترین

چۆلـەکـە ئـەنـوێ شـەو لـە کولانـە
هـەمیـشە ڕووی پێـی لـەئاسمانـە
ئاسمـان ڕووخـا بیگرێتـەوە
کـە دەستیـشی شـکا بیگرێتـەوە
هـەنـدێکیش دەڵـێن نووکـە بـەردووخـێ
لە ئاسمان گیرکەین سووکێ ئەڕووخـێ
منـیش دەسـت ئـەگـرم بـە کلاومـەوە
لـەدووی بـابردوو زۆر خولامـەوە
نـەغمـەی وەتـەنمـان پایاغانییـە
هـەر بـەزوبانـە لـە دڵدانییـە
هـەیـە قـازانجی هـەر بـۆ خـۆی ئـەوێ
ئـەگـەر بـێو جـارێ بـۆی ڕێنـەکـەوێ
ئـەڵـێ ویرانبـێ منیـشی تیـا بم
کـە خـۆم لێـی نـەخـۆم بـۆچ بـە هیـوا بم
هیوایـشمان هـەیـە خـۆی بـە برسـیەتی
هـەڵـدەکـاو تـەنهـا هـەولـی گـەلیـەتی
هـەڵـدەستێ ڕێـی چـاک بدۆزێتـەوە
ئێـل لـەبـەر بـاران بگوێزێتـەوە
بـە پـەڵ بـەرئـەبنـە سـەرو گـوێلاکی
خراپـەی ئـەڵـێن لـە بـریتی چـاکی
چـاری ئـەم دەردە خوێنـدەوارییـە
ئـەگینـە نـەزان دەردی کارییـە

❀❀❀

سەرکەوتن بۆ جێی بەرز چەند گرانە
هاتنـــە خــــوارەوە هێنـــدە ئاســـانە

کــە بــەرزبوویتــەوە هــەوادار ئــەبی
لـــە پـــەســتیدا بـــێ هیـــوادار ئـــەبی

هـەوا کـەوتـە سـەر پێـی بـایی ئـەبـێ
بـایی بی لای خـوا پـوولبـایی ئـەبی

دە سـاڵ ڕەنـج ئـەدەی دۆسـتێ ئـەگـری
بـە سـاتێ وای لـێ ئـەکـەس ئـەگـری

بـــە تکـــەتکـــە گـــۆزە پـــڕ ئـــەبـــێ
کـــە بـــە قـــلپ ڕژا کوتوپـــڕ ئـــەبـــێ

کە بە ڕەنجی شان چشتێ پەیدا کەی
هـەڵـناگرێ شـەنو کـەوی تێداکـەی

ئـەوی دەسـت کـەوێ بـە بـادی هـەوا
بایـــەخـــی نیـــە بـــە فیـــڕو ئـــەڕوا

دوو کـــەلیمـــەیـــە دەوی هـــایوهـــوو
ئەوی بە هوو هات بەهای لەدەست چوو

ئـــەمانـــە واتـــەی گـــوێ ئاگردانـــە
ئێـــستا دەور دەوری تـــۆپ ئاگردانـــە

ئـەبینن دەوڵـەت ڕووی کـردە کـەسێ
عـەقـڵ و حیکمـەتی تیـا دەحـەبـەسێ

هـەیـشە بـە زۆری شـەقـی ئـەخـوڕێ
بەو شـەقـە حەقی بێدەسـت ئـەخـورێ

پایزمـان بـۆ هـات بـۆ گێپـە خـواردن
هـەنـدێکیش پـارووی یـەکتـر ژمـاردن
دوای گێپـە کـەشـکەک نـەریـتی کۆنـە
کە بـەفـریش بـاری دۆکـەشـکو ڕۆنـە
ئـەم دوو خۆرایـە خـۆڕایی نیـە
کـەم دەسـت ئـەیزانێ مـەسرەفی چیـە
ئیمـام بایـلدی هێنـدەی تـێنـەچـوو
لـە تـاوا ئیمـام لـە سـەر خـۆی ئـەچـوو
کەشکەکیش ترێ ڕەشـکەی پـێ ئـەوەێ
ئـەمانـە بـۆ مـن چـۆن ڕێـکئـەکـەوێ
کەشکەک و گێپە بۆ دەورێ خۆش بـوو
کەسو کار بۆ یەک دڵ بە پەرۆش بـوو
ئێـستا برایـی بـڕاوەتـەوە
چـرای دڵڕوونی کـوژاوەتـەوە
ئـەیشخواو پێـت ئـەڵـێ لـە باتی چاکـە
مـوێی لـە بـەراز بێتـەوە چاکـە
هـەرچـی ئـەیبینی هـەتـا حـەیوانـات
بیلاوێنیـەوە ڕووئـەکاتـە لات
ئـەم بنیـادەمـە هیومـان تیایـە
خزمـەتی ئـەکـەی ڕەنجـت بـەبایـە
ئـەگـەر ئـایینی ئیـسلام بگـرین
وەک بـراین ڕەخنـە لـەیـەکتـر نـاگرین

ئەم چەرخە زۆر جار چەرخی ئەگۆڕێ
بــــە قوماربـــــازی مـــــەردی ئــــەدۆڕێ
بــە جــارێ زۆردارئــەخاتــە مــەیــدان
پیــاوی بــە نــامووس ئــەکــەنــە گریــان
پــاروو لـــە دەمـــی هـــەژار ئــەفــڕێنن
مالـی زۆر کـەسـی بـێدەسـت ئـەڕمێنن
هــەرچــیش کــە لــەوان کۆئــەبێتــەوە
سـەرو گـوێلاکی خـەڵـک ئـەکوتێتـەوە
ئەوان زولم ئەکەن خوا فەقیر ئەگرێ
بــە زولـــمی ئــەوان نــانو دۆ ئــەبــڕێ
نانمـــان ئــەبێتــە خــەپلــەی داڕوجــان
نانـــەوا ئــەبنــە شـــیبری بـــێ ئامـــان
ئـاگری تـەنـدووریان وا لـە پـێش چـاوە
جــەهــەنمیــان هــیچ لــەبــیر نــەمــاوە
نانێ کـە هـەژار بێ (پێخۆر) ئـەیخوارد
پڕیـە لـە کـەپـەک، هـەویرێکـی سـارد
بــەلــەدیــە هــات بــە ئــەهــەمیــەت
فـــڕنی دانـــاو کـــەوتۆتـــە هیممـــەت
لــەگــەڵ چاوێکیــان لـــێ غــافڵ کــرا
بـــە کونـــەبانـــا گـــاجووت ســـەخـــرا
بەم ڕەنگە پاشقول لەیەکتر ئەگرین
دیـــسان لـــە گـــەلـــێ ولات چـــاکترین

چەند خۆشە مەردوم ئینسانی ناو بێ
بە تەنها ماڵە گلێنەی چاو بێ
یوسف لە کاری خوادا ئاڵابوو
هەر هێندەی خۆش بوو کە لە چاڵا بوو
من ڕۆژی حەشرم بۆیە لا شەوە
کە دیسان تێکەڵ بە خەڵک ئەبمەوە
ئەلەکتریکمان کەوتۆتە نۆرە
بۆیە ئەمەندە تالبی زۆرە
بەری دوو برابەربوونە هەرا
ئێستا دوو برا بوون بە دۆ برا
تاعوونو وەبا پێکەوە هاتوون
هەردووکیان لە دەست ... هەڵاتوون
ئەوان بە جووتە بەرپیان ئەکەن
بۆسەر ئەوانەی سەرپێچی ئەکەن
کەوابێ ئێمە لێیان ناترسین
برسیش بین دیسان هەر بە ڕاو پرسین
ئەو جووتە هەرچەند جووتەوەشێنن
چوارەی لای ئێمە ئەوان ئەشکێنن
قسە هەزارە و دوانی بە کارە
(وەبا) بێو با بێ مەرگ بۆ هەژارە
خواستی خوا وایە پیاوی دەوڵەمەند
قەزای ئاسمانیش پێی ناخاتە بەند

چـاوو نـاوو ئـاو، ئـەم سـێ ئـەشـیایە
وا دەرکــەوتــووە تــەسـیریان تیایــە
چاوەی پیس لەگەڵ بە کەسێ هەڵات
دەس بە جێ خۆشیو ساغیی لە هەڵات
ناویش لە ڕێوبان (الیاس)ت تووش هات
ئیتـر بزانـە کـەوتیـە ڕێـی نـەهـات
ئـەوڕەحمـان پاشـای حـاکمی بابـان
بـۆ بـەغـدا ئـەچـوو بچێتـە دیـوان
(ئەلیاس) ناوێکی لە ڕێ تـوش بووبـوو
لــە قـاپیی بـەغـدا هاتـەوە نـەچـوو
دوایـی زانیـووی ئـەگـەر بچوایـە
قــەرار درابــوو کــە بگیرایــە
ئاوی هەندێ جێیش ئەوەی ئەیخۆشێ
تـەبیـاتی تونـدە گێچـەڵ ئـەفرۆشێ
ئـاوی شـەقـلاوەو ئێـرەو حـەمـامۆک
لـە نـاو خۆیانـا ئـەبـن بـە نـاکۆک
بـۆ لاوە، لاون زۆر بــە پیـاوەتـین
تـەنهـا لـەگـەڵ یـەک دوژمـن بـەقـین
جگــە لــەم سـیانە هیومــان تیایــە
هـەر دەرماڵـێ چـوون فیتنـەو هـەرایـە
مـەشـهووره ئـەڵـێن: لێـره ئـەتـڕن
نـانو دۆی خزمـی کـەرکـووک ئـەبـڕن

هەڵدەگرێ بیمە منەت باری «جوو»
کە ئەم وەحدەتەی پێ خستینەڕوو
عەرەب و کوردو تورک کە یەک‌خرا
هەروا بڕوانە «جوو» تێی هەڵدرا
نیفاق بەربوویوە سەرو گوێلاکمان
جوولەکەیش چاوی بڕیبوە لاکمان
ئێستا لاواتمان وەک شێری ژیان
بە دەنگی دلێر هاتوونە مەیدان
ئەم قەومەی کە خوا دەربارەی ئەوان
فەرمووی یەک بە (دە)» بۆ ڕۆژی مەیدان
چۆن لە ڕاستی (جوو) ڕوو وەرئەگێڕن
لە خەیبەرەوە بەوانە فێرن
ئێمەیش نەتەوەی (سەلاحەدین)ین
خۆمان بەو ناوە لایق ئەبینین
جیهان «قودس» پەیڕەویمانە
فیداکاریمان شەرتی ئیمانە
ئای لە عێراق و جۆش و خرۆشی
وا بۆ سەرشایی ئەچین بە خۆشی
هێجگار کچانمان هاتوونە غیرەت
ئەڵێن: جیهادی دەوری سەعادت
قەسیدەخوان و پێش لەشکر کچ بوون
عائیلەی (نەبی)یش لە لەگەڵیان ئە چوون

جووی گەڕی گەڕۆک لێمان کەوتە گەڕ
هەرا ئەخاتە ناو بەشەر بە شەڕ
نازانن ئەوەی کە پێی دەنازن
کەسیان خۆش ناوێ سیاسەت بازن
ئەمڕۆ جوولەکە ڕاست ئەکەنەوە
هەر بۆ ئەوەیە گرەو بەرنەوە
ئەگینە کێ بێ هیوای بە «جوو» بێ
ئابدەستخانەمان ئەبێ بۆ (....) بێ
هەموو دەولەتێک بە خوو و کردەوە
قەومی جوولەکەی تاقی کردەوە
خاسیەتێکی ڕاستی تیا نەدین
دەریان پەڕاندن لێیان کەوتنە قین
ئێمە ئەمەمان کە دێ بەسەردا
خوا ئەیکا دەستمان لە دینمان بەردا
ئێستاش ئەگەر بێ‌و ڕووبکەینەوە خوا
هەر لە پێشەوەین ناکەوینە دوا
ئەگەر لە سەر دین هەڵسین بۆ جیهان
(سەلاحەدین)ی کورد بێنینە یاد
بەگیان تێکۆشین بۆ دین وەک دوێنێ
گەرو تەشقەڵە وازمان لێ دێنێ
لە شەڕی پێشوو هێندە کوژراوە
هیچ کامیان هێزی شەڕیان نەماوە

دنیــا هــەر ڕۆژە ڕەنگـێ ئـەنوێنـێ
هیچیــشی لــە ســەر بــارێ نامێنــێ
ڕۆژێ هـــاوارە بـــاران نابـــارێ
کە باریش ئەڵێن غەرق بووین بە جارێ
هەرکەسە لە سەر هەوای خۆیەتی
تــەنهــا هــەزارە باوکــەڕۆیــەتی
دەوڵەمەند وا ڕێی خۆی گرتوەتە پێش
هەندێکیش بوونە یابووی سنگ هەڵکێش
لەگەڵ هەوساریان لەسەر داماڵا
لەگەڵ جەردەدا ئەکەن بە ماڵا
گـۆزەو دیزەمـان تێکـڕا ئـەشـکێنن
ئاشـناو دۆسـتمان لـێ ئـەڕەجێـنن
هەی بڕی کابرای لەخشتەی بردین
نەوجوانانی لە دەست دەرکردین
مەنفەعەتێکی خۆی لە ناوا بوو
بۆ ئەوە داینی بە گورگان خواردوو
ئەولاوانەی وا لەکیس ئێمە چوو
ڕۆستەمـی زاڵـیش وا ئـازا نـەبـوو
ئەڵێن مارانگاز گوێچکەی شل دەکا
لە خشەی مارو مێروو سڵ دەکا
ئێمە دوای ئەوەی مار پێوەی داوین
ئەنجا بۆ دووپشک زۆرتر بە تاوین

گـەردشـی جیهـان ڕوو لـە چـەوتییـە
ڕۆڵەی ڕوو لە ڕاست هەڵس‌و کەوتییە
هـەرچـی دیتـە نـاو بـە گـەڕو گـوڕە
وەک قـەمـەی عـەجـەم بـە دوو لا بـڕە
ئەوانەی چەوت و خوێنڕێژن وەک شێر
ئـەیانبـەستنە پـشت بـە جـوانو بـە پـیر
هـەڵـیان ئـەکێشن دەمیان ماچ ئـەکـەن
مەرەزەی عـومری پـێ سـەرپاچ ئـەکـەن
هەر ئەو شیرەیشە کە دەست دوژمن کەوت
دای لە خاوەندی پێشووی سەری کـەوت
هـەزار بـار ئـەڵـێن: شـیر بـێ‌وەفایـە
کـە چـی، هـەر کـەچـی لـە بـرەودایـە
ئـەم کـەچڕەویـیـەی ئـەم کـەچبینانـە
ئـەڵـێن: نیـشانەی ئـاخر زەمانـە
ئـەیـانگوت ئیتـر نـۆرەی جـەجاڵـە
بـە فیـشاڵ دەرچـوو ئـەم گڕوگاڵـە
نـەرسـی کـەرەکـەی جـەجـاڵ خورمایـە
هـەر بـۆ خورمایـە خـەڵـکی لـەدوایـە
ئێمـە خورمایـشمان هـەیـەو نایکـڕن
لـە هـەر سـێ لاوە هـەر بـە نـەوت خـڕن
بـاوەگوڕگـوڕ شـەخـسـەکـەی خۆمـان
ڕوونـاکی یـەکـت بـێ بـۆ خۆمـان

زۆر کەس لە ئاگر قازانج ئەبینێ
کەچی بۆ نەزان دەست ئەسووتێنێ
ئەوی بیزانێو بیهێنێتە کار
لە ئاگر ئاڵتوون ئەبا بە خەروار
ئەوەیش نەیزانێ کە چی پێ ئەکرێ
دووکەڵ و خۆڵو گەرمای پێ ئەبڕێ
گەروەیش بە سروشت وەک ئاگر وایە
خراپەو چاکەی وا لە بارایە
بەڵام بەو شەرتەی بە عەقڵو فنوون
یا بۆ ماکینە یا بۆتەی ئاڵتوون
بە کاری بێنێ نەوەک بۆ خەرمان
پێی بسووتێنێو زبان بۆ خزمان
ئەڵێن: کە قەومێک ئاتەشپەرست بوون
ئەو خەرافاتە ئێستا بەرسەرچوون
ئایینی ئیسلام دیموقراتییە
موسوڵمانی ڕاست ڕوولەهاتییە
ئێمە عەقڵمان وەها ببڕێ
لەملاو لاومان ئاگر ئەگرێ
وا چاکە وەک ئەو ئەسحابەی سەفەین
لە هەرا خۆمان بێتەرەف لادەین
نانی موعاویەو نوێژی پشت عەلی
لە مەعرەکەیشدا (جلوس التل)

مانگی سەفەری ئەمساڵ زۆر تووش بوو
گێچەڵو شەڕو هەرامان تووش بوو
دەعوای فەلەستین وەک غەزای خەیبەر
جیهادی دینی هێناوینە بەر
لەم لایشەوە وا موعادەدەیە
لە سیاسەتدا موزایەدەیە
گەڕەکی خواروو یۆنان بۆی دەرچوو
گەڕەکی ژووریش قەوامی تێکچوو
مەکتەبەکانیش کەوتنەوە غریو
سەر کێوی قافیش پڕی بوو لە دیو
دنیا کەوتبوە شەڕە کەڵەشێر
سەری جووجووڵە ببوە کەللەی شێر
هەموو گێچەڵی مانگی سەفەر بوو
کوڵە چوارشەموو دوێنێ تێپەڕ بوو
ئیتر خوا فەتحی ئیسلامی هێنا
دیارە نامێنێ نەگبەت لە بەینا
دوای تەنگانە خوا خۆشی ئەنێرێ
هەندێ جاریش مەڕ بە گورگ ئەسپێرێ
خوا هیچ کارێکی بێ حیکمەت نییە
کەم کەس ئەزانێ مەبەسی چییە
بزانین چۆن ئەبێ ئەم ئازو گوێزە
ئاوی زۆر ئەوێ ئاردی بەپێزە

کە کار کەوتە دەست تەبیعەت مردوو
فاتیحە دادەن بۆ ڕوحی زیندوو
سەرم سوڕماوە لە کردەوەی خوا
زۆر مردوو بەشی زیندووان ئەخوا
هیوایش ئەبینی کە تێ هەڵچۆیە
بە بێ لێخورین خۆی سەرەڕۆیە
شوێنیوا هەیە کە ئاوی زۆرە
هیچی لێ ناڕوێ زەویەکەی شۆرە
خوا ئەگەر بیدا ئاوو ئەرازی
بیهێنە بەرهەم پێی دەبن ڕازی
ئەویش ئەبینێ مسکێن ڕەنج ئەدا
زۆردار نایداتێ بیستی لە سەدا
خوا بۆ ئەویشی تا سەر ناهێڵێ
ئەمرێو بۆ مێردی ژنی جێ دێڵێ
ئەمانە هەموو لە پێش چاومانە
تەماع بۆ چاومان بووە بە تانە
لەو ڕۆژەی کە خوا دنیای داناوە
هەر بەش خوراوی بۆ هەژار ماوە
خوا لەوەو دنیا (تۆڵە) ئەسێنێ
هەرچی کە کۆن بوو کەڵکی نامێنێ
ڕاستت پێ بڵێم سەبر زۆر تاڵە
خۆ ئەڵێن: سەبری خوا چل ساڵە

زەروو کە خوێنی پیسی پیاو ئەمژێ
لە مارچاکترە بە ژار ئەکوژێ

خۆ هێجگار دووپشک لە کردەی بەدا
هەرچی هاتە پێش پێیەوە ئەدا

لەم دوانە بەدتر بەنی ئادەمە
وەزندمان بۆ یەک بە دەستو دەمە

بۆیەکێ نالێم کەس گوێی لێ بگرێ
ئەم ئاگرە تا بێ زیاتر گڕ ئەگرێ

باقڵ ئەم جارە ئاگری زەردەشتە
مووشەدەمەکەی شنۆی بای وەشتە

وا دەردەکەوێ ئاخر زەمانە
چونکوو دەورێکە باوی ژنانە

کە پیاوان ریشو سمێلیان تاشی
من وتم ژنان ئەبنە یێگباشی

دەمێکە بە دڵ من چاوەڕوانم
چونکوو من ڕەسمەن کوێخای ژنانم

وا جینسی خەشین سەرو دەست ئەبڕن
هەر جینسی لەتیف دڵنەرم ترن

کە ژنان دەستیان گەیشتە کوتەک
پیاوان ناچارن بچنە بەر خەرەک

هەلی هەلهەلەی کچانمان هەڵکەوت
سەردارو سەرەک وەک بێسەری کەوت

هەر بڵێی ئەزم وا هەڵدەبەزم
هەموو شەویكت نابێ بە بەزم
(پیروەیسی خلك) ئەیگوت سەردەمێ
مێ بووگە وە نێر، نێر بووگە وە مێ
خوا ژنی بە ژن دروست كردوە
ماڵو زاوزێی پێ سپاردوە
موویان درێژە عەقڵیان كورتە
ئیتر چیانە لەم جرتوفرتە؟!
ئەوەی لە كاری خوا ڕەخنە ئەگرێ
هەر دەردی سەریو شەڕی پێ ئەبڕێ
ئێمە هەر بەوە ماڵمان وێرانە
كلكی تەوەرەكە لقی خۆمانە
خۆشە ڕووبەڕوو دوژمنت دیار بێ
نەك بە دەستی خۆت پێت بریندار بێ
بۆ ئازادیی گەل مردن شایە
لەگەڵ خۆ هەرچیت كرد خۆڕاییە
ئەمانەی خۆیان كردوە بە گەورە
دنیای دینارە تێكڕا بە دەورە
سا خوا لەمانەی گیانیان فیدا كرد
بەیداخی بەرزی گەلیان بەرپا كرد
هێندێكی وامان بۆ پێ بگەیەنێ
میللەت لە چنگی زۆردار دەرێنێ

دەستەی کاربەدەست لێیان بوو بە (خوو)
وەک دووبەرەکی لێک کەوتوونەڕوو
هەرکەسێ لە پێش خۆی دانرابێ
ئەبێ ئەو لایبا، ئەگەر برا بێ
پیاوی خۆی دێنێ بۆ سەر ئەو کارە
ڕاستە کە بزن شیری بۆ کارە
پیاو ڕماندنیش هێندە ئاسانە
سێ حەرفا سێ بەردی دەستی ژنانە
(ف) و (ص)و (ل)ە مەرگی ئەم فەسڵە
بۆ هەندێ فەسڵە بۆ هەندێ وەسڵە
بیست ساڵ لەمەوپێش پەندی پێشینان
ئەم پیشە حیزهی خستبوە مەیدان
«فرە مێرد بەریبۆ تایەتەبەر
بریسی یاپەر، ئەوبەری بۆ زەر»
ئیتر ئەمەک عیلم و ئیقتیدار
ئەو سێ بەردەیە کە ئەکرێتە کار
ئەوهیە دەردی ئەم مەئموورانە
ترسی دوارۆژو هەولی گیرفانە
دەردی گرانتر کە گرانییە
بەوە مەعاش‌خۆر گیانی‌تیا نییە
هەرچی ئەیکرن بوو بە یەک بەچل
مەعاش زیاد ناکا تەوقی چۆتە مل

خـوا فریـشتەی وای سروشـت پـێ داوە
نیـوەی لـە ئـاگر نیـوەی لـە ئـاوە
زۆریوا هـەیـە کـە بـاوەڕ ناکـا
مـن لـەمـە ئـەدوێم لـەگـەڵ پیاوچاکـا

ڕۆژێ کابرای جاف کە پێی پەتی بوو
دڕکێکـی لـە بـن پـێ هـەڵـچەقیـوو
هاوڕێکـەی گـەیـە فریـای دەسـتوبـرد
دڕکـی دەرکێـشاو لـە پێـی دەرهـاورد

پرسـی ئـابرا! توخـوا پـێم بێـژە
ئـەم دڕکـە بـە چـی ئـەمـەنـدە تیـژە؟
وتی بـێفـەر تـۆ شـێتیو گێژوویـژ
کە خوا فەرمووی تێژ گشتی بووگە تێژ

چـەنـد خۆشـە ئینـسان بـاوەڕی وا بـێ
بـێ ڕەنگاندنـەوە خـوای لـە لا خـوا بـێ
بەڵێ خـوا هـەنـدێ پیاو دروست ئەکا
کە بە چاوڕاو (بسمارق) پـەسـت ئـەکا

خـۆی وا ئـەداتـە قـەڵـەم وەک کوێخـا
کـە شـوێنی کـەوتـن میللـەت سـەرئـەخا
تا هەندێ لاوی خوێن گەرم هەڵـدەستن
بـۆ فیـداکاری کۆمـەڵ ئـەبـەسـتن

هـەر ئـەمـەنـدەیـە تـا ئـەو دێتـە نـاو
ئیتـر کـار تـەواو ئیلـیش بـەش خـوراو

ئـەوانـەی کـەوا کاریـان بـە دەسـتە
کە هـات لـە ڕەئیا بـوون بـە دوو دەسـتە
ئەگەر هـەردوو لا بـۆ گـەل خێرخـوا بـن
هیـواداری ڕاسـت بـە خێـری خـوا بـن
بـە حوسـنی نیـەت کـار ئـەبـەنـەسـەر
درەخـتی ئـەمـەل بۆیـان دێتـەبـەر
فـەرمـووڕەی (نـەبی) بۆمـان حوجـجـەتـە
کـە ئیختـیلافی ئوممـەت ڕەحمـەتـە
بـەلام غـەرەزی شـەخسی کـەوتـە نـاو
ڕەحمـەت زەحمـەتـە دراومـان دۆڕاو
من لاوی وام دی کە (شەشی ئـەیلوول)
بەردەرکی سەرای کـرد بـە گـەردەلـوول
مـەتـەرالیـۆزی بـە خـەنجـەر شـکاند
ئازایـەکـی شـێرانەی نوانـد
ئـەوکـەسـەی خۆیـان بـۆ دا بـە مـردن
ئەو بە دەستی خۆی کـەلـەبچەی کـردن
شـینم بـە شـیعری ئـەکـرد ئـەوسـایە
ئێـستەیـش گریـانم وا لـە قوڕگایـە
کـورد تابڕێتـەوە خـەیاڵـی خـاوە
بـەراتی نـەجـات بـە خـوێن نووسـراوە
مـن بۆیـە ڕەنگـی سـوورم خـۆش ئـەوێ
مـژدەی شـەفـەقـی لـێ دەردەکـەوێ

زەمانـــەیێکـــە کـــار بـــە زوبانـــە
تیغمـــان زوبانـــە چـــەوری هـــەسانە

دەســـتو زوبـــانی پـــاک بـــێ زیانـــە
بـــــەد زوبانیـــــە ئافـــــەتی گیانـــــە

هـــەر، هـــەرو گیـــڤە، هیچـــەو پـــروپووچ
لـــە پـــڕ خـــاوەنـدی ئـەخـا لنگـــەوقـــووچ

درۆزن چـەرمـی ڕووی هێنـد ئـەستووره
درۆشـــی ئـــەگـــرێ ئـــەو بـــێ فتـــووره

ئـــەو جـــارێ درۆی لـــێبـــووه بـــەخـــوو
پێـــی تـــەرک نـــاکرێ بیـــشکەوێتـــەڕوو

(پواســـون داویـــب) یـــەکـــی نیـــسانە
هـــەمانـــە هیـــوا، پـــڕ بـــە هـــەمانـــە

دوور نیـــــە دەوری درۆ بگـــــــۆڕێ
ناڕاســـت گـــۆڕ وایـــە بیخـــەیتـــە گـــۆڕێ

دەرگـــای درۆمـــان دروومـــان بکـــرێ
درەخـــتی هیـــوا بـــەرمـــان بـــۆ بگـــرێ

ئـــەمـــڕۆ بـــە حیـــساب چلـــە تـــەواوه
شـــینەکـــەی خـــاتوو زەمهـــەریـــر مـــاوه

ئێمـــە لاوانمـــان هاتوونـــە مـــەیـــدان
خوایـــار بـــێ لامـــان بـــەهـــاره زســـتان

بـەردیکیش ئـەدەیـن لـە (بـرد العجـوز)
ڕزگارمـان ئـەبـێ لـە دەسـت نـازونووز

ئــەمــە پــەنــدێکی بــاوو بــاپیرە
کـە ئـەڵـێن خـاکی وەتـەن دڵـگیرە
بــەڵام هــەنــدێکی تــر وتوویانــە
ئـەم واتــەیــەشـم لــەلا زۆر جوانــە
ئەو شوێنە خۆشە کە دڵ لێی خۆشە
دڵ تەنگ بێ باخی (ئیرەم)یش بۆشە
کـەوابـێ خۆشـیی جیهـان بـۆ دڵـە
زەوقــی ڕۆحیــشت بــە دڵ حاسـڵە
هـەنـدێ کـەس دڵـی وا بـە پـارەوە
ئــەچرووســێتەوە بــۆ لــەپــارەوە
دڵــی هێنــد پــڕە لــە دەردی پــارە
لــە یــادی قــەوم قیلــەی بێــزارە
عـەشـقی نیـشتمان لای ئـەفـسانەیـە
بـۆ چـرای زەردی زەڕ پـەروانـەیـە
هـەنـدێکیش هێنـدە دەماخیـان بـەرزە
بـۆ وەتـەن فیـدای ڕۆحیـان لا فـەرزە
سـەرتاپـای لـەشیان پڕیـە لـە غـیرەت
نـەرەشـێرێکن ئـازاو بـە هـەڵـمەت
لە مەرگ ناترسن کە هاتنە سەر قین
نـامرن لـە دڵـی میللـەتدا دەژیـن
میللـەتێـک ڕۆڵـەی وا بـە کـاری بـێ
هـیچ کـەس ناتوانـێ بـەرەنگـاری بـێ

تاڵیو شیرینی لێک جوێن ئەم دوانە
یەکێ بۆ دەمە، یەکێ بۆ گیانە
ئەوی بۆ دەمە بە چاو ئەیبینی
کە چێشتت دیارە تاڵیو شیرینی
بەلام ئەوانەی کە وا نابینرێ
جوابی ناخۆشە لە دەم ئەبیسترێ
ئەسڵ ئەوەیە کە ڕۆح تاڵ ئەکا
بە ئازاری گیان پیاو بەدحاڵ ئەکا
ئەگینە ئەوەی کەوا ئەپچێژی
تفی کەیەوە تاڵ بێ ئەیڕێژێ
بڕینی نێزە دەرمان ئەکرێ
بڕینی زویان جەرگت ئەبڕێ
جوێنی بێگانە کەمتر کار ئەکا
توانجی دۆست دڵ بریندار ئەکا
کەواتە دڵی دۆست مەڕەنجێنە
زانیت تووڕە بوو وازی لێ بێنە
دۆست کە دڵسۆز بێ ئەو واز نایێنێ
دۆستت ئەوەیە کە ئەتگرێنێ
بەلام هەموو دەورانە دەورەی تازەیە
دەوران دەورانە دەورەی تازەیە
ئێستا هیچ کەسێ گوێ لە کەس ناکا
تەنانەت فرزەند لە باب بێ باکە

كوفرەحمەد شەڕیە لە سەر كەرو گا
لە كردەوەی خوا هیچكەس تێ ناگا
كێ بە عەقڵی خۆی نانی خواردوە
داناكەی خۆشی رابواردوە
«هارونالرشید» میسری بۆ گیرا
چشتێكی سەیری هاتبوو بە بیرا
وتی: فیرعەون چۆن داوای خوایی بوو
تەنها بەم موڵكی میسرە بایی بوو
لەو قینە میسری بە (خضیب) سپارد
یەكێ بوو بۆ ناو گاگەلیان ئەنارد
ساڵێ بەر (نیل)یان كردبوو بە پەموو
(نیل) گەڕایەوە خەسار بوو هەموو
هاواریان بۆ برد دەستەی زەرەرمەند
وتی خوریتان بۆچی لێ نەچەند
ئێستا هەڵكردی جیهانی دوانە
یەكێكیان خەمە، یەكێكیان نانە
هوشیار غەمبارە بێعار پارەدار
تۆ مەڕوانەرە عەقڵو ئیختیار
من بۆیە (ئەحەی جاوم) خۆش ئەوێ
كەللەی هێند ڕەقە بە هیچ نانەوێ
كە كەوتیتە ڕێ بارمان زۆر سووكە
ماڵو دەوڵەتمان لە لا مەهتوكە

هەتاو بێ‌و باران ئەوە گورگ ئەزێ
بەهارەو گەرای ناوە ماسیی زێ
پشیلەیش حەوت ماڵ بێچووی ئەگێڕێ
کە چاوی پشکووت گۆبەند ئەگێڕێ
دوای ئەوە ڕاوەمشکمان بۆ ئەکا
بەڵام خۆی ناگرێ لە ڕاستی سەگا
هەرچەند سەگ لە ناو ماڵا گڵاوە
زۆر جاریش وەفای لێ بینراوە
ئەم سەگ‌و گورگ‌و پشیلەو مشکە
ئەم زەردەواڵەو مارو دووپشکە
کەس نازانێ خوا بۆچی خەڵک کردوون
بڵێین هێندێکیان مێملی مردوون
خۆ هیچیان لەگەڵ یەکتر هەڵناکەن
زۆر پیای سپڵە دوژمنی چاکەن
ئەمە خووێکە خوا بۆی داناون
بە قەستی بەگژ یەکا کراون
مەبەست ئەمەتە کە وابزانی
ئاشتی تیا نییە جیهانی فانی
کێ لەگەڵ کێدا بە ڕاستی دۆستە
ئەم ڕاوە ڕێویە هەمووی بۆ پۆستە
لەگەڵ ئەوەیش‌دا ئەزانین وایە
دینمان دائەنێین بۆ ئەم دنیایە

بەهار هەر ڕۆژە ڕەنگێ ئەنوێنێ
هیچ جارێ لە سەریارێ نامێنێ
گاهێ وەک دەرویش هەور ئەهاڕێنێ
گا بە سەر هارا خۆڵ ئەبارێنێ
وتمان نیسانەو باران ئەبارێ
تنۆکی لە چاو نایێتە خوارێ
درۆی (نیسان)یش ئەمساڵ کار ناکا
هیچ کەس نازانێ بۆ کام لا ڕاکا
لایی بە لافاو پیاو ئەخنکێنێ
ئێمە بێئاوی ئەمانخنکێنێ
برسیەتی چاکە گژو گیا ئەخورێ
بەلام تینوەتی چاری ناکرێ
جاران ئەچوونە نوێژە بارانە
ئێستا بێ‌توێژی گوناهبارانە
کەسیش باوەڕی بە خوا نەماوە
لە شوێنی تەوبە سین و تێ باوە
چەندێ کەوتینە سەر یاریی پۆکەر
هەرچیت ئەبینی بووبوو بە جۆکەر
ئێستا کاربەدەست کەوتوونە دامە
هیچکەس نازانێ ڕێو شوێنی کامە
وەک داشی دامە مەئموور لێ ئەخورن
بە ئازو بە گوێز هێزیان لێ ئەبرن

کــە شــیرت خــستە ســەر ئــاگری گــڕ
بە جۆش هـەڵـدەچێو ئـەڕژێ کوتووپڕ
هــەر قــەیماغێــکو تــوێژی لــەســەرە
کــە نــەمــا ئیتــر نابــێ بــە کــەرە
دۆکـەڵـیویش تێکـی نـەدەی ئـەبزرکـێ
ئــاگری بــن کــایش هــیچ دانامرکــێ
ئـەو کـەسـەی ئـاگر ئـەخاتـە بـن کـا
وەبزانــە خۆیــشی بــە دووکــەڵ خنکــا
فــەرمـودەی خوایـە گـوێی لـێ ڕاگــرە
فیتنــە لــە کوشــتن بــەشــیددەت تــرە
هــەر منداڵــێکی لــە دایــک ئــەبــێ
لــە ســەر فیتــرەتی ئیــسلامی ئــەژێ
دوایی دایک و باوک دەرسیان دائەدەن
بۆســـەر ئـــایینی خۆیـــانی ئـــەبـــەن
هـەنـدێکیش کـە وا بـە گیـانێکی پـاک
خوڵـقاون ئـەڕۆن لـە ڕێـەکـی چـاک
بەدکار بە قسەی لووس تەفرەی ئەدا
لـەگـەڵ خـۆی ئـەیبـا بـە ڕێگـای بـەدا
سـاخوا ئـاگرێکی وای بـەرداتـە مـاڵ
خۆیو گشت کەسی بن بە کۆی زوخاڵ
ئەوەی کە خوڵقی دڵ ساف ئەگۆڕێ
خــوا لــە نــاویبــات بیخاتــە گــوڕێ

ڕۆژی درێـــژی بـــەهـــار هاتـــەوە
وا ڕۆژی ئێمـەیـش هـات بـە هاتـەوە
شـەوی تـاریکی زسـتان بـەسـەرچـوو
بەرخی هیوامان لە دەست گورک بەربوو
گورگــە شــینەکـە وای ڕاوەشــاندین
بـەنـدی بـەنـدەیـی بـەختـی پساندین
بـە کـەیفـی خۆمـان لـە کوردسـتاندا
ئـەگـەڕێـین بـە نـاو گولـی نیـساندا
بــەلام ئاگامــان لــێ بــێ کــە زوورە
تــازە وا درەخــت گۆپکــەی کــردووە
دەست بە سەر چڵی مەبەن بۆ سەر چڵ
کـە گۆپکـەی وەری داخ ئـەبـەنـە دڵ
دانیـشن لــە نــاو گولــدا بــە خۆشــی
بــە پیرۆزانـــەو بـــە بـــادە نۆشـــی
لاوکــی کــوردی بـلێن بــە قــەتــار
دەنـگ بداتـەوە لـە دەشـتو کۆهـسار
بەلام هەر دەنگ خۆش کەم بلێ نەک زۆر
گـــەڕەلاوژە ئـــەبـــێ بـــە گـــابۆڕ
ئـەگـەر هـەر سـەرێ کـەوتـە سـەدایـی
خۆمـان لـێ ئـەکـا بـە شـا گـەدایـێ
ئەو سایە هیچ کـەس هیـچ کـەس ناناسـێ
خـۆ هـەلـدەکێـشن پـڕ بـە کراسـێ

دێ مەرەنجێنە تووشی ڤین ئەبێ
بە دڵ ئازاری نائەمین ئەبێ
لێکی بەرەوە کە وا کەسێ هات
جنێوی پێدای چەند گرانە لات
دیارە ئەوکەسەیش دڵی ئێشێنێ
ئیتر دۆستی تێدا نابینێ
کە خۆت بە ئێشی دەرزی ئەناڵی
سووژن بە خەڵکا بکەی منداڵی
بە چاکە دڵی عالەم ڕائەگری
بۆچ خراپ بێو خەڵک لە دەستت بگری
هەر ئێشێ ئەکەی دوایی بڕوانە
پیاوی بێ غایە هەر سەرگەردانە
ئەگەر تۆ هەوڵت تەنها بۆ خۆت بێ
لەناو میللەتدا ئەبێ چۆن ڕووت بێ
کە لەگەڵ ئاوەڵ بکەویە کایە
هەرچی دەستکەوێ بەشی تۆی تیایە
ئەوسا ڕابوێرە بە دڵنیایی
لەگەڵ ئاوایی نەک بە تەنیایی
لە ناو یارانا ساتێ ڕابوێری
پوولێ نایەنێ پایەی وەزیری
وەزیریی ئێستا خەوێکی کەمە
کە لە خەو هەستا تەمەو ماتەمە

تــوکاتــێ بچــۆ بــە گــژ یــەکێکــا
بتـــوانی تێکـــی شـــکێنی پێکـــا
کـــە دەرەقـــەتی زۆرداریێ نایـــەی
پـشتە سـەر ڕێـت ئـەبـێ لێـی لادەی
جنێوفرۆشـــی لای مــــەردان عــــارە
شــەڕە جێنــوە ســوحبەت لــەم شــارە
جــەوادو قــەواد بــە شــێوەی میــسری
هــەردوو گــەوادن مــەعنـای کــە بگـری
هــەرچــەنـد کــە نـاوی گــەواد بــەدنـاوە
لـــە دز چـــاکترە بۆیـــە وا بـــاوە
دز مالـــت ئـــەبـــاو دلـــت ئیـــشێنێ
ئەو خزمـەت دەکـاو دوو دڵ پێـکـدێنێ
ئـــایینی ئیـــسلام وا قـــاڵ کـــراوە
دەســـتووری وامـــان بـــۆ دانـــراوە
ئـەگـەر بـێو لـە سـەر ئـەو ڕێیـە بـڕۆین
هێند سەرئـەکـەوین نـەزانین لـە کـوێین
خـۆ، ئـەگـەر پێتـوو سـەر دەرهـەوا بـین
تـا ئــەمـانێژن ئــەشــێ هــەر وا بــین
هێنـد دەرکـەنـارین ئـەوا لـەم پـەڕیـن
بۆچـە بلـوێری خـەڵکی هـەڵـپەڕیـن
هــەڵــپەڕکێکــەیــشمان دووبــەرەکیــە
خــووی کۆنمــان شــەڕی ناوگــەرەکیــە

کاتێ کە وتیان بێستان بەرەڵدا
کوڕوکاڵ تێکڕا ئەیکەن بە هەڵدا
ئەگەرزرکێکی کاڵ بدۆزنەوە
پەلامار ئەدەن زوو ئەیقۆزنەوە
بێستاڕن گوردی خۆی لێ گرتووە
لە پێشدابەشی خۆی لێ بردووە
ئێستا پاشەڕۆک گێچەڵ ئەگێڕێ
تێر بۆ برسی تێر سلاو ئەنێرێ
کە بێستانەوان ئەمە تێبگا
نامێنێ تاکو بێستان پێ بگا
بە ناهومێدی لە کوڵیوو کاڵ
هەرچی بۆ ڕێکەوت ئەیکاتە جەواڵ
پێچکەی دەرگاکەی حەوشەم سواوە
لە گرێژەنەی خۆی ترازاوە
هەرچی ئاژەڵێ کە مالا بوون
کردیانە قارە بە جارێ دەرچوون
بە گدی گدی ناگەڕێتەوە
خەریکن لە چەم ئەپەڕێتەوە
نالێن پاشەڕۆژ کە سەرما بزووت
هەلامەت ئەگرین وا بە سەری ڕووت
نازانین بەیتی گورگو مەڕ چییە
دووگی خۆم خۆش بێ خانووم بۆ چییە

لە ڕاستی خواو خەڵک ڕاستو دڵپاک بە
لـە واتـەی هـەمـوو عالـەم بـێبـاک بـە
تــۆ کــە ئــایینی خــوا ڕابــەرت بــێ
مـەترسـە ئـەگـەر قـەسـتی سـەرت بـێ
ئومێـدی دۆسـتی لـە بـەدخـوو مـەکـە
نــاگۆڕێ ئــەگــەر بیــشچێتە مــەکــە
بـۆ ئـەو بـەدبـەختـەی خولـقی گـۆڕاوە
خوێنــدن شووشــەیــە لێــی بــارکراوە
دەورێکــــــە دەوران وا دەنوێنــــــێ
ئیمــان پــشکۆیە دەســت دەســووتێنێ
نیـشان بـەو نیـشان بچـۆ بـۆ مزگـەوت
چەند کەست بانگ کرد کەست شوێن نەکەوت
بـەلام بـۆ شـوێنی کـە پێـشەی شـەوە
تــۆ دەریــشیان کــەی وان لــە پێـشەوە
هـەنگـوین شـیفایەو ئارەق وەک زەهـرە
کامیــان کــڕیاری زۆری لـــەدەورە؟!
خـۆ هیجگـار هـەروا بـە چاولـێکـەری
هــەرچــی ئــەڕوانی داویــەتــە بــەری
کـەم کـەس دەزانـێ ڕێگـای بـۆ کوێـیە
پێـشینان ئـەڵـێن: سـەیـرە لـە کوێـیە
ناڵـێن:حـەیفـە بـۆ ئـەم بـالاو بـەژنـە
ئەڵـێن: مـەرگ لـەگـەڵ ئاوەلان جـەژنـە

هـەرچـی کـە زانیـت ڕووبازاڕییـە
مـەیکـرە ڕەنگـی تـەفـرەکارییـە
هـەرچیش کـە مـەیلـی بـە لاسـارییە
لێـی مـەگـرە ئـەوەی لـە بێکارییـە
بـەلام هـەنـدێکیان لـە بـەدخوویـیـە
کـە وا کـردەوەی هـەر دووڕوویـیـە
هـەنـدێ ئـەیناسـن کـە وا بـەاخوایـە
بە تەفرەی شەیتان خەڵکی لە دوایە
ڕۆڵـەی نازدارمـان ئـەخاتـە ژێـر پێـی
ئـەوان بخنکـێن بـەرز بێتـەوە پێـی
لاوان خوێن گەرمن ئەوەند بە جۆشن
وائـەزانـن بـۆ گـەل تـێ ئـەکۆشـن
خـوا ئـەوە بگـرێ ئـەم دڵ پاکانـە
تووشـی شـەڕ ئـەکـا بـە بـێباکانـە
لـە ڕێـی مـرمیاوی کتـکو داودا
لە بەغدا کەرگەل خۆی بە کوشت ئەدا
ئەم شەڕە لە سەر کورسیی دوو کەسە
مـن بـۆچ بکـوژرێم بـێهۆشـی بـەسـە
هەر ئەوەندەیە گەیە سەر کورسی
لـە دەردە دارو برسـیی نـەپرسـی
ئەمین زەکی بەگ یا عەلی کەمال
وا بـە خـۆڕایی نیـشتوونەتـە بـاڵ

گایەک کە کەوتە پەڵە بێستانێک
ئەبێ بە جەزا تێکرا بۆ ڕانێک
بەلام بە چاوی ئینساف بڕوانی
خەتای ئەم ئیشە لە شوان ئەزانی
شوان کە ڕانی خۆی پێ داگیر نەکرێ
یەکێکی باشی لە جێ دائەنرێ
خوا بنیادەمی کە سروشت داوە
گەورەو بچووکیی ئەوسا داناوە
لە ئادەمەوە بە پێغەمبەری
یەکێکی ناردوە لە شوێن ڕابەری
لەگەڵ ئەوەشدا ئەخلاقی بەشەر
هەر لە ئەزەلدا مائیلە بە شەڕ
چەند پێغەمبەری خۆیان کوشتوە
چەند پادشایان لە ناوبردووە
هەرگا ترسێکی حوکومەت لاچێ
وەک سمێڵ ئەویان ئەو هەڵدەپاچێ
هەر ئیجادێکی لە عیلم و فەندا
کە ئەیهێننە مەیدانی دنیا
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژرێ
ئیتر حورریەت چی پێ ئەبێژرێ
ئەو ڕێی شەرعییە کە خوا داینەوە
لێمان لاداوە، حورریەت باوە

ماران گاز ئەگەر جارێ بڕەخسێ
لە خشەی مارو مێروو ئەترسێ
پیاوی‌واش هەیە هێندە لاسارە
ناسرەوێ مەگەر لە پای سێدارە
وەنەبێ کە مرد لە کۆڵ‌بێتەوە
ئێلی لەگەڵ خۆی ئەبرێتەوە
یەکێ دێ ڕەنگی باغێ ئەڕێژێ
درەختی هیوا بە ئەرک ئەنێژێ
خزمەتی ئەکا هەتا بەر ئەگرێ
لاپلەرەسەنگێ لە پڕ ئەیبڕێ
کە دنیا بووە گاڵتەی منداڵان
ماڵی باوانمان ئەڕوا بە تاڵان
گەورەو بچووکی خوا خۆی داینـاوە
ئێستا واپارتی‌و تەحرروڕ باوە
قیبلەی قەدیمان لە دەست دەردێنن
دەرسی شیووعی‌و ڕووسی ئەخوێنن
ئەگەر ئایینی ئیسلامی بگرین
ئەبێ فەلەستین هەموو بۆی بگرین
ئەوەی کە پشتی (سهیۆنی) ئەگرێ
ئەبێ لە خوامان بوێ کە بمرێ
خوا کە عێراقی بە ئێمە داوە
چیمانە لە سەر پاسی جرتاوە

بۆ نەتەوەی چاک دوو چشتە ڕەهبەر
کە وا حەیانی پێ دەباتە سەر
ئەووەڵ تەربیەی دایکو باوکە
کە بۆ ڕێی تاریک وەک چراوکە
کە ڕابەری بوو ڕێی لێ گوم نابێ
هەرچەند ڕێی ژیان پێچو پەنا بێ
کە بە منداڵی تەربیە نەدرێ
بە گەورەیی خووی خراپان ئەگرێ
ئەوسا کە کەوتە سەر ڕێی بەدخووی
نەگەڕایەوەو لە سەری ڕۆیی
ئینجا حوکومەت ناچار ئەمێنێ
جەزای قانوونی دەرحەق بنوێنێ
ئەوەی تەربیەی ئەولادی نادا
هەموو ڕەنجی خۆی ئەدا بە بادا
ئەولادی بەدخوو کە بە شەڕ فێرن
جنێو بۆ باوکو دایکیان ئەنێرن
بێحەیالەککەی ڕووی کەسو کارە
کەچی بۆ ئێستە هیوا بە کارە
بێ ناموس یەعنی مێشولەی نییە
مێشی نەیێتێ کوللەی بۆ چییە
بەلام بێ شەرمی هەر بێ ئەنوایە
ڕۆژێکی وەکوو ئەمڕۆی لە دوایە

چاکیو خراپی خۆ بە دەست خوایە
بەڵام سووچێکی بەندەیشی تیایە
چۆن ئەبێ بڵێن: خوا خۆی داینا‌وە
کەچی جەزایشی لە سەر داناوە
ئافەریدەکار کە خۆی حاکمە
چۆن ڕێ ئەکەوێ بڵێن زاڵمە
خوا خۆی فەرموویە سروشتی خوایی
بۆ بەندەیە نەک بۆ کوێخایی
(و ما خلقت الجن و الانس)ە
بۆ پەرستشە نەک بۆ هەوەسە
ئێمە بە تەفرەی شەیتانی لەعین
خۆمان بەد ئەکەین لائەدەین لە دین
ئەوسایە هۆشمان دێتەوە سەرمان
(مەڕنەمووکە گورز ئەدا لە سەرمان)
سا چی بکەم ئەوا ناوێرم بیڵێم:
زۆر نەشارەزا رائەپەڕن لێم
ئەگینە ئەمگوت باوکمان ئاوی ڕشت
سروشتیش بە ئیرس هاتو پێی لێ خست
هەر ئەو ئیرسەیە بابیمان ئەکا
ئیستیغنا ئینسان لە ڕێ دەرئەکا
شوان کە سابرێنێ ئەلەوەرێنێ
لەگەڵ تیری خوارد قۆچ ئەوەشێنێ

ئـەوی بــە هێــزی قۆڵــی ئـەنــازێ
زوو پـەکـی ئـەخـا سـەختیـی هـەورازێ
ئـەوی کــە بــە بێـشایی هــەڵـپەڕێ
وەک ئاشـی بێدان بـۆ خـۆی ئـەگـەڕێ
بـەرداش بـێ بـاراش پـەکـی ئـەکـەوێ
کاتــێ کـــە ســـوا بـــیرازی ئـــەوێ
چـەکـوش لـە گـەلـێ ئیش‌دا بـە کـارە
حـوکمی بـۆ کـەڵڵەی فیلـی بـێ عـارە
کـەر کـە وتـت (وۆش) ئـەو ڕائـەوەستێ
نـەوەسـتێ خێـوی قـاچی ئـەبـەسـتێ
جـاران ئـەچوونـە سـەیـران ئـەهلـی شـار
بـۆ سـەیـر پاشـایان ئـەکـرد بـە گاسـوار
ئێــستا ئـــەو یاریـــە نـــەمـــاوەتـــەوە
شـــایی‌و ســـەیرانمـــان بـــڕاوەتـــەوە
بـــابی بابیمـــــان وا لــــە ناوایــــە
حیکمــەتی تیایــە ئــەم کــاری خوایــە
ئـەوی گلـەیـی لـە بـەخـتی خۆیـە
پێـــی بـــڵێ دەوری کـــەوا بخۆیـــە
هــەرزەچـەنـەیـی کـار ناباتـە سـەر
ئـەبـێ تـەسـلیم بـین بـە قـەزاو قـەدەر
بـەڵام بـۆ ئـەوەی کـە سـەرەڕۆیـە
کوتـەک ئـەزانـێ قونـاغ لـە کوێیـە

خـوا، ئێمـەی بۆیـە خـستە سـەر زەوی
لـەگـژ یـەک هـەڵـچین بـە بـێ بـەزەوی
لە لامان وایە کە یەکێ بۆ دێو زۆر ئەژین
عومری ئـەویشمان بـۆ دێو زۆر ئـەژیـن
نــازانین ئێمــەیــش نامێنینــەوە
دوابــەدوای یــەکتــر قــلپ ئــەبینــەوە
ئــەوەنــدەی هــەیــە ئــەوەی کــوژراوە
بــۆ ئــەوە دنیــا ئــەو خــوا پێــداوە
شەربەتی مـەرگـی لـەمەو دنیا چـەشت
بـێترس‌و بـێپرس ئـەچێتە بـەهـەشت
ئینجـا وەرنــە سـەیـر ئــەم زاڵــمانە
بــە شیــشی ئــاگر ئامــان ئامانــە
ئــەیانــسووتێنن تــا بــە ئــازار بــن
مــردنیش نیــە تــا پێــی ڕزگــار بــن
ئــەوەی کــە فێــڵی دنیــایی زۆرە
بەشی خەڵـک ئـەخـواو بـە زوڵـم‌و زۆرە
هــەروا ئــەمــەنــدە لێــکبداتــەوە
لێیــان پرسـی، چـی جـواب ئـەداتـەوە
بـڵێن پێـت خۆشـە تـۆ بـە ڕەنجی شـان
نـان پـەیداکـەیـت‌و لێـت سـەنـن ئـەوان
دیـارە کـە ئـەوەی زۆری لـێ ئـەکـەی
لـە لای ناخۆشـە تـۆ ماڵـی ئـەبـەی

خۆزگـە ئـەمـزانی ئـەم ڕەشـەبایـە
کـە هاوینـان دیـت بـۆچ وا گـەرمایـە
کـەچـی زسـتانان کـە ئـەلرفێنـێ
هێنـد بـەتـەوژمـە گـا ئـەفـڕێنێ
هـای شـەمـاڵ خـۆتو شـەماڵـت بـژین
فێنکیـی دڵـە شـنەت بـە هـاوین
شەماڵ خەرمانی پێ بە شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەلکی کام ئیشمان ئەگرێ
تـۆزی ڕەشـەبـا چـاوی کـوێر کـردین
شـەو لـە سـەربانـا ئابـڕووی بـردین
بـە هـەمـوو بایـەک ئـەلـەرینـەوە
بـە هۆرتـەو بـەرە ئـەگـەڕینـەوە
ئـەم گێـرەو کێـشە لـە بـێکارییـە
مالـەومـاڵ گـەڕان لـە ناچارییـە
ئـەوی ئـشێکێ بـۆ خـۆی پێکهـانی
ناپـەرژێتـە سـەر واتـەی دیـوانی
ئـەوی لـە ژنۆ ماڵـی مـەمنوونـە
چـی لـە قومـارەو ئـەم توونـەوە توونـە
ئـەوی بـۆ قومـار ئـەچێتـە جێیـان
شـەو ئـەباتـە سـەر تـا بـەری بـەیـان
دیـارە دەربـەسـتیماڵو جـاڵ نییـە
شـەیتـانیش لـەدوا هیـوا شـەقییـە

چاکەو خراپەیش ئەندازەی هەیە
کەم کەس ئەزانێ حەددی تا کەیە
ئەندازەی چاکەیش کە هات تێپەڕی
نابەکار تا بێ ئەیداتە بەری
بە خۆوەنەدیو سورمەی لەبەرکەی
ئەبێ زۆر پیاوی کاردیدە دەرکەی
ئەسپی عەرەبیت دابە گۆلی سوار
سەرکێشی ئەکاو بۆی نایەتە بار
هەرچی هاتە پێش تێوە ئەگلی
دیارە کە دوایی خۆیشی ئەگلی
کاربەدەست لە سەر تەجرەبە ئەڕوا
گۆشت بۆ قەساب و نان بۆ نانەوا
جاران منداڵمان ئەنارده حوجرە
فەلاقە ئەکرابە داری گزرە
بە مامۆستامان ئەگوت وەک دوژمن
گۆشتی بۆ تۆ بێ و ئێسقانی بۆ من
بەلام کاتێ کێرد گەیە ئێسقانی
جەرگمان ئەسوتاو دەرمان ئەهانی
باوک بۆ ئەولاد هیچ چاری یەیە
ئازاری هەیەو بێزاری نییە
کاری تەربیە ئەندازەی ئەوێ
لە حەد ترازا پەکی ئەکەوێ

ئــاگرێ کــەوتۆتــە ئــەم جیهانـــەوە
دۆســـتیش ئــەســووتێ بــە بێگانـــەوە
هــەرچی کــە بــەرگی مێردیــی لــەبــەرە
ئــەمڕۆژە هــەوڵــی قــەومــی لــەســەرە
ئەگەر گشت لایی نەکەونە غیرەت
نــەکــەونــە فریــای وڵاتو عــەشــرەت
ئــەم گێــژەگێــژی تیــا ڕســگار نابــێ
مــەلــەی پــێ دەوێ بــە هــاوار نابــێ
ئــەمــڕۆ پێویــستە کــە تــۆ تێکۆشــی
نــەک دوایــی بــەرگــی ماتــەم بپۆشــی
هەتا تەڕ نەبووی ئەبێ تێهەڵچی
ئەڵێن پاش باران کەپەنەک بۆچی
خــۆت خوێنــدەواری کوڕیــشت فێــر کــە
نانــێ کــەم بخــۆ برســییەک تێــر کــە
کە لەگەڵ عەشرەت کەوتیە هەرزانی
ئــەمــەنــدە بخــۆ هــەتــا ئــەتــوانی
ئێـــستا ئاگامـــان لـــە خۆمـــان نییـــە
تــێناگــەیــن مــەکــری پیرێــژن چییــە
ئەگەر لێک بیڕین لە (ژین) ئەبڕین
ئــەبــێ بــزانین کــە وا لــە ســەر ڕێــین
لــە تــەنگانــەداین، دوژمــن بــەدبــەختــە
دەستی یەک بگرین، پلەکەی سەختە

ئەلف بۆیە پێش هەموو حەرفانە
لووس و باریک و راست و رەوانە
ئەوی کە چەوتە بووە بە حەڵقە
یا، بۆ پێ، پێوهند، یا، بۆ مل تەوقە
دیارە کە رێوی چەند حیلەکارە
بە داوی تەڵەی چەوت گرفتارە
ئەوانەی چەوتن گیانلەبەر ئەگرن
خوا، نەیداونێ کە سەر هەڵبرن
چەند خۆشە ئینسان راست و سەربەرز بێ
نەک چەوت لە برین بە ترس و لەرز بێ
لقی هەر دارێ کە وا خوار رۆیی
راست نەبێتەوە ئەیبرێ خێوی
مار بە گینگڵەو بە پێچ ئەخشێ
کە کوژرا ئینجا راست رادەکشێ
ئەوی خۆی لە خەڵک بە فێڵ ئەگۆرێ
گۆڕ وایە بیگری و بیخەیتە گۆڕێ
کاک ئەحمەد دوعای ئەکرد بۆ باجگر
نەمرێ و نەبێتە باجگر ئەوی تر
ئێستا باجگری پیشەی رەسمییە
کاسبیی حەلال روو لە کەمییە
تۆ واتەی مچە بێ مەعنا مەگرە
گەواد لە جاسووس بێ مزەرەتترە

هەر لەو ڕۆژەوە دنیا دانراوە
لەسەر تەجرەبە زۆر چەشت بێژراوە
یەکێ لەوانە ماڵو دەولەتە
کۆبوونەوەی لای دانا زەحمەتە
زۆر پیاومان دیوە بە فەزڵو هونەر
لەگەڵ زەمانا بۆی نەچوەتەسەر
ئەوەندەی نەبووە کتێبی بکڕێ
یا کەوایەکی شیرداخ بدڕێ
ڕوویشی لە پیاوی چرووک نەناوە
وایش ڕێکەوتووە کە برسی ماوە
لە پاش مردنی قەدریان زانیوە
ئینجا بە چاکە ناویان هانیوە
زەمانە وایە لەگەڵ پیاوچاکا
سەریەبڕێو ریشی بە شانە ئەکا
مەشهوورە ئەڵێن (هارونالرشیدن)
کاتێ میسری گرت تا پۆرتی سەعید
قولە ڕەشێکی دانا بە والی
پەموو چێنرابوو نیل هات ڕایماڵی
هاورایان بۆ برد زۆریان لێ توند بوو
وتی خوریتان بۆچ نەچاندبوو
گولوستان ئەمە ئەگێڕێتەوە
هەروا تاریخەو ئەگەڕێتەوە

کارشـــناس گـــەڕا شـــوێنی دانـــا
لـە شـوێنی نـەزان هـات دانـای دانـا
حیکمـــەتی (اعـــط القـــوس باریهـــا)
لـە گـەلێ کـارا دەرکـەوت دیـاریی‌دا
ئـەودەمـەی پیاویانلـە دار ئـەتاشـی
ئیـشیان نـەئـەدا بـە پیـاوی ناشـی
دارتاشـێ لـە نـاو کاروانێکـا بـوو
بۆ سـەنعـەتی خـۆی بـۆ لادێ ئـەچوو
جەردە هات لە ڕێ کاروانی ڕووت کـرد
لـەخـوا نـەترسێ تـەشـویی ئـەوی بـرد
پیـاوێکی‌تـریش سـەد لـیرەی بریـا
ئـەوبـاکی نـەبـوو دارتـاش ئـەگریـا
وتیـان ئـەم خـەڵکە کـە ڕووت کـراوە
سـەد ئـەوەنـدەی تـۆ ماڵـی بـراوە
ئـەوان نـاگرین تـۆ شـینت چییـە
وتی دەردی مـن بـۆ تـەشـوێ نییـە
نـازانن بیـسوون دەمـەسـویی ئـەکـەن
ئابـڕووی سـەنعـەتو وەسـتایی ئـەبـەن
سەد جارمان نووسی کەس گوێی نەدایە
هـەر کـەس پیـاوی خـۆی دیتیتـە کایـە
پیـاو بـۆ ئیش نییـە هـەر ئیش بـۆ پیـاوە
کـاری دیـوانی وەک خـۆم شـێواوە

ئەڵێن تەنگانە خۆشی لە دوایە
باوەڕم هەیە فەرموودەی خوایە
بەلام سەبری خوا ئەڵێن چل ساڵە
من مانگێ ناژیم بەم حاڵە تاڵە

خۆ من تەنها داخی خۆم نییە
نازانم خواستی خوایی چییە
بە جارێ باری نەگبەتمان بۆ هات
گەرماو گرانی ڕوی کردە وڵات

جوولەکە جاران هامانیان ئەکوشت
ئێستا لە عەرەب بەردیان گرتە مشت
ساخەوای عەرەبتۆ بیتو قورئان
وا بکە بیبیتە جوولەکە قڕان

جارێ جاڕیان دابەراز بکوژرێ
کێ گوێچکەی هێنا پارە وەرگرێ
خۆزگە جاڕێکیش بۆ جوو ئەدرا
لەناو ئێمەدا تۆیان ئەبڕا

هیچ باوەڕ مەکەن زەمانە وابێ
سووی تەڵە ڕیشیان لە بیر نەمابێ
ئەوی کە بە جوو ئەکرا لە پێشا
پیاوی بەویجدان جەرگی دەئێشا

چەرخی فەلەکە کە سواری دەبین
گا لە سەر، گاهێ لە خواری دەبین

عیلمــــی قیافــــەت چــــشتێکی خاســــە
ئــــەوی بیزانــــێ مــــەردوم شوناســــە
کــە پیــاوی ناســی زوو لێــی نــاگۆڕێ
بــە کۆســــە کۆســــە نایێنێتــە گــۆڕێ
هــەیــە ڕەنــگ پیــاوەو جووتــەوەشــێنە
هەر بە دەماخ خۆی لە خەڵک خشێنە
هــەیــە بــە پــاروو دەســتت ئــەگــەزێ
وا هــەڵــدەبــەزێ بــە بــەرزیــی گــەزێ
ئــــەوی ناســــینی لــــەماتــــە دوورە
کە دوور بێ قۆچی نابێ، ڕەنگ سوورە
ئیمسـاڵ زۆر لـە بـەر بـێ ئـاوی ترسـاین
وا گەلاویـژ کـەوت جارێ خـەڵـەساین
بیـستو حـەوت کـارێز وا لـە شـارایە
تـەنهـا بـەلووعـەی ڕووت لـە کارایـە
ئــەگــەر ئــەوانــە پــاک بکرێتــەوە
وەک جــــاری جــــاران وا بژێنــــەوە
ئــەبــن بــە ئــاوی کــەڵــەگافــڕێن
لـە هـەمـوو ماڵـێ حـەوزی قوڵـەتێن
جـاران کـە ئـاوی بـەلووعـە نـەبـوو
خـەڵـک بە ئاویـشار بـەڕێوە ئـەچـوو
ئێستا بـۆچ وامـان لێهـات تـێناگـەم
جارێ بـا بچم پـرس کـەم لای کاکـەم

دنیـــا وا شـــێوا بـــەکـــەس چـــا نابـــێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیدا بێ
سێ چشت کۆن بووبوو کەوتوونەوە کار
درۆو دووڕوویــــیو بلـــۆفی قومـــــار
ئەم سیانە هەرچەند هیچیان چا نییە
هیچ نەبێ قەسدی گیانی تیا نییە
هەندێک هەن کەوا بێگومان زۆلن
دەستیان بوو چاوی چاک هەڵدەکۆلن
بەسەر زاری دۆست کەچی بەدزی
کاتێک زانی وەک مار پێی گەزی
ئەوانە تەنیا بە پیاو چاک فێرن
لە ڕاستی دووپشک حیزن ناوێرن
من لەم دواییەدا یەکێکیم دی
کردەوەیەکیوای لێ هاتەدی
لەگەڵ یەکێکدا دۆستی سەرزای
لەپڕ لێی کەوتە گەستنی ماری
گەستنێکی وا قەسدی گیانی بێ
حەرامزادەییو نائینسانی بێ
نازانێ ئەمە دێتەوە ڕێی خۆی
ئەبێ بە لەکەی لە خۆی پیستر بۆی
خوا چۆن پاک ئەدا بە دەم پیسەوە
هاکا نالاندی بە دەم لیسەوە

شــیر کــە یــەک‌ڕووە ئالــەتی شــەڕە
شـــانە دووڕووە وا لـــە ســـەر ســـەرە
نالـــێن کـــە شـــیرە تۆڵـــە ئـــەســـێنێ
هــەر ژن بــە شــانە ســەری دادێنــێ
تــا شــیرت ئــەبــڕێ شــێرانە هــەســتە
نــاوی پیــاوەتیــت بمێنــێ بــەســتە
بــەڵام پیــاوەتیــت بــۆ گــەل وریــا بــێ
نــە وەک بــۆ شــەڕی نــاوخۆ ئــازا بــێ
جـاران کـە نـەیـان ئـەهێـشت بخـوێنین
ئــازا بــین ڕەگــی یــەکتــر دەربێــنین
چونکــوو خوێنــدەوار لێــک‌ئــەداتــەوە
ئاشـــووب ناخاتـــە نـــاو وڵاتـــەوە
ئێـستە مـەکتـەب بـوو بـە ئـاووڕەشـە
هــەر تــەلــەبــەیــە وا بــە گــەردشــە
لــە نــاو عالــەمــە بــووین بــە داســتان
خوابمـــان‌خاتـــە ســـەر ڕێـــی ڕاســـتان
ئەوکەسەی کە وا کەوتە سەر ڕێی چەوت
کاتێکـت زانی هـەڵـئەنگـووت‌و کـەوت
تـۆ پـاڵ بنێـت‌و خـەسمـت نـەکـەوێ
ئـەوسـایە کـەوتـن بـەر تـۆ ئـەکـەوێ

خـوا خـۆی ئـەیزانـێ زوبـان نـاوەسـتێ
هێنـای حـەپـسی کـرد هاویـشتیە بـەستێ
لـە پـووکـو لـە دان کردیـە دوو دیـوار
دوو لێـو بـەسـەریـا دیـوار بـوو بـە چـوار
بـەم چـوار دیـوارەش هێـشتا بـەنـد نابـێ
ئـەبـێ لـەوەوە گـەردش بـەرپـا بـێ
مـەتـەڵـی کـوردی بـۆ ڕێـکـخـراوە
بـە گـورگێکی هـار نـاوی بـراوە
ئـەم لای دیـوارە، ئـەولایـشی دیـوار
حـەپـسخانەیـە بـۆ گـورگێکی هـار
لـەگـەڵ ئـەوەیـشا کاتـێ دەرفـەت بـێ
نایـەڵـی سـەری خێـوی ڕەحـەت بـێ
خـۆ ئـەگـەرێتـە سـەر بـاری چاکـە
لـە هـەمـوو عـوزوی بـەدەندا تاکـە
ئەوە لـە حـەیـوان جـویێ کردووینـەوە
گـۆی ئیمتیـازی بـۆ بردووینـەوە
ئـەو نوقتـەی کـەوا ئـەدرێ بـە زوبـان
پیـاو پێـی ئـەبێتـە پـەسـندی جیهـان
لـەگـەڵ ئـەوەیـشدا کـەموتـن چاکـە
ئـەوی زوبـانی خـۆی گـرت بـێباکـە
هـەر دادی خوایـەو خواسـتی کردگـار
زوبـان بـە چاکـە بتهێنێتـە کـار

هەندێ تەبیعەت کە ئەڵێن: دزە
لە وەرگرتنی پیشەی چاک کزە
ئەبینی شوێنێ مەجلیس گیراوە
شیعرو ئادابی ئەدەب لە ناوە
ناتوانێ ساتێ لەوێ بوەستێ
هەر باویشک ئەدا هەتا هەڵدەستێ
ئەچێ بۆ شوێنێ قوماری لێ بێ
تێ هەڵدەقوتێ هەرچەند بێجێ بێ
لە ئێوارەوە هەتا نیوەشەو
لە یاریدایە بێوچانو خەو
خۆ ئەگەر هاتو ڕووی کردە دۆڕان
بۆی دائەنیشێ تا بەری بەیان
قوماری کافر ئەمەندە خۆشە
ئارەقو ژنو ماڵی لا بۆشە
خواردنو کردن پیاو لێی تێر ئەبێ
تێری لێ ناخوا ئەوی فێر ئەبێ
کە ئەیدۆڕێنێو پارەی نامێنێ
بە سوێندو تەڵاق، وازی لێ دێنێ
هەر ئەمەندەیە تا پارەی چنگ کەوت
مارە بە جاشە تەڵاقی کە کەوت
.... و قومار دو بران هاوپشت
کاتێک زانی خۆیاندا بە کوشت

ئەڵێن: خەر بەستەو خاوەندی ڕەستە
پەند بگریتە گوێ ناکەوی بەستە

هەندێ کەر هەیە هەوسار ئەپسێنێ
کە بەربوو جووتەی پیس ئەوەشێنێ

ئەوە وا چاکە باری گران بێ
کە مانیشی گرت بەشی لێدان بێ

هەرچی بە لەقە لە خەڵکی بەربێ
بۆ ئەوە دەشێ کەرسمەی دەربێ

ئێستر لە گوێ درێژ بارەبەرترە
حەرام زادەیە بەختەتەرترە

خۆزگە هەرکەسێ وا زۆڵ بوایە
نەسلی نەبوایە لەم سەر دنیایە

باوەڕت نەبێ بە حەرامزادە
لە حەج بیبینی خۆتی لێ لادە

پیاوی موسوڵمان ئەبێ سالم بێ
دەستو زوبانی بۆ خەڵک خادم بێ

چەند خۆشە ئینسان لە خوا بترسێ
ڕێگەی ڕاست بگرێو لە شا نەپرسێ

خزمەتی قەومو قیلەی خۆی بکا
نەیەوێ هیچ کەس تکای بۆ بکا

هەرچۆنێک ئەژی خۆشە نەک بە شەڕ
خۆت خۆشەویست کە لای خواو بەشەر

خۆزگە پێستێکی ئەستوورم ئەبوو
لە تەستوورەکەم ئەخستە سەر ڕوو
کە بە هیچ تەریق نەبوومایەوە
ئەکەوتمە کایەی ئەم دنیایەوە
پێکەوە دنیاو دینارم ئەبوو
بە دەولەمەندی ناوم دەرئەچوو
کە دەولەمەند بم کەسیشم نەوێ
خەلک لە خۆیەوە شوێنم ئەکەوێ
لە هەموو شوێنێک نە وەک لەم شارە
دینار بە مەعنا دنیاو دین ئارە
شای شاعیرانمان وەک مودەقیقە
هێندە غەدری دی بە سیلو دیقە
هەندێ ناموسیان ئەوێ بە لاتی
حەلاڵخۆریەوە کەم دەسەلاتی
لوغەت بە ناموس ئەلێ: مێشوولە
قەدری ئەم دەورە بە پارەو پوولە
خەلک لە مەعاریف بۆیە ڕائەکا
خوێندەوار بێ کار بەرد بە با ئەکا
ئەنجامی خوێندن مەئمووریەتە
جێگا نەماوە تەعیین زەحمەتە
خۆ کەسیش ئەمە لێک ناداتەوە
تۆ لە چیت، بڕۆ بە ڕێگاتەوە

جــاران هـــەر شـــارێ بینـــا ئـــەنـــرا
قــەلایــەكــی بــۆ دروســت ئــەكــرا
كـــە دوژمــــن زۆری بـــۆ بهێنایـــە
خــۆی ئــەكوتایــە نــاو ئــەو قــەلایــە
ئــەوســا تــۆپی وا پــەیــدا نــەبوویــوو
بــڵێی قـــەڵاكـــە ئـــەرووخێنـــێ زوو
تــا ئــەم دوایــە كــە وا ئــەڵــەمــان
تـــۆپێكی وەهـــای هاویـــشە جیهـــان
قـەلای (لی‌یـژی) بـەو تۆپـە لێـژ كـرد
بێلژیـكو پارسـی بـە جـارێ گێـژ كـرد
چالـی لـە ڕێگـەی هاوسـێدا هـەڵكەنـد
كەچی خۆی تێكەوت خوا تۆڵەی لێ سەند
دوای تۆپو بوبمای بۆ مەرگی گیاندار
زیـرەی قونبـەڵـەی زەرڕیـە كـەوتـە كـار
یا خوا ئەهلی فـەن هـەموو بـە پـەنـد بـن
خۆشـی نـەبیـنن گـیرۆدەی بـەنـد بـن
لــەگـــەڵ چاكـــەدا ڕۆحتـــان دوژنـــە
هونـــەرو فـــەنتـــان بـــۆ پیـــاو كوشـــتنە
لـــەبـــاتی تۆپـــو قونبـــەڵـــەو بومبـــا
حـەبی دروســـت كـەن برسـیەتی لابـا
بـۆ خواردنـە خـەڵـك وا هـاوار دەكـا
هـەر برسـیەتیـە كـە پیـاو هـار دەكـا

مایـەی سروشـتی کـچ هـەر بـۆ شـووە
نـیرو مـێ یـەک کـەوت ئـاگرو پووشووە
لـــە ئـــادەمـــەوە هـــەروا هـــاتووە
گیـانلـەبـەر بـە جـووت پێـی ڕهـاتووە
ئەمەی کچو کـوڕ یـەکیان خـۆش ئـەوی
ســـڕیکی خـــوایی تیـــا دەردەکـــەوێ
ئـەم جـووت گرتنـە بـۆ نـەتـەوەیـە
نەتـەوەیـش بـۆ بـاوک بـە ئـەرکو وەیە
خـوا ئـەو شـەفقـەتـەی نـەدایـە بـە پیـاو
بـەم ئـەرکـە ئـەولاد چـۆن ئـەهاتـە نـاو
هەرچەنـد کـەس ڕۆڵـەی بـە کـاری نیـە
ئـــازاری هـــەیـــە بێـــزاری نیـــە
خـوا خـۆی فـەرموویـە ئـەولاد عـەدووە
خـۆ ئێـستا هێجگـار لـە ڕێ دەرچـوو
ئـــەوی هـــەیـــەتی وا لێـــی بێـــزارە
ئـــەوی نیـــەتی بـــۆی دەغـــەزارە
ڕۆژێ ســـندووقی لـــە مـــەزاتـــا بـــوو
دەلاڵ بەو خەڵـکەی ئـەگـوت ڕووبـەڕوو
هـــەرچـــی بیکـــڕێ وا پـــەشـــیمانە
ئـەویـش نـەیکـڕێ خـەفـەتی گیانـە
لـەم موعـەممایـە مـەبـەسـت ئـەولادە
بـاوکی ئـەم عـەسـرە ڕەنجـی بـە بـادە

پێشینان دەڵێن: گورەی بۆرە پیاوە
هەڵدەبلۆقێ وەک بلقی سەر ئاو
لەگەڵ بایەکی لێ بکەویتە کار
لە چاو گوم دەبێ بە بێ شوێنەوار
بەلام یەکێکی دانای خوێندەوار
بیشکەویتە بەر زللەی رۆژگار
عەقڵو تەجرەبەی پێ زیاتر دەبێ
بۆ کاری گەورە بە کارتر دەبێ
تا نەکەویتە بەر پەلی زەمان
دۆستو دوژمنی ناناسێ ئینسان
وا بە چاوی خۆم دیم کە هەندی خەڵک
یەک ماڵ بوون لەگەڵ پیاوێکی بە کەڵک
هەر ئەوەندە بوو تا ڕەتێکی برد
وەرگەڕانەوە وەک نیسک دەست و برد
بەوە نازانن کە خۆیان دەرخست
ناویان لێ ئەنێن بێبەرو بێپشت
با ئەوکەسەیش خۆی لێیان بیورێ
پیاوەتی وەفا لێیان ئەتۆرێ
سەهوون کە ئەڵێن ئێستا لەم شارە
پیاوی دوودەکو دووڕوو بەکارە
ڕۆژێکیان ئەبێ کۆمەڵی پیاوان
کە ڕووبەڕوو تف بکاتە رووی وان

ئــەو ڕۆژەی جیهـــان تــەرتیــب دراوە
ئینــسان لــە نیــسیان دروســت کــراوە
ئــەگـــەر مردنمـــان لـــەبــیر بوایـــە
کــێ وا ئــەکــەوتــە دووی ئــەم دنیایــە
ئــەگینــە ئــەوا لــە پــێش چاومانــە
ئــەمانبــەنــە ئــەم گــردی ســەیوانــە
بە ڕووت‌و قووتی‌و بە شەش گەز کفن
ئــەمانخــەنــە نــاو گــۆڕێکی بــێ‌بــن
ئەوی کە ئێمە بۆی بە جوستۆجۆین
بە حەسرەتیەوەین تیری لێ ناخۆین
یــا بــە مێردێکــی‌تــری ژن ئــەبــڕێ
یـــا میراتیـــەو شـــەڕی بـــۆ ئــەکــرێ
ئــەگــەر ئــەمانــە بێنینــە بــەرچـــاو
بـــەم کـــوێرەوەریـــە ناکـــەوینـــە داو
خۆ هێجگار ئەولاد کە جەرگی پیاوە
خـــوا بـــە دوژمـــن‌و فیتنـــەی دانـــاوە
تـا بـۆت پـێ‌ئـەگـا بـە کولـەمـەرگـی
تــۆ تــەقــەلاتــە بــۆ نــان‌و بــەرگــی
هــای ئــەمــرۆ شــەڕو گــەڕی کــردوە
یـــا بـــە زۆر مالـــی خـــەلــکی بـــردوە
ئــەگــەر لــە پێــشت ئــەمــەت بــردوە
نــە دنیــات ئــەویــست نــە ژنــت دەهــانی

منــداڵ کــە شــیری بێعــار ئــەمــژێ
پێــشین زوبــانی بــە جنێــو ئــەپــژێ
ئــەوی منداڵــی ئــەدا بــە دایــەن
تــەربیــەی نابــێ ئــەبــێ بــە خایــەن
چونکــوو تــەبیعــەت لــە خوێــدا دزە
دایــەن لــە ڕاســتی تــەربیــە کــزە
شــیری گامێــشت دابــێ بــە جوانــوو
لەگەڵ گەیــە ئاو، تیا ئەگەوزێ زوو
ســەر بــە ولاخــی ڕەســەن بــسپێرە
لـە پێشدا ڕەسـەن پـەسـەنـد بـوو لێـرە
ئێــستا کــێ ڕەســەن دێنێتــە کایــە
ســەروو لــە پێــشەو بزمــار بــە گایــە
(کفر ئەحمەد) دوعـای لـە (گـا) کردبوو
قەزای (گا) لە (کەر) کەوت، ئەو مردبوو
(پاس) و (لۆری) و (تانغ) کەوتوونە ڕووی کار
هێشتا کــەرو گــا ئــەکێشنە ژێــر بــار
(کونـدە)و (مـەشـکە)مـان هێشتا لا مـاوە
مــەشــکە بــۆ دۆیــە، کونــدە بــۆ ئــاوە
ئەیان گـوت: شـەیتـان بە کـۆڕ پێکـەنـێ
(ســن‌رشــد)یــە کــە پێــی تــێ ئــەنــێ
شــەیتــان بــە کــوڕان وەهــا پێکــەنی
کــە دایــکو بــاوک کــەوتنــە شــیوەنی

هەندێ عادەتی کۆنی ئێرە بوو
کە بە خۆڕایی خەڵک تێک بەرئەبوو
جارێ لە پێشدا بە شەڕە گەڕەک
دەستیان لە یەکتر ئەدایە کوتەک
شوێنیان جوێ بوایە زاواو خەزووری
نەدەکرا بە لای ماڵیا ڕابووری
هەموو ئێواران لەو قەراغ شارە
ئەتبینی تێکڕا وا شەڕەدارە
جارێ منداڵان دایان ئەمەزرانـد
ئینجا گەورەیان تێوە ئەئاڵاند
کەم منداڵمان بوو سەری نەشکابێ
کەم شەڕ بوو خوێنی تیا نەڕژابێ
هیچکەس نەی ئەگوت: ئەمە بۆ چییە
هەموو ئەیانگوت: شەڕ ئازاییە
بە شەو ئەچوونە حەمام کوڕوکاڵ
لە پڕ ئەبووە شەڕە پەشتە ماڵ
خۆم کە یەکێک بووم لەو شەڕکەرانە
ئێستایش نازانم چیبوو ئەمانە
ئا خۆزگە ئەمە غایەی تیا ئەبوو
بمزانیایە ڕێ بۆ کوێ ئەچوو؟
ئەوسا بەم پیرییە شوێنیان ئەکەوتم
بیشکوژرامایە لەولا ئەسرەوتم

بەخۆوەنەدیو چەشت بوو لە پلاو
دەست بە سەر ئەسڕێو چەور ئەبێ کلاو
گەدا کە (چلم) بە قۆل ئەسڕێ
سەرکەوت کلکی گا بە مەندیل ئەگرێ
لە (توونچێتێ)یەوە بووی بە (حەمامچی)
لە کاری خۆتا بە غەڵەت ناچی
عیزەت پاشایێک بە عەجەم مەشهوورە
بیوە بە والی ولاتێکی دوور
هەرچی بۆ ئیشێک ئەچوو بۆ دیوان
ڕجای لێ ئەکرد، ئەیگوت بە چاوان
کابرا ئەڕۆیی ئەو بە زەریفی
ئەیگوت: (قاندیردک .... هەریفی)
(صدر اعظم) بانگی ئەکاتە لای خۆی
ئەڵێ وەزیری خارجیە تۆی
بە خۆشی، خوشی ئەچێتە شوێن خۆی
چاوەڕێ ئەبی فەرمان ئەچێ بۆی
نووسرابوو (قالدیر ملتی بویلە
جزا من جنسی العملاء شویلە)
با سیاسەتیش درۆی پێ بوێ
درۆزن شایش بێ، دوایی ئەکەوێ
کەواتە پیاوی ڕاستو کارشوناس
ئەتوانێ لە قەید بمانکا خەلاس

تـا پێکـوڕەی خـۆت لـە لاوەسـتابێ
بێگانـەت نـەوێ، بـا لات وەسـتا بـێ
ئـەگـەر لـە مـاڵا نانـت بـۆ بکـرێ
لـە بـازاڕ مـەکـرە کـەڵـکت نـاگرێ
ئەگەر لە شاری خۆت دۆستت نەگری
بێگانـەت تـووش دێ نـەتکاتـە گـری
خوا لەگەڵ هەر چی کردتی بە هاوماڵ
وا بکـە هـەردوولا پێـی ببن خۆشحاڵ
تـۆ لـێم ئـەپرسـی: جامیعـەت کامـە؟
مـاڵ ڕاوەسـتابێ، (جـامع) حـەرامـە
ئـەوی کـە لـەسـەر تـەجروبـە بـڕوا
هـەرچیـەک بـڵێت پێـی بکـە بـڕوا
پـیرەمێردیـک زوو پێـی وتبـووم بـەستە
پـەل مـەهـاوێژە، بـۆ خـۆت بنج بـەستە
مەڕوانە وەعدەی هیچ قەومو خوێشێ
هـەمـوو کـەس بـەڵای خۆیـا دەکێـشێ
(بـسمارک) زانیویـە سیاسـەت چییـە
هـەل هـەڵـکەوت مـامو برایـی نییـە
بـۆ ئیـسلام وەفـای وەعـد ئایینـە
ڕابوورد ئەو عـەهـدەی عـەهـدی پێشینە
دیموقراتییـەو لافی وەتـەنی
بـەم دوو تـەفـرەیـە شـەیتـان پێکـەنی

ئـەڵـێن سـەردەمـێ شـیعر بـاو بـووە
شـاعیر یـا بـەنـاو، یـا بـەدنـاو بـووە
هـەنـدێ پادشـاە شـیعری ویـستووە
ڕجـای شـاعیری زۆر جـار بیـستووە
ئـەڵـێن ڕوودەکـی لـە لای سـامانی
لـە ئـەنـدازەدا نـەبـوو سـامانی
بـە قـەسیدەیێـک ئـەمیری سـوارکرد
بـە لـەشـکرەوە بـۆ (بوخـارا)ی بـرد
زۆر شـاعیریتـر لـە برسـا مـردوون
یـا لـە زینـدانا دوسـاخیان کـردوون
خـۆ هێجگـار ئێـستا شـیعر بـەلایـە
سـەرقـەڵـەمانـەی تـفو تێلایـە
جـایزەی جـاران بـووە بـە جزیـە
دەروونی شـاعیر هـەز چـزەچزیـە
نـە گـوزەرانـە، نـەکـارو کـەسـپە
جـەرگو هـەنـاوی بریـە لـە کـسپە
(اثیرالـدین)ی ئـەومـانی ئـەڵـێ:
کـە شـاعیرت دی، ڕاکـە لێـی هـەڵـێ
(ظهیری)یش ئەڵێ: لـە دەسـت شـیعر داد
هونـەر لـە عـیراق زۆر عـەیبـە فریـاد
ئـەمانـە دادیـان لـە دەسـت دنیایـە
شـیعری بـە شـعوور ئیلـهامی خوایـە

ســالانی پێــشوو بــەختمــان یــار بــوو
حــەکیمــەکانمــان نــەخوێنــدەوار بــوو
نــەمــانبیــستبوو ئــەم هــەمــوو دەردە
نــەئــەچــووە زگمــان دەرمــان بــەفــەردە
تــرس‌و واهیمــە نــەبــوو لــە نــاوا
عیللــەتمــان بــە ئــاو ئــەدا بــە ئــاوا
بــە نوشــتەی شــێخێک، یــا لــەرز بــڕینێ
نــــەدەمـــا دەردو ژانی برینــــێ
هێلانــە قولــتە لــەگــەڵ شــیری کــەر
دەردەباریکــەی لا ئــەبــرد لــە ســەر
ئــەوسا (شــیرینقە) شــەو هــەر بــۆ ژن بــوو
ئێــستا نێرینــە لــەشــی کــون کــون بــوو
دیپلۆمـــەی درۆ لـــە نـــاوی بـــردین
هــەزار نــەخۆشــیی بــۆ پــەیــدا کــردین
خــۆ هێچگـــار دەردی ئیجتیماعیمـــان
دووبــەرەکیــیوای هێنایــە مــەیــدان
نایێــلێ ســاتێ ســەرمــان ڕەحــەت بــێ
بەشمان بۆ سەردار، سەر دارو پەت بێ
هــەرچــی هــەلــنەســێ ئــەلــێ: من حیزبم
بــــرا لـــێم لادە، نامـــەوێ حیـــزبم
ئەحزاب جوێ‌بەجوێ کەوتنە شەڕە جوێن
ئیـــسلامیەت‌و عـــەســـەبیـــەت جـــوێن

بەخـۆوە نـەدیـو کـە گـەیـە پاڵـتۆ
خـۆی بـۆ هاوشـانی ئـەکوتێتـە پـاڵ تـۆ
کـەوڵـی سمۆریـان دایـە کـەرەوان
کەری پێش خۆی خست، کردیە سەرکۆپان
(گـەدا) سـەرکـاریی ئـەگـەر پـێ ببـڕێ
پیاوماقووڵ ئەشـێ وەک کـار سـەر ببـڕێ
هـەر لـە سـەرەتـای جیهـان تـا ئـەمـڕۆ
نـادان بـە کـەیفـە و دانـا بـە ڕۆ ڕۆ
هێشتا تـێناگـەن کـە خواسـتی خوایـە
بـە خـۆی بنـازێو دوایـی لـە دوایـە
ئـەبـینی ئـەوەی کـە خـاتر جـەمـە
لـە هـیچ تـێناگـا بۆیـە بـێغـەمـە
چرایـە کـەوا هـەڵـێ گیرسـاند
ئەوی فووی لێ کرد ڕیشی خۆی سووتاند
هـەنـدێ ناسـراون بـە خـەڵـک ئـەوەڕن
نانـێ لـە بـەشـەر بـە شـەڕ ئـەپچـڕن
گـۆڕی ئـەوانـە بـە (سـەمـەنـدۆک)ە
دەمیـشیان بگـری پـڕ زگیـان نۆکـە
بە بـای نـۆک ئـەتـڕن ئـەدەن لـە پـۆوە
پیـسایی توولـە ئـەکـەن بـە بـۆوە
نـان ئـەفـڕێنن لـە (مـەردەلۆخـە)
لـەولادە ژنیـان ئـەدەن بـە (دۆخـە)

هـــەر لـــەورۆژەوە جیهـــان دانـــراوە
ئـەهـلو نائـەهلـی تیـا فـەرق کـراوە
ئەشکالی بەشەر کەس لە کەس ناکا
تاکوو یەکسان بێ بەد لەگەڵ چاکا
هـەروا هـاتووەو وایـش ئـەچێتـەسـەر
تـــازە ئێـــسترمان بـــۆ نایێتـــە بـــەر
ئـــاینی ئیـــسلام تـــەســـاویی دانـــا
بـــەلام فـــەزلیـــشی بـــۆ دانـــا دانـــا
من بە رەنجی شان پارەم دەست کەوێ
تـەمـەڵ لـەلاوە چـی لـە مـن ئـەوێ
بەڵێ حەقی کەس بە کەس نابڕێ
ناحـەقـی نـاوی بـە خـراپ ئـەبـرێ
یاریـدەی کـەوتـوو سـەدەقـەو زەکـات
بـە ئـەمـری خـوداو پێغـەمبـەر داهـات
نەک ئەمەی بڵێی بە (بۆلشەویکی)
هـەرچـی پـەیـدا بـوو بێتـە شـەریکـی
تـــازە ... لـــە گیـــان وەڕســـتن
بـــە ئێمـــە ئـــەڵـــێن کۆنـــە پـــەرســـتن
خۆزگـە ئـەمـزانی تـازە چیـان کـرد؟
ئەمەنـدە بەنـدەی خوایـان لـە نـاو بـرد
دیموکراتییـــــــە (زەڕە)ی داهێنـــــــا
ڕەگـــی هـــەزاری لـــەبـــن دەرهێنـــا

گوناهو تۆڵە، زۆر کەس تیا کۆڵە
خۆ هێجگار تۆڵەی باوک بۆ ڕۆڵە
باوک لە ئەولاد ئینکاری نییە
ئازاری هەیەو بێزاری نییە
ئەمەیە کە خووی فرزەند ئەگۆڕێ
هەر بە زیندوویی ئەیخاتە گۆڕێ
کە بە منداڵیی تەربیەت نەدا
ئەو ئەڕوا بە شوێن کردەوەی بەدا
ئەوسا قانوونی جەزای حکوومەت
مەحکوومی ئەکا، بە پێی عقوبەت
ئەبێ گوناهی باوکی لێ بگری
خۆی خووی وا لێ کرد با هەر بۆی بگری
من باوکم دیوە کە چاوی لێبوو
کوڕەکەی لە شوێن ئۆتۆمۆبیل چوو
ئەو بە فەخرەوە ئەیگوت: کوێ ئەچێ
چۆن لە چنگ ئەحەی کوڕم دەردەچێ؟
خۆ ئەگەر کەوتە ژێر ئۆتۆمۆبیل
ئەچێتە شکات بە دادو دەخیل
ناڵێ کوڕەکەم ڕای کرد شوێنی کەوت
خوێ هەڵاوەستی دەستی بەربوو، کەوت
ئاخ خۆزگە چاوی ئەمە ئەکرا
باوکی ئەوانە جەزا ئەدرا

جەوهەر لە بەختی ڕەشەدا دیارە
شەوقی مانگەشەو لە شەوی تارە
ڕشتەی زیرەکی کە خوا پێی داوین
بووە بە پەتێک پێی پێ لە داوین
(قونبەلەی زەڕە) لەولا ئەتەقێ
چاوگەی (ئاوەڕەش) لێرە ئەتەقێ
هەوری (بڕووخێ) کە ئەگرمێنێ
(لافاو) هەر ماڵی خۆمان ئەڕمێنێ
قوڕیان گرتەوە بۆ نەوجوانان
وا خۆیان بونە (بەرزەکی بانان)
هەر دەڵێم ناوی کوردیەتی نابەم
چی بکەم تینومە بێ ئاو دەر نابەم
(بەفر) وەک سەرم باری بە سەرما
کوێستانی مباکم نییە لە سەرما
هێند (پەل)یان پیادام بووم بە منارە
کەس لە من بەرزتر نییە لەم شارە
بوومە چرایێک لە سەر منارە
من ئەسووتێم و ڕێی خەلک دیارە
خشتێ بڕووخێ لێم بوو بە دیوار
هەر هاوار ئەکەم لێم نابیەن هاوار
ئەگینە هەر من هاوارکەریان بووم
بە (ژیان) و (ژین) من ڕابەریان بووم

باران کە باری خاک ئەشواتەوە
زبڵو پشقلی پاک ئەکاتەوە

بە هاوین زەمین کەڵەی گەرم ئەبێ
بە پەڵێ پەڵەی باران نەرم ئەبێ

بە کەڵەڕەقی هیچ ناچێتە سەر
بە نەرمی زەوی‌و درەخت دێتە بەر

بە زستان مارو دووپشک نەچنە کون
سەرما دەماریان دەردێنێ لە بن

(بێورە) ترسی کە هات بە سەرا
کونە مشکی لێ ئەبێ بە سەرا

هەندێ هەمیشە ئەڵێ: سەرمامە
بن کلکی کەری لەلا حەمامە

سەرما نەچێژێت ئاگرت ناوێ
زستانان ئەچنە بەر خۆرەتاوێ

تا ساردی‌و گەرمی جیهان نەچێژی
هەرچیت هاتە پێش خامی ئەیرێژی

بە زڵەی زەمان کە گوێت نەزرنگی
(تەمێ خواردوو) نیت، پێت ناڵێن: زرنگی

بەخێرو بێرە ئەوەی کە فێرە
بزن بە بێرەو گاجووت بە گێرە

مام ڕێوییش خواردی شیری پیرێژن
کلکە قوڵییان بڕیبوو لە بن

هەرکەس ئەبینی هەولی خۆیەتی
بۆ گیرفانی خۆی چلۆچۆیەتی
ئەم نەرە و ئەم سەرەو سەرە
(ماریقە) درۆزنەی نیشتمان پەروەرە
ئەگەر هەر (مەلێ) هەنجیر خۆر ئەبوو
هەنجیر بە کالی ئەبڕایەوو زوو
ئەوانەی کەوا سەرکەوتن تەواو
بە فیداکاریی لاوان هاتنە ناو
ناوی (شووتیەکە) ئەکەن بە سندان
تویکلی ئەهاونە بەر پێی لاوەکان
(دڕک) لە پالووی ئیستری تۆڕ ئەنێ
سوارەکەی بگلێ ئەویش پێ بکەنێ
(لیس کوێری)یە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چاومان
بۆ هەموو کارێک غایە پێویستە
پیاوی بێ مەسلەک هەر نەنگەویستە
ئەوی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەلەکتریکە بۆ ڕووناکی شار
هەندێکی وایش هەن چراوەکوژێنن
کەلەکی (میری سوور) ئەڕووخێنن
ئەوانە ئەبێ (ئەشکێل) بکرێن
یا لە ناو گەلا دوورەوەخرێن

وا چلەمان چوو، شوکور نەمردین
خوا لە دەست (شەوە)، ڕزگاری کردین
ئینجا مایەوە هیمەتی پیران
جنۆکە نەمانهاوێتە بیران
جنۆکە دەستی خۆی لێ وەشاندین
گەلێ نازداری لە گەل تەراندین
ئەمجا دوای شێتی نۆرەی ژیرییە
خەڵک لە ناو خۆیدا ڕاو تەدبیرییە
بەڵێ کەس لە پڕ نابێ بە کوڕێ
تا پێت ئەگا سەد کفن ئەدڕێ
ئێمەیش وا چەند جار تەجروبەمان دی
ئەوەی ئەترساین لێمان هاتەدی
با ئیتر نۆرەی هوشیاریمان بێ
بەس هەرزەکاریو بێعاریمان بێ
نۆرەی خوێندن بێ، کە هەر بە خوێندن
ڕزگاریمان دێ لە فێڵی دوژمن
شەرتی ئەوەڵمان ڕێکیی ناوخۆیە
ناڕێک بین نابین بە هیچ، درۆیە
هەموویان دزی گاکەی خۆمانین
جاسووسی یەکین، هەتا ئەتوانین
کێ لاولاوە هات (ژورناڵمان) لێدا
بینووسێ هەرچی ئەڕوا بە ڕێدا

یــادی ڕابــووردوو چــەنــد دڵــگیرە
غـەم و شادیــشی وەک یـەک لـەبـیرە
لــە زینــدانا بــووم کــە بمخنکێــنن
ئـەیانویـست گیـانم لـە لـەش دەرێـنن
ئێــستا جاریــەجــار دێتــەوە بــیرم
بـە یـادێکی خـۆش هـەڵـی ئـەبژێـرم
چـەنـد جاریش کـەوا لـە سـەرای شـادا
سمێــڵم بــادا بـــە دڵـــی شـــادا
ئێستا هەردووکیان وەک یـەک دێتە یاد
ئـــەمـــەتـــە حاڵـــی دنیـــای بـــێ‌بنیـــاد
هـەرچـی ئـەبـینی وا لـە پـێش چـاوە
کـە گـوم بـوو، خـەوە، خـەیاڵـی خـاوە
ئـەگـەر ئـەنجـامی ئـەمـە بـزانی
خـۆت هـیلاک ناکـەی بـۆ دنیای فـانی
کـە خۆشـی‌و تاڵـی هـەروا نـەمێنێ
ئیتـر چیـت داوە لـە ئـەمـڕۆو دۆێنێ
لـە تـەنگانـەدا هیـوای خۆشـیت بـێ
بـا بـەوە لـە خـەم فـەرامۆشـیت بـێ
خـۆ ئـەگـەر بێـت‌و قـەناعـەتکـار بی
ڕەزا بـــە قـــەزای پـــەروەردەگـــار بی
لـــە مـــەلیــک خۆشـــتر ڕادەبـــوێری
دنیـا هـی تۆیـە کـە بـەرچـاو تێـری

خــوا شــــەوو ڕۆژی دانــــاوە بۆمــــان
لـەوحـەی عیـبرەتـن بـۆ ئـەهلـی جیهـان
جـارێ لـە پێـشدا دەرســن بـۆ ژیـان
یـەعـنی کـە تـا سـەر نامێنێ بـۆ ئینسان
دووەم تـــاریکیو ڕوونـــاکیش وایـــە
کــە خۆشـــیو تاڵـــی وا دوابـــەدوایـــە
دوای تـاریکی شــەو ڕۆژ کــە دێتــەوە
بۆیـــە کـــە قـــەدری بگیرێتـــەوە
ئـەگـەر هـەمیـشە هـەر ڕۆژ دیـار بـێ
وای لێ دێ ئیتر خـەڵـک لێی بێزار بـێ
خـۆ ئـەگـەر تـا سـەر تاریکـەشـەو بـێ
ئـەوسـایە ئـەبـێ پێشەمـان خـەو بـێ
کــەواتــە خــوا خــۆی باشــی دانــاوە
ئـەنـدازەی ڕۆژو شــەومـان خــەو بـێ
شـەو بـۆ نوسـتن و ڕۆژ بـۆ ئیشو کـار
ئێستا شــەو بــووە بــە ڕۆژ، بـۆ قومـار
لای خوداپێــداو بـــە شـــەو بێــداری
لاولا پـــێ لــــەداو بـــە داوی یـــاری
هــەردوو لایێکــیش لــەلایـان خۆشــە
بــەڵام قومارکــەر مـــادەیـــان بۆشـــە
هـەنـدی ڕەحمـانی، هـەنـدێ شـەیتـانی
شەیتان خـۆی تێکـەوت، دوایـی نـەهـانی

خزمینـــــــه درەدن ... داهـــــــات
ئیتـــر ئـــەبێتـــە دهـــوی مـــساوات
کورو کـاڵ بـەوە کـەوتوونـە سـەمـا
کـە گوایـە بـاوی دەوڵـەمـەنـد نـەمـا
ئـەوی بـەش کـرێ بـە جـەماتـەوە
ئـەبـێ بـەش کـرێ بـە جـەماتـەوە
شـەوی یـەکشەممـوویش ئـەوی ڕەبـەنـە
بێتـرس ئـەچێتـە لای دەسـتبـەخـەنـە
نـازانن بـەشـەر مایـەی بـە شـەڕە
سروشـتی ئـەسلیی تـەشـقەڵـەوە گـەڕە
لـە ئـادەمـەوە دوو بـرای هاوپـشت
لە سەر هەوای نەفس ئەویان ئەوی کوشت
خـۆ براکـانی یوسـفیش هـەروا
تێکـرا لـە نـەسلی پێغـەمبـەری خـوا
لـە نـاو خۆیانـا کـەوتنـە تـەدبـیر
ئـەو فریـشتەیـان هاویـشتە نـاویر
ئێـستا ئـەم نـەسلەی کـە لـە ئـەزەلـدا
هاتوونـەخـوارێ بـە شـەڕو هـەڵـدا
بـێ ترسـی دارو جـەزای حکوومـەت
چـۆن دادەنیـشن بـە عـارو حورمـەت؟
هـەرخـوا ناسیونیو شـەرعـی پێغـەمـەر
کە خستوونیە ژێر ئەمری (اولو الامر)

خـوا هـەر پیـاوێکی کـەوا نـاردووە
ئێـشێکی گـەلی پـێ سـپاردووە
هەنـدێ بۆ ئەوەی ڕێی چاک بنوێنن
لـە زۆردار تۆڵـەی هـەژار بستێنن
هـەنـدێکیش ناویـان پێغـەمبـەر بـووە
فـەرمـوودەی خوایـان بـۆ ڕەهبـەر بـووە
بـە زوبـانی لـووس، وەعزیـان داداوە
هـەر قـسە بـووە، باویـان نـەمـاوە
کـە زانیویانـە قـوەتیـان نیـیـە
وتوویانـە ئـەم درۆیـە چییـە
هەندێکیان کوشتوون، هەندێ هـەڵاتـوون
بـە ئاسمانـا، بـە تـرس سـەرکـەوتـوون
تـا ئایـەی (قتـال) نـەهاتـە خـوارێ
پێغـەمبـەریـش خـۆی ئـەکوتایـە غـارێ
دوایـی بـە شـیری (عومـەر) و (عـەلی)
هاتینـە سـەر ڕێ، پێـی بـووین بـە (وەلی)
ئێـستا ئـەو شـیرە ژەنگـی هێنـاوە
تیـژیو بڕشـتی کـۆنی نـەمـاوە
هەرچیش هـەڵدەسێ لـە ئەبنای زەمان
ئیـسلامیەتی کـردووە بـە قـەڵغان
خوایـەا دیانـەت زۆر کـزە لێـرە
محـەمـەدیکـی مـەهـدی بنێـرە

تا گوێت گران بێ باری خەم سووکە
چاو لە لووس ئەکەس قینت لە تووکە
پیرێژنی چەرخ بە نووکەنووکە
هەزار مێردی ناشت هێشتا هەر بووکە
هەزاری سوارەو ئێمە ئەیخوازین
بەو ڕەنگەیش هێشتا ئاواتەخوازین
ئەوەی بۆ ژنی بەدخوو بەخەمە
ناویان لێناوە بە (مامە حەمە)
ئەگەر خوا ئەمەی وا داناناییە
ئەشیا هیچ کەسێ تێدا نەمایە
خوا شەیتانێکی بۆ دروست کردین
وردو درشتی لە خشتە بردین
ئەو کە باوکمانی وا هەلفریواند
لەو شوێنە خۆشەی بە فێڵ دەرپەڕاند
ئێمە لە باوکمان دیارە زیاتر نین
ئەو پێغەمبەر بوو، خۆ ئێمە ئۆمین
مەگەر کەرەمی خوامان لە سەر بێ
کە تەفرەی شەیتان وا بەخەتەر بێ
ئەگینە کە ئەو لە ڕێمان لادا
هیوای لای خوامان ئەدا بە بادا
ئەم بەاکرداریو یەکتر کوشتە
فێتی شەیتانە، کەوا دوژمنە

شــەوگــاری پــایز نــەئــەچــووە ســەر
ڕۆژ نـەئـەبـووەوە، مـەگـەر بـە (پۆکـەر)
ڕوونــاکی کــەمو تــاریکی زۆر بـــوو
دەســـتەی ... دەســـتی پـــڕ زۆر بـــوو
... (ســەنــدەڵــقو) هــەڵـــیەپـەڕانــدن
(تــەگــەو بــەران)ی لیکیــەپـەڕانــدن
ڕمــەڕم (ڕم)یـــان ئـــەدا لـــە ســـەرا
وەختــەبــوو ســەرا، بــڕمی بــە ســەرا
(بلـوێری شــەیتـان) کـەوتبـوو مـەقـام
(ســێ‌پێــی) ڕەقـسین پێــی ســێ قایمقـام!
تــاکوو (پــەڵــە)ی‌دا پــەلی دیــوانی
پــەلی دێوانـەی پـەل کـرد ڕای‌هـانی
نــەورۆز شــەوو ڕۆژ بــوو بــە مـــساوی
نــووری ڕۆژلای بــرد، مـــسای مـــساوی
بــارانی نیـــسان، ڕەحمـــەتی ڕەحمـــان
نوقتـەی زەحمـەتی کڕانـد لـە سـەرمان
ئیتــر حــەفلــەیــەو شــادی ئیــستیعراز
بەرخی (حـەمـەلیـان) سـەربڕی سـەرباز
سەرۆکی نائیب سەر سەرەو کێش هات
هاتمانـە بـەخێـر، بـە سـەر سـەردان هـات
مــاوەتــەوە ســـەر تــەنهــا ئاواتـــێ
(بـاوەگـوڕ گـوڕ)یـش کوڕێکمـان باتـێ

هەموو کارێک بە ئەندازە بێ
جزدانی خولقت بە شیرازە بێ
زۆرت چنگ کەوێ‌و کەمی ببەخشی
چاویان لەدوایە دوایی ئەلەخشی
کەمت بێ‌و بیدەی زۆر قەرزدار ئەبی
کە قەرزداریش بی شەرمەزار ئەبی
خۆت بەدناو مەکە بە بردەی باری
لای خوایش بەرمەدە بە ستەمکاری
سەد چاکەت بێ ئەروا بە بایە
برینێکی دڵ ساڕێژی نایە
هەتا ئەتوانی لادە لە دیوان
دیوانە نەبی وەک دیوان دیوان
هیچکەس بە مەعاش دەوڵەمەند نابێ
سا مەگەر گوردی بەرتیلی تیا بێ
بەرتیلیش مایەی گرو پفێکە
ئەنجامی هەردوو دنیای تفێکە
نانو دۆیەک و دڵێکی ڕەحەت
نەک ترس‌و خەمی پادشای سەرتەخت
چونکوو هەردوولا ڕێیان ئەولایە
هیچ نابەی لەگەڵ خۆت لەم دونیایە
ئەم واتەیەمان ناچەسپێتە دڵ
ئاواتە خوازی ئەبەینە ژێر گڵ

ئــەوانــەی کــە وا خۆیــان ناســیوە
(ئیـدمان)یـان دیـوە لـەم دیـوەو دیـوە
کاریــک بــزانن پێیــان نــاکرێ
نایگرنــە ئـەستۆ، گـەرچی بـە کـرێ
هیـوایش ئـەبینم کـە تێ‌هـەڵچۆیە
پـەلامـار ئـەدا بـە دەنکـە جۆیـە
کە کـەوتـە سـەر ئیش ئـەوسا ئـەزانێ
ئـەو بـارەی گرتیـە ئـەستۆ نایتوانێ
بـەلام فایـدەی چـی مـەشکە دڕاوە
کــاتێکی زانی دۆکـــەی ڕژاوە
بۆیــە پێــشینان وایــان دانــاوە
ناســینی ڕەش و ســپی بــە ئــاوە
ئێستا دەرویکـە دوو چـشت بـە کـارە
بـۆ خـۆ چـەسپاندن، ڕەجایـەو پـارە
بـا لێـرەیـش نـەبێ ئـەم فروفێـڵە
لـە سـەرچـاوەوە ئـاوەکـە لێـڵە
لـە (گونیـە)دا پێـی لاوان ئـەبـەستن
پێشیان ئـەڵێن: (دەی) ڕاکـەن مـەوەستن
ئاخ پیـاوی خۆیـان بـۆ ئیش نـەدەنارد
بۆ ئیش هەر پیاوی خۆیان هـەڵدەبژارد
(ســوریەو زەعـیم) کاریــان تــەواوە
چـارەی ئیسلاحیان بـە سـوێند دانـاوە

هـەرچـی بـەشـەرە و گیـانی لـەبـەرە
لـە سـەر سـەفـەرەو ڕێگـەی لـەبـەرە
سـەیـریش ئـەمـەیـە کـە هاتـە جیهـان
ڕووتو قـووت کـز بـێ ئـاوو بـێ نـان
کـە دیـت هـیچ لـەگـەڵ خۆیـا نایێنـێ
کـە ئـەشـڕوا نایـا لێـی جـێ ئـەمێنـێ
ئیتـر لـەو ڕۆژەی فـام ئـەکاتـەوە
ئـەچـەوسـێتەوە، بـە نـەهاتـەوە
هـەموویـشی دەردی دیـزەڕەشـیەتی
تـا دەمـرێ هـەوڵـی خـواردن بـەشـیەتی
چونکـوو برسـێتی چـاری نـەکـراوە
کـە هیچـی نـەخـوارد هێـزی نـەمـاوە
بـەرگ و پـێلاوو هـەوای نـەفـسانی
نـەیـشبێ چـارێکی هـەیـە ئـەتـوانی
بـەلام نـەخـواردن بـۆ کـەس نـەلـواوە
ئاوێکـە ڕۆژی ئـەزەل ڕژاوە
ئـەمـەنـدەی هـەیـە قـەناعـەتکـاری
واسـێتەیێکـە بـۆ سـەبـەبکـاری
ئـەویـش یـەگانـە چـارەی بـە دینـە
ئـایینی ئیـسلام بـۆ نـەفـسڵ پـەرژینـە
ئـەخلاقـیش بـە دیـن دێتـە ڕێـی چاکـە
داخـەکـەم لێـلە ئـەو ئـاوە پاکـە

ڕێــی دڵو زوبــان هێجگـــار گــوڕاوە
ئاشـــنایەتییـــان لـــە لا نـــەمـــاوە
ئەویان بوو بە قیر، ئەوی‌تر وەک شیر
خزمایـــەتییـــان نایـــەتـــەوە بـــیر
دڵ عـــەهـــدو وەفـــای لـــە لا نـــەمـــاوە
زوبـــان بـــۆ درۆ تـــەڕو پـــاراوە
ئـــەمـــە سیاســـەت وای بـــەســـەرهێنـــان
دیانـەتیـان ئاشـت لـە (گـردی سـەیـوان)
ئـــەگینـــە شـــەرتـــێ ئـــایین ئـــەیـــەوێ
دڵو زوبانمـان بـە جـووت یـەک کـەوێ
هـەرچـی زوبـانی ئـەیـڵێ بـە دڵ بـێ
نەک لە لای خـوداو بەنـدە خـەجـڵ بێ
موسوڵمان لەگەڵ یەک هام‌حاڵ ئەبوو
یـەکێکیـان بـەسـەر (دە)دا زاڵ ئـەبـوو
ئێستا کـە لـەگـەڵ یـەک درۆئـەکـەن
حەوتیان بۆ جووێک سەر فرۆ ئەکەن
ئـــەم تـــەجروبـــەیـــە هـــی هـــزار ساڵــە
نـەسـرەت بـە دینـە، نـەوەک بـە ماڵـە
سیاســـەت بـــازی لـــە ئێمـــە نایـــە
ســـەدهـــەزار چاڵـــی نـــەدیـــدەی تیایـــە
دینی ئیسلام بوو ئێمەی لە سەر بووین
بـــەوە نـــائیلی فـــەتـــحو زەفـــەر بـــووین

ئەو کەسەی کە خووی خۆی لە لا خۆشە
بــا خـــراپیش بـــێ، نـــایگۆڕێ بۆشـــە
زۆرتـر خـووی خـراپ کـە بـاو ئـەسێنێ
وا لـــە پیـــاو ئـــەکـــا چـــاری نامێنـــێ
هـی ئـەوتـۆ هـەیـە بـە چاولـێ کـەری
هـەرچـی هاتـە پـێش ئـەیداتـە بـەری
ئـەمــەوێ ڕۆژێ هــەر بـۆ تـەجـرەبـە
لە شوێنێ تووشی چوار پێنج کەس ببە
بـــڵێ: کوڕینـــە وا لـــەو مزگـــەوتـــە
بـــانگی‌داو نـــوێژی بـنـەجـــەماعـــەتـــە
وەرن بـــا بچـــین، بـــزانین کـــێ دێ؟
دیـــارە کـــە هیچیـــان ڕووناکـــەنـــە وێ
ئینجـــا بـــڵێ: ئـــای کوڕینـــە وەرن
تیاتـــرو هـــاتووە، کـــچ هـــەڵـــدەپـــەڕن
سـنگ‌و قوڵـی ڕووت، گـۆرانی ئـەڵـێن
(ویزیتە)یـش هـەیـە بێ (ئینتـر)ەو بـەڵـێن
ئـەوسـا بـڕوانن چـەنـدی لـە شـوێنە
وای لـێ هـاتووە ئـەم ڕێ‌و ئـەم شـوێنە
خـۆم لـە بیرمـە پیـاوی داویـن‌پـیس
ئەکەوتە بەر (حەد) ئەیان‌کوشت بە لیس
ژنـیش خـۆڵ‌و دۆی ئـەکـرا بـەسـەرا
شـار بـەدەر ئـەکـرا بـە چـەپـڵەو هـەرا

ئەهلی فەن ئەڵێن کە گەرمای هاوین
تاوی هەتاوە ئەیدا لە زەمین
ڕۆژ، ساڵێک لە ناو دوازدە بورجایە
سیانی سەرمایە و سیانی گەرمایە
کە زەمین لە ڕۆژ نزیک کەوتەوە
گڕ بەردەبێتە کوورەی نەوتەوە
ئەمە وادیارە زۆر چاک زانراوە
خەتی دەورەیە بۆ ڕۆژ کێشراوە
بەڵام ئەهلی حاڵ باوەڕیان وایە
جەهەنەم لەناو قوڕگی مارایە
ئەو مارە ناویان ناوە (غاشیە)
هەناسەیێکی (نار حامیە)
کە ئەو هەناسە ئەدا بە جارێ
تینی ئاگری لە دەم ئەبارێ
گەرمای هاوینان هەناسەی ئەوە
ترسی سووتانی جەهەنەم لەوە
ئەمە یادێکە خۆفی خوای تیایە
هەموو ژیانی مەرگی لەدوایە
دوای ئەوەی کە وا گیانمان ئەکێشرێ
لەلا خراپەو چاکە ئەکێشرێ
ئەگەر خراپەت بووبێ بۆ بەشەر
فڕێت ئەدەنە ناو ئاگری (سەقەر)

زک تـیرم کـاری دەسـتی ماندوومـە
تـۆوی عیـزەتی نـەفـسە چاندوومـە
ئـەو چـاوە بیـرە کـە ئـەیبڕیـە دەسـت
تـەماع ماریکـە پێـی نامووسـی گـەست
حیکمەت فرۆش بی بێقەدەر ئـەبێ پێی
شەرت ئەوەتە خۆت وابی کە ئەیلێی
بـێ گـوزەرانی دەردێ هائیلـە
نوقتـەی نـەگبـەتـە بـۆ سـەر عائیلـە
کـە منداڵـەکـەت لـە برسـا ئـەگـری
ئیتـر نـازانی چ ڕێـەک ئـەگـری
نـەبـوونی دەسـتی شێرگیر ئـەبەستێ
ماکینـەیـش بـەنـزین نـەبـێ ئـەوەستێ
کـەم دەستی ئـەگـەر هـەوڵـی تێـدابێ
(عوسـر)ێکـە ئـەبی (یوسـر)ی لـە دوابێ
دەردی گـرانی ئینـسان حـەسـەدە
فـەرەحـی نـادا بـە دڵ، زۆر بـەدە
بـەغیـل بیـشیێ دایم غـەمبـارە
چونکـوو حـەسوودی لـە سـەر دڵ بـارە
ئـەو کـەسـەی دڵو دەروونی پاکـە
خەڵک خۆشی ئەوێ، بۆ خۆیشی چاکـە
ئـەمانـە هـەمـووی کـە دادی خوایـە
هـەر قـەناعـەتـە خێـری لـە دوایـە

ڕابواردنمـــان هــــەر بــــە قومـــارە
قومارســـەریـــشی بیـــڕی هـــەر مـــارە
هـــەمـــوو حـــەرامـــێ زەوقێکـــی تیایـــە
هـــــەر قوماربـــازە دوایـــی ڕســـوایە
ئـافرەتێکـی جـوان حـەزی لـێ ئـەکـەی
عـەشـقو زەوقێکـی تیایـە، تێـی دەگـەی
هـیچ نـەبـێ لـە دوای وەسـڵ تێـر ئـەبـێ
ئەم شەویش نانوێ، تا بـۆی کـوێر ئـەبـێ
ئەم خەڵکە لەگەڵ یـەک دۆسـت و یـارە
ئاموشـۆو ڕەفتیـان، لـە لای یـەک دیـارە
(ئـەنگـاژە)ی قومـار کـە یـاری نـەبـوو
جوولـەجوولـێتی لـە پـڕ بـۆی دەرچـوو
زۆریـشمان هـەیـە هێنـدە (ئـەحمـەق)ین
نـازانین، دۆسـت نـین، بـۆ قومـار شـەقـین
(خومـــار) و (قومـــار) جووتـــە بـــوارە
ڕەشـــــیو ســــپێتی تێــــدا دیــــارە
بـەلام بـۆ ئـەهلـی مـەراق هێنـد خۆشـە
بۆ شـەویـک هـەرچیـت هـەیـە، بیفرۆشـە
هەرچیم دەست ئەکەوت ئـەمدایە کایـە
ئـــەیـانگوت (پۆکـــەر) زەعیمـــی تیایـــە
وەک (حوسنی زەعیم) مارشاڵ جۆکەر بووم
کە پۆکـەر نـەما، ڕوانـیم (نۆکـەر) بـووم

زۆر کەس ئەبینی لە گیان بێزارە
کە سەری ئێشا، دەم بە هاوارە
تا ئەچینە خاک هەولی ژیانمانە
هیچ ناشلێن ئەجەل کە کەمینمانە
گۆڕەوشار نوقتەی غافڵ لێک ئەدا
ئەیکا بە عاقڵ ئەوسا لەویدا
بەڵام فایدەی چی ناگەڕێتەوە
دنیا بە تەنیا لەو ئەبڕێتەوە
بە خواجەیان گوت: قیامەت کەیە؟
وتی: کە مردم، مەحشەر ئەوەیە
ئەڵێن: فەلەستین لە دەست حەوت دەوڵەت
چۆن وا بە ئاسان دەست جوولەکە کەوت؟
وتیان لە پێشدا قووەتی ئیمان
ئەو فەلەستینەی دا بە موسوڵمان
ئەوانیش چاویان لە موسوڵمان کرد
بە عەزم و ئیمان فەلەستینیان گرت
ئەم ئاڵو گۆڕەی موسوڵمان و جوو
بە ئیستیغفارێک وەرگەڕا، تێکچوو
گەڕاینەوە سەر جیهادو ئیمان
هیچ کەس لە گەڵمان نایێتە مەیدان
ڕێی ڕاست ئەمەیە گەر ڕاستت ئەوێ
کە دیوار ڕووخا، بانیش ئەکەوێ

چەقۆی (مالووم)و كێردەكەی شەیتان
تا خوێن برێژن، تیژن، بێ (هەسان)
زۆرتر لە ڕۆژی موبارەكدایە
ئەم پیاو كوشتنەو شەڕو هەرایە
ماتەمەی گەورەی نۆزدەی ڕەمەزان
برینداركرا كە شێری یەزدان
(عەلی) (لافتی)ی (بەدر)و (حونەین)بوو
هەم بابی عیلمو بابی (حوسەین)بوو
ئێشی برینی ئەو هێشتا ماوە
برین لە لەشی ئیمان كراوە
ئەمە تەقدیری ئەزەلیی خوایە
لەولاوە دەستی شەیتانی تیایە
ئەمە ئەساسی دەوری جیهانە
كە نەڵێن كەسی تیا شادمانە
لەلایێكەوە پیاو پیاو ئەكوژێ
مایشەوە برا خوێنی ئەمژێ
دوێنێ (شێخ غەزبان) لە حیللە هەروا
برای خۆی كوشتی بە نای ناڕەوا
خۆیو كوڕێكیو ژنو منداڵی
كوشتو ئاگری بەردایەماڵی
ئیرسی (قابیلە) پێمان بڕاوە
بە دیموقراتی كارمان تەواوە

فـەنـدو فێـڵێکیوای هـەیـە شـەیتـان
لـە کـەتـنو پـەتـنی تێتاگـا ئینـسان
(چۆلـەکـە)یێکـی شـوان خـەڵـەتینـە
ئـەخاتـە پـێش شـوان، هـا بگـرەو بێنـە
وا لـە بـەردەمیـا (قونـەی) بـۆ ئـەکـا
هـا لێـرەو لـەوێ، گاڵـتەی پـێ دەکـا
دەسـتی بـۆ دەبـا ئـەو هـەڵـنافڕێ
بـە قونـە نـەختـێ، لێـی تێئـەپـەڕێ
بـەو ڕەنگـە هـەتـا دووریـەخاتـەوە
(ڕانی) لـە بـیرو هـۆش ئـەباتـەوە
لـەولاوە گـورگیش وا لـە کـەمینـدا
بـۆ هـەل دەگـەڕێ، لـە سـەرزەمینـدا
کـە زانی وا شـوان ڕانی لـێ گـوم بـوو
پـەلامـاریدا، لـە مێگـەل بـەربـوو
مـەڕ ئـەباڕێنـێو گـورگ ئـەیفـڕێنێ
شـەیتـان پیشەی خـۆی وا بـەجـێ دێنـێ
شـوانێ کـە ڕانی پـێ سـپێرراوە
شـەرتـە شوانیـشی خـۆی پـێ دراوە
بـۆ پـاروێ گۆشتی چۆلـەکـەی هـەژار
ڕان بە جێدێڵێ بۆ گـورگی خوێنخـوار
کاربـەدسـتێکە کـە بـۆ قرۆشـێ
بـە تـەفـرەی شـەیتـان میللـەت دەفرۆشـێ

گـــوێ لـــە پـــیرانو بـــاپیران بگـــرن
لـە هـەر خـەسـلوێ پـەنـدێ وەرگـرن
دەســـتێ نـــەتـــوانی بـــە زۆر بیبـــڕی
ئـەبـێ مـاچی کـەی، بـە چـاو بیـسڕی
ئـەگـەر (تـەناسـوخ) ئـەسـلی ببوایـە
بهاتنایـــەوە ســـەر ئـــەم دنیایـــە
ئـەشـیا زەرەرمـان لـە هـەرچـی دیبـوو
بـۆی نـەچووینایـە، هـەروا زووبـەزوو
بـــەلام بنیـــادەم هێنـــدە لاســـارە
گـوێ ناداتـە ئـەم تـەجروبـەو کـارە
خـۆ نـەخـوازەلا، ئێمـەی خـۆش بـاوەڕ
کـە بـۆ گـەورەکـان بـووین بـە بـارەبـەر
چۆنمـان لـێ خـوڕن ئـەو ڕێیـە ئـەگـرین
دوایی هـەر خۆمـان بـۆ خۆمـان ئـەگـرین
خۆ ئەدەین بە کوشت گشتمان بـەرەودوا
ئـەڵێن: بـە دەردی خـۆی مـرد، بـا بـڕوا
بە خەنجەر چووینە سـەر سوپای دوژمـن
پێیـان ئـەگـوتین: (بـە کۆمـەڵ بمـرن)
لەوەیش ڕزگار بووین، دیسان نەسرەوتین
لـە جـاران زۆرتـر، ڕەدوویـان کـەوتـین
وا (بـــڕووخێ)یـــشمان تـــاقی کـــردەوە
بـەس بـێ ئیتـر ئـەم پیـشەو کـردەوە

کاری بۆ ناکرێ دەستی بێ پەنجە
ماڵداری بێدۆست، بە خەم و ڕەنجە
قالب‌و قیافەت چ دادێک ئەدا
سەیرکە وەلەکێک حوستر یخ ئەدا
لە سەر ئیشێک بێ‌و دڵێک بشکێنی
لێت ئەسێنەوەو دۆش دائەمێنێ
کە بەرامبەری دوژمنت نووستی
بە هیوا مەبە کە ساغ هەڵدەستی
ئەو خەوت خۆشە کە بێ دوژمن بی
نەک لە ترسانا لە کون‌و قوژبن بی
کە تۆ بە خەیاڵ زۆر بەرز بفڕی
کە کەوتی پەتۆ نابەی ئەمری
هەرچەند بە چنگ‌و گورج‌و چالاک بی
نابێ لە مەکری فەلەک بێ باک بی
چاری گوزەران بەرچاو تیرییە
دۆست پەیدا کردن، بە چاودێرییە
ئەوەی کە ئەتبێ‌و لێی ئەدەی بە خەڵک
بە هەردوو دونیا بۆت ئەبێ بە کەڵک
ئەوی خۆی ئەیخواو هەر بە تەنیایە
لە بین ئەگیرێ، چاوی لە دوایە
خۆ هەرچۆنی بێ، هەر ئەبڕێتەوە
کەواتە، وابکە بێتە ڕێتەوە

خــــوا دەســــــتووریکی دادی دانــــاوە
ئەوی کـە کوشـتی، ئـەویـش کـوژراوە
گـەورەیـی خۆشـە، خـوا بیـدا بـە پیـاو
بــەلام نــەک لــە پــڕ هاتبیتــە نــاو
چونکـوو لـە پـڕێ کـە بـوو لـە کـوڕێ
زوو بـایی ئـەبـێ، کـەلـکی ئـەبـڕێ
ئەو بایی‌بوونەیش، هـەر خواستی خوایـە
(ان الانــــسان لیطغــــی)وایـــــە
غورروور بوو، (حوسنی زەعیمی) فەوتانـد
بـایی بـوو، دڵـی زۆر کـەسـی ڕەنجانـد
بەلام ئەو خـوێنی کـەسـی‌وای نەڕشـت
هێجگار (موحسین)یان بە ناڕەوا کوشت
ئـــەم کـــارە لکـــی لـــێ ئـــەبێتـــەوە
هـــــەروا بـــــە ئاســـــان نابڕێتـــــەوە
هــەویـری فیتنــە زۆر ئــاو ئـەکێـشێ
دوژمــــنی نــــاوخۆ ڕەگ دەردەکێـــشێ
کـە (ئەهلی سەلیب) هاتنە فەلەستین
ئینگلیـزو فـەڕەنـگ، لێـک کـەوتنـە قـین
بۆ (سەلاحەدین) فرستەت پەیدا بوو
ئــەگینــە دونیــای لــێ خرۆشـــابوو
خـوا لـە گـەردشـی عـەسکەرو فـەقێ
بمانپیـــارێزێ و بۆمبـــا نـــەتـــەقـــی

ئەوەی لە لای تۆ زەمی دۆستی کرد
بە بێوفایی ئابڕووی خۆی برد
بە دزیان نوقتە ئەچێتە سەر (بێ)ی
ئاخری زیانی زوبان دێتە ڕێی
کەس ناکەسیش بێ، لێت نابێتەوە
تفی بەرەو با ڕیش ئەگرێتەوە
ئەوی بێبەشە لە عارو ناموس
هەر لە خۆیەوە ئەبێ بە (جاسووس)
ئەوی نەزانی کە کوڕی کێیە
لە گەڵیا مەچۆ، بۆ هەموو جێیە
عیلمی قیافەت بکەی بە ڕەهبەر
ڕێی پەشیمانیت هیچ نایێتە بەر
گەنمی ئادەمین هەرچەند هاڕاوین
ئاردێکین بە ناو دڕکا چێنراوین
پیاوی بەد ئەخلاق هەتا بخوێنێ
شەیتانەتەکەی شیددەت ئەسێنێ
خوێندن خولقی چاک بەهرە دەردەخا
ئەخلاقیش خوێندن بنج بەستی ئەکا
هاوین پایز هەر ڕەشەبایە
بۆیە ئەم شارە کوێری زۆر تیایە
چاوساغی کوێریش، هێند کەوتۆتە ناو
زۆر کەس ناچارن بە بەستنەوەی چاو

هەندێ پیشەی من لەگەڵ خەڵک جوێیە
خۆش گوزەرانیم زانی لە کوێیە
من ئەگەر ڕاست بێ، پیرێکی ژیر بم
نابێ لە تانەی دوژمن دڵگیر بم
ئەوی پیم ئەڵێ ئەگەر بێ و وابێ
نەسیحەتێکە ماڵی ئاوا بێ
ئەبێ ئەو خولقە خراپەم چاک کەم
خۆم لە توانجی بەدگۆ بێ باک کەم
کاتێ لە خۆما نەقسم نەمێنێ
کردەوەی چاکم لای خەڵک ئەنوێنێ
خۆ ئەگەر تانەی دوژمن درۆ بێ
با ئەو بەدناو بێ و هەر ڕەنجەڕۆ بێ
ئەوسا بۆ منیش ئەبێ بە عیبرەت
بە درۆ لە کەس ناکەومە غەیبەت
بەلام کە وابم لێرە هەڵناکەم
زەحمەت بێ غەیبەت ڕەفیق پەیدا کەم
چارەی غەیبەتمان بە (قومار) ئەکرد
پارەمان نەما، وا دەرمان نەبرد
ئێستا بە ناچار وەک ئەحمەد حەیتە
ئەکەوینە سەر ڕێگای ئەم بەیتە
قوماران نەکەن، قورئان دەخوێنم
بە درۆ خۆم وەک عابید دەنوێنم

خـــووێکی بــەدە بــۆ فــەرو مایــە
شــەڕ بــە کۆنــەقــین دێنــەوە کایــە
بیــستوومە ئــەڵــێن قــین ژەنگــی دڵــە
دڵ کە ژەنگی گرت بۆ شەڕ بە کوڵە
لاموایــە ئــەوەی کــە ڕەق هــەڵــگرە
لــە دوژمنــەکــەی نــارەحــەتتــرە
ئەیچێنێتــە دڵ کــەی بــۆی هــەڵــکەوێ
دوژمــن بدانــە بــەر خــەنجــەر شــەوێ
هــەر بــەو داخــەوە ســرەوتی نابــێ
بــە قورگیــا ناچــێ نــانو کــەبابــێ
موسوڵــمانی ڕاســت ئــەوەی زۆر چاکــە
کــە لــێبــوورد ئیتــر دەروونی پاکــە
بــەڵام لــە پیــاوی سپــڵە مــەبــوورە
چونکــوو بــەدنمــەک لــە وەفــا دوورە
ئــەگــەر چاکــەت کــرد لــەگــەڵ ناپاکــا
خراپــە ئــەکــەری لــەگــەڵ پیاوچاکــا
بــەڵام ئــەم چــاکو خــراپ ناسینە
خــراوەتــە نــاو لوولــەی مــەســینە
هــی ئــەوتــۆ هــەیــە کاتــێ ئــەیناســی
کــە لــە کــەمــەنــدی فێــڵیا بتاســی
بەڵام تــۆ چــاک بــەو لــەمــان مــەپرســە
بــڵێ: (بــەد بــە خــوا) ئیتــر مــەترســە

پـەڕەی تـەقویمێـک کـە هـەڵـیەپچـڕێ
ڕۆژێـک لـە عـومری خـۆت دائـەدڕی
پـارەی مـەعاشـت کـە لـە دەسـت بـبـڕێ
هـەولـی ئـەوەتـە زوو مانـگ تێپـەڕێ
نـازانی کــە ئــەو مانــگ‌و ڕۆژانــە
عـومری چـەنـد هـەزار هـەزار ئینـسانە
ئەو عـومرەی ئـەمڕۆ کـە لێـی بێـزاری
بـــۆی دەکـــەویتـــە شـــیوەن‌و زاری
بـەڵام فایـدەی چـی بـۆت نایـەتـەوە
لێـت تـۆرا ئیتـر ئاشـت نایێتـەوە
تـیر کـە تـرازاو دەرچـوو لـە کـەوان
نایێتـــەوە بـــە ئامـــان‌و زەمـــان
عـــومر بـــە کـــورتی‌و دریـــژی نییـــە
هونـەر بـە گـورجی‌و زۆربێـژی نییـە
عـومرێکی کـەم و بـەخێـرو خۆشـحاڵ
خۆشترە لە عـومری دووسـەد ساڵـی تاڵ
کـە سـەرمای زسـتان هـەڵـی چۆقانـدین
قـەدری بـێ‌بـەرگیـی هـاوین ئـەزانـین
کاتـێ قـەدری دان کـە لات ئـەنوێنـێ
دانی لاعیـــدە پووکـــت بێـــشێنێ
حەسرەتی عومری ڕابوردوویش بۆخۆی
دەردێکـە زیـاتر خـەمـی پـی دەخـۆی

دەوری زەمانـــــە وەهـــــا گــــــۆڕاوە
یــــاریی پێــــشوومان مــــۆدەی نــــەماوە
یاریی ڕۆژ جۆیَ بوو، کوڕ گەلیش بە شەو
بەزمو ئاهەنگ بوو تادەکەوتنە خەو
فنجـــانێن، گــــەنم گــــەنم، مــــشعەران
ڕێوی چوو لەگەڵ سیخورمە لێدان
ڕۆژیش شەڕەتۆپ بە دووبەرەکی
کە ئەیشهاتنەوە شەڕەگەڕەکیێ
کەوشەکو، یەکەوحەیزەران باو بوو
بە بابی بابی کەر خوا پێداو بوو
کە ئەیانپرسی کەر سوار بێ یا سوار؟
بیوتایە کەرا سوار ئەهاتە خوار
وەک ئێستا سواری ئەدرایە کەر
بەلام دەورێکیان ئەئەبردەسەر
قەلەمرداریش وەک ئێستە دوونان
بە تەرووشکی ئەبوون بە چوار نان
ئەوسا ئەیانگوت نادان پەسەندە
دانا بە پارە ئەگا بە بەندە
گــــــرو پفێکــــــە ئــــــاگری دزان
دوایی کە گیران ئەکەونە زیندان
کەچی درۆ بوو ئەو تەسەللایە
دزو پـــــارەدار لــــــە بــــــرەودایـــــە

شـەیتـان وا لـە سـەر کێـوی ئـارارات
بانگ ئەکا ئۆخەی وا ڕۆژی من هات
دەرسـێکی نـەوەی ئـادەمـم دادا
عـومری یـەکـتـری بـدەن بـە بـادا
قونبولـەی زەڕیـەم پـێ ئیجـاد کـردن
باشـە بـۆ یـەکتـر پـێ لـە نـاو بـردن
کـە لـەگـەڵ زەڕی ئـەو جاشـەکـەرە
ئـەڕوانی شـارێک ژێـرەوەزبـەرە
ئـەڵـێن لای خـواوە غـەزەب ببـارێ
(قـاروون) بـەئـەرزدا ئـەباتـە خـوارێ
ئەو یەک قاروونی دۆستی منی کوشت
من دونیاکەی ئەو ئەکەم بەروپشت
عالەم بە ملیۆن تەفرەی من ئەخوا
تـەرەفـداری مـن زۆرتـرە لـە خـوا
ئـەو ڕزقیـان ئـەداو بـەخێویـان ئـەکـا
وا بـە قـسەی مـن چـوون بـە گژیـەکـا
ئـەو شـێخو مـەلا دێنێتـە ڕووی کـار
من ئـەهلـی فـەنیـان لـێ ئـەخـەمـە کـار
تف لەوەی کە وا بە تەفرەی شەیتان
وا بـە جـارێ قـڕ ئـەخاتـە ئینـسان
نـاوی سـەگ لـەوان بـە چـاکتر بـەرە
سـەگ لـەوان گـەلـێ بـێزەرەرتـرە

دراوســێش زەڕیــەی دەنگــی دایــەوە
هەر تەنها (ئینگلیز) بێ دەنگ مایەوە
تــــەمــــەو بارانــــەو ئاگربارانــــە
بارانــەی کوشــتار بــۆ هــەزارانــە
(ورچیش) لە بەشەر خۆی کردووە بە شێر
بــە نیــوەی دنیــا، چــاوی نابــێ تێــر
سا (ئەمەریکا)ی لە سەر نەبوایە
با لە (قاریات)دا وا گیر بمایە
لە (مازوری)دا تیلا بە دەست بوو
لە ناو زۆنگاودا گیرۆدەو پەست بوو
کــە تــۆ یاریــدەی زاڵــمێکت دا
دوایــی چــەپۆکــت بــەســەرا ئــەدا
لە خۆیایی بوون، کەوتنی لەدوایە
سەیری (هیتلەر) کەن، دنیاکە وایە
بــەشــەر تاقــەتی شــەڕی نــەمــاوە
تا چاو کار ئەکا، دنیا خوێناوە
نــازانم مــردن بــۆچ وا ئاســانە؟
بەرەوپیری مەرگ شایی‌و سەیرانە
هەر دینی ئیسلام ڕێی سەلامەتە
(لا تلقوا...) ئەمری خوایەو ئایەتە
من چیم لەمانە؟ هەر پۆکەر خۆشە
نامپەرژێتە سەر ئەم واتەی بۆشە

دەوری هات، دۆستت لە دەورت زۆرە
بە (نەهات) هاتنی خزمیشت زۆرە
تۆ توورە مەبە، دنیاکە وایە
وەک (سەعدی) وتی: نان بۆ کەوایە
جاران ئەم کوردە هێند بەوەفا بوو
دزیشیان قەدری وەفای لە لا بوو
دز چووبوە ماڵێک لە کووپەیێکا
خوێی دیبوو کە خوێیش لە شەکر ئەکا
کە لێی چەشتبوو زانیبووی خوێیە
ئەڵێ: (نمەکم کردن) لەو جێیە
هەرچی دزیبووی، دای ئەنێتەوە
لە (بەدنمەکی) ئەسڵەمێتەوە
ئێستا کە پارووت کرد بەدمیەوە
پەنجەیشت ئەخوا، هەر بەدەمیەوە
تۆ تێری ئەکەی لە نانو کەرە
ئەو کە تێری خوارد، پێت ئەڵێ کەرە
من شەوێکیان خۆم ئەمەم گوێ لێبوو
تاریک بوو یەکێ کە لە سەر ڕێ بوو
ئەیگوت ئەم کەرە بۆچی وا دەکا
ئەم هەموو چشتە چۆن پەیدا ئەکا
هەیشە کە ئەڵێی سەروماڵییە
ئەو کەماڵەیشیان، لە کە ماڵییە

هـــەر داریٚ لقـــی زۆر لـــیٚ بێتـــەوە
ئیتـــر ئـــەوەنـــدە بـــەرز نابێتـــەوە
ڕووبـاریش جۆگـەی زۆری لـیٚبـووەوە
گـــورەی نامێنـــیٚ لـــە پـــڕ چـــووەوە
ولاتێـــک حیـــزب‌و میـــزبی تێکـــەویٚ
هەرچی دەستی بوو، بەشی خۆیٚ ئەویٚ
دووبـــەرەکـــانی ئێلێکـــی فـــەوتانـــد
سەودای سەرکاری زۆر دڵـی ڕەنجانـد
زۆری‌وا هـــەیـــە خـــۆی خـــۆی ناناســـیٚ
خـۆی هـەڵـدەکێـشیٚ پـڕ بـە کراسـیٚ
خـــۆی لـــە ئاوێنـــەی دیوارئـــەبینـــیٚ
خـەریکـە بـە (گـەڕ) کـلاو بفـڕێنیٚ
ئـەگـەر بـە (تـۆپز) قۆڵـی نـەشـکێنیٚ
ئـەکـەویتـە ژێـر بـار، دۆش دائـەمێنـیٚ
ترســـی دیـــوانی نـــەبـــیٚ لـــە نـــاوا
بنـــاوانی حـــەق ئـــەڕوا بـــە ئـــاوا
ئـەم دەردی سـەرییـە خواسـتی خواییـە
هـــەرچـــی ئـــەبـــینی لـــە خـــۆی باییـــە
لـــە بـــیٚ‌کارییـــە ئـــەم کاروبـــارە
تاریکـــایی شـــەو ئێـــوارە دیـــارە
کـەوا، کـەوتووینـە تـەنـگ‌و چـەڵـەمـە
گـای گێـرەشێوێن بخـەیـە (کـەڵـەمـە)

عەیبی خۆت زانی، ئەوسا غەیب‌زانی
غەیبەتت ناکەن ژنان لە کانی

مەدحی شاعیرو دۆستی سەرسفرە
لە خشتەت ئەبەن، گوێیان لێ مەگرە!

چاو لە ماڵی خەڵک مەبڕە، حەرامە
بەشی خۆت بەس بێ حەلال بەتامە

چاوبرکێ مەکە، چاوت ئەبڕن
پەردەدڕ مەبە، پەردەت ئەدڕن

تۆ بزانە ئەگەر زۆریان لێ کردی
هاتنە ماڵەکەت چشتێکیان بردی

چەند پێت ناخۆشە، لای خەڵکیش وایە
دەستت درێژ کرد، کورتی لەدوایە

با وجوود ئێستا دەوران گۆڕاوە
تاریکەشەوەو (جەردە) لە ناوە

هەرچی ئەیبینی فڕان فڕانە
بۆ خۆیشیان نییە، بۆ گەورەکانە

لە مەڕ ئەفڕێنن، ئەیدەن بە گورگان
حیزی مایەپووچ، بە فڕکان فڕکان

ئەمانە هەمووی بێ ئیمانییە
لە ئاین لادان ڕێی شەیتانییە

ئەم بێدینیەو خوا نەناسی
کاری کردۆتە ڕوکنی ئەساسی

لاموایـــــە ئیتـــــر دنیـــــا ئـــــاخرە
نیـــشانەکانـــەی یـــەک یـــەک زاهـــیرە
ئیمـــان بـــووەتـــە پـــشکۆی ئـــاگرێ
هـــیچ کـــەس ناتوانـــێ لا دلا ڕایگـــرێ
بـــە جـــارێ بـــرا لـــە بـــرا بـــڕاوە
ئـــەولاد لـــە بـــاوکی خـــۆی وەرگـــەڕاوە
فیتنـــەو درۆزن باویـــان ســـەنـــدووە
تـــۆوی فـــەســـادو شـــەڕیـــان چانـــدووە
دلـی کـەس لـەگـەڵ کـەسدا پـاک نیـە
لـە گـەورە شـەرمو لـە خـوا بـاک نیـە
ئـــەســـناف ئینـــسانی نـــاوە بـــەلاوە
حوققەی ڕاست لە لای کـەسیان نـەماوە
سەنگی کێشانە، هـەمووی هـەر سـەنگە
(بـــازاڕ ئاغاســـی)ش لێیـــان بـــێدەنگـــە
یـەکبـەدەی جاران ئـەرزاق ئـەفرۆشـن
بۆیـان هـەڵـکەوێ نێـریش ئـەدۆشـن
هاکـا ئیـسرافیل ســووری خــۆی لێــدا
دنیـــا گیانـــــداری نامێنـــــێ تێـــــدا
ئـەوسا پـارەو مولـک بـە جـێئـەمێنـێ
(مـەڕنـەمووکـە)یـش گـورز ڕادەوەشـێنێ
مـــاڵو دەوڵـــەتیـــان بـــۆ بـــار نـــاکرێ
پـــەشـــیمانی و داد کـــەڵـــکیان نـــاگرێ

چـەرخـی فـەلـەکـی سـونعی کردگـار
هـەر لـەورۆژەوە کـە کـەوتۆتـە کـار
ئـەسـوورێتەوە لـە دوازدە بورجـا
ئێمەیش لەگەڵ ئەو هەر واین لە ڕەنجا
ئـەم دوازدە کـەلـوەیـش ناویـان نـراوە
یـەکـی سـی ڕۆژە مـانگی تـەواوە
بە سێ مانگ سێ مانگ فەسڵێک ئەگۆڕێ
جوار فـەسـڵە ساڵـێک کـە ڕائـەبـوورێ
بـەهـارەو هـاوین پـایزەو زسـتان
لـە سـەر هـیچ بـارێ نامێنـێ جیهـان
زۆر کـەس بـەهاریـان کـە لـەلا خۆشـە
دەشـتێکی سـەوزو گـوڵو وەنـەوشـە
بـەلام هاوینـان فـەقـیرو هـەژار
لـە بـەرگـو ئـاگرو ژوور ئـەبـن ڕسـتگار
ئە ڕۆژ ئیش ئەکەن شەویش بە بێ نوێن
لـە لادیـوارێ هـەروا هـەڵـئاژێن
هـەر پـایز خۆشـە بـۆ پیـاوی نـەوسـن
میـوەو سـەبـزەو گۆشـت تێـدا زۆر ئـەبـن
دوڵـەمـەنـد خـوانی ئـەرازێتـەوە
فـەقـیر بـۆ نانێـک ئـەپاڕێتـەوە
ئـەم دوو ئـەحواڵـە هیچیـان تـا سـەر نین
چونکـوو هـەردوولا بـۆ مـردن ئـەژیـن

پیــاو لــە لاوە بێــت لاویــش بــێ ئــاوە
وا ئــاو ڕۆیــوە، هێــشتا زیــخ مــاوە
لەگەڵ ئەوەیشداکە زیخ بێ کەڵکە
غەیرەیش بێ بەرە، وەک داری پەڵکە
هەمووی یەتە سەر ئیستیعدادی خۆت
ئەگەر خۆت باش بی، عالەم چاکە بۆت
چــاکیی بنیــادەم دڵو دەروونــە
کە تۆ دڵسۆز بی خەڵک لێت مەمنوونە
چاوت لە ماڵی کەس نەبێ مەردی
کە بەخشنرەیش بی، وا جەوانمەردی
دڵئازارییــە زاری لــەدوایــە
خــەجاڵــەت بــاری قــاپی خودایــە
زاڵــم زەواڵــی بــۆ دانــراوە
لــەم دنیایــەدا زۆری بینــراوە
بەڵام هەوای نەفس پیاو بێعار ئەکا
هەرزەچەنەیش خەڵک بێزار ئەکا
پیــاوی نــەزان دوو دڵ ئــەرەنجێنــێ
سەگــی هــەڵــەوەڕ دزت بــۆ دێنــێ
کــەمتیــار لــە لای گفتگــۆی چاکــا
قولە پێی ئەسمی ئەو هیچ دەنگ ناکا
بــرینی لــەشــت چــاری دەوایــە
بــرینی دڵــت ســارێژی نایــە

پیاو لە کاری خوا سەری سڕماوە
لەم دنیایەدا مەحشەر هەڵساوە
ئەڵێن ڕۆژی حەشر نەفسی نەفسییە
نە باوک و برا، نە کەس کەسییە
ئەگەر باوەڕت بەو ڕۆژە نییە
بچۆرە بازار بزانە چییە؟
لە هەموو لاوە پاش قولەو چورتم
نەشارەزاکان کەوتوونە سەرسم
ئەیانگوت کاسب حەبیبی خوایە
کاسبیی حەلال بەرەوی تیایە
ئێستا کاسبیی حەلال نەماوە
بۆیە بەرەکەت وا هەڵگیراوە
خۆ ئەوەی کە سەنگ لە خەڵک ئەگۆڕێ
خۆیشی ئەیزانێ نایباتە گۆڕێ
لەگەڵ ئەوەیشا تا بۆی هەڵکەوێ
تەرازووبایی زۆرتری ئەوێ
ئەمانە هەمووی تەفرەی شەیتانە
نیشانەی دەوری ئاخر زەمانە
بە مەلایان گوت قیامەت کەیە؟
وتی کە مردی مەحشەر ئەوەیە
تا خۆمان نەمرین نازانین چییە؟
بە مردنی خەڵک باوەڕمان نییە

حیکایـەتـەکـەی تـەلیـسم و جـادوو
ئێـستا لـە ئێمـە وا کـەوتۆتـەڕوو
بـە فـێڵ کـەوتووینـە ژێـر ئـەم زەمینـە
هێزمـان بـڕاوە و بارمـان سـەنگینـە
هیوامـان تـەنهـا لـە لای خـوا مـاوە
دوو بـەران لـە ژوور سـەرمـان وەستاوە
یـەکێکیـان سپی، یـەکێکیـان ڕەشـە
دیـارە بـەرانی ڕەش، بـە گـەردشـە
مـاوەتـە ئـەوەی خۆمـان بهـاوین
سـەر سپی کـەوتین، وا خـەڵـەساوین
کـەوتینـە سـەر ڕەش، ڕۆژی ڕەشمانـە
تـا دەمـرین شـەڕ و نـەگبـەت بـەشمانـە
تـەجروبـەی تـالع شـەرتێکـی تیایـە
پـەنـا بـە حـەوڵو قـووەتی خوایـە
ئـەبـێ ئیبتیـدا بـە بیسمیللا بـێ
بـا نـاوی خـودا دەفعـی بـەلا بـێ
ئێمەیش وەک کـابرا، یا جنۆکـەو خێـو
بیسمیللایان کـرد، کـەوتووینـە جێـو
کـەواتـەی مـەڕی ڕەش بـەختمانـە
مایـەی ڕزگـاریی ئێمـە ئیمانـە
کاتـێ بـە جـەزبـەی ئـایینی ئیسلام
هـاوار کـەینـە خـوا ئـەگـەینـە مـەرام

سەعاتێکم بوو، بە شەرت سەعات بوو
ئەوسا بۆ نوێژو جەمات میقات بوو
کارخانەکەیشی (ئەبو تەمغا)بوو
لە ناو سەعاتی‌تردا ئاغا بوو
ڕۆژێ لە ناکاو زریزەی پچڕا
کەوت بە بەردێکا خوستی لێ بڕا
سەعاتچییەکی مامناوەندی بوو
بەردۆ ناوی (سالحە فەندی)بوو
سەعاتم بۆ برد، بۆی خستەوە گەڕ
دوایدوو ڕۆژ کە نووست لێمان بوو بە شەڕ
ئینجا بردمە لای وەستایێکی‌تر
بەڵام فایدەی چی؟ یەک لە یەک بەدتر
هەر بۆ ئەوەبوو پارە بستێنن
بە فێڵو فەرەج لە خەڵک دەربێنن
ڕۆژێ یەکێکیان بە ڕاست پێی لێ نا
وتی کەسی ڕاست نەما لە بەینا
کە ئێمە سەعات باش چابکەینەوە
پارەمان نابێ چا بخۆینەوە
دەورێکە ئەبێ پیاو سفرەدڕ بێ
بازار هەڵگیرا گیرفانی پڕ بێ
منداڵی زۆرو مەعاشێکی کەم
دەستەزەنی نەکەم، بە چی هەڵدەکەم

پارەی پیاوی ڕژد، کە هەڵی ئەگرێ
خۆیشی لێی ناخوا هەتاکوو ئەمرێ
شووشەی نوقڵێکە بە سەر ڕەفەوە
تامەتامییە، هەر لەدوورەوە
کە خۆی مرد شووشەیش کەوتۆتە خوارێ
چەکمەبۆر نوقڵی خوای بۆ دەبارێ
میراتگر لە پڕ پارەی دەستکەوێ
ئەیکا بە شڵپەو کەیف هەموو شەوێ
خۆزگە مردوەکە کە چاوی لێ ئەبوو
ئازاری گۆڕی گرانتر ئەبوو
خۆزگە مابـاقی دەوڵەمەندەکان
کە ئەم حاڵەیان ئەدی بە چاوان
ئەم دەردە بۆیان ئەبوو بە عیبرەت
نەیان ئەخستە دوای خۆ، بە حەسرەت
نەک بە سەفاهەت، لە ڕێی خوادا
بەشی فەقیرو هەژاریان ئەدا
خو ئەگەر ئوای خۆی میراتگر زۆر بێ
ئەبێ بەشی ئەو هەر گۆڕبەگۆڕ بێ
چونکوو ماڵی ئەو میقرۆبی شەڕە
لەگەڵ یەکتردا دەعوایەو گەڕە
ئێستا خۆ پارەی زەکات نەماوە
قەرزی ئاینیان ناوە بەلاوە

چلـــەی زســـتانەو چلـــەی هـــەژارە
شـــەڕەدار لـــە ســـەر خـــەڵـــووزەو دارە
دەرەجـەی هـەوا، وا (تحـت الـسفرە)ە
دەرەجـەی فـەقـیر، لـە چـەپـدا سـفرە
بـــێ پـــارەییـــەو نینـــساف نـــەمـــاوە
خوا بەردی بەستووەو سەگی بەرداوە
خـــوا نـــەناســـینە وامـــان لـــێ ئـــەکـــا
خـــوا کێـــو ئـــەبینی بـــەفـــری تـــێ دەکـــا
چونکـــوو کاســـبیی حـــەڵاڵ نـــەمـــاوە
بـــەرەکـــەتی ڕزق وا هـــەڵـــگیراوە
کـــردەی ئێمـــەیـــەو بـــردەی شـــەیتانـــە
چۆن سـەر ئـەگرێ ئـەم دەورو دووکانـە
ئـەمـە دەردێکـە لـە زۆر جـێ عامـە
خـەتـا سـوورەیـە و نزیـک بـەشـامە
خـــوا لـــە گونـــاهی ئێمـــە ببـــورێ
ئـای خـەتـەسـوورێ، لـە ئێمـە دوورێ
ئێمـــە مـــەلیکمـــان بـــە نووهاشمـــە
لـە لای خـوا پـشتمان بـەوان قایمـە
ئـەڵـبەتـە سـایەی نـەسـلی پێغـەمـەر
بـۆ ئـەم عیراقـە ئـەبـێ بـە ڕەهبـەر
بەلام وا چاکە کە خۆمان چاک بین
پشت بە خوا بەستین، بەوە بێباک بین

خوا (قەومی نووحی) لە ئاوا خنکاند
(قەومی عاد)یشی بە با هەڵفڕاند
(شەداد)و قەومی سالحی شەقی
بە نەعرەی مەلەک زراویان تەقی
ئێمەیش وا لە ژێر بەفرا ڕەق هەڵدێین
نازانین لە دەست غەزەب چۆن هەڵدێین
خۆ (بەغدا)یش دیارە لە ئاو ناترسێ
دەورێکە هیچ کەس لە کەس ناپرسێ
دەولەمەند گەمێی لە ناو ئاوایە
لە هەژاری چی؟ دنیا ئاوایە
(ساوی الی جبل یعصمی)
هەر ئەوەندە بوو، تا گەییە تینی
ئێستا لە بەفرا کەوتووینە هاوار
خوا دێنینە یاد ئەویش بە ناچار
کە بەهار هات و تێپەڕی زستان
نە بامان دیوەو نە بەفرو باران
دیارە کە مایەی ئینسان، نیسیانە
لە ڕێی خوا لادەن تەفرەی شەیتانە
نازانین دنیا بۆ کەس نامێنێ
(عیزرائیل) لە پڕ گیانمان ئەسێنێ
هیچیشمان لەگەڵ خۆمان بۆ نابرێ
دەولەت بە مێردی تازەی ژن ئەبرێ

جاران ئەگەڕان بۆ ئیش لە شوێن پیاو
یەکێکیان ئەویست رەسەنی ناسراو
وەجاغزادەیی بە ئیرس سەندبێ
دەرسی مەجلیسی باوکی خوێندبێ
شەرمی ناموسی باوکی بیگرێ
بە هەوای جاەو مەسنەت نەخۆرێ
چونکوو ناوەجاخ نۆرەی کەوتە بەر
خۆی لێ ئەگۆڕێ، کار ناباتە سەر
ئەمە ئیجابی چەرخی دنیایە
حوکمی ئەزەلیو تەقدیری خوایە
(ان الانسان لیطغی)ی فەرموو
کە ئیستیغنای دی، بایی ئەبێ زوو
پەست پایە لەگەڵ کەوتە سەرمەستی
جڵەوی هۆشی دەرچوو لە دەستی
بواری ئاوو شەراب ئەم دوانە
مەحەکی لەشو عەقڵی ئینسانە
ئێستا ئەمانە باوی نەماوە
خۆهەڵکێشانو دەم گەرمی باوە
بۆیە وا دنیا تێکچوو بە جارێ
لە ئاسمانیش هەر بەفر ئەبارێ
لە وجوود هەمووی خواستی یەزدانە
چەوتی چەویلی ئێمە بەهانە

هەندێ بەپیری ئاخرشەڕ ئەبن
فێری گەڕ ئەبن ئەوسا کەڕ ئەبن
هەندێکی تریش کە گەڕانەوە
ئەبینی لە خووی بەد گەڕانەوە
هەندێ مێزەری سپی عالمی
دائەگرن ئەبنە پەندی عالەمی
سێدارەدارێ خوا لێی بێ ڕازی
مێزەری بەست و، چوو بوو بە قازی
خوا کە بیەوێ پیاوێ بێدین کا
کردووەوەی بەدی لاشیرین ئەکا
حیرسی دنیایی و ئارەزووی لیرە
هێند بەداخەوە لەشیان بۆی لیرە
نازانن دنیا کورتەو کەم ماوە
مەرگ زۆر نزیکەو عومریش کەم ماوە
بە زللەی ئەجال کە هات بەلادا
لێی لادە، کەسی ناچێ بەلادا
کە کەواو کفن کران ئاڵوگۆڕ
ئەوسا ئەزانێ کە هاتۆتە گۆڕ
دەست ئەکوتێ لەدووی پریاسکەی پارە
هەروا ئەزانێ زیندوەکەی پارە

شـــافیعی شـــێخی دنیـــاو قیامـــەت
کـەوتـە تـەحلیلـی عیلمـی قیافـەت
شـارەو شـار گـەڕا لـە شـوێن ئـەم ئیشە
زاتـەن حـەدیـسی پێغـەمبـەریـشە
حـەدیـس دوو زاتی جـەزبـە کـردووە
ئـــەوانیتـــری وا نـــاو بـــردووە
ئیمام تـەشـریفی ڕووی کـردە دێیـەک
تووشی یەکێک هات لە سەرەڕێیـەک
کورتـە بالایێـک مـووزەردی چاوشـین
ڕوو، لـچو لێـوی گرژیـوو لـەبـەر قـین
هـەمـوو نیـشانەی خراپـەی پێـوە
هـات بـە پیریـەوە لـە ڕاستە ڕێـوە
ئیمام ئەعوزو بیللای لە ڕاست خوێند
ئـەو میوانـداریی کـرد بـە تکـاو سـوێند
هەر بۆ تـەجروبـە لـەگـەڵ کـابرا چـوو
ئـەیـروانی کـابرا زۆر بـە خزمـەت بـوو
ئـەو شـەوە تـا ڕۆژ نـەنووسـت لـەتـاوا
کـابرا تـەجروبـەی دابـوو بـە ئـاوا
بـەیـانی هـەڵسا فـەرمـوودی وا ئـەڕۆم
(گـوێ دریـژ)ە کـەم بێنـەدەرێ بـڕۆم
وتی پیادە بووی گوێ درێژت نەبوو
فەرمووی: تەجروبەم وا بە ڕاست دەرچوو

ئـــەمـــڕۆ وا بـــورجی پیرێژنانـــە
لـە هـەمـوو لایـی سـەهـۆڵ بـەندانـە
چلـەمـان کێـشا، بـەڵام نـەک چلـە
بـێتفاقییـــە کـــە تـــەوقـــی ملـــە
تـورک وتوویانـە (کـارت گـیری باقـەر
قازمـــە کورکـــگ ســـاپنی یاقـــەر)
من ئەمساڵ کورسیی نووستنم سووتاند
بـە کورسیی تـەشقی سـەهۆڵم شکاند
سەر بەفرەو سـەرمایش وای دا بـەسـەرما
چۆن دەرچووم؟ سـەرم لـەو سرە سڕ ما
لافـاو شـارێکی کـۆنی ویـران کـرد
هـەزاران نفـووس لـە نـاو ئـاوا مـرد
خۆ دیارە دیجلەیش ئـەمساڵ بە جۆشە
عالـەم بـە برسـی تـرس بـەپـەرۆشـە
لـــەم تـــەنگانـــەدا حیـــزبی موعـــاریز
کـەوتوونـە نـەعـرەی (هـل مـن مبـارز)؟
ئێوە لە پێشدا خواردتـان، گـەڕ ئـەکـەن
بۆ پاشەڕۆکـی خـەڵکیش شـەڕ ئـەکـەن
ئـــەوســـایەی ئێـــوە کارتـــان ڕەوا بـــوو
بۆچی ڕێـی قسـەی هـیچ کـەستان دابـوو
دیـارە نـەگبـەتـە وا لـە یـەک بـەربـوون
دەستی چەور بەسـەر خـەڵکیدا ئـەسـوون

خــوا لــەم بــەدەنــەی بــە ئێمــەی داوە
دوو چــــــشتی زدی تیــــادا دانــــاوە
یــەکێکیــان ڕوحــە ئــەو بــەو پاکیــە
ئــەوی‌تــر نــەفــسە بــەو بــێ‌باکیــە
ڕۆح ڕووی لە خوایەو نەفسیش لە شەیتان
عـەقـڵیش خـوا داویـە بـێ بـە پاسـەوان
بــەڵام ئــەم پــەنــدە هــی پێــشینانە
کـە ئـەڵـێن عـەقـڵ لای پیـاو میوانـە
ئــەو عــەقــڵەی کــەوا میوانــە لــە لات
ئەبینی لە پڕ لـە دەسـت نـەفس هـەڵات
عـاقڵ ئـەڵـێ کارێـک کـە لـە ڕێتایـە
لێکــی بــدەرەوە، بزانــە چــی تیایــە؟
ئـەگـەر ئـەنجامی بـە چـاک ئـەزانی
هــەوڵــی بــۆ بــدە هــەتــا ئــەتوانــێ
خــۆ ئــەگــەر زانیــت نــەتیجــەی نییــە
خـــۆ مانــــدووکردن فایــــدەی چییــــە
بـەڵام کـە شـەیتان نـەفس ئـەجووڵـێنێ
لــە ڕۆح‌و عــەقــڵێش ســەر ئـەشـێوێنێ
ئێــــستا نــــەفــــس ئــــەڵــــێ... باشــــە
ئــەم هــەمــوو ژنــە جوانــەت بۆڵداشــە
تۆیش جلەو لە دەست عەقڵ وەرئەگری
دوایی کە کەوتی هەر ئەو بۆت ئەگری

پـــێش پێغـــەمبـــەری خـــاتمونبی
قـەهـرو جـەزایخـوا زوو ئـەهاتـەدی
لـە نـاو قـەومـی نـووحی ئـەخنکانـد
بەسـەر قـەومێکـدا شـاخی ئـەڕووخانـد
خـۆ ڕەشـەباکـەی کـە بێـرە فێـرە
خەڵـکی ئەفڕانـد وەک گـای بەرگێـرە
هـەنـدێ زراویـان ئـەتـۆقی بـە دەنـگ
ئـەباری بەسـەر قـەوما گڵو سـەنـگ
پێغـەمبـەرەکـەی ئێمـە پـەیـدا بـوو
ئـەم ڕســوایـیە هـەمـووی کۆتـا بـوو
ئێستا خـەڵـک ترسـی ئـەوەی کۆتـا بـوو
هـەمـوو جـەزایێـک کـەوتۆتـە دواوە
هـی ئـەوتـۆ هـەیـە ئـەڵـێ ئـەمڕۆیـە
ئـەوی بـێ‌کـەیفیـی کـرد، ڕەنجـەڕۆیـە
بـە ڕاسـت و چـەپـا دەسـت ئـەوەشـێنێ
ئەکـوژێو ماڵـی خـەڵـک ئـەڕووخێنـێ
لـە جـەجاڵ زۆرتـر خـەڵـکی لـە دوایـە
لـە هـەمـوو لایـێـک ئـەمـری ڕەوایـە
چوونکـە لـەم ڕەنگـە زۆرداری بـاوە
کـەسـیش بـاوەڕی بـە خـوا نـەمـاوە
یـەک ڕێـیـە بـۆ خـوا کـە مـاوەتـەوە
یـا چـاک کاتـەوە، یـا پـاک کاتـەوە

ئـەم دنیایـەیـوا بـۆی بـەچـڵوچۆین
بە ڕووتی هـاتووین، بـە ڕووتی ئـەڕۆیـن
هێنده بەجەورین، وەک کاسەی چەوریـن
ئـاو ناگرینـە خـۆ بـە گـڵو دەوریـن
تـەنهـا کفنێکمـان ئـەگـەر پـێ ببـڕێ
ئـەویش لـە خاکـا بـەرنـاگرێ، ئـەدڕێ
خـوا دەولـەتمـان لـێ ئـەسێنێتەوە
تـەنهـا ناوێکـە ئـەمێنێتـەوە
هـەر ئـەو نـاوەیـە کـە لـە پـاش خۆمـان
واسـیتەی ڕەحمـەت ناردنـە بۆمـان
ئـەگینـە ئـەوا جـەمعـی خۆمانـە
دانیـشتووین تێکـڕا، گفتوگۆمانـە
چاومـان لـە یـەکـەو زوبـان ئـەدوێـین
کە هەڵساین ئیتر لـە یـەکتـر گـوم بووین
هـەروەکـوو خـەیـاڵ بـیرت ئـەکـەوێ
کـەوتـە بـەیـانی ئـەبـێ بـە خـەوێ
کـەواتـە دنیـا خـەو یـا خـەیاڵـە
شـوێن خـەوو خـەیـاڵ کـەوتـن بـە تاڵـە
شـوێنێک بـوێ کـە هیجگـاری بـێ
دوور لـە بـەدکـارو دڵئـازاری بـێ
ئـەویش ئـەولایـەو بـە دەست مـەولایـە
تـۆ تـەقـەلای چیـت بـەملاو بـەولایـە

کـۆ ئـەبینـەوە لـە دەوری (هـاری)
بـە زۆر باراشمـان لـە ئـاش ئـەهـاڕی
ئێمـەی لـەپشتین بـەوە ئـەخـوڕین
تۆبـە باراشـی بـێ دەسـت ئـەبـڕین
بـە هـۆی ئێمـەوە هـەتـا وای لـێ دێ
لـە پـڕێ ئـەبـێ بـە میرکـوڕی دێ
کـە گـەیـە ڕیـزی ئـەلیـوەیـس پاشـا
لە دۆسـتو دەستەی خـۆی ئـەکا حاشـا
ئـەڵـێ ئـەمانـە بـا لـەناویـەرم
نـەوەکـا منـەت بخـەنـە سـەرم
ئـەم بـەو ئـەشـکێتێو خـۆی لـە پـەنـاوە
سـەیـر ئـەکـاو چـراری تـری لـە دواوە
ئـەزانـێ ئێمـە بـەنـدەی زۆرداریـن
بە کـەیفـی ئـەوان لێـک دەسـتبەدارین
ئێنجـا کـە هـاتوو تـەواو بـاوی سـەنـد
یاریـدەدەری ئـەهاوێـتە بـەنـد
تالانیـان ئـەکـاو ژنیـشیان دێنـێ
ئـەمـەتـە وەفـای دۆسـتەکـەی دوێنـێ
لـە دەسـت ئـەو هـاوار ئـەبـەنـە بـەر خـوا
دەنگی غـەیـب ئـەڵـێ: گۆڕتان بێ ئـاوا
ئێـوە یاریـدەی زۆردارتـان داوە
هێـشتاکوو جـەزای زۆرترتـان مـاوە

پـەچـەیـە جـوانیی پـێ دەردەکـەوێ
شەو نەبێ رووی مانگ نابینی شەوێ
رووهـەڵماڵـراوی مـاڵ وێـران ئـەکـا
پـەردەداریـیـە جـوانی جـوان ئـەکـا
جوان لە بەر چاو بێ، تیری لێ ئەخۆی
کـە شـاریەوە شـێتگیر ئـەبی بـۆی
بێشـەرمـی شـەڕی زۆر لـێ قـەومـاوە
لـەبـەر ئـەوە خـوا شـەرمـی دانـاوە
نـاینی ئیـسلام وا قـاڵ کـراوە
هـیچ قـۆرتو قـەڵـبەی تیـاد نـەمـاوە
ئێمـە ئـەو دینـە پاکـە جێدێـڵین
لـە سـەر ئـادابی ئـەورووپـا وێـڵین
تـازە کچانمـان وەک نێـرە کوڕکـە
لـە ئـەرووپـادا کـەوتوونـە فڕکـە
دیـارە کـە شـەرمیـان لـەلا نـەمـاوە
باوکانیـان لـە بـەر خـەڕەک دانـاوە
هـەر واتـان زانی کارێکیـان قـەومانـد
وەک (دوختی ئێران) گەوهەریان دۆڕانـد
خـوا خـۆی سروشـتی ئـافرەتی داوە
بـێحیکمـەت نییـە شـەرمـی دانـاوە
بـەڵام شـەیتانمـان بـەسـەردا زاڵـە
لـە ڕێـی ئیسلامی لادایـن بـەم حاڵـە

بۆ کاری دەوران خەم مەیێنەبەر
هەرچۆنی بیگری ئەو دەچێتە سەر
درەختی دنیا پڕیە لە میوە
هیچ کەسێ تا سەر بەری نەچنیوە
هەندێ کە نسیب بۆی ئەگەیێنێ
تێر ئەخواو لقو پۆپی ئەشکێنێ
هەندێکیش کەوا قسمەت نایداتێ
هەر هەڵدەپەڕێو دەستی نایگاتێ
سێیەرەکەیشی هەر تاوە تاوە
جێ جێ ئەگۆڕێ، لەگەڵ هەتاوە
ئەیشزانین تا سەر بۆ هیچ کەس نییە
کەچی ئەم خەڵکەی لە دوو (شەقی)یە
دوو کەس گرەویان لێ بردۆتەوە
کەوا پشتێنیان لێ کردۆتەوە
یەکەمیان ئەوەی کە لە هیچ ناگا
بوونو نەبوونی کاری لێ ناکا
شەیتان بەم خەڵکە وا پێدەکەنێ
ئەم بە پێکەنین ئەو دەتەقێنێ
دووەمیان ئەوەی کە بە هیدایەت
کەوتۆتە سەر ڕێی عەقڵو دیرایەت
هەمیشە لەگەڵ خوای خۆی هەڵدەسێ
بەوە لایداوە لە هەموو کەسێ

ئـافرەتی زگـپـڕ کـە ژان ئـەیگـرێ
وای لـێدێ هیـوای لـە گیـان ئـەبـڕێ
هـاوار ئـەکاتـە شـەخـس و پـیرەکـان
ئـەڵـێ دەخیلـە بمگـەنـێ ئامـان
ئەیشڵێ تۆبەم بێ ئیتـر هـیچ شـەوێ
لاقـم لـە لاقـی مێـردم نـەکـەوێ
کـە ڕزگـاری بـوو جـارێ لـە ڕاوێ
حـەوتـە حـەمـامی بـە وشـکی نـاوێ!!
قومـاریش وایـە کـە بیـدۆڕێنێ
وای لـێدێ ئیتـر پـارەی نامێنـێ
هـەزار سوێند ئـەخـوا، تـەڵاقـیش بـاوە
کـە ئیتـر قومـار نـەکـا تـا مـاوە
هـەر ئـەوەنـدەیـە تـا ئـەگاتـە شـەو
نـانی پـێ نـاخوێ ئـەڕوا بـە سـەرڕەو
لـە هـەر شـوێنێ بـێ پـارە ئـەسێنێ
گـەوتـە کـۆڕ ئـەوەیـش زوو ئـەدۆڕێنـێ
دەردێکـە قومارکـە بـێدەوایـە
کـەچـی لای هـەمـوو عالـەم ڕەوایـە
ئینسان لە (زینا) و (شـەراب) تێر ئـەخـوا
قومـار هـەتـا بـێ شـێتگیرتر ئـەڕوا
جـاران بـە قـانوون مـەمنووع بـوو قومـار
ئیـستا بـەڕەسمـی هاتۆتـە ڕووی کـار

ئـەوەنـدەیـان گـوت بـاران نابـارێ
تـا دەرکـی (کونـدە) بـەربـوو بـە جارێ
کاتـێ کـە (خـەلـە) لـە (خـەرمانـا) بـوو
فـەقـیر و هـەژار لـە فرمانـا بـوو
کونـدەی سـەرەوژێـر کردیـە ڕەهێـڵە
چـرا هـەڵـبڕەو خـەرمـان جـێ بێـڵە!
پێیـان ئـەگـوتین کـە بـێ ئیمـانن
دەسـت لـە کـاری خـوا مـەدەن نـایزانن
حیکایـەتـەکـەی خـدرو مووسـایە
هـەمـوو کـاری خـوا سـرێکی تیایـە
خێـر ئێمـە ئـەڵـێن وا نـەبـێ وا بـێ
بـۆ ئـەمـەی کـاری خۆمـان ڕەوا بـێ
دە هـەڵـجرنگێنن لـەم کارانـەدا
بارانـە بـڵێن، لـەم بارانـەدا
خـۆ برووخێـشمان هێـشتا لـە بـیرە
بـە سـەر خۆمانـا تـەپـی ئـەم بـیرە
نـەمـان ئـەزانی کـە بـە بـەردۆخـێ
بـیری نـەوتی کـۆن وا زوو نـاڕەووخـێ
ئێمـە ئیمانمـان ئـەبـێ بـە خـوا بـێ
کـە ... بـین لای ئـەومـان نابـێ
ئـایینی ئیـسلام چـی لـێ چـاترە
ئـەتـەوێ پیـاو بی دینـت ڕاگـرە

بـــاوو باپیرمـــان بـــە ئاموژگـــاری
پێیـان ئـەگـوتین بـە ڕاســتو دیـاری
ڕۆڵـە چـاوی پـیس وەک تیـغ کارئـەکـا
زۆر پـەنجـەی بـە هێـز کۆڵـەوار ئـەکـا
کـە چـاو بـە ماڵـی کـەسێ هـەڵـدێنن
بـــەردی بنچینـــەی لـــەبـــن دەردێـــنن
حـــاکمی(بابـــان) چـــارەیـــان دیـــوە
زۆر چـاوی پیـسیان کـە هـەڵکۆڵـیوە
هەر وەک چاوی پیس بە تـەجرەبەیـە
نـەگبـەتی و شـوومیش زۆری بـۆ هـەیـە
نـــەگبـــەتی لـــە چـــوار چـــشتا بینـــراوە
ئێـستایش ئـەو چـوارە شـوومیان مـاوە
یـەکـەم وڵاخـە، کـە وا هـەنـدێکیان
شـــوومەۆ زەرەری زۆرە بـــۆ ئینـــسان
دووەم خـــانووە ئەویش مـــەعلوومـــە
هـەنـدێکیان ڕزقـی تیـا نییـە شـوومە
سێیەم ژن، کـە پێـی بـە مێـرد ناکـەوێ
خۆشـــی نـــابینن پێکـــەوە شـــەوێ
چـــوارەم پیاوێکـــە، تـــا بـــڵێی عـــاقڵ
لـــە ئیـــدارەدا زۆر زانو کـــامڵ
کـە چـی ئـەمـەنـدە نـەگبـەت گرتوویـە
دەسـتی هـەر کـەسێ بـۆ بـێ خـستوویە

بەد کرداریمان هێندە خەست بووە
کە پێی پیاوەتیی تێدا پەست بووە
چاکو خراپی بووە بە هەوەس
هیچ کەسێ ناوی چاک نادا بە کەس
ئەم تەکاپۆیەی ئەهلی دنیایە
یا لە ترسایە، یا لە برسایە
نایشرانن ئەوەی کە لێی ئەترسن
گەیە ڕۆژی خۆی لێی ناخەلەسن
خۆ دەوڵەمەندیش داویەتە بەری
بۆیەکی ئەوێی کە تۆ بۆی بەری
دیوەخانانیش خۆ ئاموشۆی ناکەن
زۆرتر غەیبەتی برای تیا ئەکەن
بەرەکەت ئێستا (پۆکەر) لە ناوە
ڕێی قسعو باسی غەیبەت بڕاوە
بەلام ئەویشیان کردوە بە قومار
سەرت نەسووتێ لێی نابی ڕزگار
ئەمانەی کەوا لێی بەلەسە بوون
هی بێئیشییەوە مل لە چەقۆ سوون
ئەگەر ئیشێکی بوو نانی تیابێ
کەس دەخلی بەسەر کەسەوە نابێ
ئەگینا کەست بۆ نایەتە دێ
بۆ خورما، کەر شوێن (جەجاڵ) ئەکەوێ

جاران کە کوردی ڕاستو ڕەوان بووین
خاوەندی وەفاو دڵو زوبان بووین
لە وەزیفەیشدا سیاسەت نەبوو
تەفرەمان، تەفروتونا کردبوو
هەروەها گێزریی ئەچووینە مەیدان
ڕێمان نەدابوو بە فێڵی شەیتان
لە پڕ کەوتینە سیاسەت بازی
وەک (پرنس بسمارک) لە دەستە (نازی)
ڕێی سیاسەتیش هێشتا فێر نەبووین
ڕوومان بۆ هەرکوێ نا، بە هەڵەچووین
ڕۆژێ ئاغامان گرتە سەر سەرمان
نەمانبردەسەر تا وادەی فەرمان
وتمان بەگزادە، بزانین ئەو چییە؟
ناشوکری نەبێ بەگزادە نییە
ئینجا وا هۆمان کەوتەوە سادات
لای ئەوان دەستمان کرد بە فەسادات
ئەوانیش چونکوو زۆریان دڵسافن
هۆگری مەدح و لافو گەزافن
بە گوێرادێری لە خشتە ئەچن
لە ناو خۆیانا ئەبن بە دوژمن
هیچیان ناوێستن لە سەر هیچ بارێ
دەسا قەومی وا بەردی لێ بارێ

ڕەحمــەت لــە ڕۆحــی شــاهانی ...
کــە دەســتووریکیان هێنایــە جیهــان
قـەت نـاوەجاخیـان نـەخـستە سـەر کـار
پایــەیــان نــەدا بــە پیــاوی بێعــار
کوڕیــان دائــەنــا لــە نــاو مــەجلیــسا
تێر تێر گـوێی ئـەگـرت ئینجا هـەڵدەسا
ئـەو تـەربیـەیـەی لـەوێ وەریـەگـرت
مامۆستای مـەکتەب ڕێی پێ نـەدەبرد
خـوێنی ئـەسالـەت بـەهـرەی ئینسانە
ڕەســەن شــەرەفی جنــسی حــەیوانــە
ئـەمـە بـووەتـە تـەجروبـەی دەوران
زۆرجـار نـەتیجـەی هاتۆتـە مـەیـدان
کـەچـی کـەوتووینـە دەورێکـی واوە
هـەرچـی پـارەی بـوو ئـەڵـێن تـەواوە
بـەڵـێ ئـەبـینی ئێستە کـە پـارە
زۆرتـری لـە لای پیـاوی بـێ عـارە
بەڵام فایدەی چێ؟ کەڵکی کەس ناگرێ
بــە مێــردی تــازەی ژنی ئــەبــڕێ
ئەوی بە نەسـەب فـەجری ڕووناک بێ
ئەبێ بە حـەسەب کـردەوەی چاک بێ
بـە ئێستریان گـوت: باوکی تـۆ کێیـە
وتی: ڕەســــەنی دایکمـــــم پێیـــە

